

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

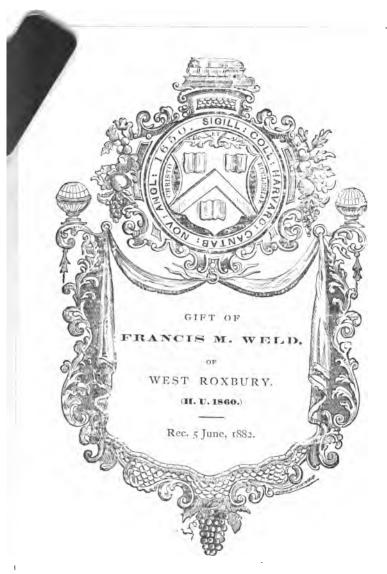
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + Refrain from automated querying Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

.

·

.

XENOPHON'S ANABASIS,

WITH

Explanatory Rotes,

FOR THE

USE OF SCHOOLS AND COLLEGES IN THE UNITED STATES.

BY

JAMES R. BOISE,

PROFESSOR OF GREEK IN THE UNIVERSITY OF MICHIGAN.

WITH KIEPERT'S MAP,

SHOWING THE ENTIRE ROUTE OF THE TEN THOUSAND,

ANI

AN INTRODUCTION TO THE ANABASIS,

TRANSLATED FROM HEETLEIN.

D. APPLETON AND COMPANY,
846 & 848 BBOADWAY.
1857.

Gr 9.256

NAWARD COLLEGE LIBRARY

JUN 5 1882

Francis M. Wild. J. W. Rollwy.

Entered according to Act of Congress, in the year 1856,

By D. APPLETON & COMPANY,
in the Clerk's Office of the District Court of the United States for the
Southern District of New York.

2000

ITT ETTESIA NEKTI.
XELLY DE SEM
198 June de wild King II
Exemply municipality in
The rust Wandos with the above
THE REV. FRANCIS WAYLAND, D.D., LL.D.,
XELA. ZEFIS EDITION OF THE ANABASIS
Is Bespectfully Euscriber, (EV 2 Market Token of Grateful Remembrance for Many Pavors, AND FOR INVALUABLE SUGGESTIONS ON THE STUDY AND
TEACHING OF THE ANCIENT LANGUAGES,
EVOCOV III, I. 27.
YEV 3.24   Crof or J. 1. 1. 25
XEV. \$ 1.4.19, (27201713av70)
2710171 JW
(2r.1, 9.18) (2) = r.2.1.12
7.8 VIII. 15

•

PREFACE.

Since the notes which accompany the latest American editions of the Anabasis were written, the following excellent editions have appeared in Germany:

- 1. Kühner's Anabasis, published in 1852, with a Latin Commentary, and with critical annotations on the text. Dr. Kühner is well known to scholars in this country through his excellent Grammars of the Greek language, translated by Messrs. Edwards & Taylor, of Andover, Mass., and also through his Latin Grammar, translated by Professor Champlin, of Waterville College, Maine. His edition of the Anabasis exhibits the same critical scholarship and sound judgment as his other works.
  - 2. An edition by K. Matthiae, also published in 1852, with German notes, and an appendix containing a Lexicon and Grammar adapted to the Anabasis.
  - 3. Several different editions by K. W. Krüger. Of these, the editor has in his possession the edition of 1845, which is an enlargement of the edition of 1880, the first

which was published with German notes: also the edition of 1849, which contains a *delectus emendationum* and a Greek-German Lexicon of the Anabasis; and lastly the edition of 1850, with numerous and very valuable grammatical notes in German.

4. F. K. Hertlein's Anabasis. This belongs to the deservedly popular series of Greek and Latin authors with German notes, published by Weidmann, in Leipsic. The grammatical notes, though not so numerous and full as those of Krüger, are always to the point: and are indeed often so similar to those of Krüger, as to give some plausibility to the charge of plagiarism in this part of the work. Hertlein has also added in his 2d edition, 1854, extensive geographical notes, taken by permission from the works of Kiepert. Thus we have in Hertlein's edition unquestionably the most complete and accurate geographical commentary, which has ever been published with a school edition of the Anabasis.

While therefore in the preparation of this edition, the older helps in such a work have not been neglected, it has been the chief aim of the editor to embody as fully as possible the results of the most recent investigations bearing on this subject. Free use has consequently been made of the labors particularly of Krüger and of Hertlein; while, at the same time, the fact has not been lost sight of, that the classical schools of this country are behind those of Germany, and that simpler and more elementary explanations are therefore often

necessary in a work prepared for American schools. The geographical notes are almost exclusively translated from Kiepert as cited by Hertlein.

The grammatical references are to Kühner's Greek Grammar, translated by Messrs. Edwards & Taylor, and published by Messrs. D. Appleton & Company, of New York. It was deemed superfluous in a school edition to make references to the grammatical works of Jelf, Buttmann, and Matthiae, which are at present seldom, if ever, used by the pupils in our schools: nor was it thought expedient to add references to Kühner's Elementary Greek Grammar, or to the excellent works of Champlin, Kendrick, Sophocles, Crosby, and McClintock. The careful learner who uses either of these grammars in preference to that of Kühner will generally find by the aid of his index or table of contents the principle in question.

The text of this edition is intended to be an exact reprint of that of Hertlein. It will be perceived that $\rho\rho$ appears without the usual breathings; and also, that capital letters are used only for proper names or their derivatives, and to commence distinct paragraphs (not single sentences). This is in conformity with the series of Weidmann and of Teubner. A table, exhibiting the passages in which Hertlein varies from L. Dindorf's edition, published by Teubner in 1851, has been appended to the text.

The editor cannot refrain from expressing in this connection, his high appreciation of the excellent edi-

tion of the Anabasis published in this country in 1843, by Rev. Dr. J. J. Owen. This work has been constantly examined in connection with those above mentioned, and for the suggestions thence derived, as well as for many personal favors, the editor desires to express his grateful acknowledgments.

University of Michigan, Ann Arbor, June, 1856.

INTRODUCTION.

& 1. Among the most distinguished of ancient authors, whose works still present, after the lapse of more than two thousand years, an inexhaustible fountain of the noblest enjoyment and the richest instruction, Xenophon, an Athenian, son of Gryllus, has justly acquired a conspicuous position. year of his birth cannot with certainty be given; and it would seem quite proper in a work of this kind to pass over the investigation of this point, were there not in the Anabasis itself several passages which bear upon it. The third year of the 82d Olympiad = 450 B. C., is the date commonly assumed, having been inferred from the statement of Stesiclides, cited by Diogenes Laertius (II, 56), who places his death in the first year of the 105th Olympiad = 360 B. C., added to the statement of Lucian (in the Μακρόβιοι ch. 21), that he lived more than ninety years. But the statement of Stesiclides is more than doubtful, because in the Historia Graeca VI, 4, 36, the death of Alexander tyrant of Pherae is mentioned; and this took place, according to Diodorus Siculus (XVI, 14), in the 4th year of the 105th Olympiad; hence Xenophon must have lived several years after 360, B. C. The passages in the Anabasis which bear on this question, are the following:---1st,

in 3, 1, 14, and 25, he alludes to his age as though he might appear too youthful to take the position of commander; 2d, in 3, 2, 37, Xenophon and Timasion are mentioned as the youngest generals; 3d, in 5, 3, 1, all, who were more than forty years of age, are represented as taking ship, while Xenophon, with those who were younger, continues the march by land, and in 7, 3, 46, he is spoken of as commander of those who had not yet passed the thirtieth year of their age; 4th, in 7, 6, 34, it is implied that he had no children. All of these passages, however, fail to justify the assertion that Xenophon was scarcely more than 26 or 27 years of age at that time; since, when generals were chosen by the popular vote, it was customary to elect only those who were men of experience, and somewhat advanced in years; and, for this reason, the first two passages above referred to, prove nothing decisive. Nor does the fact, that Proxenus was only about thirty years of age (Anab. 2, 6, 20), Agias and Socrates about thirty-five (2, 6, 30), and Menon much younger (2, 6, 28), bear at all on this question; because these generals were not chosen by their own soldiers. the two passages cited under the 3d head, prove nothing with certainty; for the leader might be older than the men whom he commanded, inasmuch as he commonly went on horseback, and could thus more easily bear the fatigues of the march than the common soldier who must go on foot. The last passage above cited, presents nothing from which any positive conclusion can be drawn respecting the age of Xenophon. contrary, it is implied in 7, 2, 38, that he was of such an age that he might be supposed to have a marriageable daughter. Furthermore, Diogenes Lacrtius (II, 22), and Strabo (IX, 2, p. 251, Tauchn.), relate that Xenophon was engaged in the battle of Delium (which occurred Olymp. LXXXIX, 1 = 424, B C.). Now as the Athenians did not perform military duty beyond the borders of Attica before the twentieth year of their age, Krüger * concludes that Xenophon may have been born about

^{*} De Xenophontis vita, Hal. Sax. 1822.

Olymp. LXXXIV, 1 — 444, B. C., and consequently that he may have been about forty-four years of age at the time of the expedition into Upper Asia.

Of Xenophon's youth we know little. It appears from Anab. 7, 8, 4, that he belonged to a family of considerable wealth; and it cannot be doubted that he received a careful To the culture of his mind were doubtless added those gymnastic exercises which always constituted an important part of an Athenian education: he shows, at least in his own writings, a great fondness for horsemanship, and for the On his spiritual development, no person exerted so great an influence as Socrates, to whom he has consecrated an offering of genuine love and admiration in his literary works. That he was also a hearer of the celebrated Sophist Prodicus, of Ceos, is related by Philostratus in the Lives of the Sophists, I, 12; from which passage it also appears that he spent some time in Bosotia as a prisoner. Here he appears to have contracted that friendship for Proxenus which exerted on the events of his subsequent life so marked an influence.

Induced by Proxenus (Anab. 3, 1, 4), he repaired in the year 401, B. C. to Asia Minor, where he was introduced to the younger Cyrus, whom he accompanied in the expedition against Artaxerxes II. The principal motives which led him to follow Cyrus, were probably the desire of military renown, and the hope of increasing his fortune, which most likely had been greatly impaired, like that of many other Athenians, in the disasters attending and following the Peloponnesian war. These motives overcame the scruples which he at first experienced in view of the hostility of Cyrus towards Athens, and the consequent probability that he might incur the jealousy of his native city.

After the battle of Cunaxa, and after most of the Greeian generals had been taken and executed by the treachery of the Persians, Xenophon was the first to animate the drooping spirits of the Greeks and from this time forth he was the soul

of every enterprise in the celebrated retreat of the ten thousand. The remnant of these, after their return, were united with the troops of the Spartan Thibron (or Thimbron), to defend the Greek colonies in Asia Minor against the Persians. expedition under Thibron and his successor Dercylidas, Xenophon appears also to have taken part; perhaps as leader of the Κύρειοι (cf. 3, 2, 17). It is at least certain that he accompanied Agesilaus, first in his military operations against the Persians in the year 396, B. C., and afterwards in 394, B. C., in his march through Thrace and Thessaly to Bœotia; and that in the battle of Coronca he fought on the side of the Lacedæmonians against his own fellow-citizens. ceeding, which has been severely censured by some modern scholars, especially by Niebuhr, will be viewed in a much milder light when all of the circumstances as well as the prevailing opinions of the time are taken into consideration. Greeks, notwithstanding their subdivision into many States, considered themselves as united into one people by a common language and religion, as well as by similar customs and insti-Hence as a general rule those who were banished, did not hesitate to join in war with another State against their paternal city, under the idea that they were only contending for their own rights against a party which was hostile to themselves. The censure which has on this account fallen on Xenophon, belongs, therefore, not so much to him as to the age in which he lived.

Xenophon was banished (probably soon after he passed over with the army from Europe into Asia, Anab. 7, 7, 57), for the reason that he had entered into the service of Cyrus, who, through the most active support given to the Lacedæmonians in the Peloponnesian war, had been the principal cause of that result which was so disastrous to Athens. The situation in which Xenophon was placed, fully explains, if it does not justify, his conduct. To this must be added the general admiration for the Spartan constitution, which culti-

vated men at Athens then felt, owing to the corruption of the democracy, in which admiration Xenophon participated; and also that friendship and respect for Agesilaus, of which his writings afford abundant evidence.

Through the influence of his friend Agesilaus, Xenophon received as a reward for his important services in the war, a valuable estate at Scillus, in that part of Elis which had been taken by Sparta. Here, with a part of the spoils which were saved from the Persian expedition, he built and consecrated to Artemis that sanctuary which he so pleasantly describes in the Anab. 5, 3. Here in the enjoyment of rural quietude and leisure, such as a life of toil had fitted him to appreciate, he probably composed the greater part of his works. He was not however permitted to continue in the quiet possession of his estate. After the power of Sparta had been for ever broken in the battle of Leuctra (371, B. C.), the Eleans regained possession of Scillus, and compelled Xenophon to abandon his The last years of his life were spent at Corinth: nor did his recall from banishment, effected by the influence of Eubulus, induce him to return to Athens. He, however, sent thither his two sons Gryllus and Diodorus, to join the army which the Athenians furnished, for aid to the Lacedsemonians just before the battle of Mantinea. Gryllus fell in battle while bravely fighting; and the Athenians claimed for him the honor of having mortally wounded the great Theban commander. Xenophon received the tidings of the death of Gryllus with the deepest sorrow; yet he bore the affliction in a manner worthy of the greatest men of antiquity. The year of his death is no more certain than that of his birth. Still we may assume that it did not occur before Olymp. CVI, 2 = 355, B. C., since it scarcely admits of a doubt that the small work πόροι η περί προσόδων was written after the Social war which lasted from Olymp. CV, 3, to CVI, 1.

§ 2. Of the character of Xenophon, we are able to obtain a very complete view from his writings, especially from the

Anabasis. His leading traits were a refined susceptibility for all that is noble and good, mildness of disposition, fondness for pleasantry united with a firmness and decision which were invincible even in the most trying situations, a heart formed for friendship, and a remarkable devotion to persons of distinguished excellence; which, while it proves his sympathies to have been generous, at the same time not unfrequently obscures the clearness of his vision as a historian. Notwithstanding his fondness for philosophical studies, the pious faith of his ancestors lives in him undisturbed;—a fact which at first view appears surprising, but which is understood on the ground that Xenophon contemplated philosophy only in its bearings on real life, while from those more profound inquiries which Plato pursued, Xenophon stood almost entirely aloof.

& 3. As an author, his practical nature leads him to treat principally of the events of his time, of the art of war, of political economy, and of the duties of the citizen in his relation to the state, as well as to the family. His writings therefore may be divided into historical, military, political, and philosophical. To his historical works belong the Anabasis, of which we shall have occasion to speak more fully below, and the Historia Græca (Έλληνικά), consisting of seven books which are a continuation of the work of Thucydides, and which contain a history of Greece from the twenty-first year of the Peloponnesian war down to the battle of Mantinea (from 410 to 362, B. C.); and to the same class of works belongs also the The Ίππαρχικός is a military treatise on the duties of a leader of cavalry; and to the same subject belongs also, for the most part, the tract περὶ ἱππικῆς. So also in close connection with these works, stands the Κυνηγετικός, a treatise on hunting, the practice of which Xenophon considers an excellent school preparatory for war. His political writings comprise several smaller works; one on the Lacedæmonian State, another on the Athenian State (this latter, however, is probably not the work of Xenophon), a treatise on revenues, and a

tract on the tyrant Hiero (Λακεδαιμονίων πολιτεία, 'Αθηναίων πολιτεία, Πόροι ἡ περὶ προσόδων, 'Ιέρων ἡ Τύραννος). Το his philosophical writings belong the Memoirs of Socrates, 'Απομνημονεύματα Σωκράτους, the Banquet (Συμπόσιον), the Oeconomicus (Οἰκονομικός,), and the Apology of Socrates (Σωκράτους ἀπολογία), which is perhaps supposititious. Το all these various classes belongs the Κύρου παιδεία, a sort of didactic, historical romance, in which Xenophon sets forth his own ideal of an accomplished ruler in the person of the elder Cyrus.

Most of Xenophon's writings are not less distinguished for their outward form, than for their valuable and important con-Though his style is simple and unadorned (whence he has been called ὁ ἀφελης καὶ ἰσχνὸς χαρακτήρ), yet it glides along in an easy and charming manner, for the most part in a uniform and quiet stream. Though he seldom rises above this simplicity to a more elevated diction, yet he is by no means wanting in oratorical impressiveness and convincing clearness. He uses metaphors and other rhetorical figures somewhat sparingly, but is nice and tasteful in the choice of words. without being over-anxious for variety of expression. Nor is he very thoughtful to give a periodic roundness to his entire sentences or great regularity to the several parts: on the contrary he often passes in the midst of a sentence from one construction to another, after the manner of lively conversation: so that in few of the better Greek authors does the anacoluthon occur so often. With such characteristics of style, so far removed from all poetical coloring, it is the more surprising that he should so often employ single words, which, by other Attic writers, are used only in poetry. It would be injustice to Xenophon to suppose that this frequent use of poetic words arises from an effort to adorn his style; since this would be as tasteless and inept, as if one should seek to adorn a simple garment with here and there a purple patch. It is much rather to be explained on the ground of his protracted residence in foreign lands, and his intercourse with Greeks of various tribes and dialects, especially with the Lacedsemonians, among whom words, which were merely poetic with the Athenians, may have been in common use; and hence quite naturally adopted by Xenophon from his ordinary language into his writings. On account of this and some other peculiarities of style, the ancient grammarians did not reckon Xenophon among the pure Atticists. But the general estimate of his character as a writer, is clearly shown by the appellation, Attic Muse, or Attic Bee (names so often given him), and also by the judgment of Cicero and of Quintilian.*

- § 4. To attempt any thing like a general estimate of the value and importance of Xenophon's entire works, would require too much space; we cannot, however, in this introduction to a historical work, neglect to present very briefly some of the most important points relating to his character as a historian; and in this view not simply the Anabasis requires consideration, but also especially the Hellenica. This work, although of the highest value, and in certain parts admirable, is on the whole the least finished of Xenophon's more extended writings, being as it would seem not so much a finished work, as a rough sketch, in which the author aimed less to present a full historic development, than to set forth particular points of interest to himself.
- § 5. The Anabasis on the contrary, unquestionably the most attractive of Xenophon's writings, resembles a landscape in full sunlight. Every thing lies bright and open before our eyes: nothing stands in the shade, so as to give greater prominence to other objects: every thing appears in its proper

^{*} Cic. Orat. § 32, (Xenophontis) sermo est ille quidem melle dulcior; and § 62. Xenophontis voce Musas quasi locutas ferunt.—Quintilian X, 1, 82. Quid ego commemorem Xenophontis illam jucunditatem inaffectatam, sed quam nulla consequi affectatio possit? ut ipsae sermonem finxisse Gratiae videantur, et, quod de Pericle veteris comaediae testimonium est, in hunc transferri justissime possit, in labris ejus sedisse quandam persuadendi deam.

stature and coloring: nothing is exaggerated, nothing is presented in too brilliant hues. The most remarkable events are described with the same ease and freedom as the most common-. . . Aside from these excellencies, the Anabasis is important also on this account, because it presents a new step in the historic art, in which the author writes the history of his own deeds. This is at least the case from the beginning of the third book, where Xenophon for the first time becomes conspicuous. Furthermore, we have in this work the most important information respecting the contemporary condition of Greece, as well as of the Persian empire. knowledge of still other countries and nations was also very greatly promoted by the Anabasis, since the author communicates the most valuable information respecting regions which till then were scarcely known by name, and which even at a later period were not accurately described. Finally it is a most important work for the study of the Grecian military system. In every thing relating to this subject, the author shows the highest intelligence. however, especially in the beginning of the work, which the reader would fain know, and which is of importance, as well as much which is actually communicated, is passed over too lightly; and hence, as a mere historical work, the Anabasis cannot be compared with the great artistic productions of Thucydides, Sallust and Tacitus.

§ 6. The author of the Anabasis always speaks as though he had not himself attended the march, but as though he had received his information from another. Thus he says in 1, 8, 6, λέγεται; 1, 8, 18, λέγουσι δέ τινες; 1, 10, 1, ἐλέγοντο: 5, 4, 34, ἔλεγον οἱ στρατευσάμενοι. Only in the supposititious passage 7, 8, 25, do we find the first person ἐπήλθομεν. For this reason and also from the statement in Hellen. 3, 1, 2, where the following passage occurs: "Ως μὲν οὖν Κῦρος στράτευμά τε συνέλεξε καὶ τοῦτ' ἔχων ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἀδελφόν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγόνετο, καὶ ὡς ἀπέθανε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἑλληνες

έπὶ θάλατταν, Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίφ γέγραπται, some persons have formerly denied that Xenophon was the author of the Anabasis. In opposition to this view, we are to consider the exact correspondence of the Anabasis with the other acknowledged writings of Xenophon, not simply in language, but also in their entire spirit,—in religious views, in fondness for military tactics, for horses and for the chase, as well as a great variety of particulars which cannot be enumerated here. In a word, the unprejudiced reader cannot entertain a doubt that Xenophon only could have written in the way in which the Anabasis is actually written.* Furthermore, the testimony of antiquity is undivided that Xenophon was the author of the Anabasis. How then are we to explain the fact that, in the passage of the Hellenica above cited, Xenophon should refer not to his own work, but to that of Hermogenes. be said in reply that the Hellenica was written before the Anabasis, and on this account he was unable to refer to his own work on this subject: for although it cannot with certainty be determined in what year the Anabasis actually was written, yet it is quite certain that it was completed earlier than the Hellenica. The latter was not finished before Olymp. CV. 4=357, B. C. (cf. §1, above); while the Anabasis must have been written before the recovery of Scillus by the Eleans, that is before Olymp. CII, 2 =371 B. C., otherwise some allusion would doubtless have been made in 5, 3; to the loss of his es-Doubtless the true key to the difficulty is furnished by Plutarch, who says that Xenophon published the Anabasis under the name of Themistogenes, to render it more credible.

^{*} The investigation is carried out in a complete and exact manner in the tract by C. W. Krüger, de authentia et integritate Anabaseos Xenophonteao, Halis. Sax. 1824.

[†] That the composition of the Anab. is to be dated at least 18 or 20 years after the return of Xenophon, appears evident, irrespective of other indications, from the fact that in describing his residence at Scillus, 5, 3, 10, he speaks of sons that were already grown up, while in 7, 6, 34, he implies that he still had no children.

- (Mor. p. 345. e.). Perhaps also he wished to avoid giving offence to certain Spartans of distinction, whose conduct he does not approve of. cf. 7, 1, 2, & 7, 2, 6, where he speaks of Anaxibius; also 7, 2, 7 & 12, et seqq., where he speaks of Aristarchus.
- § 7. If we inquire after the sources whence Xenophon drew the materials for the Anabasis, we shall find the first and most important to have been his own personal recollections, or rather his own journal: for it is necessary to assume the existence of such a journal as the foundation of the work, since no memory would have been adequate to retain so many particulars, the geographical and statistical notices, especially the many numerical statements and other things of the kind.* In the present form of the work, we may imagine that the discursive and irregular character of the original journal is still perceptible. Whether Xenophon resorted to other sources of . information, can, with a single exception, neither be affirmed True, another account of the expedition by Sophaenetus (without doubt the general of this name often mentioned by Xenophon), is said to have been written; and from this, the historian Ephorus, and from him again Diodorus seem to have taken their representation. It is remarkable that in the narrative of Sophaenetus, the name of Xenophon first appears in connection with the difficulties in Thrace. From a comparison of Diodorus with Xenophon, there is no
- *This journal must certainly have contained the distances between the places, or at least the number of marches and some indication whether they were longer or shorter. (The number of parasangs is often too great, as in 1, 2, 5, being given on the assumption that five is an ordinary day's march.) This journal must have contained also some geographical notices, the correctness of which has been generally confirmed by modern researches. It cannot however have been very full, since mistakes occur even near the beginning of the work (cf. note 1, 2, 23.) The journal seems also to terminate on the arrival of the Greeks near the country of the Carduchians. The march through Armenia and thence homeward, is almost entirely described from memory. (Kiepert.)

evidence that the latter had the work of Sophaenetus before him. In a single passage (1, 8, 26), Xenophon refers to Ctesias. This man, a Greek from Cnidus in Caria, resided a long time at the Persian court as royal physician, and after his return home in 399 B. C. wrote a work consisting of twenty-three books, entitled $\Pi \epsilon \rho \sigma \iota \kappa d$, of which we now have only the extracts in Photius and certain fragments.

& 8. The scene of the events described in the Anabasis is for the most part the Persian empire. Darius II, the ninth king since the founding of the empire by Cyrus, died in the year 404 B. C. He was succeeded by his eldest son Arsakes, under the name Artaxerxes (i. e. according to Herod, 6, 98, μέγας άρήιος, great warrior). His younger brother Cyrus claimed however to be the rightful heir to the throne, because Arsakes was born while Darius was still in private life, and because he himself was the first-born after Darius became king. Cyrus and his mother Parysatis (i. e. child of a Peri, Fairy-child), by whom he was supported in his claims, were able to appeal to the example of Xerxes, who was preferred to his older brothers because they were born before their father Darius Hystaspis ascended the throne. Well might Cyrus with the consciousness of his right and of his own kingly qualities, cherish the thought of gaining the ascendancy. thought first became a purpose, when Tissaphernes, satrap of Caria, although he had been treated in a friendly manner by Cyrus, accused him of plotting against the king, so that Cyrus was apprehended, and was rescued from death only by the entreaties of his mother. After this occurrence, immediately on his return to Asia Minor, he commenced the preparations for carrying his purpose into execution. He had been first sent to Asia Minor by his father in the year 407 B. C. having the rank of Karanos or commander in chief of all the royal forces which were stationed between the river Halys and the Ægean sea. While occupying this position, he had actively supported the Spartans against the Athenians, perhaps with

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

KYPOY ANABAZIZ.

BOOK I.

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γύγνονται παίδες δύο, 1 πρεσβύτερος μέν 'Αρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος. έπει δε ήσθένει Δαρείος και ύπώπτευε τελευτήν τοῦ βίου, έβούλετο τὼ παιδε ἀμφοτέρω παρειναι. ὁ μὲν 2 οδυ πρεσβύτερος παρών ετύγχανε. Κύρον δε μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ης αὐτὸν σατράπην ἐποίησε, καὶ στρατηγον δὲ αὐτον ἀπέδειξε πάντων, ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον άθροίζονται. άναβαίνει οὐν ὁ Κῦρος λαβών Τισσαφέρνην ώς φίλον, καλ των Έλλήνων δὲ ἔγων ὁπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, ἄργοντα δὲ αὐτῶν Εενίαν Παρράσιον. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρείος, καὶ 3 κατέστη είς την βασιλείαν 'Αρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει του Κύρου προς του άδελφου, ώς επιβουλεύοι αὐτώ. ὁ δὲ πείθεταί τε καὶ συλλαμβάνει Κύρον ώς αποκτενών ή δε μήτηρ εξαιτησαμένη αὐτὸν αποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀργήν. ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κιν- 4 δυνεύσας και ατιμασθείς, βουλεύεται, ὅπως μήποτε ἔτι έσται έπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλ', ἡν δύνηται, βασιλεύσει άντ' ἐκείνου. Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρω, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἡ τὸν βασιλεύοντα 'Αροστις δ' αφικνείτο των παρά βασιλέως 5 προς αυτόν, πάντας ουτω διατιθείς άπεπέμπετο, ώστε

αὐτῷ μᾶλλον φίλους είναι ἡ βασιλεί. καὶ τῶν παρ' έαυτώ δε βαρβάρων επεμελείτο ώς πολεμείν τε ίκανοί 6 είησαν καλ εύνοϊκώς έχοιεν αύτώ. την δε Έλληνικην δύναμιν ήθροιζεν ώς μάλιστα εδύνατο επικρυπτόμενος, όπως ότι απαρασκευότατον λάβοι βασιλέα. ώδε οθν έποιείτο την συλλογήν. όπόσας είχε φυλακάς έν ταίς πόλεσι, παρήγγειλε τοις φρουράρχοις εκάστοις λαμβάνειν ανδρας Πελοποννησίους ότι πλείστους και βελτίστους, ώς επιβουλεύοντος Τισσαφέρνους ταις πόλεσι. καλ γάρ ήσαν αί 'Ιωνικαλ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ άρχαιον, εκ βασιλέως δεδομέναι, τότε δ' άφεστήκεσαν 7 πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλην Μιλήτου. ἐν Μιλήτφ δὲ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, αποστήναι πρός Κύρον, τούς μέν αὐτών απέκτεινε, τούς δ' έξέβαλεν. ό δὲ Κύρος ὑπολαβών τοὺς φεύγοντας, συλλέξας στράτευμα έπολιόρκει Μίλητον καί κατά γην καί κατά θάλατταν, καί έπειρατο κατάγειν τους έκπεπτωκότας. και αυτη αυ άλλη πρόφασις \ 8 ην αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν στράτευμα. πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ήξιου άδελφὸς ων αὐτοῦ δοθήναι οί ταύτας τὰς πόλεις μαλλον ή Τισσαφέρνην άργειν αὐτῶν, καὶ ή μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τῆς μεν προς εαυτον επιβουλής ούκ ήσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιζε πολεμούντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανάν : ωστε οὐδὲν ήχθετο αὐτων πολεμούντων. καὶ γαρ ο Κύρος απέπεμπε τους γιγνομένους δασμούς βασιλεί έκ των πόλεων ων Τισσαφέρνης ετύγχανεν έχων. 9 άλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσω τη καταντιπέρας 'Αβύδου τόνδε τον τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγάς ην τούτω συγγενόμενος δ Κύρος ηγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. ό δε λαβών το χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν από τούτων των χρημάτων, καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου δρμώμενος τοις Θραξί τοις υπέρ Έλλήσπουτον οἰκούσι, καί

ώφέλει τους Ελληνας ωστε και χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις έκοῦσαι. τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ελάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα. 'Αρίστιππος δὲ 10 ό Θετταλός ξένος ων ετύγχανεν αὐτώ, καὶ πιεζόμενος ύπο των οίκοι άντιστασιωτών έρχεται προς τον Κύρον, καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ώς ούτω περιγενόμενος αν των αντιστασιωτών. ό δὲ Κύρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἐξ μηνών μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρός τούς άντιστασιώτας πρίν αν αυτώ συμβουλεύσηούτω δε αὐ τὸ εν Θετταλία ελάνθανεν αὐτο τρεφόμενον στράτευμα. Πρόξενον δὲ τὸν Βοιώτιον 11 ξένον όντα αὐτῷ ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ώς είς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ως πράγματα παρεχόντων των Πισιδων τή έαυτου χώρα. Σοφαίνετον δε τον Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν 'Αχαιόν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνει σύν τοις φυγάσι των Μιλησίων. καὶ ἐποίουν οὕτως οὖτοι.

Επεὶ δ' ἐδόκει ἤδη πορεύεσθαι αὐτῷ ἄνω, τὴν μὲν 2 πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἐνταῦθα στράτευμα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῷ λαβόντι ἤκειν ὅσον ἢν αὐτῷ στράτευμα, καὶ τῷ ᾿Αριστίππῷ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὁ εἰχε στράτευμα, καὶ Εενίᾳ τῷ ᾿Αρκάδι, ὁς αὐτῷ προεστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἤκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄνδρας πλὴν ὁπόσοι ἱκανοὶ ἢσαν τὰς ἀκροπόλεις ψυλάττειν. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς 2 Μίλητον πολιορκοῦντας, καὶ τοὺς ψυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς

καταπράξειεν εφ' α εστρατεύετο, μη πρόσθεν παύσασθαι, πρίν αὐτούς καταγάγοι οίκαδε. οί δὲ ἡδέως ἐπείθοντο επίστευον γὰρ αὐτῶ καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα 3 παρήσαν είς Σάρδεις. Εενίας μεν δή τους έκ των πόλεων λαβών παρεγένετο είς Σάρδεις, όπλίτας είς τετρακισγιλίους. Πρόξενος δε παρήν έγων όπλίτας μέν είς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὁπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης δε ό 'Αχαιος όπλίτας έχων ώς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεύς τριακοσίους μὲν όπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο. ην δὲ καὶ ούτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον 4 στρατευομένων. οὐτοι μεν είς Σάρδεις αὐτῶ ἀφίκοντο. Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἡγησά μενος είναι ή ώς έπι Πισίδας την παρασκευήν, πορεύεται ως βασιλέα ή εδύνατο τάχιστα, ίππέας έχων ως 5 πεντακοσίους. καὶ βασιλεύς μεν δή, επεὶ ήκουσε παρά Τισσαφέρνους τον Κύρου στόλον, αντιπαρεσκευάζετο.

Κύρος δὲ ἔχων οθς είρηκα ώρματο ἀπὸ Σάρδεων. καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμούς τρεῖς, παρασάγγας είκοσι καὶ δύο, ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα γέφυρα δὲ ἐπῆν ἐζευγμένη - 6 πλοίοις έπτά. τοῦτον διαβάς έξελαύνει διά Φρυγίας σταθμον ένα, παρασάγγας οκτώ, είς Κολοσσάς, πόλιν οικουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ημέρας έπτά καὶ ηκε Μένων ὁ Θετταλός, ὁπλίτας έχων χιλίους καὶ πελταστάς πεντακοσίους, Δόλοπας 7 καὶ Αἰνιᾶνας καὶ 'Ολυνθίους. έντεῦθεν έξελαύνει σταθμούς τρείς, παρασάγιγας είκοσιν, είς Κελαινάς, της Φρυγίας πόλιν οικουμένην, μεγάλην και ευδαίμονα. ενταθθα Κύρω βασίλεια ην και παράδεισος μέγας, αγρίων θηρίων πλήρης, α έκεινος έθήρευεν από ίππου, όπότε γυμνάσαι βούλοιτο ξαυτόν τε και τους ίππους. διά μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ρεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός.

αί δὲ πηγαὶ αὐτοῦ είσιν ἐκ τῶν βασιλείων : ῥεῖ δὲ καὶ διά της Κελαινών πόλεως. έστι δε καλ μεγάλου βασι- 8 λέως βασίλεια εν Κελαιναίς ερυμνά επί ταίς πηγαίς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ ὑπὸ τῆ ἀκροπόλει ρεῖ δὲ καὶ ούτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον. τοῦ δὲ Μαρσύου τὸ εὖρός ἐστιν εἴκοσι καὶ πέντε ποδων. ἐνταῦθα λέγεται ᾿Απόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν, νικήσας ερίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δέρμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρφ, ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλείται Μαρσύας. ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς 9 Έλλάδος ήττηθείς τῆ μάχη ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομήσαι ταθτά τε τὰ βασίλεια καὶ τὴν Κελαινών άκρόπολιν. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ήκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος, φυγάς, έχων όπλίτας χιλίους και πελταστάς Θράκας οκτακοσίους καὶ τοξότας Κρήτας διακοσίους. αμα δὲ καὶ Σωσίας παρήν ο Συρακόσιος έχων οπλίτας τριακοσίους καλ Σοφαίνετος δ 'Αρκάς έχων όπλίτας χιλίους. καὶ ένταθθα Κθρος έξέτασιν καλ αριθμον των Έλλήνων έποίησεν εν τῷ παραδείσω, καὶ εγένοντο οἱ σύμπαντες όπλιται μέν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τούς δισχιλίους. Εντεύθεν έξελαύνει σταθμούς δύο, 10 παρασάγγας δέκα, είς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ενταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς ἐν αίς Εενίας ὁ ᾿Αρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἢσαν στλεγγίδες χρυσαί· έθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος. εντεύθεν εξελαύνει σταθμούς δύο, παρασάγγας δώδεκα, είς Κεραμών άγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τη Μυσία χώρα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς, 11 παρασάγγας τριάκοντα, είς Καΰστρου πεδίον, πόλιν οικουμένην. ένταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε και τοῖς στρατιώταις ώφείλετο μισθός πλέον ή τριών μηνών, καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διήγε και δήλος ήν ανιώμενος ου γάρ ήν

12 πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. ἐνταῦθα άφικνείται Έπύαξα ή Συεννέσιος γυνή τοῦ Κιλικων βασιλέως παρά Κύρον καὶ έλέγετο Κύρω δούναι γρήματα πολλά. τη δ' ουν στρατιά τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθον τεττάρων μηνών. είχε δε ή Κίλισσα καὶ φύλακας περί αύτην Κίλικας και 'Ασπενδίους · ελέγετο 13 δὲ καὶ συγγενέσθαι Κύρον τῆ Κιλίσση. ἐντεύθεν δὲ έξελαύνει σταθμούς δύο, παρασάγγας δέκα, εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην ενταῦθα ἡν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ή Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ή λέγεται Μίδας του Σάτυρου θηρεύσαι οίνω κεράσας 14 αὐτήν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο, παρασάγγας δέκα, είς Τυριάειου, πόλιν οἰκουμένην. ένταῦθα έμεινεν ήμέρας τρείς. καὶ λέγεται δεηθήναι ή Κίλισσα Κύρου ἐπιδεῖξαι τὸ στράτευμα αὐτἢ. βουλόμενος οὖν έπιδείξαι έξέτασιν ποιείται έν τῷ πεδίφ τῶν Ἑλλήνων 15 καλ τῶν βαρβάρων. ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ελληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθηναι καὶ στηναι, συντάξαι δὲ ξκαστον τοὺς ξαυτοῦ. ἐτάγθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων. είχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ 16 μέσον οι άλλοι στρατηγοί. έθεώρει οὐν ὁ Κῦρος πρῶτον μέν τους βαρβάρους οί δε παρήλαυνον τεταγμένοι κατά ίλας και κατά τάξεις είτα δε τούς "Ελληνας. παρελαύνων έφ' ἄρματος καὶ ή Κίλισσα έφ' άρμαμάξης. είχου δὲ πάντες κράνη χαλκά καὶ χιτώνας Φοινικούς και κνημίδας και τας ασπίδας εκκεκαλυμ-17 μένας. ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος, πέμψας Πογρητα τὸν έρμηνέα παρά τούς στρατηγούς των Ελλήνων έκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. οί δὲ ταῦτα προείπον τοῖς στρατιώταις καὶ ἐπεὶ ἐσάλπυγξε, προβαλλόμενοι τὰ ὅπλα ἐπήεσαν. ἐκ δὲ τούτου βάττον προϊόντων σύν κραυγή ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου

δρόμος εγένετο τοις στρατιώταις επί τας σκηνάς, των δέ βαρβάρων φόβος πολύς και άλλοις και ή τε 18 Κίλισσα έφυγεν έκ της άρμαμάξης και οί έκ της άγορας καταλιπόντες τὰ ώνια ἔφυγον· οἱ δὲ Ελληνες σύν γέλωτι έπὶ τὰς σκηνὰς ήλθον. ή δὲ Κίλισσα ίδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος έθαύμασε. Κύρος δὲ ήσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων είς τους βαρβάρους φόβον ιδών. Εντεύθεν Εξελαύνει 19 σταθμούς τρείς, παρασάγγας είκοσιν, είς Ἰκόνιον, τής Φρυγίας πόλιν έσγάτην. ένταθθα έμεινε τρείς ήμέρας. έντεθθεν έξελαύνει διά της Λυκαονίας σταθμούς πέντε, παρασάγγας τριάκοντα. ταύτην την χώραν ἐπέτρεψε διαρπάσαι τοις "Ελλησιν ώς πολεμίαν οθσαν. έντεθ- 20 θεν Κύρος την Κίλισσαν είς την Κιλικίαν αποπέμπει την ταχίστην όδόν, καὶ συνέπεμψεν αὐτή στρατιώτας οθς Μένων είχε καὶ αὐτόν. Κῦρος δὲ μετά τῶν ἄλλων έξελαύνει διά Καππαδοκίας σταθμούς τέτταρας, παρασάγγας είκοσι και πέντε, προς Δάνα, πόλιν οικουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς. έν & Κύρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσην Μεγαφέρνην, φοινικιστήν βασίλειον, καλ έτερόν τινα των ύπάρχων δυνάστην, αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὑτῶ. ἐντεῦθεν 21 έπειρώντο είσβάλλειν είς την Κιλικίαν ή δὲ είσβολή ην όδος άμαξιτος όρθία ισχυρώς και άμηχανος είσελθειν στρατεύματι, εί τις εκώλυεν, ελέγετο δε και Συέννεσις είναι έπι των ακρων φυλάττων την είσβολήν δι' δ έμεινεν ήμέραν έν τῷ πεδίφ. τῆ δ' ὑστεραία ἡκεν ἄγγελος λέγων, ότι λελοιπώς είη Συέννεσις τὰ ἄκρα, έπεὶ ἤσθετο, ὅτι τὸ Μένωνος στράτευμα ἤδη ἐν Κιλι κία ην είσω των ορέων, και ότι τριήρεις ήκουε περιπλεούσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμών ἔχοντα τὰς Λακεδαιμονίων και αὐτοῦ Κύρου. Κῦρος δ' οὖν ἀνέβη 22 έπι τὰ όρη οὐδενὸς κωλύοντος, και είδε τὰς σκηνάς, οδ οἱ Κίλικες ἐφύλαττον. ἐντεῦθεν δὲ κατέβαινεν εἰς

πεδίον μέγα καὶ καλόν, ἐπίρρυτον, καὶ δένδρων παντοδαπών σύμπλεων καὶ ἀμπέλων. πολύ δὲ καὶ σήσαμον καλ μελίνην καλ κέγγρον καλ πυρούς καλ κριθάς φέρει. όρος δ' αὐτὸ περιέχει ὀχυρὸν καὶ ὑψηλὸν πάντη ἐκ 23 θαλάττης είς θάλατταν. καταβάς δὲ διὰ τούτου τοῦ πεδίου ήλασε σταθμούς τέτταρας, παρασάγγας πέντε καλ είκοσιν, είς Ταρσούς, της Κιλικίας πόλιν μεγάλην καλ εύδαίμονα. Ενταθθα ήσαν τὰ Συεννέσιος βασίλεια τοῦ Κιλίκων βασιλέως. δια μέσης δὲ τῆς πόλεως δεῖ 24 ποταμός Κύδνος δνομα, εθρος δύο πλέθρων. την πόλιν έξέλιπον οί ένοικοῦντες μετά Συεννέσιος είς χωρίον όχυρον έπὶ τὰ όρη πλην οί τὰ καπηλεία έχουτες εμειναν δε και οί παρά την θάλατταν οικούντες 25 εν Σόλοις και εν Ίσσοις. Έπύαξα δε ή Συεννέσιος γυνή προτέρα Κύρου πέντε ήμέρας είς Ταρσούς ἀφίκετο. ἐν δὲ τῆ ὑπερβολῆ τῶν ὀρῶν τῶν εἰς τὸ πεδίον δύο λόχοι τοῦ Μένωνος στρατεύματος ἀπώλοντο οί μεν εφασαν άρπάζοντάς τι κατακοπήναι ύπο των Κιλίκων, οί δε ύπολειφθέντας, και ού δυναμένους εύρειν τὸ ἄλλο στράτευμα οὐδὲ τὰς ὁδοὺς εἶτα πλανωμένους 26 ἀπολέσθαι· ήσαν δ' οὖν οὖτοι έκατὸν ὁπλῖται. οἱ δ' άλλοι ἐπεὶ ἡκον, τήν τε πόλιν τοὺς Ταρσοὺς διήρπασαν, διὰ τὸν ὅλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασίλεια τὰ ἐν αὐτῆ. Κῦρος δὲ ἐπεὶ εἰσήλασεν είς την πόλιν μετεπέμπετο τον Συέννεσιν προς έαυτόν · ὁ δ' οὔτε πρότερον οὖδενί πω κρείττονι έαυτοῦ είς χείρας έλθειν έφη ούτε τότε Κύρφ ιέναι ήθελε, 27 πρίν ή γυνή αὐτὸν ἔπεισε καὶ πίστεις ἔλαβε. μετά δὲ ταῦτα ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Συέννεσις μὲν έδωκε Κύρφ χρήματα πολλά εἰς τὴν στρατιάν, Κῦρος δὲ ἐκείνω δώρα, α νομίζεται παρά βασιλεῖ τίμια, ἵππου γρυσογάλινου καὶ στρεπτου χρυσοῦυ καὶ ψέλια καλ ακινάκην χρυσούν καλ στολήν Περσικήν, καλ τήν χώραν μηκέτι άρπάζεσθαι, τὰ δὲ ήρπασμένα ἀνδράποδα, ήν που έντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

Ένταθθα έμεινε Κθρος καὶ ή στρατιά ήμέρας είκο- 3 σιν· οί γαρ στρατιώται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ύπώπτευον γαρ ήδη έπὶ βασιλέα ιέναι μισθωθήναι δὲ ούκ έπὶ τούτω έφασαν. πρώτον δὲ Κλέαργος τοὺς αύτοῦ στρατιώτας έβιάζετο ίέναι οί δὲ αὐτόν τε έβαλλον και τα ύποζύγια τα εκείνου, επει ήρξατο προϊέναι. Κλέαρχος δε τότε μεν μικρον εξέφυγε το μή κατα- 2 πετρωθήναι υστερον δ', έπει έγνω, ότι ου δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν εκκλησίαν των αυτού στρατιωτων και πρώτον μεν εδάκρυε πολύν χρόνον έστως. οί δε δρώντες εθαύμαζον και εσιώπων είτα έλεξε τοιάδε. "Ανδρες στρατιώται, μή θαυμάζετε, ὅτι χαλε- 3 πως φέρω τοις παρούσι πράγμασιν. έμοι γαρ Κύρος ξένος εγένετο, καί με φεύγοντα εκ της πατρίδος τά τε άλλα ετίμησε καὶ μυρίους έδωκε δαρεικούς ους εγώ λαβών οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοί, ἀλλ' οὐδὲ καθηδυπάθησα, άλλ' είς ύμας έδαπάνων. καὶ πρώτον μὲν 4 έπὶ τοὺς Θράκας ἐπολέμησα καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος έτιμωρούμην μεθ' ύμων, έκ της Χερρονήσου αὐτούς έξελαύνων βουλομένους άφαιρείσθαι τούς ένοικούντας "Ελληνας την γην. ἐπειδη δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβών 🦠 ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα, εἶ τι δέοιτο, ἀφελοίην αὐτὸν άνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βού- 5 λεσθε συμπορεύεσθαι, ανάγκη δή μοι ή ύμας προδόντα τη Κύρου φιλία χρησθαι ή πρὸς ἐκείνον ψευσάμενον μεθ' ύμῶν ἰέναι. εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω οὐκ οίδα, αίρήσομαι δ' οὖν ύμας, καὶ σὺν ὑμῖν ὅ, τι αν δέη πείσομαι. καλ ούποτε έρει ούδεις, ώς έγω Ελληνας αγαγων είς τούς βαρβάρους προδούς τούς Ελληνας την των βαρβάρων φιλίαν είλόμην, άλλ' έπει ύμεις έμοι σ ού θέλετε πείθεσθαι οὐδὲ ἔπεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῶν ἔψομαι καί ὅ, τι αν δέη πείσομαι. νομίζω γαρ ύμας ἐμοί είναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σὺν ύμιν μεν αν οίμαι είναι τίμιος, όπου αν ω, ύμων δε

έρημος ων ούκ αν ίκανος είναι οίμαι ούτ' αν φίλον ώφελησαι ούτ' αν έχθρον αλέξασθαι. ώς έμου ούν ίόντος όποι αν και ύμεις, ούτω την γνώμην έχετε. 7 ταῦτα εἰπεν· οἱ δὲ στρατιῶται, οἴ τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἀκούσαντες, ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι, ἐπήνεσαν παρά δὲ Εενίου καὶ Πασίωνος πλείους ή δισχίλιοι λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλεάργω. 8 Κύρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τὸν Κλέαρχον ὁ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ἤθελε, λάθρα δε των στρατιωτών πέμπων αὐτώ ἄγγελον έλεγε θαρρείν, ώς καταστησομένων τούτων είς τὸ δέον μεταπέμπεσθαι δ' έκέλευεν αὐτόν αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη ἰέναι. 9 μετά δὲ ταῦτα συναγαγών τούς Β' ἐαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον έλεξε τοιάδε. "Ανδρες στρατιώται, τὰ μὲν δή Κύρου δήλον ότι ούτως έχει πρός ήμας ώσπερ τα ήμέτερα πρὸς ἐκείνον· οὕτε γὰρ ήμεῖς ἐκείνου ἔτι στρα-. τιῶται, ἐπεί γε οὐ συνεπόμεθα αὐτῷ, οὕτε ἐκεῖνος ἔτι 10 ημιν μισθοδότης. ὅτι μέντοι ἀδικεισθαι νομίζει ὑφὸ ήμων οίδα · ωστε καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω έλθειν, τὸ μὲν μέγιστον, αἰσχυνόμενος, ὅτι σύνοιδα έμαυτφ πάντα έψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ δεδιώς μη λαβών με δίκην ἐπιθη ὧν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ήδικη-11 σθαι. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλεύεσθαι ὅ, τι χρὴ ποιείν, έκ τσύτων. καὶ ἔως τε μένομεν αὐτοῦ, σκεπτέον μοι δοκεί είναι, ὅπως ἀσφαλέστατα μενοῦμεν, εἴ τε ήδη δοκει ἀπιέναι, ὅπως ἀσφαλέστατα ἄπιμεν, καὶ όπως τὰ ἐπιτήδεια ἔξομεν· ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε 12 στρατηγού ούτε ιδιώτου ὄφελος οὐδέν. ὁ δ' ἀνήρ πολλοῦ μεν ἄξιος φίλος ῷ ἄν φίλος ἢ, χαλεπώτατος δ' έχθρος & αν πολέμιος ή. έχει δε δύναμιν και πεζην καλ ίππικην καλ ναυτικήν, ην πάντες όμοιως όρωμέν τε

καὶ ἐπιστάμεθα (καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρο δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθησθαι ή ώστε ώρα λέγειν ο, τι τις γυγνώσκει αριστον είναι. ταθτα είπων επαύσατο. Εκ δε τούτου 13 άνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέξοντες α ἐγίγνωσκον, οί δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύντες. οία είη ή ἀπορία ἄνευ της Κύρου γνώμης και μένειν καὶ ἀπιέναι. (εἶς δὲ δὴ εἶπε, προσποιούμενος σπεύδειν 14 ώς τάχιστα πορεύεσθαι είς την Ελλάδα, στρατηγούς μεν ελέσθαι άλλους ώς τάχιστα, εί μη βούλεται Κλέαργος ἀπάγειν· τὰ δ' ἐπιτήδεία ἀγοράζεσθαι· ή δ' άγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι· καὶ συ-- σκευάζεσθαι· έλθόντας δὲ Κῦρον αἰτεῖν πλοῖα, ὡς , ἀποπλέοιεν εάν δε μη διδώ ταῦτα, ηγεμόνα αἰτεῖν : Κύρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει ἐὰν δὲ : μηδε ήγεμόνα διδώ, συντάττεσθαι την ταχίστην, πέμ-🥆 ψαι δὲ καὶ προκαταληψομένους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ φθάσωσι μήτε Κυρος μήτε οι Κίλικες καταλαβόντες, - ὧν πολλούς καὶ πολλά χρήματα ἔγομεν ἀνηρπακότες. οὖτος μέν δή τοιαῦτα εἶπε· μετά δὲ τοῦτον Κλέαρχος είπε τοσοῦτον. 'Ως μεν στρατηγήσοντα έμε ταύτην 15 την στρατηγίαν μηδείς ύμων λεγέτω πολλά γάρ ένορώ, δι' α έμοι τούτο οὐ ποιητέον ώς δὲ τώ ἀνδρί δν αν έλησθε πείσομαι ή δυνατον μάλιστα, ίνα είδητε ότι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι ὧς τις καὶ ἄλλος μάλιστα άνθρώπων. μετά τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν 16 την ευήθειαν του τὰ πλοία αἰτείν κελεύοντος, ὥσπερ πάλιν τὸν στόλον Κύρου μὴ ποιουμένου, ἐπιδεικνύς δε ώς εξηθες είη ήγεμόνα αίτειν παρά τούτου, & λυμαινόμεθα τὴν πράξιν. εί δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν φ αν Κύρος διδώ, τί κωλύει και τα ακρα ήμιν κελεύειν Κύρον προκαταλαμβάνειν; έγω γαρ δκνοίην 17 μεν αν είς τὰ πλοία εμβαίνειν α ήμιν δοίη, μη ήμας αὐταῖς ταῖς τριήρεσι καταδύση, φοβοίμην δ' αν τῷ ήγεμόνι ῷ αν δοίη ἔπεσθαι, μὴ ἡμας αγάγη ὅθεν οὐχ

καταπράξειεν εφ' α εστρατεύετο, μη πρόσθεν παύσασθαι, πρίν αὐτούς καταγάγοι οἰκαδε. οἱ δὲ ἡδέως ἐπείθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα 3 παρήσαν είς Σάρδεις. Ξενίας μεν δή τους εκ των πόλεων λαβών παρεγένετο είς Σάρδεις, όπλίτας είς τετρακισχιλίους Πρόξενος δε παρήν έχων όπλίτας μέν είς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δε δ Στυμφάλιος δπλίτας έχων γιλίους, Σωκράτης δὲ ὁ ᾿Αχαιὸς ὁπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεύς τριακοσίους μὲν όπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο: ην δε και ούτος και ο Σωκράτης των άμφι Μίλητον 4 στρατευομένων. οὖτοι μεν είς Σάρδεις αὐτῶ ἀφίκοντο. Τισσαφέρνης δε κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἡγησά μενος είναι ή ώς έπὶ Πισίδας την παρασκευήν, πορεύεται ώς βασιλέα ή έδύνατο τάχιστα, ίππέας έχων ώς 5 πεντακοσίους. καὶ βασιλεύς μέν δή, ἐπεὶ ἤκουσε παρά Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

Κύρος δὲ ἔχων οθς εἴρηκα ώρματο ἀπὸ Σάρδεων. καλ έξελαύνει διά της Λυδίας σταθμούς τρείς, παρασάγγας είκοσι καὶ δύο, ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα γέφυρα δὲ ἐπῆν ἐζευγμένη - 6 πλοίοις έπτά. τοῦτον διαβάς έξελαύνει διά Φρυγίας σταθμὸν ένα, παρασάγγας ὀκτώ, εἰς Κολοσσάς, πόλιν οικουμένην, εύδαιμονα και μεγάλην. ενταθθα εμεινεν ημέρας έπτά και ήκε Μένων ο Θετταλός, οπλίτας έγων γιλίους καὶ πελταστάς πεντακοσίους, Δόλοπας 7 και Αινιάνας και 'Ολυνθίους. Εντεύθεν Εξελαύνει σταθμούς τρείς, παρασάγγας είκοσιν, είς Κελαινάς, της Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ένταῦθα Κύρφ βασίλεια ην και παράδεισος μέγας, αγρίων θηρίων πλήρης, α έκεινος έθήρευεν από ίππου, δπότε γυμνάσαι βούλοιτο ξαυτόν τε καλ τους ίππους. δια μέσου δε τοῦ παραδείσου ρει δ Μαίανδρος ποταμός.

αί δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων : ρεῖ δὲ καὶ διά της Κελαινών πόλεως. ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασι- 8 λέως βασίλεια εν Κελαιναίς ερυμνά επί ταίς πηγαίς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ ὑπὸ τῆ ἀκροπόλει ρεῖ δὲ καὶ ούτος δια της πόλεως και εμβάλλει είς τον Μαίανδρον. τοῦ δὲ Μαρσύου τὸ εὖρός ἐστιν εἴκοσι καὶ πέντε ποδων. ἐνταῦθα λέγεται ᾿Απόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν, νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δέρμα κρεμάσαι έν τῷ ἄντρω, ὅθεν αἱ πηγαί. διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλείται Μαρσύας. ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς 9 Έλλάδος ήττηθείς τη μάχη απεχώρει, λέγεται οίκοδομήσαι ταθτά τε τὰ βασίλεια καὶ τὴν Κελαινών άκρόπολιν. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα: καὶ ήκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος, φυγάς, έγων όπλίτας χιλίους καὶ πελταστάς Θράκας όκτακοσίους καὶ τοξότας Κρήτας διακοσίους. αμα δὲ καὶ Σωσίας παρήν ὁ Συρακόσιος έχων όπλίτας τριακοσίους καλ Σοφαίνετος ὁ ᾿Αρκὰς ἔχων ὁπλίτας χιλίους. καὶ ἐνταῦθα Κῦρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων έποίησεν έν τῷ παραδείσφ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες όπλίται μέν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τούς δισχιλίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο, 10 παρασάγγας δέκα, είς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ένταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς ἐν αίς Εενίας ὁ ᾿Αρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἢσαν στλεγγίδες χρυσαί· έθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος. εντεύθεν εξελαύνει σταθμούς δύο, παρασάγγας δώδεκα, είς Κεραμῶν ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τη Μυσία γώρα. Εντεύθεν εξελαύνει σταθμούς τρείς, 11 παρασάγιγας τριάκουτα, είς Καΰστρου πεδίου, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε καὶ τοῖς στρατιώταις ώφείλετο μισθός πλέον ή τριών μηνών, καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διήγε καὶ δήλος ήν ἀνιώμενος οὐ γὰρ ήν

12 πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. ἐνταῦθα άφικνείται Ἐπύαξα ή Συεννέσιος γυνή τοῦ Κιλικων βασιλέως παρά Κύρον καλ έλέγετο Κύρω δούνας γρήματα πολλά. τη δ' οὖν στρατιά τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθον τεττάρων μηνών. είνε δε ή Κίλισσα καὶ φύλακας περί αύτην Κίλικας και 'Ασπενδίους · έλέγετο 13 δὲ καὶ συγγενέσθαι Κῦρον τῆ Κιλίσση. ἐντεῦθεν δὲ έξελαύνει σταθμούς δύο, παρασάγγας δέκα, είς Θύμβριου, πόλιν οἰκουμένην ένταθθα ην παρά την όδον κρήνη ή Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ή λέγεται Μίδας του Σάτυρου θηρεύσαι οίνω κεράσας 14 αὐτήν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο, παρασάγγας δέκα, είς Τυριάειου, πόλιν οἰκουμένην. ένταῦθα έμεινεν ήμέρας τρείς. καὶ λέγεται δεηθήναι ή Κίλισσα Κύρου ἐπιδείξαι τὸ στράτευμα αὐτή. βουλόμενος οὐν έπιδείξαι έξέτασιν ποιείται έν τώ πεδίω των Ελλήνων 15 καλ των βαρβάρων. ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ελληνας, ώς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθηναι καὶ στηναι, συντάξαι δὲ εκαστον τοὺς εαυτοῦ. ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων. είχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οί σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ 16 μέσον οι άλλοι στρατηγοί. Εθεώρει οὐν ὁ Κύρος πρώτον μέν τούς βαρβάρους οί δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατά ίλας και κατά τάξεις είτα δε τούς Ελληνας, παρελαύνων έφ' ἄρματος καὶ ή Κίλισσα έφ' άρμαμάξης. είγον δὲ πάντες κράνη γαλκά καὶ χιτώνας φοινικούς καὶ κνημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμ-17 μένας. ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρό της φάλαγγος, πέμψας Πύγρητα του έρμηνέα παρά τούς στρατηγούς των Έλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. οί δὲ ταῦτα προείπον τοῖς στρατιώταις καὶ ἐπεὶ ἐσάλπυγξε, προβαλλόμενοι τὰ ὅπλα ἐπήεσαν. ἐκ δὲ τούτου βάττον προϊόντων σύν κραυγή ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου

δρόμος εγένετο τοις στρατιώταις επί τας σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολύς καὶ ἄλλοις καὶ ή τε 18 Κίλισσα έφυγεν έκ της άρμαμάξης και οι έκ της άγορας καταλιπόντες τὰ ἄνια ἔφυγον· οἱ δὲ Ελληνες σύν γέλωτι έπι τὰς σκηνάς ήλθον. ή δὲ Κίλισσα ίδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος έθαύμασε. Κύρος δὲ ήσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων είς τούς βαρβάρους φόβον ίδών. Εντεύθεν Εξελαύνει 19 σταθμούς τρείς, παρασάγγας είκοσιν, είς 'Ικόνιον, τής Φρυγίας πόλιν έσχάτην. ένταθθα έμεινε τρείς ήμέρας. έντεθθεν έξελαύνει διά της Λυκαονίας σταθμούς πέντε, παρασάγγας τριάκοντα. ταύτην την γώραν ἐπέτρεψε διαρπάσαι τοις "Ελλησιν ως πολεμίαν ούσαν. έντευ- 20 θεν Κύρος την Κίλισσαν είς την Κιλικίαν αποπέμπει την ταχίστην όδόν, καὶ συνέπεμψεν αὐτή στρατιώτας οθς Μένων είχε και αὐτόν. Κύρος δὲ μετά τῶν ἄλλων έξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμούς τέτταρας, παρασάγγας είκοσι καὶ πέντε, πρὸς Δάνα, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς. έν & Κύρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσην Μεγαφέρνην, φοινικιστήν βασίλειον, καὶ έτερον τινα των υπάρχων δυνάστην, αιτιασάμενος επιβουλεύειν αυτώ. εντεύθεν 21 έπειρώντο είσβάλλειν είς την Κιλικίαν ή δὲ είσβολή ην όδὸς άμαξιτὸς ὀρθία ἰσχυρώς καὶ ἀμήχανος εἰσελθεῖν στρατεύματι, εί τις εκώλυεν. ελέγετο δε καί Συέννεσις είναι επί των ακρων φυλάττων την είσβολήν δι' δ έμεινεν ήμέραν εν τφ πεδίφ. τη δ' ύστεραία ήκεν άγγελος λέγων, ὅτι λελοιπώς εἴη Συέννεσις τὰ ἄκρα, έπεὶ ἤσθετο, ὅτι τὸ Μένωνος στράτευμα ἤδη ἐν Κιλι κία ην είσω των ορέων, και ότι τριήρεις ήκουε περιπλεούσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμών ἔχοντα τὰς Λακεδαιμονίων και αὐτοῦ Κύρου. Κῦρος δ' οὖν ἀνέβη 22 έπὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος, καὶ εἶδε τὰς σκηνάς, οδ οἱ Κίλικες ἐφύλαττον. ἐντεῦθεν δὲ κατέβαινεν εἰς

πεδίον μέγα καὶ καλόν, ἐπίρρυτον, καὶ δένδρων παντοδαπών σύμπλεων καὶ άμπέλων. πολύ δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίνην καὶ κέγχρον καὶ πυρούς καὶ κριθάς φέρει. όρος δ' αὐτὸ περιέχει όχυρὸν καὶ ὑψηλὸν πάντη ἐκ 23 θαλάττης εἰς θάλατταν, καταβάς δὲ διὰ τούτου τοῦ πεδίου ήλασε σταθμούς τέτταρας, παρασάγιγας πέντε καὶ είκοσιν, εἰς Ταρσούς, τῆς Κιλικίας πόλιν μεγάλην καλ εύδαίμονα. Ενταθθα ήσαν τὰ Συεννέσιος βασίλεια τοῦ Κιλίκων βασιλέως. διὰ μέσης δὲ τῆς πόλεως δεῖ 24 ποταμός Κύδνος δνομα, εθρος δύο πλέθρων. την πόλιν έξέλιπον οί ενοικούντες μετά Συεννέσιος είς χωρίον όχυρον έπι τα όρη πλην οι τα καπηλεία έχοντες · έμειναν δε και οί παρά την βάλατταν οικούντες 25 εν Σόλοις καὶ εν Ίσσοις. Ἐπύαξα δε ή Συεννέσιος γυνη προτέρα Κύρου πέντε ημέρας είς Ταρσούς ἀφίκετο. ἐν δὲ τἢ ὑπερβολἢ τῶν ὀρῶν τῶν εἰς τὸ πεδίον δύο λόχοι τοῦ Μένωνος στρατεύματος ἀπώλοντο οί μεν εφασαν άρπάζοντάς τι κατακοπήναι ύπο των Κιλίκων, οί δε ύπολειφθέντας, και ού δυναμένους εύρειν τὸ ἄλλο στράτευμα οὐδὲ τὰς ὁδοὺς εἶτα πλανωμένους 26 ἀπολέσθαι· ήσαν δ' οὖν οὖτοι έκατὸν ὁπλίται. οἱ δ' άλλοι ἐπεὶ ἡκου, τήν τε πόλιν τοὺς Ταρσοὺς διήρπασαν, διὰ τὸν ὅλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασίλεια τὰ ἐν αὐτῆ. Κῦρος δὲ ἐπεὶ εἰσήλασεν είς την πόλιν μετεπέμπετο τον Συέννεσιν προς έαυτόν · ὁ δ' οὖτε πρότερον οὐδενί πω κρείττονι έαυτοῦ είς χειρας έλθειν έφη ούτε τότε Κύρφ ιέναι ήθελε, 27 πρίν ή γυνή αὐτὸν ἔπεισε καὶ πίστεις ἔλαβε. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Συέννεσις μὲν έδωκε Κύρω γρήματα πολλά είς την στρατιάν, Κύρος δὲ ἐκείνω δώρα, ὰ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ τίμια, ἵππου χρυσοχάλινου καί στρεπτου χρυσούν και ψέλια και άκινάκην χρυσούν και στολήν Περσικήν, και τήν χώραν μηκέτι άρπάζεσθαι, τὰ δὲ ήρπασμένα ἀνδράποδα, ήν που έντυγγάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

Ένταθθα έμεινε Κθρος καὶ ή στρατιά ήμέρας είκο- 3 σιν· οί γάρ στρατιώται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ύπώπτευον γὰρ ήδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μισθωθήναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτω ἔφασαν. πρώτον δὲ Κλέαρχος τοὺς αύτοῦ στρατιώτας έβιάζετο ίέναι οι δὲ αὐτόν τε έβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ ἤρξατο προϊέναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε τὸ μὴ κατα- 2 πετρωθήναι · υστερον δ', επεί έγνω, ότι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν έκκλησίαν των αύτου στρατιωτῶν καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολύν χρόνον ἐστώς. οί δε δρώντες εθαύμαζον και εσιώπων είτα έλεξε τοιάδε. "Ανδρες στρατιώται, μή θαυμάζετε, ὅτι χαλε- 3 πως φέρω τοις παρούσι πράγμασιν. έμοι γαρ Κύρος ξένος εγένετο, καί με φεύγοντα εκ της πατρίδος τά τε άλλα ετίμησε και μυρίους έδωκε δαρεικούς οθς εγώ λαβών οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην έμοι, ἀλλ' οὐδὲ καθηδυπάθησα, άλλ' εἰς ὑμᾶς ἐδαπάνων. καὶ πρῶτον μὲν 4 έπὶ τοὺς Θράκας ἐπολέμησα καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος έτιμωρούμην μεθ' ύμων, έκ της Χερρονήσου αυτούς έξελαύνων βουλομένους άφαιρείσθαι τούς ένοικούντας "Ελληνας την γην. ἐπειδη δὲ Κύρος ἐκάλει, λαβών υμας επορευόμην, ΐνα, εί τι δέοιτο, ωφελοίην αὐτὸν άνθ' ών εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βού- 5 λεσθε συμπορεύεσθαι, ανάγκη δή μοι ή ύμας προδόντα τη Κύρου φιλία χρησθαι ή πρὸς ἐκεῖνον Ψευσάμενον μεθ' ύμῶν ἰέναι. εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω οὐκ οίδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς, καὶ σὺν ὑμῖν ὅ, τι αν δέη πείσομαι. καὶ οὖποτε έρει οὐδείς, ώς έγω "Ελληνας άγαγων είς τούς βαρβάρους προδούς τούς Ελληνας την των βαρβάρων φιλίαν είλόμην, άλλ' έπει ύμεις έμοι 6 οὐ θέλετε πείθεσθαι οὐδὲ ἔπεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμιν ἔψομαι καὶ ὅ, τι ἀν δέη πείσομαι. νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ είναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σύν ύμιν μεν αν οίμαι είναι τίμιος, όπου αν ώ, ύμων δέ

ì

έρημος ών οὐκ αν ίκανὸς είναι οἰμαι οὕτ' αν φίλον ώφελησαι ούτ' αν έχθρον αλέξασθαι. ώς έμου ούν ιόντος όποι αν και ύμεις, ούτω την γνώμην έχετε. 7 ταῦτα $\epsilon l \pi \epsilon \nu$ οἱ δὲ στρατιῶται, οἶ τε αὐτοῦ ἐκεἶνου καὶ οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἀκούσαντες, ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι, ἐπήνεσαν· παρά δὲ Εενίου καὶ Πασίωνος πλείους ή δισχίλιοι λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλεάργω. 8 Κύρος δὲ τούτοις ἀπορών τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τον Κλέαρχον· ο δε ιέναι μεν ούκ ήθελε, λάθρα δε των στρατιωτών πέμπων αὐτῷ ἄγγελον έλεγε θαρρείν, ώς καταστησομένων τούτων είς τὸ δέον μεταπέμπεσθαι δ' εκέλευεν αὐτόν αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη ιέναι. 9 μετά δε ταῦτα συναγαγών τούς θ' εαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον έλεξε τοιάδε. "Ανδρες στρατιώται, τὰ μέν δή Κύρου δήλον ότι ούτως έχει πρός ήμας ώσπερ τα ημέτερα πρὸς ἐκεῖνον· οὕτε γὰρ ήμεῖς ἐκείνου ἔτι στρα-- τιῶται, ἐπεί γε οὐ συνεπόμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι 10 ημιν μισθοδότης. ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑδ΄ ήμων οίδα · ώστε καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω έλθειν, τὸ μὲν μέγιστον, αἰσχυνόμενος, ὅτι σύνοιδα έμαυτῷ πάντα έψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ δεδιώς μή λαβών με δίκην ἐπιθή ὧν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ήδική-11 σθαι. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλεύεσθαι ὅ, τι χρὴ ποιείν, έκ τσύτων. καὶ έως τε μένομεν αὐτοῦ, σκεπτέον μοι δοκεί είναι, ὅπως ἀσφαλέστατα μενούμεν, εἴ τε ήδη δοκει ἀπιέναι, ὅπως ἀσφαλέστατα ἄπιμεν, καὶ όπως τὰ ἐπιτήδεια ἔξομεν· ἄνευ γὰρ τούτων οὕτε 12 στρατηγού οὖτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν. ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μεν ἄξιος φίλος ο αν φίλος η, χαλεπώτατος δ' έχθρὸς ῷ ἄν πολέμιος ἢ. ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζὴν ΄ καλ ίππικὴν καλ ναυτικήν, ἡν πάντες ὁμοίως ὁρῶμέν τε

και επιστάμεθα (και γαρ ούδε πόρρο δοκουμέν μοι αὐτοῦ καθησθαις ώστε ώρα λέγειν ό, τι τις γυγνώσκει άριστον είναι. ταθτα είπων ἐπαύσατο. ἐκ δὲ τούτου 13 άνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέξοντες α ἐγίγνωσκον, οί δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύντες, οία είη ή απορία άνευ της Κύρου γνώμης και μένειν καὶ ἀπιέναι. (εἰς δὲ δὴ εἰπε, προσποιούμενος σπεύδειν 14 ώς τάχιστα πορεύεσθαι είς την Ελλάδα, στρατηγούς μεν ελέσθαι άλλους ώς τάχιστα, εί μη βούλεται Κλέαργος ἀπάγειν· τὰ δ' ἐπιτήδεία ἀγοράζεσθαι· ἡ δ' άγορα ην εν τώ βαρβαρικώ στρατεύματι και συ-- σκευάζεσθαι ελθόντας δε Κύρον αίτειν πλοία, ώς , ἀποπλέοιεν έαν δὲ μὴ διδῷ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν 😲 Κύρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει ἐὰν δὲ : μηδε ήγεμόνα διδώ, συντάττεσθαι την ταχίστην, πέμ-🥆 ψαι δὲ καὶ προκαταληψομένους τι ἄκρα, ὅπως μὴ φθάσωσι μήτε Κυρος μήτε οι Κίλικες καταλαβόντες, - ὧν πολλούς καὶ πολλά χρήματα ἔχομεν ἀνηρπακότες. ούτος μέν δή τοιαύτα είπε μετά δέ τούτον Κλέαρχος είπε τοσούτον. 'Ως μέν στρατηγήσοντα έμε ταύτην 15 την στρατηγίαν μηδείς ύμων λεγέτω πολλά γάρ ένορῶ, δι' ἃ ἐμοὶ τοῦτο οὐ ποιητέον· ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ δν αν έλησθε πείσομαι ή δυνατον μάλιστα, ίνα είδητε ότι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι ώς τις καὶ ἄλλος μάλιστα άνθρώπων. μετά τοῦτον άλλος άνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν 16 την εθήθειαν του τὰ πλοία αἰτείν κελεύοντος, ώσπερ πάλιν τον στόλον Κύρου μη ποιουμένου, επιδεικνύς δε ώς εξηθες είη ήγεμόνα αιτείν παρά τούτου, ό λυμαινόμεθα την πράξιν. εί δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν φ αν Κύρος διδώ, τί κωλύει και τα ακρα ήμιν κελεύειν Κύρον προκαταλαμβάνειν; έγω γάρ δκνοίην 17 μεν αν είς τα πλοία εμβαίνειν α ήμιν δοίη, μη ήμας αὐταῖς ταῖς τριήρεσι καταδύση, φοβοίμην δ' αν τῷ ήγεμόνι ῷ αν δοίη ἔπεσθαι, μὴ ἡμας ἀγάγη ὅθεν οὐχ

οίεν τε έσται έξελθείν, βουλοίμην δ' αν ακοντος απιών Κύρου λαθείν αὐτὸν ἀπελθών· δ οὐ δυνατόν έστιν. is αλλ' εγώ φημι ταύτα μέν φλυαρίας είναι· δοκεί δέ μοι άνδρας ελθοντας πρός Κύρου οίτινες ἐπιτήδειοι σύν Ελεάργη έρωταν έκεινον, τί βούλεται ήμιν χρήσθαι. καὶ ἐὰν μὲν ή πράξις ή παραπλησία οἶφπερ καὶ πρόσθεν έγρητο τοῦς ξένοις, έπεσθαι καὶ ήμας, καὶ μή 🗄 κακίους είναι τών πρόσθεν τούτφ συναναβάντων 🕻 έλν δε μείζων ή πράξις της πρόσθεν φαίνηται και έπιπονωτέρα και επικινδυνοτέρα, άξιουν ή πείσαντα ήμας άγειν ή πεισθέντα πρὸς φιλίαν ἀφιέναι (ούτω γὰρ καὶ έπιμενοι αν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι έποίμεθα καὶ ἀπιώντες ἀσφαλώς αν ἀπίσιμεν δ, τι δ' αν πρὸς ταθτα λέγη, ἀπαγγείλαι δεθρο· ήμας δ' ἀκούσαντας 🖈 πρός ταῦτα βουλεύεσθαι. ἔδοξε ταῦτα, καὶ ἄνδρας ελόμενοι σύν Κλεάρχο πέμπουσιν, οι ήρώτων Κύρον τα δόξαντα τη στρατιά. ὁ δ' απεκρίνατο, ὅτι ακούοι 'Αβροκόμαν, έχθρον ἄνδρα, ἐπὶ τῷ Εὐφράτη ποταμῷ είναι, απέχοντα δώδεκα σταθμούς πρός τοῦτον οὖν έφη βούλεσθαι έλθειν καν μέν ή έκει, την δίκην έφη γρήζειν επιθείναι αὐτῷ, ἢν δὲ φεύγῃ, ἡμεῖς ἐκεῖ πρὸς 21 ταῦτα βουλευσόμεθα. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἰρετοὶ ἀναγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις τοῖς δὲ ὑποψία μὲν ην, ότι άγει πρὸς βασιλέα, όμως δὲ ἐδόκει ἔπεσθαι. προσαιτούσι δε μισθόν ό δε Κύρος ύπισχνείται ήμιόλιον πασι δώσειν οδ πρότερον έφερον, αντί δαρεικοθ τρία ήμιδαρεικά του μηνός τῷ στρατιώτη δτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἤκουσεν οὐδεὶς ἔν γε τῷ φανερφ.

Ευτεῦθεν εξελαύνει σταθμούς δύο, παρασάγγας δέκα, επὶ τὸν Ψάρον ποταμόν, οῦ ἢν τὸ εὖρος τρία πλέθρα. ἐντεῦθεν εξελαύνει σταθμὸν ἔνα, παρασάγγας πέντε, ἐπὶ τὸν Πύραμον ποταμόν, οῦ τὸ εὖρος στάδιον. ἐντεῦθεν εξελαύνει σταθμοὺς δύο, παρασάγγας πεντε-

καίδεκα, εἰς Ἰσσούς, τῆς Κιλικίας ἐσχάτην πόλιν, έπὶ τη βαλάττη οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ένταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ Κύρφ παρήσαν αί 2 έκ Πελοποννήσου νήες τριάκοντα καλ πέντε καλ έπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος. ήγεῖτο δ' αὐτῶν Ταμώς Αὐγύπτιος έξ Ἐφέσου, ἔχων ναῦς έτέρας Κύρου πέντε καὶ εἴκοσιν, αίς ἐπολιόρκει Μίλητον, ὅτι Τισσαφέρνει φίλη ην, καὶ συνεπολέμει Κύρω πρὸς παρήν δὲ καὶ Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος ἐπὶ 3 των νεων, μετάπεμπτος ύπο Κύρου, έπτακοσίους έχων όπλίτας, ὧν ἐστρατήγει παρὰ Κύρφ. αί δὲ νῆες ώρμουν παρά την Κύρου σκηνήν. Ενταθθα και οί παρ' Αβροκόμα μισθοφόροι Ελληνες αποστάντες ήλθον παρά Κύρον, τετρακόσιοι όπλιται, και συνεστρατεύοντο έπὶ βασιλέα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ένα, παρα- 4 σάγγας πέντε, ἐπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. ησαν δὲ ταῦτα δύο τείχη· καὶ τὸ μὲν ἔσωθεν τὸ πρὸ της Κιλικίας Συέννεσις είχε καὶ Κιλίκων φυλακή τὸ δὲ ἔξω τὸ πρὸ τῆς Συρίας βασιλέως ἐλέγετο φυλακή φυλάττειν. διὰ μέσου δὲ ρει τούτων ποταμός Κάρσος όνομα, εύρος πλέθρου. ἄπαν δὲ τὸ μέσον τῶν τειχῶν ησαν στάδιοι τρείς και παρελθείν οὐκ ην βία ην γάρ ή πάροδος στενή και τα τείχη είς την Βάλατταν καθήκουτα, υπερθεν δ' ήσαν πέτραι ήλίβατοι επί δε τοις τείχεσιν αμφοτέροις έφειστήκεσαν πύλαι. ένεκα της παρόδου Κύρος τὰς ναύς μετεπέμψατο, δπως όπλίτας ἀποβιβάσειεν είσω καὶ έξω των πυλών, καὶ βιασάμενοι τούς πολεμίους παρέλθοιεν, εί φυλάττοιεν έπὶ ταις Συρίαις πύλαις, ὅπερ ὅετο ποιήσειν ὁ Κῦρος τὸν 'Αβροκόμαν, ἔχουτα πολὺ στράτευμα. 'Αβροκόμας δὲ οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικία όντα, αναστρέψας έκ Φοινίκης παρά βασιλέα απήλαυνεν, έχων, ώς έλέγετο, τριάκοντα μυριάδας στρατιάς. έντεῦθεν έξελαύνει διὰ Συρίας σταθμὸν ένα, παρασάγγας 6 Man Man 1

πέντε, είς Μυρίανδον, πόλιν οἰκουμένην ὑπὸ Φοινίκων έπὶ τῆ θαλάττη· έμπόριον δ' ἢν τὸ χωρίον καὶ ωρμουν αὐτόθι όλκάδες πολλαί. ἐνταῦθ' ἔμειναν 7 ήμέρας έπτά καλ Ξενίας ο Αρκάς, στρατηγός, καλ Πασίων ὁ Μεγαρεύς έμβάντες είς πλοίον καὶ τὰ πλείστου άξια ενθέμενοι απέπλευσαν, ώς μεν τοις πλείστοις εδόκουν, φιλοτιμηθέντες, ότι τούς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαργον ἀπελθόντας, ὡς ἀπιόντας είς την Έλλάδα πάλιν και ού προς βασιλέα, εία Κύρος του Κλέαρχου έχειν. έπεὶ δ' ήσαν άφανεις, διήλθε λόγος, ὅτι διώκει αὐτοὺς Κῦρος τριήρεσι καὶ οί μὲν εύγοντο ώς δολίους όντας αὐτούς ληφθήναι, οί δ' 8 ώκτειρον, εί άλωσοιντο. Κύρος δε συγκαλέσας τους στρατηγούς είπεν 'Απολελοίπασιν ήμας Εενίας καλ Πασίων. ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπιστάσθωσαν, ὅτι οὖτε ἀποδεδράκασιν οίδα γὰρ ὅπη οἰχονται οὕτε ἀποπεφεύγασιν έχω γάρ τριήρεις ώστε έλειν τὸ ἐκείνων πλοίον. άλλά μά τούς θεούς ούκ έγωγε αύτούς διώξω, οὐδ' ἐρεῖ οὐδείς, ὡς ἐγώ, ἔως μὲν ἂν παρἢ τις, χρῶμαι, έπειδαν δε απιέναι βούληται, συλλαβων και αυτούς κακώς ποιώ και τὰ χρήματα ἀποσυλώ. ἀλλὰ ἰόντων, είδότες, ὅτι κακίους είσὶ περὶ ἡμᾶς ἡ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. καίτοι έχω γε αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρούμενα άλλ' οὐδὲ τούτων στερήσονται, άλλ' ἀπολήψονται της πρόσθεν ένεκα περί έμε 9 άρετής. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν οἱ δὲ "Ελληνες, εἴ τις καλ αθυμότερος ην προς την ανάβασιν, ακούοντες την Κύρου άρετην ήδιον και προθυμότερον συνεπορεύοντο.

Μετά ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας, παρασάγγας εἴκοσιν, ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμόν, ὄντα τὸ εὖρος πλέθρου, πλήρη δ' ἰχθύων μεγάλων καὶ πραέων, οὖς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴων, οὐδὲ τὰς περιστεράς. αἱ δὲ κῶμαι, ἐν αἶς ἐσκήνουν, Παρυ-

BOOK I. CHAP. IV.

σάτιδος ήσαν, είς ζώνην δεδομέναι. Εντεύθεν Εξελαύνει 10 σταθμούς πέντε, παρασάγγας τριάκοντα, έπὶ τὰς πηγας του Δαράδακος ποταμού, ου τὸ ευρος πλέθρου. ένταθθα ήσαν τὰ Βελέσυος βασίλεια τοῦ Συρίας άρξαντος, και παράδεισος πάνυ μέγας και καλός, έχων πάντα, όσα ώραι φύουσι. Κύρος δ' αὐτὸν ἐξέκοψε καὶ τὰ βασίλεια κατέκαυσεν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει στα- 11 θμούς τρείς, παρασάγγας πεντεκαίδεκα, έπλ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, δντα τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων. καλ πόλις αὐτόθι ῷκεῖτο μεγάλη καλ εὐδαίμων Θάψακος ονόματι. Ενταθθα Εμειναν ήμερας πέντε καλ Κύρος μεταπεμψάμενος τούς στρατηγούς των Έλλήνων έλεγεν, ότι ή όδὸς έσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν είς Βαβυλώνα και κελεύει αὐτούς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπείθειν ἔπεσθαι. οἱ δὲ ποιή- 12 σαντες εκκλησίαν απήγιγελλον ταῦτα οί δε στρατιώται έγαλέπαινον τοις στρατηγοίς, και έφασαν αὐτούς πάλαι ταθτ' είδότας κρύπτειν, καλ οθκ έφασαν ιέναι, έὰν μή τις αὐτοῖς χρήματα διδῷ, ὥσπερ καὶ τοῖς προτέροις μετά Κύρου ἀναβᾶσι παρά τὸν πατέρα τοῦ Κύρου, καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων, ἀλλὰ καλοῦντος τοῦ πατρὸς Κῦρον. ταῦτα οἱ στρατηγοὶ Κύρω 13 απήγιγελλου· ὁ δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστφ δώσειν πέντε άργυρίου μνας, έπαν είς Βαβυλώνα ήκωσι, καί τον μισθον έντελη μέχρι αν καταστήση τους "Ελληνας είς 'Ιωνίαν πάλιν. τὸ μεν δη πολύ τοῦ Έλληνικοῦ ούτως ἐπείσθη. Μένων δὲ πρὶν δήλον είναι, τί ποιήσουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, πότερον εψονται Κύρφ ή ού, συνέλεξε το αυτού στράτευμα χωρίς των άλλων καὶ ἔλεξε τάδε. "Ανδρες, ἐάν μοι πεισθήτε, οὖτε κιν- 14 δυνεύσαντες ούτε πονήσαντες των άλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιωτών ύπὸ Κύρου. τί οὖν κελεύω ποιήσαι; νῦν δείται Κύρος ἔπεσθαι τοὺς Ελληνας έπὶ βασιλέα · έγω οὖν φημι ύμας χρηναι διαβήναι τὸν

ale of the same

Εὐφράτην ποταμὸν πρὶν δῆλον είναι, ὅ, τι οἱ ἄλλοι 15 "Ελληνες αποκρινούνται Κύρφ. ην μεν γαρ ψηφίσωνται επεσθαι, υμεις δόξετε αίτιοι είναι άρξαντες του διαβαίνειν, καὶ ὡς προθυμοτάτοις οὖσιν ὑμῖν χάριν είσεται Κύρος καὶ ἀποδώσει (ἐπίσταται δ' εί τις καὶ άλλος ην δ' ἀποψηφίσωνται οἱ ἄλλοι, ἄπιμεν μὲν απαντες τουμπαλιν, υμίν δε ώς μόνοις πειθομένοις πιστοτάτοις χρήσεται καὶ είς φρούρια καὶ είς λοχαγίας, καὶ ἄλλου οὖτινος ᾶν δέησθε οἶδα ὅτι ὡς φίλου 16 τεύξεσθε Κύρου. ἀκούσαντες ταῦτα ἐπείθοντο καλ διέβησαν πρίν τους άλλους ἀποκρίνασθαι. Κύρος δ' έπεὶ ήσθετο διαβεβηκότας, ήσθη τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλούν είπεν. Έγω μέν, & ανδρες, ήδη ύμας ἐπαινω (ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε ἐμοὶ 17 μελήσει, ή μηκέτι με Κυρον νομίζετε.) οί μεν δή στρατιωται εν ελπίσι μεγάλαις όντες εύχοντο αὐτὸν εὐτυχήσαι Μένωνι δὲ καὶ δῶρα ἐλέγετο πέμψαι μεγαταῦτα δὲ ποιήσας διέβαινε συνείπετο δὲ λοπρεπώς. καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα αὐτῷ ἄπαν καὶ τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἀνωτέρω τῶν ... 18 μαστών ύπὸ τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Θαψακηνοὶ ἔλεγον, ότι οὐπώποθ' οὖτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο πεζη, εί μη τότε, άλλά πλοίοις & τότε 'Αβροκόμας προιών κατέκαυσεν, ίνα μη Κύρος διαβή. εδόκει δη θείον είναι καὶ σαφώς ύποχωρήσαι τὸν ποταμὸν Κύρφ ώς 19 βασιλεύσοντι. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας σταθμούς έννέα, παρασάγγας πεντήκοντα, καὶ άφικυούνται πρός του Αράξην ποταμόν. ἐνταῦθα ἢσαν κώμαι πολλαί μεσταί σίτου και οίνου. ένταθθα έμειγαν ήμέρας τρείς και πεσιτίσαντο.

Ευτεύθευ εξελαύνει διὰ τῆς 'Αραβίας τὸυ Εὐφράτηυ ποταμὸυ ἐν δεξιῷ ἔχων σταθμοὺς ἐρήμους πέντε, παρασάγγας τριάκουτα καὶ πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦυ μὲυ ἡ γῆ πεδίου ἄπαν ὁμαλόν, ὥσπερ

βάλαττα, ἀψινθίου δὲ πλήρες εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν ύλης ή καλάμου, άπαντα ήσαν εὐώδη, ώσπερ ἀρώματα. δένδρον δ' οὐδεν ενην. Απρία δε παντοία, πλείστοι μεν 2 ονοι άγριοι, πολλοί δε στρουθοί οί μεγάλοι ενήσαν δε καὶ ωτίδες καὶ δορκάδες. ταῦτα δὲ τὰ Αηρία οἱ ἱππεῖς ένίστε έδίωκον. καλ οί μέν δνοι, έπεί τις διώκοι, προδραμόντες έστασαν πολύ γάρ τών ίππων έτρεγον βάττον καὶ πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζοιεν οἱ ίπποι, ταὐτὸν έποίουν, καὶ οὐκ ἢν λαβεῖν, εἰ μὴ διαστάντες οἱ ἱππεῖς θηρώεν διαδεχόμενοι τοῖς ἵπποις. τὰ δὲ κρέα τῶν άλισκομένων ήν παραπλήσια τοις έλαφείοις, άπαλώτερα δέ. στρουθον δε οὐδεις έλαβεν οι δε διώξαντες 3 τῶν ἱππέων ταχὺ ἐπαύοντο πολὺ γὰρ ἀπεσπᾶτο φεύγουσα, τοις μεν ποσί δρόμφ, ταις δε πτέρυξιν, αίρουσα, ωσπερ ίστιω χρωμένη. τας δε ωτίδας αν τις ταχύ άνιστη, έστι λαμβάνειν· πέτονται γὰρ βραχύ, ώσπερ τέρδικες, και ταχύ άπαγορεύουσι. τα δε κρέα αὐτῶν 4 ίδιστα ήν. πορευόμενοι δε διά ταύτης της χώρας φικνούνται έπὶ τὸν Μάσκαν ποταμόν, τὸ εὖρος πλεριαίου. ἐνταῦθα ἢν πόλις ἐρήμη, μεγάλη, ὄνομα δ' ύτη Κορσωτή περιερρείτο δ' αυτη υπό του Μάσκα ίκλω. ἐνταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. τεύθεν έξελαύνει σταθμούς ερήμους τρείς και δέκα, 5 ιρασάγιγας ενενήκοντα, του Ευφράτην ποταμον εν ειά έγων, και άφικνείται έπι Πύλας. έν τούτοις ς σταθμοίς πολλά των υποζυγίων απώλετο υπό ιοῦ οὐ γὰρ ἢν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, À ψιλη ην απασα ή χώρα· οί δὲ ἐνοικοῦντες ὅνους τας παρά του ποταμου ορύττουτες και ποιούντες εls βυλώνα ήγον και επώλουν και άνταγοράζοντες σίτον τὸ δὲ στράτευμα ὁ σῖτος ἐπέλιπε, καὶ πρίασθαι β ην, εί μη έν τη Λυδία αγορά έν τώ Κύρου βαρ κώ, την καπίθην αλεύρων η αλφίτων τεττάρων ων. δ δε σύγλος δύναται έπτα όβολούς και ήμιω-

Βόλιον 'Αττικούς · ή δὲ καπίθη δύο χοίνικας 'Αττικάς έχώρει. κρέα οθν έσθίοντες οἱ στρατιῶται διεγίγνοντο. 7 ην δε τούτων των σταθμών οθς πάνυ μακρούς ήλαυνεν, όπότε ή πρὸς ὕδωρ βούλοιτο διατελέσαι ή πρὸς χιλόν. καὶ δή ποτε στενοχωρίας καὶ πηλοῦ φανέντος ταῖς άμάξαις δυσπορεύτου έπέστη ὁ Κύρος σὺν τοῖς περί αὐτὸν ἀρίστοις καὶ εὐδαιμονεστάτοις, καὶ ἔταξε Γλοῦν καί Πίγρητα λαβόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ συν-8 εκβιβάζειν τὰς ἀμάξας. ἐπεὶ δ' ἐδόκουν αὐτῶ σχολαίως ποιείν, ώσπερ όργη ἐκέλευσε τους περί αὐτον Πέρσας τούς κρατίστους συνεπισπεύσαι τὰς ἀμάξας. ένθα δη μέρος τι της εὐταξίας ην θεάσασθαι. ρίψαντες γαρ τούς πορφυρούς κάνδυς όπου έτυχεν έκαστος έστηκώς, ίεντο ωσπερ αν δράμοι τις περί νίκης καί μάλα κατά πρανούς γηλόφου, έχοντες τούτους τε τούς πολυτελείς χιτώνας καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας, ένιοι δὲ καὶ στρεπτούς περὶ τοῖς τραχήλοις καὶ ψέλια περί ταις χερσίν εὐθὺς δὲ σὺν τούτοις εἰσπηδήσαντες είς τὸν πηλὸν θάττον ή ως τις αν ώετο μετεώρους 9 εξεκόμισαν τὰς ἀμάξας. τὸ δὲ σύμπαν δῆλος ἢν Κῦρος ώς σπεύδων πάσαν την όδον και ου διατρίβων οπου μη επισιτισμού ενεκα ή τινος άλλου αναγκαιου έκαθέζετο, νομίζων, δσφ μεν αν θαττον έλθοι, τοσούτφ απαρασκευαστοτέρφ βασιλεί μαχείσθαι, όσφ δὲ σχολαιότερον, τοσούτφ πλέον συναγείρεσθαι βασιλεί στράτευμα. καὶ συνιδεῖν δ' ἡν τῷ προσέγοντι τὸν νοῦν ή βασιλέως άρχη πλήθει μεν χώρας καὶ άνθρώπων ίσχυρα οὖσα, τοῖς δὲ μήκεσι τῶν όδῶν καὶ τῷ διεσπάσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενής, εί τις διὰ ταχέων 10 τὸν πόλεμον ἐποιεῖτο. πέραν δὲ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ κατὰ τοὺς ἐρήμους σταθμοὺς ἢν πόλις εὐδαίμων καλ μεγάλη, δυομα δε Χαρμάνδη. Εκ ταύτης οί στρατιωται | ήγοραζον τὰ ἐπιτήδεια, σχεδίαις διαβαίνοντες ώδε. διφθέρας, ας είχον σκεπάσματα, ἐπίμπλασαν

com willak

"ξχω "ξξιο "ξυχ κα! "20, 20 BOOK I. CHAP. V.

γόρτου κούφου, είτα συνήγον και συνέσπων, ώς μή απτεσθαι της κάρφης τὸ ὕδωρ· ἐπὶ τούτων διέβαινον καὶ ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια, οἰνόν τε ἐκ τῆς βαλάνου πεποιημένον της ἀπὸ τοῦ φοίνικος καὶ σῖτον μελίνης. τοῦτο γὰρ ἡν ἐν τὴ χώρα πλείστον. ἀμφιλεξάντων δέ 11 τι ένταθθα τών τε του Μένωνος στρατιωτών και τών τοῦ Κλεάρχου ὁ Κλέαρχος κρίνας ἀδικεῖν τὸν τοῦ Μένωνος πληγάς ενέβαλεν. ο δε ελθών πρός το εαυτού ττράτευμα έλεγεν ακούσαντες δ' οἱ στρατιῶται έγαιέπαινον καλ ώργίζοντο Ισχυρώς τῷ Κλεάρχω. τῆ δὲ 12 ύτη ημέρα Κλέαρχος έλθων έπι την διάβασιν του ποαμοῦ καὶ ἐκεῖ κατασκεψάμενος τὴν ἀγορὰν ἀφιππεύει τὶ τὴν ἐαυτοῦ σκηνὴν διὰ τοῦ Μένωνος στρατεύματος ύν όλύγοις τοῦς περί αὐτόν. Κῦρος δὲ οὔπω ἡκεν, ἀλλ' ι προσήλαυνε των δε Μένωνος στρατιωτών ξύλα (ίζων τις ώς είδε τὸν Κλέαρχον διελαύνοντα, ίησι τή ίνη καὶ οὖτος μὲν αὐτοῦ ημαρτεν άλλος δὲ λίθω ὶ ἄλλος, εἶτα πολλοί, κραυγῆς γενομένης. ὁ δὲ κατα- 13 ύγει είς τὸ έαυτοῦ στράτευμα, καὶ εὐθὺς παραγιλει είς τὰ ὅπλα· καὶ τοὺς μὲν ὁπλίτας αὐτοῦ λευσε μείναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θέντας, ός δὲ λαβών τοὺς Θράκας καὶ τοὺς ίππεῖς, οἱ ήσαν ώ εν τώ στρατεύματι πλείους ή τετταράκοντα, των δε οί πλειστοι Θράκες, ήλαυνεν έπὶ τοὺς Μέος, ωστ' ἐκείνους ἐκπεπληχθαι καὶ αὐτὸν Μένωνα, τρέχειν ἐπὶ τὰ ὅπλα· οἱ δὲ καὶ ἔστασαν ἀποροῦντῷ πράγματι. ὁ δὲ Πρόξενος, ἔτυχε γὰρ ὕστερος 14 rιών καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὁπλιτῶν, εὐθὺς είς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὅπλα καὶ ο τοῦ Κλεάρχου μη ποιείν ταῦτα. ὁ δ' ἐχαλέεν, ότι αὐτοῦ ὀλίγου δεήσαντος καταλευσθήναι ς λέγοι τὸ αύτοῦ πάθος, ἐκέλευέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ ι έξίστασθαι. ἐν τούτφ δὲ ἐπήει καὶ Κῦρος καὶ 15 το τὸ πράγμα· εὐθὺς δ' ἔλαβε τὰ παλτὰ εἰς

7 1000

τὰς χείρας καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν ἡκευ 16 ἐλαύνων εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει τάδε. Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες ελληνες, οὐκ ἴστε ὅ, τι ποιεῦτε. εἰ γάρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῆδε τῆ ἡμέρα ἐμέ τε κατακεκόψεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὕστερον· κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων πάντες οὖτοι οῦς ὁρᾶτε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ ὄντων. 17 ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ παυσάμενοι ἀμφότεροι κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὅπλα.

Έντεθθεν προϊόντων έφαίνετο ίχνια ίππων καί κόπρος εικάζετο δ' είναι ο στίβος ως δισχιλίων ίππων. οὖτοι προϊόντες ἔκαιον καὶ γιλὸν καὶ εἴ τι ἄλλο χρήσιμου ην. 'Ορόντης δέ, Πέρσης ἀνήρ, γένει τε προσήκων βασιλεί και τα πολέμια λεγόμενος έν τοίς άρίστοις Περσών ἐπιβουλεύει Κύρφ, καὶ πρόσθεν 2 πολεμήσας, καταλλαγείς δέ. οὖτος Κύρφ εἶπεν, εἰ αὐτῷ δοίη ἱππέας χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακαίοντας ίππέας ή κατακάνοι αν ένεδρεύσας ή ζωντας πολλούς αὐτῶν Ελοι καὶ κωλύσειε τοῦ καίειν ἐπιόντας, καὶ ποιήσειεν ώστε μήποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στράτευμα βασιλεί διαγγείλαι. τῷ δὲ Κύρφ άκούσαντι ταθτα έδόκει ωφέλιμα είναι, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν λαμβάνειν μέρος παρ' ἐκάστου τῶν ἡγεμόνων. 3 ο δ' 'Ορόντης, νομίσας έτοίμους είναι αὐτῷ τοὺς ίππέας, γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα, ὅτι ήξοι ἔχων ίππεις ώς αν δύνηται πλείστους άλλα φράσαι τοις έαυτοῦ ἱππεῦσιν ἐκέλευεν ὡς φίλιον αὐτὸν ὑποδέχεσθαι. ἐνῆν δὲ ἐν τἢ ἐπιστολῆ καὶ τῆς πρόσθεν φιλίας ύπομνήματα καὶ πίστεως. ταύτην τὴν ἐπιστολὴν δίδωσι πιστφ ανδρί, ώς φετο. ὁ δὲ λαβών Κύρφ δίδω-4 σιν. ἀναγνούς δὲ αὐτὴν ὁ Κῦρος συλλαμβάνει 'Ορόντην, καὶ συγκαλεί είς τὴν έαυτοῦ σκηνὴν Περσών τοὺς άριστους των περί αὐτὸν έπτά, και τούς των Ελλήνων

στρατηγούς ἐκέλευεν όπλιτας ἀγαγείν, τούτους δὲ θέσθαι τὰ ὅπλα περὶ τὴν αὐτοῦ σκηνήν. Τοί δὲ ταῦτα έποίησαν, ωγαγόντες ώς τρισχιλίους όπλίτας. Κλέαρ- 5 χον δὲ καὶ εἴσω παρεκάλεσε σύμβουλον, ὅς γε καὶ αὐτῷ ταὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθήναι μάλιστα τῶν Ελιήνων. ἐπεὶ δ' ἐξηλθεν, ἐξήγγειλε τοῦς φίλοις τὴν ερίσιν τοῦ 'Ορόντου ώς ἐγένετο οὐ γὰρ ἀπόρρητον ἢν. φη δε Κύρον άρχειν του λόγου ώδε. Παρεκάλεσα 6 μας, ανδρες φίλοι, όπως σύν ύμιν βουλευόμενος ο, τι (καιόν έστι καλ πρὸς θεών καλ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο ράξω περί 'Ορόντου τουτουί. τοῦτον γάρ πρῶτον εν ο εμός πατήρ έδωκεν υπήκοον είναι εμοί επεί δε ιχθείς, ως έφη αὐτός, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ οὖτος ολέμησεν έμοι έχων την έν Σάρδεσιν ακρόπολιν, και ω αυτον προσπολεμών εποίησα ωστε δόξαι τούτω ῦ πρὸς ἐμὲ πολέμου παύσασθαι καὶ δεξιὰν ἔλαβον ὶ ἔδωκα, μετὰ ταῦτα, ἔφη, ὡ Ὀρόντα, ἔστιν ὅ, τι σέ 7 κησα ; ἀπεκρίνατο ὅτι οὔ. πάλιν δὲ ὁ Κῦρος ἠρώτα, κοῦν ὕστερον, ώς αὐτὸς σὰ ὁμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ κούμενος αποστάς είς Μυσούς κακώς εποίεις την ιν χώραν ὅ, τι ἐδύνω; ἔφη ὁ Ὀρόντης. Οὐκοῦν, ι δ Κυρος, δπότ' αὐ έγνως την σεαυτου δύναμιν, ων έπι του της Αρτέμιδος βωμου μεταμέλειν τέ έφησθα καὶ πείσας έμε πιστά πάλιν έδωκάς μοι έλαβες παρ' έμοῦ; καὶ ταῦθ' ώμολόγει ὁ 'Ορόντης. ουν, έφη ο Κύρος, άδικηθείς ύπ' έμου νύν το τρίτον 8 βουλεύων μοι φανερός γέγονας; εἰπόντος δὲ τοῦ υτου ότι ούδεν άδικηθείς ήρωτησεν ο Κύρος αὐτόν, λογείς οὐν περί ἐμὲ ἄδικος γεγενήσθαι; Ή γὰρ κη, έφη δ 'Ορόντης. Εκ τούτου πάλιν ήρώτησεν ρος, "Ετι ουν αν γένοιο τω έμω αδελφω πολέμιος, δὲ φίλος καὶ πιστός; ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδ' εἰ μην, & Κύρε, σοί γ' αν ποτε έτι δόξαιμι. πρὸς 9 ι Κύρος είπε τοις παρούσιν, Ο μέν ανήρ τοιαύτα

μέν πεποίηκε, τοιαύτα δε λέγει ύμων δε σύ πρωτος, ω Κλέαρχε, απόφηναι γνώμην ο, τι σοι δοκεί. Κλέαρχος δὲ εἶπε τάδε. Συμβουλεύω ἐγὼ τὸν ἄνδρα τοῦτον έκποδων ποιείσθαι ως τάχιστα, ως μηκέτι δέη τοῦτον φυλάττεσθαι, άλλα σχολή ή ήμιν το κατά τούτον είναι 10 τούς έθελοντάς φίλους τούτους εὖ ποιείν. ταύτη δὲ τη γνώμη έφη καὶ τοὺς ἄλλους προσθέσθαι. ταῦτα κελεύοντος Κύρου έλαβον της ζώνης τὸν 'Ορόντην έπὶ θανάτω άπαντες αναστάντες, καὶ οί συγγενείς. είτα δε εξήγον αὐτὸν οίς προςετάχθη. Επεί δε είδον αὐτὸν οίπερ πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ τότε προσεκύ-11 νησαν, καίπερ είδότες, ὅτι ἐπὶ βάνατον ἄγοιτο.\ ἐπεὶ δε είς την Αρταπάτου σκηνην είσηχθη τοῦ πιστοτάτου των Κύρου σκηπτούχων, μετά ταῦτα οὔτε ζωντα 'Ορόντην οὖτε τεθνηκότα οὐδεὶς εἶδε πώποτε, οὐδὲ ὅπως ἀπέθανεν οὐδεὶς εἰδώς ἔλεγεν· εἴκαζον δὲ ἄλλοι ἄλλως· τάφος δε οὐδείς πώποτε αὐτοῦ ἐφάνη.

'Εντεύθεν έξελαύνει διά της Βαβυλωνίας σταθμούς τρείς, παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κύρος έξέτασιν ποιείται των Έλλήνων και των βαρβάρων εν τῷ πεδίφ περί μέσας νύκτας δόδκει γὰρ εἰς την έπιουσαν έω ήξειν βασιλέα σύν τώ στρατεύματι μαχούμενον καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ήγεισθαι, Μένωνα δε τον Θετταλον του εύωνύ-2 μου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἐαυτοῦ διέταξε. μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν αμα τη έπιούση ημέρα ηκοντες αὐτόμολοι παρά μεγάλου βασιλέως ἀπήγγελλον Κύρφ περί της βασιλέως στρατιάς. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς και λοχαγούς των Έλλήνων συνεβουλεύετό τε, πως αν την μάχην ποιοίτο, και αυτός παρήνει θαρρύ-3 νων τοιάδε. *Ω ἄνδρες "Ελληνες, οὐκ ἀνθρώπων άπορῶν βαρβάρων συμμάχους ύμᾶς ἄγω, άλλα νομίζων αμείνονας και κρείττους πολλών βαρβάρων ύμας είναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες

άξιοι τής ελευθερίας ής κέκτησθε και ύπερ ής ύμας εγώ εὐδαιμονίζω. εὖ γὰρ ἴστε ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην αν αντί ων έχω πάντων και άλλων πολλαπλασίων... ίπως δὲ καὶ εἰδητε εἰς οἰον ἔρχεσθε ἀγώνα, ἐγὰ ὑμᾶς 4 ίδως διδάξω. τὸ μὲν γὰρ πλήθος πολύ καὶ κραυγή rολλή ἐπίασιν· αν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τὰ ἄλλα καὶ ισχύνεσθαί μοι δοκῶ, οἵους ήμῶν γνώσεσθε τοὺς ἐν τῆ ώρα όντας ανθρώπους, ύμων δε ανδρών όντων καὶ λτόλμων γενομένων, έγω ύμων τον μεν οίκαδε βουλόενον απιέναι τοις οίκοι ζηλωτον ποιήσω απελθείν, ολλούς δε οίμαι ποιήσειν τὰ παρ' εμοί ελέσθαι άντί ν οίκοι. ἐνταῦθα Γαυλίτης παρών, φυγὰς Σάμιος, 5 - · στὸς δὲ Κύρφ, εἶπε, Καὶ μήν, ὁ Κῦρε, λέγουσί τινες, ι πολλά ύπισχνη νυν διά τὸ ἐν τοιούτφ είναι του νδύνου προσιόντος · αν δε εθ γενηταί τι, οθ μεμνησθαί φασιν· ἔνιοι δὲ οὐδ', εἰ μεμνώό τε καὶ βούλοιο ιασθαι αν ἀποδούναι όσα ὑπισχνή. ἀκούσας ταῦτα 6 ξεν ο Κύρος, 'Αλλ' έστι μεν ήμιν, ω άνδρες, ή άρχη ατρώα πρός μεν μεσημβρίαν μέχρι ού δια καθμα ού ανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς δὲ ἄρκτον μέχρι οὖ διὰ ιῶνα· τὰ δ' ἐν μέσφ τούτων πάντα σατραπεύουσιν τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. ἡν δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, 7 ς δεί τους ήμετέρους φίλους τούτων εγκρατείς ποιήώστε οὐ τοῦτο δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ὅ, τι δῶ τω των φίλων, αν εθ γένηται, άλλα μη οθκ έχω ούς οίς δῶ. ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ στέφανον τω χρυσοῦν δώσω. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοί 8 σαν πολύ προθυμότεροι και τοις άλλοις έξήγγελείσήεσαν δέ παρ' αὐτὸν οί τε στρατηγοί και τῶν νυ Έλλήνων τινές άξιοῦντες είδέναι, τί σφισιν , έὰν κρατήσωσιν. ὁ δὲ ἐμπιπλὰς ἁπάντων τὴν ην ἀπέπεμπε. παρεκελεύοντο δε αὐτῷ πάντες, 9

ερ διελέγοντο, μη μάχεσθαι, άλλ' όπισθεν έαυτων σθαι. Εν δε τω καιρώ τούτω Κλέαρχος ώδε πως

ήρετο τὸν Κῦρον· Οἴει γάρ σοι μαχεὶσθαι, & Κῦρε, τον άδελφον; Νη Δί', έφη ο Κύρος, είπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδός ἐστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ 10 άμαγεὶ ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι. ἐνταῦθα δὴ ἐν τῆ ἐξοπλισία άριθμὸς έγένετο των μεν Ελλήνων άσπὶς μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταὶ δὲ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες 11 και άρματα δρεπανηφόρα άμφι τὰ είκοσι. τῶν δὲ πολεμίων ελέγοντο είναι εκατον και είκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσια. ἄλλοι δὲ ήσαν έξακισχίλιοι ίππεις, ὧν 'Αρταγέρσης ήρχεν οὖτοι δὲ 12 πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ήσαν. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ήσαν ἄρχοντες καὶ στρατηγοὶ καὶ ήγεμόνες τέτταρες, τριάκοντα μυριάδων εκαστος, 'Αβροκόμας, Τισσαφέρνης, Γωβρύας, 'Αρβάκης. δὲ παρεγένοντο ἐν τῆ μάχη ἐνενήκοντα μυριάδες καὶ άρματα δρεπανηφόρα έκατὸν καὶ πεντήκοντα 'Αβροκόμας δὲ ὑστέρησε τῆς μάχης ἡμέρας πέντε, ἐκ Φοινί-13 κης έλαύνων. ταῦτα δὲ ἤγγελλον πρὸς Κῦρον οἱ αὐτομολήσαντες έκ των πολεμίων παρά μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ τὴν μάχην οῖ ὕστερον ἐλή-14 φθησαν τῶν πολεμίων ταὐτὰ ἤγγελλον. ἐντεῦθεν δὲ Κύρος εξελαύνει σταθμον ένα, παρασάγγας τρείς, συντεταγμένω τώ στρατεύματι παντί και τώ Έλλη-μαχείσθαι βασιλέα· κατά γάρ μέσον τὸν σταθμὸν τοῦτον τάφρος ην ορυκτή βαθεία, τὸ μὲν εὖρος οργυιαί 15 πέντε, τὸ δὲ βάθος, ὀργυιαὶ τρεῖς. παρετέτατο δὲ ἡ τάφρος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δώδεκα παρασάγγας μέχρι τοῦ Μηδίας τείχους. [ἔνθα δή είσιν αἱ διώρυχες, ἀπὸ τοῦ Τύγρητος ποταμοῦ ρέουσαι εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν εὖρος πλεθριαῖαι, βαθεῖαι δὲ ἰσχυρώς, καὶ πλοῖα πλεῖ ἐν αὐταῖς σιταγωγά· εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Εὐφράτην, διαλείπουσι δ' ἐκάστη παρα-

σώγγην, γέφυραι δ' ἔπεισιν.] ην δὲ παρά τὸν Εὐ- 16 φράτην πάροδος στενή μεταξύ τοῦ ποταμοῦ καὶ τής τάφρου ώς είκοσι ποδών τὸ εθρος ταύτην δὲ τὴν τάφρου βασιλεύς μέγας ποιεί άντι ερύματος, επειδή τυνθάνεται Κύρον προσελαύνοντα. ταύτην δή την 17 τάροδον Κῦρός τε καὶ ή στρατιά παρηλθε καὶ ἐγένντο είσω της τάφρου. ταύτη μέν οθν τη ημέρα οθκ μαγέσατο βασιλεύς, άλλ' ύποχωρούντων φανερά ήσαν αὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἴχνη πολλά. ἐνταῦθα Κῦρος 18 ιλανον καλέσας του 'Αμβρακιώτην μάντιν έδωκεν λτώ δαρεικούς τρισχιλίους, ότι τη ενδεκάτη απ' εκείις της ημέρας πρότερον θυόμενος είπεν αὐτώ, ότι ισιλεύς οὐ μαχείται δέκα ήμερων, Κύρος δ' είπεν, όκ άρα έτι μαχείται, εί έν ταύταις ού μαχείται ταίς έραις εάν δ' άληθεύσης, υπισχνούμαί σοι δέκα λαντα. τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ ρηλθον αι δέκα ημέραι. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῆ τάφρω οὐκ 19 ύλυε βασιλεύς τὸ Κύρου στράτευμα διαβαίνειν, ξε και Κύρω και τοις άλλοις άπεγνωκέναι του μάθαι ωστε τη ύστεραία Κύρος επορεύετο ημεληως μάλλον. τη δὲ τρίτη ἐπί τε τοῦ ἄρματος καθή- 20 ος την πορείαν εποιείτο καλ ολίγους εν τάξει έγων αύτοῦ, τὸ δὲ πολύ αὐτῷ ἀνατεταραγμένον ἐποτο καλ των δπλων τοις στρατιώταις πολλά έπλ ξῶν ἤγοντο καὶ ὑποζυγίων.

Καὶ ήδη τε ην άμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλη- 8 ην ὁ σταθμὸς ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ήνίκα ηγύας, ἀνηρ Πέρσης, τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν, αίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ίδροῦντι τῷ ἵππῳ, ὑθὺς πᾶσιν οἷς ἐνετύγχανεν ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς λληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ ἐρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. ἔνθα 2 λὺς τάραχος ἐγένετο ἀὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ελκαὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῦσθαι.

3 Καλ Κυρός τε καταπηδήσας άπο του άρματος τον θώρακα ένέδυ και άναβάς έπι τον ίππον τα παλτά είς τας χείρας έλαβε, τοίς τε άλλοις πασι παρήγιγελλεν έξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι είς την έαυτοῦ τάξιν 4 εκαστον. ενθα δη σύν πολλη σπουδη καθίσταντο, Κλέαρχος μεν τα δεξιά τοῦ κέρατος έχων πρός τώ Εὐφράτη ποταμώ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετά τοῦτον, Μένων δὲ καὶ τὸ στράτευμα τὸ εὐώνυμον 5 κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ίππεις μεν Παφλαγόνες εις χιλίους παρά Κλέαρχον έστησαν έν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμω 'Αριαίός τε ὁ Κύρου ὕπαρχος καὶ τὸ ἄλλο το βαρβαρικόν. Κύρος δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς τούτου ὅσον ἐξακόσιοι ώπλισμένοι θώραξι μέν αὐτοί καί παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλην Κύρου Κύρος δὲ ψιλην έχων την κεφαλην είς την μάχην καθίστατο λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν 7 τῷ πολέμω διακινδυνεύειν. Τοί δ' ίπποι πάντες οί μετὰ Κύρου είχον και προμετωπίδια και προστερνίδια είχον 8 δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἱππεῖς Ἑλληνικάς. καὶ ήδη τε ην μέσον ήμέρας καὶ οὖπω καταφανεῖς ήσαν οἱ πολέμιοι. ήνίκα δὲ δείλη ἐγύγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὥσπερ νεφέλη λευκή, χρόνφ δε οὐ συχυφ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις έν τῷ πεδίω ἐπὶ πολύ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δή και χαλκός τις ήστραπτε και αι λόγχαι και . 9 αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. καὶ ἦσαν ἱππεῖς μὲν λευκοθώρακες έπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων Τισσαφέρνης ελέγετο τούτων ἄρχειν· εχόμενοι δε τούτων γερροφόροι, εχόμενοι δε όπλιται σύν ποδήρεσι ξυλίναις άσπίσιν, Αιγύπτιοι δ' ούτοι ελέγοντο είναι· άλλοι δ' ίππεις, άλλοι τοξόται πάντες δ' ούτοι κατά έθνη εν πλαισίω πλήρει ανθρώπων εκαστον το έθνος επορεύετ δ 10 πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλή) 🐠 τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα είχον δὲ τὰ δρέπ Ανα

MA

ἐκ τῶν ἀξόνων eἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίβροις είς γην βλ<u>έποντα, ώς διακόπτειν ότφ εντυγγάνοιεν.</u> ί δε γνώμη ην ώς είς τας τάξεις των Ελλήνων ελώντα αὶ διακόψουτα. δ μέντοι Κύρος είπεν, ότε καλέσας 11 ταρεκελεύετο τοις Ελλησι την κραυγην των βαρβάων ἀνέχεσθαι, έψεύσθη τοῦτο οὐ γὰρ κραυγή ἀλλά υγή ώς ανυστου καλ ήσυχή εν ίσφ καλ βραδέως προσκαὶ ἐν τούτφ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν 12 [ύγρητι τῷ ἐρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἡ τέτταρσι τῷ λεάρχω εβόα άγειν το στράτευμα κατά μέσον το τών ολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη· κᾶν τοῦτ', ἔφη, νικώυ, πάνθ' ήμιν πεποίηται. όρων δε ό Κλέαρχος τὸ 13 σον στίφος καλ ἀκούων Κύρου έξω όντα τοῦ [Ελληκοῦ] εὐωνύμου βασιλέα· τοσούτον γὰρ πλήθει περιῆν ισιλεύς ώστε μέσον των ξαυτού έχων του Κύρου υνύμου έξω ην άλλ' δμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ήθελεν οσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβού 10ς μη κυκλωθείη έκατέρωθεν, τώ δὲ Κύρω ἀπεκρίνατο αὐτῷ μέλοι ὅπως καλῶς ἔχοι. καὶ ἐν τούτφ τῷ 14 ρώ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα ὁμαλώς προήει, δε Έλληνικον έτι έν τφ αὐτφ μένον συνετάττετο των έτι προσιόντων. καλ ο Κύρος παρελαύνων οὐ υ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο ἐκατέρωσε βλέπων είς τε τούς πολεμίους και τούς φίλους. ν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Εενοφῶν Αθηναίος, 15 λάσας ώς συναντήσαι ήρετο, εί τι παραγιγέλλοι. έπιστήσας είπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πασιν, ὅτι καὶ έρὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλά. ταῦτα δὲ λέγων 16 ίβου ήκουσε δια των τάξεων ίδντος, και ήρετο, 5 θόρυβος είη. δ δε Κλέαρχος είπεν, ὅτι τὸ σύνι παρέρχεται δεύτερον ήδη. καί οξ έθαύμασε, τίς! υγγέλλει, και ήρετο, ο, τι είη το σύνθημα. ο δ ρίνατο ὅτι Ζεὺς σωτήρ καὶ νίκη. ὁ δὲ Κῦρος 17 τας, 'Αλλά δέχομαί τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω.

βόλιον 'Αττικούς · ή δὲ καπίθη δύο χοίνικας 'Αττικάς έχώρει. κρέα οδυ έσθίοντες οί στρατιώται διεγίγνοντο. 7 ην δε τούτων των σταθμών οθς πάνυ μακρούς ήλαυνεν, όπότε ή πρὸς ὕδωρ βούλοιτο διατελέσαι ή πρὸς χιλόν. καὶ δή ποτε στενοχωρίας καὶ πηλοῦ φανέντος ταῖς άμάξαις δυσπορεύτου επέστη ὁ Κύρος σὺν τοῖς περί αὐτὸν ἀρίστοις καὶ εὐδαιμονεστάτοις, καὶ ἔταξε Γλοῦν καλ Πύγρητα λαβόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ συν-8 εκβιβάζειν τὰς ἀμάξας. ἐπεὶ δ' ἐδόκουν αὐτῷ σχολαίως ποιείν, ωσπερ όργη ἐκέλευσε τούς περί αὐτὸν Πέρσας τούς κρατίστους συνεπισπεύσαι τὰς ἁμάξας. ένθα δή μέρος τι τής εὐταξίας ήν θεάσασθαι. ρίψαντες γάρ τούς πορφυρούς κάνδυς δπου έτυχεν έκαστος έστηκώς, ίεντο ωσπερ αν δράμοι τις περί νίκης καί μάλα κατά πρανούς γηλόφου, έχοντες τούτους τε τούς πολυτελείς χιτώνας και τας ποικίλας αναξυρίδας, ένιοι δὲ καὶ στρεπτούς περὶ τοῖς τραχήλοις καὶ ψέλια περί ταις χερσίν εὐθύς δὲ σύν τούτοις εἰσπηδήσαντες είς τὸν πηλὸν θάττον η ως τις αν φετο μετεώρους 9 εξεκόμισαν τὰς ἁμάξας. τὸ δὲ σύμπαν δηλος ην Κῦρος ώς σπεύδων πασαν την όδον και ου διατρίβων οπου μη επισιτισμού ενεκα ή τινος άλλου αναγκαίου έκαθέζετο, νομίζων, όσφ μεν αν θαττον έλθοι, τοσούτφ άπαρασκευαστοτέρω βασιλεί μαχείσθαι, δσω δέ σχολαιότερον, τοσούτω πλέον συναγείρεσθαι βασιλεί στράτευμα. καὶ συνιδεῖν δ' ἡν τῷ προσέχοντι τὸν νοῦν ή βασιλέως άρχη πλήθει μεν χώρας καὶ ἀνθρώπων ισχυρά οὖσα, τοῖς δὲ μήκεσι τῶν ὁδῶν καὶ τῷ διεσπάσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενής, εἴ τις διὰ ταχέων 10 τον πόλεμον εποιείτο. πέραν δε τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ κατά τοὺς ἐρήμους σταθμοὺς ἢν πόλις εὐδαίμων καλ μεγάλη, δυομα δε Χαρμάνδη. Εκ ταύτης οί στρατιωται ήγόραζον τὰ ἐπιτήδεια, σχεδίαις διαβαίνοντες διφθέρας, ας είχον σκεπάσματα, επίμπλασαν

ίχου σι

rn illad

"ξχω Έξιο Έσχια / 29, 10

BOOK I. CHAP. V.

γόρτου κούφου, είτα συνήγον καὶ συνέσπων, ώς μή ἵπτεσθαι της κάρφης τὸ ὕδωρ ἐπὶ τούτων διέβαινον ιαὶ ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια, οἶνόν τε ἐκ τῆς βαλάνου τεποιημένον τής ἀπὸ τοῦ φοίνικος καὶ σῖτον μελίνης. οῦτο γὰρ ἡν ἐν τῆ χώρα πλείστον. ἀμφιλεξάντων δέ 11 ι ένταθθα τών τε τοῦ Μένωνος στρατιωτών και τών οῦ Κλεάρχου ὁ Κλέαρχος κρίνας ἀδικεῖν τὸν τοῦ Μέυνος πληγάς ἐνέβαλεν. ὁ δὲ ἐλθών πρὸς τὸ ἐαυτοῦ τράτευμα έλεγεν ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται έχαπαινον καλ ώργίζοντο ισχυρώς τῷ Κλεάρχφ. τῆ δὲ 12 τη ημέρα Κλέαργος έλθων έπι την διάβασιν του πομοῦ καὶ ἐκεῖ κατασκεψάμενος την ἀγορὰν ἀφιππεύει ὶ τὴν ἐαυτοῦ σκηνὴν διὰ τοῦ Μένωνος στρατεύματος ν όλύγοις τοῖς περὶ αὐτόν Κῦρος δὲ οὔπω ἡκεν, ἀλλ' προσήλαυνε· των δε Μένωνος στρατιωτών ξύλα ζων τις ώς είδε τὸν Κλέαργον διελαύνοντα, ζησι τη νη· καὶ οὖτος μὲν αὐτοῦ ημαρτεν· ἄλλος δὲ λίθω άλλος, είτα πολλοί, κραυγής γενομένης. ὁ δὲ κατα- 13 γει είς τὸ έαυτοῦ στράτευμα, καὶ εὐθὺς παραγλει είς τὰ ὅπλα· καὶ τοὺς μὲν ὁπλίτας αὐτοῦ ευσε μείναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θέντας. ος δε λαβών τους Θράκας και τους ίππεις, οι ήσαν δ εν τώ στρατεύματι πλείους ή τετταράκοντα, ων δε οί πλείστοι Θράκες, ήλαυνεν έπι τους Μές, ώστ' έκείνους έκπεπληχθαι και αυτον Μένωνα, -ρέχειν ἐπὶ τὰ ὅπλα· οἱ δὲ καὶ ἔστασαν ἀποροῦντώ πράγματι. ὁ δὲ Πρόξενος, ἔτυχε γὰρ ὕστερος 14 ιων καλ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὁπλιτῶν, εὐθὺς είς τὸ μέσον αμφοτέρων άγων έθετο τα δπλα καί ο τοῦ Κλεάρχου μη ποιείν ταῦτα. ὁ δ' ἐχαλέυ, ότι αὐτοῦ ὀλίγου δεήσαντος καταλευσθήναι ς λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος, ἐκέλευέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ ι έξίστασθαι. Εν τούτω δε επήει και Κύρος και 15 το τὸ πρâγμα· εὐθὺς δ' ἔλαβε τὰ παλτὰ εἰς

Just Com

τὰς χεῖρας καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν ἡκεν 16 ἐλαύνων εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει τάδε. Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ελληνες, οὐκ ἴστε ὅ, τι ποιεῖτε. εἰ γάρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῆδε τῆ ἡμέρα ἐμέ τε κατακεκόψεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὕστερον· κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων πάντες οὖτοι οῦς ὁρᾶτε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ ὄντων. 17 ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ παυσάμενοι ἀμφότεροι κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὅπλα.

Έντεθθεν προϊόντων έφαίνετο ίχνια ίππων καί κόπρος εικάζετο δ' είναι ο στίβος ως δισχιλίων ίππων. οὖτοι προϊόντες ἔκαιον καὶ χιλὸν καὶ εἴ τι ἄλλο χρήσιμον ην. 'Ορόντης δέ, Πέρσης ανήρ, γένει τε προσήκων βασιλεί και τα πολέμια λεγόμενος έν τοις άρίστοις Περσών ἐπιβουλεύει Κύρω, καὶ πρόσθεν 2 πολεμήσας, καταλλαγείς δέ. οὖτος Κύρφ εἶπεν, εἰ αὐτῷ δοίη ἱππέας γιλίους, ὅτι τοὺς προκατακαίοντας ίππέας ή κατακάνοι αν ένεδρεύσας ή ζωντας πολλούς αὐτῶν Ελοι καὶ κωλύσειε τοῦ καίειν ἐπιόντας, καὶ ποιήσειεν ώστε μήποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στράτευμα βασιλεί διαγγείλαι. τῷ δὲ Κύρο άκούσαντι ταῦτα ἐδόκει ἀφέλιμα είναι, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν λαμβάνειν μέρος παρ' έκάστου τῶν ἡγεμόνων. 3 ὁ δ' 'Ορόντης, νομίσας έτοίμους είναι αὐτῷ τοὺς ίππέας, γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα, ὅτι ἥξοι ἔγων ίππεις ώς αν δύνηται πλείστους άλλα φράσαι τοις έαυτοῦ ἱππεῦσιν ἐκέλευεν ώς φίλιον αὐτὸν ὑποδέχεσθαι. ἐνῆν δὲ ἐν τῆ ἐπιστολῆ καὶ τῆς πρόσθεν φιλίας ύπομνήματα καὶ πίστεως. ταύτην την έπιστολην δίδωσι πιστφ ανδρί, ώς ψετο. ὁ δὲ λαβων Κύρφ δίδω-4 σιν. ἀναγνοὺς δὲ αὐτὴν ὁ Κῦρος συλλαμβάνει 'Ορόντην, καὶ συγκαλεῖ εἰς τὴν έαυτοῦ σκηνὴν Περσῶν τοὺς άριστους των περί αὐτὸν έπτά, καὶ τοὺς των Ελλήνων

Brewer ...

ττρατηγούς εκέλευεν όπλίτας αγαγείν, τούτους δε θέτθαι τὰ ὅπλα περὶ τὴν αύτοῦ σκηνήν. Τοί δὲ ταῦτα ποίησαν, ψιαγόντες ώς τρισχιλίους όπλίτας. Κλέαρ- 5 ου δέ καὶ είσω παρεκάλεσε σύμβουλου, ος γε καὶ αὐτῷ αὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθηναι μάλιστα τῶν Έλήνων. ἐπεὶ δ' ἐξήλθεν, ἐξήγγειλε τοις φίλοις τὴν ρίσιν τοῦ 'Ορόντου ώς ἐγένετο· οὐ γὰρ ἀπόρρητον ἢν. η δε Κύρον άργειν του λόγου ώδε. Παρεκάλεσα 6 ιας, ανδρες φίλοι, όπως συν υμίν βουλευόμενος ο, τι caιόν έστι καλ πρὸς θεών καλ πρὸς ανθρώπων, τοῦτο άξω περί 'Ορόντου τουτουί. τοῦτον γάρ πρώτον ν ό έμὸς πατήρ ἔδωκεν ὑπήκοον είναι έμοί επεί δὲ γθείς, ώς έφη αὐτός, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ οὖτος λέμησεν έμοι έχων την εν Σάρδεσιν ακρόπολιν, και > αὐτὸν προσπολεμῶν ἐποίησα ὥστε δόξαι τούτω πρὸς ἐμὲ πολέμου παύσασθαι καὶ δεξιὰν ἔλαβον έδωκα, μετά ταῦτα, έφη, & 'Ορόντα, ἔστιν ὅ, τι σέ 7 ησα; ἀπεκρίνατο ὅτι οὕ. πάλιν δὲ ὁ Κῦρος ἡρώτα, οῦν ὕστερον, ὡς αὐτὸς σὰ ὁμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ ούμενος αποστάς είς Μυσούς κακώς εποίεις την γώραν ὅ, τι ἐδύνω; ἔφη ὁ Ὀρόντης. Οὐκοῦν, δ Κύρος, όπότ' αὐ έγνως τὴν σεαυτοῦ δύναμιν, ν επί τὸν τῆς 'Αρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τέ έφησθα και πείσας έμε πιστά πάλιν έδωκάς μοι λαβες παρ' έμοῦ; καὶ ταῦθ' ώμολόγει ὁ 'Ορόντης. ον, έφη ὁ Κύρος, ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον 8 νυλεύων μοι φανερός γέγονας; εἰπόντος δὲ τοῦ του ότι οὐδὲν άδικηθεὶς ήρώτησεν ὁ Κῦρος αὐτόν, ιογείς ουν περί έμε άδικος γεγενήσθαι; Ή γαρ η, έφη δ 'Ορόντης, έκ τούτου πάλιν ήρώτησεν ος, "Ετι οὖν αν γένοιο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ε φίλος καὶ πιστός; ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδ' εἰ ην, & Κῦρε, σοί γ' ἄν ποτε ἔτι δόξαιμι. Κῦρος είπε τοις παρούσιν, Ο μεν άνηρ τοιαύτα

μέν πεποίηκε, τοιαύτα δὲ λέγει ύμων δὲ σὺ πρωτος, ω Κλέαργε, ἀπόφηναι γνώμην δ, τι σοι δοκεί. Κλέαργος δὲ εἶπε τάδε. Συμβουλεύω ἐγὼ τὸν ἄνδρα τοῦτον έκποδων ποιεισθαι ως τάχιστα, ως μηκέτι δέη τουτον -φυλάττεσθαι, άλλα σχολή ή ήμιν το κατά τούτον είναι 10 τούς έθελοντάς φίλους τούτους εὖ ποιείν. ταύτη δὲ τη γνώμη έφη και τους άλλους προσθέσθαι. μετά ταῦτα κελεύοντος Κύρου έλαβον της ζώνης τὸν 'Ορόντην έπι βανάτω απαντες αναστάντες, και οί συγγενείς. είτα δὲ ἐξῆγον αὐτὸν οίς προςετάχθη. Επεὶ δὲ είδον αὐτὸν οίπερ πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ τότε προσεκύ-11 νησαν, καίπερ είδότες, ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο.\ ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ᾿Αρταπάτου σκηνὴν εἰσήχθη τοῦ πιστοτάτου των Κύρου σκηπτούχων, μετά ταῦτα οὔτε ζωντα 'Ορόντην οὔτε τεθνηκότα οὐδεὶς εἶδε πώποτε, οὐδὲ ὅπως ἀπέθανεν οὐδεὶς εἰδώς ἔλεγεν· εἴκαζον δὲ ἄλλοι ἄλλως. τάφος δὲ οὐδεὶς πώποτε αὐτοῦ ἐφάνη.

'Εντεύθεν έξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμούς τρείς, παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῷ σταθμῷ Κύρος έξέτασιν ποιείται των Έλλήνων και των βαρβάρων εν τῷ πεδίφ περί μέσας νύκτας δόδκει γὰρ εἰς την επιούσαν εω ήξειν βασιλέα σύν τώ στρατεύματι μαχούμενον \ καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ήγεισθαι, Μένωνα δὲ τὸν Θετταλὸν τοῦ εὐωνύ-2 μου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἐαυτοῦ διέταξε. μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν αμα τη επιούση ημέρα ηκοντες αὐτόμολοι παρά μεγάλου βασιλέως ἀπήγγελλον Κύρφ περί της βασιλέως στρατιάς. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λογαγούς των Έλλήνων συνεβουλεύετό τε, πως αν την μάχην ποιοίτο, και αυτός παρήνει θαρρύ-3 νων τοιάδε. * Ω ἄνδρες "Ελληνες, οὐκ ἀνθρώπων άπορων βαρβάρων συμμάχους ύμας άγω, άλλα νομίζων αμείνονας και κρείττους πολλών βαρβάρων ύμας είναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. ὅπως οῦν ἔσεσθε ἄνδρες

4.

άξιοι της ελευθερίας ής κέκτησθε καλ ύπερ ής ύμας εγώ εὐδαιμονίζω. εὖ γὰρ ἴστε ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἑλοίμην αν αντί ων έχω πάντων και άλλων πολλαπλασίων... νπως δὲ καὶ εἰδητε εἰς οἰον ἔρχεσθε ἀγώνα, ἐγὼ ὑμᾶς 4 είδως διδάξω. τὸ μὲν γὰρ πλήθος πολύ καὶ κραυγή τολλή ἐπίασιν αν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τὰ ἄλλα καὶ είσχύνεσθαί μοι δοκώ, οίους ήμιν γνώσεσθε τους έν τη ώρα όντας ανθρώπους ύμων δε ανδρών όντων καὶ ύτόλμων γενομένων, έγω ύμων τον μεν οϊκαδε βουλόενον απιέναι τοις οίκοι ζηλωτον ποιήσω απελθείν, ολλούς δὲ οίμαι ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοὶ ἐλέσθαι ἀντὶ δυ οίκοι. ἐνταῦθα Γαυλίτης παρών, φυγάς Σάμιος, 5⁻⁻⁻ ιστὸς δὲ Κύρφ, εἶπε, Καὶ μήν, ὧ Κῦρε, λέγουσί τινες, ι πολλά ύπισχνή νυν διά τὸ ἐν τοιούτφ είναι τοῦ νδύνου προσιόντος · αν δε εθ γενηταί τι, οθ μεμνησθαί φασιν ένιοι δὲ οὐδ', εἰ μεμνώό τε καὶ βούλοιο νασθαι αν ἀποδούναι ὅσα ὑπισχνή. ἀκούσας ταῦτα 6 έξεν ὁ Κῦρος, 'Αλλ' ἔστι μὲν ἡμῖν, ω ἄνδρες, ἡ ἀργὴ ατρώα πρός μέν μεσημβρίαν μέχρι οδ διά καθμα οδ ανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς δὲ ἄρκτον μέχρι οὖ διὰ μώνα· τὰ δ' ἐν μέσφ τούτων πάντα σατραπεύουσιν τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. ἡν δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, 7 ς δεί τους ήμετέρους φίλους τούτων έγκρατείς ποιήώστε οὐ τοῦτο δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ὅ, τι δῶ ττω των φίλων, αν εθ γένηται, άλλα μη οὐκ έγω οὺς οἶς δῶ. ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ στέφανον τω χρυσοῦν δώσω. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοί 8 σαν πολύ προθυμότεροι καλ τοις άλλοις έξήγγελεἰσήεσαν δὲ παρ' αὐτὸν οί τε στρατηγοὶ καὶ τῶν νν Έλλήνων τινές άξιουντες είδέναι, τί σφισιν , έὰν κρατήσωσιν. ὁ δὲ ἐμπιπλὰς ἁπάντων τὴν ην ἀπέπεμπε. παρεκελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες, 9 ερ διελέγοντο, μη μάχεσθαι, άλλ' δπισθεν ξαυτών

σθαι. Εν δε τῷ καιρῷ τούτφ Κλέαρχος ὧδέ πως

ήρετο τὸν Κύρον. Οἴει γάρ σοι μαχεῖσθαι, & Κύρε, τον άδελφον; Νη Δί', έφη ο Κύρος, έξπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδός ἐστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ 10 άμαχεὶ ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι. ἐνταῦθα δὴ ἐν τῆ ἐξοπλισία άριθμὸς εγένετο τῶν μεν Ελλήνων άσπὶς μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταὶ δὲ δισγίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες 11 καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι. πολεμίων ελέγοντο είναι έκατον και είκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσια. ἄλλοι δὲ ἦσαν έξακισχίλιοι ίππεις, ων 'Αρταγέρσης ήρχεν ούτοι δέ 12 πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ήσαν. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ήσαν ἄρχοντες καὶ στρατηγοὶ καὶ ήγεμόνες τέτταρες, τριάκοντα μυριάδων εκαστος, 'Αβροκόμας, Τισσαφέρνης, Γωβρύας, 'Αρβάκης. δὲ παρεγένοντο ἐν τῆ μάχη ἐνενήκοντα μυριάδες καὶ άρματα δρεπανηφόρα έκατὸν καὶ πεντήκοντα 'Αβροκόμας δε ύστέρησε της μάχης ημέρας πέντε, έκ Φοινί-13 κης έλαύνων. ταῦτα δὲ ἤγγελλον πρὸς Κῦρον οἱ αὐτομολήσαντες έκ των πολεμίων παρά μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ τὴν μάχην οὶ ὕστερον ἐλή-14 φθησαν των πολεμίων ταὐτὰ ἤγγελλον. ἐντεῦθεν δὲ Κύρος έξελαύνει σταθμον ένα, παρασάγγγας τρείς, συντεταγμένω τώ στρατεύματι παντί καλ τώ Έλληνικώ καὶ τώ βαρβαρικώ όστο γάρ ταύτη τη ημέρα μαχεισθαι βασιλέα· κατά γάρ μέσον τὸν σταθμὸν τοῦτον τάφρος ην όρυκτη βαθεία, το μεν εύρος όργυιαί 15 πέντε, τὸ δὲ βάθος, ὀργυιαὶ τρεῖς. παρετέτατο δὲ ή τάφρος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δώδεκα παρασάγγας μέχρι του Μηδίας τείχους. [ἔνθα δή είσιν αί διώρυχες, ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ ρέουσαι· εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν εὖρος πλεθριαῖαι, βαθεῖαι δὲ ἰσχυρώς, καὶ πλοία πλεί ἐν αὐταίς σιταγωγά· εἰσβάλλουσι δε είς του Ευφράτην, διαλείπουσι δ' εκάστη παρα-

σάγγην, γέφυραι δ' ἔπεισιν.] ην δὲ παρὰ τὸν Εὐ- 16 φράτην πάροδος στενή μεταξύ τοῦ ποταμοῦ καὶ τής τάφρου ώς είκοσι ποδών τὸ εθρος ταύτην δὲ τὴν τάφρον βασιλεύς μέγας ποιεί άντι ερύματος, επειδή τυνθάνεται Κύρον προσελαύνοντα. ταύτην δη την 17 τάροδον Κύρός τε και ή στρατιά παρήλθε και έγενυτο είσω της τάφρου. ταύτη μεν οθν τη ημέρα οθκ μαγέσατο βασιλεύς, άλλ' ὑποχωρούντων φανερά ήσαν αὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἴχνη πολλά. ἐνταῦθα Κῦρος 18 ιλανον καλέσας του Αμβρακιώτην μάντιν έδωκεν ύτω δαρεικούς τρισγιλίους, ότι τη ενδεκάτη απ' εκείης της ημέρας πρότερον θυόμενος είπεν αὐτώ, ότι ασιλεύς οὐ μαχείται δέκα ήμερων, Κύρος δ' είπεν, ύκ ἄρα ἔτι μαγείται, εί ἐν ταύταις οὐ μαγείται ταῖς ιέραις εαν δ' αληθεύσης, υπισχυούμαι σοι δέκα λαντα. τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ ιρηλθον αι δέκα ημέραι. ἐπει δ' ἐπὶ τῆ τάφρω οὐκ 19 ύλυε βασιλεύς τὸ Κύρου στράτευμα διαβαίνειν, ξε καὶ Κύρφ καὶ τοις άλλοις άπεγνωκέναι τοῦ μάτθαι· ώστε τὴ ὑστεραία Κύρος ἐπορεύετο ἡμεληως μάλλον. τη δὲ τρίτη ἐπί τε τοῦ ἄρματος καθή- 20 ος την πορείαν εποιείτο καλ ολίγους εν τάξει έγων ι αύτου, τὸ δὲ πολὺ αὐτῷ ἀνατεταραγμένον ἐποετο καὶ τῶν ὅπλων τοῖς στρατιώταις πολλά ἐπὶ ξων ήγοντο καλ υποζυγίων.

Καὶ ἦδη τε ἢν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλη- 8

ἢν ὁ σταθμὸς ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἡνίκα

ηγύας, ἀνὴρ Πέρσης, τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν,

ραίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ίδροῦντι τῷ ἵππῳ,

εὐθὺς πᾶσιν οἷς ἐνετύγχανεν ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς

έλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ

-έρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. ἔνθα 2

ολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ελ
; καὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῦσθαι.

3 Καλ Κυρός τε καταπηδήσας ἀπὸ του ἄρματος τὸν θώρακα ενέδυ και άναβάς επί τον ίππον τα παλτά είς τὰς γείρας ἔλαβε, τοίς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν έξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι είς τὴν έαυτοῦ τάξιν ἔνθα δὴ σὺν πολλῆ σπουδῆ καθίσταντο, Κλέαρχος μέν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος έχων πρὸς τῷ Ευφράτη ποταμώ, Πρόξενος δε έχόμενος, οι δ' άλλοι μετά τοῦτον, Μένων δὲ καὶ τὸ στράτευμα τὸ εὐώνυμον 5 κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ίππεις μέν Παφλαγόνες είς χιλίους παρά Κλέαρχον έστησαν έν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ελληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμω 'Αριαίός τε ὁ Κύρου ὕπαρχος καὶ τὸ ἄλλο ο βαρβαρικόν. Κύρος δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς τούτου ὅσον έξακόσιοι ώπλισμένοι βώραξι μέν αὐτοί καὶ παραμηριδίοις καλ κράνεσι πάντες πλην Κύρου Κύρος δε ψιλην έχων την κεφαλην είς την μάχην καθίστατο λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν 7 τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν. Τοί δ' ἵπποι πάντες οί μετά Κύρου είχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια είχον 8 δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἱππεῖς Ἑλληνικάς. καὶ ἤδη τε ἢν μέσον ήμέρας καὶ οὖπω καταφανεῖς ήσαν οἱ πολέμιοι. ήνίκα δὲ δείλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὥσπερ νεφέλη λευκή, χρόνφ δε οὐ συχνώ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις έν τῷ πεδίφ ἐπὶ πολύ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δή καὶ χαλκός τις ήστραπτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ . 9 αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. καὶ ἦσαν ἱππεῖς μὲν λευκοθώρακες έπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων Τισσαφέρνης ελέγετο τούτων ἄρχειν· εχόμενοι δε τούτων γερροφόροι, εχόμενοι δε όπλιται σύν ποδήρεσι ξυλίναις ασπίσιν, Αιγύπτιοι δ' οὐτοι ελέγοντο είναι άλλοι δ' ίππεις, άλλοι τοξόται πάντες δ' ούτοι κατά έθνη εν πλαισίφ πλήρει ανθρώπων εκαστον το έθνος επορεύετ 🐧 10 πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλή) 🐠 τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα είχον δὲ τὰ δρέπ 🗫

SON

έκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις είς γῆν βλέποντα, ώς διακόπτειν ὅτω ἐντυγχάνοιεν. ή δε γνώμη ήν ώς είς τας τάξεις των Ελλήνων ελώντα καὶ διακόψοντα. δ μέντοι Κύρος εἶπεν, ὅτε καλέσας 11 παρεκελεύετο τοις "Ελλησι την κραυγην των βαρβάων ανέχεσθαι, έψεύσθη τοῦτο οὐ γάρ κραυγή άλλά τιγή ώς άνυστον και ήσυχή εν ίσφ και βραδέως προσεσαν. καὶ ἐν τούτφ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν 12 Ιίγρητι τῷ ἐρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἡ τέτταρσι τῷ ίλεάρχω έβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν ολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη καν τοῦτ', ἔφη, νικωεν, πάνθ' ήμιν πεποίηται. όρων δὲ ὁ Κλέαργος τὸ 13 έσον στίφος καλ άκούων Κύρου έξω όντα τοῦ ΓΕλληκοῦ] εὐωνύμου βασιλέα· τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν ισιλεύς ωστε μέσον των έαυτου έχων του Κύρου ωνύμου έξω ην άλλ δμως ὁ Κλέαργος οὐκ ήθελεν οσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβού νος μη κυκλωθείη έκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρω ἀπεκρίνατο αὐτῷ μέλοι ὅπως καλῶς ἔχοι. καὶ ἐν τούτῳ τῷ 14 ρώ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα ὁμαλώς προήει, δὲ Ελληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνετάττετο των έτι προσιόντων. καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων οὐ νυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο ἐκατέρωσε βλέπων είς τε τούς πολεμίους και τούς φίλους. ν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Αθηναίος, 15 λάσας ώς συναντήσαι ήρετο, εί τι παραγγέλλοι. έπιστήσας είπε και λέγειν ἐκέλευε πασιν, ὅτι και ερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλά. ταῦτα δὲ λέγων 16 ίβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο, 5 θόρυβος είη. δ δε Κλέαρχος είπεν, ότι το σύνι παρέρχεται δεύτερον ήδη. καλίδε εθαύμασε, τίς ιγγέλλει, καὶ ήρετο, ο, τι είη το σύνθημα. ο δ' ρίνατο ότι Ζεύς σωτήρ καὶ νίκη. ὁ δὲ Κῦρος 17 τας, 'Αλλά δέχομαί τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω.

ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν ξαυτοῦ χώραν ἀπήλαυνε· καὶ ουκέτι τρία ή τέτταρα στάδια διειχέτην τω φάλαγγε άπ' άλλήλων, ήνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ "Ελληνες καὶ 18 προήρχοντο ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολεμίοις. ὡς δὲ πορευομένων έξεκύμαινέ τι της φάλαγγος, τὸ ἐπιλειπόμενον ήρξατο δρόμφ θείν καὶ ἄμα ἐφθέγξαμτο πάντες, οἰόνπερ τω Ένυαλίω ελελίζουσι, και πάντες δε έθεον. λέγουσι δέ τινες, ώς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα 19 έδούπησαν φόβον ποιούντες τοίς ίπποις. τόξευμα έξικνεισθαι έκκλίνουσιν οι βάρβαροι και φεύφουσι. και ένταῦθα δη έδιωκον μέν κατά κράτος οί "Ελληνες, έβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμφ, ἀλλ' ἐν 20 τάξει επεσθαι. τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενά ήνιόγων. οί δ' έπει προίδοιεν, διίσταντο έστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη [ὥσπερ ἐν ἱπποδρόμφ] ἐκπλαγείς και οὐδεν μέντοι οὐδε τοῦτον παθείν εφασάν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτη τῆ μάχη ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλην ἐπὶ τῷ εὐωνύμω τοξευθηναί τις 21 έλέγετο. Κύρος δ' όρων τους "Ελληνας νικώντας τὸ καθ' αύτοὺς καὶ διώκοντας, ήδόμενος καὶ προσκυνούμενος ήδη ώς βασιλεύς ύπο των άμφ' αὐτόν, οὐδ' ως έξήχθη διώκειν, άλλά συνεσπειραμένην έχων την των σύν εαυτφ εξακοσίων ίππεων τάξιν επεμελείτο, δ, τι ποιήσει βασιλεύς. καὶ γὰρ ἤδει αὐτὸν ὅτι μέσον ἔχοι 22 τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες το αὐτῶν ἡγοῦνται, νομίζοντες ούτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτω είναι, ἢν ἢ ἡ ίσχ) αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοίεν, εν ημίσει αν χρόνφ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. 23 καλ βασιλεύς δή τότε μέσον έχων τής αύτου στρατιάς δμως έξω εγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. επεί δὲ οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπτεν ὡς εἰς κύκλωσιν.

grower.

ένθα δη Κύρος δείσας μη δπισθεν γενόμενος κατακόψη 24 τὸ Έλληνικὸν έλαύνει ἀντίος καὶ ἐμβαλών σὺν τοῖς έξακοσίοις νικά τούς προ βασιλέως τεταγμένους καὶ είς φυγήν έτρεψε τούς έξακισχιλίους, και αποκτείναι λέγεται αὐτὸς τῆ ἐαυτοῦ χειρὶ ᾿Αρταγέρσην τὸν ἄργοντα αὐτῶν. ὡς δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται 25 ταὶ οἱ Κύρου ἐξακόσιοι εἰς τὸ διώκειν ὁρμήσαντες, τλήν πάνυ όλίγοι άμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν ί δμοτράπεζοι καλούμενοι. σὺν τούτοις δὲ ὢν καθορậ 26 λασιλέα και τὸ ἀμφ' ἐκείνον στίφος και εὐθυς ούκ νέσχετο, άλλ' εἰπών, Τὸν ἄνδρα ὁρῶ, ἵετο ἐπ' αὐτδν zì παίει κατά τὸ στέρνον καὶ τιτρώσκει διά τοῦ ύρακος, ως φησι Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τραθμά φησι. παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλ-27 ι ύπο τον οφθαλμον βιαίως και ένταθθα μαχόμενοι λ βασιλεύς καλ Κύρος καλ οί άμφ' αὐτούς ὑπὲρ ἐκατου, δπόσοι μεν των αμφί βασιλέα απέθνησκον ησίας λέγει παρ' έκείνω γάρ ην Κύρος δε αὐτός ἀπέθανε καὶ ὀκτώ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο 'Αρταπάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν 28 πτούχων θεράπων λέγεται, έπειδη πεπτωκότα είδε ου, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῶ. οί μέν φασι βασιλέα κελεύσαι τινα ἐπισφάξαι 29. υν Κύρφ, οι δ' ξαυτον επισφάξασθαι σπασάμενον άκινάκην είχε γάρ χρυσούν, και στρεπτόν δέ ει καὶ ψέλια καὶ τάλλα ώσπερ οἱ ἄριστοι Περέτετίμητο γάρ ὑπὸ Κύρου δι' εὔνοιάν τε καὶ ότητα.

Σῦρος μὲν οὖν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὧν Περ- 9
 τῶν μετὰ Κῦρον τὸν ἀρχαῖον γενομένων βασιλιτός τε καὶ ἄρχειν ἀξιώτατος, ὡς παρὰ πάντων γγεῖται τῶν Κύρου δοκούντων ἐν πείρα γενέσθαι.
 □ν μὲν γὰρ ἔτι παῖς ὧν, ὅτ' ἐπαιδεύετο καὶ σὺν 2
 ১ὲλΦῷ καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις παισί, πάντων πάντα

Ch.

83

3 κράτιστος ενομίζετο. πάντες γὰρ οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παίδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως Δύραις παιδεύονται Ενθα πολλήν μεν σωφροσύνην καταμάθοι άν τις, αισχρών δ' 4 οὐδὲν οὕτ' ἀκοῦσαι οὕτ ἰδεῖν ἔστι. Θεῶνται δ' οἱ παῖδες καί τούς τιμωμένους ύπο βασιλέως και ακούουσι, καί άλλους ατιμαζομένους ωστε εύθύς παίδες όντες μαν-5 θάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. ἔνθα Κῦρος αίδημονέστατος μεν πρώτον των ήλικιωτών εδόκει είναι, τοις τε πρεσβυτέροις και των έαυτου υποδεεστέρων μαλλον πείθεσθαι, έπειτα δε φιλιππότατος και τοις ίπποις άριστα χρήσθαι έκρινον δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς τον πόλεμον έργων, τοξικής τε και ακουτίσεως, φιλο 6 μαθέστατον είναι καὶ μελετηρότατον. έπεὶ δὲ τῆ ήλικία ἔπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ἡν καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος. καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσών κατεσπάσθη άπὸ τοῦ ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς ὧτειλὰς φανεράς είχε, τέλος δὲ κατέκανε· καὶ τὸν πρῶτον μέν-7 τοι βοηθήσαντα πολλοίς μακαριστον ἐποίησεν. Επεί δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς σατράπης Λυδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη, οἶς καθήκει εἰς Καστωλοῦ πεδίον αθροίζεσθαι, πρώτον μέν επέδειξεν αυτόν ότι περί πλείστου ποιοίτο, εί τφ σπείσαιτο καὶ εί τφ συν-8 θοίτο καλ εί τφ υπόσχοιτό τι, μηδεν ψεύδεσθαι. γάρ οὖν ἐπίστευον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπιτρεπόμεναι, ἐπίστευον δ' οἱ ἄνδρες · καὶ εἴ τις πολέμιος ἐγένετο, σπεισαμένου Κύρου ἐπίστευε μηδεν αν παρά τὰς σπονδάς 9 παθείν. τοιγαρούν έπει Τισσαφέρνει έπολέμησε, πάσαι αὶ πόλεις ἐκοῦσαι Κῦρον είλοντο ἀντὶ Τισσαφέρνους πλην Μιλησίων ούτοι δέ, ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύ-10 γοντας προέσθαι, εφοβοῦντο αὐτόν. καὶ γὰρ ἔργφ επεδείκνυτο και έλεγεν, ότι ούκ άν ποτε προοίτο, επεί απαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο, οὐδ' εἰ ἔτι μὲν μείους

refer

γένοιντο, έτι δὲ κάκιον πράξειαν φανερὸς δ' ήν καὶ 11 εί τίς τι ἀγαθὸν ἡ κακὸν ποιήσειεν αὐτόν, νικάν πειρώμενος καὶ εὐχὴν δέ τινες αὐτοῦ ἐξέφερον, ὡς εὐχοιτο τοσούτον χρόνον ζην, έστε νικώη καὶ τοὺς εὖ καὶ τοὺς κακώς ποιούντας άλεξόμενος. καὶ γὰρ οὐν πλείστοι 12 δη αὐτῷ ἐνί γε ἀνδρὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν ἐπεθύμησαν καὶ χρήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ ξαυτών σώματα προξσθαι. ού μεν δη ούδε τουτ' αν τις είποι, ώς τους κακούργους 13 ιαὶ ἀδίκους εία καταγελάν, ἀλλ' ἀφειδέστατα πάντων τιμωρείτο. πολλάκις δ' ην ίδειν παρά τὰς στειβοιένας όδους και ποδών και χειρών και όφθαλμών στεομένους ανθρώπους δστ' έν τη Κύρου αρχή εγένετοι αὶ "Ελληνι καὶ βαρβάρω μηδέν άδικοῦντι άδεως ποί εύεσθαι οποι τις ήθελεν, έχοντι ο, τι προχωροίη τύς γε μέντοι αγαθούς είς πόλεμον ώμολόγητο δια-14 ερόντως τιμάν. καὶ πρώτον μὲν ἢν αὐτῷ πόλεμος ρὸς Πισίδας καὶ Μυσούς στρατευόμενος οὐν καὶ τὸς εἰς ταύτας τὰς χώρας οῦς ξώρα ἐθέλοντας κινδυύειν, τούτους καλ άρχοντας ἐποίει ής κατεστρέφετο ρας, έπειτα δὲ καὶ ἄλλη δώροις ἐτίμα· ὥστε φαί- 15 ·θαι τοὺς μὲν ἀγαθοὺς εὐδαιμονεστάτους, τοὺς δὲ τούς δούλους τούτων άξιουν είναι. τουγαρούν πολλή άφθονία αὐτῷ τῶν θελόντων κινδυνεύειν, ὅπου τις το Κύρον αισθήσεσθαι. είς γε μην δικαιοσύνην είλο αὐτῷ φανερὸς γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, ὶ παντὸς ἐποιείτο τούτους πλουσιωτέρους ποιείν έκ τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. καὶ γὰρ οὐν ἄλλα 17 τολλά δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ σπρατεύματι θινώ έχρήσατο. καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ζρημάτων ένεκα πρὸς ἐκεῖνον ἔπλευσαν, ἀλλ' ἐπεί ισαν κερδαλεώτερον είναι Κύρφ καλώς πειθαρχείν κατά μηνα κέρδος. άλλα μην εί τίς γέ τι αὐτῷ 18 τάξαντι καλώς ύπηρετήσειεν, οὐδενὶ πώποτε ἀχάου είασε την προθυμίαν. τοιγαρούν κράτιστοι δή

ύπηρέται παντός έργου Κύρφ ελέχθησαν γενέσθαι. 19 εί δέ τινα δρώη δεινον δυτα οἰκονόμον έκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ής άρχοι χώρας καὶ προσόδους ποιούντα, οὐδένα αν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ' ἀεὶ πλείω προσεδίδου · ώστε καὶ ήδέως ἐπόνουν καὶ θαρραλέως έκτωντο και δ έπέπατο αὖ τις ηκιστα Κύρον ἔκρυπτεν. ού γάρ φθονών τοις φανερώς πλουτούσιν έφαίνετο, άλλα πειρώμενος γρησθαι τοις των αποκρυπτομένων 20 χρήμασι. /φίλους γε μην δσους ποιήσαιτο καὶ εύνους γνοίη δυτας και ίκανούς κρίνειε συνεργούς είναι δ, τι τυγχάνοι βουλόμενος κατεργάζεσθαι, όμολογείται πρός 21 πάντων κράτιστος δη γενέσθαι θεραπεύειν. καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο, οὖπερ αὐτὸς ἔνεκα φίλων ῷετο δεῖσθαι, ώς συνεργούς έχοι, καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο συνεργὸς τοῖς φίλοις κράτιστος είναι τούτου ότου έκαστον αίσθά-22 νοιτο ἐπιθυμοῦντα. δῶρα δὲ πλεῖστα μὲν οἶμαι εἶς γε ων ανηρ ελάμβανε δια πολλά ταῦτα δὲ πάντων δή μάλιστα τοις φίλοις διεδίδου, πρός τους τρόπους έκάστου σκοπών και ότου μάλιστα δρώη έκαστον δεό-23 μενον. καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ κόσμον πέμποι τις η ώς είς πόλεμον η ώς είς καλλωπισμόν, και περί τούτων λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὅτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ σῶμα ούκ αν δύναιτο τούτοις πασι κοσμηθήναι, φίλους δέ καλώς κεκοσμημένους μέγιστον κόσμον ανδρί νομίζοι. 24 καὶ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους εὖ ποιοῦντα οὐδὲν θαυμαστόν, ἐπειδή γε καὶ δυνατώτερος ήν τὸ δὲ τῆ ἐπιμελεία περιείναι τῶν φίλων καὶ τῷ προθυμείσθαι γαρίζεσθαι, ταῦτα ἔμοιγε μᾶλλον δοκεῖ ἀγαστὰ εἶναι. 25 Κύρος γαρ έπεμπε βίκους οίνου ήμιδεείς πολλάκις, όπότε πάνυ ήδὺν λάβοι, λέγων ὅτι οὔπω δὴ πολλοῦ χρόνου τούτου ήδίονι οἴνω ἐπιτύχοι· τοῦτον οὖν σοὶ ἔπεμψε καλ δείταί σου τήμερον τούτον έκπιείν σύν οίς μάλιστα πολλάκις δε χηνας ημιβρώτους έπεμπε καί άρτων ήμίσεα καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν κελεύων

1

τον φέροντα· Τούτοις ήσθη Κύρος· βούλεται ούν καὶ σὲ τούτων γεύσασθαι. ὅπου δὲ χιλὸς σπάνιος πάνυ 27 είη, αὐτὸς δ' ἐδύνατο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ πολλούς έχειν ύπηρέτας και διά την επιμέλειαν, διαπέμ πων ἐκέλευε τοὺς φίλους τοῖς τὰ ἐαυτών σώματα άγουσιν ίπποις εμβάλλειν τοῦτον τὸν χιλόν, ώς μή πεινώντες τούς έαυτοῦ φίλους άγωσιν. εἰ δὲ δή ποτε 28 πορεύοιτο καλ πλείστοι μέλλοιεν όψεσθαι, προσκαλών τούς φίλους έσπουδαιολογείτο, ώς δηλοίη ούς τιμά. δστε έγωγε εξ ων ακούω οὐδένα κρίνω ὑπὸ πλειόνων reφιλήσθαι οὖτε Έλλήνων οὖτε βαρβάρων τεκμήριον 29 è τούτου καὶ τόδε. παρὰ μὲν Κύρου δδύλου δντος ύδεις ἀπήει πρὸς βασιλέα, πλην 'Ορόντας ἐπεχείρησε· zì οὖτος δὴ δυ ῷετο πίστου οἱ εἶναι ταχὺ αὐτὸν εὖρε ύρφ φιλαίτερον ή έαυτφ: παρά δε βασιλέως πολλοί οὸς Κῦρον ἀπηλθον, ἐπειδή πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγέντο, και ουτοι μέντοι οι μάλιστα υπ' αυτου άγαπώνοι, νομίζοντες παρά Κύρφ όντες άγαθοι άξιωτέρας τιμής τυγχάνειν ή παρά βασιλεί. μέγα δὲ τεκμή-30 ν καλ τὸ ἐν τἢ τελευτή τοῦ βίου κὐτῷ γενόμενον, καὶ αὐτὸς ἢν ἀγαθὸς καὶ κρίνειν ὀρθώς ἐδύνατο ης πιστούς καλ εύνους καλ βεβαίους. ἀποθνήσκοντος 31 , αὐτοῦ πάντες οἱ παρ' αὐτὸν φίλοι καὶ συντράοι ἀπέθανον μαχόμενοι ὑπέρ Κύρου πλην 'Αριαίου. ος δὲ τεταγμένος ἐτύγχανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμο τοῦ ικοῦ ἄρχων ώς δ' ἤσθετο Κῦρον πεπτωκότα, γεν έχων καὶ τὸ στράτευμα πᾶν, οὖ ἡγεῖτο. Ευταθθα δη Κύρου αποτέμνεται ή κεφαλή και γείρ 10 βασιλεύς δε και οι σύν αυτώ διώκων είσ--ει είς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετά *πίου οὐκέτι ἵστανται, ἀ*λλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὑστρατοπέδου είς τον σταθμόν, ένθεν ώρμηντο. τρες δ' ελέγοντο παρασάγγαι είναι της όδοῦ. λεύς δε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τά τε ἄλλα πολλά 2

3 την σοφην και καλην λεγομένην είναι λαμβάνει.

διαρπάζουσι καὶ τὴν Φωκαΐδα τὴν Κύρου παλλακίδα

Μιλησία ή νεωτέρα ληφθείσα ύπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα έκφεύγει γυμνή πρός των Έλλήνων οι έτυχον έν τοις σκευοφόροις ὅπλα ἔχοντες, καὶ ἀντιταχθέντες πολλούς μέν των άρπαζόντων απέκτειναν, οί δὲ καὶ αὐτων ἀπέθανον· οὐ μὴν ἔφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσωσαν , καὶ ἄλλα ὁπόσα ἐντὸς ἀὐτῶν καὶ χρήματα καὶ ἄνθρω-4 ποι εγένοντο πάντα εσωσαν. ενταύθα διέσχον άλλήλων βασιλεύς τε και οί "Ελληνες ώς τριάκοντα στάδια, οί μεν διώκοντες τούς καθ' αύτούς ώς πάντας νικώντες, 5 οί δ' άρπάζοντες ώς ήδη πάντες νικῶντες. ήσθοντο οί μεν "Ελληνες, ότι βασιλεύς σύν τώ στρατεύματι έν τοις σκευοφόροις είη, βασιλεύς δ' αὖ ήκουσε Τισσαφέρνους, ότι οί "Ελληνες νικώεν τὸ καθ' αύτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἐνταῦθα δὴ βασιλεύς μεν άθροίζει τε τούς έαυτοῦ καὶ συντάττεται, ό δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας πλησιαίτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ 6 στρατόπεδον ἀρήξοντες. ἐν τούτφ καὶ βασιλεύς δήλος ην προσιών πάλιν, ώς έδόκει, όπισθεν. καὶ οἱ μὲν Ελληνες στραφέντ<u>ες παρεσκευάζοντο ως ταύτη</u> προσιό<u>ντος</u> και δεξόμενοι, δ δε βασιλεύς ταύτη μεν ούκ ήγεν, ή δε παρήλθεν έξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος, ταύτη καὶ ἀπήγαγεν, αναλαβών καὶ τοὺς ἐν τῆ μάχη κατὰ τοὺς Ελληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῶ. 7 ό γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῆ πρώτη συνόδω οὐκ ἔφυγεν, άλλα διήλασε παρά του ποταμού κατά τους "Ελληνας πελταστάς διελαύνων δε κατέκανε μεν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ "Ελληνες ἔπαιον καὶ ἡκόντιζον αὐτούς. 'Επισθένης δὲ 'Αμφιπολίτης ήρχε τῶν πελταστών καὶ 8 ελέγετο φρόνιμος γενέσθαι. ό δ' οὖν Τισσαφέρνης ώς μείον έχων άπηλλάγη, πάλιν μεν ούκ άναστρέφει, είς δὲ τὸ στρατόπεδον άφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ

with tree

Annalos

τυγγάνει βασιλεί, και όμου δή πάλιν συνταξάμενοι ρεύοντο. ἐπεὶ δ' ήσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Έλ- 9 ων κέρας, έδεισαν οί Ελληνες, μή προσάγοιεν πρός κέρας καλ περιπτύξαντες άμφοτέρωθεν αὐτούς καταreιαν· καὶ εδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ήσασθαι ὅπισθεν τὸν ποταμόν. ἐν ῷ δὲ ταῦτα 10 υλεύοντο και δή βασιλεύς παραμειψάμενος είς τὸ ο σχήμα κατέστησεν αντίαν την φάλαγγα, ωσπερ πρώτον μαχούμενος συνήει. ώς δὲ είδον οί "Ελιες εγγύς τε όντας καὶ παρατεταγμένους, αδθις ιανίσαντες επήεσαν πολύ έτι προθυμότερον ή τὸ ύσθεν. οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ 11 • έονος ή τὸ πρόσθεν έφευγον οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι μης τινός· ενταθθα δ' εστησαν οί Ελληνες· ύπερ 12 της κώμης γήλοφος ην, έφ' οδ άνεστράφησαν οί φί βασιλέα, πεζοί μέν οὐκέτι, τῶν δὲ ἰππέων ὁ bos ενεπλήσθη, ώστε τὸ· ποιούμενον μη γυγνώσκειν. το βασίλειον σημείον δράν έφασαν, αετόν τινα υσοῦν ἐπὶ πέλτης [ἐπὶ ξύλου] ἀνατεταμένον. ἐπεὶ 13 καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ "Ελληνες, λείπουσι δὴ καὶ λόφον οἱ ἱππεῖς οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι ἀλλ' άλλοι λοθεν έψιλοῦτο δ' ὁ λόφος των ίππέων τέλος δέ πάντες ἀπεχώρησαν. ὁ οὖν Κλέαρχος οὖκ ἀνεβί-14 ζεν έπι τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπὸ αὐτὸν στήσας τὸ γάτευμα πέμπει Λύκιον τον Συρακόσιον και άλλον τον λόφον και κελεύει κατιδόντας τα ύπερ του ου τί έστιν ἀπαγγείλαι. καλ ὁ Λύκιος ήλασέ τε 15 ίδων ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. σχεδ' ὅτε ταῦτα ἡν καὶ ἡλιος ἐδνετο. ἐνταῦθα δ' 16 ησαν οί "Ελληνες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα ἀνεπαύοντο. αμα μεν εθαύμαζου, ότι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ἤδεσαν ον τεθνηκότα, άλλ' είκαζον ή διώκοντα οίχεσθαι ή αληψόμενόν τι προεληλακέναι και αὐτοι έβου-17

to mario

3 Καλ Κυρός τε καταπηδήσας άπο του άρματος τον θώρακα ενέδυ και άναβάς επί τον ίππον τα παλτά είς τας γείρας έλαβε, τοίς τε άλλοις πασι παρήγιγελλεν έξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι είς τὴν έαυτοῦ τάξιν 4 εκαστον. ενθα δή σύν πολλή σπουδή καθίσταντο, Κλέαρχος μέν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος έχων πρὸς τῷ Ευφράτη ποταμώ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετά τοῦτον, Μένων δὲ καὶ τὸ στράτευμα τὸ εὐώνυμον 5 κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ίππεις μέν Παφλαγόνες είς χιλίους παρά Κλέαρχον έστησαν εν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ελληνικὸν πελταστικόν, εν δε τῷ εὐωνύμω 'Αριαίός τε ὁ Κύρου ὕπαρχος καὶ τὸ ἄλλο ο βαρβαρικόν. Κύρος δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς τούτου ὅσον ἔξακόσιοι ωπλισμένοι θώραξι μέν αὐτοί και παραμηριδίοις καλ κράνεσι πάντες πλην Κύρου Κύρος δε ψιλην έχων την κεφαλην είς την μάχην καθίστατο λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν 7 τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν. Τοί δ' ἵπποι πάντες οί μετὰ Κύρου είχον και προμετωπίδια και προστερνίδια είχον 8 δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἱππεῖς Ἑλληνικάς. καὶ ἤδη τε ἢν μέσον ήμέρας καὶ οὖπω καταφανεῖς ήσαν οἱ πολέμιοι. ηνίκα δε δείλη εγίγνετο, εφάνη κονιορτός ωσπερ νεφέλη λευκή, χρόνφ δε οὐ συχνώ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις έν τῷ πεδίω ἐπὶ πολύ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δή καὶ χαλκός τις ήστραπτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ • 9 αι τάξεις καταφανείς έγίγνοντο. και ήσαν ίππείς μὲν λευκοθώρακες έπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων Τισσαφέρνης ελέγετο τούτων ἄρχειν· εχόμενοι δε τούτων γερροφόροι, εχόμενοι δε όπλιται σύν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν, Αἰγύπτιοι δ' οὖτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ίππεις, άλλοι τοξόται πάντες δ' ούτοι κατά έθνη εν πλαισίω πλήρει ανθρώπων εκαστον το έθνος επορεύετ δ 10 πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλή) 🐠 τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα είχον δὲ τὰ δρέπ ανα -ων αξόνων είς πλάγιον αποτεταμένα και ύπο τοις δίιις είς γην βλέπουτα, ώς διακόπτειν ότω έντυγχάνοιεν. ε γνώμη ήν ώς είς τὰς τάξεις τῶν Ελλήνων ελῶντα διακόψοντα. δ μέντοι Κύρος είπεν, ότε καλέσας 11 ρεκελεύετο τοις Ελλησι την κραυγήν των βαρβά-, ἀνέχεσθαι, έψεύσθη τοῦτο οὐ γὰρ κραυγή ἀλλά η ώς ανυστον και ήσυχη έν ίσφ και βραδέως προσκαὶ ἐν τούτω Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν 12 γρητι τῷ ἐρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἡ τέτταρσι τῷ εάργω έβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατά μέσον τὸ τῶν εμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη καν τοῦτ', ἔφη, νικώ-, πάνθ' ήμιν πεποίηται. όρων δε ό Κλέαρχος το 13 ον στίφος καλ ακούων Κύρου έξω όντα τοῦ ΓΕλληοῦ διωνύμου βασιλέα τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν τιλεύς ωστε μέσον των έαυτου έγων του Κύρου νύμου έξω ήν άλλ' δμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ήθελεν οσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβού ος μη κυκλωθείη έκατέρωθεν, τώ δε Κύρω απεκρίνατο αὐτῷ μέλοι ὅπως καλῶς ἔχοι. καὶ ἐν τούτῷ τῷ 14 ρώ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα ὁμαλώς προήει, δὲ Έλληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνετάττετο των έτι προσιόντων. καὶ ὁ Κύρος παρελαύνων οὐ νυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο ἐκατέρωσε οβλέπων είς τε τούς πολεμίους και τούς φίλους. ν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν 'Αθηναίος, 15 ελάσας ώς συναντήσαι ήρετο, εί τι παραγιγέλλοι. i επιστήσας είπε και λέγειν εκέλευε πασιν, δτι και ίερα καλά και τα σφάγια καλά. ταῦτα δὲ λέγων 16 ρύβου ήκουσε δια των τάξεων ίοντος, καὶ ήρετο, ο θόρυβος είη. ο δε Κλέαρχος είπεν, ότι το σύνια παρέρχεται δεύτερον ήδη. καί δε έθαύμασε, τίς! οαγγέλλει, καὶ ήρετο, ο, τι είη το σύνθημα. ο δ εκρίνατο ότι Ζεύς σωτήρ καλ νίκη. ὁ δὲ Κῦρος 17 ρύσας, 'Αλλά δέχομαί τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω.

ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν ξαυτοῦ χώραν ἀπήλαυνε· καὶ οὐκέτι τρία ή τέτταρα στάδια διειχέτην τὼ φάλαγγε άπ' άλλήλων, ήνίκα ἐπαιάνιζόν τε οί "Ελληνες καί 18 προήρχοντο ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολεμίοις. ὡς δὲ πορευομένων έξεκύμαινέ τι της φάλαγγος, τὸ ἐπιλειπόμενον ηρξατο δρόμφ θείν· καὶ αμα ἐφθέγξαμτο πάντες, οἰόνπερ τῷ Ἐνυαλίφ ελελίζουσι, καὶ πάντες δὲ εθεον. λέγουσι δέ τινες, ώς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα 19 εδούπησαν φόβον ποιούντες τοίς ίπποις. τόξευμα έξικνείσθαι έκκλίνουσιν οί βάρβαροι καλ φεύφουσι. και ένταθθα δη έδίωκον μέν κατά κράτος οί "Ελληνες, έβόων δὲ ἀλλήλοις μη θεῖν δρόμφ, ἀλλ' ἐν 20 τάξει Επεσθαι. τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενά ήνιόχων. οἱ δ' ἐπεὶ προίδοιεν, διίσταντο ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη [ὥσπερ ἐν ἱπποδρόμφ] ἐκπλαγείς καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ελλήνων ἐν ταύτη τῆ μάχη ἔπαθεν ούδελς ούδεν, πλην έπι τῷ εὐωνύμφ τοξευθηναί τις 21 έλέγετο. Κύρος δ' όρων τους "Ελληνας νικώντας τὸ καθ' αύτους και διώκοντας, ήδόμενος και προσκυνούμενος ήδη ώς βασιλεύς ύπο των άμφ' αὐτόν, οὐδ' ως έξήχθη διώκειν, άλλά συνεσπειραμένην έχων την των σύν εαυτώ εξακοσίων ίππεων τάξιν επεμελείτο, ο, τι ποιήσει βασιλεύς. καλ γαρ ήδει αὐτον ὅτι μέσον ἔχοι 22 τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγοῦνται, νομίζοντες ούτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτφ εἶναι, ἢν ἢ ἡ ίσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν, εν ήμίσει αν χρόνφ αισθάνεσθαι το στράτευμα. 23 καλ βασιλεύς δή τότε μέσον έχων τής αύτοῦ στρατιᾶς όμως έξω έγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπτεν ὡς εἰς κύκλωσιν.

granco.

α δη Κύρος δείσας μη δπισθεν γενόμενος κατακόνη 24 Έλληνικὸν έλαύνει άντίος καὶ έμβαλών σὺν τοῖς κοσίοις νικά τούς προ βασιλέως τεταγμένους καί φυγήν έτρεψε τούς έξακισχιλίους, καὶ ἀποκτείναι εται αὐτὸς τῆ έαυτοῦ χειρί Αρταγέρσην τὸν ἄρώς δ' ή τροπη έγένετο, διασπείρονται 25 οί Κύρου έξακόσιοι είς τὸ διώκειν ὁρμήσαντες, ν πάνυ όλίγοι άμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν ιοτράπεζοι καλούμενοι. σύν τούτοις δὲ ῶν καθορậ 26 ιλέα καλ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στῖφος καλ εὐθὺς ούκ γετο, άλλ' εἰπών, Τὸν ἄνδρα ὁρῶ, ἵετο ἐπ' αὐτδν παίει κατά τὸ στέρνον καὶ τιτρώσκει διά τοῦ ικος, ως φησι Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς οαῦμά φησι. παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλ-27 πο τον οφθαλμον βιαίως και ενταύθα μαχόμενοι βασιλεύς καὶ Κύρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτούς ὑπὲρ ἐκα-), όπόσοι μεν των αμφί βασιλέα απέθνησκον τίας λέγει παρ' ἐκείνω γὰρ ἢν Κῦρος δὲ αὐτός τέθανε καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ιὐτῷ. ᾿Αρταπάτης δ᾽ ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν 28 τούχων θεράπων λέγεται, έπειδή πεπτωκότα είδε ν, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῶ. ρί μέν φασι βασιλέα κελεῦσαί τινα ἐπισφάξαι 29 , Κύρφ, οἱ δ' ἐαυτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμενον άκινάκην είχε γάρ χρυσούν, καὶ στρεπτόν δέ ι καὶ ψέλια καὶ τάλλα ὥσπερ οἱ ἄριστοι Περέτετίμητο γάρ ύπὸ Κύρου δι' εύνοιάν τε καί ύτητα.

ύρος μεν οὖν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ῶν Περ- 9
τῶν μετὰ Κῦρον τὸν ἀρχαίον γενομένων βασιλιτός τε καὶ ἄρχειν ἀξιώτατος, ὡς παρὰ πάντων
γγεῖται τῶν Κύρου δοκούντων ἐν πείρᾳ γενέσθαι.
2ν μεν γὰρ ἔτι παῖς ὧν, ὅτ' ἐπαιδεύετο καὶ σὺν 2
ξελφῷ καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις παισί, πάντων πάντα

Est.

3 κράτιστος ενομίζετο. πάντες γάρ οι των αρίστων Περσων παίδες έπλ ταίς βασιλέως θύραις παιδεύονται ένθα πολλην μέν σωφροσύνην καταμάθοι αν τις, αίσχρον δ' 4 οὐδὲν οὕτ' ἀκοῦσαι οὕτ ἰδεῖν ἔστι. Βεῶνται δ' οἱ παῖδες καὶ τοὺς τιμωμένους ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκούουσι, καὶ άλλους ατιμαζομένους ωστε εύθύς παίδες όντες μαν-5 θάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. ἔνθα Κῦρος αἰδημονέστατος μέν πρώτον των ήλικιωτών εδόκει είναι, τοις τε πρεσβυτέροις και των έαυτου υποδεεστέρων μαλλον πείθεσθαι, έπειτα δε φιλιππότατος και τοις ίπποις ἄριστα χρησθαι· ἔκρινον δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς τον πόλεμον έργων, τοξικής τε και ἀκοντίσεως, φιλο 6 μαθέστατον είναι καὶ μελετηρότατον. ἐπεὶ δὲ τῆ ήλικία έπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ήν καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος. καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσών κατεσπάσθη άπὸ τοῦ ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς ἀτειλὰς φανεράς είχε, τέλος δὲ κατέκανε· καὶ τὸν πρῶτον μέν-7 τοι βοηθήσαντα πολλοίς μακαριστον εποίησεν. Επεί δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς σατράπης Αυδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη, οἶς καθήκει εἰς Καστωλοῦ πεδίον αθροίζεσθαι, πρώτον μεν επέδειξεν αύτον ότι περί πλείστου ποιοίτο, εί τω σπείσαιτο καὶ εί τω συν-8 θοίτο και εί τφ υπόσχοιτό τι, μηδεν ψεύδεσθαι. γάρ οὐν ἐπίστευον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπιτρεπόμεναι, ἐπίστευον δ' οἱ ἄνδρες καὶ εἴ τις πολέμιος ἐγένετο, σπεισαμένου Κύρου ἐπίστευε μηδεν αν παρά τὰς σπονδάς παθείν. τοιγαρούν ἐπεὶ Τισσαφέρνει ἐπολέμησε, πάσαι αὶ πόλεις ἐκοῦσαι Κῦρον είλοντο ἀντὶ Τισσαφέρνους πλην Μιλησίων οδτοι δέ, ὅτι οὐκ ήθελε τοὺς φεύ-10 γοντας προέσθαι, έφοβοῦντο αὐτόν. καὶ γὰρ ἔργφ επεδείκνυτο και έλεγεν, ότι οὐκ ἄν ποτε προοίτο, ἐπεὶ ἄπαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο,\οὐδ' εἰ ἔτι μὲν μείους

reger

; . me

υοιντο, έτι δε κάκιον πράξειαν φανερός δ' ην και 11 τίς τι ἀγαθὸν ἡ κακὸν ποιήσειεν αὐτόν, νικᾶν πειρώνος καὶ εὐχὴν δέ τινες αὐτοῦ έξέφερον, ώς εὕχοιτο σούτον χρόνον ζην, έστε νικώη και τούς εὐ και τούς κώς ποιούντας άλεξόμενος. καὶ γὰρ οὖν πλείστοι 12 αὐτῷ ἐνί γε ἀνδρὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν ἐπεθύμησαν καὶ ήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ ξαυτών σώματα προέσθαι. μέν δη οὐδὲ τοῦτ' ἄν τις εἴποι, ώς τοὺς κακούργους 13 ὶ ἀδίκους εἴα καταγελῶν, ἀλλ' ἀφειδέστατα πάντων ιμωρείτο. πολλάκις δ' ην ίδειν παρά τὰς στειβονας όδοὺς καὶ ποδών καὶ χειρών καὶ ὀφθαλμών στεμένους ανθρώπους· ωστ' έν τη Κύρου αρχη έγένετος ὶ Ελληνι καὶ βαρβάρφ μηδέν ἀδικοῦντι ἀδεῶς ποί ίεσθαι ὅποι τις ἤθελεν, ἔχοντι ὅ, τι προχωροίη ύς γε μέντοι ἀγαθοὺς εἰς πόλεμον ώμολόγητο δια-14 οόντως τιμάν. καὶ πρώτον μὲν ἦν αὐτῷ πόλεμος ος Πισίδας και Μυσούς στρατευόμενος ουν και τὸς εἰς ταύτας τὰς χώρας οῦς εωρα εθέλοντας κινδυίειν, τούτους καλ ἄρχοντας ἐποίει ής κατεστρέφετο ρας, έπειτα δὲ καὶ ἄλλη δώροις ἐτίμα· ὅστε φαί- 15 θαι τούς μεν άγαθούς εύδαιμονεστάτους, τούς δε coùs δούλους τούτων άξιοῦν είναι. τουγαροῦν πολλή άφθονία αὐτῷ τῶν θελόντων κινδυνεύειν, ὅπου τις ιτο Κύρον αἰσθήσεσθαι. εἰς γε μὴν δικαιοσύνην εί 16 αὐτῷ φανερὸς γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, ιλ παντός εποιείτο τούτους πλουσιωτέρους ποιείν , ἐκ τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. καὶ γὰρ οὖν ἄλλα 17 πολλά δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ σπρατεύματι ηθινώ έχρήσατο. καλ γάρ στρατηγοί καλ λογαγοί χρημάτων ένεκα πρὸς έκεινον έπλευσαν, άλλ' έπεί ωσαν κερδαλεώτερον είναι Κύρφ καλώς πειθαρχείν ο κατὰ μῆνα κέρδος. ἀλλὰ μὴν εἴ τίς γέ τι αὐτῷ 18 στάξαντι καλώς ύπηρετήσειεν, ούδενὶ πώποτε ἀχάτον είασε την προθυμίαν. τοιγαρούν κράτιστοι δή

XENOPHON'S ANABASIS.

ύπηρέται παντός έργου Κύρφ ελέχθησαν γενέσθαι. 19 εί δέ τινα δρώη δεινον δυτα οικονόμον έκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ής ἄρχοι χώρας καὶ προσόδους ποιούντα, οὐδένα αν πώποτε άφείλετο, άλλ' ἀεὶ πλείω προσεδίδου· ώστε καὶ ήδέως ἐπόνουν καὶ θαρραλέως έκτωντο και δ έπέπατο αθ τις ηκιστα Κύρον έκρυπτεν. ού γάρ φθονών τοις φανερώς πλουτούσιν έφαίνετο, άλλα πειρώμενος χρησθαι τοις των αποκρυπτομένων 20 χρήμασι. /φίλους γε μὴν ὅσους ποιήσαιτο καὶ εὖνους γνοίη όντας και ίκανούς κρίνειε συνεργούς είναι ο, τι τυγχάνοι βουλόμενος κατεργάζεσθαι, δμολογείται πρός 21 πάντων κράτιστος δή γενέσθαι θεραπεύειν. καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο, οὖπερ αὐτὸς ἔνεκα φίλων ὤετο δεῖσθαι, ώς συνεργούς έχοι, και αὐτὸς ἐπειράτο συνεργὸς τοῖς φίλοις κράτιστος είναι τούτου ότου έκαστον αἰσθά-22 νοιτο έπιθυμούντα. δώρα δέ πλείστα μέν οίμαι είς γε ων ανηρ ελάμβανε δια πολλά ταῦτα δε πάντων δή μάλιστα τοις φίλοις διεδίδου, πρός τους τρόπους έκάστου σκοπῶν καὶ ὅτου μάλιστα ὁρώη ἔκαστον δεό-23 μενον. καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ κόσμον πέμποι τις η ώς είς πόλεμον η ώς είς καλλωπισμόν, και περί τούτων λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὅτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ σῶμα ούκ αν δύναιτο τούτοις πασι κοσμηθήναι, φίλους δέ καλώς κεκοσμημένους μέγιστον κόσμον άνδρί νομίζοι. 24 και τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους εὖ ποιοῦντα οὐδὲν θαυμαστόν, ἐπειδή γε καὶ δυνατώτερος ἢν τὸ δὲ τῆ ἐπιμελεία περιείναι τῶν φίλων καὶ τῷ προθυμείσθαι χαρίζεσθαι, ταῦτα ἔμουγε μᾶλλον δοκεῖ ἀγαστὰ είναι. 25 Κύρος γαρ επεμπε βίκους οίνου ήμιδεεις πολλάκις, όπότε πάνυ ήδὺν λάβοι, λέγων ὅτι οὔπω δὴ πολλοῦ χρόνου τούτου ήδίονι οἴνφ ἐπιτύχοι· τοῦτον οὖν σοὶ ἔπεμψε καλ δείταί σου τήμερον τοῦτον ἐκπιεῖν σὺν οἶς μάλιστα 26 φιλείς. πολλάκις δε χήνας ήμιβρώτους έπεμπε καί ἄρτων ήμίσεα καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν κελεύων

· φέροντα· Τούτοις ήσθη Κύρος· βούλεται οἰν ακὶ τούτων γεύσασθαι. όπου δε χιλός σπάνως πάνυ? , αὐτὸς δ' ἐδύνατο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ πολνς έχειν ύπηρέτας και διά την έπιμέλειαν, διαπέμν έκέλευε τούς φίλους τοις τὰ έσυτών σώματα ουσιν επποις έμβάλλειν τούτον τὸν χιλόν, ώς μη νωντες τους έαυτου φίλους άγωσω. εί δε δή ποτε 25 ρεύοιτο καλ πλείστοι μέλλοιεν όψεσθαι, προσκαλών ς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὡς δηλοίη οὖς τιμᾶ, τε έγωγε εξ ων ακούω οὐδένα κρίνω ύπο πλειόνων. ριλησθαι οὐτε Έλλήνων οὐτε βαρβάρων τεκμήριο 29 τούτου καὶ τόδε. παρὰ μὲν Κύρου δούλου όντος εὶς ἀπήει πρὸς βασιλέα, πλὴν 'Ορόντας ἐπεχείρησε· - ούτος δη δυ φετο πιστόυ οί είναι ταχύ αύτου εύρε ρφ φιλαίτερον ή έαυτφ: παρά δε βασιλέως πολλοί ς Κύρον ἀπηλθον, ἐπειδη πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγέτο, καὶ οὖτοι μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώοι, νομίζοντες παρά Κύρφ όντες άγαθοι άξιωτέρας τιμής τυγχάνειν ή παρά βασιλεί. μέγα δε τεκμή 30 ν καὶ τὸ ἐν τἢ τελευτῆ τοῦ βίου κὐτῷ γενόμενον, καλ αὐτὸς ἢν ἀγαθὸς καλ κρίνειν ὀρθώς ἐδύνατο ς πιστούς καλ εύνους καλ βεβαίους. Αποθνήσκοντος 31 αὐτοῦ πάντες οἱ παρ' αὐτὸν φίλοι καὶ συντράζοι ἀπέθανον μαχόμενοι ὑπὲρ Κύρου πλην 'Αριαίου· ος δε τεταγμένος ετύγχανεν επί τῷ εὐωνύμο τοῦ τικού ἄρχων ώς δ' ήσθετο Κύρον πεπτωκότα, γγεν έγων καὶ τὸ στράτευμα παν, οδ ήγειτο. 'Ενταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ χεὶρ 10 λεξιά. βασιλεύς δὲ καὶ οἱ σύν αὐτῷ διώκων εἰσrτει είς το Κύρειον στρατόπεδον· καλ οί μεν μετά ιαίου οὐκέτι ιστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αύ-, στρατοπέδου είς τον σταθμόν, ἔνθεν ὥρμηντο. ταρες δ' ελέγοντο παρασάγγαι είναι της όδου. τιλεύς δὲ καὶ οί σὺν αὐτῷ τά τε ἄλλα πολλά 2

διαρπάζουσι καλ την Φωκαίδα την Κύρου παλλακίδα 3 την σοφην και καλην λεγομένην είναι λαμβάνει. Μιλησία ή νεωτέρα ληφθείσα ύπο των άμφι βασιλέα έκφεύγει γυμνή πρός των Έλλήνων οι έτυχον έν τοις σκευοφόροις ὅπλα ἔχοντες, καὶ ἀντιταχθέντες πολλούς μεν των άρπαζόντων άπέκτειναν, οί δε και αὐτων απέθανον· οὐ μὴν ἔφυγόν γε, ἀλλά καὶ ταύτην ἔ<u>σωσα</u>ν , καὶ ἄλλα ὁπόσα ἐντὸς ἀὐτῶν καὶ χρήματα καὶ ἄνθρω-4 ποι έγένοντο πάντα έσωσαν. ένταῦθα διέσχον άλλήλων βασιλεύς τε καὶ οἱ Ελληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οί μεν διώκοντες τούς καθ' αύτούς ώς πάντας νικώντες, 5 οι δ' άρπάζοντες ώς ήδη πάντες νικώντες. ήσθοντο οί μεν Ελληνες, ότι βασιλεύς σύν τώ στρατεύματι εν τοις σκευοφόροις είη, βασιλεύς δ' αὖ ήκουσε Τισσαφέρνους, ὅτι οἱ Ελληνες νικώεν τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἐνταῦθα δὴ βασιλεύς μεν άθροίζει τε τούς έαυτοῦ καὶ συντάττεται. ό δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας πλησιαίτατος γάρ ήν, εί πέμποιέν τινας ή πάντες ζοιεν έπὶ τὸ 6 στρατόπεδον αρήξοντες. Εν τούτφ και βασιλεύς δήλος ην προσιών πάλιν, ώς έδόκει, ὅπισθεν. καὶ οἱ μὲν "Ελληνες στραφέντ<u>ες</u> παρεσκ<u>ευάζοντο ώς τα</u>ύτη προσιόντος καὶ δεξόμενοι, δ δε βασιλεύς ταύτη μεν οὐκ ήγεν, ή δε παρήλθεν έξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος, ταύτη καὶ ἀπήγαγεν, αναλαβών και τους έν τη μάχη κατά τους Ελληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτώ. 7 ο γαρ Τισσαφέρνης εν τη πρώτη συνόδω οὐκ εφυγεν, άλλα διήλασε παρά του ποταμού κατά τους Ελληνας πελταστάς · διελαύνων δε κατέκανε μεν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ "Ελληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς. 'Επισθένης δὲ 'Αμφιπολίτης ήρχε τῶν πελταστών καὶ 8 ελέγετο φρόνιμος γενέσθαι. ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης ώς μείον έχων άπηλλάγη, πάλιν μέν οὐκ άναστρέφει, είς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ

with trear

Amplicit .

EXCERCE BOOK I. CHAP. I. THE'N 35

υντυγχάνει βασιλεί, καὶ όμου δη πάλιν συνταξάμενοι τορεύοντο. ἐπεὶ δ' ήσαν κατά τὸ εὐώνυμον τῶν Έλ- 9 ίνων κέρας, έδεισαν οι Έλληνες, μη προσάγοιεν προς κέρας και περυπτύξαντες άμφοτέρωθεν αύτους καταήνειαν καὶ εδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν το κέρας και μήσασθαι όπισθεν του ποταμόν. έν ώ δε ταύτα! λουλεύοντο και δή βασιλεύς παραμειψάμενος είς το το σχήμα κατέστησεν αντίαν την φάλαγγα, ώσπερ πρώτον μαχούμενος συνήει. ώς δε είδον οι Ελγυες έγγύς τε όντας καὶ παρατεταγμένους, αἰθις μανίσαντες έπήεσαν πολύ έτι προθυμότερον ή το ρόσθεν. οι δ' αὐ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ 11 ιέονος ή τὸ πρόσθεν έφευγον οι δ' ἐπεδίωκον μέχρι μης τινός · ένταθθα δ' έστησαν οι Ελληνές · ύπερ 12 ρ της κώμης γήλοφος ην, ἐφ' οὐ ἀνεστράφησαν οἰ φὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δε ἐππέων ὁ φος ένεπλήσθη, ώστε τὸ ποιούμενον μη γυγνώσκειν. ὶ τὸ βασίλειον σημείον όρᾶν έφασαν, άετον τινα υσούν έπὶ πέλτης [έπὶ ξύλου] ἀνατεταμένον. έπεὶ 13 καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ "Ελληνες, λείπουσι δή καὶ ν λόφον οι ίππεις· ου μην έτι άθρόοι άλλ άλλοι λοθεν έψιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἐππέων· τέλος ὁε τ πάντες ἀπεχώρησαν. ὁ οὐν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβί-14 ζευ έπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπὸ αὐτὸν στήσας τὸ ράτευμα πέμπει Λύκιον του Συρακόσιον καὶ άλλον ὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ φου τί έστιν ἀπαγγείλαι. καὶ ὁ Δύκιος ήλασέ τε 15 ὶ ἰδών ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. σχεν δ' ότε ταῦτα ην καὶ ηλιος ἐδύετο. ἐνταῦθα δ' 16 τησαν οί "Ελληνες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα ἀνεπαύοντο. ὶ ἄμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο δ' άλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ἤδεσαν τον τεθνηκότα, άλλ' είκαζον ή διώκοντα οίχεσθαι ή ταληνόμενον τι προεληλακέναι και αυτοί έβου-17

λεύοντο, εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἡ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ δόρπηστον ἐπὶ 18 τὰς σκηνάς. ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἡ ποτὸν ἡν, καὶ τὰς ἀμάξας, μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ας παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίη τοῖς "Ελλησιν· ἡσαν δ' αὖται τετρακόσιαι, ὡς ἐλέγοντο, ἄμαξαι· καὶ ταύτας τότε οἱ 19 σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. ὥστε ἄδειπνοι ἡσαν οἱ πλεῖστοι τῶν 'Ελλήνων· ἡσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

Was which are

1 'Ως μεν οὖν ἠθροίσθη Κύρφ τὸ 'Ελληνικόν, ὅτε ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν 'Αρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τῆ ἀνόδφ ἐπράχθη καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὡς Κῦρος ἐτελεύτησε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ "Ελληνες ἐκοιμήθησαν οἰόμενοι τὰ πάντα νικᾶν καὶ ² Κῦρον ζῆν, ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγφ δεδήλωται. ἄμα δὲ τῆ ἡμέρα συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὕτε ἄλλον πέμπει σημανοῦντα, ὅ, τι χρὴ ποιεῦν, οὕτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις ὰ εἶχον καὶ ἐξοπλισαμένοις προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἔως Κύρφ συμμίξειαν. ἤδη δὲ ἐν ὁρμῆ ὄντων ἄμα ἡλίφ ἀνίσχοντι ἤλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονὼς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμώ. οὖτοι ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, 'Αριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρ-

ρων δθεν τη προτεραία δρμηντο, και λέγοι ότι ταύ-, μεν την ημέραν περιμείνειεν αν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ιν, τη δὲ ἄλλη ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ θε. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ **καὶ οἱ ἄλλοι 4** λληνες πυνθανόμενοι βαρέως έφερον. Κλέαρχος δέ ε είπεν. 'Αλλ' ὤφελε μέν Κῦρος ζῆν ἐπεὶ δὲ τετετηκεν, απαγγέλλετε 'Αριαίφ, ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε τιλέα, καί, ώς όρατε, οὐδείς ἔτι ἡμῖν μάχεται, καὶ εἰ ύμεις ήλθετε, επορευόμεθα αν επί βασιλέα. επαγλόμεθα δε 'Αριαίφ, εαν ενθάδε έλθη, είς τον θρόνον βασίλειον καθιείν αὐτόν τῶν γὰρ μάχη νικώντων τὸ ἄρχειν ἐστί. ταῦτ' εἰπων ἀποστέλλει τοὺς ἀγιγέ- 5 ς καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μέα τὸν Θετταλόν. καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων έβούλετο. γάρ φίλος καὶ ξένος 'Αριαίου. οἱ μὲν ῷχοντο, έαρχος δὲ περιέμενε. τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο ου όπως εδύνατο εκ των ύποζυγίων, κόπτοντες τους ίς καὶ ὄνους. ξύλοις δ' έχρωντο, μικρὸν προϊόντες; της φάλαγγος οδ ή μάχη έγένετο, τοίς τε οίστοίς λοίς οὐσιν, οὺς ἡνάγκαζον οἱ Ελληνες ἐκβάλλειν ς αὐτομολοῦντας παρά βασιλέως, καὶ τοῖς γέρροις ταις άσπίσι ταις ξυλίναις ταις Αίγυπτίαις πολλαί καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἶς τι χρώμενοι κρέα έψοντες ήσθιον έκείνην την ήμεκαὶ ήδη τε ην περί πλήθουσαν αγοράν καὶ έρ- 7 ται παρά βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες, οί άλλοι βάρβαροι· ήν δ' αὐτῶν Φαλίνος εἶς "Ελλην, έτύγχανε παρά Τισσαφέρνει ων και έντίμως έχων. γάρ προσεποιείτο ἐπιστήμων είναι των άμφλ εις τε καὶ ὁπλομαχίαν. οὖτοι δὲ προσελθόντες καὶ 8 έσαντες τούς των Έλλήνων άρχοντας λέγουσιν, βασιλευς κελεύει τους Ελληνας, έπει νικών τυγχάκαὶ Κύρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα ἰόντας τας βασιλέως θύρας ευρίσκεσθαι αν τι δύνωνται

XENOPHON'S ANABASIS.

9 αγαθόν. ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες · οἱ δὲ Ελληνες βαρέως μεν ήκουσαν, όμως δε Κλέαρχος τοσούτον είπεν, ότι οὐ τῶν νικώντων είη τὰ ὅπλα παραδιδόναι άλλ', έφη, ύμεις μέν, ω άνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅ, τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον έχετε έγω δε αυτίκα ήξω. εκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα. 10 έτυχε γάρ θυόμενος. ένθα δή ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ μέν ὁ ᾿Αρκὰς πρεσβύτατος ὧν, ὅτι πρόσθεν ὰν ἀποθάνοιεν ή τὰ ὅπλα παραδοίησαν. Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαίος, 'Αλλ' εγώ, εφη, & Φαλίνε, θαυμάζω, πότερα ώς κρατών βασιλεύς αίτει τὰ ὅπλα ἡ ώς διὰ Φιλίαν εί μεν γάρ ώς κρατών, τί δεί αὐτὸν αἰτείν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν. λεγέτω, τί έσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῶ ταῦτα 11 χαρίσωνται. πρὸς ταῦτα Φαλίνος εἶπε, Βασιλεὺς νικᾶν ήγειται, έπει Κύρον απέκτονε. τίς γαρ αὐτῷ ἔστιν όστις της άρχης άντιποιείται; νομίζει δέ και ύμας έαυτοῦ είναι, έχων εν μεση τη ξαυτοῦ χώρα καὶ ποταμών έντος αδιαβάτων και πλήθος ανθρώπων εφ' ύμας δυνάμενος αγαγείν, όσον οὐδ', εί παρέχοι ύμιν, δύναισθε αν 🖫 ἀποκτείναι. Αρετά τοῦτον Θεόπομπος Αθηναίος εἰπεν, 📆 Φαλίνε, νυν, ώς συ όρφς, ήμιν ουδεν έστιν άγαθον άλλο εί μη ὅπλα καὶ ἀρετή. ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες οιόμεθα αν και τη άρετη χρησθαι, παραδόντες δ' αν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθηναι. μη οὐν οἰου τὰ μόνα αγαθά ήμιν όντα υμίν παραδώσειν, άλλα συν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχδύμεθα. 13 ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνος εγέλασε καὶ εἰπεν, 'Αλλὰ φιλοσόφω μεν εοικας, ω νεανίσκε, και λέγεις οὐκ ἀχάριστα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὤν, εἰ οἴει τὴν ὑμετέραν 14 ἀρετὴν περιγενέσθαι ᾶν τῆς βασιλέως δυνάμεως. λους δέ τινας έφασαν λέγειν υπομαλακιζομένους, ώς καὶ Κύρφ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ αν πολλοῦ ἄξιοι

γένοιντο, εί βούλοιτο φίλος γενέσθαι και είτε άλλο τι θέλοι χρήσθαι, είτ' έπ' Αίγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιντ' αν αὐτῷ. ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἡκε, 15 καὶ ἡρώτησεν, εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλίνος δὲ ύπολαβων είπεν, Ούτοι μέν, ω Κλέαρχε άλλος άλλα πέγει σύ δ' ήμεν είπε τί λέγεις. ὁ δ' είπεν, Εγώ σε, 16 ὦ Φαλίνε, ἄσμενος έώρακα, οίμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες σύ τε γάρ "Ελλην εί και ήμεις τοσούτοι όντες, δσους σύ δρậς. ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι, τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. σὺ 17 νὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅ, τι σοι δοκεῖ κάλμστον καὶ ἄριστον είναι, καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν πειτα χρόνον ἀναλεγόμενον, ὅτι Φαλινός ποτε πεμθείς παρά βασιλέως κελεύσων τούς Ελληνας τά πλα παραδούναι ξυμβουλευομένοις ξυνεβούλευσεν αὐρίς τάδε. οἰσθα δέ, ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῆ Ἑλίδι α αν συμβουλεύσης. ο δε Κλέαρχος ταυτα 18 -ήγετο, βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως εσβεύοντα ξυμβουλευσαι μή παραδούναι τὰ ὅπλα, ως εὐέλπιδες μᾶλλον είεν οἱ "Ελληνες. Φαλίνος δὲ οστρέψας παρά την δόξαν αὐτοῦ εἶπεν, Ἐγώ, εἰ μὲν 19 ν μυρίων έλπίδων μία τις ύμιν έστι σωθήναι πολεύντας βασιλεί, συμβουλεύω μή παραδιδόναι τὰ α · εί δέ τοι μηδεμία σωτηρίας έστιν έλπις ἄκοντος τιλέως, συμβουλεύω σώζεσθαι ύμιν όπη δυνατον. αρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν, ᾿Αλλὰ ταῦτα μὲν δὴ 20 λέγεις παρ' ήμων δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς $\epsilon \theta \alpha$, ϵi $\mu \hat{\epsilon} \nu$ $\delta \hat{\epsilon} o i$ $\beta a \sigma i \lambda \hat{\epsilon} \hat{i}$ $\phi i \lambda o v \varsigma$ $\epsilon \hat{i} \nu a i$, $\pi \lambda \epsilon i o \nu o \varsigma$ έξιοι είναι φίλοι έχοντες τὰ ὅπλα ἡ παραδόντες ο, εί δε δέοι πολεμείν, άμεινον αν πολεμείν έχοντες πλα ή ἄλλφ παραδόντες. ὁ δὲ Φαλίνος εἶπε, 21 α μεν δη ἀπαγγελοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμίν ν ἐκέλευσε βασιλεύς, ὅτι μένουσι μὲν αὐτοῦ σπονζησαν, προϊούσι δὲ καὶ ἀπιούσι πόλεμος. εἴπατε

3 κράτιστος ενομίζετο. πάντες γάρ οι των αρίστων Περσων παίδες έπλ ταις βασιλέως θύραις παιδεύονται . ένθα πολλην μεν σωφροσύνην καταμάθοι αν τις, αισχρον δ' 4 οὐδὲν οὕτ' ἀκοῦσαι οὕτ' ἰδεῖν ἔστι. Θεῶνται δ' οἱ παῖδες καὶ τοὺς τιμωμένους ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκούουσι, καὶ άλλους ατιμαζομένους. ώστε εὐθύς παίδες όντες μαν-5 θάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. ἔνθα Κῦρος αίδημονέστατος μεν πρώτον των ήλικιωτών εδόκει είναι, τοις τε πρεσβυτέροις και των έαυτου υποδεεστέρων μαλλον πείθεσθαι, έπειτα δε φιλιππότατος και τοις ίπποις ἄριστα χρησθαι· ἔκρινον δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς τον πόλεμον έργων, τοξικής τε και ακοντίσεως, φιλο 6 μαθέστατον είναι καὶ μελετηρότατον. ἐπεὶ δὲ τῆ ήλικία ἔπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ἡν καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος. καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσών κατεσπάσθη άπὸ τοῦ ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς ἀτειλὰς φανεράς είχε, τέλος δὲ κατέκανε καὶ τὸν πρῶτον μέν-7 τοι βοηθήσαντα πολλοίς μακαριστον εποίησεν. Επεί δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς σατράπης Λυδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη, οίς καθήκει εἰς Καστωλοῦ πεδίον αθροίζεσθαι, πρώτον μεν επέδειξεν αυτον ότι περί πλείστου ποιοίτο, εί τω σπείσαιτο καὶ εί τω συν-8 θοίτο καὶ εἴ τφ ὑπόσχοιτό τι, μηδὲν ψεύδεσθαι. γάρ οὖν ἐπίστευον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπιτρεπόμεναι, έπίστευον δ' οἱ ἄνδρες· καὶ εἴ τις πολέμιος ἐγένετο, σπεισαμένου Κύρου ἐπίστευε μηδὲν αν παρά τὰς σπονδάς 9 παθείν. τοιγαρούν έπει Τισσαφέρνει έπολέμησε, πάσαι αί πόλεις έκουσαι Κυρον είλοντο αντί Τισσαφέρνους πλην Μιλησίων ούτοι δέ, ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύ-10 γοντας προέσθαι, εφοβοῦντο αὐτόν. καὶ γὰρ ἔργῳ επεδείκνυτο καὶ έλεγεν, ὅτι οὐκ ἄν ποτε προοῖτο, ἐπεὶ απαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο,\οὐδ' εἰ ἔτι μèν μείους

raxer

νοιντο, έτι δε κάκιον πράξειαν φανερός δ' ήν καί 11 τίς τι ἀγαθὸν ἡ κακὸν ποιήσειεν αὐτόν, νικᾶν πειρώνος και εὐχὴν δέ τινες αὐτοῦ έξέφερον, ώς εὔχοιτο τούτον χρόνον ζην, έστε νικώη και τούς εὖ και τούς κῶς ποιοῦντας ἀλεξόμενος. καὶ γὰρ οὖν πλεῖστοι 12 αὐτῷ ἐνί γε ἀνδρὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν ἐπεθύμησαν καὶ ήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ ἐαυτῶν σώματα προέσθαι. μέν δη ούδε τοῦτ' ἄν τις εἴποι, ώς τοὺς κακούργους 13 λ άδίκους εία καταγελάν, άλλ' άφειδέστατα πάντων μωρείτο. πολλάκις δ' ην ίδειν παρά τὰς στειβονας όδους και ποδών και χειρών και όφθαλμών στειένους ανθρώπους ωστ' έν τη Κύρου αρχή έγένετος ι Έλληνι και βαρβάρω μηδεν άδικοθντι άδεως πο ιεσθαι όποι τις ήθελεν, έχοντι ό, τι προχωροίη ίς γε μέντοι ἀγαθοὺς εἰς πόλεμον ώμολόγητο δια-14 ρόντως τιμάν. καὶ πρώτον μὲν ἢν αὐτῷ πόλεμος δς Πισίδας καλ Μυσούς· στρατευόμενος οὖν καλ τὸς εἰς ταύτας τὰς χώρας οὺς έώρα ἐθέλοντας κινδυειν, τούτους καὶ ἄρχοντας ἐποίει ῆς κατεστρέφετο ρας, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλη δώροις ἐτίμα· ὥστε φαί- 15 θαι τους μέν ἀγαθους εὐδαιμονεστάτους, τους δέ ιούς δούλους τούτων άξιουν είναι. τοιγαρούν πολλή άφθονία αὐτῷ τῶν θελόντων κινδυνεύειν, ὅπου τις ιτο Κύρον αἰσθήσεσθαι. είς γε μὴν δικαιοσύνην είλο αὐτῷ φανερὸς γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, ολ παντός εποιείτο τούτους πλουσιωτέρους ποιείμ ν ἐκ τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. καὶ γὰρ οὖν ἄλλα 17 πολλά δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ σπρατεύματι ηθινώ έχρήσατο. καλ γάρ στρατηγολ καλ λοχαγολ χρημάτων ένεκα πρὸς ἐκεῖνον ἔπλευσαν, ἀλλ' ἐπεὶ ωσαν κερδαλεώτερον είναι Κύρφ καλώς πειθαρχείν τὸ κατὰ μῆνα κέρδος. ἀλλὰ μὴν εἴ τίς γέ τι αὐτῷ 18 οστάξαντι καλώς ύπηρετήσειεν, ούδενὶ πώποτε ἀχάτον είασε τὴν προθυμίαν. τοιγαροῦν κράτιστοι δὴ

XENOPHON'S ANABASIS.

ύπηρέται παντός έργου Κύρφ ελέχθησαν γενέσθαι. 19 εί δέ τινα δρώη δεινον δυτα οἰκονόμον έκ τοῦ δικαίου καλ κατασκευάζοντά τε δις άρχοι χώρας καλ προσόδους ποιούντα, οὐδένα αν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ' ἀεὶ πλείω προσεδίδου · ώστε καὶ ήδέως ἐπόνουν καὶ βαρραλέως έκτωντο και δ έπέπατο αι τις ήκιστα Κύρον έκρυπτεν. ού γάρ φθονών τοις φανερώς πλουτούσιν έφαίνετο, άλλα πειρώμενος χρησθαι τοις των αποκρυπτομένων 20 χρήμασι. / φίλους γε μην δσους ποιήσαιτο καὶ εύνους γνοίη όντας και ικανούς κρίνειε συνεργούς είναι ό, τι τυγχάνοι βουλόμενος κατεργάζεσθαι, όμολογείται πρός 21 πάντων κράτιστος δή γενέσθαι θεραπεύειν. καὶ γὰρ αύτο τούτο, ούπερ αύτος ένεκα φίλων ώετο δείσθαι, ώς συνεργούς έχοι, και αὐτὸς ἐπειράτο συνεργὸς τοῖς φίλοις κράτιστος είναι τούτου ότου έκαστον αἰσθά-22 νοιτο ἐπιθυμοῦντα. δῶρα δὲ πλείστα μὲν οίμαι είς γε ων ανηρ ελαμβανε δια πολλά ταῦτα δε πάντων δή μάλιστα τοις φίλοις διεδίδου, πρός τους τρόπους έκάστου σκοπών καὶ ὅτου μάλιστα ὁρώη ἔκαστον δεό-23 μενον. καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ κόσμον πέμποι τις η ώς είς πόλεμον η ώς είς καλλωπισμόν, και περί τούτων λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὅτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ σῶμα ούκ αν δύναιτο τούτοις πασι κοσμηθήναι, φίλους δέ καλώς κεκοσμημένους μέγιστον κόσμον άνδρί νομίζοι. 24 καλ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους εὖ ποιοῦντα οὐδὲν θαυμαστόν, ἐπειδή γε καὶ δυνατώτερος ην τὸ δὲ τη ἐπιμελεία περιείναι των φίλων καὶ τῷ προθυμείσθαι γαρίζεσθαι, ταῦτα ἔμουγε μᾶλλον δοκεῖ ἀγαστὰ εἶναι. 25 Κύρος γαρ έπεμπε βίκους οίνου ήμιδεείς πολλάκις, όπότε πάνυ ήδὺν λάβοι, λέγων ὅτι οὖπω δὴ πολλοῦ χρόνου τούτου ήδίονι οἴνω ἐπιτύχοι· τοῦτον οὖν σοὶ ἔπεμψε καλ δείταί σου τήμερον τούτον έκπιείν σύν οίς μάλιστα 26 φιλείς. πολλάκις δε χήνας ήμιβρώτους επεμπε καί άρτων ήμίσεα καὶ άλλα τοιαθτα, ἐπιλέγειν κελεύων

ν φέροντα· Τούτοις ήσθη Κύρος· βούλεται οὐν καὶ τούτων γεύσασθαι. ὅπου δὲ χιλὸς σπάνιος πάνυ 27 , αὐτὸς δ' ἐδύνατο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ πολος έχειν υπηρέτας και διά την επιμέλειαν, διαπέμν έκέλευε τους φίλους τοις τὰ έαυτών σώματα ουσιν ίπποις έμβάλλειν τοῦτον τὸν χιλόν, ὡς μὴ νώντες τούς έαυτοῦ φίλους ἄγωσιν. εἰ δὲ δή ποτε 28 ρεύοιτο καὶ πλεῖστοι μέλλοιεν ὄψεσθαι, προσκαλών ις φίλους έσπουδαιολογείτο, ώς δηλοίη οθς τιμά τε έγωγε έξ ων ακούω οὐδένα κρίνω ύπο πλειόνων. βιλήσθαι οὖτε Ἑλλήνων οὖτε βαρβάρων, τεκμήριον 29 τούτου καὶ τόδε. παρὰ μὲν Κύρου δούλου όντος είς ἀπήει πρὸς βασιλέα, πλην 'Ορόντας ἐπεχείρησε. ούτος δή δυ ώετο πίστου οί είναι ταχύ αύτου εύρε ρω φιλαίτερον ή έαυτώ παρά δὲ βασιλέως πολλοί ος Κύρον ἀπηλθον, ἐπειδή πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγέτο, καὶ οὖτοι μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώοι, νομίζοντες παρά Κύρω όντες αγαθοί άξιωτέρας τιμής τυγχάνειν ή παρά βασιλεί. μέγα δὲ τεκμή-30 ι καὶ τὸ ἐν τῆ τελευτῆ τοῦ βίου αὐτῷ γενόμενον, καὶ αὐτὸς ἢν ἀγαθὸς καὶ κρίνειν ὀρθώς ἐδύνατο ; πιστούς καὶ εύνους καὶ βεβαίους. ἀποθνήσκοντος 31 αὐτοῦ πάντες οἱ παρ' αὐτὸν φίλοι καὶ συντράιι ἀπέθανον μαχόμενοι ὑπὲρ Κύρου πλὴν 'Αριαίου. ος δὲ τεταγμένος ἐτύγχανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμφ τοῦ ικού ἄρχων ώς δ' ήσθετο Κύρον πεπτωκότα, ιεν έχων καὶ τὸ στράτευμα πᾶν, οὖ ἡγεῖτο. Ενταθθα δή Κύρου ἀποτέμνεται ή κεφαλή καὶ χείρ 10 βασιλεύς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰστει είς τὸ Κύρειον στρατόπεδον και οί μεν μετά αίου οὐκέτι ίστανται, άλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αύστρατοπέδου είς του σταθμόν, ένθεν ωρμηντο. τρες δ' ελέγοντο παρασάγγαι είναι της όδου. λεύς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τά τε ἄλλα πολλά 2

διαρπάζουσι και την Φωκαΐδα την Κύρου παλλακίδα 3 την σοφην και καλην λεγομένην είναι λαμβάνει. ή δε Μιλησία ή νεωτέρα ληφθείσα ύπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα έκφεύγει γυμνή πρὸς τῶν Έλλήνων οι ἔτυχον ἐν τοις σκευοφόροις ὅπλα ἔχοντες, καὶ ἀντιταχθέντες πολλούς μεν των άρπαζόντων απέκτειναν, οί δε και αυτών ἀπέθανον οὐ μὴν ἔφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσωσαν , καὶ ἄλλα ὁπόσα ἐντὸς ἀὐτῶν καὶ χρήματα καὶ ἄνθρωποι έγενοντο πάντα έσωσαν. ένταθθα διέσχον άλλήλων βασιλεύς τε καὶ οί "Ελληνες ώς τριάκοντα στάδια, οί μεν διώκοντες τους καθ' αυτους ώς πάντας νικώντες, 5 οι δ' άρπάζοντες ώς ήδη πάντες νικῶντες. ήσθοντο οί μεν "Ελληνες, ότι βασιλεύς σύν τώ στρατεύματι εν τοις σκευοφόροις είη, βασιλεύς δ' αδ ήκουσε Τισσαφέρνους, ότι οι Έλληνες νικώεν τὸ καθ' αυτούς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἐνταῦθα δὴ βασιλεύς μεν άθροίζει τε τούς εαυτού και συντάττεται, ό δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας πλησιαίτατος γαρ ήν, εί πέμποιέν τινας ή πάντες Ιοιέν έπι τὸ 6 στρατόπεδον αρήξοντες. Εν τούτφ καὶ βασιλεύς δήλος ην προσιών πάλιν, ώς έδόκει, ὅπισθεν. καὶ οἱ μὲν Ελληνες στραφέντ<u>ες</u> παρεσκ<u>ευάζοντο ώς ταύ</u>τη προσιό<u>ντος</u> καὶ δεξόμενοι, ὁ δὲ βασιλεύς ταύτη μὲν οὐκ ἡγεν, ἡ δὲ παρήλθεν έξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος, ταύτη καὶ ἀπήγαγεν, αναλαβών καὶ τοὺς ἐν τῆ μάχη κατὰ τοὺς Ελληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτώ. 7 ο γαρ Τισσαφέρνης εν τη πρώτη συνόδω οὐκ έφυγεν, άλλα διήλασε παρά του ποταμου κατά τους "Ελληνας πελταστάς · διελαύνων δε κατέκανε μεν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ "Ελληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς. 'Επισθένης δὲ 'Αμφιπολίτης ήρχε τῶν πελταστών καὶ 8 ελέγετο φρόνιμος γενέσθαι. ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης ώς μείον έχων άπηλλάγη, πάλιν μεν ούκ άναστρέφει, είς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ

with drea

Auria Schust

open

συντυγχάνει βασιλεί, καὶ όμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι έπορεύοντο. έπεὶ δ' ήσαν κατά τὸ εὐώνυμον τῶν Έλ- 9 λήνων κέρας, έδεισαν οἱ Ελληνες, μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν καὶ έδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι όπισθεν τον ποταμόν. έν ώ δὲ ταῦτα 10 έβουλεύοντο καὶ δὴ βασιλεύς παραμειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχημα κατέστησεν ἀντίαν την φάλαγγα, ώσπερ τὸ πρώτον μαχούμενος συνήει. ώς δὲ είδον οἱ "Ελληνες έγγύς τε όντας καὶ παρατεταγμένους, αδθις παιανίσαντες επήεσαν πολύ έτι προθυμότερον ή τὸ πρόσθεν. οι δ' αὐ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ 11 πλέονος ή τὸ πρόσθεν έφευγον οι δ' ἐπεδίωκον μέχρι κώμης τινός · ένταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ελληνες · ὑπὲρ 12 γάρ της κώμης γήλοφος ην, έφ' ου άνεστράφησαν οί άμφι βασιλέα, πεζοι μέν οὐκέτι, τῶν δὲ ἱππέων ὁ λόφος ενεπλήσθη, ώστε τὸ ποιούμενον μη γιγνώσκειν. καὶ τὸ βασίλειον σημείον ὁρᾶν ἔφασαν, ἀετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης [ἐπὶ ξύλου] ἀνατεταμένον. δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ "Ελληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἱππεῖς οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι ἀλλ' άλλοι άλλοθεν εψιλοῦτο δ' ὁ λόφος των ίππέων τέλος δε ται πάντες απεχώρησαν. ὁ οὖν Κλέαρχος οὖκ ανεβί-14 Βαζεν έπι τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπὸ αὐτὸν στήσας τὸ ττράτευμα πέμπει Λύκιον του Συρακόσιον και άλλον πι τον λόφον και κελεύει κατιδόντας τα ύπερ του όφου τί ἐστιν ἀπαγγεῖλαι. καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε 15 αὶ ιδών ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. σχεον δ' ότε ταῦτα ἡν καὶ ήλιος ἐδίνετο. ἐνταῦθα δ' 16 στησαν οί "Ελληνες και θέμενοι τὰ ὅπλα ἀνεπαύοντο. αὶ ἄμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο ὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ἤδεσαν ύτὸν τεθνηκότα, άλλ' εἴκαζον ή διώκοντα οἴχεσθαι ή **πταληψόμενόν τι προεληλακέναι· και αὐτοί έβου-17**

λεύοντο, εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἡ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ δόρπηστον ἐπὶ 18 τὰς σκηνάς. ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἡ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἁμάξας, μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίη τοῖς "Ελλησιν· ἡσαν δ' αὖται τετρακόσιαι, ὡς ἐλέγοντο, ἄμαξαι· καὶ ταύτας τότε οἱ 19 σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. ὥστε ἄδειπνοι ἡσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἡσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

Was william

1 'Ως μεν οὐν ἠθροισθη Κύρφ το 'Ελληνικόν, ὅτε ἐπὶ τον ἀδελφον 'Αρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τῆ ἀνόδφ ἐπράχθη καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὡς Κῦρος ἐτελεύτησε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ "Ελληνες ἐκοιμήθησαν οἰόμενοι τὰ πάντα νικᾶν καὶ ² Κῦρον ζῆν, ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγφ δεδήλωται. ἄμα δὲ τῆ ἡμέρα συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὕτε ἄλλον πέμπει σημανοῦντα, ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, οὕτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οῦν αὐτοῖς συσκευασαμένοις ὰ εἶχον καὶ ἐξοπλισαμένοις προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἔως Κύρφ συμμίξειαν. ἤδα δὲ ἐν ὁρμῆ ὄντων ἄμα ἡλίφ ἀνίσχοντι ἡλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονὼς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμώ. οὖτοι ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, 'Αριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρ-

βάρων δθεν τη προτεραία δρμηντο, και λέγοι ότι ταύτην μέν την ημέραν περιμείνειεν αν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ήκειν, τή δὲ ἄλλη ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ήλθε, ταθτα ακούσαντες οί στρατηγοί και οί άλλοι 4 "Ελληνες πυνθανόμενοι βαρέως έφερον. Κλέαρχος δέ τάδε είπεν. 'Αλλ' ἄφελε μεν Κύρος ζην έπει δε τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε 'Αριαίφ, ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα, καί, ώς δρατε, οὐδεὶς ἔτι ἡμῶν μάχεται, καὶ εἶ μη ύμεις ηλθετε, επορευόμεθα αν επί βασιλέα. επαγγελλόμεθα δὲ 'Αριαίφ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθη, εἰς τὸν Βρόνου τον βασίλειον καθιείν αὐτόν τῶν γὰρ μάχη νικώντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί. ταῦτ' εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγιγέ- 5 λους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν. καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο· ην γαρ φίλος και ξένος 'Αριαίου. οι μεν ώχοντο, 6\ Κλέαρχος δὲ περιέμενε. τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο τίτον όπως εδύνατο εκ των υποζυγίων, κόπτοντες τους 3ους και όνους. ξύλοις δ' έχρωντο, μικρον προϊόντες : πο της φάλαγγος οδ ή μάχη έγένετο, τοις τε οίστοις -ολλοις ουσιν, ους ηνάγκαζον οι Ελληνες εκβάλλειν ούς αὐτομολοῦντας παρά βασιλέως, καὶ τοῖς γέρροις αλ ταις ἀσπίσι ταις ξυλίναις ταις Αιγυπτίαις • πολλαλ 🖹 καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἢσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οίς ασι χρώμενοι κρέα εψοντες ήσθιον εκείνην την ημειν. καὶ ἤδη τε ἢν περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρ- 7 ννται παρά βασιλέως και Τισσαφέρνους κήρυκες, οί ν άλλοι βάρβαροι ήν δ' αὐτῶν Φαλίνος εἶς "Ελλην, έτύγχανε παρά Τισσαφέρνει ων καλ έντίμως έχων. ι γάρ προσεποιείτο ἐπιστήμων είναι των ἀμφι ξεις τε καὶ ὁπλομαχίαν. οὖτοι δὲ προσελθόντες καὶ 8 λέσαντες τους των Έλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν, βασιλευς κελεύει τούς "Ελληνας, έπεὶ νικών τυγχάκαλ Κύρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα ἰόντας τας βασιλέως θύρας εύρισκεσθαι αν τι δύνωνται

XENOPHON'S ANABASIS. 9 αγαθόν. ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες οἱ δὲ Έλληνες βαρέως μεν ήκουσαν, δμως δε Κλέαρχος τοσούτον είπεν, ὅτι οὐ τῶν νικώντων εἴη τὰ ὅπλα παραδιδόναι άλλ', έφη, ύμεις μέν, ω άνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅ, τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον έχετε εγώ δε αὐτίκα ήξω. εκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα. 10 έτυχε γάρ θυόμενος. ένθα δη άπεκρίνατο Κλεάνωρ μεν ο 'Αρκας πρεσβύτατος ών, δτι πρόσθεν αν αποθάνοιεν ή τὰ ὅπλα παραδοίησαν. Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαίος, 'Αλλ' έγώ, έφη, ὦ Φαλίνε, θαυμάζω, πότερα ώς κρατών βασιλεύς αίτει τὰ ὅπλα ἡ ώς διὰ φιλίαν δώρα. εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατών, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ελθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα 11 χαρίσωνται. πρὸς ταῦτα Φαλίνος εἶπε, Βασιλεὺς νικᾶν ήγειται, επεί Κυρον απέκτονε. τίς γαρ αυτώ έστιν όστις της άρχης άντιποιείται; νομίζει δε και ύμας έαυτοῦ είναι, έχων εν μεσή τη ξαυτοῦ χώρα καὶ ποταμῶν έντὸς ἀδιαβάτων και προσος ἀνθρώπων ἐφ' ύμας δυνάμενος αγαγείν, δσον ούδ', εί παρέχοι ύμιν, δύναισθε αν 🖫 ἀποκτείναι. 🖊 ετὰ τοῦτον Θεόπομπος ᾿Αθηναίος εἰπεν, * Ω Φαλίνε, νθν, ώς σὸ ὁρậς, ἡμίν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν άλλο εί μη ὅπλα καὶ ἀρετή. ὅπλα μεν οὖν ἔχοντες ολόμεθα αν και τη άρετη χρησθαι, παραδόντες δ' αν

ταθτα καλ των σωμάτων στερηθήναι. μή οθν οίου τὰ μόνα ἀγαθὰ ήμιν όντα ὑμιν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καλ περί των ύμετέρων αγαθών μαχούμεθα. 🛂 ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος εγέλασε καὶ εἰπεν, 'Αλλά φιλοσόφω μεν έοικας, ω νεανίσκε, και λέγεις οὐκ άχάριστα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὤν, εἰ οἴει τὴν ὑμετέραν 14 ἀρετὴν περιγενέσθαι αν τῆς βασιλέως δυνάμεως. λους δέ τινας ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακιζομένους, ώς καὶ Κύρφ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ αν πολλοῦ ἄξιοι

γένοιντο, εί βούλοιτο φίλος γενέσθαι και είτε άλλο τι θέλοι χρησθαι, είτ' επ' Αίγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιντ' αν αὐτφ. έν τούτφ Κλέαρχος ήκε, 15 και ήρώτησεν, εί ήδη αποκεκριμένοι είεν. Φαλίνος δέ ύπολαβών είπεν, Ούτοι μέν, & Κλέαρχει άλλος άλλα πέγει σύ δ' ήμιν είπε τί λέγεις. ό δ' είπεν, Έγω σε, 16 ὦ Φαλίνε, ἄσμενος ἐώρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες σύ τε γὰρ "Ελλην εί και ήμεις τοσούτοι όντες. οσους σù δράς. ἐν τοιούτοις δὲ οντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι, τί χρη ποιείν περί ων λέγεις. σύ 17 βὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅ, τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἄριστον είναι, καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν έπειτα χρόνον ἀναλεγόμενον, ὅτι Φαλινός ποτε πεμφθείς παρά βασιλέως κελεύσων τους Ελληνας τά ίπλα παραδούναι ξυμβουλευομένοις ξυνεβούλευσεν αὐ--οῖς τάδε. οἰσθα δέ, ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῆ Ἑλάδι α αν συμβουλεύσης. ο δε Κλέαρχος ταῦτα 18 πήγετο, βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρά βασιλέως ρεσβεύοντα ξυμβουλεύσαι μή παραδούναι τὰ ὅπλα, πως εὐέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ "Ελληνες. Φαλίνος δὲ τοστρέψας παρά την δόξαν αὐτοῦ εἶπεν, Ἐγώ, εἰ μὲν 19 δυ μυρίων έλπίδων μία τις ύμιν έστι σωθήναι πολερύντας βασιλεί, συμβουλεύω μή παραδιδόναι τὰ ·λα· εί δέ τοι μηδεμία σωτηρίας έστιν έλπις ἄκοντος ισιλέως, συμβουλεύω σώζεσθαι ύμιν όπη δυνατον. ιέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν, ᾿Αλλὰ ταῦτα μὲν δὴ 20 λέγεις παρ' ήμων δε απάγγελλε τάδε, ὅτι ήμεῖς *μεθα*, εὶ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος άξιοι είναι φίλοι έχοντες τὰ ὅπλα ἡ παραδόντες ιφ, εί δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἃν πολεμεῖν ἔχοντες όπλα ἡ ἄλλφ παραδόντες. ὁ δὲ Φαλίνος εἶπε, 21 τα μεν δη άπαγγελοῦμεν, άλλα και τάδε ύμιν ιν ἐκέλευσε βασιλεύς, ὅτι μένουσι μὲν αὐτοῦ σπονεξησαν, προϊούσι δὲ καὶ ἀπιούσι πόλεμος. είπατε

οὖν καὶ περὶ τούτου, πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαί εἰσιν 22 ἡ ὡς πολέμου ὅντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. Κλέαρχος δ' ἔλεξεν, ᾿Απάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμῖν ταὐτὰ δοκεῖ, ἄπερ καὶ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτά ἐστιν ; ἔφη ὁ Φαλῖνος. ἀπεκρίνατο Κλέαρχος, ˆΗν μὲν μένωμεν, σπονδαί, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι πόλε-23 μος. ὁ δὲ πάλιν ἡρώτησε, Σπονδὰς ἡ πόλεμον ἀπαγγελῶ ; Κλέαρχος δὲ ταὐτὰ πάλιν ἀπεκρίνατο, Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ ἡ προϊοῦσι πόλεμος. ὅ, τι δὲ ποιήσοι οὐ διεσήμηνε.

Φαλίνος μέν δή φχετο καὶ οί σύν αὐτφ. οί δέ παρά 'Αριαίου ήκου, Προκλής και Χειρίσοφος Μένων δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ ᾿Αριαίφ. οὖτοι δὲ ἔλεγον, ὅτι πολλούς φαίη 'Αριαίος είναι Πέρσας έαυτοῦ βελτίους, οθς οὐκ ἃν ἀνασγέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος ἀλλ' εί βούλεσθε συναπιέναι, ηκειν ήδη κελεύει της νυκτός 2 εί δὲ μή, αὐτὸς πρωὶ ἀπιέναι φησίν. ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν, 'Αλλ' οὕτω χρη ποιείν· ἐὰν μὲν ηκωμεν, ὥσπερ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε ὁποῖον ἄν τι ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν. ὅ, τι δὲ ποιήσοι οὐδὲ τούτοις 3 είπε. μετά δε ταῦτα ήδη ήλιου δύνοντος συγκαλέσας τούς στρατηγούς καὶ λοχαγούς έλεξε τοιάδε. δι ἄνδρες, θυομένω ιέναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ἐγίγνετο τὰ ίερα. καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο ώς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, εν μέσφ ήμων και βασιλέως ο Τίγρης ποταμός έστι ναυσίπορος, δυ οὐκ αν δυναίμεθα ανευ πλοίων διαβήναι πλοία δε ήμεις ούκ έχομεν. ού μεν δή αὐτοῦ γε μένειν οίον τε τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν έχειν· ίέναι δὲ παρά τοὺς Κύρου φίλους πάνυ καλά 4 ήμιν τὰ ίερὰ ήν. ὧδε οδυ χρή ποιείν ἀπιόντας δειπνείν ο, τι τις έχει επειδάν δε σημήνη τώ κέρατι ώς άναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε επειδάν δε το δεύτερον, άνατίθεσθε έπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἔπεσθε τῷ ἡγουμένφ, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ

ποταμού, τὰ δὲ ὅπλα ἔξω. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρα- 5 τηγοί και λογαγοί ἀπηλθον και ἐποίουν ούτω. και τὸ λοιπον ο μέν ήρχεν, οι δε επείθοντο, ούχ ελόμενοι, άλλα όρωντες, ότι μόνος έφρονει οία δει τον άρχοντα, οί δ' ἄλλοι ἄπειροι ήσαν. ἀριθμὸς δὲ τῆς ὁδοῦ, ἡν 6 ηλθον έξ Ἐφέσου της Ἰωνίας μέχρι της μάχης, σταθμοί τρεῖς καὶ ἐνενήκοντα, παρασάγγαι πέντε καὶ τριάουτα καὶ πευτακόσιοι, στάδιοι πευτήκουτα καὶ έξαισχίλιοι καὶ μύριοι · ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο είναι ίς Βαβυλώνα στάδιοι έξήκοντα καὶ τριακόσιοι. εῦθεν, ἐπεὶ σκότος ἐγένετο, Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θράξ γων τούς τε ίππέας τούς μεθ' έαυτοῦ είς τετταράηντα και των πεζων Θρακων ώς τριακοσίους ηύτούλησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις 8 ιείτο κατά τὰ παρηγγελμένα, οί δ' είποντο. δικνούνται είς τὸν πρώτον σταθμὸν παοά 'Αριαίον ὶ τὴν ἐκείνου στρατιὰν ἀμφὶ μέσας νύκτας καὶ ἐν ξει θέμενοι τὰ ὅπλα ξυνηλθον οι στρατηγοί και λογολ των Έλλήνων παρά 'Αριαίον καλ ώμοσαν οί "Ελληνες και 'Αριαίος και των σύν αὐτω οί κράτιν μήτε προδώσειν άλλήλους σύμμαχοί τε έσεσθαι. δὲ βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἡγήσεσθαι ἀδόλως. τα δ' ὤμοσαν, σφάξαντες ταῦρον καὶ λύκον καὶ 9 ρου καλ κριου είς άσπίδα, οί μεν Ελληνες βάπτουξίφος, οι δε βάρβαροι λόγχην. ἐπεὶ δε τὰ πιστὰ 10 ετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος, "Αγε δή, ὡ 'Αριαῖε, ἐπείπερ ντὸς ύμιν στόλος έστι και ήμιν, είπε, τίνα γνώμην ς περί της πορείας, πότερον ἄπιμεν ήνπερ ήλθοή ἄλλην τινὰ ἐννενοηκέναι δοκείς όδὸν κρείττω. είπεν, "Ην μεν ήλθομεν απιόντες παντελώς αν 11 λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν έπιτηδείων. έπτακαίδεκα γάρ σταθμών τών έγγυούδε δεύρο ιόντες έκ τής χώρας ούδεν είχομεν ἀνειν - ἔνθα δέ τι ἢν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδαπανήσαμεν. νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι μακρο12 τέραν μέν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον δ' ἡμῖν τοὺς πρώτους σταθμοὺς ὡς ᾶν δυνώμεθα μακροτάτους, ἵνα ὡς πλεῖστον ἀποσπασθῶμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος ἡν γὰρ ἄπαξ δύο ἡ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δύνηται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. ὀλίγφ μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχέως πορεύεσθαι. ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ. ταύτην, ἔφη, τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε.

ἔγωγε. Ην δε αυτη ή στρατηγία οὐδεν ἄλλο δυναμένη ή ἀποδράναι ἡ ἀποφυγείν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον. έπει γαρ ημέρα εγένετο, επορεύοντο εν δεξιά έγοντες τον ήλιον, λογιζόμενοι ήξειν αμα ήλίφ δύνοντι είς κώμας της Βαβυλωνίας χώρας και τοῦτο μέν οὐκ 14 εψεύσθησαν. Ετι δε άμφι δείλην εδοξαν πολεμίους όραν ίππέας και των τε Έλλήνων οι μή έτυχον έν ταις τάξεσιν όντες είς τας τάξεις έθεον, και 'Αριαιος, ετύγγανε γάρ εφ' άμάξης πορευόμενος, διότι ετέτρωτο, 15 καταβάς έθωρακίζετο καὶ οί σύν αὐτῷ. ἐν ὧ δὲ ώπλίζουτο ήκου λέγουτες οἱ προπεμφθέντες σκοποί, ὅτι ὁὐχ ίππεις είσιν άλλ' ύποζύγια νέμοιντο. και εύθυς έγνωσαν πάντες, ὅτι ἐγγύς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς. καὶ γὰρ καὶ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ πρόσω. 16 Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἢγεν ἤδει γάρ και ἀπειρηκότας τους στρατιώτας και ἀσίτους όντας ήδη δε καὶ όψε ήν ου μέντοι ουδε άπεκλινε, φυλαττόμενος μη δοκοίη φεύγειν, άλλ' εὐθύωρον άγων άμα τῷ ἡλίφ δυομένφ εἰς τὰς ἐγγυτάτω κώμας τοὺς πρώτους έχων κατεσκήνωσεν, έξ ων διήρπαστο ύπο τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν 17 οἰκιῶν ξύλα. οἱ μὲν οὖν πρῶτοι ὅμως τρόπφ τινὶ έστρατοπέδεύσαντο, οί δὲ ὕστεροι σκοταίοι προσιόντες

ώς ετύγχανον εκαστοι ηὐλίζοντο, καὶ κραυγήν πολλήν έποίουν καλούντες άλλήλους, ώστε καὶ τούς πολεμίους άκούειν ώστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον έκ τῶν σκηνωμάτων. δηλον δὲ τοῦτο τῆ ὑστεραία 18 γένετο ούτε γαρ ύποζύγιον ετ' ούδεν εφάνη ούτε ττρατόπεδον ούτε καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. ἐξεπλάγη ίέ, ώς ἔοικε, και βασιλεύς τη ἐφόδφ τοῦ στρατεύματος. δήλωσε δὲ τοῦτο οἶς τἢ ὑστεραία ἔπραττε. προϊούσης 19 έντοι της νυκτός ταύτης και τοις Ελλησι φόβος ιπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ην, οίον εἰκὸς φόβου ιπεσόντος γύγνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην 'Ηλείον, 20 · ἐτύγχανεν ἔχων παρ' ἐαυτῷ κήρυκα ἄριστον τῶν τε. τοῦτον ἀνειπεῖν ἐκέλευσε συγὴν κατακηρύξαντα, ι προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, δς αν τὸν ἀφέντα τὸν ον είς τὰ ὅπλα μηνύση, ὅτι λήψεται μισθὸν τάλανν άργυρίου. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἔγνωσαν οί 21 ρατιώται, ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἴη καὶ οἱ ἄρχοντες αμα δε δρθρφ παρήγιγειλεν ό Κλέαρχος είς ιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς "Ελληνας ἦπερ εἶχον ὅτε ή μάχη.

Ο δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τἢ ἐφόδφ, 3 ε δῆλου ἢν. τἢ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρα πέμπων τὰ α παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἄμα ἡλίφ ἀνατέλικήρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν. οἱ δ' ἐπεὶ ἡλθον 2 τοὺς προφύλακας, ἐζήτουν τοὺς ἄρχοντας. ἐπειδὴ πήγγελλου οἱ προφύλακες, Κλέαρχος τυχὼν τότε τάξεις ἐπισκοπῶν εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν κήρυκας περιμένειν, ἄχρι ἃν σχολάση. ἐπεὶ δὲ 3 ττησε τὸ στράτευμα ὅστε καλῶς ἔχειν ὁρᾶσθαι η φάλαγγα πυκνήν, τῶν δὲ ἀόπλων μηδένα καταεῖναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτός τε προτούς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταὐτὰ εν. ἐπεὶ δὲ ἢν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα, 4

τί βούλοιντο. οι δ' έλεγον, δτι περί σπονδών ήκοιεν, άνδρες, οίτινες ίκανοι έσονται τά τε παρά βασιλέως τοις "Ελλησιν άπαγγείλαι και τὰ παρὰ τῶν 'Ελλήνων 5 βασιλεί. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, 'Απαγγέλλετε τοίνυν αὐτώ, ότι μάχης δεί πρώτον άριστον γαρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων περί σπονδών λέγειν τοις Ελλησι μη πορί-6 σας ἄριστον. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνον, καὶ ἡκον ταχύ ο καὶ δηλον ἡν, ὅτι ἐγγύς που βασιλεύς ήν η άλλος τις, & επετέτακτο ταῦτα πράττειν έλεγον δέ, ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ηκοιεν ηγεμόνας έχοντες, οί αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένων-7 ται, ἄξουσιν ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ ἡρώτα. εί αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο τοῖς τοῦσι καὶ ἀπιοῦσιν, ή και τοις άλλοις έσοιντο σπονδαί. οι δέ, "Απασιν, έφασαν, μέχρι αν βασιλεί τα παρ' ύμων διαν-8 γελθή. ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ό Κλέαργος έβουλεύετο και έδόκει τὰς σπονδὰς ποιείσθαι ταχύ καὶ καθ' ήσυχίαν έλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια 9 καὶ λαβείν. ὁ δὲ Κλέαρχος είπε, Δοκεί μὲν κάμοὶ ταθτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω, ἔστ' αν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μη ἀποδόξη ημιν τὰς σπουδάς ποιήσασθαι· οίμαί γε μέντοι, έφη, καὶ τοῖς ημετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι. έπει δε εδόκει καιρός είναι, απήγγελλεν, δτι σπένδοιτο, 10 καλ εύθυς ήγεισθαι έκέλευε πρός τάπιτήδεια. καλ οί μεν ήγουντο, Κλέαρχος μέντοι επορεύετο τας μεν σπονδας ποιησόμενος, το δε στράτευμα έχων έν τάξει, καὶ αὐτὸς ὼπισθοφυλάκει. καὶ ἐνετύγγανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεσιν, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν άνευ γεφυρών : άλλ' έποιούντο διαβάσεις έκ τών φοινίκων, οδ ήσαν έκπεπτωκότες, τούς δὲ καὶ ἐξέκοπτον. 11 καλ ένταθθα ην Κλέαρχον καταμαθείν ώς έπεστάτει, έν μέν τη άριστερά χειρί το δόρυ έχων, έν δε τη δεξιά βακτηρίαν· καὶ εἴ τις αὐτῷ δοκοίη τῶν πρὸς τοῦτο

εταγμένων βλακεύειν, εκλεγόμενος του επιτήδειου παισεν άν, καὶ άμα αὐτὸς προσελάμβανεν είς τὸν ηλον εμβαίνων ωστε πασιν αισχύνην είναι μη ού υσπουδάζειν. καὶ ἐτάχθησαν μὲν πρὸς αὐτοῦ οί 12 οιάκοντα έτη γεγονότες · έπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον εώρων πουδάζοντα, προσελάμβανον και οι πρεσβύτεροι. ολύ δε μάλλον ο Κλέαρχος έσπευδεν, ύποπτεύων μη 13 ι ούτω πλήρεις είναι τὰς τάφρους ὕδατος οὐ γὰρ ἡν ια οία τὸ πεδίον ἄρδειν· ἀλλ' ίνα ἤδη πολλά προιίνοιτο τοις "Ελλησι ιδεινά είς την πορείαν, τούτου κα βασιλέα ύπώπτευεν έπὶ τὸ πεδίον τὸ ὕδωρ ἀφειιαι. πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας, ὅθεν ἀπέ-14 ξαν οι ήγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. ἐνῆν δὲ ος πολύς και οίνος φοινίκων και όξος έψητον άπο , αὐτῶν. αὐταὶ δὲ αὶ βάλανοι τῶν φοινίκων, οἴας 15 έν τοις Ελλησιν έστιν ίδειν, τοις οικέταις απέντο, αί δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ήσαν ἀπότοι, θαυμάσιαι τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, ή δὲ ὅψις στρου ούδεν διέφερε. τὰς δέ τινας ξηραίνοντες τραατα ἀπετίθεσαν. καὶ ἢν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μέν, τλαλγές δέ. ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοί-16 ς πρώτον έφαγον οί στρατιώται, καὶ οί πολλοί μασαν τό τε είδος και την ιδιότητα της ήδονης. ε σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγές. ὁ δὲ φοῖνιξ, έξαιρεθείη ὁ ἐγκέφαλος, ὅλος αὐαίνετο. Ενταθθα έμειναν ήμέρας τρείς και παρά μεγάλου 17 λέως ήκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναιδελφός καὶ άλλοι Πέρσαι τρείς · δούλοι δὲ πολλοί έπει δε απήντησαν αυτοίς οι των Έλλήνων τηγοί, έλεγε πρώτος Τισσαφέρνης δι' έρμηνέως Έγώ, ὧ ἄνδρες "Ελληνες, γείτων οἰκῶ τῆ 18 ίδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς είδον εἰς πολλά κακά καὶ ἀμήέμπεπτωκότας, εύρημα ἐποιησάμην, εἴ πως δυναίαρά βασιλέως αιτήσασθαι δούναι έμοι άποσώσαι

reform

ύμας είς την Έλλάδα. οίμαι γαρ αν ούκ άχαρίστως μοι έγειν ούτε πρὸς ὑμῶν ούτε πρὸς τῆς πάσης Ελ-19 λάδος. ταῦτα δὲ γνοὺς ἢτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ότι δικαίως αν μοι χαρίζοιτο, ότι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρώτος ήγγειλα και βοήθειαν έχων άμα τη άγγελία άφικόμην, καὶ μόνος των κατά τους Ελληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμιξα βασιλεί εν τῷ ὑμετέρω στρατοπέδω, ἔνθα βασιλεύς άφίκετο, έπεὶ Κύρον ἀπέκτεινε, καὶ τοὺς Εὺν Κύρφ βαρβάρους εδίωξα σύν τοισδε τοις παρούσι νύν 20 μετ' έμου, οίπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι. καὶ περὶ μὲν τούτων υπέσχετό μοι βουλεύσασθαι έρέσθαι δέ με ύμας εκέλευσεν ελθόντα, τίνος ενεκεν εστρατεύσατε επ' αὐτόν. καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ໃνα μοι εύπρακτότερον ή, εάν τι δύνωμαι άγαθον υμίν 21 παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι. πρὸς ταῦτα μεταστάντες οί Ελληνες έβουλεύοντο καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαργος δ' έλεγεν 'Ημείς ούτε συνήλθομεν ώς βασιλεί πολεμήσοντες ουτ' επορευόμεθα επί βασιλέα, άλλα πολλάς προφάσεις Κύρος εύρισκεν, ώς καὶ σὰ εὖ οἰσθα, ζνα ύμας τε απαρασκευάστους λάβοι και ήμας ενθάδε έπει μέντοι ήδη αὐτὸν έωρωμεν έν δεινω 22 ἀναγάγοι. όντα, ησχύνθημεν και θεούς και ανθρώπους προδούναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνω παρέχοντες ήμᾶς αὐτοὺς 23 εὖ ποιείν. ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὕτε βασιλεί ἀντιποιούμεθα της άρχης ουτ' έστιν ότου ένεκα βουλοίμεθ' αν την βασιλέως χώραν κακώς ποιείν, οὐδ' αὐτὸν άποκτείναι αν εθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' αν οίκαδε, εί τις ήμας μη λυποίη άδικουντα μέντοι πειρασόμεθα σύν τοις θεοις αμύνασθαι εαν μέντοι τις ήμας και ευ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου είς γε δύναμιν οὐχ ἡττησό-24 μεθα εὖ ποιοῦντες. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν ἀκούσας δὲ ὁ. Τισσαφέρνης έφη, Ταθτα έγω απαγγελώ βασιλεί και ύμιν πάλιν τα παρ' εκείνου : μέχρι δ' αν εγώ ήκω αί

BOOK II. CHAP. HI.—IV.

σπουδαὶ μενόντων . ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν. καὶ 25 είς μεν την υστεραίαν ούχ ηκεν ωσθ' οί "Ελληνες έφροντιζον τη δε τρίτη ήκων έλεγεν, ότι διαπεπραγμένος ήκοι παρά βασιλέως δοθήναι αὐτῷ σώζειν τους "Ελληνας, καίπερ πάνυ πολλών άντιλεγόντων, ώς οὐκ άξιον είη βασιλεί άφείναι τούς έφ' έαυτον στρατευσαμένους. τέλος δε είπε, και νυν έξεστιν υμίν πιστά 26 λαβείν παρ' ήμῶν ἢ μὴν φιλίαν παρέξειν ύμιν τὴν γώραν και άδόλως ἀπάξειν είς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν ταρέχοντας όπου δ' αν μη ή πρίασθαι, λαμβάνειν μας έκ της χώρας εάσομεν τα επιτήδεια. ύμας δ'27 ὖ ήμιν δεήσει ὀμόσαι ἢ μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας τινώς σίτα καλ ποτά λαμβάνοντας, όπόταν μη άγοραν αρέχωμεν, ήν δε παρέχωμεν άγοράν, ώνουμένους έξειν ι έπιτήδεια. ταθτα έδοξε, και ωμοσαν και δεξιάς 28 οσαν Τισσαφέρνης και ό της βασιλέως γυναικός ελφὸς τοῖς τῶν Ελλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς ὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. μετὰ δὲ ταῦτα Τισ-29 φέρνης είπε, Νθν μεν δη άπειμι ώς βασιλέα επει-, δε διαπράξωμαι α δέομαι, ήξω συσκευασάμενος ώς ίξων ύμας είς την Ελλάδα και αὐτὸς ἀπιων ἐπὶ έμαυτοῦ ἀρχήν.

Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνην οι τε "Ελ- 4 ες και 'Αριαίος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι νας πλείους ἡ εἴκοσιν. ἐν δὲ ταυταις ἀφικνοῦνται · 'Αριαίον και οι ἀδελφοι και οι ἄλλοι ἀναγκαιοι πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνω Περσῶν τινες, παρεθάρρυνόν ιὶ δεξιὰς ἔνιοι παρὰ βασιλέως ἔφερον μὴ μνησικαν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρω ἐπιστρατείας ἄλλου μηδενὸς τῶν παρωχημένων. τούτων δὲ 2 μένων ἔνδηλοι ἡσαν οί περὶ 'Αριαίον ἡττον προσες τοῖς "Ελλησι τὸν νοῦν. ὥστε και διὰ τοῦτο κὲν πολλοῖς τῶν 'Ελλήνων οὐκ ἤρεσκον, ἀλλὰ όντες τῷ Κλεάρχω ἔλεγον και τοῖς ἄλλοις στρα-

broken

9 αγαθόν. ταῦτα μεν είπον οί βασιλέως κήρυκες οί δε Ελληνες βαρέως μεν ήκουσαν, όμως δε Κλέαρχος τοσούτον είπεν, ὅτι οὐ τῶν νικώντων είη τὰ ὅπλα παραδιδόναι άλλ', έφη, ύμεις μέν, ω άνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅ, τι κάλλιστόν τε καλ ἄριστον έχετε εγώ δε αὐτίκα ήξω. εκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἰερὰ ἐξηρημένα. 10 έτυγε γάρ θυόμενος. ένθα δη άπεκρίνατο Κλεάνωρ μεν ο Αρκάς πρεσβύτατος ων, ότι πρόσθεν αν άποθάνοιεν ή τὰ ὅπλα παραδοίησαν Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαίος, 'Αλλ' εγώ, έφη, ὧ Φαλίνε, θαυμάζω, πότερα ώς κρατών βασιλεύς αίτει τὰ ὅπλα ἡ ώς διὰ φιλίαν εί μεν γάρ ώς κρατών, τί δει αὐτὸν αἰτειν και οὐ λαβείν ελθόντα; εί δε πείσας βούλεται λαβείν, λεγέτω, τί έσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα 11 χαρίσωνται. πρὸς ταῦτα Φαλίνος είπε, Βασιλεύς νικάν ήγειται, έπει Κύρον ἀπέκτονε. τίς γαρ αὐτῷ ἔατιν οστις της άρχης άντιποιείται; νομίζει δε και ύμας έαυτοῦ είναι, έχων έν μεση τη ξαυτοῦ χώρα καὶ ποταμῶν έντὸς ἀδιαβάτων και πληθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος άγαγειν, δσον ούδ', εί παρέχοι ύμιν, δύναισθε αν 🖫 ἀποκτείναι. 🎤 κετά τοῦτον Θεόπομπος ᾿Αθηναίος εἶπεν, ³Ω Φαλίνε, νύν, ώς σὺ όρφς, ήμιν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν άλλο εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετή. ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες ολόμεθα αν και τη άρετη χρησθαι, παραδόντες δ' αν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθηναι. μη οὐν οίου τὰ μόνα αγαθά ήμιν όντα ύμιν παραδώσειν, άλλα σύν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχούμεθα. Αλ ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνος εγέλασε καὶ εἶπεν, 'Αλλὰ φιλοσόφω μεν εοικας, ω νεανίσκε, και λέγεις ουκ αχάριστα· Ισθι μέντοι ανόητος ων, εί οίει την υμετέραν 14 άρετην περιγενέσθαι αν της βασιλέως δυνάμεως. λους δέ τινας έφασαν λέγειν ύπομαλακιζομένους, ώς καὶ Κύρφ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ αν πολλοῦ ἄξιοι

γένοιντο, εὶ βούλοιτο φίλος γενέσθαι καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι χρήσθαι, είτ' έπ' Αίγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιντ' αν αὐτῷ. ἐν τούτφ Κλέαρχος ήκε, 15 καὶ ἡρώτησεν, εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι είεν. Φαλίνος δὲ ύπολαβών είπεν, Ούτοι μέν, & Κλέαρχε λλλος άλλα τώγει σύ δ' ήμιν είπε τί λέγεις. ὁ δ' είπεν, Εγώ σε, 16 ὦ Φαλίνε, ἄσμενος ἐώρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες σύ τε γὰρ Ελλην εί καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὅντες, όσους σύ δράς. ἐν τοιούτοις δὲ ὅντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι, τί χρη ποιείν περί ὧν λέγεις. σὺ 17 ουν προς θεών συμβούλευσον ήμιν δ, τι σοι δοκεί κάλλιστον καὶ ἄριστον είναι, καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν έπειτα γρόνον αναλεγόμενον, ὅτι Φαλινός ποτε πεμφθείς παρά βασιλέως κελεύσων τους Ελληνας τά όπλα παραδούναι ξυμβουλευομένοις ξυνεβούλευσεν αὐτοις τάδε. οισθα δέ, ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῆ Ἑλλάδι α αν συμβουλεύσης. ο δε Κλέαρχος ταθτα 18 ύπήγετο, βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα ξυμβουλεύσαι μη παραδούναι τὰ ὅπλα, 5πως εὐέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ "Ελληνες. Φαλίνος δὲ υποστρέψας παρά την δόξαν αὐτοῦ εἶπεν, Ἐγώ, εἰ μὲν 19 των μυρίων έλπίδων μία τις ύμιν έστι σωθήναι πολειούντας βασιλεί, συμβουλεύω μή παραδιδόναι τά πλα· εἰ δέ τοι μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπὶς ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σώζεσθαι ύμιν όπη δυνατον. ζλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν, ᾿Αλλὰ ταῦτα μὲν δὴ 20 ύ λέγεις παρ' ήμων δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς ιόμεθα, εί μὲν δέοι βασιλεί φίλους είναι, πλείονος ν ἄξιοι είναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὅπλα ἡ παραδόντες λλω, εί δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον αν πολεμεῖν ἔχοντες $\dot{i}$ $\ddot{o}\pi\lambda a$ $\dot{\eta}$ $\ddot{a}\lambda\lambda \omega$ $\pi a\rho a\delta \dot{o}\nu \tau e\varsigma$. $\dot{o}$ $\delta \dot{e}$ $\Phi a\lambda \hat{i}\nu o\varsigma$ $e l\pi e$, 21αῦτα . μεν δη ἀπαγγελοῦμεν. ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν πειν εκέλευσε βασιλεύς, ὅτι μένουσι μεν αὐτοῦ σπονιλ είησαν, προϊούσι δὲ καλ ἀπιούσι πόλεμος. Είπατε

οὖν καὶ περὶ τούτου, πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαί εἰσιν 22 ἡ ὡς πολέμου ὅντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. Κλέαρχος δ' ἔλεξεν, 'Απάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμῖν ταὐτὰ δοκεῖ, ὅπερ καὶ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτά ἐστιν ; ἔφη ὁ Φαλῖνος. ἀπεκρίνατο Κλέαρχος, *Ην μὲν μένωμεν, σπονδαί, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προῖοῦσι πόλε-23 μος. ὁ δὲ πάλιν ἡρώτησε, Σπονδὰς ἡ πόλεμον ἀπαγγελῶ ; Κλέαρχος δὲ ταὐτὰ πάλιν ἀπεκρίνατο, Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ ἡ προῖοῦσι πόλεμος. ὅ, τι δὲ ποιήσοι οὐ διεσήμηνε.

Φαλίνος μέν δή φχετο καὶ οί σύν αὐτῷ. οί δὲ παρά 'Αριαίου ήκου, Προκλής και Χειρίσοφος Μένων δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρά ᾿Αριαίφ. οὖτοι δὲ ἔλεγον, ὅτι πολλούς φαίη 'Αριαίος είναι Πέρσας έαυτοῦ βελτίους, οθς οὐκ αν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος ἀλλ' εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ηκειν ήδη κελεύει της νυκτός. 2 εί δὲ μή, αὐτὸς πρωὶ ἀπιέναι φησίν. ὁ δὲ Κλέαρχος είπεν, 'Αλλ' ούτω χρή ποιείν· έαν μεν ήκωμεν, ώσπερ λέγετε εί δε μή, πράττετε δποίον αν τι υμίν οιησθε μάλιστα συμφέρειν. δ, τι δε ποιήσοι οὐδε τούτοις 3 είπε. μετά δὲ ταῦτα ήδη ήλίου δύνοντος συγκαλέσας τούς στρατηγούς καὶ λοχαγούς έλεξε τοιάδε. ω ανδρες, θυομένω ιέναι έπι βασιλέα ουκ έγίγνετο τα ίερα. καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο· ὡς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, έν μέσφ ήμων και βασιλέως ὁ Τύγρης ποταμός εστι ναυσίπορος, δυ ούκ αν δυναίμεθα ανευ πλοίων διαβήναι πλοΐα δὲ ήμεις οὐκ ἔχομεν. οὐ μὲν δή αὐτοῦ γε μένειν οἰόν τε τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν έχειν· ίέναι δὲ παρά τοὺς Κύρου φίλους πάνυ καλά 4 ήμιν τα ίερα ήν. ώδε οθν χρή ποιείν απιόντας δειπνείν ο, τι τις έχει επειδάν δε σημήνη τώ κέρατι ώς άναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε επειδάν δε το δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῷ ἔπεσθε τῷ ἡγουμένω, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔγοντες πρὸς τοῦ

ποταμού, τὰ δὲ ὅπλα ἔξω. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρα- 5 τηγοί και λοχαγοί ἀπηλθον και ἐποίουν ούτω. και τὸ λοιπον ο μέν ήρχεν, οι δε επείθουτο, ουχ ελόμενοι, άλλα δρώντες, ὅτι μόνος ἐφρονεί οἶα δεῖ τὸν ἄρχοντα, οί δ' ἄλλοι ἄπειροι ήσαν. ἀριθμὸς δὲ τῆς ὁδοῦ, ἡν 6 ηλθον έξ Έφέσου της Ίωνίας μέχρι της μάχης, σταθμοί τρείς και ενευήκουτα, παρασάγιγαι πέντε και τριάκουτα και πευτακόσιοι, στάδιοι πευτήκουτα και έξακισχίλιοι καὶ μύριοι · ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο είναι είς Βαβυλώνα στάδιοι έξήκοντα και τριακόσιοι. τεῦθεν, ἐπεὶ σκότος ἐγένετο, Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θράξ έχων τούς τε ίππέας τούς μεθ' έαυτοῦ είς τετταράκοντα καλ των πεζων Θρακων ώς τριακοσίους ηύτομόλησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις 8 ήγειτο κατά τα παρηγιγελμένα, οι δ' είπουτο. καλ άφικνούνται είς τον πρώτον σταθμ<u>ον παρά 'Αριαίον</u> cal την εκείνου στρατιαν αμφί μέσας νύκτας καὶ εν άξει θέμενοι τὰ ὅπλα ξυνηλθον οι στρατηγοί και λοαγοί των Έλλήνων παρά Αριαίον και ώμοσαν οί ε "Ελληνες καὶ 'Αριαίος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιτοι μήτε προδώσειν άλλήλους σύμμαχοί τε έσεσθαι. ί δὲ βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἡγήσεσθαι ἀδόλως. ιῦτα δ' ὤμοσαν, σφάξαντες ταῦρον καὶ λύκον καὶ 9 ίπρου καλ κριὸυ εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲυ "Ελληνες βάπτουες ξίφος, οι δε βάρβαροι λόγχην. επεί δε τὰ πιστά 10 ένετο, είπεν ὁ Κλέαρχος, "Αγε δή, ω 'Αριαίε, ἐπείπερ αὐτὸς ὑμῖν στόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν, εἰπέ, τίνα γνώμην εις περί της πορείας, πότερον ἄπιμεν ήνπερ ήλθον ή άλλην τινά έννενοηκέναι δοκείς όδον κρείττω. δ' είπεν, "Ην μεν ήλθομεν απιόντες παντελώς αν 11 ο λιμου ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν ν έπιτηδείων. έπτακαίδεκα γάρ σταθμών τών έγγυτω οὐδε δεῦρο ἰόντες ἐκ τῆς χώρας οὐδεν εἴχομεν uβάνειν· ένθα δέ τι ην, ημεῖς διαπορευόμενοι κατεδαπανήσαμεν. νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαὶ μακρο12 τέραν μέν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον δ' ἡμῖν τοὺς πρώτους σταθμοὺς ὡς ᾶν δυνώμεθα μακροτάτους, ἵνα ὡς πλεῖστον ἀποσπασθῶμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος ἡν γὰρ ἄπαξ δύο ἡ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δύνηται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. ὀλίγω μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχέως πορεύεσθαι. ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ. ταύτην, ἔφη, τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε.

Ην δε αυτη ή στρατηγία οὐδεν άλλο δυναμένη ή ἀποδράναι ἡ ἀποφυγείν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾶ έγοντες τὸν ηλιον, λογιζόμενοι ηξειν αμα ήλιω δύνοντι είς κώμας της Βαβυλωνίας χώρας και τοῦτο μέν οὐκ 14 εψεύσθησαν. Ετι δε άμφι δείλην εδοξαν πολεμίους οράν ίππέας και των τε Ελλήνων οι μή έτυχον έν ταις τάξεσιν δυτες είς τὰς τάξεις έθεον, καὶ 'Αριαίος, ετύγγανε γαρ εφ' αμάξης πορευόμενος, διότι ετέτρωτο, 15 καταβάς εθωρακίζετο καὶ οί σύν αὐτῷ. Εν ῷ δὲ ώπλίζουτο ήκου λέγουτες οἱ προπεμφθέντες σκοποί, ὅτι ὁὐχ ίππεις είσιν άλλ' ύποζύγια νέμοιντο. και εύθυς έγνωσαν πάντες, ὅτι ἐγγύς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς 🛴 καὶ γὰρ καὶ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ πρόσω. 16 Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἢγεν ἤδει γάρ και ἀπειρηκότας τούς στρατιώτας και ἀσίτους οντας ήδη δε και όψε ήν ου μέντοι ουδε απέκλινε, φυλαττόμενος μη δοκοίη φεύγειν, άλλ' εὐθύωρον άγων αμα τω ήλίω δυομένω είς τὰς έγγυτάτω κώμας τούς πρώτους έχων κατεσκήνωσεν, έξ ών διήρπαστο ύπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν 17 οἰκιῶν ξύλα. οἱ μὲν οὖν πρῶτοι ὅμως τρόπφ τινὶ έστρατοπέδεύσαντο, οἱ δὲ ὕστεροι σκοταῖοι προσιόντες

ώς ετύγχανου εκαστοι ηὐλίζουτο, καὶ κραυγήν πολλήν έποίουν καλούντες άλλήλους, ώστε καὶ τούς πολεμίους ακούειν ωστε οί μεν εγγύτατα των πολεμίων και έφυγον έκ τῶν σκηνωμάτων. δῆλον δὲ τοῦτο τῆ ὑστεραία 18 έγένετο ούτε γάρ ὑποζύγιον ἔτ' οὐδὲν ἐφάνη ούτε στρατόπεδον ούτε καπνός οὐδαμοῦ πλησίον. Εξεπλάγη δέ, ως ἔοικε, και βασιλεύς τη ἐφόδω τοῦ στρατεύματος. έδήλωσε δὲ τοῦτο οἶς τἢ ὑστεραία ἔπραττε. προϊούσης 19 μέντοι της νυκτός ταύτης και τοις Έλλησι φόβος έμπίπτει, καλ θόρυβος καλ δούπος ήν, οίον είκος φόβου έμπεσόντος γύγνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἡλείον, 20 δυ ετύγχανεν έχων παρ' εαυτώ κήρυκα άριστον των τότε, τοῦτον ἀνειπεῖν ἐκέλευσε συγὴν κατακηρύξαντα, ότι προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, δς ᾶν τὸν ἀφέντα τὸν ίνου είς τὰ ὅπλα μηνύση, ὅτι λήψεται μισθὸν τάλαντον άργυρίου. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἔγνωσαν οί 21 στρατιώται, ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἴη καὶ οἱ ἄρχοντες αμα δὲ ὄρθρω παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς άξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς "Ελληνας ήπερ είχον ὅτε ν ή μάχη.

"Ο δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τἢ ἐφόδῳ, 3 βδε δῆλον ἢν. τἢ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρα πέμπων τὰ τλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἄμα ἡλίῳ ἀνατέλντι κήρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν. οἱ δὶ ἐπεὶ ἢλθον 2 ρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτουν τοὺς ἄρχοντας. ἐπειδὴ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος τυχῶν τότε ς τάξεις ἐπισκοπῶν εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν ὺς κήρυκας περιμένειν, ἄχρι ἂν σχολάση. ἐπεὶ δὲ 3 τέστησε τὸ στράτευμα ὅστε καλῶς ἔχειν ὁρᾶσθαι ντη φάλαγγα πυκνήν, τῶν δὲ ἀόπλων μηδένα κατανή εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτός τε προθε τούς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν οῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταὐτὰ κασεν. ἐπεὶ δὲ ἢν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα, 4

τί βούλοιντο. οί δ' έλεγον, δτι περί σπονδών ήκοιεν, άνδρες, οίτινες ίκανοι έσονται τά τε παρά βασιλέως τοις Ελλησιν απαγγείλαι και τα παρά των Ελλήνων 5 βασιλεί. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, 'Απαγγέλλετε τοίνυν αὐτώ, ότι μάχης δεί πρώτον άριστον γάρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ό τολμήσων περί σπονδών λέγειν τοις Ελλησι μή πορί-6 σας ἄριστον. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνου, καὶ ἡκου ταχύ ο καὶ δηλου ἡυ, ὅτι ἐγγύς που βασιλεύς ην η άλλος τις, ο ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν έλεγον δέ, ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ηκοιεν ήγεμόνας έχουτες, οί αὐτούς, εὰν σπονδαί γενων-7 ται, άξουσιν ένθεν έξουσι τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ ἡρώτα, εί αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο τοῖς τοῦσι καὶ ἀπιοῦσιν, ή καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσοιντο σπονδαί. οἱ δέ, "Απασιν, έφασαν, μέχρι αν βασιλεί τὰ παρ' ύμων διαγ-8 γελθή. ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ό Κλέαρχος έβουλεύετο καὶ έδόκει τὰς σπονδὰς ποιείσθαι ταχύ και καθ' ήσυχίαν έλθειν τε έπι τὰ έπιτήδεια ό δὲ Κλέαργος εἶπε, Δοκεῖ μὲν κάμοὶ 9 καὶ λαβεῖν. ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω, έστ' αν δκυήσωσιν οἱ άγγελοι, μη ἀποδόξη ήμιν τὰς σπουδάς ποιήσασθαι· οἶμαί γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ήμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι. έπει δε εδόκει καιρός είναι, απήγγελλεν, δτι σπένδοιτο, 10 καλ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τἀπιτήδεια. καλ οί μεν ήγουντο, Κλέαρχος μέντοι επορεύετο τας μεν σπονδας ποιησόμενος, το δε στράτευμα έχων έν τάξει, καὶ αὐτὸς ἀπισθοφυλάκει. καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεσιν, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν άνευ γεφυρών άλλ' έποιούντο διαβάσεις έκ τών φοινίκων, οδ ήσαν έκπεπτωκότες, τούς δε και εξέκοπτον. 11 καλ ενταθθα ην Κλέαρχον καταμαθείν ώς επεστάτει, έν μέν τη άριστερά χειρί το δόρυ έχων, έν δὲ τη δεξιά βακτηρίαν· καὶ εἴ τις αὐτῷ δοκοίη τῶν πρὸς τοῦτο

εταγμένων βλακεύειν, εκλεγόμενος τον επιτήδειον παισεν αν, και αμα αυτός προσελάμβανεν είς τον ηλον εμβαίνων ωστε πασιν αισχύνην είναι μη ού υσπουδάζειν. καὶ ἐτάχθησαν μὲν πρὸς αὐτοῦ οί 12 πάκοντα έτη γεγονότες · έπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον εώρων πουδάζοντα, προσελάμβανον και οι πρεσβύτεροι. ιλύ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτεύων μη 13 ι ούτω πλήρεις είναι τας τάφρους ύδατος ου γαρ ήν α οία τὸ πεδίον ἄρδειν· άλλ' ίνα ήδη πολλά προίνοιτο τοις "Ελλησι ιδεινά είς την πορείαν, τούτου κα βασιλέα υπώπτευεν έπλ το πεδίον το ύδωρ άφειπορευόμενοι δε αφίκοντο είς κώμας, δθεν απέ-14 αν οι ήγεμόνες λαμβάνειν τα επιτήδεια. ενήν δε ος πολύς και οίνος φοινίκων και όξος έψητον άπο αὐτῶν. αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων, οΐας 15 έν τοις Έλλησιν έστιν ίδειν, τοις οικέταις απέτο, αί δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ήσαν ἀπόοι, βαυμάσιαι τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, ή δὲ ὅψις τρου ούδεν διέφερε τας δέ τινας ξηραίνοντες τρατα ἀπετίθεσαν. καὶ ἢν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μέν, λαλιγές δέ. ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοί-16 πρώτον έφαγον οί στρατιώται, καὶ οί πολλοί ιασαν τό τε είδος καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ήδονῆς. ε σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλιγές. ὁ δὲ φοῖνιξ, ξαιρεθείη ὁ ἐγκέφαλος, ὅλος αὐαίνετο. νταθθα έμειναν ήμέρας τρείς και παρά μεγάλου 17 έως ήκε Τισσαφέρνης και ό της βασιλέως γυναιελφός και άλλοι Πέρσαι τρείς. δούλοι δε πολλοί έπει δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων

γοί, έλεγε πρώτος Τισσαφέρνης δι' έρμηνέως Έγώ, ὁ ἄνδρες Ελληνες, γείτων οἰκῶ τῆ 18 λι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ κακὰ καὶ ἀμήυπεπτωκότας, εὕρημα ἐποιησάμην, εἴ πως δυναίοὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι

Englan

ύμας είς την Έλλάδα. οίμαι γαρ αν ούκ αχαρίστως μοι έχειν ούτε πρὸς ύμων ούτε πρὸς τής πάσης Ελ-19 λάδος. ταῦτα δὲ γυοὺς ἢτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ότι δικαίως ἄν μοι γαρίζοιτο, ὅτι αὐτώ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρώτος ήγγειλα και βοήθειαν έχων αμα τη άγγελία άφικόμην, καὶ μόνος των κατά τους "Ελληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμιξα βασιλεί εν τῷ ὑμετέρφ στρατοπέδω, ἔνθα βασιλεύς άφίκετο, έπεὶ Κύρον ἀπέκτεινε, καὶ τοὺς ξύν Κύρφ βαρβάρους εδίωξα σύν τοισδε τοις παρούσι νύν 20 μετ' έμοῦ, οίπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι. τούτων υπέσχετό μοι βουλεύσασθαι ερέσθαι δέ με ύμας εκέλευσεν ελθόντα, τίνος ενεκεν εστρατεύσατε επ' αὐτόν. καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ίνα μοι εύπρακτότερον ή, εάν τι δύνωμαι άγαθον υμίν 21 παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι. πρὸς ταῦτα μεταστάντες οί "Ελληνες έβουλεύοντο καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' έλεγεν 'Ημεις ούτε συνήλθομεν ώς βασιλεί πολεμήσοντες οὖτ' ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κύρος εύρισκεν, ώς καλ σὸ εὖ ολσθα, ζνα ύμας τε απαρασκευάστους λάβοι και ήμας ενθάδε έπεὶ μέντοι ήδη αὐτὸν έωρῶμεν ἐν δεινῶ 22 ἀναγάγοι. όντα, ήσχύνθημεν καὶ θεούς καὶ ἀνθρώπους προδούναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνω παρέχοντες ήμας αὐτοὺς 23 εὖ ποιείν. ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὖτε βασιλεί ἀντιποιούμεθα της άρχης ουτ' έστιν ότου ένεκα βουλοίμεθ' αν την βασιλέως χώραν κακώς ποιείν, οὐδ' αὐτὸν ἀποκτείναι αν εθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' αν οίκαδε, εί τις ήμας μη λυποίη άδικουντα μέντοι πειρασόμεθα σύν τοις θεοις αμύνασθαι εάν μέντοι τις ήμας και εδ ποιών υπάργη, και τούτου είς γε δύναμιν ούχ ήττησό-24 μεθα εὖ ποιοῦντες. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν ἀκούσας δὲ ὁ: Τισσαφέρνης έφη, Ταῦτα έγω ἀπαγγελώ βασιλεῖ καὶ ύμιν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' αν ἐγὼ ήκω αί

BOOK II. CHAP. HI.—IV.

σπουδαί μενόντων · άγορὰν δὲ ήμεῖς παρέξομεν. καί 25 είς μέν την ύστεραίαν ούχ ήκεν ωσθ' οί "Ελληνες έφροντιζον τη δε τρίτη ήκων έλεγεν, ότι διαπεπραγμένος ήκοι παρά βασιλέως δοθήναι αὐτῷ σώζειν τους Έλληνας, καίπερ πάνυ πολλών αντιλεγόντων, ώς οὐκ άξιον είη βασιλεί ἀφείναι τούς ἐφ' έαυτὸν στρατευσαμένους. τέλος δὲ εἶπε, καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστά 26 λαβείν παρ' ήμων ή μην φιλίαν παρέξειν ύμιν την γώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ελλάδα ἀγορὰν ταρέχοντας όπου δ' αν μη ή πρίασθαι, λαμβάνειν μας έκ της χώρας εάσομεν τα επιτήδεια. ύμας δ' 27 ὖ ήμιν δεήσει ὀμόσαι ἡ μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας τινώς σίτα καὶ ποτά λαμβάνοντας, όπόταν μη άγοραν αρέχωμεν, ην δὲ παρέχωμεν ἀγοράν, ἀνουμένους ἔξειν έπιτήδεια. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὤμοσαν καὶ δεξιὰς 28 οσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ελφὸς τοῖς τῶν Ελλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς έλαβον παρά των Έλλήνων. μετά δὲ ταῦτα Τισ-29 bέρνης είπε, Νθν μεν δη άπειμι ώς βασιλέα· έπειδε διαπράξωμαι α δέομαι, ήξω συσκευασάμενος ώς ξων ύμας είς την Έλλάδα και αὐτὸς ἀπιων ἐπὶ έμαυτοῦ ἀρχήν.

Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνην οἵ τε "Ελ- 4 ς καὶ 'Αριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι ας πλείους ἡ εἴκοσιν. ἐν δὲ ταυταις ἀφικνοῦνται 'Αριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι τρὸς τοὺς σὺν ἐκείνω Περσῶν τινες, παρεθάρρυνόν ὶ δεξιὰς ἔνιοι παρὰ βασιλέως ἔφερον μὴ μνησικαν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρω ἐπιστρατείας ἄλλου μηδενὸς τῶν παρωχημένων. τούτων δὲ 2 νένων ἔνδηλοι ἡσαν οἱ περὶ 'Αριαῖον ἡττον προσς τοῖς "Ελλησι τὸν νοῦν. ὅστε καὶ διὰ τοῦτο ἐν πολλοῖς τῶν 'Ελλήνων οὐκ ἤρεσκον, ἀλλὰ ντες τῶ Κλεάργω ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις στρα-

んっこ

ἔλεγεν.

3 τηγοίς, Τί μένομεν; ή οὐκ ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς ήμας απολέσαι αν περί παντός ποιήσαιτο, ίνα και τοις άλλοις "Ελλησι φόβος ή έπὶ βασιλέα μέγαν στρατεύειν ; καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν διὰ τὸ διεσπάρθαι αὐτῷ τὸ στράτευμα· ἐπὴν δὲ πάλιν άλισθη αὐτῷ ἡ στρατιά, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθήσεται ἡμῖν, 4 ໃσως δέ που η ἀποσκάπτει τι η ἀποτειχίζει, ώς ἄπορος η ή όδός. οὐ γάρ ποτε έκών γε βουλήσεται ήμας έλθόντας είς την Ελλάδα άπαγγείλαι, ώς ήμεις τοσοίδε οντες ενικώμεν τον βασιλέα επί ταις θύραις αὐτοῦ καί 5 καταγελάσαντες ἀπήλθομεν. Κλέαρχος δὲ ἀπεκρίνατο τοις ταυτα λέγουσιν, Έγω ένθυμουμαι μέν και ταυτα πάντα· ἐννοῶ δ' ὅτι, εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμφ ἀπιέναι καὶ παρὰ τὰς σπονδὰς ποιείν. ἔπειτα πρώτον μεν αγοράν ούδεις παρέξει ήμιν ούδε δθεν επισιτιούμεθα · αὐθις δὲ ὁ ἡγησόμενος οὐδεὶς ἔσται · καὶ άμα ταθτα ποιούντων ήμων εθθύς 'Αριαίος άφεστήξει. , ώστε φίλος ήμιν οὐδεὶς λελείψεται, άλλα και οί πρό-6 σθεν όντες πολέμιοι ήμιν έσονται. ποταμός δ' εί μέν / τις καὶ ἄλλος ἄρα ἡμῖν ἐστι διαβατέος οὐκ οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτην οἴδαμεν ὅτι ἀδύνατον διαβήναι κωλυόντων πολεμίων. οὐ μεν δή, αν μάγεσθαί γε δέη, ίππεις είσιν ήμιν ξύμμαχοι, των δε πολεμίων ίππεις είσιν οι πλείστοι και πλείστου άξιοι. ώστε νικώντες μεν τίνα αν αποκτείναιμεν; ήττωμένων δε οὐδένα οδόν 7 τε σωθήναι. εγώ μεν οθν βασιλέα, ώ οθτω πολλά έστι τὰ σύμμαγα, εἴπερ προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπολέσαι, ούκ οίδα δ, τι δεί αὐτὸν ομόσαι καὶ δεξιάν δοίναι καὶ θεούς ἐπιορκήσαι καὶ τὰ ἐαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα ποιήσαι "Ελλησί τε και βαρβάροις. τοιαῦτα πολλά

Έν δὲ τούτφ ἡκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ὡς εἰς οἰκον ἀπιὼν καὶ 'Ορόντας τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἡγε δὲ καὶ τὴν Βυγατέρα τὴν βασιλέως ἐπὶ

γάμφ. εντεύθεν δε ήδη Τισσαφέρνους ήγουμένου καί 9 άγοραν παρέχουτος επορεύουτο επορεύετο δε καλ Αριαίος το Κύρου βαρβαρικον έγων στράτευμα άμα Τισσαφέρνει και 'Ορόντα και ξυνεστρατοπεδεύετο σύν έκείνοις. οἱ δὲ "Ελληνες ὑφορῶντες τούτους αὐτοὶ ἐφ' 10 έαυτων έχωρουν ήγεμόνας έχοντες. έστρατοπεδεύοντο δὲ ἐκάστοτε ἀπέγοντες ἀλλήλων παρασάγγην καὶ μείον εφυλάττοντο δε αμφότεροι ωσπερ πολεμίους άλλήλους, καλ εὐθὺς τοῦτο ὑποψίαν παρείγεν. ἐνίστε 11 δὲ καὶ ξυλιζόμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαύτα ξυλλέγοντες πληγάς ενέτεινον άλλήλοις ώστε καὶ τοῦτο ἔχθραν παρείγε. διελθόντες δὲ τρείς στα-12 θμούς άφίκοντο πρός τὸ Μηδίας καλούμενον τείχος, τ και παρήλθον είσω αυτού. ην δε ωκοδομημένον πλίνθοις όπταις εν ασφάλτω κειμέναις, εύρος είκοσι ποδών, ύψος δὲ ἐκατόν· μῆκος δ' ἐλέγετο είναι είκοσι παρας σαγγών άπέχει δὲ Βαβυλώνος οὐ πολύ. ἐντεῦθεν 13 δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς δύο, παρασάγγας ὀκτώ· καλ διέβησαν διώρυχας δύο, την μέν έπλ γεφύρας, την δ' έζευγμένην πλοίοις έπτά αθται δ' ήσαν άπο τοῦ Τόγρητος ποταμοῦ κατετέτμηντο δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τάφροι ἐπὶ τὴν χώραν, αὶ μὲν πρῶται μεγάλαι, ἔπειτα δ' έλάττους: τέλος δὲ καὶ μικροὶ ὀγετοί, ωσπερ εν τη Έλλάδι επί τὰς μελίνας καὶ ἀφικνοῦν. ται έπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν πρὸς ῷ πόλις ἡν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος, ή ὄνομα Σιττάκη, ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαίδεκα. οἱ μὲν οὖν Ελ-14 ληνες παρ' αὐτὴν ἐσκήνησαν ἐγγύς παραδείσου μεγάλου καὶ καλοῦ καὶ δασέος παντοίων δένδρων, οἱ δὲ βάρβαροι διαβεβηκότες τον Τίγρητα ου μέντοι καταφανείς ήσαν. μετά δὲ τὸ δείπνον ἔτυχον ἐν περιπάτφ 15 όντες πρό των όπλων Πρόξενος και Εενοφών και προσελθων ἄνθρωπός τις ήρωτησε τούς προφύλακας, ποῦ αν ίδοι Πρόξενον η Κλέαρχον Μένωνα δὲ οὐκ

έζήτει, και ταθτα παρ' 'Αριαίου ων του Μένωνος Εένου. 16 έπει δε Πρόξενος είπεν, ότι αὐτός είμι δυ ζητείς, είπεν ό ἄνθρωπος τάδε. Ἐπεμψέ με 'Αριαίος καὶ 'Αρτάοζος, πιστοί όντες Κύρφ καὶ ὑμιν εθνοι, καὶ κελεύουσι φυλάττεσθαι, μη ύμιν επίθωνται της νυκτός οί βάρβαροι· έστι δε στράτευμα πολύ εν τῷ πλησίον παρα-17 δείσω. καὶ ἐπὶ τὴν γέφυραν τοῦ Τύγρητος ποταμοῦ πέμψαι κελεύουσι φυλακήν, ώς διανοείται αὐτὴν λῦσαι Τισσαφέρνης της νυκτός, έλν δύνηται, ώς μη διαβήτε, άλλ' έν μέσω άποληφθητε τοῦ ποταμοῦ καὶ της διώ-18 ρυγος. ἀκούσαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ τὸν Κλέαργον καὶ φράζουσιν α λέγει. ὁ δὲ Κλέαργος 19 ακούσας εταράχθη σφόδρα και εφοβείτο. νεανίσκος δέ τις των παρόντων εννοήσας είπεν, ως ούκ ακόλουθα είη τό τε επιθήσεσθαι καὶ λύσειν την γέφυραν. δήλον γαρ ότι ἐπιτιθεμένους ἡ νικαν δεήσει ἡ ἡττασθαι. έὰν μέν οὖν νικῶσι, τί δεῖ αὐτοὺς λύειν τὴν γέφυραν; οὐδε γάρ, αν πολλαί γέφυραι ωσιν, έχοιμεν αν οποι 20 φυγόντες ήμεις σωθώμεν. ἐὰν δὲ ήμεις νικώμεν, λελυμένης της γεφύρας ουχ έξουσιν έκεινοι όποι φύγωσιν. ούδε μην βοηθήσαι πολλών δυτων πέραν ούδεις αὐτοίς 21 δυνήσεται λελυμένης της γεφύρας. ἀκούσας δὲ ὁ Κλέαρχος ταῦτα ήρετο τὸν ἄγγελον, πόση τις είη χώρα ή εν μέσφ τοῦ Τίγρητος καὶ τῆς διώρυχος. ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι πολλή καὶ κῶμαι ἔνεισι καὶ πόλεις πολλαὶ 22 καλ μεγάλαι. τότε δή καλ έγνώσθη, ὅτι οἱ βάρβαροι τον ανθρωπον υποπέμψαιεν, οκνούντες μη οί Ελληνες διελόντες την γέφυραν μένοιεν έν τη νήσφ ερύματα έχοντες ένθεν μεν τον Τύγρητα, ένθεν δε την διώρυγα, τα ο επυτήθεια έχουεν έκ της εν μέσφ χώρας πολλης καλ άγαθης ούσης καλ των έργασομένων ένόντων, είτα δὲ καὶ ἀποστροφή γένοιτο, εἴ τις βούλοιτο βασιλέα 23 κακώς ποιείν. μετά ταθτα άνεπαύοντο επί μέντοι την γέφυραν όμως φυλακήν έπεμψαν και ούτε έπέθετο

οὐδεὶς οὐδαμόθεν οὖτε πρὸς τὴν γέφυραν οὐδεὶς ἡλθε τῶν πολεμίων, ὡς οἱ φυλάττοντες ἀπήγγελλον. ἐπειδὴ 24 δ' ἔως ἐγένετο, διέβαινον τὴν γέφυραν ἐζευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἐπτὰ ὡς οἰόν τε μάλιστα πεφυλαγμένως · ἐξήγγελλον γάρ τινες τῶν παρὰ Τισσαφέρνους 'Ελλήνων, ὡς διαβαινόντων μέλλοιεν ἐπιθήσεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδῆ ἢν διαβαινόντων μέντοι ὁ Γλοῦς αὐτοῖς ἐπεφάνη μετ' ἄλλων σκοπῶν, εἰ διαβαίνοιεν τὸν ποταμόν · ἐπειδὴ δὲ εἶδεν, ῷχετο ἀπελαύνων.

'Απὸ δὸ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμούς τέτ-25 ταρας, παρασάγγγας είκοσιν, έπὶ τὸν Φύσκον ποταμόν, τὸ εύρος πλέθρου επην δε γέφυρα. και ενταύθα ωκείτο πόλις μεγάλη, ή δυομα ηπις πρός ην απήντησε τοις "Ελλησιν ὁ Κύρου καὶ 'Αρταξέρξου νόθος άδελφὸς άπὸ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων στρατιάν πολλην άγων ώς βοηθήσων βασιλεί· καὶ ἐπιστήσας τὸ ἐαυτοῦ στράτευμα παρερχομένους τούς Έλληνας έθεώρει. Κλέαρχος ήγειτο μεν είς δύο, επορεύετο δε άλλοτε και άλλοτε εφιστάμενος. ὅσσν δὲ [άν] χρόνον τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστήσειε, τοσοῦτον ἢν ανάγκη χρόνον δι' όλου τοῦ στρατεύματος γίγνεσθαι την επίστασιν ωστε το στράτευμα και αυτοίς τοίς Έλλησι δόξαι πάμπολυ είναι, καὶ τὸν Πέρσην ἐκπεπληγθαι θεωρούντα. Εντεύθεν δε επορεύθησαν διά 27 της Μηδίας σταθμούς ερήμους έξ, παρασάγγας τριάκουτα, είς τὰς Παρυσάτιδος κώμας τῆς Κύρου καὶ βασιλέως μητρός. ταύτας Τισσαφέρνης Κύρφ έπεγγελών διαρπάσαι τοις Ελλησιν ἐπέτρεψε πλην ἀνδραπόδων. ενήν δε σίτος πολύς και πρόβατα και άλλα 28 γρήματα. εντεύθεν δ' επορεύθησαν σταθμούς ερήμους τέτταρας, παρασώγγας είκοσι, τον Τίγρητα ποταμον έν ἀριστερά έχοντες. ἐν δὲ τῷ πρώτῷ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις ώκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων ὅνομα

, signar, let, sandrolyalisma

52 X XXX X XENOPHON'S ANABASIS.

Καιναί, έξ ής οἱ βάρβαροι διήγον ἐπὶ σχεδίαις διφθερίναις ἄρτους, τυρούς, οἰνου.

5 Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαι μὲν ἦσαν, φανερὰ

2 δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή. ἔδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῷ ξυγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνει καὶ εἴ πως δύναιτο παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν ἐξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι.

καὶ ἔπεμψέ τινα ἐροῦντα, ὅτι ξυγγενέσθαι αὐτῷ χρήζει.
3 ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἥκειν. ἐπειδὴ δὲ ξυνῆλθον, λέγει

ό Κλέαρχος τάδε. Ἐγώ, ὁ Τισσαφέρνη, οίδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς δεδομένας μὴ ἀδικήσειν ἀλλήλους · φυλαττόμενον δὲ σέ τε ὁρῶ ὡς πολεμίους

4 ήμᾶς καὶ ἡμεῖς ὁρῶντες ταῦτα ἀντιφυλαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὕτε σὲ αἴσθεσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγώ τε σαφῶς οἰδα, ὅτι ἡμεῖς γε οὐδ' ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα, ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν

5 ἀπιστίαν. καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας οῖ φοβηθέντες ἀλλήλους, φθάσαι βουλόμενοι πρὶν παθεῖν, ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὕτε μέλλοντας οὕτ' αὖ βουλομένους,

- 6 τοιοῦτον οὐδέν. τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομί ζων συνουσίαις μάλιστα ᾶν παύεσθαι, ἥκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι, ὡς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς.

7 πρώτον μέν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ Θεῶν ἡμᾶς ὅρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν αὐτῷ παρημεληκώς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἄν εὐδαιμονίσαιμι. τὸν γὰρ Θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ᾶν τάχους φεύγων τις ἀποφύγοι οὔτ' εἰς ποῖον ᾶν σκότος ἀποδραίη οὔθ' ὅπως ᾶν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίη. Κπάντη γὰρ πάντα τοῖς Θεοῖς ὕποχα 8 καὶ πανταχῆ πάντων ἴσον οἱ Θεοὶ κρατοῦσι. ΄ περὶ μὲν δὴ τῶν Θεῶν τε καὶ τῶν ὅρκων οὕτω γιγνώσκω, παρ'

Tracker isiouna- 1877 a Dor

BOOK II. CHAP. V.

οίς ήμεις την φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τών δ' ανθρωπίνων σε έγω εν τω παρόντι νομίζω μέγιστον είναι ήμιν άγαθόν. σύν μεν γάρ σοί πάσα μεν όδος 9 εύπορος, πας δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἡ ὁδός· ούδεν γάρ αὐτης επιστάμεθα πάς δε ποταμός δύσπορος, πας δε δχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' έρημία. μεστή γάρ πολλής ἀπορίας ἐστίν. εἰ δὲ δή καὶ μα-10 νέντες σε κατακτείναιμεν, άλλο τι αν ή τον εύεργέτην κατακτείναντες πρός βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον άγωνιζοίμεθα; όσων δε δή και οίων αν έλπίδων έμαυτὸν στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιείν, ταῦτα λέξω. ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον 11 γενέσθαι, νομίζων των τότε ίκανώτατον είναι εθ ποιείν δυ βούλοιτο σε δε νύν δρώ τήν τε Κύρου δύναμιν καὶ γώραν έγοντα καὶ τὴν σεαυτοῦ ἀρχὴν σώζοντα, την δε βασιλέως δύναμιν, ή Κύρος πολεμία έχρητο, σοὶ ταύτην ξύμμαγον οὖσαν· τούτων δὲ τοιούτων 12 ουτων τίς ουτω μαίνεται όστις ου βούλεταί σοι φίλος είναι; άλλα μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν έχω έλπίδας και σε βουλήσεσθαι φίλον ήμιν είναι. οίδα μέν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὅντας, οῦς 13 νομίζω αν σύν τη παρούση δυνάμει ταπεινούς ύμιν παρασχείν, οίδα δὲ καὶ Πισίδας ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα έθνη πολλά τοιαθτα είναι, α οίμαι αν παθσαι ένοχλούντα ἀεὶ τὴ ὑμετέρα εὐδαιμονία. Αἰγυπτίους δέ, οίς μάλιστα ύμας νύν γιγνώσκω τεθυμωμένους, ούγ δρώ ποία δυνάμει συμμάχω χρησάμενοι μάλλον αν κολάσαισθε της νυν συν έμοι ούσης. άλλα μην έν γε 14 τοις πέριξ οἰκοῦσι σὰ εἰ μὲν βούλοιό τφ φίλος είναι, ώς μέγιστος αν είης, εί δέ τίς σε λυποίη, ώς δεσπότης άναστρέφοιο έχων ήμας ύπηρέτας, οί σοι οὐκ αν τοῦ μισθοῦ ἔνεκα μόνον ὑπηρετοῖμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ής σωθέντες ύπὸ σοῦ σοὶ ᾶν ἔχοιμεν δικαίως. ἐμοὶ μὲν 15

δη ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένφ οὕτω δοκεῖ θαυμαστὸν εἰναι τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ ἥδιστ' ἄν ἀκούσαιμι τὸ ὄνομα, τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν ὥστε σε πεῖσαι λέγων, ὡς ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν. Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἰπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπημείφθη.

16 'Aλλ' ήδομαι μέν, ὧ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γιγνώσκων εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύοις, ἄμα ἄν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. ὡς δ' ἄν μάθης, ὅτι οὐδ' ᾶν ὑμεῖς δικαίως οὕτε βασι-

17 λεῖ οὖτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ὑππέων πλήθους ἀπορεῖν ἡ πεζών ἡ ὁπλίσεως, ἐν ἡ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἴημεν ἄν, ἀντιπάσγειν δὲ οὐδεὶς κίν-

18 δυνος; ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἄν σοι δοκοῦμεν; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία ἡμῖν φίλια ὄντα σὺν πολλῷ πόνῷ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὅρη ὑμῖν ὁρᾶτε ὄντα πορευτέα, ὰ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοὶ ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ὁπόσοις ὰν ὑμῶν βουλώμεθα μάχεσθαι; εἰσὶ δ' αὐτῶν οῦς οὐδ' ἀν παντάπασι διαβαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν.

19 εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἡττώμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ ἐστιν· δν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἀν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ῷ ὑμεῖς οὐδ', 20 εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε, μάχεσθαι ᾶν δύναισθε. πῶς ᾶν οὖν ἔχοντες τοσούτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ᾶν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα δς

τούτων πάντων τούτον αν τον τρόπον έξελοιμεθα δς μόνος μὲν πρὸς δεῶν ἀσεβής, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων 21 αἰσχρός; παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἀνάγκη ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέ-

λουσι δι' έπιορκίας τε πρὸς θεούς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀυθρώπους πράττειν τι. ούχ ούτως ἡμεῖς, ὁ Κλέαρχε,

ούτε ἀλόγιστοι ούτε ἡλίθιοι ἐσμεν. ἀλλὰ τί δὴ ὑμᾶς 22 ἐξὸν ἀπολέσαι οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἤλθομεν; εὖ ἴσθι ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρως τούτου αἴτιος τοῦ τοῖς "Ελλησιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ῷ Κῦρος ἀνέβη ξενικῷ διὰ μισθοδοσίας πιστεύων, τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίας ἰσχυρόν. ὅσα δέ μοι ὑμεῖς χρήσιμοι ἔσεσθε τὰ μὲν καὶ 23 σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὰ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῆ κεφαλῆ τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῆ καρδίᾳ ἴσως ᾶν ὑμῶν παρόντων καὶ ἔτερος εὐπετῶς ἔχοι.

Ταῦτα εἰπων έδοξε τῷ Κλεάρχω ἀληθη λέγειν 24 καὶ είπεν, Ούκοῦν, ἔφη, οἵτινες τοιούτων ήμιν είς φιλίαν ὑπαρχόντων πειρώνται διαβάλλοντες ποιήσαι πολεμίους ήμας αξιοί είσι τὰ έσχατα παθείν; Και 25 έγω μέν γε, έφη δ Τισσαφέρνης, εί βούλεσθέ μοι οί τε στρατηγοί και οι λογαγοι έλθειν, έν τῷ ἐμφανεί λέξω τούς πρός έμε λέγοντας ώς σύ έμοι επιβουλεύεις και τη σύν έμοι στρατιά. 'Εγώ δέ, έφη ὁ Κλέαργος, ἄξω 26 πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω. έκ τούτων δη των λόγων δ Τισσαφέρνης φιλοφρονού-27 μενος τότε μεν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευσε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο. τῆ δὲ ὑστεραία ὁ Κλέαρχος ἐλθών έπὶ τὸ στρατόπεδον δήλός τ' ην πάνυ φιλικώς οἰόμενος διακείσθαι τῷ Τισσαφέρνει καὶ α έλεγεν ἐκείνος άπήγγελλεν, έφη τε χρήναι ίέναι παρά Τισσαφέρνην οθς ἐκέλευσε, καὶ οῦ αν ἐλεγγθωσι διαβάλλοντες των Έλλήνων, ώς προδότας αὐτούς καὶ κακόνους τοῖς "Ελλησιν όντας τιμωρηθήναι. ὑπώπτευε δὲ είναι τὸν δια-28 Βάλλοντα Μένωνα, είδως αὐτὸν καὶ συγγεγενημένον Τισσαφέρνει μετ' 'Αριαίου και στασιάζοντα αὐτῷ και έπιβουλεύοντα, όπως τὸ στράτευμα ἄπαν πρὸς ξαυτὸν λαβών φίλος ή Τισσαφέρνει. έβούλετο δὲ καὶ ό 29 Κλέαργος άπαν το στράτευμα προς έαυτον έχειν την γνώμην και τούς παραλυπούντας έκποδών είναι. τών

δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσα30 φέρνει ο δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων

στρατιωτών ώς διακόσιοι. 'Επεί δε ήσαν έπί ταις θύραις ταις Τισσαφέρνους. οί μεν στρατηγοί παρεκλήθησαν είσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων Θετταλός, 'Αγίας 'Αρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης 'Αχαιός οί δε λοχαγοί επί θύραις 32 έμενον. οὐ πολλώ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ-αὐτοῦ σημείου οί τ' ἔνδον ξυνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. μετά δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἰππέων διὰ τοῦ πεδίου ελαύνοντες φτινι εντυγγάνοιεν Ελληνι ή δούλω 33 ή έλευθέρω πάντας έκτεινον. οί δὲ Ελληνές τήν τε ίππασίαν αὐτῶν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὁρῶντες καλ δ, τι ἐποίουν ἡμφεγνόουν, πρλυ Νίκαρχος 'Αρκας ήκε φεύγων τετρωμένος είς την γαστέρα και τα έντερα έν ταις χερσίν έχων, και είπε πάντα τα γεγενη-34 μένα. ἐκ τούτου δὴ οἱ Ελληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὅπλα πάντες εκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ήξειν 35 αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ηλθον, 'Αριαίος δε και 'Αρτάοζος και Μιθριδάτης, οι ησαν Κύρφ πιστότατοι · ὁ δὲ τῶν Ελλήνων έρμηνεύς έφη και τον Τισσαφέρνους άδελφον σύν αύτοις όραν καὶ γιγνώσκειν· ξυνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν 36 τεθωρακισμένοι είς τριακοσίους. οὐτοι ἐπεὶ ἐγγύς **ησαν, προσελθεῖν ἐκέλευον εἴ τις εἴη τῶν Ἑλλήνων ἡ** στρατηγός ή λοχαγός, ίνα άπαγγείλωσι τὰ παρά βασι-37 λέως. μετά ταῦτα ἐξηλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί μεν Κλεάνωρ 'Ορχομένιος και Σοφαίνετος Στυμφάλιος, ξύν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν 'Αθηναίος, όπως μάθοι τὰ περί Προξένου. Χειρίσοφος δ' ἐτύγχανεν ἀπών ἐν κώμη τινὶ ξύν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος.

έπει δε έστησαν είς επήκοου, είπεν 'Αριαίος τάδε. 38 Κλέαρχος μέν, & ἄνδρες "Ελληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε έφάνη και τὰς σπουδάς λύων, ἔχει τὴν δίκην και τέθνηκε, Πρόξενος δε και Μένων, ότι κατήγιγειλαν αὐτοῦ την έπιβουλήν, έν μεγάλη τιμή είσιν. ύμας δε [6] βασιλεύς τὰ ὅπλα ἀπαιτεῖ αύτοῦ γὰρ είναί φησιν, έπείπερ Κύρου ήσαν τοῦ ἐκείνου δούλου. πρὸς ταῦτα 39 άπεκρίναντο οί "Ελληνες, έλεγε δε Κλεάνωρ ό 'Οργομένιος 'Ω κάκιστε ανθρώπων 'Αριαίε και οι άλλοι, όσοι ήτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὕτε θεοὺς οὕτ' ανθρώπους, οίτινες όμόσαντες ήμιν τούς αὐτούς φίλους καλ έγθρούς νομιείν, προδόντες ήμας σύν Τισσαφέρνει τῶ ἀθεωτάτφ τε καὶ πανουργοτάτφ τούς τε ἄνδρας αὐτούς οίς ώμνυτε ώς ἀπολωλέκατε καὶ τούς ἄλλους ήμας προδεδωκότες ξύν τοις πολεμίοις εφ' ήμας έργεσθε. ὁ δὲ ᾿Αριαῖος εἶπε, Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπι- 40 Βουλεύων φανερός έγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ 'Ορόντα, καὶ πᾶσιν ήμεν τοις ξύν τούτοις. ἐπὶ τούτοις Εενο-41 φων τάδε είπε. Κλέαρχος μέν τοίνυν εί παρά τούς ορκους έλυε τας σπουδάς, την δίκην έχει δίκαιον γαρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων επείπερ είσλν υμέτεροι μεν εύεργέται, ήμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο δήλον γὰρ ὅτι φίλοι γε όντες άμφοτέροις πειράσονται καὶ ύμιν καὶ ήμιν τὰ βέλτιστα ξυμβουλεύειν. πρὸς ταῦτα οἱ βάρ-42 βαροι πολύν χρόνον διαλεχθέντες άλλήλοις άπηλθον ούδεν αποκριναμενοι.

Οί μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήχθησαν 6 ώς βασιλέα καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύτησαν, εἶς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος ὁμολογουμένως ἐκ πάντων τῶν ἐμπείρως αὐτοῦ ἐχόντων δόξας γενέσθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως. καὶ 2 γὰρ δὴ ἔως μὲν πόλεμος ἢν τοῦς Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς ᾿Αθηναίους παρέμενεν, ἐπεὶ δὲ εἰρήνη ἐγένετο,

πείσας την αύτου πόλιν ώς οί Θράκες άδικουσι τους Ελληνας και διαπραξάμενος ώς εδύνατο παρά τών έφόρων έξέπλει ώς πολεμήσων τοις ύπερ Χερρονήσου 3 καλ Περίνθου Θραξίν. ἐπελ δὲ μεταγνόντες πως οἱ έφοροι ήδη έξω όντος αὐτοῦ ἀποστρέφειν αὐτὸν ἐπειρώντο ἐξ Ἰσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται, ἀλλ' ἄχετο 4 πλέων εἰς Ελλήσποντον. ἐκ τούτου καὶ ἐθανατώθη ύπὸ τῶν ἐν τῆ Σπάρτη τελῶν ὡς ἀπειθῶν. φυγάς ων έρχεται πρός Κύρον, και όποίοις μέν λόγοις έπεισε Κύρον άλλη γέγραπται, δίδωσι δὲ αὐτῷ Κύρος 5 μυρίους δαρεικούς · ὁ δὲ λαβών οὐκ ἐπὶ ράθυμίαν ἐτράπετο, άλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων συλλέξας στράτευμα ἐπολέμει τοῖς Θραξί, καὶ μάχη τε ἐνίκησε καὶ άπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἦγε τούτους καὶ πολεμών δίεγένετο μέγρι Κύρος έδεήθη του στρατεύματος τότε 🖟 δὲ ἀπηλθεν ώς ξὺν ἐκείνφ αὖ πολεμήσων. ταῦτα οὖν φιλοπολέμου μοι δοκεί ανδρός έργα είναι, ὅστις ἐξὸν μεν ειρήνην έχειν άνευ αισχύνης και βλάβης αιρείται πολεμείν, έξον δε ραθυμείν βούλεται πονείν ώστε πολεμείν, έξὸν δὲ χρήματα ἔχειν ἀκινδύνως αίρεῖται πολεμών μείονα ταῦτα ποιείν· ἐκείνος δὲ ὥσπερ εἰς παιδικά ή είς άλλην τινά ήδονην ήθελε δαπανάν είς 7 πόλεμον. οὕτω μὲν φιλοπόλεμος ἢν πολεμικὸς δὲ αθ ταύτη εδόκει είναι, ότι φιλοκίνδυνός τε ήν και ήμέρας και νυκτός άγων έπι τούς πολεμίους και έν τοις δεινοις φρόνιμος, ώς οι παρόντες πανταχού πάντες 8 ώμολόγουν. καὶ ἀρχικὸς δ' ἐλέγετο είναι ὡς δυνατὸν έκ τοῦ τοιούτου τρόπου, οίον κάκείνος είγεν. ίκανὸς μέν γάρ ως τις καὶ άλλος φροντίζειν ην, όπως έχοι ή στρατιά αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια, καὶ παρασκευάζειν ταῦτα, ίκανὸς δὲ καὶ ἐμποιῆσαι τοῖς παροῦσιν, ὡς πειστέον 9 είη Κλεάργφ. τοῦτο δ' ἐποίει ἐκ τοῦ γαλεπὸς είναι. και γαρ δράν στυγνός ην και τη φωνή τραχύς, ἐκόλαζέ τε ἀεὶ ἰσχυρως, καὶ ὀργῆ ἐνίστε, ὡς καὶ αὐτῷ

2

μεταμέλειν έσθ' ότε. καὶ γνώμη δ' ἐκόλαζεν ἀκολάστου γάρ στρατεύματος οὐδεν ήγειτο δφελος είναι, άλλα και λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ώς δέοι τὸν στρατιώ-10 την φοβείσθαι μάλλον τον άρχοντα ή τούς πολεμίους, εί μέλλοι ή φυλακάς φυλάξειν ή φίλων ἀφέξεσθαι ή άπροφασίστως ιέναι πρός τους πολεμίους. Εν μέν 11 ούν τοις δεινοις ήθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα καὶ οὐκ άλλον ήρουντο οί στρατιώται καὶ γάρ τὸ στυγνὸν τότε φαιδρον αὐτοῦ ἐν τοῖς προσώποις ἔφασαν φαίνεσθαι και τὸ χαλεπὸν ἐρρωμένον πρὸς τοὺς πολεμίους έδόκει είναι, ώστε σωτήριον και οὐκέτι χαλεπον έφαίνετο· ότε δ' έξω τοῦ δεινοῦ γένοιντο καὶ έξείη πρὸς 12 άλλους άρχομένους ἀπιέναι, πολλοί αὐτὸν ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ είχεν, ἀλλ' ἀεὶ χαλεπὸς ἡν καὶ ώμός. ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται ὥσπερ παίδες πρός διδάσκαλου. και γάρ ούν φιλία μέν και 13 εὐνοία ἐπομένους οὐδέποτε είχεν οἴτινες δὲ ἡ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι ή ύπο του δείσθαι ή άλλη τινί ανάγκη κατεχόμενοι παρείησαν αὐτώ, σφόδρα πειθομένοις έγρητο. ἐπεὶ δὲ ήρξαντο νικᾶν ξὺν αὐτῷ τοὺς 14. πολεμίους, ήδη μεγάλα ήν τα χρησίμους ποιούντα είναι τούς ξύν αὐτῷ στρατιώτας τό τε γάρ πρὸς τούς πολεμίους θαρραλέως έχειν παρήν και το την παρ' έκείνου τιμωρίαν φοβείσθαι αὐτούς εὐτάκτους ἐποίει. τοιούτος μέν δη ἄρχων ην· ἄρχεσθαι δὲ ὑπὸ ἄλλων οὐ 15 μάλα εθέλειν ελέγετο. ην δε ότε ετελεύτα άμφι τά πεντήκοντα έτη.

Πρόξενος δὲ ὁ Βοιώτιος εὐθὺς μὲν μειράκιον ων 16 ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἰκανός καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔδωκε Γοργία ἀργύριον τῷ Λεοντίνφ. ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνφ, ἰκανὸς νομί-17 σας ἤδη είναι καὶ ἄρχειν καὶ φίλος ων τοῖς πρώτοις μὴ ἡττασθαι εὐεργετων, ἦλθεν εἰς ταύτας τὰς σὺν Κύρφ πράξεις καὶ ἤετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων ὄνομα

μέγα και δύναμιν μεγάλην και χρήματα πολλά. 18 τοσούτων δ' επιθυμών σφόδρα ενδηλον αν και τούτο είγεν, ότι τούτων ούδεν αν θέλοι κτασθαι μετά άδικίας, άλλα σύν τώ δικαίω καὶ καλώ ώστο δείν τούτων 19 τυγγάνειν, ἄνευ δὲ τούτων μή. ἄργειν δὲ καλών μὲν καλ άγαθων δυνατός ήν ού μέντοι ούτ' αίδω τοίς στρατιώταις ξαυτού ούτε φόβον ίκανδς ξυποιήσαι. άλλα και ήσχύνετο μαλλον τους στρατιώτας ή οί αργόμενοι εκείνου, και φοβούμενος μαλλου ην φανερός τὸ ἀπεχθάνεσθαι τοῖς στρατιώταις ἡ οἱ στρατιώται 20 τὸ ἀπιστείν ἐκείνφ. ὅετο δὲ ἀρκείν πρὸς τὸ ἀργικὸν είναι και δοκείν τον μεν καλώς ποιούντα επαινείν, τον δε άδικούντα μη επαινείν. τοιγαρούν αὐτῷ οἱ μεν καλοί τε κάγαθοι των συνόντων εξυοι ήσαν, οι δε άδικοι ἐπεβούλευον ώς εὐμεταγειρίστο ὅντι. ὅτε δὲ ἀπέθνησκεν ήν έτων ώς τριάκοντα.

Μένων δε ό Θετταλός δήλος ήν επιθυμών μεν πλουτείν ἰσχυρώς, ἐπιθυμών δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαίνοι. φίλος τε έβούλετο είναι τοις μέγιστα δυναμένοις, ίνα 22 άδικών μη διδοίη δίκην. ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ών έπιθυμοίη συντομωτάτην ώετο όδον είναι διά του έπιορκείν τε και ψεύδεσθαι και έξαπατάν, το δ' άπλοῦν 23 καὶ τὸ άληθὲς ἐνόμιζε τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίω είναι. στέργων δὲ φανερὸς μὲν ἢν οὐδένα, ὅτω δὲ φαίη φίλος είναι, τούτω ένδηλος εγίγνετο επιβουλεύων. και πολεμίου μεν ούδενος κατεγέλα, των δε συνόντων πάντων 24 ώς καταγελών ἀεὶ διελέγετο. καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε · χαλεπὸν γὰρ ῷετο είναι τὰ τῶν Φυλαττομένων λαμβάνειν τὰ δὲ τῶν Φίλων μόνος φετο είδεναι ράστον ον αφύλακτα λαμβά-25 νειν. καὶ δσους μεν αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους ώς εὖ ώπλισμένους έφοβεῖτο, τοῖς δ' όσίοις καὶ ἀλήθειαν ασκούσιν ώς ανάνδροις επειραπο χρήσθαι.

ώσπερ δέ τις ἀγάλλεται ἐπὶ Θεοσεβεία καὶ ἀληθεία 26 και δικαιότητι, ούτω Μένων ηγάλλετο τῷ ἐξαπατᾶν δύνασθαι, τῷ πλάσασθαι ψευδή, τῷ φίλους διαγελάν. τον δέ μη πανούργον των απαιδεύτων αεί ενόμιζεν είναι. καὶ παρ' οις μεν επεχείρει πρωτεύειν φιλία, διαβάλλων τούς πρώτους τούτους ώ ετο δείν κτήσασθαι. τὸ δὲ πειθομένους τοὺς στρατιώτας παρέχεσθαι 27 έκ τοῦ συναδικεῖν αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο. τιμᾶσθαι δὲ καλ βεραπεύεσθαι ήξίου επιδεικνύμενος, ότι πλείστα δύναιτο καὶ ἐθέλοι αν ἀδικεῖν. εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, όπότε τις αὐτοῦ ἀφίστατο, ὅτι χρώμενος αὐτῷ ούκ ἀπώλεσεν αὐτόν. καὶ τὰ μὲν δη ἀφανή ἔξεστι 28 περί αὐτοῦ ψεύδεσθαι, à δὲ πάντες Ισασι τάδ' ἐστί. παρά 'Αριστίππφ μέν ἔτι ώραίος ῶν στρατηγεῖν διεπράξατο των ξένων, 'Αριαίφ δε βαρβάρφ δντι, ότι μειρακίοις καλοίς ήδετο, οίκειότατος έτι ώραίος ων έγένετο, αὐτὸς δὲ παιδικά είχε Θαρύπαν ἀγένειος ῶν γενειώντα. ἀποθνησκόντων δὲ τῶν συστρατηγών, ὅτι 29 έστράτευσαν έπὶ βασιλέα ξὺν Κύρφ, ταὐτὰ πεποιηκως οὐκ ἀπέθανε, μετά δὲ τὸν των ἄλλων θάνατον στρατηγών τιμωρηθείς ύπο βασιλέως απέθανεν, ούχ ώσπερ Κλέαρχος και οι άλλοι στρατηγοί αποτμηθέντες τὰς κεφαλάς, ὅσπερ τάχιστος θάνατος δοκεῖ είναι, άλλα ζων αίκισθεις ένιαυτον ώς πονηρός λέγεται της τελευτής τυχείν.

'Αγίας δε δ 'Αρκάς και Σωκράτης δ 'Αχαιός και 30 τούτω ἀπεθανέτην. τούτων δε ούθ' ώς εν πολέμφ κακών ούδεις κατεγέλα ούτ' είς φιλίαν αὐτούς εμέμφετο. ήστην δε ἄμφω ἀμφι τὰ πέντε και τριάκοντα ἔτη ἀπὸ γενεάς.

BOOK III.

"Οσα μέν δή έν τη αναβάσει τη μετά Κύρου οί "Ελληνες επραξαν μέχρι της μάχης, καὶ όσα, ἐπεὶ Κύρος ετελεύτησεν, εγένετο απιόντων των Έλλήνων σύν Τισσαφέρνει έν ταις σπονδαις, έν τώ πρόσθεν Σλόγφ δεδήλωται. έπεὶ δὲ οί τε στρατηγοί συνειλημμένοι ήσαν και των λογαγών και των στρατιωτών οί συνεπόμενοι απολώλεσαν, εν πολλή δη απορία ησαν οί "Ελληνες, εννοούμενοι μέν, ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ήσαν, κύκλω δε αὐτοῖς πάντη πολλά καὶ εθνη καὶ πόλεις πολέμιαι ήσαν, ἀγοραν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν έμελλεν, ἀπείχον δὲ τῆς Ελλάδος οὐ μείον ἡ μύρια στάδια, ήγεμων δ' ούδεις της όδου ήν, ποταμοί δε διείργον αδιάβατοι εν μέσφ της οίκαδε όδου, πρού-(δεδώκεσαν δε αὐτούς και οι σύν Κύρω αναβάντες βάρ-Βαροι, μόνοι δε καταλελειμμένοι ήσαν οὐδε ίππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὔδηλον ἢν, ὅτι νικῶντες μεν οὐδένα αν κατακάνοιεν, ήττηθέντων δε αὐτῶν 3 οὐδεὶς αν λειφθείη. ταῦτα ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως έχοντες ολύγοι μεν αὐτῶν εἰς τὴν έσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ολύγοι δε πύρ ανέκαυσαν, επί δε τα δπλα πολλολ οὐκ ἢλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ετύγχανεν εκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικών, παίδων, οθς ούποτ' ενόμιζον ετι όψεσθαι. ούτω μεν δη διακείμενοι πάντες άνεπαύοντο.

4 'Ην δέ τις ἐν τῆ στρατιᾶ Ἐενοφῶν 'Αθηναίος, δς οὕτε στρατηγὸς οὕτε λοχαγὸς οὕτε στρατιώτης ῶν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἴκοθεν ξένος ῶν ἀρχαίος · ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσειν, δν αὐτὸς ἔφη κρείττω

έαυτφ νομίζειν της πατρίδος. ὁ μέντοι Εενοφών άνας 5 γνούς την έπιστολην ανακοινούται Σωκράτει τώ 'Αθηναίφ περί της πορείας. και ό Σωκράτης ύποπτεύσας μή τι πρὸς της πόλεως ἐπαίτιον είη Κύρω φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις έπὶ τὰς 'Αθήνας συμπολεμήσαι, συμβουλεύει τῷ Εενοφωντι έλθόντα είς Δελφούς άνακοινωσαι τω θεώ περί της πορείας. έλθων δ' ὁ Εινοφων επήρετο τον 'Απόλ- 6 λω, τίνε αν θεών θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστ' αν καλ άριστα έλθοι την όδόν, ην επινοεί, και καλώς πράξας σωθείη. καὶ ἀνείλεν αὐτῶ ὁ ᾿Απόλλων θεοίς οίς ἔδει θύειν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ήλθε, λέγει τὴν μαντείαν τώ 7 Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας ἢτιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐ τοῦτο πρώτον ήρώτα, πότερον λώον είη αὐτώ πορεύεσθαι ή μένειν, άλλ αυτός κρίνας ίτέον είναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο. οπως αν κάλλιστα πορευθείη. ἐπεὶ μέντοι οῦτως ήρου, ταῦτ', ἔφη, χρη ποιείν, ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. ὁ μέν 8 δή Εενοφών ούτω, θυσάμενος οίς ανείλεν ο θεός, εξέπλει καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρου μέλλοντας ήδη όρμαν την άνω όδόν, και συνεστάθη Κύρφ. προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κῦρος 9 συμπρούθυμεῖτο μεῖναι αὐτόν εἶπε δὲ ὅτι, ἐπειδὰν τάχιστα ή στρατεία λήξη, εὐθὺς ἀποπέμψειν αὐτόν. ελέγετο δε ό στόλος είνας είς Πισίδας. ἐστρατεύετο 10 μέν δη ούτως έξαπατηθείς, ούχ υπό Προξένου ού γάρ ήδει την έπι βασιλέα όρμην οὐδε άλλος οὐδείς των Έλλήνων πλήν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ηλθον, σαφές πασιν ήδη έδόκει είναι, ότι ὁ στόλος είη έπὶ βασιλέα. φοβούμενοι δὲ τὴν όδὸν καὶ ἄκοντες όμως οί πολλοί δι' αἰσχύνην καὶ άλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν ων είς και Εενοφων ήν. επεί δε 11 άπορία ην, έλυπείτο μεν σύν τοις άλλοις και ούκ εδύνατο καθεύδειν μικρον δ' υπνού λαχών είδεν δυαρ. έδοξεν αὐτῷ βροντής γενομένης σκηπτὸς πεσείν εἰς

την πατρφαν οἰκίαν, και ἐκ τούτου λάμπεσθαι πασαν. 12 περίφοβος δ' εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὅναρ πῆ μὲν έκρινεν αγαθόν, ότι εν πόνοις ών και κινδύνοις φώς μέγα εκ Διὸς ίδειν έδοξε πή δε και εφοβείτο, ότι ἀπὸ Διὸς μεν βασιλέως τὸ ὅναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναιτο ἐκ τῆς γώρας εξελθείν της βασιλέως, άλλ' εξργοιτο πάντοθεν-13 ύπό τινων αποριών. όποιόν τι μέντοι έστι το τοιοῦτον δναρ ίδειν έξεστι σκοπείν έκ των συμβάντων μετά τὸ δυαρ. γύγνεται γὰρ τάδε. εὐθὺς ἐπειδη ἀνηγέρθη πρώτον μεν έννοια αὐτώ έμπίπτει, τί κατάκειμαι; ή δὲ νὺξ προβαίνει . άμα δὲ τῆ ἡμέρα εἰκὸς τοὺς πολεμίους ήξειν. εί δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδών μη ούχι πάντα μεν τα χαλεπώτατα επιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας ὑβριζομένους ἀπο-14 θανείν; ὅπως δ' ἀμυνούμεθα οὐδεὶς παρασκευάζεται ούδε επιμελείται, άλλα κατακείμεθα ώσπερ έξον ήσυχίαν ἄγειν. έγω οθν τον έκ ποίας πόλεως στρατηγον προσδοκώ ταῦτα πράξειν; ποίαν δ' ήλικίαν έμαυτώ έλθειν αναμένω; ου γαρ έγωγ' έτι πρεσβύτερος έσο-15 μαι, έὰν τήμερον προδώ έμαυτὸν τοῖς πολεμίοις. τούτου ανίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρώτον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνηλθον, ἔλεξεν, Ἐγώ, ἄ ἄνδρες λογαγοί, οὖτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ, οἶμαι, οὐδ' 16 ύμεις, ούτε κατακείσθαι έτι, όρων, έν οίοις έσμέν. μεν γάρ πολέμιοι δήλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ήμας τον πόλεμον έξέφηναν πρίν ενόμισαν καλώς τα έαυτων παρεσκευάσθαι, ήμων δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμε-17 λείται, όπως ώς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. καὶ μὴν εί ύφησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι; δς καὶ τοῦ ὁμομητρίου καὶ τοῦ ὁμοπατρίου άδελφοῦ καὶ τεθνηκοτος ήδη άποτεμών την κεφαλην καλ την χειρα άνεσταύρωσεν ήμας δέ, οίς κηδεμών μέν ούδεις πάρεστιν, έστρατεύσαμεν δε έπ' αὐτὸν ώς

δούλον άντι βασιλέως ποιήσοντες και άποκτενούντες. εί δυναίμεθα, τί αν οίόμεθα παθείν: Το ούκ αν έπι 18 παν έλθοι, ώς ήμας τα έσχατα αικισάμενος πασιν ανθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν; άλλ' ὅπως τοι μη ἐπ' ἐκείνω γενησόμεθα πάντα ποιητέου. έγω μεν οδυ, έστε μεν αί σπουδαλ ήσαν, 19 ούποτε επαυόμην ήμας μεν οικτείρων, βασιλέα δε καλ τούς σύν αὐτώ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτών δσην μέν χώραν και οίαν έχοιεν, ώς δε άφθονα τα επιτήδεια. οσους δε θεράποντας, όσα δε κτήνη, χρυσον δε, εσθητα δέ τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι 20 των μεν αγαθων παντων ούδενος ήμιν μετείη, εί μή πριαίμεθα, ότου δ' ώνησόμεθα ήδειν έτι όλίγους έγοντας. άλλως δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἡ ώνουμένους δρκους ήδη κατέγοντας ήμας ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ενίστε τὰς σπονδάς μᾶλλον εφοβούμην ή νῦν τον πόλεμον. ἐπεὶ μέντοι ἐκείνοι ἔλυσαν τὰς σπον-21 δάς, λελύσθαι μοι δοκεί και ή εκείνων υβρις και ή ήμετέρα ύποψία. ἐν μέσφ γὰρ ήδη κεῖται ταῦτα τὰ άγαθα άθλα όπότεροι αν ήμων άνδρες άμείνονες ώσιν. αγωνοθέται δ' οί θεοί είσιν, οί σύν ήμιν, ώς το είκος, έσονται. ούτοι μέν γάρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν ἡμεῖς 22 δε πολλά δρώντες άγαθά στερρώς αὐτών άπειχόμεθα διά τους των θεων δρκους. ώστε έξειναί μοι δοκεί ιέναι έπι τον άγωνα πολύ σύν φρονήματι μείζονι ή τούτοις. ἔτι δ' ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων 23 καλ ψύχη καλ βάλπη καλ πόνους φέρειν. έχομεν δέ καὶ ψυχάς σύν τοῖς θεοῖς άμείνονας οί δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοί και θνητοί μάλλον ήμων, ήν οί θεοί, ώσπερ τὸ πρόσθεν, νίκην ήμιν διδώσιν. άλλ' ίσως γάρ καί 24 άλλοι ταῦτ' ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν άλλους έφ' ήμας έλθειν παρακαλούντας έπι τά κάλλιστα έργα, άλλ' ήμεις ἄρξωμεν του έξορμησαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετήν. φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. 25 κἀγὰ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμῶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά.

26 'Ο μέν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ταῦτα ἡγείσθαι ἐκέλευον πάντες, πλὴν 'Απολλωνίδης τις ην βοιωτιάζων τη φωνή ούτος δ' είπεν, ὅτι φλυαροίη δστις λέγοι άλλως πως σωτηρίας αν τυγείν ή βασιλέα πείσας, εὶ δύναιτο, καὶ ἄμα ἤργετο λέγειν 27 τας απορίας: ὁ μέντοι Ξενοφών μεταξύ ύπολαβών έλεξεν ώδε. ' Ω θαυμασιώτατε άνθρωπε, σύ γε οὐδε όρων γυγνώσκεις οὐδε ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταὐτώ γε μέντοι ήσθα τούτοις, ότε βασιλεύς, έπεὶ Κύρος ἀπέθανε, μέγα φρονήσας έπλ τούτφ πέμπων έκέλευε παρα-28 διδόναι τὰ ὅπλα. ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' έξωπλισμένοι έλθόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτῶ, τί οὐκ έποίησε πρέσβεις πέμπων καί σπουδάς αίτων καί 29 παρέγων τὰ ἐπιτήδεια, ἔστε σπονδών ἔτυγεν ; ἐπεὶ δ' αὐ οί στρατηγοί καὶ λοχαγοί, ὥσπερ δή σὺ κελεύεις, είς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὅπλων ἡλθον πιστεύσαντες ταῖς σπονδαίς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι παιόμενοι, κεντούμενοι, ὑβριζόμενοι οὐδε ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλ, οίμαι, έρωντες τούτου; α σύ πάντα είδως τούς μέν άμύνεσθαι κελεύοντας φλυαρείν φής, πείθειν δὲ πάλιν 30 κελευεις ζόντας; έμοι δέ, ὁ ἄνδρες, δοκεί τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσίεσθαι είς ταὐτὸ ήμιν αὐτοις άφελομένους τε την λογαγίαν σκεύη άναθέντας ώς τοιούτω γρησθαι. ούτος γάρ και την πατρίδα καταισγύνει και πάσαν την Ελλάδα, δτι Ελλην ών τοι-31 οῦτός ἐστιν. ἐντεῦθεν ὑπολαβων 'Αγασίας Στυμφάλιος είπεν, 'Αλλά τούτω γε ούτε της Βοιωτίας προσήκει ούδεν ούτε της Έλλάδος παντάπασιν, έπει έγω αύτον είδον ώσπερ Λυδον αμφότερα τα ώτα τετρυπημένον.

καλ είγεν ούτως. τοῦτον μέν οὖν ἀπήλασαν οἱ δὲ 32 άλλοι παρά τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου μὲν στρατηγὸς σωος είη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἰχοιτο, τὸν ὑποστρατηγόν, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶος είη, τὸν λογαγόν. ἐπεὶ δὲ πάντες συνήλθον, εἰς τὸ 33 πρόσθεν τῶν ὅπλων ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοί και λογαγοί άμφι τους έκατόν. ότε δὲ ταῦτα ἢν, σχεδὸν μέσαι ἢσαν νύκτες. ἐνταῦθα 34 'Ιερώνυμος 'Ηλείος πρεσβύτατος ων των Προξένου λοχαγών ήρχετο λέγειν ώδε. 'Ημίν, & άνδρες στρατηγοί και λοχαγοί, όρωσι τὰ παρόντα έδοξε και αὐτοις συνελθείν και ύμας παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα εί τι δυναίμεθα αγαθόν. λέξον δ', έφη, και σύ, δ Ξενοφων, απερ και προς ήμας. ἐκ τούτου λέγει τάδε Έενοφων. 'Αλλά ταῦτα μεν δη πάντες ἐπιστάμεθα, 35 ότι βασιλεύς και Τισσαφέρνης ούς μεν εδυνήθησαν συνειλήφασιν ήμων, τοις δ' άλλοις δήλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ώς, ην δύνωνται, ἀπολέσωσιν. ημίν δέ γε, οίμαι, πάντα ποιητέα ώς μήποτ' έπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, άλλα μαλλον, ην δυνώμεθα, ἐκείνοι ἐφ' ήμιν. εὐ τοίνυν ἐπίστασθε, ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, 36 όσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον ἔχετε καιρόν. οἱ γὰρ στρατιώται ούτοι πάντες πρός ύμας βλέπουσι, καν μεν ύμας δρώσιν αθύμους, πάντες κακοί εσονται, ην δε ύμεις αὐτοί τε παρασκευαζόμενοι φανεροί ητε επί τούς πολεμίους καὶ τούς άλλους παρακαλήτε, εὖ ἴστε ότι εψονται θμίν καὶ πειράσονται μ**ιμείσθαι. Ισω**ς 37 δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. ύμεις γάρ έστε στρατηγοί, ύμεις ταξίαρχοι και λογαγοί, καὶ ὅτε εἰρήνη ἢν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς -ούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμός στιν, άξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλήους είναι και προβουλεύειν τούτων και προπονείν ύν που δέη. καὶ νῦν πρώτον μὲν οἴομαι αν ύμας 38

μέγα ονήσαι το στράτευμα, εί επιμεληθείητε δπως άντι των απολωλότων ώς τάχιστα στρατηγοί και λοχαγοί ἀντικατασταθώσιν. ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδέν αν ούτε καλον ούτε αγαθον γένοιτο, ώς μέν συνελόντι είπειν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοις πολεμικοις παντάή μεν γαρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ή δε ἀταξία · 39 πολλούς ήδη ἀπολώλεκεν. ἐπειδὰν δὲ καταστήσησθε ψούς ἄρχοντας ὅσους δεῖ, ἢν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε, οίμαι αν υμας 40 πάνυ εν καιρώ ποιήσαι. νύν μεν γάρ ίσως καλ υμείς αἰσθάνεσθε, ὡς ἀθύμως μὲν ἢλθον ἐπὶ τὰ ὅπλα, ἀθύμως δέ πρός τὰς φυλακάς ι ώστε οῦτω γ' έχόντων οὐκ οίδα δ, τι ἄν τις χρήσαιτο αὐτοῖς εἴτε νυκτὸς δέοι τι 41 είτε και ήμέρας. ην δέ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας, ώς μή τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλά καὶ 42 τί ποιήσουσι, πολύ εὐθυμότεροι ἔσονται. έπίστασθε γαρ δή, ὅτι οὕτε πληθός ἐστιν οὔτε ἰσχὺς ἡ ἐν τῶ πολέμω τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπότεροι ᾶν σὺν τοῖς θεοίς ταίς ψυχαίς έρρωμενέστεροι ίωσιν έπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ώς έπι το πολύ οι έναντίοι ου δέχον-43 ται. ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὧ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, όπόσοι μεν μαστεύουσι ζην έκ παντός τρόπου έν τοις πολεμικοίς, ούτοι μέν κακώς τε καὶ αἰσχρώς ώς ἐπὶ τὸ πολύ ἀποθνήσκουσιν, ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον έγνωκασι πασι κοινον είναι και αναγκαιον ανθρώποις, περί δὲ τοῦ καλώς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους όρω μαλλόν πως είς το γήρας άφικνουμένους και εως 44 αν ζώσιν εὐδαιμονέστερον διάγοντας. α και ήμας δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτφ γὰρ καιρῷ ἐσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθούς είναι και τούς ἄλλους παρα-45 καλείν. | ὁ μὲν ταῦτ ἐιπῶν ἐπαύσατο. μετὰ δὲ τοῦτον είπε Χειρίσοφος, 'Αλλά πρόσθεν μέν, & Ξενοφών, τοσοῦτον μόνον σε εγίγνωσκον, όσον ήκουον 'Αθηναίον είναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε ἐφ' οίς λέγεις τε καὶ

πράττεις, καὶ βουλοίμην ἀν ὅτι πλείστους εἰναι τοιούτους κοινὸν γὰρ ἀν εἴη τὸ ἀγαθόν. καὶ νῦν, ἔφη, μὴ 46 μέλλωμεν, ὁ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ελόμενοι ἤκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας. παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ. Γκαὶ ἄμα ταῦτ' εἰ-47 τῶν ἀνέστη,) ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δέοντα. ἐκ τούτου ἡρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Βανθικλῆς 'Αχαιός, ἀντὶ δὲ 'Αγίου Κλεάνωρ 'Αρκάς, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος 'Αχαιός, ἀντὶ δὲ Προξένου Βενοφῶν 'Αθηναῖος.

Έπει δε ήρηντο, ημέρα τε σχεδον υπέφαινε και είς 2 τὸ μέσον ηκον οἱ ἄρχοντες. καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφύλακας καταστήσαντας συγκαλείν τούς στρατιώτας. έπει δε και οι άλλοι στρατιώται συνήλθον, ανέστη πρώτον μεν Χειρίσοφος ο Λακεδαιμόνιος και έλεξεν ώδε. 'Ω ἄνδρες στρατιώται, χαλεπά μέν τὰ παρόντα, 2 όπότε ανδρών στρατηγών τοισύτων στερόμεθα καί λογαγών καὶ στρατιωτών, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ 'Αριαίον, οι πρόσθεν σύμμαχοι όντες, προδεδώκασιν ήμας δρως δε δει έκ των παρόντων ανδρας ώγαθούς 3 τε έλθειν και μη υφίεσθαι, άλλα πειρασθαι, όπως, ην μεν δυνώμεθα, καλώς νικώντες σωζώμεθα εί δε μή, άλλα καλώς γε αποθνήσκωμεν, ύποχείριοι δε μηδέποτε γενώμεθα ζώντες τοις πολεμίοις. οιομαι γαρ αν ήμας τοιαύτα παθείν, οία τούς έχθρούς οί θεοί ποιήσειαν. επὶ τούτω Κλεάνωρ 'Ορχομένιος ἀνέστη καὶ έλεξεν ώδε.! 4 Αλλ οράτε μέν, ω άνδρες την βασιλέως επιορκίαν cal ἀσέβειαν, ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρνους ἀπιστίαν, ίστις λέγων ώς γείτων τε είη της Έλλάδος καὶ περί τλείστου αν ποιήσαιτο σώσαι ήμας, και έπι τούτοις ιὐτὸς ὀμόσας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς έξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ξένιον
ήδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχω καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος
αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν.
5 'Αριαῖος δέ, δν ἡμεῖς ἡθέλομεν βασιλέα καθιστάναι,
καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οῦτος οὕτε τοὺς θεοὺς δείσας οὕτε Κῦρον
τὸν τεθνηκότα αἰδεσθείς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστὰς
δ ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. ἀλλὰ
τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτίσαιντο ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα
δρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ
μαχομένους ὡς ἄν δυνώμεθα κράτιστα τοῦτο, ὅ, τι ἄν
δονῶ τοῦς θεοῦς πάσωκιν

δοκή τοις θεοίς, πάσχειν. 'Εκ τούτου Έενοφων ανίσταται έσταλμένος έπὶ πόλεμον ώς εδύνατο κάλλιστα, νομίζων, είτε νίκην διδοίεν οί θεοί, τον κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρέπειν, εἶτε τελευταν δέοι, όρθως έχειν των καλλίστων έαυτον άξιωσαντα έν τούτοις της τελευτης τυγχάνειν του λόγου 8 δè ήργετο ώδε. Την μèν των βαρβάρων επιορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ύμεις, οίμαι. εί μεν οθν βουλευόμεθα πάλιν αὐτοις διά φιλίας ιέναι, ανάγκη ήμας πολλήν αθυμίαν έχειν, δρώντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς έαυτοὺς ένεγείρισαν, οία πεπόνθασιν· εί μέντοι διανοούμεθα σύν τοις δπλοις ών τε πεποιήκασι δίκην επιθείναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αὐτοῖς ἰέναι, σύν τοις θεοις πολλαί ήμιν και καλαί έλπίδες είσι 🤊 σωτηρίας. τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυταί τις: άκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιὰ δρμή προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ Εενοφών είπε, Δοκεί μοι, δ ανδρες, έπελ περλ σωτηρίας ήμων λεγόντων, ολωνός του Διὸς τοῦ σωτήρος ἐφάνη, εὔξασθαι τῷ θεῷ τούτω θύσειν σωτήρια δπου αν πρώτον είς φιλίαν χώραν άφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δε καί τοις άλλοις θεοις

BOOK III. CHAP. II.

βύσειν κατά δύναμιν. καὶ ότφ δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω την γείρα. και ανέτειναν απαντές. Εκ τούτου εύξαντο και έπαιώνισαν. έπει δε τά των θεών καλώς είγεν, ήρχετο πάλιν ώδε. Ἐτύγγανον λέγων, ότι πολ-10 λαί και καλαί έλπίδες ήμιν είεν σωτηρίας. μεν γάρ ήμεις μεν έμπεδούμεν τούς τών θεών δρκους, οί δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασί τε καὶ τὰς σπονδάς καὶ τους δρκους λελύκασιν. ούτω δ' έχόντων είκος τοις μέν πολεμίοις έναντίους είναι τούς θεούς, ήμιν δέ συμμάχους, οίπερ ίκανοί είσι και τούς μεγάλους ταχύ μικρούς ποιείν και τούς μικρούς, κάν έν δεινοίς ωσι, σώζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται. ἔπειτα δές ἀναμνή- 11 σω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ίνα είδητε, ώς άγαθοίς τε ύμιν προσήκει είναι σώζονται τε σύν τοις θεοις και έκ πάνυ δεινών οί άγαθοί ελθόντων μέν γάρ Περσών και τών σύν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλφ ὡς ἀφανιούντων αὖθις τὰς 'Αθήνας, ὑποστήναι αὐτοῖς 'Αθηναῖοι τολμήσαντες ενίκησαν αὐτούς. καὶ εὐξάμενοι τῆ ᾿Αρτέμιδι ὁπό-12 σους αν κατακάνοιεν των πολεμίων τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τη θεώ, έπει ούκ είχον ίκανας εύρειν, έδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν, καὶ ἔτι καλ νῦν ἀποθύουσιν. ἔπειτα ὅτε Εέρξης ὕστερον ἀγεί-13 ρας την αναρίθμητον στρατιάν ηλθεν έπι την Ελλάδα, καλ τότε ενίκων οι ημέτεροι πρόγονοι τούς τούτων προγόνους και κατά γην και κατά βάλατταν. ων έστι μεν τεκμήρια δράν τὰ τρόπαια, μέγιστον δε μαρτύριον ή έλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἶς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ έτράφητε οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεούς προσκυνείτε. τοιούτων μέν έστε προγόνων. uèν δη τοῦτό γε έρω, ως ύμεις καταισχύνετε αὐτούς· ίλλ' ούπω πολλαί ήμέραι ἀφ' οῦ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοίς ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν Ενικάτε σύν τοις θεοις. και τότε μέν δή περί τής 15

Κύρου βασιλείας ἄνδρες ητε ἀγαθοί· νῦν δ', ὁπότε περί της ύμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγών ἐστι, πολύ δήπου ύμας προσηκει και άμείνονας και προθυμοτέρους είναι. 16 άλλα μην και θαρραλεωτέρους νύν πρέπει είναι πρός τούς πολεμίους. τότε μέν γάρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν τό τε πλήθος αμετρον δρώντες δμως ετολμήσατε σύν τώ πατρίω φρονήματι ιέναι είς αὐτούς νυν δε όπότε καλ πείραν ήδη έχετε αὐτών, ὅτι θέλουσι καλ πολλαπλάσιοι δυτες μη δέχεσθαι ύμας, τί έτι ύμιν προσήκεί 17 τούτους φοβείσθαι; μηδε μέντοι τοῦτο μείον δόξητε έγειν, εί οἱ Κύρειοι πρόσθεν σὺν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν άφεστήκασιν. ἔτι γὰρ οῦτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ΄ ήμων ήττημένων Εφευγον γούν πρός εκείνους καταλιπόντες ήμας. τους δε θέλοντας φυγής άρχειν πολύ κρείττον σύν τοις πολεμίοις ταττομένους ή έν τη ήμε-18 τέρα τάξει δράν. εί δέ τις αὖ ύμῶν ἀθυμεῖ, ὅτι ἡμῖν μέν οὐκ εἰσὶν ἱππεῖς, τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρεισιν, ενθυμήθητε, ότι οἱ μύριοι ἱππεῖς οὐδεν ἄλλο ή μύριοί είσιν ἄνθρωποι· ὑπὸ μέν γὰρ ἵππου ἐν μάχη ούδεις πώποτε ούτε δηχθεις ούτε λακτισθεις ἀπέθανεν, οί δὲ ἄνδρες εἰσὶν οί ποιοῦντες ὅ, τι ἃν ἐν ταῖς μάγαις 19 γίγνηται. οὐκοῦν τῶν γε ίππέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου οχήματος έσμεν οί μεν γάρ εφ' ίππων κρέμανται, φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσείν ήμεις δ' έπι γης βεβηκότες πολύ μέν **ἰσγυρότερον παίσομεν, ήν τις προσίη, πολύ δὲ μᾶλλον** ότου αν βουλώμεθα τευξόμεθα. ένι μόνφ προέχουσιν οί ίππεις ήμας φεύγειν αὐτοις ασφαλέστερον έστιν 20 ή ήμιν. εί δὲ δή τὰς μὲν μάχας Βαρρείτε, ὅτι δὲ οὐκέτι ήμιν Τισσαφέρνης ήγήσεται οὐδε βασιλεύς άγοραν παρέξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε πότερον κρείττον Τισσαφέρνην ήγεμονα έχειν, δς επιβουλεύων ήμιν φανερός έστιν, ή οθς αν ήμεις ανδρας λαβόντες ήγεισθαι κελεύωμεν, οδ είσονται, ότι, ήν τι περί ήμας άμαρτά-

νωσι, περί τὰς ἐαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα άμαρτάτα δε επιτήδεια πότερον ωνείσθαι κρείττον 21 έκ της άγορας ης ούτοι παρείχου, μικρά μέτρα πολλού άργυρίου, μηδε τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἡ αὐτοὺς λαμβάνειν, ήνπερ κρατώμεν, μέτρω χρωμένους, όπόσω αν εκαστος βούληται. εὶ δὲ ταῦτα μὲν γιγνώσκετε ὅτι κρείττονα, 22 τούς δὲ ποταμούς ἄπορον νομίζετε είναι καὶ μεγάλως ήγεισθε έξαπατηθήναι διαβάντες, σκέψασθε, εί άρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οι βάρβαροι. πάντες μεν γαρ οί ποταμοί, ην και πρόσω των πηγών άποροι ώσι, προϊούσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοί γίγνονται οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες. εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν, 23 ήγεμών τε μηδείς ήμιν φανείται, οὐδ' ως ήμιν γε άθυμητέον. ἐπιστάμεθα γὰρ Μυσούς, οθς οὐκ ἂν ἡμῶν φαίημεν βελτίους είναι, οί βασιλέως ἄκοντος εν τή βασιλέως χώρα πολλάς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ώσαύτως, Λυκάονας δὲ καλ αύτολ είδομεν ότι έν τοις πεδίοις τα έρυμνα καταλαβόντες τὴν τούτων γώραν καρποῦνται. καὶ ἡμᾶς 24 δ' αν έφην έγωγε χρηναι μήπω φανερούς είναι οίκαδε ώρμημένους, άλλα κατασκευάζεσθαι ώς αὐτοῦ που οἰκήσοντας, οίδα γαρ ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεύς πολλούς μεν ήγεμόνας αν δοία, πολλούς δ' αν όμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσειέ γ' αν αὐτοῖς καὶ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλοιντο ἀπιέναι. καὶ ἡμῖν γ' αν οίδ' ότι τρις άσμενος ταθτ' εποίει, ει εώρα ήμας μένειν παρασκευαζομένους. άλλά γάρ δέδοικα, μή, 25 αν απαξ μάθωμεν άργοι ζην και εν άφθονοις βιοτεύειν καὶ Μήδων δὲ καὶ Περσών καλαίς καὶ μεγάλαις γυναιξί καὶ παρθένοις όμιλεῖν, μή, ώσπερ οἱ λωτοφάγοι, έπιλαθώμεθα της οίκαδε όδοῦ. δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ 26 δίκαιον είναι πρώτον είς την Έλλάδα και πρός τους οίκείους πειρασθαι άφικνείσθαι και έπιδείξαι τοίς Έλλησιν, ὅτι ἐκόντες πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν

οίκοι ἀκλήρους πολιτεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίους όραν. άλλα γάρ, ω άνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ 27 δήλον ὅτι τῶν κρατούντων ἐστί. τοῦτο δὴ δεῖ λέγειν, πως αν πορευοίμεθά τε ως ασφαλέστατα καί, εί μάγεσθαι δέοι, ώς κράτιστα μαχοίμεθα. πρώτον μέν τοίνυν, έφη, δοκεί μοι κατακαύσαι τὰς ἀμάξας, ἃς ἔγομεν, ίνα μη τὰ ζεύγη ήμῶν στρατηγή, ἀλλά πορευώμεθα όπη αν τη στρατιά συμφέρη. ἔπειτα και τας σκηνάς συγκατακαῦσαι. αὐται γὰρ αὐ ὅχλον μὲν παρέχουσιν άγειν, συνωφελούσι δ' ούδεν ούτε είς το μάχεσθαι ούτ' 28 είς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευών τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλην ὅσα πολέμου ένεκεν ή σίτων ή ποτών έχομεν, ίνα ώς πλείστοι μέν ήμων έν τοις οπλοις ωσιν, ως ελάχιστοι δε σκευοφοκρατουμένων μεν γαρ επίστασθε ότι πάντα άλλότρια· ην δε κρατώμεν, και τούς πολεμίους δεί 29 σκευοφόρους ήμετέρους νομίζειν. λοιπόν μοι είπειν όπερ καὶ μέγιστου νομίζω είναι. όρατε γάρ καὶ τοὺς πολεμίους ότι οὐ πρόσθεν έξενεγκείν ετόλμησαν πρὸς ήμας πόλεμον πρίν τούς στρατηγούς ήμων συνέλαβον, νομίζοντες δντων μέν των άρχόντων και ήμων πειθομένων ίκανούς είναι ήμας περιγενέσθαι τῷ πολέμω, λαβόντες δε τους ἄρχοντας αναρχία αν και αταξία 30 ενόμιζον ήμας απολέσθαι. δεί ουν πολύ μεν τούς άρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολύ δε τούς άρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πει-31 θομένους μαλλον τοις ἄρχουσι νῦν ἡ πρόσθεν. ἡν δέ τις απειθή, ην ψηφίσησθε τον αεί ύμων εντυγχάνοντα σύν τῷ ἄρχοντι κολάζειν, οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον έψευσμένοι ἔσονται· τῆδε γὰρ τῆ ἡμέρα μυρίους ὄψονται ανθ' ένδς Κλεάρχους τους ουδ' ένι έπιτρέψοντας 32 κακώ είναι. άλλά γάρ και περαίνειν ήδη ώρα τσως γάρ οἱ πολέμιοι αὐτίκα παρέσονται. ὅτφ οὖν ταῦτα δοκεί καλώς έχειν, ἐπικυρωσάτω ώς τάχιστα, ΐνα έργφ

περαίνηται. εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον ἡ ταύτη, τολματω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινής σωτηρίας δεόμεθα.

Μετά ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν, 'Αλλ' εἰ μέν τινος 33 άλλου δεί πρὸς τούτοις οίς λέγει Εενοφών, και αὐτίκα έξέσται ποιείν · ά δε νυν είρηκε δοκεί μοι ώς τάχιστα ψηφίσασθαι ἄριστον είναι· καὶ ὅτφ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χείρα. ἀνέτειναν ἄπαντες. ἀναστὰς δὲ 34 πάλιν είπε Εενοφών, 'Ω ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσδείν δοκεί μοι. δήλον ότι πορεύεσθαι ήμας δεί όπου έξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κώμας εἶναι καλάς οὐ πλείον είκοσι σταδίων ἀπεχούσας οὐκ ᾶν οὖν βαυ-35 μάζοιμι, εὶ οἱ πολέμιοι, ώσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μεν παριόντας διώκουσί τε και δάκνουσιν, ην δύνωνται, τούς δε διώκοντας φεύγουσιν, εί και αυτοί ήμιν απιούσιν έπακολουθοίεν. Ισως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμίν πο-36 ρεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους των δπλων, ίνα τά σκευοφόρα και ό πολύς όγλος εν ασφαλεστέρω ή. εί οθυ νθυ ἀποδειχθείη, τίνα χρη ήγεισθαι του πλαισίου και τὰ πρόσθεν κοσμείν και τίνας ἐπι τῶν πλευρῶν έκατέρων είναι, τίνας δ' όπισθοφυλακείν, οὐκ ἄν, ὁπότε οί πολέμιοι έλθοιεν, βουλεύεσθαι ήμας δέοι, άλλα χρώμεθ' αν εύθυς τοις τεταγμένοις. εί μεν ουν άλλος τις 37 βέλτιον όρα, άλλως έχέτω εί δὲ μή, Χειρίσοφος μὲν ήγείσθω, ἐπειδή καὶ Λακεδαιμόνιός ἐστι· τῶν δὲ πλευρών έκατέρων δύο τών πρεσβυτάτων στρατηγώ έπιμελείσθων οπισθοφυλακώμεν δ' ήμεις εί νεώτατοι, εγώ τε και Τιμασίων, το νθν είναι. το δε λοιπον πειρώμενοι 3β ταύτης της τάξεως, βουλευσόμεθα δ, τι αν άει κράτιστονδοκή είναι. εί δέ τις άλλο δρά βέλτιον, λεξάτω. ἐπεὶ δε ούδεις αντέλεγεν, είπεν, Ότω δοκεί ταῦτα, ανατεινάτω τὴν χειρα. ἔδοξε ταῦτα. Νῦν τοίνυν, ἔφη, 39 άπιόντας ποιείν δεί τὰ δεδογμένα. καὶ ὅστις τε ὑμῶν τούς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ίδεῖν, μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς

μέγα δυήσαι το στράτευμα, εί επιμεληθείητε όπως άντι των άπολωλότων ώς τάχιστα στρατηγοί και λογαγοί άντικατασταθώσιν. άνευ γάρ άργόντων οὐδεν αν ούτε καλον ούτε αγαθον γένοιτο, ώς μεν συνελόντι είπειν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοις πολεμικοις παντάπασιν. ή μεν γαρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ή δε ἀταξία - 39 πολλούς ήδη ἀπολώλεκεν. Επειδάν δὲ καταστήσησθε τούς άρχοντας όσους δεί, ην καί τούς άλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε, οἰμαι ἄν ὑμᾶς 40 πάνυ εν καιρώ ποιήσαι. νθν μεν γάρ ζσως καλ υμείς αἰσθάνεσθε, ὡς ἀθύμως μὲν ἢλθον ἐπὶ τὰ ὅπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς: ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οίδα ὅ, τι ἄν τις χρήσαιτο αὐτοῖς εἴτε νυκτὸς δέοι τι 41 είτε και ημέρας. ην δέ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας, ώς μή τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλά καὶ 42 τί ποιήσουσι, πολύ εὐθυμότεροι ἔσονται. ἐπίστασθε γὰρ δή, ὅτι οὕτε πληθός ἐστιν οὕτε ἰσχὺς ἡ ἐν τῷ πολέμω τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπότεροι ᾶν σύν τοῖς θεοίς ταίς ψυχαίς ερρωμενέστεροι ίωσιν επί τούς πολεμίους, τούτους ώς έπι τὸ πολύ οἱ ἐναντίοι οὐ δέγον-43 ται. ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὧ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, όπόσοι μεν μαστεύουσι ζην έκ παντός τρόπου έν τοις πολεμικοίς, ούτοι μέν κακώς τε καὶ αἰσγρώς ώς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον έγνωκασι πασι κοινον είναι και αναγκαιον ανθρώποις, περί δε του καλώς αποθυήσκειν αγωνίζονται, τούτους όρω μαλλόν πως είς τὸ γήρας ἀφικνουμένους καὶ έως 44 αν ζώσιν εὐδαιμονέστερον διάγοντας. α και ήμας δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτφ γὰρ καιρῷ ἐσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθούς είναι καὶ τούς ἄλλους παρα-45 καλείν. | δ μεν ταῦτ' εἶπὼν ἐπαύσατο. μετὰ δὲ τοῦτον είπε Χειρίσοφος, 'Αλλά πρόσθεν μέν, & Ξενοφών, τοσοῦτον μόνον σε εγίγνωσκον, ὅσον ἡκουον ᾿Αθηναῖον είναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινώ σε ἐφ' οίς λέγεις τε καὶ

πράττεις, καὶ βουλοίμην αν ὅτι πλείστους εἶναι τοιούτους κοινὸν γὰρ αν εἴη τὸ ἀγαθόν. καὶ νῦν, ἔφη, μὴ 46 μέλλωμεν, ὡ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἤκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας. παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ. Γκαὶ ἄμα ταῦτ' εἰ- 47 πών ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δέοντα. ἐκ τούτου ἡρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς 'Αχαιός, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος 'Αχαιός, ἀντὶ δὲ Προξένου Ἐενοφῶν 'Αθηναῖος.

Έπει δε ήρηντο, ημέρα τε σχεδον υπέφαινε και είς 2 τὸ μέσον ήκον οἱ ἄρχοντες. καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφύλακας καταστήσαντας συγκαλείν τούς στρατιώτας. έπει δε και οι άλλοι στρατιώται συνήλθον, ανέστη πρώτον μέν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ έλεξεν ώδε. 'Ω ἄνδρες στρατιώται, χαλεπά μέν τὰ παρόντα, 2 όπότε ανδρών στρατηγών τοιούτων στερόμεθα καί λογαγών καὶ στρατιωτών, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Αριαίον, οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες, προδεδώκασιν ήμας. όμως δε δεί εκ των παρόντων ανδρας αγαθούς 3 τε έλθειν και μη υφίεσθαι, άλλα πειρασθαι, όπως, ην μεν δυνώμεθα, καλώς νικώντες σωζώμεθα· εί δὲ μή, λλά καλώς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε ενώμεθα ζώντες τοις πολεμίοις. οίομαι γάρ αν ήμας οιαύτα παθείν, οία τούς έχθρούς οί θεοί ποιήσειαν. πὶ τούτω Κλεάνωρ 'Ορχομένιος ἀνέστη καὶ έλεξεν ώδε. 4 1λλ' δράτε μέν, ω άνδρες την βασιλέως επιορκίαν αλ ἀσέβειαν, όρατε δὲ τὴν Τισσαφέρνους ἀπιστίαν, ττις λέγων ώς γείτων τε είη της Έλλάδος και περί λείστου αν ποιήσαιτο σώσαι ήμας, και έπι τούτοις ότὸς όμόσας ήμιν, αὐτὸς δεξιάς δούς, αὐτὸς έξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ήδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχω καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν. 5 ᾿Αριαῖος δέ, δν ἡμεῖς ἡθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὖτος οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κῦρον τὸν τεθνηκότα αἰδεσθείς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστὰς ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτίσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὁρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους ὡς ᾶν δυνώμεθα κράτιστα τοῦτο, ὅ, τι αν δοκῆ τοῖς θεοῖς, πάσχειν.

Έκ τούτου Ξενοφων ανίσταται έσταλμένος έπὶ πόλεμον ώς εδύνατο κάλλιστα, νομίζων, είτε νίκην διδοίεν οί θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρέπειν, εἴτε τελευταν δέοι, ορθως έγειν των καλλίστων έαυτον άξιωσαντα εν τούτοις της τελευτής τυγχάνειν του λόγου δὲ ἤρχετο ὧδε. Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιορκίαν τε και απιστίαν λέγει μεν Κλεάνωρ, επίστασθε δε και ύμεις, οίμαι. εί μεν οθν βουλευόμεθα πάλιν αὐτοις διά φιλίας ιέναι, ανάγκη ήμας πολλην αθυμίαν έχειν, όρωντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οὶ διὰ πίστεως αὐτοῖς έαυτοὺς ενεχείρισαν, οία πεπόνθασιν· εί μέντοι διανοούμεθα σύν τοις όπλοις ών τε πεποιήκασι δίκην επιθείναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αὐτοῖς ἰέναι, σύν τοις θεοις πολλαί ήμιν και καλαι έλπίδες είσι 9 σωτηρίας. τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυταί τις: άκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιὰ δρμή προσεκύνησαν τον θεόν, και Εενοφών είπε, Δοκεί μοι, δ ανδρες, έπει περι σωτηρίας ήμων λεγόντων, οιωνός του Διὸς τοῦ σωτήρος ἐφάνη, εὔξασθαι τῷ θεῷ τούτο θύσειν σωτήρια δπου αν πρώτον είς φιλίαν γώραν άφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δέ καλ τοις άλλοις θεοις

BOOK III. CHAP. II.

θύσειν κατά δύναμιν. και ότο δοκεί ταθτ', έφη, άνατεινάτω την γείρα. και ανέτειναν απαντες. Εκ τούτου εύξαντο και επαιώνισαν. Επει δε τα των θεών καλώς είγεν, ήργετο πάλιν ώδε. Ἐτύγγανον λέγων, ότι πολ-10 λαί και καλαί έλπίδες ήμιν είεν σωτηρίας. μέν γάρ ήμεις μέν έμπεδούμεν τούς τών θεών δρκους, οί δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασί τε καὶ τὰς σπονδάς καὶ τούς δρκους λελύκασιν. ούτω δ' έχόντων είκὸς τοῖς μέν πολεμίοις έναντίους είναι τούς θεούς, ήμιν δέ συμμάγους, οίπερ ίκανοί είσι καλ τούς μεγάλους ταγύ μικρούς ποιείν και τούς μικρούς, κάν έν δεινοίς ώσι, σώζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται. ἔπειτα δέξ ἀναμνή-11 σω γαρ ύμας και τούς των προγόνων των ήμετέρων κινδύνους, ίνα είδητε, ώς αγαθοίς τε ύμιν προσήκει είναι σώζονται τε σύν τοις θεοίς και έκ πάνυ δεινών οί άγαθοί ελθόντων μεν γάρ Περσών και τών σύν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλφ ώς ἀφανιούντων αὐθις τὰς 'Αθήνας, ὑποστήναι αὐτοῖς 'Αθηναῖοι τολμήσαντες ενίκησαν αὐτούς. καὶ εὐξάμενοι τη Αρτέμιδι ὁπό-12 σους αν κατακάνοιεν των πολεμίων τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τη θεώ, έπει ούκ είχον ίκανας εύρειν, έδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν, καὶ ἔτι καὶ νῦν ἀποθύουσιν. ἔπειτα ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγεί- 13 ρας την αναρίθμητον στρατιάν ηλθεν έπι την Έλλαδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατά γην καὶ κατά βάλατταν. ὧν ἔστι μεν τεκμήρια δραν τὰ τρόπαια, μέγιστον δε μαρτύριον ή έλευθερία των πόλεων, έν αις ύμεις έγενεσθε και έτράφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεούς προσκυνείτε. τοιούτων μέν έστε προγόνων. ι εν δη τουτό γε έρω, ως ύμεις καταισχύνετε αὐτούς. ίλλ' ούπω πολλαί ήμέραι ἀφ' οῦ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοις εκείνων εκγόνοις πολλαπλασίους ύμων αὐτων υικάτε σύν τοίς θεοίς, και τότε μέν δή περί της 15

Κύρου βασιλείας ἄνδρες ήτε αγαθοί νῦν δ', ὁπότε περί της ύμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγών ἐστι, πολύ δήπου ύμας προσηκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμοτέρους είναι. 16 άλλα μήν και Βαρραλεωτέρους νῦν πρέπει είναι πρὸς τούς πολεμίους. τότε μέν γάρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν τό τε πλήθος άμετρον δρώντες δμως έτολμήσατε σύν τώ πατρίω φρονήματι ίέναι είς αὐτούς νυν δε όπότε καλ πείραν ήδη έχετε αὐτῶν, ὅτι θέλουσι καλ πολλαπλάσιοι όντες μη δέχεσθαι ύμας, τί ἔτι ὑμιν προσήκεί 17 τούτους φοβεισθαι; μηδε μέντοι τοῦτο μείον δόξητε έγειν, εί οἱ Κύρειοι πρόσθεν σὰν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν άφεστήκασιν. ἔτι γὰρ οῦτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ ήμων ήττημένων έφευγον γούν πρός έκείνους καταλιπόντες ήμας. τους δε θέλοντας φυγής άρχειν πολύ κρείττον σύν τοις πολεμίοις ταττομένους ή έν τη ήμε-18 τέρα τάξει όραν. εί δέ τις αὐ ύμῶν ἀθυμεῖ, ὅτι ἡμῖν μέν ούκ είσλυ ίππεις, τοις δε πολεμίοις πολλοί πάρεισιν, ενθυμήθητε, δτι οί μύριοι ίππεις οὐδεν άλλο ή . μύριοί εἰσιν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ ἴππου ἐν μάχη ούδεὶς πώποτε ούτε δηχθεὶς ούτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οί δὲ ἄνδρες εἰσὶν οί ποιοῦντες ὅ, τι ᾶν ἐν ταῖς μάχαις 19 γίγνηται. οὐκοῦν τῶν γε ἱππέων πολύ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου οχήματος έσμεν οί μεν γάρ έφ' ίππων κρέμανται, φοβούμενοι οὐχ ήμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσείν· ήμεις δ' έπι γης βεβηκότες πολύ μέν ισγυρότερον παίσομεν, ήν τις προσίη, πολύ δε μάλλον ότου αν βουλώμεθα τευξόμεθα. ένὶ μόνφ προέχουσιν οί ίππεις ήμας • φεύγειν αὐτοίς ἀσφαλέστερόν ἐστιν 20 ή ήμιν. εί δε δή τας μεν μάχας θαρρείτε, ὅτι δε οὐκέτι ήμιν Τισσαφέρνης ήγήσεται οὐδὲ βασιλεύς άγοραν παρέξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε πότερον κρεῖττον Τισσαφέρνην ήγεμονα έχειν, δς επιβουλεύων ήμιν φανερός έστιν, ή οθς αν ήμεις ανδρας λαβόντες ήγεισθαι κελεύωμεν, οδ είσονται, ότι, ήν τι περί ήμας άμαρτά-

νωσι, περί τὰς ἐαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα άμαρτάτα δε επιτήδεια πότερον ωνείσθαι κρείττον 21 έκ της αγοράς ης ούτοι παρείχου, μικρά μέτρα πολλού άργυρίου, μηδέ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἡ αὐτοὺς λαμβάνειν, ήνπερ κρατώμεν, μέτρω χρωμένους, όπόσω αν εκαστος βούληται. εί δὲ ταῦτα μὲν γυγνώσκετε ὅτι κρείττονα, 22 τούς δὲ ποταμούς ἄπορον νομίζετε είναι καὶ μεγάλως ήγεισθε εξαπατηθήναι διαβάντες, σκέψασθε, εί άρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οι βάρβαροι. πάντες μεν γάρ οί ποταμοί, ην και πρόσω των πηγών άποροι ῶσι, προϊούσι πρὸς τὰς πηγάς διαβατοί γίγνονται οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες. εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν, 23 ήγεμών τε μηδείς ήμιν φανείται, οὐδ' ως ήμιν γε άθυμητέον. ἐπιστάμεθα γὰρ Μυσούς, οθς οὐκ ὰν ἡμῶν φαίημεν βελτίους είναι, οι βασιλέως άκοντος έν τη βασιλέως γώρα πολλάς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ώσαύτως, Λυκάονας δὲ καλ αύτολ είδομεν ότι έν τοις πεδίοις τὰ έρυμνὰ καταλαβόντες την τούτων χώραν καρπούνται. καὶ ήμᾶς 24 δ' αν έφην έγωγε χρηναι μήπω φανερούς είναι οίκαδε ώρμημένους, άλλα κατασκευάζεσθαι ώς αὐτοῦ που οἰκήσοντας, οίδα γαρ ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεύς πολλούς μεν ήγεμόνας αν δοία, πολλούς δ' αν όμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσειέ γ' αν αὐτοῖς και εί συν τεθρίπποις βούλοιντο απιέναι. και ημίν γ' αν οίδ' ότι τρις άσμενος ταθτ' εποίει, εί εώρα ήμας μένειν παρασκευαζομένους. άλλά γάρ δέδοικα, μή, 25 αν απαξ μάθωμεν άργοι ζην και εν άφθονοις βιστεύειν καὶ Μήδων δὲ καὶ Περσών καλαίς καὶ μεγάλαις γυναιξὶ καὶ παρθένοις όμιλεῖν, μή, ώσπερ οἱ λωτοφάγοι, έπιλαθώμεθα της οίκαδε όδοῦ. δοκεί οὖν μοι είκὸς καί 26 δίκαιον είναι πρώτον είς την Έλλάδα και πρός τους οίκείους πειρασθαι άφικνείσθαι και έπιδείξαι τοίς "Ελλησιν, ότι έκόντες πένονται, έξον αὐτοῖς τούς νῦν

οίκοι ακλήρους πολιτεύοντας ενθάδε κομισαμένους πλουσίους όραν. άλλα γάρ, ω άνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθα 27 δήλον ότι των κρατούντων έστί. τοῦτο δή δεί λέγειν, πως αν πορευοίμεθά τε ως ασφαλέστατα καί, εί μάγεσθαι δέοι, ώς κράτιστα μαγοίμεθα. πρώτον μέν τοίυυν, έφη, δοκεί μοι κατακαύσαι τας άμάξας, ας έχομεν, ໃνα μη τὰ ζεύγη ήμων στρατηγή, άλλὰ πορευώμεθα όπη αν τη στρατιά συμφέρη. ἔπειτα και τας σκηνάς συγκατακαῦσαι. αὖται γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέγουσιν άγειν, συνωφελούσι δ' ούδεν ούτε είς το μάχεσθαι ούτ' 28 είς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευών τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλην ὅσα πολέμου ένεκεν ή σίτων ή ποτών έχομεν, ίνα ώς πλείστοι μέν ήμων έν τοις ὅπλοις ωσιν, ως ελάχιστοι δε σκευοφορῶσι. κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι πάντα άλλότρια· ην δὲ κρατώμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ 29 σκευοφόρους ήμετέρους νομίζειν. λοιπόν μοι εἰπεῖν όπερ καὶ μέγιστον νομίζω είναι. όρατε γάρ καὶ τοὺς πολεμίους ότι οὐ πρόσθεν έξενεγκεῖν ετόλμησαν πρὸς ήμας πόλεμον πρίν τούς στρατηγούς ήμων συνέλαβον, νομίζοντες δυτων μεν των αρχόντων και ήμων πειθομένων ίκανούς είναι ήμας περιγενέσθαι τώ πολέμω. λαβόντες δε τους ἄρχοντης ἀναρχία αν και ἀταξία 30 ενόμιζον ήμας απολέσθαι. δεί οὖν πολύ μεν τοὺς άρχοντας επιμελεστέρους γενέσθαι τούς νύν των πρόσθεν, πολύ δε τούς άρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πει-31 θομένους μάλλον τοις άρχουσι νῦν ἡ πρόσθεν. ἡν δέ τις άπειθη, ην ψηφίσησθε τον άει ύμων έντυγγάνοντα συν τῷ ἄρχοντι κολάζειν, οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον έψευσμένοι έσονται τηθε γάρ τη ημέρα μυρίους όψονται άνθ' ένδς Κλεάρχους τούς ούδ' ένὶ ἐπιτρέψοντας 32 κακφ είναι. άλλα γαρ και περαίνειν ήδη ώρα ισως γαρ οί πολέμιοι αὐτίκα παρέσονται. ὅτω οὖν ταῦτα δοκεί καλώς έχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργφ

BOOK III. CHAP. II.

περαίνηται. εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον ἡ ταύτη, τολματω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινής σωτηρίας δεόμεθα.

Μετά ταῦτα Χειρίσοφος είπεν, 'Αλλ' εί μέν τινος 33 άλλου δεί πρὸς τούτοις οίς λέγει Εενοφών, και αὐτίκα έξέσται ποιείν· α δε νύν είρηκε δοκεί μοι ώς τάχιστα - ψηφίσασθαι άριστον είναι καὶ ότω δοκεί ταῦτα, ἀνατεινάτω την γείρα. ἀνέτειναν ἄπαντες. ἀναστάς δὲ 34 πάλιν είπε Εενοφών, 'Ω άνδρες, ακούσατε ών προσδείν δοκεί μοι. δήλον ὅτι πορεύεσθαι ήμας δεί ὅπου ἔξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κώμας είναι καλάς οὐ πλείον είκοσι σταδίων ἀπεγούσας οὐκ ἃν οὖν θαυ-35 μάζοιμι, εί οί πολέμιοι, ώσπερ οί δειλοί κύνες τούς μεν παριόντας διώκουσί τε και δάκνουσιν, ην δύνωνται, τούς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιοῦσιν έπακολουθοίεν. Ισως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμίν πο-36 ρεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους των δπλων, Ίνα τά σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρω ἢ. εί οὖν νῦν ἀποδειχθείη, τίνα χρη ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καλ τὰ πρόσθεν κοσμείν καλ τίνας ἐπλ τῶν πλευρῶν έκατέρων είναι, τίνας δ' όπισθοφυλακείν, οὐκ ἄν, ὁπότε οί πολέμιοι έλθοιεν, βουλεύεσθαι ήμας δέοι, άλλα χρώμεθ' αν εὐθὺς τοῖς τεταγμένοις. εἰ μὲν οὖν ἄλλος τις 37 βέλτιον όρậ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μή, Χειρίσοφος μὲν ήγείσθω, ἐπειδή καὶ Λακεδαιμόνιός ἐστι· τῶν δὲ πλευρων έκατέρων δύο των πρεσβυτάτων στρατηγώ έπιμελείσθων οπισθοφυλακώμεν δ' ήμεις εί νεώτατοι, έγώ τε και Τιμασίων, το νυν είναι. το δε λοιπον πειρώμενοι 38 ταύτης της τάξεως, βουλευσόμεθα δ, τι αν αεί κράτιστον δοκή είναι. εί δέ τις άλλο όρα βέλτιον, λεξάτω. δε ούδεις αντέλεγεν, είπεν, "Οτφ δοκεί ταῦτα, ανατεινάτω τὴν χειρα. ἔδοξε ταῦτα. Νῦν τοίνυν, ἔφη, 39 άπιόντας ποιείν δεί τὰ δεδογμένα. καὶ ὅστις τε ὑμῶν τούς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς

είναι · οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχείν · ὅστις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν · τῶν μὲν γὰρ νικώντων τὸ κατακαίνειν, τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστί καὶ εἴ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω · τῶν γὰρ νικώντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σώζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.

Τούτων λεχθέντων ανέστησαν καλ απελθόντες κατέκαιον τας αμάξας και τας σκηνάς, των δε περιττών ότου μεν δεοιτό τις μετεδίδοσαν άλλήλοις, τα δε άλλα είς τὸ πῦρ ἐρρίπτουν. ταῦτα ποιήσαντες ήριστοποιούντο. ἀριστοποιουμένων δὲ αὐτῶν ἔρχεται Μιθριδάτης σύν ίππεῦσιν ώς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος 2 τούς στρατηγούς είς ἐπήκοον λέγει ώδε. Ἐγώ, ὡ ἄνδρες "Ελληνες, καὶ Κύρω πιστὸς ην, ώς ύμεις ἐπίστασθε, καλ νῦν ὑμῖν εὔνους· καλ ἐνθάδε εἰμλ σὺν πολλῷ φόβφ διάγων. εὶ οὖν ὁρώην ὑμᾶς σωτήριόν τι βουλευομένους, έλθοιμι αν προς ύμας και τους θεράποντας πάντας έχων. λέξατε οὖν πρός με, τί ἐν νῷ ἔχετε, ώς φίλον τε καλ εύνουν καλ βουλόμενον κοινή σύν ύμεν 3 τον στόλον ποιείσθαι. βουλευομένοις τοίς στρατηγοίς έδοξεν ἀποκρίνασθαι τάδε· καὶ ἔλεγε Χειρίσοφος. Ήμιν δοκεί, εί μέν τις έα ήμας απιέναι οίκαδε, διαπορεύεσθαι τὴν γώραν ὡς ἃν δυνώμεθα ἀσινέστατα • ἡν δέ τις ήμας της όδου αποκωλύη, διαπολεμείν τούτω 4 ως αν δυνώμεθα κράτιστα. Εκ τούτου επειρατο Μιθριδάτης διδάσκειν, ώς απορον είη βασιλέως ακουτος σωένθα δη εγιγνώσκετο, ότι υπόπεμπτος είη. καλ γάρ των Τισσαφέρνους τις ολκείων παρηκολούθει 5 πίστεως ενεκα. καὶ ἐκ τούτου ἐδόκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον είναι δόγμα ποιήσασθαι τον πόλεμον ἀκήρυκτον είναι, έστ' εν τη πολεμία είεν διέφθειρον γάρ προσιόντες τούς στρατιώτας, και ένα γε λοχαγόν διέφθειραν Νίκαρχου 'Αρκάδα, και ώχετο απιων νυκτός σύν ανθρώποις ώς είκοσι.

Μετά ταῦτα ἀριστήσαντες καὶ διαβάντες τὸν Ζα- 6 πάταν ποταμον επορεύοντο τεταγμένοι, τὰ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσφ ἔχοντες. οὐ πολὺ δὲ προεληλυθότων αὐτών ἐπιφαίνεται πάλιν ὁ Μιθριδάτης ἰππέας έγων ως διακοσίους και τοξότας και σφενδονήτας ώς τετρακοσίους μάλα έλαφρούς καὶ εὐζώνους. προσήει μέν ώς φίλος ῶν πρὸς τοὺς "Ελληνας, ἐπεὶ δ' έγγυς έγενοντο, έξαπίνης οί μεν αυτών ετόξευον καί ίππεις και πεζοί, οι δ' έσφευδόνων και έτίτρωσκου. οι δὲ ὀπισθοφύλακες τῶν Ελλήνων ἔπασχον μὲν κακῶς, άντεποίουν δ' οὐδέν· οί τε γάρ Κρητες βραγύτερα τῶν Περσων ετόξευον και αμα ψιλοί όντες είσω των όπλων κατεκέκλειντο, οί τε ακοντισταί βραχύτερα ηκόντιζον η ώς εξικνείσθαι των σφενδονητων. Εκ τούτου Εενο- 8 φωντι έδόκει διωκτέον είναι καὶ έδίωκον των τε όπλιτῶν καὶ τῶν πελταστῶν οἱ ἔτυχον σὺν αὐτῷ ὀπισθοφυλακούντες διώκοντες δε οὐδένα κατελάμβανον των πολεμίων. ούτε γάρ ίππεις ήσαν τοις "Ελλησιν ούτε 9 οί πεζοὶ τοὺς πεζοὺς ἐκ πολλοῦ φεύγοντας ἐδύναντο καταλαμβάνειν εν ολύγω χωρίω. πολύ γάρ ούχ σίον τε ην ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρατεύματος διώκειν. οἱ δὲ 10 / 2 βάρβαροι ίππεις και φεύγοντες αμα ετίτρωσκον είς τούπισθεν τοξεύοντες ἀπὸ τῶν ἵππων, ὁπόσον δὲ προδιώξειαν οἱ "Ελληνες, τοσοῦτον πάλιν ἐπαναγωρεῖν μαχομένους έδει. ὥστε της ημέρας ὅλης διηλθον οὐ 11 πλέον πέντε καὶ είκοσι σταδίων, άλλα δείλης αφίκοντο είς τὰς κώμὰς. ἔνθα δὴ πάλιν ἀθυμία ἢν. καὶ Χειρίσοφος καὶ οἱ πρεσβύτατοι τῶν στρατηγῶν Εενοφῶντα ήτιωντο, ότι εδίωκεν άπὸ της φαλαγγος καὶ αὐτός τε έκινδύνευε καὶ τοὺς πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον ἐδύνατο Βλάπτειν. ἀκούσας δὲ Εενοφῶν ἔλεγεν ὅτι ὀρθῶς 12 ήτιῶντο καὶ αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτοῖς μαρτυροίη. ἀλλ' έγω, έφη, ηναγκάσθην διώκειν, έπειδη έώρων ήμας έν rώ μένειν κακώς μέν πάσχοντας, αντιποιείν δè οὐ

1 δυγαμένους. ἐπειδη δὲ ἐδιώκομεν, ἀληθη, ἔφη, ὑμεῖς `λέγετε· κακώς μεν γαρ ποιείν ούδεν μαλλον εδυνάμεθα 14 τούς πολεμίους, άνεχωρούμεν δὲ πάνυ χαλεπώς. τοῖς ούν θεοίς χάρις, ότι οὐ σύν πολλή ρώμη, άλλα σύν ολίγοις ηλθον, ώστε βλάψαι μεν μη μεγάλα, δηλώσαι 15 δε ων δεόμεθα. νῦν γὰρ οἱ μεν πολέμιοι τοξεύουσι καὶ σφενδονῶσιν ὅσον οὖτε οἱ Κρῆτες ἀντιτοξεύειν δύνανται ούτε οἱ ἐκ χειρὸς βάλλοντες ἐξικνεῖσθαι. όταν δὲ αὐτοὺς διώκωμεν, πολύ μὲν οὐχ οδόν τε χωρίον άπὸ τοῦ στρατεύματος διώκειν, ἐν ὀλίγω δὲ οὐδ' εί ταχύς είη πεζὸς πεζὸν αν διώκων καταλάβοι έκ τόξου 16 ρύματος. ήμεις οθν εί μέλλομεν τούτους ειργειν ώστε μη δύνασθαι βλάπτειν ήμας πορευομένους, σφενδονητων τε την ταχίστην δεί και ίππέων. ἀκούω δ' είναι έν τῷ στρατεύματι ἡμῶν 'Ροδίους, ὧν τοὺς πολλούς φασιν ἐπίστασθαι σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν καὶ 17 διπλάσιον φέρεσθαι τῶν Περσικῶν σφενδονῶν. ναι γαρ δια το χειροπληθέσι τοις λίθοις σφενδοναν έπὶ βραχὺ έξικνοῦνται, οἱ δὲ Ῥόδιοι καὶ ταῖς μολυ-18 βδίσιν ἐπίστανται χρησθαι. ην οὐν αὐτῶν ἐπισκεψώμεθα τίνες πέπανται σφενδόνας, καὶ τούτω μεν δώμεν αὐτών ἀργύριον, τῷ δὲ ἄλλας πλέκειν ἐθέλοντι άλλο αργύριον τελώμεν, και τώ σφενδου μν έντεταγμένω εθέλοντι άλλην τινά απέλειαν εύρίσκωμεν, ίσως 19 τινèς φανοῦνται ίκανοὶ ήμᾶς ἀφελεῖν. ὁρῶ δὲ καὶ ίππους όντας εν τώ στρατεύματι, τούς μέν τινας παρ' έμοί, τούς δὲ τῷ Κλεάρχω καταλελειμμένους, πολλούς δε και άλλους αίχμαλώτους σκευοφοροῦντας. αν ούν τούτους πάντας εκλέξαντες σκευοφόρα μεν άντιδωμεν, τούς δε ίππους είς ίππέας κατασκευάσωμεν, ίσως καί 20 οὐτοί τι τοὺς φεύγοντας ἀνιάσουσιν. ἔδοξε ταῦτα. καὶ ταύτης της νυκτός σφενδονηται μέν είς διακοσίους έγένοντο, ζηποι δὲ καὶ ίππεις έδοκιμάσθησαν τῆ ύστεραία είς πεντήκοντα, καὶ σπολάδες καὶ θώρακες αὐτοῖς

ذ

έπορίσθησαν, καὶ ἵππαρχος δὲ ἐπεστάθη Δύκιος ὁ Πολυστράτου 'Αθηναῖος.

Μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν τἢ ἄλλη ἐπορεύ- 4 ουτο πρωιαίτερου αναστάντες χαράδραν γάρ αὐτούς έδει διαβήναι, έφ' ή έφοβούντο μη έπιθοίντο αὐτοίς διαβαίνουσιν οἱ πολέμιοι. διαβεβηκόσι δὲ αὐτοῖς 2 πάλιν φαίνεται ὁ Μιθριδάτης, έγων ίππέας γιλίους, τοξότας δε και σφενδονήτας είς τετρακισγιλίους τοσούτους γαρ ήτησε Τισσαφέρνην καλ έλαβεν, υποσγόμενος, αν τούτους λάβη, παραδώσειν αὐτῷ τοὺς Ελληνας, καταφρονήσας, ότι ἐν τῆ πρόσθεν προσβολῆ ολίγους έχων έπαθε μεν ούδεν, πολλά δε κακά ενόμιζε ποιήσαι. ἐπεὶ δὲ οἱ Ελληνες διαβεβηκότες ἀπείγον 3 της γαράδρας όσον οκτώ σταδίους, διέβαινε και ό Μιθριδάτης έγων την δύναμιν. παρήγιγελτο δε τών τε πελταστών οθς έδει διώκειν και τών όπλιτών, και τοίς ίππεῦσιν εἴρητο βαρροῦσι διώκειν ώς ἐφεψομένης ίκανης δυνάμεως. ἐπεὶ δὲ ὁ Μιθριδάτης κατειλήφει 4 καὶ ήδη σφενδόναι καὶ τοξεύματα έξικνοῦντο, ἐσήμηνε τοις Ελλησι τη σάλπιγγι, και εύθυς έθεον όμόσε οίς είρητο και οι ίππεις ήλαυνον οι δε ουκ εδέξαντο, άλλ' έφευγον έπὶ τὴν χαράδραν. ἐν ταύτη τῆ διώξει τοῖς 5 βαρβάροις των τε πεζων απέθανον πολλοί και των ίππέων εν τη γαράδρα ζωοί ελήφθησαν είς οκτωκαίδεκα. τούς δε αποθανόντας αυτοκέλευστοι οι Ελληνες ηκίσαντο, ώς ὅτι φοβερώτατον τοῖς πολεμίοις εἴη ὁρᾶν. καὶ οἱ μὲν πολέμιοι οὕτω πράξαντες ἀπηλθον, οἱ δὲ 6 Έλληνες ἀσφαλώς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας άφίκουτο έπι του Τίγρητα ποταμόν. ἐνταῦθα πόλις 7 ην έρημη μεγάλη, δυομα δ' αὐτη ην Λάρισσα Εκουν δ' αὐτὴν τὸ παλαιὸν Μῆδοι. τοῦ δὲ τείχους ἢν αὐτῆς τὸ εὖρος πέντε καὶ εἴκοσι πόδες, τψος δ' ἐκατόν τοῦ ε κύκλου ή περίοδος δύο παρασάγγαι ο οκοδόμητο δε τλίνθοις κεραμίναις κρηπίς δ' ύπην λιθίνη το ύψος

8 είκοσι ποδών. ταύτην βασιλεύς ὁ Περσών, ότε παρά Μήδων την άρχην ελάμβανου Πέρσαι, πολιορκών οὐδενί τρόπω εδύνατο ελείν ήλιον δε νεφέλη προκαλύ-Ψασα ήφάνισε μέχρι εξέλιπον οι ανθρωποι, και ούτως παρά ταύτην την πόλιν ην πυραμίς λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος ἐνὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὕψος δύο πλέθρων. έπι ταύτης πολλοι των βαρβάρων ήσαν έκ των πλη-10 σίου κωμών αποπεφευγότες. εντεύθεν επορεύθησαν σταθμον ένα, παρασάγγας έξ, προς τείχος έρημον μέγα προς [τή] πόλει κείμενον δυομα δε ήν τή πόλει Μέσπιλα. Μήδοι δ' αὐτήν ποτε ὤκουν. ἡν δὲ ἡ μὲν κρηπίς λίθου ξεστοῦ κογχυλιάτου, τὸ εὖρος πεντή-11 κουτα ποδών και τὸ ύψος πεντήκοντα. ἐπὶ δὲ ταύτη επφκοδόμητο πλίνθινον τείχος, τὸ μέν εθρος πεντήκοντα ποδών, τὸ δὲ τψος ἐκατόν· τοῦ δὲ κύκλου ἡ περίοδος έξ παρασάγγαι. ἐνταῦθα ἐλέγετο Μήδεια γυνη βασιλέως καταφυγείν, ότε ἀπώλεσαν την άρχην 12 ύπο Περσών Μήδοι. ταύτην δε την πόλιν πολιορκών ό Περσών βασιλεύς ούκ εδύνατο ούτε χρόνφ έλειν ούτε

βία · Ζεύς δ' εμβρουτήτους ποιεί τούς ενοικούντας, καὶ ούτως ξάλω.

'Εντεύθεν δ' επορεύθησαν σταθμον ένα, παρασάγγας τέτταρας. είς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσαφέρνης έπεφάνη, ούς τε αὐτὸς ἱππέας ηλθεν ἔχων καὶ την Ορόντου δύναμιν τοῦ τὴν βασιλέως θυγατέρα ἔχοντος και οθς Κύρος έχων ανέβη βαρβάρους και οθς δ βασιλέως άδελφὸς έχων βασιλεί έβοήθει, καὶ πρὸς τούτοις όσους βασιλεύς έδωκεν αὐτώ, ώστε τὸ στράτευμα πάμ-14 πολυ έφάνη. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένετο, τὰς μὲν τῶν τάξεων

είχεν ὅπισθεν καταστήσας, τὰς δὲ εἰς τὰ πλάγια παραγαγών εμβάλλειν μεν ούκ ετόλμησεν ούδ' εβούλετο διακινδυνεύειν, σφενδοναν δε παρήγιγειλε και τοξεύειν.

15 έπει δε διαταγθέντες οι 'Ρόδιοι εσφενδόνησαν και οί [Σκύθαι] τοξόται επόξευσαν και οὐδεις ήμαρτανεν αν-

δρός, οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ προύθυμεῖτο ῥάδιον ἢν, καὶ ὁ Τισσαφέρνης μάλα ταχέως έξω βελών άπεχώρει και αί άλλαι τάξεις άπεχώρησαν. καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας οί 16 μεν επορεύοντο, οί δ' είποντο και οὐκέτι εσίνοντο οί βάρβαροι [τη τότε ἀκροβολίσει] · μακρότερον γὰρ οί 'Ρόδιοι τῶν τε Περσῶν ἐσφενδόνων καὶ τῶν πλείστων τοξοτών. μεγάλα δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ Περσικά ἐστιν 17 ώστε χρήσιμα ην όπόσα άλίσκοιτο των τοξευμάτων τοίς Κρησί, καὶ διετέλουν χρώμενοι τοίς τῶν πολεμίων τοξεύμασι, καλ εμελέτων τοξεύειν άνω ίέντες μακράν. εύρισκετο δε και νεύρα πολλά εν ταις κώμαις και μόλυβδος, ώστε χρησθαι είς τὰς σφενδόνας. καὶ ταύτη 18 μέν τη ημέρα, επεί κατεστρατοπεδεύοντο οί "Ελληνες κώμαις επιτυχόντες, απηλθον οι βάρβαροι μείον έχοντες εν τη τότε ακροβολίσει την δ' επιούσαν ημέραν έμειναν οί "Ελληνες και επεσιτίσαντο. ην γάρ πολύς σίτος έν ταίς κώμαις. τη δ' ύστεραία επορεύοντο διά τοῦ πεδίου, καὶ Τισσαφέρνης είπετο ἀκροβολιζόμενος. ένθα δή οί "Ελληνες έγνωσαν, ὅτι πλαίσιον ἰσόπλευρον 19 πονηρά τάξις εξη πολεμίων επομένων. ἀνάγκη γάρ έστιν, ην μέν συγκύπτη τὰ κέρατα τοῦ πλαισίου η όδοῦ στενοτέρας οὔσης ἡ ὀρέων ἀναγκαζόντων ἡ γεφύρας, εκθλίβεσθαι τους οπλίτας και πορεύεσθαι πονήρως αμα μεν πιεζομένους αμα δε και ταραττομένους. ώστε δυσγρήστους είναι ανάγκη ατάκτους όντας. όταν 20 δ' αὐ διασγή τὰ κέρατα, ἀνάγκη διασπάσθαι τοὺς τότε έκθλιβομένους και κενον γίγνεσθαι το μέσον των κεράτων, καὶ ἀθυμεῖν τοὺς ταῦτα πάσχοντας τῶν πολεμίων έπομένων. καὶ ὁπότε δέοι γέφυραν διαβαίνειν ἢ ἄλλην τινα διάβασιν, έσπευδεν έκαστος βουλόμενος φθάσαι πρώτος και εθεπίθετον ήν ένταθθα τοίς πολεμίοις. έπει δε ταῦτα έγνωσαν οἱ στρατηγοί, ἐποιήσαντο εξ 21 λόχους ανα έκατον ανδρας, και λοχαγούς επέστησαν καὶ άλλους πεντηκοντήρας καὶ άλλους ενωμοτάρχας.

οδτοι δὲ πορευόμενοι οἱ λοχαγοί, ὁπότε μὲν συγκύπτοι τα κέρατα, υπέμενον υστεροι, ωστε μη ενογλείν τοίς 22 κέρασι, τότε δὲ παρήγον ἔξωθεν τῶν κεράτων. ὁπότε δε διάσγοιεν αι πλευραί του πλαισίου, το μέσον αν έξεπίμπλασαν, εί μεν στενότερον είη το διέχον, κατά λόχους, εί δὲ πλατύτερον, κατά πεντηκοστύς, εί δὲ πάνυ πλατύ, κατ' ένωμοτίας ωστε αξί ξκπλεων είναι 23 τὸ μέσον. εἰ δὲ καὶ διαβαίνειν τινὰ δέοι διάβασιν ή γέφυραν, οὐκ ἐταράττοντο, ἀλλ' ἐν τῷ μέρει οἱ λογαγοὶ διέβαινου καὶ εἴ που δέοι τι τῆς φάλαγγος, ἐπιπαρῆσαν οὖτοι. τούτφ τῷ τρόπφ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ήνίκα δὲ τὸν πέμπτον ἐπορεύοντο είδον 24 τ**έττα**ρας. Βασίλειον τι καὶ περὶ αὐτὸ κώμας πολλάς, τὴν δὲ όδὸν πρὸς τὸ χωρίου τοῦτο διὰ γηλόφων ύψηλων γιγνομένην, οδ καθήκον άπὸ τοῦ όρους, ὑφ' ῷ ἡν κώμη. καὶ είδον μεν τους γηλόφους ἄσμενοι οί "Ελληνες, ώς εἰκός, 25 τῶν πολεμίων ὄντων ἱππέων· ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐκ τοῦ πεδίου ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν πρώτον γήλοφον καὶ κατέβαινον ώς έπὶ τὸν ἔτερον ἀναβαίνειν, ἐνταῦθα ἐπιγίγνονται οἱ βάρβαροι καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ εἰς τὸ πρα-26 νες έβαλλον, εσφενδόνων, ετόξευον ύπο μαστύγων, καί πολλούς κατετίτρωσκου καλ έκράτησαν των Ελλήνων γυμνήτων και κατέκλεισαν αὐτοὺς εἴσω τῶν ὅπλων. ώστε παντάπασι ταύτην την ημέραν άγρηστοι ήσαν έν τῷ ὄχλφ ὄντες καὶ οἱ σφενδονηται καὶ οἱ τοξόται. 27 έπει δε πιεζόμενοι οι Ελληνες επεχείρησαν διώκειν, σχολή μεν έπι το άκρον αφικνούνται οπλίται όντες, 28 οἱ δὲ πολέμιοι ταχὺ ἀπεπήδων. πάλιν δὲ ὁπότε ἀπίοιεν πρός τὸ ἄλλο στράτευμα, ταὐτὰ ἔπασχον, καὶ έπὶ τοῦ δευτέρου γηλόφου ταὐτὰ ἐγίγνετο, ὥστε ἀπὸ τοῦ τρίτου γηλόφου ἔδοξεν αὐτοῖς μὴ κινεῖν τοὺς στρατιώτας, πρὶν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ πλαισίου ₩ββάνήγαγον πελταστάς πρὸς τὸ ὅρος. ἐπεὶ δ' οὖτοι εγένοντο ύπερ των επομένων πολεμίων, οὐκέτι επετί-

θευτο οί πολέμιοι τοῖς καταβαίνουσι, δεδοικότες, μή άποτμηθείησαν καλ άμφοτέρωθεν αὐτῶν γένοιντο οί πολέμιοι. ούτω τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας πορευόμενοι, οί 30 μεν έν τή όδφ κατά τους γηλόφους, οί δε κατά το δρος έπιπαριόντες, ἀφίκοντο εἰς τὰς κώμας καὶ ἰατρούς κατέστησαν όκτώ πολλοί γαρ ήσαν οί τετρωμένοι. ένταῦ-31 θα έμειναν ήμέρας τρείς και τών τετρωμένων ένεκα και αμα επιτήδεια πολλά είχον, αλευρα, οίνον, κριθάς επποις συμβεβλημένας πολλάς. ταῦτα δὲ συνενηνεγμένα ην τω σατραπεύοντι της γώρας. τετάρτη δ' ημέρα καταβαίνουσιν είς τὸ πεδίον. ἐπεὶ δὲ κατέλαβεν αὐ-32 τοὺς Τισσαφέρνης σὺν τῆ δυνάμει, ἐδίδαξεν αὐτοὺς ἡ ανώγκη κατασκηνήσαι ου πρώτον είδον κώμην και μή πορεύεσθαι έτι μαχομένους πολλοί γαρ ήσαν απόμαγοι, οί τετρωμένοι και οί εκείνους φέροντες και οί των φερόντων τὰ ὅπλα δεξάμενοι. ἐπεὶ δὲ κατεσκή-33 νησαν καὶ ἐπεγείρησαν αὐτοῖς ἀκροβολίζεσθαι οἱ βάρβαροι πρός την κώμην προσιόντες, πολύ περιήσαν οί Έλληνες πολύ γάρ διέφερεν έκ χώρας όρμωμένους άλέξασθαι ή πορευομένους επιούσι τοῦς πολεμίοις μάχεσθαι. ήνίκα δ' ην ήδη δείλη, ώρα ην απιέναι τοις 34 πολεμίοις ούποτε γαρ μείον απεστρατοπεδεύοντο οί Βάρβαροι τοῦ Ελληνικοῦ Εξήκοντα σταδίων, Φοβούιενοι, μη της νυκτός οι Ελληνες επιθώνται αὐτοις. τονηρον γάρ νυκτός έστι στράτευμα Περσικόν. οί τε 35 ιάρ επποι αὐτοῖς δέδενται καὶ ώς ἐπὶ τὸ πολύ πεποισμένοι είσὶ τοῦ μη φεύγειν ένεκα, εί λυθείησαν, εάν έ τις θόρυβος γύγνηται, δεί επισάξαι τον ίππον Πέρη άνδρι και χαλινώσαι δεί και θωρακισθέντα άναηναι έπι τον ίππον. ταθτα δε πάντα χαλεπά νύκτωρ ελ θορύβου όντος. τούτου ένεκα πόρρω απεσκήνουν υ Ελλήνων. ἐπεὶ δὲ ἐγίγνωσκον αὐτοὺς οἱ Ελλη-36 ς βουλομένους απιέναι και διαγγελλομένους, εκήρυξε ες "Ελλησι συσκευάζεσθαι ακουόντων των πολεμίων.

καλ χρόνον μέν τινα ἐπέσχον της πορείας οἱ βάρβαροι, έπειδή δε όψε εγγυετο, απήεσαν ου γαρ εδόκει λυσιτελείν αὐτοίς νυκτός πορεύεσθαι καλ κατάγεσθαι έπλ 37 το στρατόπεδου. ἐπειδη δὲ σαφῶς ἀπιόντας ήδη ἐώρων οί "Ελληνες, επορεύοντο καλ αὐτολ ἀναζεύξαντες καλ διηλθον όσον έξήκοντα σταδίους. καὶ γύγνεται τοσοῦτον μεταξύ των στρατευμάτων, ωστε τη ύστεραία οὐκ έφάνησαν οι πολέμιοι οὐδὲ τἢ τρίτη, τἢ δὲ τετάρτη νυκτός προελθόντες καταλαμβάνουσι γωρίον ύπερδέξιον οἱ βάρβαροι, ή ἔμελλον οἱ Ελληνες παριέναι, άκρωνυχίαν δρους, ύφ' ην ή κατάβασις ην είς τὸ πεέπειδη δὲ έώρα Χειρίσοφος προκατειλημμένην την ακρωνυχίαν, καλεί Εενοφωντα από της ούρας καί κελεύει λαβόντα τους πελταστάς παραγενέσθαι είς τὸ 39 πρόσθεν. ό δὲ Ξενοφών τοὺς μὲν πελταστὰς οὐκ Ϋιγεν. έπιφαινόμενον γάρ εώρα Τισσαφέρνην και τὸ στράτευμα παν αὐτὸς δὲ προσελάσας ήρώτα, Τί καλεις; ό δε λέγει αὐτῷ, Εξεστιν ὁρᾶν προκατείληπται γὰρ ήμεν ο ύπερ της καταβάσεως λόφος, και οὐκ ἔστι 40 παρελθείν, εί μη τούτους ἀποκόψομεν. ἀλλά τί οὐκ ήγες τους πελταστάς; ὁ δὲ λέγει, ὅτι οὐκ ἐδόκει αὐτῷ έρημα καταλιπείν τα όπισθεν πολεμίων επιφαινομένων. 'Αλλά μην ώρα γ', έφη, βουλεύεσθαι, πώς τις 41 τους άνδρας ἀπελά ἀπὸ τοῦ λόφου. ἐνταῦθα Εενοφών όρα του δρους την κορυφην ύπερ αύτου του έαυτων στρατεύματος ούσαν, και από ταύτης έφοδον έπι τὸν λόφον, ένθα ήσαν οί πολέμιοι, καὶ λέγει, Κράτιστον, ω Χειρίσοφε ήμιν ίεσθαι ως τάχιστα έπι τὸ ἄκρον. ην γαρ τοῦτο λάβωμεν, οὐ δυνήσονται μένειν οἱ ὑπερ της όδου. άλλά, εί βούλει, μένε έπι τώ στρατεύματι, έγω δ' έθέλω πορεύεσθαι εί δε χρήζεις, πορεύου έπι 42 τὸ όρος, ἐγώ δὲ μενῶ αὐτοῦ. 'Αλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ό Χειρίσοφος, όπότερον βούλει έλέσθαι. είπων ό Εενοφων, ότι νεώτερός έστιν, αίρειται πορεύεσθαι,

κελεύει δέ οἱ συμπέμψαι ἀπὸ τοῦ στόματος ἄνδρας. μακρον γαρ ην άπο της ουράς λαβείν. και ο Χειρί-43 σοφος συμπέμπει τούς ἀπὸ τοῦ στόματος πελταστάς. έλαβε δε τούς κατά μέσον τοῦ πλαισίου. συνέπεσθαι δ' έκέλευσεν αὐτῷ καὶ τοὺς τριακοσίους οθς αὐτὸς είχε των επιλέκτων επί τω στόματι του πλαισίου. έντευ-44 θεν επορεύοντο ώς εδύναντο τάχιστα. οι δ' επί τοῦ λόφου πολέμιοι ώς ενόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ άκρον, εὐθὺς καὶ αὐτοὶ ώρμησαν άμιλλασθαι ἐπὶ τὸ άκρον. καὶ ἐνταῦθα πολλή μὲν κραυγή ἢν τοῦ Ἑλλη-45 νικού στρατεύματος διακελευομένων τοίς έαυτών, πολλή δε κραυγή των άμφι Τισσαφέρνην τοις εαυτών διακελευομένων. Εενοφών δε παρελαύνων επί τοῦ Ιππου 48 παρεκελεύετο, "Ανδρες, νῦν ἐπὶ τὴν Ελλάδα νομίζετε άμιλλασθαι, νῦν πρὸς τοὺς παίδας καὶ τὰς γυναίκας, υῦν ὀλίγον πονήσαντες ἀμαχεί τὴν λοιπὴν πορευσόμεθα. Σωτηρίδης δε ο Σικυώνιος είπεν, Ούκ εξ Ισου, 47 ω Εενοφών, εσμέν συ μεν γαρ εφ' ίππου όχη, εγώ δὲ χαλεπῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα φέρων. καὶ δς ἀκού-48 σας ταθτα καταπηδήσας ἀπὸ τοθ ἵππου ώθεῖται αὐτον έκ της τάξεως, και την άσπίδα άφελόμενος ώς έδύνατο τάχιστα έχων επορεύετο ετύγχανε δε καλ θώρακα έχων τον ίππικόν· ώστε επιέζετο. καὶ τοῖς μεν εμπροσθεν υπάγειν παρεκελεύετο, τοις δε δπισθεν παριέναι μόλις έπομένοις. οί δ' άλλοι στρατιώται 49 παίουσι καὶ βάλλουσι καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδην, έστε ηνάγκασαν λαβόντα την ασπίδα πορεύεσθαι. ο δὲ ἀναβάς, ἔως μὲν βάσιμα ἢν ἐπὶ τοῦ ἵππου ἦγεν, ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἡν, καταλιπών τὸν ἵππον ἔσπευδε τεζη. και φθάνουσιν έπι τῷ ἄκρφ γενόμενοι τοὺς τολεμίους.

"Ευθα δη οι μεν βάρβαροι στραφέντες εφευγον ή 5 καστος εδύνατο, οι δ' Ελληνες είχον το άκρον. οι δε μφι Τισσαφέρνην και 'Αριαίον αποτραπόμενοι άλλην

όδον όγοντο. οι δε άμφι Χειρίσοφον καταβάντες είς τὸ πεδίον ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν κώμη μεστ πολλών άναθών. ήσαν δε και άλλαι κώμαι πολλαί πλήρεις πολλών ἀγαθών ἐν τούτφ τῷ πεδίφ παρὰ τὸν Τύγρητα 2 ποταμόν. ήνίκα δ' ην δείλη, έξαπίνης οί πολέμιοι έπιφαίνονται έν τῷ πεδίφ, καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινας των εσκεδασμένων εν τω πεδίω καθ' άρπαγήν· και γάρ νομαι πολλαι βοσκημάτων διαβιβαζόμεναι είς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατελήφθησαν. 3 ενταύθα Τισσαφέρνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καίειν ἐπεγείρησαν τὰς κώμας. καὶ τῶν Ελλήνων μάλα ἡθύμησάν τινες, εννοούμενοι, μη τα επιτήδεια, εί καίοιεν, ούκ 4 έγοιεν οπόθεν λαμβάνοιεν. και οι μεν αμφί Χειρίσοφον απήεσαν έκ της βοηθείας ο δε Εενοφών επεί κατέβη, παρελαύνων τὰς τάξεις, ἡνίκα ἀπὸ τῆς βοη-5 θείας ἀπήντησαν οἱ Ελληνες, ἔλεγεν, Όρᾶτε, ὡ ἄνδρες "Ελληνες, υφιέντας την χώραν ήδη ημετέραν είναι; à γάρ, ότε ἐσπένδοντο, διεπράττοντο, μη καίειν την βασιλέως χώραν, νῦν αὐτοὶ καίουσιν ώς άλλοτρίαν. άλλ' εάν που καταλίπωσί γε αύτοις τὰ ἐπιτήδεια, 6 δψονται καὶ ήμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. ἀλλ'. ὧ Χειρίσοφε, έφη, δοκεί μοι βοηθείν έπὶ τοὺς καίοντας ώς ύπερ της ημετέρας. ό δε Χειρίσοφος είπεν, Οὔκουν έμουγε δοκεί· άλλά καὶ ήμεῖς, έφη, καίωμεν, καὶ οὕτω βάττον παύσονται.

έρωτώμενος δε ότου δέοιτο, 'Ασκών, έφη, δισχιλίων 9 δεήσομαι· πολλά δ' όρω ταῦτα πρόβατα καὶ αίγας καί βούς και όνους, α άποδαρέντα και φυσηθέντα ραδίως αν παρέχοι την διάβασιν. δεήσομαι δε και τών 10 δεσμών οίς χρήσθε περί τὰ ὑποζύγια· τούτοις ζεύξας τούς ἀσκούς πρὸς ἀλλήλους, ὁρμίσας ἔκαστον ἀσκὸν λίθους άρτήσας καλ άφεις ώσπερ άγκύρας είς τὸ ύδωρ, διαγαγών και άμφοτέρωθεν δήσας, έπιβαλώ ύλην και γην ἐπιφορήσω· ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε αὐτίκα 11 μάλα εἴσεσθε· πᾶς γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἔξει τοῦ μὴ καταδύναι ωστε δε μη όλισθάνειν η ύλη και η γη σχήσει. ἀκούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐν-12 θύμημα χάριεν εδόκει είναι, το δ' έργον αδύνατον. ήσαν γάρ οἱ κωλύσοντες πέραν πολλοὶ ἱππεῖς, οδ εὐθὺς τοις πρώτοις οὐδὲν ἄν ἐπέτρεπον τούτων ποιείν. ἐν-13 ταθθα την μέν υστεραίαν έπανεχώρουν είς τουμπαλιν [ή] πρὸς Βαβυλώνα εἰς τὰς ἀκαύστους κώμας, κατακαύσαντες ένθεν έξήεσαν ωστε οί πολέμιοι οὐ προσήλαυνον, άλλα έθεωντο και δμοιοι ήσαν Βαυμάζειν, δποι ποτε τρέψονται οί "Ελληνες και τί εν νφ έχοιεν. ενταθθα οί μεν άλλοι στρατιώται άμφι τα επιτήδεια 14 ζσαν· οί δὲ στρατηγοὶ καὶ οί λοχαγοὶ πάλιν συνήλθον, ιαί συναγαγόντες τούς έαλωκότας ήλεγγον την κύκλω τᾶσαν χώραν τίς ἐκάστη είη. οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι τὰ 15 ιέν πρός μεσημβρίαν της έπλ Βαβυλώνα είη καλ Μηίαν, δι' ήσπερ ήκοιεν, ή δὲ πρὸς ἔω ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Εκβάτανα φέροι, ένθα θερίζειν και ἐαρίζειν λέγετα: βασιλεύς, ή δε διαβάντι τον ποταμον προς έσπέραν πὶ Δυδίαν καὶ Ἰωνίαν φέροι, ή δὲ διὰ τῶν ὀρέων καὶ ρὸς ἄρκτον τετραμμένη ὅτι εἰς Καρδούγους ἄγοι. ούτους δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὅρη καὶ πολεμικούς 16 υαι, καὶ βασιλέως οὐκ ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν οτε είς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιὰν δώδεκα μυριάδας. ρύτων δε οὐδενα ἀπονοστήσαι διὰ την δυσχωρίαν.

όπότε μέντοι πρὸς τὸν σατράπην τὸν ἐν τῷ πεδίφ σπείσαιντο, καὶ ἐπιμιγνύναι σφῶν τε πρὸς ἐκείνους 17 καὶ ἐκείνων πρὸς ἑαυτούς. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἑκασταχόσε φάσκοντας εἰδέναι, οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες, ὅποι πορεύεσθαι ἔμελλον. ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἰναι διὰ τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους ἐμβαλεῖν· τούτους γὰρ διελθόντας ἔφασαν εἰς ᾿Αρμενίαν ἤξειν, ἡς ᾿Ορόντας ἡρχε πολλῆς καὶ εὐδαίμονος. ἐντεῦθεν δ᾽ εἴπορον 18 ἔφασαν εἰναι, ὅποι τις ἐθέλοι πορεύεσθαι. ἐπὶ τούτοις ἐθύσαντο, ὅπως, ὁπηνίκα καὶ δοκοίη τῆς ὥρας, τὴν πορείαν ποιοῖντο· τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων ἐδεδοίκεσαν μὴ προκαταληφθείη· καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσαιεν, συνεσκευασμένους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἔπεσθαι, ἡνίκ᾽ ἄν τις παραγγέλλη.

BOOK IV.

1 "Όσα μὲν δὴ ἐν τῷ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς ἃς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κύρω ἀναβάντες "Ελληνες ἐσπείσαντο, καὶ ὅσα παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς "Ελληνας ἐπακολουθοῦντος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγω δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἔνθα ὁ μὲν Τύγρης ποταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἢν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δὲ οὐκ ἢν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχεια ὅρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν ὀρέων πορευτέον εἶναι. ὅ ἤκουον γὰρ τῶν ἀλισκομένων, ὅτι, εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχεια ὅρη, ἐν τῷ ᾿Αρμενία τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἡν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἡν δὲ μὴ

βούλωνται, περιίασι. καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγας ελέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τύγρητος είναι, καὶ ἔστιν ούτως έχου. την δ' είς τους Καρδούχους εμβολην ώδε 4 ποιούνται, αμα μεν λαθείν πειρώμενοι, αμα δε φθάσαι πρίν τούς πολεμίους καταλαβείν τὰ ἄκρα. ἐπειδή ήν 5 άμφι την τελευταίαν φυλακην και έλείπετο της νυκτός όσον σκοταίους διελθείν το πεδίον, τηνικαύτα αναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἄμα τη ημέρα πρός το όρος. Ενθα δη Χειρίσοφος μεν ηγείτο 6 τοῦ στρατεύματος λαβών τὸ ἀμφ' αύτὸν καὶ τοὺς γυμυήτας πάντας, Εενοφών δε σύν τοις οπισθοφύλαξιν όπλίταις είπετο οὐδένα έχων γυμνήτα· οὐδείς γαρ κίνδυνος εδόκει είναι, μή τις άνω πορευομένων εκ τοῦ όπισθεν επίσποιτο. καὶ επὶ μεν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει 7 Χειρίσοφος πρίν τινα αἰσθέσθαι των πολεμίων έπειτα δ' υφηγείτο εφείπετο δε αεί το υπερβάλλον του στρατεύματος είς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ μυχοις των ορέων. Ενθα δη οι μεν Καρδούχοι εκλιπόντες 8 τάς οίκίας έγοντες και γυναϊκας και παίδας έφευγον έπὶ τὰ ὄρη. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλά ἢν λαμβάνειν, ήσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμέναι αί οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ "Ελληνες, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους εδίωκου, υποφειδόμενοι, εί πως εθελήσειαν οί Καρδούχοι διιέναι αὐτούς ώς διὰ φιλίας τῆς γώρας, επείπερ βασιλεί πολέμιοι ήσαν τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, 9 ότω τις επιτυγχάνοι, ελάμβανον ανάγκη γαρ ήν. δὲ Καρδούχοι οὔτε καλούντων ὑπήκουον οὔτε ἄλλο bιλικον οὐδεν εποίουν. επεὶ δε οί τελευταιοι των Έλ- 10 νήνων κατέβαινον είς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ήδη σκοταίοι, διά γάρ τὸ στενήν είναι την όδον δίλην την μέραν ή ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις εἰς ας κώμας, τότε δη συλλεγέντες τινές των Καρδούχων οίς τελευταίοις επέθεντο, και απέκτεινάν τινας και .ίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, όλίγοι τινές δυτες.

έξ ἀπροσδοκήτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. 11 εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἄν διαφθαρήναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμαις ηὐλίσθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πυρὰ πολλὰ ἔκαιον κύκλῳ ἐπὶ τῶν ὀρέων 12 καὶ συνεώρων ἀλλήλους. ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ δυνατώτατα πορεύεσθαι ἔχοντας, καταλιπόντας τάλλα, καὶ ὁπόσα ἢν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῷ στατιῷ πάντα ἀφεῖναι. 13 σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν πορείαν πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες ἀπόμαχοι ἢσαν, διπλάσιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν.

Έπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ἐπιστάντες ἐν στενφ οί στρατηγοί, εί τι εύρίσκοιεν των είρημένων μή άφειμένον, άφηροῦντο, οί δ' ἐπείθοντο, πλην εξ τίς τι έκλεψεν, οίον ή παιδός επιθυμήσας ή γυναικός τών εύπρεπών, και ταύτην μεν την ημέραν ουτως έπορεύθησαν, τὰ μέν τι μαχόμενοι τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι. 15 είς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίγνεται χειμών πολύς, ἀναγκαίον δ' ην πορεύεσθαι· οὐ γάρ ην ίκανα τα ἐπιτήδεια. ήγειτο μεν Χειρίσοφος, ωπισθοφυλάκει δε Εενοφών. 16 καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενῶν ὅντων τῶν χωρίων ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων ωστε αναγκάζοντο οί Ελληνες επιδιώκοντες καί πάλιν ἀναγάζοντες σγολή πορεύεσθαι καὶ θαμινὰ παρήγιγελλεν ὁ Εενοφων ύπομένειν, ότε οἱ πολέμιοι 17 ισχυρώς επικέοιντο. ένθα ὁ Χειρίσοφος άλλοτε μέν, ότε παρεγγυφτο, ύπέμενε, τότε δε ούχ ύπέμενεν, άλλ' ηγε ταχέως και παρηγγύα Επεσθαι, ώστε δήλον ην, ότι πράγμά τι είη σχολή δ' οὐκ ήν ίδειν παρελθόντι τὸ αἴτιου τῆς σπουδῆς. ὥστε ἡ πορεία ὁμοία φυγῆ

Awrol

έγύγνετο τοις όπισθοφύλαξι. και ένταθθα άποθνήσκει 18 άνηρ άγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος τοξευθείς δια της άσπίδος καλ τής σπολάδος είς τὰς πλευράς, καλ Baσίας Αρκάς διαμπερές είς την κεφαλήν. έπει δε άφικοντο 19 έπὶ σταθμόν, εὐθὺς ὥσπερ είχεν ὁ Εενοφῶν έλθῶν πρὸς τον Χειρίσοφον ήτιατο αυτόν, ότι ουχ υπέμεινεν, άλλ' ήναγκάζοντο φεύγοντες αμα μάχεσθαι. καὶ νῦν δύο καλώ τε κάγαθω άνδρε τέθνατον, και ούτε άνελέσθαι ούτε θάθαι έδυνάμεθα. ἀποκρίνεται ὁ Χειρίσοφος, 20 Βλέψον, ἔφη, πρὸς τὰ ὄρη καὶ ίδέ, ὡς ἄβατα πάντα έστί· μία δὲ αὕτη όδὸς ἡν ὁρᾶς ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτη ανθρώπων δράν έξεστί σοι όχλον τοσούτον, οι κατειληφότες φυλάττουσι την έκβασιν. ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευ-21 δον καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, εἴ πως δυναίμην φθάσαι πρίν κατειλήφθαι την ύπερβολήν οί δ' ήγε*μόνες οθς ἔχομεν οὐ φασιν εἶναι ἄλλην όδόν. ὁ δὲ 22* Εενοφών λέγει, 'Αλλ' έγω έχω δύο ἄνδρας. γμιν πράγματα παρείχον, ενηδρεύσαμεν, όπερ ήμας ιαὶ ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναμέν τινας αὐ--ων, καλ ζωντας προύθυμήθημεν λαβείν αὐτοῦ τούτου νεκεν, ὅπως ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησαίμεθα.

Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἥλεγχον δια-23 αβόντες, εἴ τινα εἰδεῖεν ἄλλην όδὸν ἡ τὴν φανεράν. μὲν οὖν ἔτερος οὐκ ἔφη καὶ μάλα πολλῶν φόβων ροσαγομένων ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἀφέλιμον ἔλεγεν, ὁρῶνος τοῦ ἐτέρου κατεσφάγη. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν, ὅτι 24 ὑτος μὲν διὰ ταῦτα οὐ φαίη εἰδέναι, ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε υγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη γήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. ωτώμενος δ', εἰ εἴη τι ἐν αὐτῷ δυσπάριτον χωρίον, 25 γη εἶναι ἄκρον, δ εἰ μή τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον εσθαι παρελθεῖν. ἐνταῦθα ἐδόκει συγκαλέσαντας 26 χαγοὺς καὶ πελταστὰς καὶ τῶν ὁπλιτῶν λέγειν τε παρόντα καὶ ἐρωτᾶν, εἴ τις αὐτῶν ἔστιν ὅστις ἀνὴρ

άγαθὸς ἐθέλοι αν γενέσθαι καὶ ὑποστὰς ἐθελοντὴς πουφίσταται τῶν μὲν ὁπλιτῶν Αριστώνυμος 27 ρεύεσθαι. Μεθυδριεύς 'Αρκάς καὶ 'Αγασίας Στυμφάλιος 'Αρκάς, άντιστασιάζων δε αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος 'Αρκας και ούτος έφη εθέλειν πορεύεσθαι προσλαβών εθελοντάς έκ παντός τοῦ στρατεύματος έγω γάρ, έφη, οίδα, ὅτι ἔψονται πολλοί τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένου. 28 έκ τούτου έρωτῶσιν, εί τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιάργων εθέλοι συμπορεύεσθαι. υφίσταται Αριστέας Χίος, δς πολλαχού πολλού ἄξιος τή στρατιά είς τὰ τοιαύτα

έγένετο. Καὶ ἡν μὲν δείλη ἤδη, οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι. καὶ τὸν ἡγεμόνα δήσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἡν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἄμα δὲ τῆ ήμέρα τη σάλπυγγι σημαίνειν καὶ τοὺς μεν ἄνω ὅντας ιέναι έπι τους κατέχοντας την φανεράν έκβασιν, αύτοι δε συμβοηθήσειν εκβαίνοντες ώς αν δύνωνται 2 τάγιστα. ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπορεύοντο πληθος ώς δισχίλιοι καὶ ὕδωρ πολύ ἢν έξ οὐρανοῦ. Εενοφών δὲ ἔγων τοὺς ὀπισθοφύλακας ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανερὰν ἔκβασιν, ὅπως ταύτη τῆ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν 3 τὸν νοῦν καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν οἱ περιιόντες. δὲ ήσαν ἐπὶ χαράδρα οἱ ὀπισθοφύλακες, ἡν ἔδει διαβάντας πρὸς τὸ ὅρθιον ἐκβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκυλίνδουν οί βάρβαροι όλοιτρόχους άμαξιαίους καὶ μείζους καὶ ελάττους, οι φερόμενοι πρός τὰς πέτρας πταίοντες διεσφενδονώντο καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οδόν 4 τ' ην τη εἰσόδφ. ἔνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μη ταύτη δύναιντο, άλλη ἐπειρώντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν μέγρι σκότος εγένετο επεί δε φοντο αφανείς είναι απιόντες, τότε ἀπηλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι όντες αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακήσαντες. οἱ μέντοι πολέμιοι, [φοβούμενοι δήλον ὅτι,] οὐδὲν ἐπαύσαντο δι'

όλης τής νυκτός κυλινδούντες τούς λίθους τεκμαίρεσθαι δ' ήν τω ψόφω. οι δ' έχοντες τον ήγεμόνα κύ- 5 κλφ περιιόντες καταλαμβάνουσι τούς φύλακας άμφί πύρ καθημένους καὶ τούς μέν κατακανόντες τούς δέ καταδιώξαντες αύτοι ένταῦθ' έμενον ώς τὸ ἄκρον κατέχοντες. οί δ' οὐ κατείγον, ἀλλὰ μαστὸς ἢν ὑπερ αὐ- 6 Τῶν, παρ' δυ ἡυ ἡ στενὴ αῦτη ὁδός, ἐφ' ἡ ἐκάθηντο οἰ φύλακες. έφοδος μέντοι αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ην, οι έπι τη φανερά όδφ ἐκάθηντο. και την μὲν νύκτα 7 ένταθθα διήγαγον έπει δ' ήμέρα υπέφαινεν, επορεύουτο συγή συντεταγμένοι έπλ τούς πολεμίους καλ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο, ὥστε ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. έπει δε είδου αλλήλους, ή τε σάλπυγξ εφθέγξατο και άλαλάξαντες ζεντο έπλ τούς άνθρώπους οι δε ούκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λιπόντες τὴν όδὸν φεύγοντες ὀλίγοι ἐπέθνησκον εὐζωνοι γὰρ ἢσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσο- 8 ∮ον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος εὐθὺς ἵεντο ἄνω κατὰ την φανεράν όδόν άλλοι δε των στρατηγών κατά ιτριβείς όδους επορεύοντο ή έτυχον έκαστοι όντες, καλ ναβάντες ως εδύναντο ανίμων αλλήλους τοις δόρασι. αὶ οὖτοι πρώτοι συνέμιξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὸ 9 ωρίου. Εενοφων δε έχων των οπισθοφυλάκων τούς μίσεις επορεύετο ήπερ οί τον ήγεμόνα έχοντες εύοωτάτη γάρ ην τοις υποζυγίοις τους δε ημίσεις όπιθεν τῶν ὑποζυγίων ἔταξε. πορευόμενοι δ' ἐντυγγά-10 ουσι λόφω ύπερ της όδου κατειλημμένω ύπο των ολεμίων, οθς ή ἀποκόψαι ην ἀνάγκη ή διεζεθχθαι ἀπὸ ων άλλων Ελλήνων. και αυτοί μεν αν επορεύθησαν περ οί ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποζύγια οὐκ ἢν ἄλλη ἢ ταύτη :βηναι. ἔνθα δη παρακελευσάμενοι άλληλοις προσ-11 ίλλουσι πρὸς τὸν λόφον ὀρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ ίκλω, άλλά καταλιπόντες ἄφοδον τοῖς πολεμίοις, εί ρύλοιντο φεύγειν. καὶ τέως μέν αὐτοὺς ἀναβαίνον-12 ις όπη εδύναντο εκαστός οι βάρβαροι ετόξευον καλ

έβαλλον, έγγυς δ' οὐ προσίεντο, άλλά φυγή λείπουσι τὸ γωρίου. καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεσαν οἱ Ελληνες καὶ ἔτερον δρώσιν ἔμπροσθεν λόφον κατεχόμενον ἐπὶ 13 τοῦτον αὐθις ἐδόκει πορεύεσθαι. ἐννοήσας δ' ὁ Εενοφῶν, μή, εἰ ἔρημον καταλείποι τὸν ἡλωκότα λόφον, καὶ πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθοῖντο τοῖς ὑποζυγίοις παριούσιν, ἐπὶ πολύ δ' ἢν τὰ ὑποζύγια ἄτε διὰ στενής τής όδοῦ πορευόμενα, καταλείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγούς Κηφισόδωρου Κηφισοφώντος 'Αθηναίου καί 'Αμφικράτην 'Αμφιδήμου 'Αθηναίον καὶ 'Αρχαγόραν 'Αργείον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο έπλ του δεύτερου λόφου, καλ τῷ αὐτῷ τρόπω καλ τοῦ-14 τον αίρουσιν. ἔτι δ' αὐτοις τρίτος μαστός λοιπός ἡν πολύ ορθιώτατος ο ύπερ της επί τῷ πυρί καταληφθεί-15 σης φυλακής τής νυκτός ύπο των έθελοντων. έπει δ' έγγυς εγένοντο οί "Ελληνες, λείπουσιν οί βάρβαροι άμαγητι του μαστόν, ώστε θαυμαστον πασι γενέσθαι καλ υπώπτευον δείσαντας αυτούς, μη κυκλωθέντες πολιορκοίντο, ἀπολιπείν. οί δ' ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορώντες τὰ ὅπισθεν γιγνόμενα πάντες ἐπὶ τοὺς 16 οπισθοφύλακας έχώρουν. καί Εενοφων μέν σύν τοις νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν υπάγειν, όπως οι τελευταίοι λόχοι προσμίξειαν, καὶ προελθόντας κατά τὴν όδὸν ἐν τῷ ὁμαλῷ 🖖 , 17 θέσθαι τὰ ὅπλα εἶπε. καὶ ἐν τούτφ τῷ χρόνφ ἡλθεν 'Αρχαγόρας ὁ 'Αργείος πεφευγώς καὶ λέγει ώς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου λόφου καὶ ὅτι τεθνᾶσι Κηφι-• σόδωρος καὶ 'Αμφικράτης καὶ ἄλλοι ὅσοι μὴ άλλόμενοι κατά της πέτρας πρός τούς όπισθοφύλακας άφίκουτο. 18 ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι ἡκον ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ Εενοφῶν διελέγετο αὐτοῖς δι' έρμηνέως περί σπονδών και τούς νεκρούς απήτει. 19 οί δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν ἐφ' ῷ μὴ καίειν τὰς κώμας. συνωμολόγει ταῦτα ὁ Εενοφών. ἐν οἱ δὲ τὸ μὲν ἄλλο

στράτευμα παρήει, οί δὲ ταῦτα διελέγοντο, πάντες οί έκ τούτου τοῦ τόπου σουφορύησαν. ἐνταῦθα ἴσταντο οί πολέμιοι. καλ έπει ήρξαντο καταβαίνειν άπὸ τοῦ 20 μαστού πρὸς τοὺς ἄλλους, ἔνθα τὰ ὅπλα ἔκειντο, ἵεντο δη οί πολέμιοι πολλώ πλήθει και Βορύβω· και ἐπεί έγένοντο έπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ, ἀφ' οὖ Εενοφῶν κατέβαινεν, εκυλίνδουν πέτρας καὶ ενὸς μεν κατέαξαν τὸ σκέλος, Εενοφώντα δὲ ὁ ὑπασπιστής ἔχων τήν άσπίδα ἀπέλιπεν Εὐρύλογος δὲ Λουσιεύς 'Αρκάς 21 προσέδραμεν αὐτῶ ὁπλίτης, καὶ πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος άπεχώρει, καὶ οἱ άλλοι πρὸς τοὺς συντε--αγμένους ἀπηλθον. ἐκ δὲ τούτου πῶν ὁμοῦ ἐγένετο 22 ο Ελληνικόν, καὶ ἐσκήνησαν αὐτοῦ ἐν πολλαίς καὶ αλαίς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδείοις δαψιλέσι καὶ γάρ οἰνος -ολύς ην, δν εν λάκκοις κονιατοίς είγον. Εενοφών δε 23 αὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο ώστε λαβόντες τοὺς νεοούς ἀπέδοσαν τὸν ἡγεμόνα καὶ πάντα ἐποίησαν τοῖς ποθανούσιν έκ τών δυνατών, ώσπερ νομίζεται ανδράν αναθοίς. τη δε ύστεραία ανευ ηγεμόνος επορεύοντο 24 ιχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι καὶ ὅπη εἴη στενὸν χωρίον ροκαταλαμβάνοντες εκώλυον τὰς παρόδους. ὁπότε 25 υ οθυ τους πρώτους κωλύοιεν, Εενοφών δπισθεν έκβαίν πρὸς τὰ ὅρη ἔλυε τὴν ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς νώτοις ανωτέρω πειρώμενος γίγνεσθαι των κωλυόνν, όπότε δὲ τοῖς ὅπισθεν ἐπιθοῖντο, Χειρίσοφος 28 βαίνων και πειρώμενος ανωτέρω γίγνεσθαι των κωόντων έλυε την απόφραξιν της παρόδου τοις όπιεν καλ άει ούτως έβοήθουν άλλήλοις και ισχυρώς λήλων ἐπεμέλοντο. ἢν δὲ καὶ ὁπότε αὐτοῖς τοῖς 27 ιβάσι πολλά πράγματα παρείχον οι βάρβαροι πάκαταβαίνουσιν ελαφροί γάρ ήσαν, ώστε καὶ έγιεν φεύγοντες αποφεύγειν οὐδεν γαρ είχον άλλο ή α και σφενδόνας άριστοι δε τοξόται ήσαν είχον 28 τόξα έγγυς τριπήχη, τὰ δὲ τοξεύματα πλέου ή

διπήχη· είλκον δὲ τὰς νευράς, ὁπότε τοξεύοιεν, πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ ἀριστερῷ ποδὶ προσβαίνοντες· τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει διὰ τῶν ἀσπίδων καὶ διὰ τῶν βωράκων. ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς οἱ Ελληνες, ἐπεὶ λάβοιεν, ἀκοντίοις ἐναγκυλῶντες. ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις οἱ Κρῆτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο. ἡρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς Κρής.

3 Ταύτην δ' αὐ τὴν ἡμέραν ηὐλίσθησαν ἐν ταῖς κώ μαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν, εὖρος ὡς δίπλεθρον, δς ὁρίζει τὴν ᾿Αρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ "Ελληνες ἐνταῦθα ἀνεπαύσαντο ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπεῖχε δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ὡς ἔξ ἡ ἐπτὰ στάδια τῶν 2 Καρδούχων. τότε μὲν οὖν ηὐλίσθησαν μάλα ἡδέως καὶ τἀπιτήδεια ἔχοντες καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων πόνων μνημονεύοντες. ἐπτὰ γὰρ ἡμέρας, ὅσασπερ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι

διετέλεσαν, καλ έπαθον κακά δσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα

ώς οὖν ἀπηλλα-

ύπο βασιλέως και Τισσαφέρνους. γμένοι τούτων ήδέως εκοιμήθησαν.

3 "Αμα δὲ τῆ ἡμέρα ὁρῶσιν ἱππεῖς που πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐξωπλισμένους ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὅχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἱππέων ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν 'Αρμενίαν ἐκβαίνειν. 4 ἦσαν δ' οὖτοι 'Ορόντου καὶ 'Αρτούχου, 'Αρμένιοι καὶ Μαρδόνιοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροι τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὅπλα δ' 5 εἶχον γέρρα μακρὰ καὶ λόγχας, αἱ δὲ ὅχθαι αὐται, ἐφ' ὧν παρατεταγμένοι οὖτοι ἢσαν, τρία ἡ τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπεῖχον· ὁδὸς δὲ μία ἡ ὁρωμένη ἢν ἄγουσα ἄνω ὥσπερ χειροποίητος · ταύτη ἐπει- ρῶντο διαβαίνειν οἱ "Ελληνες. ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο, καὶ τραχὺς ἡν

ό ποταμός μεγάλοις λίθοις και όλισθηροίς, και ούτ' έν

Justine W

τῷ ὕδατι τὰ ὅπλα ἦν ἔχειν· εἰ δὲ μή, ἥρπαζεν ὁ ποταμός επί τε της κεφαλής τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι, γυμνοί εγίγνοντο πρός τὰ τοξεύματα καὶ τάλλα βέλη. ανεγώρησαν οθν και αυτού έστρατοπεδεύσαντο παρά τον ποταμόν ένθα δε αύτοι την πρόσθεν νύκτα ήσαν, 7 έπὶ τοῦ ὅρους ἐώρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους εν τοις δπλοις. ενταύθα δή πολλή αθυμία ην τοις Ελλησιν, όρωσι μέν του ποταμού την δυσπορίαν, όρωσι δὲ τοὺς διαβαίνειν κωλύσοντας, όρωσι δὲ τοίς διαβαίνουσιν έπικεισομένους τούς Καρδούχους όπισθεν. ταύτην μεν οθν την ημέραν και την νύκτα 8 μειναν εν πολλή απορία δυτες. Εενοφών 🞉 δυαρ είδεν έδοξεν έν πέδαις δεδέσθαι, αξται δε αξτώ αξτόιαται περιρρυήναι, ώστε λυθήναι καλ διαβαίνειν όπότον έβούλετο. ἐπεὶ δὲ ὄρθρος ἢν, ἔρχεται πρὸς τὸν 9 Χειρίσοφον καλ λέγει, ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι, αλ διηγείται αὐτῷ τὸ ὄναρ. ὁ δὲ ήδετό τε καὶ ώς άχιστα έως ὑπέφαινεν ἐθύοντο πάντες παρόντες οἱ τρατηγοί και τὰ ἱερὰ καλὰ ἦν εὐθὺς ἐπὶ τοῦ πρώου. καλ απιόντες από των ιερών οι στρατηγοί καλ οχαγοί παρήγγελλον τη στρατιά άριστοποιείσθαι. αὶ ἀριστῶντι τῷ Εενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανί-10 κω ήδεσαν γάρ πάντες, ὅτι ἐξείη αὐτῷ καὶ ἀριτώντι καὶ δειπνούντι προσελθείν καί, εἰ καθεύδοι, τεγείραντα είπειν, εί τίς τι έχοι τών πρός τὸν πόλεου. καὶ τότε ἔλεγου, ὅτι τυγχάνοιεν φρύγανα συλ-11 έγουτες ώς έπὶ πῦρ, κἄπειχα κατίδοιεν ἐν τῷ πέραν πέτραις καθηκούσαις έπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά : καὶ γυναῖκα καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρσίπους ίμαων κατατιθεμένους εν πέτρα αντρώδει. ίδοῦσι δέ 12 bισι δόξαι ἀσφαλές είναι διαβήναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς λεμίοις ίππεῦσι προσβατὸν είναι κατά τοῦτο. δύντες δ' έφασαν έχοντες τὰ έγχειρίδια γυμνοὶ ώς υσόμενοι διαβαίνειν πορευόμενοι δε πρόσθεν διαέξ ἀπροσδοκήτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. 11 εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἄν διαφθαρῆναι πολὰ τοῦ στρατεύματος. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμαις ηὐλίσθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πυρὰ πολλὰ ἔκαιον κύκλφ ἐπὶ τῶν ὀρέων 12 καὶ συνεώρων ἀλλήλους. ἄμα δὲ τῆ ἡμέρα συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ δυνατώτατα πορεύεσθαι ἔχοντας, καταλιπόντας τᾶλλα, καὶ ὁπόσα ἢν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῆ στατιᾳ πάντα ἀφεῖναι. 13 σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν πορείαν πολλὰ ὅντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτοις ὅντες ἀπόμαχοι ἡσαν, διπλάσιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὅντων. δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν.

Έπει δε αριστήσαντες επορεύοντο, επιστάντες εν στευφ οί στρατηγοί, εί τι εύρίσκοιεν των είρημένων μή άφειμένον, άφηροθυτο, οί δ' ἐπείθοντο, πλην εί τίς τι έκλεψεν, οίον ή παιδός ἐπιθυμήσας ή γυναικός τῶν εύπρεπών. και ταύτην μέν την ημέραν ουτως επορεύθησαν, τὰ μέν τι μαχόμενοι τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι. 15 είς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίγνεται χειμών πολύς, ἀναγκαίον δ' ην πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ην ίκανα τα ἐπιτήδεια. ήγειτο μεν Χειρίσοφος, ωπισθοφυλάκει δε Εενοφών. 16 καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενῶν ὅντων τῶν χωρίων ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων ωστε αναγκάζουτο οί Ελληνες επιδιώκουτες καλ πάλιν ἀναχάζουτες σχολή πορεύεσθαι καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ο Εενοφων υπομένειν, ότε οι πολέμιοι 17 ισχυρώς επικέοιντο. ένθα ὁ Χειρίσοφος άλλοτε μέν, ότε παρεγγυώτο, ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμενεν, ἀλλ' ηνε ταγέως και παρηγινία έπεσθαι, ώστε δήλον ην, ότι πραγμά τι είη· σχολή δ' οὐκ ήν ἰδείν παρελθόντι τὸ αἴτιου της σπουδης. ώστε ή πορεία όμοία φυγή

Avrol

έγίγνετο τοῖς ὀπισθοφύλαξι. καὶ ἐνταῦθα ἀποθνήσκει 18 άνηρ άγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος τοξευθείς δια της άσπίδος και της σπολάδος είς τας πλευράς, και Βασίας Αρκάς διαμπερές είς την κεφαλήν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο 19 έπι σταθμόν, εὐθὺς ὥσπερ είχεν ὁ Ξενοφῶν έλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ήτιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλ' γυαγκάζουτο φεύγουτες αμα μάχεσθαι. καὶ νῦν δύο αλώ τε κάγαθω ἄνδρε τέθνατον, και ούτε ἀνελέσθαι ύτε θάψαι έδυνάμεθα. ἀποκρίνεται ὁ Χειρίσοφος, 20 βλέψον, ἔφη, πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἰδέ, ὡς ἄβατα πάντα στί· μία δὲ αὕτη όδὸς ἡν ὁρᾶς ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτη υθρώπων όριαν έξεστί σοι όχλον τοσούτον, οί κατειηφότες φυλάττουσι την ἔκβασιν. ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευ-21 ν και δια τοῦτό σε ούχ ὑπέμενον, εἴ πως δυναίμην θάσαι πρίν κατειλήφθαι την ύπερβολήν οί δ' ήγεύνες οθς έχομεν οὖ φασίν είναι ἄλλην όδόν. ό δὲ 22 ενοφων λέγει, 'Αλλ' έγω έχω δύο ἄνδρας. έπει γαρ ιιν πράγματα παρείχου, ενηδρεύσαμεν, όπερ ήμας ιλ αναπνεύσαι εποίησε, καλ απεκτείναμεν τινας αὐνν, καλ ζώντας προύθυμήθημεν λαβείν αύτου τούτου 🥕 εκεν, όπως ήγεμόσιν είδόσι την χώραν χρησαίμεθα.

Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγχον δια-23 βόντες, εἴ τινα εἰδεῖεν ἄλλην όδὸν ἡ τὴν φανεράν. μὲν οὖν ἔτερος οὐκ ἔφη καὶ μάλα πολλῶν φόβων οσαγομένων ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἀφέλιμον ἔλεγεν, ὁρῶντοῦ ἐτέρου κατεσφάγη. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν, ὅτι 24 τος μὲν διὰ ταῦτα οὐ φαίη εἰδέναι, ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε γάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη αὐτὸς δ' ἔφη ήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. τώμενος δ', εἰ εἴη τι ἐν αὐτῷ δυσπάριτον χωρίον, 25 εἶναι ἄκρον, δ εἰ μή τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον σθαι παρελθεῖν. ἐνταῦθα ἐδόκει συγκαλέσαντας 26 αγοὺς καὶ πελταστὰς καὶ τῶν ὁπλιτῶν λέγειν τε παρόντα καὶ ἐρωτᾶν, εἴ τις αὐτῶν ἔστιν ὅστις ἀνὴρ

ἀγαθὸς ἐθέλοι ἀν γενέσθαι καὶ ὑποστὰς ἐθελουτὴς πο 27 ρεύεσθαι. ὑφίσταται τῶν μὲν ὁπλιτῶν ᾿Αριστώνυμος Μεθυδριεὺς ᾿Αρκὰς καὶ ᾿Αγασίας Στυμφάλιος ᾿Αρκάς, ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος ᾿Αρκὰς καὶ οὖτος ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι προσλαβὼν ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος · ἐγὼ γάρ, ἔφη, οἶδα, ὅτι ἔψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένου. 28 ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιάρχων ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. ὑφίσταται ᾿Αριστέας Χῖος, δς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῆ στρατιὰ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐνένετο.

Καὶ ην μεν δείλη ήδη, οί δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι. καὶ τὸν ἡγεμόνα δήσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἡν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἄμα δὲ τῆ ήμέρα τη σάλπυγγι σημαίνειν και τούς μεν άνω όντας ιέναι έπι τους κατέχοντας την φανεράν έκβασιν, αύτοι δε συμβοηθήσειν εκβαίνοντες ώς αν δύνωνται 2 τάγιστα. ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλήθος ώς δισγίλιοι και ύδωρ πολύ ην έξ ούρανού. Εενοφών δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανερὰν ἔκβασιν, ὅπως ταύτη τῆ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν 3 του νουν και ώς μάλιστα λάθοιεν οι περιιόντες. Επεί δὲ ησαν ἐπὶ χαράδρα οἱ ὀπισθοφύλακες, ην ἔδει διαβάντας πρὸς τὸ ὄρθιον ἐκβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκυλίνδουν οί βάρβαροι όλοιτρόχους άμαξιαίους καλ μείζους και ελάττους, οι φερόμενοι προς τας πέτρας πταίοντες διεσφενδονώντο και παντάπασιν οὐδε πελάσαι οδόν 4 τ' ην τη εἰσόδφ. ἔνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μη ταύτη δύναιντο, άλλη επειρώντο καὶ ταῦτα εποίουν μέχρι σκότος εγένετο επεί δε φοντο άφανεις είναι απιόντες, τότε ἀπηλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι όντες αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακήσαντες. οἱ μέντοι πολέμιοι, [φοβούμενοι δήλον ὅτι,] οὐδὲν ἐπαύσαντο δι'

όλης τής νυκτός κυλινδούντες τούς λίθους τεκμαίρεσθαι δ' ήν τω ψόφω. οι δ' έχοντες τον ήγεμόνα κύ- 5 κλω περιιόντες καταλαμβάνουσι τούς φύλακας άμφί τῦρ καθημένους καὶ τοὺς μὲν κατακανόντες τοὺς δὲ εαταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέγοντες. οί δ' οὐ κατείγον, άλλα μαστὸς ἡν ὑπὲρ αὐ- 6 ων, παρ' δν ήν ή στενή αξτη όδός, εφ' ή εκάθηντο οί νύλακες. ἔφοδος μέντοι αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους υ, οδ ἐπὶ τὴ φανερά ὁδῷ ἐκάθηντο. καὶ τὴν μὲν νύκτα 7 νταθθα διήγαγον έπει δ' ήμέρα υπέφαινεν, επορεύυτο σιγή συντεταγμένοι έπι τούς πολεμίους και αρ ομίχλη εγένετο, ώστε έλαθον εγγύς προσελθόντες. τεὶ δὲ είδον ἀλλήλους, ή τε σάλπυγξ ἐφθέγξατο καὶ λαλάξαντες ζεντο έπι τους ανθρώπους οι δε ουκ εξαυτο, άλλα λιπόντες την όδον φεύγοντες όλυγοι τέθνησκον εὐζωνοι γὰρ ήσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσο- 8 ον ακούσαντες της σάλπιγγος εύθυς ζεντο άνω κατά υ φανεράν όδόν άλλοι δε τών στρατηγών κατά ριβείς όδους επορεύοντο ή έτυγον εκαστοι όντες, καλ αβάντες ως εδύναντο ανίμων αλλήλους τοις δόρασι. λ οὖτοι πρώτοι συνέμιξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὸ 9 ρίου. Εκνοφών δε έχων των οπισθοφυλάκων τούς ίσεις επορεύετο ήπερ οί τον ήγεμόνα έχοντες εὐοτάτη γὰρ ἢν τοῖς ὑποζυγίοις τοὺς δὲ ἡμίσεις ὅπιεν των ὑποζυγίων ἔταξε. πορευόμενοι δ' ἐντυγγά-10 ισι λόφω ύπερ της όδου κατειλημμένω ύπο των λεμίων, οθς ή αποκόψαι ην ανάγκη ή διεζεθχθαι από ν άλλων Έλλήνων. καὶ αὐτοὶ μὲν αν ἐπορεύθησαν ερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποζύγια οὐκ ἢν ἄλλη ἢ ταύτη βήναι. ἔνθα δή παρακελευσάμενοι άλλήλοις προσ-11 λλουσι πρὸς τὸν λόφον ὀρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ :λω, άλλα καταλιπόντες άφοδον τοις πολεμίοις, εί ίλοιντο φεύγειν. καὶ τέως μέν αὐτοὺς ἀναβαίνον-12 όπη εδύναντο εκαστός οι βάρβαροι ετόξευον καί

έβαλλον, έγγυς δ' ού προσίεντο, άλλά φυγή λείπουσι τὸ γωρίον. καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεσαν οἱ Ελληνες και έτερον ορώσιν έμπροσθεν λόφον κατεχόμενον έπι 13 τούτον αδθις εδόκει πορεύεσθαι. εννοήσας δ' δ Εενοφων, μή, εί ἔρημον καταλείποι τὸν ἡλωκότα λόφον, καὶ πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθοῖντο τοῖς ὑποζυγίοις παριούσιν, έπι πολύ δ' ήν τὰ ὑποζύγια ἄτε διὰ στενής τής όδου πορευόμενα, καταλείπει έπὶ του λόφου λοχαγούς Κηφισόδωρον Κηφισοφώντος 'Αθηναίον καὶ 'Αμφικράτην 'Αμφιδήμου 'Αθηναίον καὶ 'Αρχαγόραν 'Αργείου φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο έπλ τὸν δεύτερον λόφον, καλ τῷ αὐτῷ τρόπφ καλ τοῦ-14 τον αίρουσιν. ἔτι δ' αὐτοις τρίτος μαστὸς λοιπὸς ἡν πολύ δρθιώτατος δ ύπερ της έπι τῷ πυρι καταληφθεί-15 σης φυλακής τής νυκτός ύπο των έθελοντων. ἐπεὶ δ' έγγυς εγένοντο οι Ελληνες, λείπουσιν οι βάρβαροι άμαγητί τὸν μαστόν, ώστε θαυμαστὸν πᾶσι γενέσθαι και υπώπτευον δείσαντας αυτούς, μη κυκλωθέντες πολιορκοίντο, ἀπολιπείν. οἱ δ' ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορώντες τὰ δπισθεν γιγνόμενα πάντες έπὶ τοὺς 16 οπισθοφύλακας έχώρουν. καλ Εενοφών μέν σύν τοις νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν υπάγειν, όπως οι τελευταίοι λόγοι προσμίξειαν, καὶ προελθόντας κατά την όδον ἐν τῷ όμαλῶ 17 θέσθαι τὰ ὅπλα εἶπε. καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἡλθεν ᾿Αργανόρας ὁ ᾿Αργεῖος πεφευγὼς καὶ λέγει ὡς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου λόφου καὶ ὅτι τεθνᾶσι Κηφι-• σόδωρος καὶ 'Αμφικράτης καὶ ἄλλοι ὅσοι μὴ άλλόμενοι κατά της πέτρας πρός τους όπισθοφύλακας άφίκουτο. 18 ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι ἡκον ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ Εενοφῶν διελέγετο αὐτοῖς δι' έρμηνέως περί σπονδών και τούς νεκρούς απήτει. 19 οι δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν ἐφ' ῷ μὴ καίειν τὰς κώμας. συνωμολόγει ταῦτα ὁ Εενοφών. ἐν ῷ δὲ τὸ μὲν ἄλλο

στράτευμα παρήει, οί δὲ ταῦτα διελέγοντο, πάντες οί έκ τούτου τοῦ τόπου σωνερρήμοταν. ἐνταῦθα ἴσταντο οί πολέμιοι. καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ 20 μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους, ἔνθα τὰ ὅπλα ἔκειντο, ἵεντο δή οί πολέμιοι πολλώ πλήθει καλ θορύβω· καλ έπελ έγένοντο έπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ, ἀφ' οῦ Κενοφῶν κατέβαινεν, εκυλίνδουν πέτρας καλ ένος μεν κατέαξαν τὸ σκέλος, Εενοφώντα δὲ ὁ ὑπασπιστής ἔχων τὴν ισπίδα ἀπέλιπεν Εὐρύλογος δὲ Λουσιεύς 'Αρκάς 21 τροσέδραμεν αὐτῷ ὁπλίτης, καὶ πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος άπεγώρει, και οί άλλοι πρός τους συντεαγμένους απηλθον. ἐκ δὲ τούτου πᾶν ὁμοῦ ἐγένετο 22 ο Έλληνικόν, καὶ ἐσκήνησαν αὐτοῦ ἐν πολλαίς καὶ axaîs oiklais kai emitybelois batiléoi kai yap olvos ολύς ην, δν εν λάκκοις κονιατοίς είχον. Εενοφών δε 23 αὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο ώστε λαβόντες τους νερούς ἀπέδοσαν τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν τοῖς ποθανούσιν έκ των δυνατων, ώσπερ νομίζεται ανδράν άγαθοίς. τη δε ύστεραία άνευ ηγεμόνος επορεύοντο 24 ιχόμενοι δ' οί πολέμιοι καὶ ὅπη εἴη στενὸν χωρίον ροκαταλαμβάνοντες εκώλυον τὰς παρόδους. ὁπότε 25 ν οθν τους πρώτους κωλύοιεν, Εενοφών δπισθεν έκβαιν πρὸς τὰ ὄρη ἔλυε τὴν ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς ώτοις ἀνωτέρω πειρώμενος γίγνεσθαι τῶν κωλυόνν, όπότε δὲ τοῖς ὅπισθεν ἐπιθοῖντο, Χειρίσοφος 28 βαίνων και πειρώμενος ανωτέρω γίγνεσθαι των κωύντων έλυε την απόφραξιν της παρόδου τοις όπιεν καλ άελ ούτως εβοήθουν άλλήλοις καλ ίσχυρως λήλων ἐπεμέλοντο. ἡν δὲ καὶ ὁπότε αὐτοῖς τοῖς 27 ·βασι πολλά πράγματα παρείγον οί βάρβαροι πάκαταβαίνουσιν ελαφροί γάρ ήσαν, ώστε καὶ έγεν φεύγοντες αποφεύγειν οὐδεν γαρ είχον άλλο ή α καλ σφενδόνας . άριστοι δε τοξόται ήσαν . είχον 28 τόξα εγγύς τριπήχη, τὰ δὲ τοξεύματα πλέον ή

διπήχη· είλκον δὲ τὰς νευράς, ὁπότε τοξεύοιεν, πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ ἀριστερῷ ποδὶ προσβαίνουτες· τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει διὰ τῶν ἀσπίδων καὶ διὰ τῶν Βωράκων. ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς οἱ Ελληνες, ἐπεὶ λάβοιεν, ἀκοντίοις ἐναγκυλῶντες. ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις οἱ Κρῆτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο. ἡρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς Κρής.

3 Ταύτην δ' αὐ τὴν ἡμέραν ηὐλίσθησαν ἐν ταῖς κώμαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν, εὖρος ὡς δίπλεθρον, δς ὁρίζει τὴν 'Αρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ "Ελληνες ἐνταῦθα ἀνεπαύσαντο ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον ἀπεῖχε δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ὡς ἐξ ἡ ἐπτὰ στάδια τῶν 2 Καρδούχων. τότε μὲν οὖν ηὐλίσθησαν μάλα ἡδέως καὶ τἀπιτήδεια ἔχοντες καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων πόνων μνημονεύοντες. ἐπτὰ γὰρ ἡμέρας, ὅσασπερ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν, καὶ ἔπαθον κακὰ ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους. ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι τούτων ἡδέως ἐκοιμήθησαν.

3 "Αμα δὲ τῆ ἡμέρα ὁρῶσιν ἱππεῖς που πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐξωπλισμένους ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὅχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἱππέων ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν 'Αρμενίαν ἐκβαίνειν.

4 ήσαν δ' οὖτοι 'Ορόντου καὶ 'Αρτούχου, 'Αρμένιοι καὶ Μαρδόνιοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὅπλα δ'

5 είχον γέρρα μακρά και λόγχας, αι δε δχθαι αυται, εφ' ων παρατεταγμένοι ουτοι ήσαν, τρία ή τέτταρα πλέθρα ἀπό τοῦ ποταμοῦ ἀπεῖχον· όδὸς δε μία ή όρω μένη ην ἄγουσα ἄνω ὥσπερ χειροποίητος· ταύτη ἐπει-6 ρῶντο διαβαίνειν οἱ Ελληνες. ἐπεὶ δε πειρωμένος

τό τε ὕδωρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο, καὶ τραχὸς ἡν ὁ ποταμὸς μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς, καὶ οὕτ ἐν

τῷ ὕδατι τὰ ὅπλα ἢν ἔχειν· εἰ δὲ μή, ἤρπαζεν ὁ ποταμός επί τε της κεφαλής τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι, γυμνοὶ ἐγίγνοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τάλλα βέλη. ανεχώρησαν οθν καλ αθτοθ έστρατοπεδεύσαντο παρά τον ποταμόν ένθα δε αύτοι την πρόσθεν νύκτα ήσαν, 7 έπι τοῦ ὅρους εώρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους εν τοις δπλοις. ενταύθα δή πολλή άθυμία ην τοις Ελλησιν, δρώσι μέν του ποταμού την δυσπορίαν, δρώσι δὲ τοὺς διαβαίνειν κωλύσοντας, δρώσι δὲ roîs διαβαίνουσιν έπικεισομένους τούς Καρδούχους έπισθεν. ταύτην μέν οθυ την ημέραν καλ την νύκτα 8 μειναν εν πολλή απορία δυτες. Εενοφών δε δυαρ ίδεν έδοξεν έν πέδαις δεδέσθαι, αὐται δὲ αὐτῷ αὐτόιαται περιρρυήναι, ώστε λυθήναι καλ διαβαίνειν όπότου έβούλετο. έπει δὲ ὅρθρος ἡυ, ἔρχεται πρὸς τὸυ 9 Κειρίσοφον καλ λέγει, ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι, αλ διηγείται αὐτῷ τὸ ὄναρ. ὁ δὲ ἥδετό τε καλ ώς άγιστα εως υπέφαινεν εθύοντο πάντες παρόντες οί τρατηγοί και τα ιερά καλά ην εύθυς έπι του πρώου. και απιόντες από των ιερών οι στρατηγοί και οχαγοί παρήγγελλον τη στρατιά άριστοποιείσθαι. αλ άριστωντι τώ Εενοφωντι προσέτρεχον δύο νεανί-10 κω ήδεσαν γάρ πάντες, ὅτι ἐξείη αὐτῷ καὶ ἀριτώντι καὶ δειπνούντι προσελθείν καί, εἰ καθεύδοι, τεγείραντα εἰπεῖν, εἴ τίς τι ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλεον. καλ τότε έλεγον, ότι τυγχάνοιεν φρύγανα συλ-11 γουτες ώς έπι πυρ, κάπειτα κατίδοιεν έν τῷ πέραν πέτραις καθηκούσαις έπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά : καὶ γυναῖκα καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρσίπους ίμαων κατατιθεμένους εν πέτρα αντρώδει. ιδοῦσι δέ 12 bισι δόξαι ἀσφαλές είναι διαβήναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς λεμίοις ίππευσι προσβατον είναι κατά τουτο. δύντες δ' έφασαν έχοντες τὰ έγχειρίδια γυμνοὶ ώς υσόμενοι διαβαίνειν πορευόμενοι δε πρόσθεν δια-

βήναι πρίν βρέξαι τὰ αίδοία· καὶ διαβάντες καὶ λα-112 βόντες τὰ ἰμάτια πάλιν ήκειν. εὐθὺς οὖν ὁ Εενοφων αὐτός τε ἔσπενδε καὶ τοῖς νεανίσκοις ἐγχεῖν ἐκέλευε και ευχεσθαι τοις φήνασι θεοις τά τε ονείρατα και τον πόρον και τα λοιπά αγαθά επιτελέσαι. σπείσας δ' εύθυς ήγε τους νεανίσκους παρά τον Χειρίσοφον, και 14 διηγούνται ταὐτά. ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπονσπείσαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοψς παρήγγελλον συσκευάζεσθαι, αὐτοί δὲ συγκαλέσαντες τούς στρατηγούς έβουλεύοντο, ὅπως αν κάλλιστα διαβαίεν καλ τούς τε έμπροσθεν νικώεν καλ ύπο των δπισθεν 15 μηδεν πάσχοιεν κακόν. και έδοξεν αὐτοις Χειρίσοφον μεν ήγεισθαι και διαβαίνειν έχοντα το ήμισυ του στρατεύματος, τὸ δ' ημισυ ἔτι ὑπομένειν σὺν Ξενοφώντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν ὅχλον ἐν μέσφ τούτων διαβαί-16 νειν. ἐπεὶ δὲ καλώς ταῦτα είχεν ἐπορεύοντο ήγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερῷ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς 17 δε ην επί την διάβασιν ώς τέτταρες στάδιοι. μένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήεσαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων. έπειδη δὲ ήσαν κατά την διάβασιν καὶ τὰς όχθας τοῦ ποταμού, έθεντο τὰ ὅπλα, καὶ αὐτὸς πρώτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδύς ελάμβανε τὰ ὅπλα καὶ τοῦς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε, καὶ τοὺς λοχαγούς έκέλευεν άγειν τούς λόχους όρθίους, τούς μέν έν άρι-18 στερά τους δ' έν δεξιά έαυτου. και οι μέν μάντεις έσφαγιάζοντο είς τὸν ποταμόν οί δὲ πολέμιοι ἐτόξευόν 19 τε καὶ ἐσφενδόνων· ἀλλ' οὖπω ἐξικνοῦντο. Κπεὶ δὲ καλά ην τα σφάγια, επαιάνιζον πάντες οι στρατιωται καὶ ἀνηλάλαζον, συνωλόλυζον δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἄπασαι· πολλαί γάρ ήσαν έταιραι έν τῷ στρατεύματι. 20 και Χειρίσοφος μεν ενέβαινε και οι σύν εκείνο · ο δε Ένοφων των οπισθοφυλάκων λαβών τούς εύζωνστάτους έθει ἀνὰ κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ την εκβασιν την είς τα των Αρμενίων δρη, προσποιĆ

ούμενος ταύτη διαβάς ἀποκλείσειν τούς παρά τὸν ποταμον ίππεις. οι δε πολέμιοι ορώντες μεν τους άμφι 21 Χειρίσοφον εὐπετώς τὸ ὕδωρ περώντας, ὁρώντες δὲ τούς άμφι Εενοφώντα θέοντας είς τουμπαλιν, δείσαντες μη αποκλεισθείησαν φεύγουσιν ανα κράτος ώς πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἔκβασιν ἄνω. ἐπεὶ δὲ κατά την όδον εγένοντο, ετεινον άνω προς το δρος./ Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἶππέων καὶ Αἰσχίνης 22 ό την τάξιν έχων των πελταστών των άμφι Χειρίσοφου, έπεὶ έώρων ανα κράτος φεύγοντας, είποντο οί δε στρατιώται έβόων μη ἀπολείπεσθαι άλλά συνεκβαίνειν επί τὸ όρος. Χειρίσοφος δ' αὐ ἐπεὶ διέβη, τοὺς μὲν 23 ππέας οὐκ ἐδίωκεν, εὐθὺς δὲ κατά τὰς προσηκούσας ίχθας έπὶ τὸν ποταμὸν έξέβαινεν ἐπὶ τοὺς ἄνω πολειίους. οι δε άνω, ορώντες μεν τούς εαυτών ίππεας bεύγοντας, δρώντες δ' δπλίτας σφίσιν επιόντας, εκλείτουσι τὰ ὑπέρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα. Εενοφῶν δ', ἐπεί 24 ά πέραν έώρα καλώς γυγνόμενα, άπεχώρει την ταχίτην πρός τὸ διαβαίνον στράτευμα καὶ γὰρ οἱ Καροῦχοι φανεροί ήδη ήσαν είς τὸ πεδίον καταβαίνοντες ης έπιθησόμενοι τοίς τελευταίοις. και Χειρίσοφος 25 εν τὰ ἄνω κατείχε, Λύκιος δε σύν όλύγοις επιχειρήας επιδιώξαι έλαβε των σκευοφόρων τα υπολειπόενα και μετά τούτων εσθήτα τε καλήν και εκπώματα. αλ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ελλήνων καὶ ὁ ὅχλος 26 κμην διέβαινε, Εενοφών δε στρέψας προς τους Καρρύχους ἀντία τὰ ὅπλα ἔθετο, καὶ παρήγγειλε τοῖς οχαγοίς κατ' ένωμοτίας ποιήσασθαι έκαστον τὸν έαυοῦ λόχου, παρ' ἀσπίδας παραγαγόντας την ἐνωμοτίαν τι φάλαγγος και τους μέν λοχαγούς και τους ένωοπάρχας πρὸς τῶν Καρδούχων ἰέναι, οὐραγοὺς δè ιταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Καρδοῦχοι 27 ; έώρων τοὺς ὀπισθοφύλακας τοῦ ὅχλου ψιλουμένους ιλ όλίγους ήδη φαινομένους, βάττον δη επήεσαν ώδας

1. wear

τινας άδοντες. ὁ δὲ Χειρίσοφος, ἐπεὶ τὰ παρ' αὐτῷ άσφαλώς είχε, πέμπει παρά Εενοφώντα τούς πελταστάς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ κελεύει ποιείν 28 δ, τι ἃν παραγγέλλη. ἰδὼν δὲ αὐτοὺς διαβαίνοντας ὁ Εενοφών πέμινας άγγελον κελεύει αὐτοῦ μείναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μὴ διαβάντας δταν δ' ἄρξωνται αὐτοὶ διαβαίνειν, εναντίους ενθεν καὶ ενθεν σφών εμβαίνειν ώς διαβησομένους, διηγκυλωμένους τούς ακοντιστάς καὶ ἐπιβεβλημένους τοὺς τοξότας μη πρόσω δὲ τοῦ θ ποταμού προβαίνειν. τοις δε παρ' έαυτώ παρήγηειλεν, ἐπειδάν σφενδόνη ἐξικνηται καὶ ἀσπὶς ψοφή, παιανίσαντας θείν είς τούς πολεμίους επειδάν δέ άναστρέψωσιν οἱ πολέμιοι καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ὁ σαλπυγκτής σημήνη τὸ πολεμικόν, ἀναστρέψαντας ἐπὶ δόρυ ήγεισθαι μέν τούς οὐραγούς, θείν δὲ πάντας καὶ διαβαίνειν ότι τάγιστα ή έκαστος την τάξιν είγεν, ώς μή έμποδίζειν άλλήλους. ότι ούτος άριστος έσοιτο. 30 δς αν πρώτος εν τώ πέραν γένηται. οί δε Καρδούγοι ορώντες ολίγους ήδη τους λοιπούς, πολλοί γάρ καί τῶν μένειν τεταγμένων ῷχοντο ἐπιμελησόμενοι οἱ μὲν ύποζυγίων, οἱ δὲ σκευῶν, οἱ δ' ἐταιρῶν, ἐνταῦθα δὴ έπέκειντο βρασέως και ήρχοντο σφενδονάν και τοξεύειν. 31 οἱ δὲ "Ελληνες παιανίσαντες ώρμησαν δρόμω ἐπ' αὐτούς οι δε οὐκ εδεξαντο και γάρ ήσαν ώπλισμένοι ώς μέν έν τοις δρεσιν ίκανως πρός τὸ ἐπιδραμείν καὶ φεύγειν, πρὸς δὲ τὸ εἰς χεῖρας δέχεσθαι οὐχ ἰκανῶς. 32 εν τούτφ σημαίνει ο σαλπιγκτής και οι μεν πολέμιοι έφευγον πολύ έτι θάττον, οί δ' Έλληνες τάναντία στρέψαντες έφευγον διά τοῦ ποταμοῦ ὅτι τάχιστα. 33 των δε πολεμίων οι μέν τινες αισθόμενοι πάλεν έδραμον έπι τὸν ποταμὸν και τοξεύοντες ολίγους έτρωσαν, οί δὲ πολλοί καὶ πέραν ὄντων τῶν Ελλήνων ἔτι 34 φανεροί ήσαν φεύγοντες. οί δὲ ὑπαντήσαντες ἀνδριζόμενοι και προσωτέρω τοῦ καιροῦ προϊόντες υστερον

τῶν μετὰ Εενοφώντος διέβησαν πάλιν· καὶ ἐτρώθησάν τινες καὶ τούτων.

Έπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέ- 4 ρας ἐπορεύθησαν διὰ τῆς 'Αρμενίας πεδίον ἄπαν καλ λείους γηλόφους οὐ μεῖον ή πέντε παρασάγγας οὐ γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους τούς πρός τούς Καρδούχους. είς δὲ ην ἀφίκοντο κώ- 2 μην μεγάλη τε ην καὶ βασίλειον είχε τῷ σατράπη και έπι ταις πλείσταις οικίαις τύρσεις επήσαν επτήδεια δ' ην δαφιλή. Εντεύθεν δ' Επορεύθησαν στα- 3. θμούς δύο, παρασάγγας δέκα, μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγάς τοῦ Τύγρητος ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς τρείς, παρασώγγας πεντεκαίδεκα, έπλ τον Τηλεβόαν ποταμόν. ούτος δ' ην καλός μέν, μέγας δ' ού · κώμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμὸν ήσαν. ό δὲ τόπος οὐτος 'Αρμενία ἐκαλεῖτο ἡ πρὸς ἐσπέραν. 4 υπαρχος δ' ην αὐτης Τιρίβαζος, ό καὶ βασιλεί φίλος γενόμενος, και όπότε παρείη, οὐδείς ἄλλος βασιλέα έπι του ιππου ἀνέβαλλευ. ουτος προσήλασεν ιππέας 5 έχων, καὶ προπέμψας έρμηνέα εἶπεν, ὅτι βούλοιτο διαλεχθήναι τοις ἄρχουσι. τοις δὲ στρατηγοις ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἠρώτων, τί θέλοι. ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι σπείσασθαι βούλοιτο ἐφ' ι 6 *μήτε αὐτὸς τοὺς "Ελληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους καίειν* τάς οἰκίας, λαμβάνειν τε τάπιτήδεια, δσων δέοιντο. έδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούrois.

Έντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πε- 7 λίου, παρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρηκολούθει ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἀπέχων ὡς δέκα
τταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασίλεια καὶ κώμας πέριξ
τολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστάς. στρατοπε- 8
λευομένων δ' αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιὼν πολλή·
καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηνήσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρα-

2001/22.

τηγούς κατά τάς κώμας ού γάρ ξώρων πολέμιον ούδένα καὶ ἀσφαλὲς ἐδόκει είναι διὰ τὸ πλήθος τῆς χιόνος. 9 ἐνταῦθα είχον πάντα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσα ἐστὶν ἀγαθά, ίερεια, σίτον, οίνους παλαιούς εὐώδεις, ἀσταφίδας, δσπρια παντοδαπά. των δε αποσκεδαννυμένων τινές άπο του στρατοπέδου έλεγον, ὅτι κατίδοκεν στράτευμα 10 καὶ νύκτωρ πολλά πυρά φαίνοιτο. ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοίς οὐκ ἀσφαλές είναι διασκηνούν, άλλά συναγαγείν τὸ στράτευμα πάλιν. ἐντεῦθεν συνηλθον καὶ 11 γαρ εδόκει διαιθριάζειν. νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταθθα επιπίπτει χιών απλετος, ώστε απέκρυψε καλ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους καὶ τὰ ύποζύγια συνεπόδισεν ή χιών καὶ πολύς όκνος ήν ανίστασθαι κατακειμένων γαρ άλεεινον ήν ή χιών 12 έπιπεπτωκυία, ότω μη παραρρυείη. έπει δε Εενοφών ετόλμησε γυμνὸς αναστάς σχίζειν ξύλα, τάχα αναστάς τις καὶ ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμενος ἔσχιζεν. ἐκ δὲ τούτου και οι άλλοι αναστάντες πύρ έκαιον και έχρίοντο. 13 πολύ γὰρ ἐνταῦθα εὐρίσκετο χρῖσμα, ῷ ἔχρῶντο ἀντ' έλαίου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν πικρών καλ τερεβίνθινον. ἐκ δὲ τών αὐτών τούτων καὶ μύρον ευρίσκετο.

14 Μετὰ ταῦτα ἐδόκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι εἰς τὰς κώμας εἰς στέγας. ἔνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὰν πολλῷ κραυγῷ καὶ ἡδονῷ ἤεσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δέ, ὅτε τὸ πρότερον ἀπήεσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν, ὑπὸ τῆς αἰθρίας δίκην ἐδίδοσαν κακῶς 15 σκηνοῦντες. ἐντεῦθεν ἔπεμψαν νυκτὸς Δημοκράτην Τεμενίτην ἄνδρας δόντες ἐπὶ τὰ ὅρη, ἔνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὖτος γὰρ ἐδόκει καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ ὅντα 16 τε ὡς ὅντα καὶ τὰ μὴ ὅντα ὡς οὐκ ὄντα. πορευθεὶς δὲ τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβὼν ἡκεν ἄγων ἔγοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ

σώγαριν, ο ανπερ αὶ 'Αμαζόνες έχουσιν. ἐρωτώμενος 17 δὲ τὸ ποδαπὸς είη, Πέρσης μὲν ἔφη είναι, πορεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατεύματος, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι. οι δ' ήρώτων αὐτὸν τὸ στράτευμα ὁπόσον τε είη καὶ ἐπὶ τίνι συνείλεγμένον. ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι Τιρί-18 βαζος είη έχων τήν τε έαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταόχους παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ώς έπι τη ύπερβολή του δρους έν τοις στενοίς, ήπερ μοναγή είη πορεία, ενταύθα επιθησόμενον τοις Ελάκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ 19 στράτευμα συναγαίγειν. και εύθυς φύλακας καταλιπόντες και στρατηγόν έπι τοις μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον ἐπορεύοντο ἔχοντες ήγεμόνα τὸν ἀλόντα άνθρωπον. ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον τὰ ὅρη, οἱ πελτα- 20 σταὶ προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον οὐκ έμειναν τούς όπλίτας, άλλ' άνακραγόντες έθεον έπὶ τὸ στρατόπεδον. οί δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες τὸν θόρυ-21 βον οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφευγον· ὅμως δὲ καὶ ἀπέθανόν τινες των βαρβάρων και Ιπποι ήλωσαν είς είκοσι καὶ ή σκηνή ή Τιριβάζου έάλω καὶ ἐν αὐτή κλίναι ἀργυρόποδες και έκπώματα και οι άρτοκόποι και οι οίνοχόοι φάσκοντες είναι. ἐπειδή δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οί 22 των όπλιτων στρατηγοί, εδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι την ταγίστην επί τὸ στρατόπεδον, μή τις επίθεσις γένοιτο τοις καταλελειμμένοις, και εύθυς ανακαλεσάμενοι τή σάλπυγγι ἀπήες αν, καὶ ἀφίκοντο αὐθημερον ἐπὶ πὸ στρατόπεδον.

Τή δ' ὑστεραία ἐδόκει πορευτέον είναι ὅπη δύναιντο 5 τάχιστα πρὶν ἡ συλλεγήναι τὸ στράτευμα πάλιν καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι-δ' εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλής ἡγεμόνας ἔχοντες πολλούς καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον, ἐφ' ῷ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος, κατεστρατοπεδεύσαντο. ἐντεῦ- 2 θεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἔρήμους τρεῖς, παρασάγγας

πεντεκαίδεκα, επὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. Ελέγοντο 3 δε αὐτοῦ αἱ πηγαὶ οὐ πρόσω είναι. ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διά γιόνος πολλής και πεδίου σταθμούς τρείς, παρασάγγας πεντεκαίδεκα. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο γαλεπὸς καὶ ἄνεμος βορρας ἐναντίος ἔπνει παντάπασιν ἀποκαίων πάντα και πηγνύς τούς ἀνθρώπους. δη των μάντεών τις είπε σφαγιάσασθαι τω άνέμω, καὶ σφαγιάζεται· καὶ πᾶσι δὴ περιφανώς ἔδοξε λῆξαι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. ἡν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος οργυιά · ώστε και των υποζυγίων και των ανδραπόδων πολλά ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. 5 διεγένοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ καίοντες. ξύλα δ' ἢν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ ὀψὲ προσιόντες ξύλα οὐκ είχον. οί οὖν πάλαι ηκοντες καὶ πῦρ καίοντες οὐ προσίεσαν πρός τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μετα δοίεν αὐτοίς πυρούς ή ἄλλο [τι] εἴτι ἔχοιεν βρωτόν. δ ένθα δή μετεδίδοσαν άλλήλοις ών είχον έκαστοι. δε το πυρ εκαίετο διατηκομένης της χιόνος βόθρος έγίγνοντο μεγάλοι έστε έπὶ τὸ δάπεδον οῦ δὴ παρῆν 7 μετρείν το βάθος της χιόνος. ἐντεῦθεν δὲ την ἐπιοῦσαν ημέραν όλην επορεύοντο διά χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν. Εενοφῶν δ\όπισθοφυλακών και καταλαμβάνων τους πίπτοντας τών ών-8 θρώπων ηγνόει, δ, τι τὸ πάθος είη. ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων, ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι, κάν τι φάγωσιν, αναστήσονται, περιιών περί τα ύποζύγια, εί πού τι όρφη βρωτόν, διεδίδου και διέπεμπε διδόντας τούς δυναμένους παρατρέχειν τοίς βουλιμιώσιν. ἐπειδή 9 δέ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο. πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς κώμην άφικνείται, και ύδροφορούσας έκ της κώμης πρός τη κρήνη γυναίκας και κόρας καταλαμβάνει έμπροσθεν 10 του ἐρύματος. αὐται ἠρώτων αὐτούς, τίνες εἶεν. ὁ δ'

έρμηνεύς είπε περσιστί, ότι παρά βασιλέως πορεύονται πρός του σατράπηυ. αι δε άπεκρίναντο, ότι ούκ ένταθθα είη, άλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. έπεὶ ὀψὲ ἢν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταις ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μεν οῦν καὶ 11 όσοι εδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ενταῦθα εστρατοπεδεύσαντο, των δ' άλλων στρατιωτών οι μη δυνάς μενοι διατελέσαι έν τη όδφ ένυκτέρευσαν άριτοι καλ ανευ πυρός και ενταθθώ τινες απώλοντο τών στραέφείποντο δε των πολεμίων συνειλεγμένοι 12 τινές και τα μη δυνάμενα των υποζυγίων ήρπαζον και ίλλήλοις εμάχοντο περί αὐτῶν. ελείποντο δε καὶ τῶν ττρατιωτών οί τε διεφθαρμένοι ύπο της γιόνος τούς φθαλμούς οί τε ύπο του ψύχους τους δακτύλους των τοδών ἀποσεσηπότες. ἢν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπι-13 ούρημα της χιόνος, εί τις μέλαν τι έχων προ των φθαλμών πορεύοιτο, των δε ποδών, εί τις κινοίτο καὶ ηδέποτε ήσυχίαν έχοι και είς την νύκτα υπολύοιτο. τοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς 14 όδας οι ιμάντες και τα υποδήματα περιεπήγνυντο. τὶ γὰρ ήσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, zρβάτιναι πεποιημέναι έκ των νεοδάρτων βοών. δια 15 λς τοιαύτας οθυ ἀνάγκας ὑπελείπουτό τινες τῶν στραωτών καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοι-έναι αὐτόθι τὴν χιόνα εἴκαζον τετηκέναι καὶ τετήκει 🗸 ά κρήνην τινά, η πλησίον ην ατμίζουσα εν νάπη. ταθθ' εκτραπόμενοι εκάθηντο και οὐκ εφασαν πορεύό δὲ Εενοφῶν ἔχων ὀπισθοφύλακας ὡς ἤσθετο, 16 είτο αὐτῶν πάση τέχνη καλ μηχανή μη ἀπολείπελείγων, ότι επονται πολλοί πολέμιοι συνειλεένοι, καλ τελευτών έχαλέπαινεν. οι δε σφάττειν έχευον· οὐ γὰρ ᾶν δύνασθαι πορευθήναι. ἐνταῦθα 17 ε κράτιστον είναι τούς έπομένους πολεμίους φοβήι, εί τις δύναιτο, μη έπίοιεν τοις κάμνουσι. και ην

μεν σκότος ήδη, οί δε προσήεσαν πολλώ Βορύβω αμφί 18 ών είγον διαφερόμενοι. Ενθα δή οί μεν όπισθοφύλακες άτε υγιαίνοντες εξαναστάντες εδραμον είς τους πολεμίους οι δε κάμνοντες ανακραγόντες όσον ηδύναντο μέγιστον τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. δὲ πολέμιοι δείσαντες ήκαν έαυτοὺς κατά της χιόνος είς την νάπην, και ούδεις έτι ούδαμου εφθέγξατο. 19 καλ Εενοφών μεν καλ οί σύν αὐτῷ εἰπόντες τοις ἀσθε νουσιν, ότι τη υστεραία ηξουσί τινες έπ' αυτούς, πορευόμενοι πρίν τέτταρα στάδια διελθείν έντυγχάνουσιν έν τη όδφ άναπαυομένοις έπι της χιόνος τοις στρατιώταις έγκεκαλυμμένοις, και ούδε φυλακή ούδεμία 20 καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. οί δ' ἔλεγον, ότι οἱ ἔμπροσθεν οὐχ ὑποχωροῖεν. ό δὲ παριών καὶ παραπέμπων των πελταστών τους ισχυροτάτους εκέλευε σκέψασθαι, τί είη τὸ κωλῦον. οί δὲ ἀπήγηελλον, 21 δτι δλον ούτως αναπαύοιτο τὸ στράτευμα. ἐνταῦθα καλ οί άμφλ Εενοφώντα ηύλισθησαν αύτοῦ άνευ πυρὸς καὶ άδειπνοι, φυλακάς οίας εδύναντο καταστησάμενοι. έπει δε πρός ήμέραν ήν, ό μεν Εενοφών πέμψας πρός τούς ασθενούντας τούς νεωτάτους αναστήσαντας εκέ-22 λευεν αναγκάζειν προϊέναι. έν δε τούτω Χειρίσοφος 🚫 πέμπει τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεψομένους, πῶς ἔχοιεν οἰ τελευταίοι. οί δὲ ἄσμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδοσαν κομίζειν έπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καὶ πρὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι ήσαν πρὸς τῆ κώμη, ἔνθα Χειρίσοφος ηὐλίζετο. 23 έπει δε συνεγένοντο άλλήλοις, έδοξε κατά τας κώμας άσφαλες είναι τας τάξεις σκηνούν. και Χειρίσοφος μεν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι διαλαχόντες ᾶς εώρων 24 κώμας επορεύοντο εκαστοι τοὺς ξαυτῶν ἔχοντες. δή Πολυκράτης 'Αθηναίος λοχαγός ἐκέλευσεν ἀφιέναι έαυτόν· καὶ λαβών τοὺς εὐζώνους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην, ην είληχει Εενοφων, καταλαμβάνει πάντας ένδον τούς

κωμήτας καὶ τὸν κωμάρχην, καὶ πώλους εἰς δασμὸν βασιλεί τρεφομένους έπτακαίδεκα, και την θυγατέρα τοῦ κωμάρχου εγνάτην ήμεραν γεγαμημένην ο δ' ανήρ αὐτής λαγώς ώχετο θηράσων καὶ οὐχ ήλω ἐν ταις κώμαις. αί δ' οἰκίαι ήσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα 25 ωσπερ φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖαι· αί δὲ εἴσοδοι τοῖς μεν ύποζυγίοις ορυκταί, οι δε άνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ήσαν αἰγες, οἶες, βόες, δρνιθες, και τα έκγονα τούτων τα δε κτήνη πάντα χιλώ ἔνδον ἐτρέφοντο. ἢσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ 26 κριθαί και δσπρια και οίνος κρίθινος έν κρατήρσιν. ένησαν δε και αύται αι κριθαι ισοχειλείς, και κάλαμοιένεκειντο, οι μεν μείζους οι δε ελάττους, γόνατα ουκ έχουτες· τούτους δ' έδει, όπότε τις διψώη, λαβόντα 27 είς τὸ στόμα μύζειν. καὶ πάνυ ἄκρατος ἢν, εἰ μή τις ύδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἡδὺ συμμαθόντι τὸ πόμα ἡν ό δὲ Ξενοφῶν τὸν μὲν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης σύν-28 📖 δειπνον εποιήσατο καὶ βαρρείν αὐτὸν εκέλευε λέγων, ότι ούτε των τέκνων στερήσοιτο τήν τε οἰκίαν αὐτοῦ αντεμπλήσαντες των επιτηδείων απίασιν, ην αγαθόν τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνηται, ἔστ' αν ἐν άλλω έθνει γένωνται. ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο, καὶ 29 φιλοφρονούμενος οίνον έφρασεν ένθα ην κατορωρυγμένος. ταύτην μέν οὖν τὴν νύκτα διασκηνήσαντες ούτως εκοιμήθησαν εν πασιν αφθόνοις πάντες οί στρατιώται, έν φυλακή έχοντες τὸν κωμάρχην καὶ τὰ τέκνα τύτοῦ όμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς. τῆ δ' ἐπιούση ἡμέρα Εενο- 30 βών λαβών τὸν κωμάρχην πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο. έπου δε παρίοι κώμην, ετρέπετο πρός τους εν ταις cώμαις καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχουμένους καὶ εὐθυμουμένους, καὶ οὐδαμόθεν ἀφίεσαν πρὶν παραθείναι ιύτοις ἄριστον· ούκ ην δ' ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ 31 -ην αυτήν τράπεζαν κρέα άρνεια, ερίφεια, χοίρεια, ιόσχεια, ὀρνίθεια, σύν πολλοίς ἄρτοις, τοίς μέν πυρί-

βήναι πρίν βρέξαι τὰ αίδοῖα· καὶ διαβάντες καὶ λα-(13 βόντες τὰ ἰμάτια πάλιν ήκειν. εὐθὺς οὖν ὁ Εενοφῶν αὐτός τε ἔσπενδε καὶ τοῖς νεανίσκοις ἐγχεῖν ἐκέλευε καὶ εύχεσθαι τοῖς φήνασι θεοῖς τά τε ὀνείρατα καὶ τὸν πόρον και τα λοιπα αγαθα επιτελέσαι. σπείσας δ' εύθυς ήγε τους νεανίσκους παρά τον Χειρίσοφον, και 🤅 14 διηγούνται ταὐτά. ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπονσπείσαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοψς παρήγδὰς ἐποίει. γελλον συσκευάζεσθαι, αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγούς έβουλεύοντο, ὅπως αν κάλλιστα διαβαίεν καλ τούς τε έμπροσθεν νικώεν καλ ύπο των όπισθεν 15 μηδεν πάσχοιεν κακόν. και έδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μεν ήγεισθαι και διαβαίνειν έγοντα το ήμισυ του στρατεύματος, τὸ δ' ημισυ ἔτι ὑπομένειν σὺν Ξενοφώντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσφ τούτων διαβαί-16 νειν. ἐπεὶ δὲ καλῶς ταῦτα εἶχεν ἐπορεύοντο ἡγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερῷ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς 17 δὲ ἢν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι. μένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήεσαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων. έπειδή δὲ ήσαν κατά την διάβασιν καὶ τὰς όχθας τοῦς ποταμού, έθεντο τὰ ὅπλα, καὶ αὐτὸς πρώτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδύς ελάμβανε τὰ ὅπλα καὶ τοῦς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε, καὶ τοὺς λοχαγοὺς έκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὀρθίους, τοὺς μὲν ἐν ἀρι-18 στερά τους δ' εν δεξιά έαυτου. και οι μεν μάντεις έσφαγιάζοντο είς τὸν ποταμόν οί δὲ πολέμιοι ἐτόξευόν 19 τε καὶ ἐσφενδόνων : ἀλλ' οὖπω ἐξικνοῦντο. Κπεὶ δὲ καλά ήν τα σφάγια, επαιάνιζον πάντες οι στρατιώται καλ ανηλάλαζον, συνωλόλυζον δε καλ αί γυναίκες απασαι· πολλαλ γάρ ήσαν έταιραι έν τῷ στρατεύματι. 20 καλ Χειρίσοφος μέν ένέβαινε καλ οί σύν έκείνφ. ό δέ Εενοφων των οπισθοφυλάκων λαβών τους ευζωνοτάτους έθει ανά κράτος πάλιν έπλ τον πόρον τον κατά την έκβασιν την είς τα των 'Αρμενίων δρη, προσποι-

ούμενος ταύτη διαβάς ἀποκλείσειν τούς παρά τον ποταμον ίππεις. οι δε πολέμιοι ορώντες μεν τους άμφι 21 Χειρίσοφον εύπετως το ύδωρ περώντας, ορώντες δε τούς άμφι Εενοφώντα θέοντας είς τούμπαλιν, δείσαντες μη αποκλεισθείησαν φεύγουσιν ανα κράτος ώς πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἔκβασιν ἄνω. κατά την όδον εγένοντο, έτεινον άνω προς το δρος./ Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἶππέων καὶ Αἰσχίνης 22 ό την τάξιν έχων των πελταστών των άμφι Χειρίσοφον, έπεὶ έώρων ἀνὰ κράτος φεύγοντας, είποντο· οἱ δὲ στρατιώται έβόων μη άπολείπεσθαι άλλά συνεκβαίνειν έπὶ τὸ ὅρος. Χειρίσοφος δ' αὖ ἐπεὶ διέβη, τοὺς μὲν 23 ίππέας οὐκ έδίωκεν, εὐθὺς δὲ κατά τὰς προσηκούσας δχθας έπὶ τὸν ποταμὸν έξέβαινεν έπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους. οἱ δὲ ἄνω, ὁρῶντες μὲν τοὺς ἐαυτῶν ἱππέας φεύγοντας, δρώντες δ' όπλίτας σφίσιν επιόντας, εκλείπουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα. Εενοφων δ', ἐπεὶ 24 τὰ πέραν έώρα καλώς γιγνόμενα, ἀπεχώρει τὴν ταχίστην πρός τὸ διαβαίνον στράτευμα καὶ γὰρ οἱ Καρδούχοι φανεροί ήδη ήσαν είς τὸ πεδίον καταβαίνοντες ώς επιθησόμενοι τοις τελευταίοις. και Χειρίσοφος 25 μέν τὰ ἄνω κατείχε, Λύκιος δὲ σὺν ὀλίγοις ἐπιχειρήσας έπιδιωξαι έλαβε των σκευοφόρων τα υπολειπόσας επιδιωξαι ελαβε των σκευοφόρων τα υπολειπόμενα καὶ μετὰ τούτων ἐσθητά τε καλην καὶ ἐκπώματα.
καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ ἔχλος 28
ακμην διέβαινε, Εενοφῶν δὲ στρέψας πρὸς τοὺς Καρδούχους ἀντία τὰ ὅπλα ἔθετο, καὶ παρήγγειλε τοῖς λοχαγοίς κατ' ένωμοτίας ποιήσασθαι έκαστον τὸν έαυτοῦ λόχου, παρ' ἀσπίδας παραγαγόντας την ἐνωμοτίαν έπὶ φάλαγγος καὶ τοὺς μέν λοχαγοὺς καὶ τοὺς ένωμοτάρχας πρὸς τῶν Καρδούχων ἰέναι, οὐραγούς δὲ καταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Καρδοῦχοι 27 ώς έώρων τούς οπισθοφύλακας του όχλου ψιλουμένους και ολίγους ήδη φαινομένους, θάττον δή επήεσαν ώδάς Je! rene?

τινας άδοντες. ὁ δὲ Χειρίσοφος, ἐπεὶ τὰ παρ' αὐτῷ άσφαλώς είγε, πέμπει παρά Εενοφώντα τούς πελταστάς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ κελεύει ποιείν 28 δ, τι αν παραγγέλλη. ίδων δε αυτούς διαβαίνοντας δ Εενοφών πέμψας άγγελον κελεύει αὐτοῦ μεῖναι ἐπ τοῦ ποταμοῦ μὴ διαβάντας όταν δ' ἄρξωνται αὐτοὶ διαβαίνειν, εναντίους ένθεν καλ ένθεν σφών εμβαίνειν ώς διαβησομένους, διηγκυλωμένους τούς άκοντιστάς καλ έπιβεβλημένους τούς τοξότας μη πρόσω δε τοῦ θ ποταμού προβαίνειν. τοις δε παρ' έαυτώ παρήγγειλεν, ἐπειδὰν σφενδόνη ἐξικνῆται καὶ ἀσπὶς ψοφή, παιανίσαντας θείν είς τούς πολεμίους επειδάν δέ άναστρέψωσιν οί πολέμιοι καλ έκ τοῦ ποταμοῦ ὁ σαλπυγκτής σημήνη τὸ πολεμικόν, ἀναστρέψαντας ἐπὶ δόρυ ήγεισθαι μεν τούς ούραγούς, θείν δε πάντας καὶ διαβαίνειν ότι τάχιστα ή έκαστος την τάξιν είχεν, ώς μη έμποδίζειν άλληλους ότι ούτος άριστος έσοιτο, 30 δς αν πρώτος εν τώ πέραν γένηται. οι δε Καρδούγα όρωντες όλίγους ήδη τούς λοιπούς, πολλοί γάρ και τών μένειν τεταγμένων ώγοντο επιμελησόμενοι οί μέν ύποζυγίων, οί δὲ σκευών, οί δ' έταιρών, ἐνταῦθα δὴ επέκειντο Βρασέως καὶ ήρχοντο σφενδονάν καὶ τοξεύειν. 31 οί δὲ "Ελληνες παιανίσαντες ώρμησαν δρόμω ἐπ' αὐτούς οι δε ουκ εδεξαντο και γαρ ήσαν ωπλισμένοι ώς μέν έν τοις δρεσιν ίκανως πρός το έπιδραμείν καὶ φεύγειν, πρὸς δὲ τὸ εἰς χείρας δέχεσθαι οὐχ ίκανῶς. 32 εν τούτφ σημαίνει ο σαλπιγκτής και οι μεν πολέμω έφευγον πολύ έτι βάττον, οί δ' Έλληνες τάναντία στρέψαντες έφευγον διά τοῦ ποταμοῦ ὅτι τάχιστα 33 των δε πολεμίων οι μέν τινες αισθόμενοι πάλεν έδρα μου έπι του ποταμού και τοξεύοντες ολύγους έτρωσαν, οί δὲ πολλοί και πέραν δυτων τῶν Ελλήνων ἔτι 34 φανεροί ήσαν φεύγοντες. οί δε ύπαντήσαντες άνδριζόμενοι και προσωτέρω τοῦ καιροῦ προϊόντες ύστερον των μετά Εενοφωντος διέβησαν πάλιν καλ ετρώθησάν τινες καλ τούτων.

'Επεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέ- 4 ρας επορεύθησαν διά της 'Αρμενίας πεδίον απαν καλ λείους γηλόφους οὐ μεῖον ή πέντε παρασάγγας οὐ γαρ ήσαν έγγινς του ποταμού κώμαι διά τους πολέμους τούς πρός τούς Καρδούχους, είς δε ην αφίκοντο κώ- 2 μην μεγάλη τε ην και βασίλειον είχε τώ σατράπη καλ έπι ταις πλείσταις οικίαις τύρσεις έπησαν έπιτήδεια δ' ην δαψιλη. Εντεύθεν δ' επορεύθησαν στα- 3 θμούς δύο, παρασάγγας δέκα, μέχρι υπερήλθου τάς πηγάς του Τίγρητος ποταμού. Εντεύθεν δ' επορεύθησαν σταθμούς τρείς, παρασώγγας πεντεκαίδεκα, έπλ τον Τηλεβόαν ποταμόν. ούτος δ' ήν καλος μέν, μέγας δ' οὔ κώμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμὸν ἡσαν. 🕇 ο δε τόπος οὐτος 'Αρμενία εκαλεῦτο ή προς εσπέραν. 4 ύπαργος δ' ήν αὐτής Τιρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος γενόμενος, και όπότε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα έπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. οὖτος προσήλασεν ἱππέας 5 έχων, καὶ προπέμψας έρμηνέα είπεν, ὅτι βούλοιτο διαλεχθήναι τοις ἄρχουσι. τοις δὲ στρατηγοίς ἔδοξεν άκουσαι και προσελθόντες είς επήκοον ήρωτων, τι - θέλοι. ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι σπείσασθαι βούλοιτο ἐφ' ῷ 6 μήτε αὐτὸς τοὺς "Ελληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους καίειν τας οικίας, λαμβάνειν τε ταπιτήδεια, όσων δέοιντο. έδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τού-TOIS.

Έντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πε- 7 δίου, παρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρηκολούθει ἔχων τὴν ἐαυτοῦ δύναμιν, ἀπέχων ὡς δέκα σταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασίλεια καὶ κώμας πέριξ πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστάς. στρατοπε- 8 δευομένων δ' αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιὼν πολλή· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηνῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρα-

x 00/2:

τηγούς κατά τάς κώμας οὐ γάρ ἐώρων πολέμιον οὐδένα καλ ἀσφαλές έδόκει είναι διὰ τὸ πλήθος τής χιόνος. 9 ενταύθα είχον πάντα τὰ επιτήδεια, όσα εστίν ἀγαθά, ίερεια, σίτον, οίνους παλαιούς εὐώδεις, ἀσταφίδας. δσπρια παντοδαπά. των δε άποσκεδαννυμένων τινές άπο του στρατοπέδου έλεγον, ότι κατίδοκεν στράτευμα 10 καλ νύκτωρ πολλά πυρά φαίνοιτο. ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοίς οὐκ ἀσφαλές είναι διασκηνούν, άλλά συναγαγείν τὸ στράτευμα πάλιν. ἐντεῦθεν συνήλθον καὶ 11 γαρ εδόκει διαιθριάζειν. νυκτερευόντων δ' αὐτών ένταθθα επιπίπτει χιων άπλετος, ώστε απέκρυψε καλ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους καὶ τὰ ύποζύγια συνεπόδισεν ή γιών και πολύς όκνος ήν ανίστασθαι κατακειμένων γαρ αλεεινον ήν ή γιων 12 έπιπεπτωκυία, ότφ μη παραρρυείη. έπει δε Εενοφών έτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχίζειν ξύλα, τάχα ἀναστάς τις καὶ άλλος ἐκείνου ἀφελόμενος ἔσχιζεν. ἐκ δὲ τούτου καὶ οἱ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαιον καὶ ἐχρίοντο. 13 πολύ γαρ ένταθθα ευρίσκετο χρίσμα, ο έχρωντο αντ' έλαίου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ άμυγδάλινον ἐκ τῶν πικρών καλ τερεβίνθινον. Εκ δε τών αὐτών τούτων καὶ μύρον ευρίσκετο.

14 Μετὰ ταῦτα ἐδόκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι εἰς τὰς κώμας εἰς στέγας. ἔνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὰν πολλῆ κραυγῆ καὶ ἡδονῆ ἤεσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δέ, ὅτε τὸ πρότερον ἀπήεσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν, ὑπὸ τῆς αἰθρίας δίκην ἐδίδοσαν κακῶς 15 σκηνοῦντες. ἐντεῦθεν ἔπεμψαν νυκτὸς Δημοκράτην Τεμενίτην ἄνδρας δόντες ἐπὶ τὰ ὅρη, ἔνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὖτος γὰρ ἐδόκει καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ ὅντα 16 τε ὡς ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς οὐκ ὅντα. πορευθεὶς δὲ τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβὼν ἤκεν ἄγων ἔγοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ

σάγαριν, οίανπερ αι 'Αμαζόνες έχουσιν. Ερωτώμενος 17 δε το ποδαπος είη, Πέρσης μεν έφη είναι, πορεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατεύματος, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι. οί δ' ήρώτων αὐτὸν τὸ στράτευμα ὁπόσον τε είη και έπι τίνι συνειλεγμένον. ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι Τιρί- 18 βαζος είη έχων τήν τε έαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταόχους παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ώς έπὶ τῆ ὑπερβολή τοῦ ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς, ήπερ μοναχή είη πορεία, ενταθθα επιθησόμενον τοις Ελάκούσασι τοις στρατηγοίς ταθτα έδοξε τὸ 19 καὶ εὐθὺς φύλακας καταλιστράτευμα συναγαίγεῖν. πόντες καὶ στρατηγον ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον ἐπορεύοντο ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν ἀλόντα ανθρωπου. ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλου τὰ ὅρη, οἱ πελτα-20 σταὶ προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον οὐκ έμειναν τους όπλίτας, άλλ' άνακραγόντες έθεον έπι τὸ στρατόπεδον. οί δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες τὸν θόρυ-21 Βον ούγ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφευγον· ὅμως δὲ καὶ ἀπέθανόν τινες των βαρβάρων και Ιπποι ήλωσαν είς είκοσι καὶ ή σκηνή ή Τιριβάζου έάλω καὶ ἐν αὐτή κλίναι ἀργυρόποδες και έκπώματα και οι άρτοκόποι και οι οίνογόοι φάσκοντες είναι. ἐπειδη δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οί 22 των όπλιτων στρατηγοί, εδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταγίστην έπὶ τὸ στρατόπεδου, μή τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς καταλελειμμένοις, καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῆ σάλπυγγι ἀπήες αυ, καὶ ἀφίκουτο αὐθημερου ἐπὶ πὸ στρατόπεδον.

Τη δ' υστεραία έδόκει πορευτέον είναι ὅπη δύναιντο 5 τάχιστα πρὶν ἡ συλλεγήναι τὸ στράτευμα πάλιν καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλής ἡγεμόνας ἔχοντες πολλούς καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον, ἐφ' ῷ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος, κατεστρατοπεδεύσαντο. ἐντεῦ- 2 θεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἔρήμους τρεῖς, παρασάγγας

πεντεκαίδεκα, έπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. Ελέγοντο 3 δε αὐτοῦ αἱ πηγαὶ οὐ πρόσω είναι. ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διά γιόνος πολλής και πεδίου σταθμούς τρείς, παρασάγγας πεντεκαίδεκα. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χαλεπὸς καὶ ἄνεμος βορρας ἐναντίος ἔπνει παντάπασιν ἀποκαίων πάντα καὶ πηγνύς τοὺς ἀνθρώπους. δή των μάντεών τις είπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμω, καλ σφαγιάζεται· καλ πασι δή περιφανώς έδοξε λήξαι τὸ γαλεπὸν τοῦ πνεύματος. ἡν δὲ τῆς γιόνος τὸ βάθος οργυιά · ώστε και των ύποζυγίων και των ανδραπόδων πολλά ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. 5 διεγένοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ καίοντες ξύλα δ' ἢν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ ὀψὲ προσιόντες ξύλα οὐκ είχου. οι οθυ πάλαι ήκουτες και πύρ καιουτες οθ προσίεσαν πρός τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μετα δοίεν αὐτοίς πυρούς ή ἄλλο [τι] εἴτι ἔχοιεν βρωτόν. ένθα δή μετεδίδοσαν άλλήλοις ών είχον έκαστοι. δὲ τὸ πῦρ ἐκαίετο διατηκομένης τῆς χιόνος βόθρος έγινοντο μεγάλοι έστε έπι τὸ δάπεδον οῦ δὴ παρῆν 7 μετρείν τὸ βάθος τῆς χιόνος. ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ήμέραν όλην επορεύοντο διά χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν. Εενοφῶν δὶ ὀπισθοφυλακών καὶ καταλαμβάνων τους πίπτοντας των άν-8 θρώπων ήγνόει, δ, τι τὸ πάθος είη. ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων, ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι, κάν τι φάγωσιν, ἀναστήσονται, περιιών περί τὰ ὑποζύγια, εί πού τι δρώη βρωτόν, διεδίδου καὶ διέπεμπε διδόντας τούς δυναμένους παρατρέχειν τοίς βουλιμιώσιν. ἐπειδή 9 δέ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο. πορευομένων δε Χειρίσοφος μεν άμφι κνέφας πρός κώμην άφικνείται, καὶ ύδροφορούσας έκ τῆς κώμης πρὸς τῆ κρήνη γυναίκας και κόρας καταλαμβάνει έμπροσθεν 10 τοῦ ἐρύματος. αὖται ἢρώτων αὐτούς, τίνες εἶεν. ὁ δ'

έρμηνεύς είπε περσιστί, ότι παρά βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. αι δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐκ ένταῦθα είη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. έπει όψε ην, πρός τον κωμάρχην συνεισέρχονται είς το έρυμα σύν ταις ύδροφόροις. Χειρίσοφος μέν οθν και 11 όσοι εδυνήθησαν του στρατεύματος ενταυθα εστρατοπεδεύσαντο, των δ' άλλων στρατιωτών οι μη δυνάμενοι διατελέσαι εν τη όδφ ενυκτέρευσαν άσιτοι καλ άνευ πυρός καὶ ένταῦθά τινες ἀπώλοντο τῶν στραέφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι 12 τινές και τὰ μη δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ήρπαζον και άλλήλοις έμάχοντο περί αὐτῶν. έλείπουτο δὲ καὶ τῶν στρατιωτών οί τε διεφθαρμένοι ύπο της χιόνος τούς όφθαλμούς οί τε ύπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδών ἀποσεσηπότες. ην δε τοίς μεν όφθαλμοίς έπι-13 κούρημα της χιόνος, εί τις μέλαν τι έχων πρό των όφθαλμών πορεύοιτο, τών δε ποδών, εί τις κινοίτο καὶ μηδέποτε ήσυχίαν έχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο. οσοι δε υποδεδεμένοι εκοιμώντο, είσεδύοντο είς τους 14 πόδας οἱ ἱμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυντο. καὶ γὰρ ήσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιημέναι έκ τῶν νεοδάρτων βοῶν. διὰ 15 τας τοιαύτας οθν ανάγκας υπελείποντό τινές των στρατιωτών καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοι-πέναι αὐτόθι τὴν χιόνα εἴκαζον τετηκέναι· καὶ τετήκει 🗸 δια κρήνην τινά, η πλησίον ην ατμίζουσα έν νάπη. ένταῦθ' έκτραπόμενοι εκάθηντο καὶ οὐκ έφασαν πορεύεσθαι. ὁ δὲ Εενοφων έχων οπισθοφύλακας ώς ήσθετο, 16 έδειτο αὐτῶν πάση τέχνη και μηχανή μη ἀπολείπεσθαι, λέγων, δτι επονται πολλοί πολέμιοι συνειλεγμένοι, και τελευτών έχαλέπαινεν. οι δε σφάττειν έκέλευον οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθήναι. έδοξε κράτιστον είναι τούς επομένους πολεμίους φοβήσαι, εί τις δύναιτο, μη επίσιεν τοις κάμνουσι. και ην

μεν σκότος ήδη, οἱ δὲ προσήεσαν πολλώ βορύβω άμφὶ 18 ών είχον διαφερόμενοι. Ενθα δή οί μεν όπισθοφύλακες άτε υγιαίνοντες έξαναστάντες έδραμον είς τους πολεμίους οι δε κάμνοντες ανακραγόντες όσον ηδύναντο μέγιστον τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. δὲ πολέμιοι δείσαντες ήκαν έαυτούς κατά τής χιόνος είς την νάπην, καὶ οὐδείς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγξατο. 19 καλ Εενοφών μεν καλ οί σύν αὐτώ εἰπόντες τοις ἀσθε νοῦσιν, ὅτι τῆ ὑστεραία ήξουσί τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι πρίν τέτταρα στάδια διελθείν έντυγχάνουσιν έν τη όδφ άναπαυομένοις έπι της χιόνος τοις στρατιώταις εγκεκαλυμμένοις, και οὐδε φυλακή οὐδεμία 20 καθειστήκει και ανίστασαν αὐτούς. οἱ δ' ἔλεγον, ότι οἱ ἔμπροσθεν οὐχ ὑποχωροῖεν. ό δὲ παριών καὶ ` παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς ἰσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι, τί είη τὸ κωλῦον. οἱ δὲ ἀπήγγελλον, 21 δτι δλον ούτως αναπαύοιτο τὸ στράτευμα. Ενταύθα καλ οί αμφί Εενοφώντα ηύλισθησαν αύτου άνευ πυρός καὶ ἄδειπνοι, φυλακάς οίας ἐδύναντο καταστησάμενοι. έπει δε πρός ήμεραν ήν, ό μεν Εενοφών πεμψας πρός τούς ασθενούντας τούς νεωτάτους αναστήσαντας εκέ-22 λευεν αναγκάζειν προϊέναι. έν δε τούτω Χειρίσοφος Τέμπει τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεψομένους, πῶς ἔχοιεν οἰ τελευταίοι. οί δε ἄσμενοι ιδόντες τούς μεν ασθενούντας τούτοις παρέδοσαν κομίζειν έπι το στρατόπεδον. αὐτοί δὲ ἐπορεύοντο, καὶ πρὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι ήσαν πρός τη κώμη, ένθα Χειρίσοφος ηὐλίζετο. 23 έπει δε συνεγένοντο άλλήλοις, έδοξε κατά τὰς κώμας άσφαλες είναι τας τάξεις σκηνούν. και Χειρίσοφος μέν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι διαλαχόντες ἃς εώρων 24 κώμας επορεύοντο εκαστοι τους ξαυτών έχοντες. δη Πολυκράτης 'Αθηναίος λοχαγός εκέλευσεν αφιέναι έαυτόν και λαβών τους ευζώνους, θέων επί την κώμην, ην είληχει Εενοφών, καταλαμβάνει πάντας ένδον τούς

κωμήτας καὶ τὸν κωμάρχην, καὶ πώλους εἰς δασμὸν Βασιλεί τρεφομένους έπτακαίδεκα, και την θυγατέρα τοῦ κωμάρχου εγνάτην ήμεραν γεγαμημένην ο δ' άνηρ αὐτῆς λαγώς ἄχετο θηράσων καὶ οὐχ ήλω ἐν ταῖς κώαί δ' οἰκίαι ήσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα 25 ώσπερ φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖαι· αί δὲ εἴσοδοι τοῖς μέν ύποζυγίοις όρυκταί, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἢσαν αἰγες, οἰες, βόες, δρυιθες, καὶ τὰ ἔκιγονα τούτων τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλώ ένδον ετρέφοντο. ήσαν δε και πυροί και 26 κριθαί και δσπρια και οίνος κρίθινος εν κρατήρσιν. ένησαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς, καὶ κάλαμοιένεκειντο, οι μεν μείζους οι δε ελάττους, γόνατα ουκ έχοντες· τούτους δ' έδει, δπότε τις δινώη, λαβόντα 27 Γείς τὸ στόμα μύζειν. καὶ πάνυ ἄκρατος ἢν, εἰ μή τις -ύδωρ ἐπιγέοι· καὶ πάνυ ήδὺ συμμαθόντι τὸ πόμα ην ό δὲ Ξενοφῶν τὸν μὲν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης σύν-28 📖 δειπνον εποιήσατο καλ βαρρείν αὐτὸν εκέλευε λέγων, ότι ούτε των τέκνων στερήσοιτο τήν τε οἰκίαν αὐτοῦ άντεμπλήσαντες των επιτηδείων άπίασιν, ην αγαθόν τι τῷ στρατεύματι έξηγησάμενος φαίνηται, ἔστ' αν ἐν άλλω έθνει γένωνται. ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο, καὶ 29 φιλοφρονούμενος οίνον έφρασεν ένθα ην κατορωρυγμένος. ταύτην μεν οθν την νύκτα διασκηνήσαντες ούτως εκοιμήθησαν εν πασιν αφθόνοις πάντες οί στρατιώται, έν φυλακή έχοντες τον κωμάρχην καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς. τῆ δ' ἐπιούση ἡμέρα Ξενο- 30 φων λαβων τον κωμάρχην προς Χειρίσοφον επορεύετο. όπου δὲ παρίοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις καλ κατελάμβανε πανταγού εὐωγουμένους καλ εὐθυμουμένους, καὶ οὐδαμόθεν ἀφίεσαν πρὶν παραθείναι αὐτοῖς ἄριστον· οὐκ ἢν δ' ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ 31 την αυτην τράπεζαν κρέα άρνεια, ερίφεια, χοίρεια, μόσχεια, όρνίθεια, σύν πολλοίς άρτοις, τοίς μέν πυρί32 γοις τοις δε κριθίνοις. όπότε δε τις φιλοφρονούμενός τω βούλοιτο προπιείν, είλκεν έπὶ τὸν κρατήρα, ένθεν έπικύψαντα έδει βοφούντα πίνειν ώσπερ βούν. τῷ κωμάρχη ἐδίδοσαν λαμβάνειν δ, τι βούλοιτο. άλλο μέν οὐδεν εδέγετο, όπου δε τινα των συγγενών 33 ίδοι, πρός ξαυτόν ἀεὶ ελάμβανεν. ἐπεὶ δ' ήλθον πρός Χειρίσοφον, κατελάμβανον κάκείνους σκηνούντας έστεφανωμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις, καὶ διακονούντας 'Αρμενίους παίδας σύν ταίς βαρβαρικαίς στολαίς τοις δε παισίν εδείκνυσαν ώσπερ ένεοις, δ, τι 34 δέοι ποιείν. ἐπεὶ δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καλ Ξενοφών, κοινή δή άνηρώτων τὸν κωμάργην δια του περσίζοντος ερμηνέως, τίς είη ή χώρα. ό δ' έλεγεν, ὅτι ᾿Αρμενία. καὶ πάλιν ἢρώτων, τίνι οί **Ιπποι** τρέφοιντο. ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι βασιλεῖ δασμός· την δε πλησίον χώραν έφη είναι Χάλυβας, και την \$5 δδον εφραζεν ή είη. και αὐτον τότε μεν ώχετο άγων Εενοφων πρός τους έαυτου οικέτας, και ίππον δυ είλήφει παλαίτερον δίδωσι τῷ κωμάρχη ἀναθρέψαντι καταθύσαι, ότι ήκουσεν αὐτὸν ἱερὸν είναι τοῦ Ἡλίου, δεδιώς μη αποθάνη εκεκάκωτο γάρ ύπο της πορείας. αὐτὸς δὲ τῶν πώλων λαμβάνει, καὶ τῶν ἄλλων στρα-36 τηγών καὶ λοχαγών ἔδωκεν ἐκάστφ πώλον. ἦσαν δ' οί ταύτη ίπποι μείονες μέν των Περσικών, θυμοειδέστεροι δὲ πολύ. ἐνταῦθα δὴ καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχης περί τούς πόδας των ίππων και των υποζυγίων σακία περιειλείν, όταν διά τής χιόνος άγωσίν άνευ γάρ των σακίων κατεδύοντο μέχρι της γαστρός.

6 Ἐπεὶ δ° ἡμέρα ῆν ογδόη, τὸν μεν ἡγεμόνα παραδιδωσι Χειρισόφω, τοὺς δ' οἰκέτας καταλείπει τῷ κωμάρχη, πλὴν τοῦ υἰοῦ τοῦ ἄρτι ἡβάσκοντος τοῦτον δ' Ἐπισθένει 'Αμφιπολίτη παραδίδωσι φυλάττειν, ὅπως, εἰ καλῶς ἡγήσαιτο, ἔχων καὶ τοῦτον ἀπίοι. καὶ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσεφόρησαν ὡς ἐδύναντο πλεῖστα, καὶ

άναζεύξαντες επορεύοντο. ήγεῖτο δ' αὐτοῖς ὁ κωμάρ- 2 γης λελυμένος διά χιόνος και ήδη τε ήν έν τῷ τρίτο σταθμώ, και Χειρίσοφος αὐτώ ἐχαλεπάνθη, ὅτι οὐκ εἰς κώμας ἢγεν. ὁ δ' ἔλεγεν. ὅτι οὐκ εἶευ ἐυ τῶ τόπω κώμας ήγεν. ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι οὐκ εἶεν ἐν τῷ τόπφ τούτω. ὁ δὲ Χειρίσοφος αὐτὸν ἔπαισε μέν, ἔδησε δ' ού. ἐκ δὲ τούτου ἐκείνος τῆς νυκτὸς ἀποδράς ἄχετο καταλιπών τὸν υίόν. τοῦτό γε δὴ Χειρισόφφ καὶ Έενοφωντι μόνον διάφορον εν τη πορεία εγένετο, ή του ήγεμόνος κάκωσις καλ άμέλεια. Έπισθένης δέ ηράσθη τε τοῦ παιδὸς καὶ οἴκαδε κομίσας πιστοτάτο έχρητο. μετά τουτο επορεύθησαν έπτα σταθμούς ανά 4 πέντε παρασάγγας της ήμέρας παρά τὸν Φασιν ποταμόν, εὖρος πλεθριαίον. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν στα 5 θμούς δύο, παρασάγγας δέκα · ἐπὶ δὲ τῆ εἰς τὸ πεδίου ύπερβολή ἀπήντησαν αὐτοῖς Χάλυβες καὶ Ταόγοι καὶ Φασιανοί. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ κατείδε τοὺς πολε- θ μίους επί τη ύπερβολή, επαύσατο πορευόμενος, απέχων είς τριάκοντα σταδίους, ίνα μη κατά κέρας ἄγων]πλησιάση τοις πολεμίοις παρήγγειλε δέ και τοις άλλοις παράγειν τούς λόχους, ὅπως ἐπὶ φάλαγγος γένοιτο τὸ στράτευμα. ἐπεὶ δὲ ἢλθον οἱ ὀπισθοφύ- 7 λακες, συνεκάλεσε τούς στρατηγούς και λοχαγούς και έλεξεν ώδε. Οι μεν πολέμιοι, ώς δράτε, κατέχουσι τας ύπερβολας του όρους ώρα δε βουλεύεσθαι, όπως ώς κάλλιστα άγωνιούμεθα. έμοι μεν οθν δοκεί πα- 8 ραγγείλαι μεν άριστοποιείσθαι τοίς στρατιώταις, ήμας δὲ βουλεύεσθαι, εἴτε τήμερον εἴτε αὔριον δοκεῖ ὑπερβάλλειν τὸ ὅρος. Ἐμοὶ δέ γε, ἔφη ὁ Κλεάνωρ, δοκεί, 9 έπαν τάχιστα αριστήσωμεν, έξοπλισαμένους ώς τάχιστα ίέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. εἰ γὰρ διατρίψομεν τὴν τήμερου ήμέραυ, οί τε νθυ ήμας δρώντες πολέμιοι Βαρραλεώτεροι έσονται και άλλους είκος τούτων Βαρρούντων πλείους προσιγενέσθαι. μετά τοῦτον Εενο-10 φων είπεν, Έγω δ' ούτω γιγνώσκω. εί μεν ανάγκη

έστι μάγεσθαι, τοῦτο δεί παρασκευάσασθαι, όπως ώς κράτιστα μαχούμεθα / εἰ δὲ βουλόμεθα ὡς ῥῷστα υπερβάλλειν, τοῦτό μοι δοκεί σκεπτέον είναι, δπως έλάχιστα μέν τραύματα λάβωμεν, ώς έλάχιστα δέ ΤΙ σώματα ανδρών αποβαλωμεν. το μεν οδυ δρος εστί το δρώμενον πλέον ή έφ' έξήκοντα στάδια, ανδρες δ' οὐδαμοῦ φυλάττοντες ήμας φανεροί είσιν άλλ' ή κατ αὐτην την όδόν πολύ οὖν κρεῖττον τοῦ ἐρήμου ὅρους και κλέψαι τι πειράσθαι λαθόντας και άρπάσαι φθάσαντας, εί δυναίμεθα, μάλλον ή πρὸς ἰσχυρά χωρία 12 καὶ ἄνδρας παρεσκευασμένους μάχεσθαι. πολύ γὰρ ράον δρθιον άμαχεὶ ίέναι ἡ όμαλες ένθεν καὶ ένθεν πολεμίων δυτων, καὶ νύκτωρ ἀμαχεὶ μᾶλλον ἂν τὰ πρὸ ποδών όρώη τις ή μεθ' ήμέραν μαχόμενος, και ή τραχεία τοις ποσίν άμαχει ιούσιν εύμενεστέρα ή ή όμαλή 13 τὰς κεφαλὰς βαλλομένοις. καὶ κλέψαι οὐκ ἀδύνατόν μοι δοκεί είναι έξον μεν νυκτός ίεναι, ώς μή δρασθαι, έξον δε απελθείν τοσούτον ώς μη αίσθησιν παρέχειν. δοκούμεν δ' άν μοι ταύτη προσποιούμενοι προσβάλλειν έρημοτέρφ αν τφ άλλφ δρει χρήσθαι μένοιεν 14 γάρ αὐτοῦ μᾶλλον ἀθρόοι οἱ πολέμιοι. ἀτὰρ τί ἐγῶ περί κλοπής συμβάλλομαι; ύμας γαρ έγωγε, ω Χειρίσοφε, ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅσοι ἐστὲ τῶν όμοίων, εὐθὺς ἐκ παίδων κλέπτειν μελεταν, καὶ οὐκ αίσχρον είναι άλλά καλον κλέπτειν όσα μή κωλύει 15 νόμος. ὅπως δὲ ὡς κράτιστα κλέπτητε καὶ πειρᾶσθε λανθάνειν, νόμιμον ἄρα ὑμῶν ἐστιν, ἐὰν ληφθῆτε κλέπτοντες, μαστιγούσθαι. νύν ούν μάλα σοι καιρός έστιν έπιδείξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι μέντοι, μὴ ληφθώμεν κλέπτοντες τοῦ ὅρους, ὡς μὴ πολλάς πλη-16 γας λάβωμεν. 'Αλλα μέντοι, έφη ὁ Χειρίσοφος, κάγω ύμας τούς 'Αθηναίους ακούω δεινούς είναι κλέπτειν τὰ δημόσια καὶ μάλα ὅντος δεινοῦ τοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι, καὶ τοὺς κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἶπερ

ύμιν οί κράτιστοι ἄρχειν άξιοθνται. ώστε ώρα καί σοί επιδείκνυσθαι την παιδείαν. Έγω μεν τοίνυν, έφη 17 ό Εενοφών, ετοιμός είμι τούς όπισθοφύλακας έγων, επειδάν δειπνήσωμεν, ίέναι καταληψόμενος τὸ δρος. έχω δε και ήγεμόνας οι γαρ γυμνήτες των εφεπομένων ημίν κλωπών έλαβόν τινας ένεδρεύσαντες καὶ τούτων πυνθάνομαι, ότι οὐκ ἄβατόν ἐστι τὸ ὅρος, ἀλλὰ νέμεται αίξι και βουσίν· ώστε, εάνπερ απαξ λάβωμέν τι τοῦ όρους, βατά καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἔσται. ἐλπίζω δὲ 18 ούδε τούς πολεμίους μενείν έτι, επειδάν ίδωσιν ήμας εν τῷ ὁμοίφ ἐπὶ τῶν ἄκρων· οὐδὲ γὰρ νῦν ἐθέλουσι καταβαίνειν ήμιν είς τὸ ίσον. ὁ δὲ Χειρίσοφος είπε, 19 Καὶ τί δεῖ σὲ ἰέναι καὶ λιπεῖν τὴν ὀπισθοφυλακίαν; άλλα άλλους πέμψου, αν μή τινες έθελούσιοι φαίνωνται. ἐκ τούτου 'Αριστώνυμος Μεθυδριεύς ἔρχεται ὁπλί-20 τας έχων καὶ 'Αριστέας Χίος γυμνήτας καὶ Νικόμαχος Οίταιος γυμνήτας και σύνθημα εποιήσαντο, όπότε έγοιεν τὰ ἄκρα, πυρὰ καίειν πολλά. ταῦτα συνθέ-21 μενοι ήριστων εκ δε τοῦ άριστου προήγαγεν ὁ Χειρίσοφος τὸ στράτευμα πᾶν ὡς δέκα σταδίους πρὸς τούς πολεμίους, ὅπως ὡς μάλιστα δοκοίη ταύτη προσάξειν.

Έπειδη δὲ ἐδείπνησαν καὶ νὺξ ἐγένετο, οἱ μὲν 22 ταχθέντες ῷχοντο, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὅρος, οἱ δὲ ἄλλοι αὐτοῦ ἀνεπαύοντο. οἱ δὲ πολέμιοι ἐπεὶ ἤσθοντο ἐχόμενον τὸ ὅρος, ἐγρηγόρεσαν καὶ ἔκαιον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός. ἐπειδη δὲ ἡμέρα ἐγένετο, Χειρίσοφος μὲν 23 θυσάμενος ἡγε κατὰ τὴν ὁδόν, οἱ δὲ τὸ ὅρος καταλαβόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἐπήεσαν. τῶν δ' αὖ πολεμίων 24 τὸ μὲν πολὶ ἔμενεν ἐπὶ τῆ ὑπερβολῆ τοῦ ὅρους, μέρος δ' αὐτῶν ἀπήντα τοῦς κατὰ τὰ ἄκρα. πρὶν δὲ ὁμοῦ εἰναι τοὺς πολλοὺς ἀλλήλοις συμμιγνύασιν οἱ κατὰ τὰ ἄκρα, καὶ νικῶσιν οἱ Ελληνες καὶ διώκουσιν. ἐν 25 τούτω δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ πεδίου οἱ μὲν πελτασταὶ τῶν

. de

Έλλήνων δρόμφ ἔθεον πρὸς τοὺς παρατεταγμένους, Χειρίσοφος δὲ βάδην ταχὺ ἐφείπετο σὺν τοῦς ὁπλίταις. 26 οἱ δὲ πολέμιοι οἱ ἐπὶ τῆ ὁδῷ ἐπειδὴ τὸ ἄνω ἑώρων ἡττώμενον, φεύγουσι· καὶ ἀπέθανον μὲν οὐ πολλοὶ αὐτῶν, γέρρα δὲ πάμπολλα ἐλήφθη· ἃ οἱ Ἑλληνες ταῦς 27 μαχαίραις κόπτοντες ἀχρεῦα ἐποίουν. ὡς δ' ἀνέβησαν, βύσαντες καὶ τρόπαιον στησάμενοι κατέβησαν εἰς τὸ πεδίον, καὶ εἰς κώμας πολλῶν καὶ ἀγαθῶν γεμούσας ἤλθον.

Έκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους σταθμοὺς πέντε, παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐ<u>πέ</u>λιπε· γωρία γάρ ώκουν ισχυρά οι Ταάχοι, έν οίς και 2 τα επιτήδεια πάντα είγον ανακεκομισμένοι. επεί δ' άφικοντο πρός χωρίον, δ πόλιν μέν ούκ είχεν οὐδ' οίκίας, συνεληλυθότες δ' ήσαν αυτόσε και ανδρες και γυναίκες και κτήνη πολλά, Χειρίσοφος μεν πρός τοῦτο προσέβαλλεύ εὐθὺς ηκων· ἐπειδη δὲ ή πρώτη τάξις ἀπέκαμνεν, ἄλλη προσήει καὶ αὐθις ἄλλη οὐ γὰρ ἢν 3 άθρόοις περιστήναι, άλλα ποταμώς ήν κύκλω. ἐπειδή δὲ Εενοφών ήλθε σύν τοις οπισθοφύλαξι και πελτασταίς και όπλίταις, ένταθθα δή λέγει Χειρίσοφος, Είς καλον ήκετε το γαρ χωρίον αίρετέον τη γαρ στρατιά ούκ έστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληψόμεθα τὸ χωρίου. 4 ενταύθα δή κοινή εβουλεύοντο και τού Εενοφώντος έρωτώντος, τί τὸ κωλύον εἴη εἰσελθεῖν, εἶπεν ὁ Χειρίσοφος, ['Αλλά] μία αΰτη πάροδός έστιν ην όρας σταν δέ τις ταύτη πειράται παριέναι, κυλινδούσι λίθους ύπερ ταύτης της ύπερεχούσης πέτρας δς δ' αν καταληφθή, ούτω διατίθεται. αμα δ' έδειξε συντετριμ-5 μένους ἀνθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς. τούς λίθους αναλώσωσω, έφη ο Εενοφών, άλλο τι ή ούδεν κωλύει παριέναι; ου γάρ δή εκ του εναυτίου όρῶμεν εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων 6 δύο ή τρεις ώπλισμένους. το δε χωρίου, ώς και συ

δράς, σχεδὸν τρία ἡμίπλεθρά ἐστιν δ δεῖ βαλλομένους διελθεῖν. τούτου δὲ ὅσον πλέθρον δασὰ πίτυσι διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθ' ὧν ἐστηκότες ἄνδρες τί ἄν πάσχοιεν ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἢ ὑπὸ τῶν κυλινδουμένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἤδη γίγνεται ὡς ἡμίπλεθρον, δ δεῖ, ὅταν λωφήσωσιν οἱ λίθοι, παραδραμεῖν. ᾿Αλλὰ εὐθύς, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ἐπειδὰν ἀρξώμεθα εἰς τὸ δασὰ προσιέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί. Αὐτὸ ἄν, ἔφη, τὸ δέον εἴη βᾶττον γὰρ ἀναλώσουσι τοὺς λίθους. ἀλλὰ πορευώμεθα ἔνθεν ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἔσται, ἢν δυνώμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ῥάδιον, ἢν βουλώμεθα.

Έντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Εκνοφών καὶ 8 Καλλίμαχος Παρράσιος λοχαγός τούτου γάρ ή ήγεμονία ην των οπισθοφυλάκων λοχαγών έκείνη τη ήμερφ· οί δὲ ἄλλοι λοχαγοὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ. μετά τοῦτο οὖν ἀπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἄνθρωποι ὡς ἐβδομήκοντα, οὐκ ἀθρόοι, ἀλλὰ καθ' ἔνα, ἔκαστος φυλαττόμενος ώς εδύνατο. 'Αγασίας δε ό Στυμφάλιος και 9 'Αριστώνυμος Μεθυδριεύς, καλ ούτοι των οπισθοφυλάκων λοχαγοί ὄντες, καὶ ἄλλοι δέ, ἐφέστασαν ἔξω των δένδρων οὐ γὰρ ἢν ἀσφαλὸς ἐν τοῖς δένδροις ἐστάναι πλείον ή τὸν ἕνα λόχον. ἔνθα δή Καλλίμαχος 10 μηχαναταί τι προέτρεχεν άπὸ τοῦ δένδρου, ὑφ' ῷ ἢν αὐτός, δύο καὶ τρία βήματα · ἐπεὶ δὲ οἱ λίθοι φέροιντο, άνεχάζετο εὐπετῶς εφ' ἐκάστης δὲ προδρομῆς πλέον η δέκα αμαξαι πέτρων ανηλίσκοντο. δ δε 'Αγασίας 11 ώς όρα του Καλλίμαχου α έποίει, και το στράτευμα παν θεώμενον, δείσας, μη ού πρώτος παραδράμοι είς τὸ χωρίον, οὖτε τὸν ᾿Αριστώνυμον πλησίον ὅντα παρακαλέσας οὖτε Εὐρύλοχον τὸν Λουσιέα ἐταίρους ὄντας ούτε άλλον οὐδένα χωρεί αὐτός, καὶ παρέρχεται πάντας. ὁ δὲ Καλλίμαχος ὡς ἐώρα αὐτὸν παριόντα, ἐπι- 12 λαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἴτυος εν δε τούτφ παρέθει

merch

αὐτοὺς ᾿Αριστώνυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τσῦτον Εὐρύλοχος Λουσιεύς πάντες γὰρ οὐτοι ἀντεποιοῦντο ἀρετῆς καὶ διηγωμίζοντο πρὸς ἀλλήλους καὶ οὕτως ἐρίζοντες αἰροῦσι τὸ, χωρίον. ὡς γὰρ ἄπαξ εἰσέδρα. 13 μον, οὐδεὶς πέτρος ἄνωθεν ἡνέχθη. ἐνταῦθα δὴ δεινὸν τὰν Δέαμα, αἱ γὰρ γυναῖκες ρυπτοῦσαι τὰ παιδία εἶτα καὶ ἐαυτὰς ἐπικατερρίπτουν, καὶ οἱ ἄνδρες ὡσαύτως. ἔνθα δὴ καὶ Αἰνείας Στυμφάλιος λοχαγὸς ἰδών τινα Θέοντα ὡς ρίψοντα ἐαυτὸν στολὴν ἔχοντα καλὴν ἐπιτίλαμβάνεται ὡς κωλύσων. ὁ δὲ αὐτὸν ἐπισπᾶται, καὶ ἀπέθανον. ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάνυ ὀλύγοι ἐλήφησαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα.

'Εντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμοὺς έπτά, παρασάγγας πεντήκοντα. οὐτοι ήσαν ών διήλθου άλκιμώτατοι, καὶ είς χείρας ήεσαυ. Είχου δὲ θώρακας λινούς μέχρι του ήτρου, αντί δε των πτερύ-16 γων σπάρτα πύκνα έστραμμένα. είχον δε και κνημίδας καλ κράνη καλ παρά την ζώνην μαχαίριον δσον ξυήλην Λακωνικήν, ο ξαφαττον ων κρατείν δύναιντο, και αποτέμνοντες αν τας κεφαλάς έχοντες επορεύοντο, και ήδον και έχορευον, όπότε οι πολέμιοι αὐτοὺς όψεσθαι ἔμελλον. είχον δὲ καὶ δόρυ ώς πεντεκαίδεκα 17 πηχῶν μίαν λόγχην έχον. οὖτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς πολίσμασιν έπει δε παρέλθοιεν οί Ελληνες, είποντο άεὶ μαγόμενοι. ὅκουν δὲ ἐν τοῖς ὀχυροῖς, καὶ τὰ ἐπι-- τήδεια εν τούτοις ανακεκομισμένοι ήσαν ωστε μηδεν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς "Ελλήνας, ἀλλὰ διετράφησαν 18 τοις κτήνεσιν, α έκ των Ταόχων έλαβον. έκ τούτου οί "Ελληνες αφίκοντο έπὶ τὸν "Αρπασον ποταμόν, εὐρος τεττάρων πλέθρων. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Σκυθινών σταθμούς τέτταρας, παρασάγγας είκοσι, διά πεδίου εἰς κώμας: ἐν αἶς ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ 19 επεσιτίσαντο. εντεύθεν δε ηλθον σταθμούς τέτταρας,

παρασώγγας είκοσι, πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμουα καλ οἰκουμένην, ή ἐκαλεῖτο Γυμνίας. ἐκ ταύτης ό της χώρας ἄρχων τοις Ελλησιν ήγεμόνα πέμπει, όπως δια της έαυτων πολεμίας χώρας άγοι αὐτούς. 20 έλθων δ' έκείνος λέγει, ότι άξει αὐτούς πέντε ήμερων είς χωρίον, δθεν δινονται βάλατταν εί δε μή, τεθνάναι έπηγγέλλετο. καὶ ἡγούμενος ἐπειδὴ ἐνέβαλεν εἰς την έαυτοις πολεμίαν, παρεκελεύετο αίθειν και φθείρειν την χώραν ο και δηλον έγενετο, ότι τούτου ένεκα έλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας. καὶ ἀφικνοῦνται 21 έπι τὸ ὅρος τῆ πέμπτη ἡμέρα. ὄνομα δὲ τῷ ὅρει ἡν Θήχης. ἐπειδὴ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὅρους καὶ κατείδου την βάλατταν, κραυγή πολλή εγένετο. ακούσας δε ό Εενοφών και οι όπισθοφύλακες φήθησαν 22 έμπροσθεν άλλους επιτίθεσθαι πολεμίους είποντο γάρ καὶ ὅπισθεν οἱ ἐκ τῆς καιομένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ οπισθοφύλακες απέκτειναν τέ τινας και εζώγρησαν ένέδραν ποιησάμενος και γέρρα έλαβον δασειών βοών ωμοβόεια άμφι τὰ είκοσιν. ἐπειδη δὲ (ή) βοη πλείων 23τε εγίγνετο και εγγύτερον και οι αει επιόντες εθεον δρόμω έπὶ τοὺς ἀεὶ βοῶντας καὶ πολλῶ μείζων ἐγίγνετο ή βοη ὅσφ δη πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δη μεῖζόν τι είναι τῷ Έενοφῶντι· καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον 24 καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβών παρεβοήθει καὶ τάγα δη άκούουσι βοώντων τῶν στρατιωτῶν, Θάλαττα, βάλαττα, καὶ παρεγγυώντων. ἔνθα δὴ ἔθεον ἄπαντες καὶ οί όπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ήλαύνετο καὶ οί ἵπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκουτο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα 25 δή περιέβαλλον άλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λογαγούς δακρύοντες. καὶ έξαπίνης δτου δη παρεγγυήσαντος οί στρατιώται φέρουσι λίθους καλ ποιούσι κολωνόν μέγαν. ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν δερμάτων πλήθος ώμο-26 βοείων και βακτηρίας και τὰ αιγμάλωτα γέρρα, και δ ήγεμων αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις

27 διεκελεύετο. μετά ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ελληνες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἴππον καὶ φιώ λην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρεικοὺς δέκα. ἤτει δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ δείξας αὐτοῖς, οἱ σκηνήσουσι, καὶ τὴν δδόν, ἡν πορεύσονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, ῷχετο τῆς νυκτὸς ἀπιών.

4 "Ενθα δὴ προσέρχεται τῷ Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν τις ἀνὴρ 'Αθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων, ὅτι γιγνώσκοι τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. καὶ οἰμαι ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἶ μή τι κωλύει, ἔφη, ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον, τίνες εἰσίν. οἱ δ' εἶπον ἐρωτήσαντος ὅτι Μάκρωνες. 'Ερώτα τοίννι, ἔφη, αὐτούς, τί ἀντιτετάχαται καὶ χρήζουσιν ἡμῶν πολέμιοι εἶναι. οἱ δ' ἀπεκρίναντο, "Οτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε. λέγειν ἐκέλευον οἱ στρατηγοί, ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμήσαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ 7 βάλατταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι. ἠρώτων ἐκείνοι, εἰ

δοίεν αν τούτων τὰ πιστά. οἱ δ' ἔφασαν καὶ δοθτά καὶ λαβεῖν ἐθέλειν. ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς "Ελλησιν, οἱ δὲ "Ελληνες ἐκείνοις 'Ελληνικήν' ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἰναί βεοὺς δὲ ἐπεμαρτύραντο ἀμφότερα.

Μετά δὲ τὰ πιστὰ εὐθὺς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα 8 συνεξέκοπτον τήν τε όδον ώδοποίουν, ώς διαβιβάσοντες, εν μέσοις αναμεμιγμένοι τοις Ελλησι, και αγοράν οίαν εδύναντο παρείγον, και παρήγαγον εν τρισίν ήμεραις, έως έπλ τὰ Κόλχων δρια κατέστησαν τούς Ελληνας. ἐνταῦθα ἢν ὄρος μέγα, προσβατὸν δέ καὶ ἐπὶ 9 τούτου οἱ Κόλχοι παρατεταγμένοι ήσαν. καὶ τὸ μὲν πρώτον οἱ "Ελληνες ἀντιπαρετάξαντο κατὰ φάλαγγας ώς ούτως άξοντες πρός τὸ όρος έπειτα δὲ έδοξε τοίς στρατηγοίς βουλεύσασθαι συλλεγείσιν, όπως ώς κάλλιστα αγωνιούνται. Ελεξεν ουν Εενοφών, ότι δοκεί 10 παύσαντας την φάλαγγα λόχους δρθίους ποιήσαι ή μεν γαρ φάλαγξ διασπασθήσεται εὐθύς τη μεν γαρ άνοδον τη δε εύοδον εύρησομεν το δρος και εύθυς τοῦτο άθυμίαν ποιήσει, δταν τεταγμένοι είς φάλαγγα ταύτην διεσπασμένην δρώσιν. ἔπειτα, ἢν μὲν ἐπὶ πολλοὺς 11 τεταγμένοι προσάγωμεν, περιττεύσουσιν ήμῶν οἱ πολέμιοι καὶ τοῖς περιττοῖς χρήσονται ό, τι αν βούλωνται εάν δε επ' ολίγων τεταγμένοι ζωμεν, οὐδεν αν είη θαυμαστον εί διακοπείη ήμων ή φάλαγξ ύπο άθρόων καὶ βελών καὶ ἀνθρώπων πολλών ἐμπεσόντων. εί δέ πη τοῦτο ἔσται, τῆ ὅλη φάλαγγι κακὸν ἔσται. άλλά μοι δοκεί ορθίους τούς λόχους ποιησαμένους 12 τοσούτον χωρίον κατασχείν διαλιπόντας τοίς λόχοις όσον έξω τούς έσχάτους λόχους γενέσθαι τῶν πολεμίων κεράτων και ούτως ἐσόμεθα τῆς τε τῶν πολεμίων φάλαγγος έξω οι έσχατοι λόχοι, και ορθίους άγοντες οί κράτιστοι ήμων πρωτοι προσίασιν, ή τε αν εύοδον ή, ταύτη έκαστος άξει ο λόγος. καὶ είς τε τὸ 13 διαλείπου οὐ ράδιου ἔσται τοῖς πολεμίοις εἰσελθεῦ ἔυθευ καὶ ἔυθευ λόχων ὅντων, διακόψαι τε οὐ ράδιου ἔσται λόχον ὅρθιον προσιόντα. ἐάν τέ τις πιέζηται τῶν λόχων, ὁ πλησίον βοηθήσει. ἤν τε εἶς πη δυνηθῆ τῶν λόχων ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδεὶς μηκέτι μείνη 14 τῶν πολεμίων. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίουν ὀρθίους τοὺς λόχους. Ἐκυφῶν δὲ ἀπιὼν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ἔλεγε τοῖς στρατιώταις, "Ανδρες, οὖτοί εἰσιν οθς ὁρᾶτε μόνοι ἔτι ἡμῖν ἐμποδὼν τὸ μὴ ἤδη εἶναι ἔνθα πάλαι ἐσπεύδομεν· τούτους, ἤν πως δυνώμεθα, καὶ ὡμοὺς δεῖ καταφαγεῖν.

Έπει δ' εν ταις χώραις εκαστοι εγένοντο και τους λόχους ὀρθίους ἐποιήσαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν όπλιτών άμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἔκαστος σχεδον είς τους έκατον τους δε πελταστάς και τους τοξότας τριχή εποιήσαντο, τούς μεν τοῦ εὐωνύμου έξω. τούς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τούς δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν εξακο-16 σίους εκάστους. Εκ τούτου παρηγγύησαν οι στρατηγοί εύγεσθαι εύξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες επορεύοντο. καὶ Χειρίσοφος μεν καὶ Εενοφών καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς πελτασταί της των πολεμίων φάλαγγος έξω γενόμενοι 17 επορεύοντο · οί δε πολέμιοι ώς είδον αὐτούς, ἀντιπαραθέοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν οἱ δὲ ἐπὶ τὸ εὐώνυμον διεσπάσθησαν, καὶ πολύ τῆς αύτῶν φάλαγγος ἐν τῷ 18 μέσω κευον εποίησαν. ιδόντες δε αὐτούς διαχάζοντας οί κατά τὸ 'Αρκαδικὸν πελτασταί, ὧν ήρχεν Αἰσχίνης ό 'Λκαρνάν, νομίσαντες φεύγειν ανακραγόντες έθεον. καλ ούτοι πρώτοι έπλ τὸ όρος αναβαίνουσι συνέφείπετο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ ᾿Αρκαδικὸν ὁπλιτικόν, ὧν ἦργε 19 Κλεάνωρ ὁ 'Ορχομένιος. οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς ἡρξαντο θείν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ φυγή ἄλλος ἄλλη ἐτράοί δὲ Ελληνες ἀναβάντες ἐστρατοπεδεύοντο έν πολλαίς κώμαις καὶ τάπιτήδεια πολλά έχούσαις. 20 καλ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν ἢν, ὅ, τι καλ ἐθαύμασαν· τὰ δὲ

σμήνη πολλά ην αὐτόθι, καὶ τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν πάντες ἄφρονές τε ἐγίγνοντο καὶ ήμουν και κάτω διεχώρει αὐτοῖς και ορθός οὐδείς ήδύνατο Ιστασθαι, άλλ' οι μεν όλίγον εδηδοκότες σφόδρα μεθύουσιν εφκεσαν, οί δε πολύ μαινομένοις, οί δε καί ἀποθυήσκουσιν. ἔκειντο δὲ οὕτω πολλοὶ ὥσπερ τροπής 21 γεγενημένης, καὶ πολλή ἡν ἀθυμία. τῆ δ' ὑστεραία απέθανε μέν οὐδείς, αμφί δὲ τὴν αὐτήν που ώραν άνεφρόνουν τρίτη δὲ καὶ τετάρτη ἀνίσταντο ὥσπερ έκ φαρμακοποσίας.

'Εντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμούς, παρα-22 σάγγγας έπτά, καὶ ηλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα πόλιν Έλληνίδα, οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνφ Πόντφ, Σινωπέων ἀποικίαν ἐν τῆ Κόλχων χώρα. ένταθθα έμειναν ήμέρας άμφι τας τριάκοντα έν ταις τῶν Κόλχων κώμαις · κάντεῦθεν ὁρμώμενοι ἐληίζοντο 23 την Κολχίδα. ἀγοράν δὲ παρείχον τῷ στρατοπέδφ Τραπεζούντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς "Ελληνας καὶ ξένια ἔδοσαν βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. συνδιεπράτ-24 τουτο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίου Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίφ μάλιστα οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ηλθον βοές. μετά δὲ τοῦτο τὴν Αυσίαν, ἡν εὕξαντο, 25 παρεσκευάζοντο ήλθον δ' αὐτοῖς ζκανοί βόες ἀποθυσαι τῷ Διὶ τῷ σωτηρι καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ήγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις βέοῖς α εὔξαντο. ἐποίησαν θὲ καὶ άγωνα γυμνικόν έν τῷ ὅρει, ἔνθαπερ ἐσκήνουν. είλουτο δε Δρακόντιου Σπαρτιάτην, δς έφυγε παις ων οἴκοθεν, παιδα ἄκων κατακτανών ξυήλη πατάξας, δρόμου τ' ἐπιμεληθήναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατήσαι. έπειδή δὲ ή θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδοσαν τῷ 26 Δρακουτίφ, και ήγεισθαι εκέλευου, όπου του δρόμου πεποιηκώς είη. ὁ δὲ δείξας οὖπερ ἐστηκότες ἐτύγχανου, Ούτος ὁ λόφος, ἔφη, κάλλιστος τρέχειν ὅποι ἄν τις βούληται. Πως ούν, έφασαν, δυνήσονται παλαίειν

Hopin

ἐν σκληρῷ καὶ δασεῖ οὕτως; ὁ δ' εἶπε, Μᾶλλόν τι 27 ἀνιάσεται ὁ καταπεσών. ἡγωνίζοντο δὲ παίδες μὲν στάδιον τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλεῖστοι, δόλιχον δὲ Κρῆτες πλείους ἡ ἐξήκοντα ἔθεον, πάλην δὲ καὶ πυ- χμὴν καὶ παγκράτιον ἔτεροι. καὶ καλὴ βέα ἐγένετο ΄ πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καὶ ἄτε θεωμένων τῶν ἐταίρων ε 28 πολλὴ φιλονεικία ἐγίγνετο. ἔθεον δὲ καὶ ἴπποι καὶ ἔδει αὐτοὺς κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας ἐν τῆ θαλάττη ἀναστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἔγειν. καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκυλινδοῦντο ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὅρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι ἔνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις ἐγίγνετο αὐτῶν.

BOOK V.

Οσα μεν δη εν τη αναβάσει τη μετα Κύρου ἔπραξαν οἱ Ελληνες, καὶ ὅσα ἐν τἢ πορείᾳ τἢ μέχρι έπὶ βάλατταν την έν τῷ Εὐξείνω Πόντω, καὶ ὡς εἰς Τραπεζούντα πόλιν Έλληνίδα ἀφίκοντο, καὶ ὡς ἀπέθυσαν α εύξαντο σωτήρια δύσειν, ένθα πρώτον είς φιλίαν γην αφίκοιντο, εν τώ πρόσθεν λόγω δεδήλωται. 2 ἐκ δὲ τούτου ξυνελθόντες ἐβουλεύοντο περὶ τῆς λοιπῆς πορείας άνέστη δὲ πρώτος 'Αντιλέων Θούριος καὶ έλεξεν ώδε. Έγω μεν τοίνυν, έφη, ω ανδρες, απείρηκα ήδη ξυσκευαζόμενος και βαδίζων και τρέγων και τὰ ὅπλα φέρων καὶ ἐν τάξει ἰων καὶ φυλακὰς φυλάττων καὶ μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δὲ ἤδη παυσάμενος τούτων των πόνων, ἐπεὶ βάλατταν ἔγομεν, πλεῖν τὸ λοιπὸν καλ εκταθείς, ώσπερ 'Οδυσσεύς, καθεύδων άφικέσθαι 3 είς την Ελλάδα. ταθτα ακούσαντες οί στρατιώται άνεθορύβησαν, ώς εὖ λέγοι καὶ ἄλλος ταὐτὰ ἔλεγε,

καὶ πάντες οἱ παρόντες. ἔπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ εἶπεν ὧδε. Φίλος μοὶ ἐστιν, ὧ ἄνδρες, ᾿Αναξίβιος, 4 ναυαρχῶν δὲ [καὶ] τυγχάνει. ἢν οὖν πέμψητέ με, οἴομαι ᾶν ἐλθεῖν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ἡμᾶς ἄξοντα· ὑμεῖς δὲ εἴπερ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετε, ἔστ' ᾶν ἐγὼ ἔλθω· ἤξω δὲ ταχέως. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἤσθησάν τε καὶ ἐψηφίσαντο πλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα.

Μετά τοῦτον Ξενοφών ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε. 5 Χειρίσοφος μεν δή επί πλοία στέλλεται, ήμεις δε άναμενούμεν όσα μοι ούν δοκεί καιρός είναι ποιείν έν τή μονή, ταθτα έρω. πρωτον μέν τα έπιτήδεια δεί πορί- 6 ζεσθαι έκ της πολεμίας · ούτε γαρ αγορα έστιν ίκανη ούτε ότου ωνησόμεθα εύπορία, εί μη όλίγοις τισίν ή δέ χώρα πολεμία κίνδυνος οθν πολλούς απόλλυσθαι, ην άμελως τε και άφυλάκτως πορεύησθε έπι τὰ ἐπιτήδεια. άλλά μοι δοκεί σύν προνομαίς λαμβάνειν τὰ 7 ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὡς σώζησθε, ἡμᾶς δε τούτων επιμελείσθαι. έδοξε ταῦτα. "Ετι τοίνυν άκούσατε καὶ τάδε. ἐπὶ λείαν γὰρ ὑμῶν ἐκπορεύσον- 8 ταί τινες. οδομαι οδυ βέλτιον εξναι ήμεν είπειν τον μέλλοντα εξιέναι, φράζειν δε και δποι, ίνα και το πλήθος είδωμεν των έξιόντων και των μενόντων και ξυμπαρασκευάζωμεν εάν τι δέη, κάν βοηθήσαί τισι καιρὸς η, εἰδῶμεν ὅποι δεήσει βοηθεῖν, καὶ ἐάν τις τῶν άπειροτέρων έγχειρή ποι, ξυμβουλεύωμεν πειρώμενοι είδεναι την δύναμιν εφ' οθς αν ζωσιν. έδοξε και ταθτα. Έννοείτε δὲ καὶ τόδε, ἔφη. σχολή τοίς πολεμίοις ληί- 9 ζεσθαι, καὶ δικαίως ἡμῖν ἐπιβουλεύουσιν· ἔχομεν γὰρ τὰ ἐκείνων ὑπερκάθηνται δ' ἡμῶν. φύλακας δή μοι δοκεί δείν περί τὸ στρατόπεδον είναι εάν ούν κατά μέρος [μερισθέντες] φυλάττωμεν καλ σκοπώμεν, ήττον αν δύναιντο ήμας θηραν οί πολέμιοι. Ετι τοίνυν τάδε εὶ μὲν ἡπιστάμεθα σαφῶς, ὅτι ἥξει πλοῖα 10

Χειρίσοφος ἄγων ίκανά, οὐδὲν αν ἔδει ων μέλλω λέγειν νῦν δ' ἐπεὶ τοῦτο ἄδηλον, δοκεῖ μοι πειρασθαι πλοία συμπαρασκευάζειν και αὐτόθεν. ήν μέν γάρ έλθη, ύπαρχόντων ενθάδε εν άφθονωτέροις πλευσού-11 μεθα, εάν δε μη άγη, τοις ενθάδε χρησόμεθα. έγω πλοία πολλάκις παραπλέοντα εί οθν αιτησάμενοι παρά Τραπεζουντίων μακρά πλοία κατάγοιμεν καὶ φυλάττοιμεν αὐτὰ τὰ πηδάλια παραλυόμενοι, ἔως αν ίκανα τα άξοντα γένηται, ίσως αν ούκ απορήσαιμεν 12 κομιδής οίας δεόμεθα, έδοξε καὶ ταῦτα. Έννοήσατε δ', ἔφη, εἰ εἰκὸς καὶ τρέφειν ἀπὸ κοινοῦ οθς αν καταγάγωμεν, δσον αν χρόνον ήμων ένεκεν μένωσι, καὶ ναῦλον Ευνθέσθαι, ὅπως ὡφελοῦντες καὶ ώφελώνται. 13 έδοξε καὶ ταῦτα. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, ἢν ἄρα καὶ ταθτα ήμεν μη έκπεραίνηται ώστε άρκειν πλοία, τὰς όδούς, ας δυσπόρους ἀκούομεν είναι, ταις παρα θάλατταν οίκουμέναις πόλεσιν έντείλασθαι όδοποιείν πεί-

ήμῶν ἀπαλλαγήναι.

14 Ἐνταῦθα δὲ ἀνέκραγον, ὡς οὐ δέοι ὁδοιπορεῖν.

ὁ δὲ ὡς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν, ἐπεψήφισε μὲν οὐδέν, τὰς δὲ πόλεις ἐκούσας ἔπεισεν ὁδοποιεῖν, λέγων, ὅτι βᾶττον ἀπαλλάξονται, ἡν εὔποροι γένωνται αἱ ὁδοί.

σονται γάρ καὶ διὰ τὸ φοβεῖσθαι καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι

15 έλαβον δὲ καὶ πεντηκόντερον παρὰ τῶν Τραπεζουντίων, ἢ ἐπέστησαν Δέξιππον Λάκωνα περίοικον. οὖτος ἀμελήσας τοῦ ξυλλέγειν πλοῖα ἀποδρὰς ῷχετο ἔξω τοῦ Πόντου ἔχων τὴν ναῦν. οὖτος μὲν οὖν δίκαια ἔπαθεν ὕστερον· ἐν Θράκη γὰρ παρὰ Σεύθη πολυπραγμονῶν τι ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λάκωνος.

16 ελαβον δε και τριακόντορον, ή επεστάθη Πολυκράτης Άθηναίος, δς δπόσα λαμβάνοι πλοία κατήγεν επί το στρατόπεδον. και τὰ μεν ἀγώγιμα, εἴ τι ήγον, εξαιρούμενοι φύλακας καθίστασαν, ὅπως σῶα εἶη, τοῖς δε 17 πλοίοις ἐχρήσαντο εἰς παραγωγήν. ἐν ῷ δὲ ταῦτα ἡν ἐπὶ λείαν ἐξήεσαν οἱ ε Ελληνες, καὶ οἱ μὲν ἐλάμβανον οἱ δὲ καὶ οὕ. Κλεαίνετος δ' ἐξαγαγὼν καὶ τὸν ἑαυτοῦ καὶ ἄλλον λόχον πρὸς χωρίον χαλεπὸν αὐτός τε ἀπέθαμε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Έπει δὲ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ἢν λαμβάνειν ὅστε 2 ἀπαυθημερίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἐκ τούτου λαβὼν Ἐενοφῶν ἡγεμόνας τῶν Τραπεζουντίων ἐξάγει εἰς Δρίλας τὸ ἡμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δὲ ἡμισυ κατέλιπε ψυλάττειν τὸ στρατόπεδον· οἱ γὰρ Κόλχοι, ἄτε ἐκπεπτωκότες τῶν οἰκιῶν, πολλοὶ ἢσαν ἀθρόοι καὶ ὑπερεκάθηντο ἐπὶ τῶν ἄκρων. οἱ δὲ Τραπεζούντιοι ὁπόθεν μὲν 2 τὰ ἐπιτήδεια ῥάδιον ἢν λαβεῖν οὐκ ἢγον· φίλοι γὰρ αὐτοῖς ἢσαν· εἰς τοὺς Δρίλας δὲ προθύμως ἢγον, ὑφὰ ὧν κακῶς ἔπασχον, εἰς χωρία τε ὀρεινὰ καὶ δύσβατα καὶ ἀνθρώπους πολεμικωτάτους τῶν ἐν τῷ Πόντφ.

Έπει δε ήσαν εν τή ἄνω χώρα οι "Ελληνες, όποια 3 των χωρίων τοις Δρίλαις άλωσιμα είναι εδόκει έμπιπράντες ἀπήεσαν καὶ οὐδὲν ἢν λαμβάνειν, εἴ μὴ ὖς ἢ βούς ή ἄλλο τι κτήνος τὸ πύρ διαπεφευγός. Εν δε ήν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν είς τοῦτο πάντες ξυνερρυήκεσαν. περί δὲ τοῦτο ἡν χαράδρα ἰσχυρῶς βαθεῖα, καὶ πρόσοδοι γαλεπαὶ πρὸς τὸ γωρίου. οί δὲ πελτα- 4 σταλ προδραμόντες στάδια πέντε ή εξ των όπλιτων, . διαβάντες την χαράδραν δρώντες πρόβατα πολλά καλ άλλα χρήματα, προσέβαλλου πρός το χωρίου Ευνείπουτο δέ και δορυφόροι πολλοί οί έπι τα έπιτήδεια έξωρμημένοι . ώστε έγένοντο οί διαβάντες πλείους ή είς δισχιλίους ανθρώπους. ἐπεὶ δὲ μαχόμενοι οὐκ 5 εδύναντο λαβείν τὸ χωρίον, καὶ γὰρ τάφρος ἡν περὶ αὐτὸ εὐρεῖα ἀναβεβλημένη καὶ σκόλοπες ἐπὶ τῆς ἀναβολής και τύρσεις πυκναί ξύλιναι πεποιημέναι, ἀπιέναι δη επεγείρουν οι δε επέκειντο αυτοίς. ώς δε ουκ 6 έδύναντο άποτρέχειν, ην γάρ έφ' ένδς ή κατάβασις έκ' τοῦ χωρίου εἰς τὴν χαράδραν, πέμπουσι πρὸς Εενο7 φώντα, δς ήγειτο τοις όπλίταις. ό δ' ελθών λέγει, ότι έστι χωρίον χρημάτων πολλών μεστόν· τοῦτο οὐτε λαβείν δυνάμεθα· ἰσχυρον γάρ έστιν· οὕτε ἀπελθείν ράδιον μάχονται γαρ επεξεληλυθότες και ή αφοδος 8 γαλεπή. ἀκούσας ταῦτα ὁ Εενοφῶν προσαγαγών πρὸς την γαράδραν τούς μεν όπλίτας θέσθαι εκέλευσε τά όπλα, αὐτὸς δὲ διαβάς σύν τοῖς λοχαγοῖς ἐσκοπεῖτο, πότερον είη κρείττον ἀπάγειν και τους διαβεβηκότας ή και τούς όπλίτας διαβιβάζειν, ώς άλόντος αν τοῦ 9 γωρίου. ἐδόκει γὰρ τὸ μὲν ἀπάγειν οὐκ είναι ἄνευ πολλών νεκρών, έλειν δ' αν φοντο και οι λογαγοί τὸ χωρίου. καὶ ὁ Εκνοφων ξυνεχώρησε τοις ίεροις πι στεύσας οι γαρ μάντεις αποδεδειγμένοι ήσαν, ότι 10 μάχη μεν έσται, τὸ δὲ τέλος καλὸν τῆς εξόδου. τούς μέν λοχαγούς έπεμπε διαβιβάσοντας τούς όπλίτας, αὐτὸς δ' ἔμενεν ἀναγωρίσας ἄπαντας τοὺς πελ-11 ταστάς, καὶ οὐδένα εἴα ἀκροβολίζεσθαι. ἐπεὶ δ' ἡκον οί όπλιται, εκέλευσε του λόχου εκαστου ποιήσαι των λογαγών ώς αν κράτιστα οίηται αγωνιείσθαι ήσαν γάρ οί λοχαγοί πλησίον άλλήλων, οί πάντα του χρό-12 νου άλλήλοις περί άνδραγαθίας άντεποιούντο. και οί μέν ταθτα έποίουν ο δε τοις πελτασταίς πάσι παρήνγελλε διηγκυλωμένους ίέναι, ώς, ὁπόταν σημήνη, ἀκοντίζειν δεήσον, καὶ τούς τοξότας ἐπιβεβλήσθαι ἐπὶ ταῖς νευραίς, ώς, όπόταν σημήνη, τοξεύειν δεήσον, καὶ τοὺς γυμνήτας λίθων έχειν μεστάς τάς διφθέρας καὶ τούς 13 ἐπιτηδείους ἔπεμψε τούτων ἐπιμεληθήναι. πάντα παρεσκεύαστο και οι λοχαγοί και οι υπολογαγοί και οι άξιουντες τούτων μη χείρους είναι πάντες παρατεταγμένοι ήσαν, καὶ άλλήλους μεν δή ξυνεώρων 14 μηνοειδής γάρ διά τὸ χωρίον ή τάξις ήν έπει δ' έπαιάνισαν καὶ ή σάλπιγξ ἐφθέγξατο, ἄμα τε τῷ Ἐνυαλίω ηλάλαξαν καὶ ἔθεον δρόμο οἱ ὁπλίται, καὶ τὰ βέλη ύμου εφέρετο, λόγχαι, τοξεύματα, σφενδόναι, πλείστοι

δ' έκ τών γειρών λίθοι, ήσαν δε οί και πύρ προσέ-Φερον. ὑπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν ἔλιπον οί 15 πολέμιοι τά τε σταυρώματα καὶ τὰς τύρσεις. ὥστε 'Αγασίας Στυμφάλιος καὶ Φιλόξενος Πελληνεύς καταθέμενοι τὰ ὅπλα ἐν χιτῶνι μόνον ἀνέβησαν, καὶ ἄλλος άλλον είλκε, και άλλος αναβεβήκει, και ήλώκει τὸ γωρίον, ώς εδόκει. καλ οί μεν πελτασταλ καλ οί ψιλολ 16 εἰσδραμόντες ήρπαζον ό,τι έκαστος ἐδύνατο· ὁ δὲ Ξενοφών στας κατά τας πύλας όπόσους έδύνατο κατεκώλυε των όπλιτων έξω πολέμιοι γαρ άλλοι εφαίνοντο επ' άκροις τισίν ἰσχυροίς. οὐ πολλοῦ δὲ χρόνου μεταξύ 17 γενομένου κραυγή τε εγίγνετο ενδον καλ εφευγον οί μεν καὶ ἔγοντες α ἔλαβον, τάγα δέ τις καὶ τετρωμένος καὶ πολύς ην ώθισμός άμφι τα θύρετρα. και έρωτώμενοι οί ἐκπίπτοντες ἔλεγον, ὅτι ἄκρα τέ ἐστιν ἔνδον καὶ οί πολέμιοι πολλοί, οὶ παίουσιν ἐκδεδραμηκότες τους **ἔνδον ἀνθρώπους. ἐνταῦθα ἀνειπεῖν ἐκέλευσε Τολμί-18** δην τον κήρυκα ιέναι είσω τον βουλόμενον τι λαμβάνειν, καὶ ἵεντο πολλοὶ εἴσω, καὶ νικῶσι τοὺς εκπίπτοντας οι είσωθούμενοι και κατακλείουσι τούς πολεμίους πάλιν είς την άκραν. καὶ τὰ μὲν ἔξω της 19 άκρας πάντα διηρπάσθη καὶ έξεκομίσαντο οί "Ελληνες οί δε όπλιται έθεντο τὰ ὅπλα, οί μεν περί τὰ σταυρώματα, οί δὲ κατά τὴν όδὸν τὴν ἐπὶ τὴν ἄκραν φέρουσαν. ὁ δὲ Εενοφών καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐσκόπουν, 20 εί οίον τε είη την άκραν λαβείν. ην γάρ ούτως σωτηρία ἀσφαλής, ἄλλως δὲ πάνυ χαλεπὸν ἐδόκει είναι άπελθείν σκοπουμένοις δε αὐτοίς εδοξε παντάπασιν ανάλωτον είναι τὸ χωρίον. ένταῦθα παρεσκευάζοντο 21 την άφοδον, και τούς μέν σταυρούς εκαστοι τούς καθ' αύτούς διήρουν, και τούς άγρείους και φορτία έγοντας έξεπέμποντο και των όπλιτων το πλήθος, καταλιπόντες οί λοχαγοί οίς εκαστος επίστευεν. επεί δε ήρξαντο 22 ἀποχωρείν, ἐπεξέθεον ἔνδοθεν πολλοὶ γέρρα καὶ λόγχας

XENOPHON'S ANABASIS.

έχουτες και κυημίδας και κράνη Παφλαγονικά, και άλλοι έπι τας οἰκίας ἀνέβαινον τας ένθεν και ένθεν 23 της είς την άκραν φερούσης όδοῦ. ώστε οὐδε διώκειν άσφαλες ην κατά τὰς πύλας τὰς εἰς την ἄκραν Φερούσας. καλ γάρ ξύλα μεγάλα ἐπερρίπτουν ἄνωθεν, ώστε γαλεπον ην και μένειν και απιέναι, και η νύξ φοβερά 24 ην επιούσα. μαχομένων δε αὐτών καὶ ἀπορουμένων θεών τις αὐτοῖς μηχανήν σωτηρίας δίδωσιν. Εξαπίνης γὰρ ἀνέλαμψεν οἰκία τῶν ἐν δεξιᾶ ὅτου δὴ ἐνάψαντος. ώς δ' αυτη ξυνέπιπτεν, έφευγον οι άπο των εν δεξιά ώς δὲ ἔμαθεν ὁ Εενοφών τοῦτο παρά τῆς τύχης, ενάπτειν εκέλευε και τας εν αριστερά οικίας. αὶ ξύλιναι ήσαν, ώστε καὶ ταχὸ ἐκαίοντο. ἔφευγον 26 οὖν καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιῶν. οἱ δὲ κατὰ τὸ στόμα δη έτι μόνοι έλύπουν και δηλοι ήσαν ότι έπικείσονται εν τη εξόδφ τε και καταβάσει. ενταθθα παραγγέλλει φέρειν ξύλα όσοι ἐτύγχανον ἔξω όντες των βελών είς τὸ μέσον ξαυτών και των πολεμίων. έπει δὲ ίκανὰ ήδη ην, ἐνηψαν· ἐνηπτον δὲ και τὰς παρ' αὐτὸ τὸ χαράκωμα οἰκίας, ὅπως οἱ πολέμιοι ἀμφὶ 27 ταθτα έχοιεν. οθτω μόλις ἀπηλθον ἀπὸ τοθ χωρίου, πυρ εν μέσφ εαυτών και των πολεμίων ποιησάμενοι. καλ κατεκαύθη πάσα ή πόλις καλ αί οἰκίαι καλ αί τύρσεις καὶ τὰ σταυρώματα καὶ τάλλα πάντα πλην τής ἄκρας.

28 Τη δὲ ὑστεραία ἀπήεσαν οἱ "Ελληνες ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια. ἐπεὶ δὲ τὴν κατάβασιν ἐφοβοῦντο τὴν εἰς Τραπεζοῦντα, πρανὴς γὰρ ἢν καὶ στενή, ψευδενέδραν 29 ἐποιήσαντο· καὶ ἀνὴρ Μυσὸς τὸ γένος καὶ τοὕνομα τοῦτο ἔχων τῶν Κρητῶν λαβὼν δέκα ἔμενεν ἐν λασίφ χωρίφ καὶ προσεποιεῖτο τοὺς πολεμίους πειρᾶσθαι λανθάνειν· αἱ δὲ πέλται αὐτῶν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε 30 διεφαίνοντο χαλκαῖ οὖσαι. οἱ μὲν οὖν πολέμιοι ταῦτα διορῶντες ἐφοβοῦντο ὡς ἐνέδραν οὖσαν· ἡ δὲ στρατιὰ

ἐν τούτφ κατέβαινεν. Σέπει δὲ ἐδόκει ἤδη ἰκανὸν ὑπεληλυθέναι, τῷ Μυσῷ ἐσήμηνε φεύγειν ἀνὰ κράτος:
καὶ δς ἐξαναστὰς φεύγει και οι σὺν αὐτῷ. και οι μὲν 31
ἄλλοι Κρῆτες, ἀλισκεσθαι γὰρ ἔφασαν τῷ δρόμῳ,
ἐκπεσόντες ἐκ τῆς ὁδοῦ εἰς ὕλην κατὰ τὰς νάπας κυλινδούμενοι ἐσώθησαν, ὁ Μυσὸς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν φεύγων
ἐβόα βοηθείν· και ἐβοήθησαν αὐτῷ, καὶ ἀνέλαβον 32
τετρωμένον· και αὐτοι ἐπὶ πόδα ἀνεχώρουν βαλλόμενοι οι βοηθήσαντες και ἀντιτοξεύοντές τινες τῶν
Κρητῶν. οὕτως ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πάντες
σῷοι δντες.

Έπει δε ούτε Χειρίσοφος ήκεν ούτε πλοία ίκανα 3 ην ούτε τὰ ἐπιτήδεια ην λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον είναι. καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τούς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παίδας καὶ γυναίκας καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἢν ἔχειν. καλ Φιλήσιον καλ Σοφαίνετον τούς πρεσβυτάτους των στρατηγών εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οί δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ όδὸς ώδοποιημένη ήν. καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασοῦντα τρι- 2 ταίοι, πόλιν Έλληνίδα έπι θαλάττη, Σινωπέων άποικου, έν τη Κολγίδι γώρα. ένταθθα έμειναν ήμέρας 3 δέκα· καὶ έξέτασις έν τοῖς ὅπλοις ἐγρίνετο καὶ ἀριθμός, καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἐξακόσιοι. οὖτοι έσώθησαν έκ των άμφι τούς μυρίους οι δε άλλοι ἀπώλουτο ὑπό τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἴ τις νόσω.

Ένταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμα- 4 λώτων ἀργύριον γενόμενον. καὶ τὴν δεκάτην, ἡν τῷ ᾿Απόλλωνι ἐξεῖλον καὶ τἢ Ἐφεσίᾳ ᾿Αρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἔκαστος φυλάττειν τοῖς Θεοῖς ἀντὶ δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ ᾿Ασιναῖος ἔλαβε. Εενο- 5 φῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ ᾿Απόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν ᾿Αθηναίων θησαυρὸν

καλ επέγραψε τό τε αύτοῦ δυομα καλ τὸ Προξένου, 6 δς σύν Κλεάρχο ἀπέθανε ξένος γαρ ην αὐτοῦ. τὸ δὲ της 'Αρτέμιδος της 'Εφεσίας, δτε ἀπήει σὺν 'Αγησιλάω ἐκ τῆς 'Ασίας τὴν εἰς Βοιωτούς όδόν, καταλείπει παρά Μεγαβύζφ τῷ τῆς ᾿Αρτέμιδος νεωκόρφ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει ἰέναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἡν μὲν αὐτὸς σωθή, αὐτῷ ἀποδοῦναι· εἰ δέ τι πάθοι, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τη 'Αρτέμιδι δ, τι οδοιτο χαριείσθαι 7 τη θεφ. ἐπεὶ δ' ἔφευγεν ὁ Εενοφων, κατοικούντος ήδη αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἰκισθέντι παρά τὴν 'Ολυμπίαν ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς 'Ολυμπίαν θεωρήσων, και άποδίδωσι την παρακαταθήκην αὐτῷ. Εενοφῶν δὲ λαβῶν χωρίον ἀνεῖται τῆ 8 θεώ ὅπου ἀνεῖλεν ὁ θεός. ἔτυχε δὲ διὰ μέσου ρέων τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. καὶ ἐν Ἐφέσω δὲ παρὰ τον της 'Αρτέμιδος νεών Σελινούς ποταμός παραρρεί, καλ ιχθύες δε εν αμφοτέροις ενεισι καλ κόγχαι εν δε τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίφ καὶ θῆραι πάντων ὁπόσα 9 έστιν αγρευόμενα Αηρία. Εποίησε δε και βωμον και ναὸν ἀπὸ τοῦ ίεροῦ ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ ἀεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὡραῖα θυσίαν ἐποίει τῆ θεώ, και πάντες οι πολίται και οι πρόσχωροι άνδρες καὶ γυναίκες μετείχον της έορτης. παρείχε δὲ ή θεὸς τοίς σκηνούσιν ἄλφιτα, ἄρτους, οίνον, τραγήματα, καὶ των θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ των θη-10 ρευομένων δέ. και γαρ θήραν εποιούντο είς την έορτην οί τε Εενοφώντος παίδες και οι των άλλων πολιτών, οί δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες ξυνεθήρων καὶ ήλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς 11 Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι. ἔστι δὲ ἡ χώρα ή έκ Λακεδαίμονος είς 'Ολυμπίαν πορεύονται ώς είκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν 'Ολυμπία Διὸς ἱεροῦ. ἔνι δ' ἐν τῷ ίερφ χώρφ και άλση και όρη δένδρων μεστά, ίκανα και συς και αίγας και βους τρέφειν και ίππους, ώστε και

τὰ τῶν εἰς τὴν ἐορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι.
περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλσος ἡμέρων δένδρων ἐφυ- 12
τεύθη ὅσα ἐστὶ τρωκτὰ ὡραῖα. ὁ δὲ ναὸς ὡς μικρὸς
μεγάλφ τῷ ἐν Ἐφέσφ εἴκασται, καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν
ὡς κυπαρίττινον χρυσῷ ὅντι τῷ ἐν Ἐφέσφ. καὶ στήλη 13
ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα· ΙΕΡΟΣ Ο
ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΔΕ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΤΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΤΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΤ ΕΤΟΤΣ. ΕΚ
ΔΕ ΤΟΤ ΠΕΡΙΤΤΟΤ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΤΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗΙ ΤΑΥΤΑ
ΤΗΙ ΘΕΩΙ ΜΕΛΗΣΕΙ.

Έκ Κερασούντος δὲ κατά βάλατταν μὲν ἐκομί- 4 ζοντο οίπερ και πρόσθεν, οι δε άλλοι κατά γην επορεύοντο. ἐπεὶ δὲ ήσαν ἐπὶ τοῖς Μοσσυνοίκων ὁρίοις, 2 πέμπουσιν είς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν Τραπεζούντιον πρόξενον όντα των Μοσσυνοίκων, έρωτωντες, πότερον ώς δια φιλίας ή ώς δια πολεμίας πορεύσονται της χώρας. οί δὲ εἶπον, ὅτι οὐ διήσοιεν ἐπίστευον γὰρ τοῖς χωρίοις. ἐντεῦθεν λέγει ὁ Τιμησίθεος, ὅτι πολέμιοί 3 είσιν αὐτοῖς οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα. καὶ ἐδόκει καλέσαι έκείνους, εί βούλοιντο ξυμμαχίαν ποιήσασθαι· καὶ πεμφθείς ὁ Τιμησίθεος ήκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας. έπει δε αφίκουτο, συνήλθον οί τε των Μοσσυνοίκων 4 άργοντες και οί στρατηγοί των Έλλήνων και έλεγε μεν Εενοφών, ήρμήνευε δε Τιμησίθεος 'Ω ανδρες 5 Μοσσύνοικοι, ήμεις βουλόμεθα διασωθήναι προς την Έλλάδα πεζη · πλοία γάρ οὐκ έχομεν · κωλύουσι δέ ούτοι ήμας, ούς ακούομεν ύμιν πολεμίους είναι. εί ούν υ βούλεσθε, έξεστιν ύμιν ήμας λαβείν ξυμμάχους καί τιμωρήσασθαι, εί τι πώποθ' ύμας ούτοι ήδικησαν, καὶ τὸ λοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους είναι τούτους. εἰ δὲ ἡμᾶς 7 άφήσετε, σκέψασθε, πόθεν αθθις αν τοσαύτην δύναμιν λάβοιτε ξύμμαγον. πρὸς ταθτα ἀπεκρίνατο ὁ ἄρχων 8 τῶν Μοσσυνοίκων, ὅτι καὶ βούλοιντο ταῦτα καὶ δέ
γοιντο τὴν ξυμμαχίαν. "Αγετε δή, ἔφη ὁ Ἐκνοφῶν,

τί ἡμῶν δεήσεσθε χρήσασθαι, ἀν ξύμμαχοι ὑμῶν γενώμεθα, καὶ ὑμεῖς τί οἶοί τε ἔσεσθε ἡμῖν ξυμπραξαι

10 περὶ τῆς διόδου; οἱ δὲ εἶπον, ὅτι ἰκανοί ἐσμεν εἰς τὴν

χώραν εἰσβάλλειν ἐκ τοῦ ἐπὶ βάτερα τὴν τῶν ὑμῖν τε

καὶ ἡμῖν πολεμίων, καὶ δεῦρο ὑμῖν πέμψαι ναῦς τε καὶ

ἄνδρας, οἵτινες ὑμῖν ξυμμαχοῦνταί τε καὶ τὴν ὁδὸν

ἐκήσονται.

ήγήσονται. 11 'Επὶ τούτοις πιστα δόντες και λαβόντες φχοντο. καὶ ήκον τη ύστεραία άγοντες τριακόσια πλοία μονό ξυλα καὶ ἐν ἐκάστφ τρεῖς ἄνδρας, ὧν οἱ μὲν δύο ἐκβάν 12 τες εἰς τάξιν ἔθεντο τὰ ὅπλα, ὁ δὲ εἶς ἔμενε. καὶ οί μέν λαβόντες τὰ πλοία ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μένοντες έξετάξαντο ώδε. Εστησαν ανά έκατον μάλιστα οίον χοροί ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, ἔχοντες γέρρα πάντες λευκών βοών δασέα, είκασμένα κιττοῦ πετάλω, έν δὲ τη δεξιά παλτον ώς εξάπηχυ, έμπροσθεν μεν λόγγην 13 έχου, ὅπισθεν δὲ αὐτοῦ τοῦ ξύλου σφαιροειδές. γιτωνίσκους δὲ ἐνεδεδύκεσαν ὑπὲρ γονάτων, πάχος ὡς λινοῦ στρωματοδέσμου, έπὶ τῆ κεφαλή δὲ κράνη σκύτινα οίαπερ τὰ Παφλαγονικά, κρώβυλον έχοντα κατὰ μέσον, έγγύτατα τιαροειδή είγον δε καί σαγάρεις σιδηράς. 14 έντευθεν έξήρχε μεν αὐτων είς, οἱ δε ἄλλοι πάντες έπορεύοντο άδοντες εν ρυθμώ, και διελθόντες δια των τάξεων και δια των δπλων των Έλλήνων επορεύοντο εὐθὺς πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπὶ χωρίον, δ ἐδόκει ἐπι-15 μαγώτατον είναι. ώκειτο δὲ τοῦτο πρὸ τῆς πόλεως τῆς μητροπόλεως καλουμένης αὐτοῖς καὶ ἐχούσης τὸ ἀκρότατον των Μοσσυνοίκων. και περι τούτου ο πόλεμος ην οι γάρ ἀεὶ τοῦτ' ἔχοντες ἐδόκουν ἐγκρατεῖς είναι καὶ πάντων Μοσσυνοίκων, καὶ ἔφασαν τούτους οὐ δικαίως έχειν τοῦτο, άλλὰ κοινὸν δυ καταλαβόντας 16 πλεονεκτείν. είποντο δ' αὐτοίς και των Έλλήνων

τινές, οὐ ταχθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἀλλὰ άρπαγης ένεκεν. οί δὲ πολέμιοι προσιόντων τέως μὲν ήσύχαζον έπει δ' έγγυς εγένοντο τοῦ χωρίου, εκδραμόντες τρέπονται αὐτούς, καὶ ἀπέκτειναν συγνούς τῶν βαρβάρων καὶ τῶν ξυναναβάντων Έλλήνων τινάς, καὶ εδίωκον μέγρι οὐ είδον τοὺς Ελληνας βοηθούντας. είτα δε ἀποτραπόμενοι οίχοντο, και ἀποτεμόντες τὰς 17 κεφαλάς των νεκρών επεδείκνυσαν τοίς τε Ελλησι καὶ τοῖς ἐαυτῶν πολεμίοις, καὶ ἄμα ἐχόρευον νόμω τινὶ άδοντες. οι δè Ελληνες μάλα ήχθοντο, ότι τούς τε 18 πολεμίους επεποιήκεσαν βρασυτέρους και ότι οι έξελθόντες "Ελληνες σύν αὐτοῖς ἐπεφεύγεσαν μάλα ὄντες συχνοί· δ οὖπω πρόσθεν ἐπεποιήκεσαν ἐν τῆ στρατεία. Εενοφων δε ξυγκαλέσας τούς Ελληνας είπεν, 19 "Ανδρες στρατιώται, μηδέν άθυμήσητε ένεκα τών γεγενημένων ιστε γάρ ότι και άγαθον ού μείον του κακού γεγένηται. πρώτον μέν γαρ ἐπίστασθε, ὅτι οί 20 μέλλοντες ήμιν ήγεισθαι τώ όντι πολέμιοι είσιν οίσπερ και ήμας ανάγκη· έπειτα δε και των Ελλήνων οί άφροντιστήσαντες της ξύν ημίν τάξεως και ίκανοι ήγησάμενοι είναι ξύν τοις βαρβάροις ταύτα πράττειν απερ σύν ήμεν δίκην δεδώκασιν. ώστε αύθις ήττον της ήμετέρας τάξεως ἀπολείψονται. ἀλλ' ὑμᾶς δεί παρα-21 σκευάζεσθαι, ὅπως καὶ τοῖς φίλοις οὖσι τῶν βαρβάρων δόξετε κρείττους αὐτῶν είναι καὶ τοῖς πολεμίοις δηλώσετε, ότι ούχ όμοίοις άνδράσι μαχούνται νύν τε καί δτε τοις ἀτάκτοις ἐμάχοντο.

Ταύτην μεν οὖν τὴν ἡμέραν οὕτως ἔμειναν τἢ δ' 22 ὑστεραία θύσαντες, ἐπεὶ ἐκαλλιερήσαντο, ἀριστήσαντες, ὀπεὶ ἐκαλλιερήσαντο, ἀριστήσαντες, ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησάμενοι, καὶ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κατὰ ταὐτὰ ταξάμενοι ἐπορεύοντο τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόχων ὀρθίων ὄντων ἔχοντες, ὑπολειπομένους δὲ μικρὸν τοῦ στόματος τῶν ὁπλιτῶν. ἦσαν γὰρ τῶν πολεμίων οῦ εὕζωνοι κατα-23

30

τρέγοντες τοις λίθοις έβαλλον. τούτους οὐν ἀνέστελ. λον οι τοξόται και οι πελτασταί. οι δ' άλλοι βάδην έπορεύοντο πρώτον μέν έπι το χωρίον, άφ' οῦ τῆ προ τεραία οι βάρβαροι ετρέφθησαν και οι ξύν αὐτος. 24 ένταθθα γάρ οἱ πολέμιοι ήσαν ἀντιτεταγμένοι. μέν ουν πελταστάς εδέξαντο οι βάρβαροι και εμάχουτο, επειδή δε εγγύς ήσαν οι οπλίται, ετράποντο. καλ οί μέν πελτασταλ εύθυς είποντο διώκοντες άνω πρός την μητρόπολιν, οί δε όπλιται εν τάξει είποντο. 25 έπει δε άνω ήσαν προς ταις της μητροπόλεως οικίαις, ένταθθα δή οί πολέμιοι όμου δή πάντες γενόμενοι έμά γοντο καὶ ἐξηκόντιζον τοῖς παλτοῖς, καὶ ἄλλα δόρατα έχουτες παχέα μακρά, όσα ἀνὴρ αν φέροι μόλις, τού 26 τοις επειρώντο αμύνεσθαι εκ χειρός. επεί δε ούχ ύφίεντο οἱ "Ελληνες, ἀλλ' ὁμόσε ἐγώρουν, ἔφυγον οἱ βάρβαροι καὶ ἐντεῦθεν ἄπαντες λιπόντες τὸ χωρίον. ό δε βασιλεύς αὐτῶν ὁ ἐν τῷ μόσσυνι τῷ ἐπ' ἄκρου φκοδομημένφ, δυ τρέφουσι πάντες κοινή αὐτοῦ μένοντα καλ φυλάττουσιν, οὐκ ἤθελεν ἐξελθεῖν, οὐδὲ οἱ ἐν τῷ πρότερον αίρεθέντι χωρίφ, άλλ' αὐτοῦ σὺν τοῖς μοσ-27 σύνοις κατεκαύθησαν. οι δέ Ελληνες διαρπάζοντες τα γωρία εθρισκον θησαυρούς εν ταις οικίαις άρτων νενημένων πατρίους, ώς έφασαν οι Μοσσύνοικοι, τὸν δε νέον σιτον ξύν τη καλάμη ἀποκείμενον ήσαν δε 28 ζειαλ αί πλεισται. καλ δελφίνων τεμάχη εν άμφορεύσιν εύρίσκετο τεταριχευμένα καὶ στέαρ ἐν τεύχεσι των δελφίνων, & έχρωντο οι Μοσσύνοικοι καθάπερ οί "Ελληνες τῷ έλαίφ· κάρυα δὲ ἐπὶ τῶν ἀνωγαίων ήν πολλά τὰ πλατέα, οὐκ ἔγοντα διαφυὴν οὐδεμίαν. 29 τούτω και πλείστω σίτω έγρωντο εψοντες και άρτοις όπτωντες. οίνος δε ευρίσκετο, δς άκρατος μεν όξις έφαίνετο είναι ύπὸ τῆς αὐστηρότητος, κερασθεὶς δὲ εὐώδης τε καὶ ἡδύς. Οί μέν δη "Ελληνες άριστήσαντες ένταθα έπο

ρεύοντο είς το πρόσω, παραδόντες το χωρίον τοις ξυμμαγήσασι των Μοσσυνοίκων. όπόσα δέ καὶ άλλα παρήεσαν γωρία των ξύν τοις πολεμίοις δυτων, τά εύπροσοδώτατα οι μέν έλευπον, οι δε εκόντες προσεγώρουν. τὰ δὲ πλεῖστα τοιάδε ἡν τῶν χωρίων. ἀπεῖχον 31 αί πόλεις ἀπ' ἀλλήλων στάδια ὀγδοήκοντα, αί δὲ πλείον αί δε μείον · ἀναβοώντων δε ἀλλήλων ξυνήκουον είς την ετέραν έκ της ετέρας πόλεως ούτως ύψηλή τε καλ κοίλη ή γώρα ην. ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐν τοῖς φί- 32 λοις ήσαν, επεδείκνυσαν αὐτοῖς παίδας τῶν εὐδαιμόνων σετευτούς, τεθραμμένους καρύοις έφθοις, άπαλούς καί λευκούς σφόδρα καὶ οὐ πολλοῦ δέοντας ἴσους τὸ μῆκος καλ τὸ πλάτος είναι, ποικίλους δὲ τὰ νῶτα καὶ τὰ ἔμπροσθεν πάντα έστιγμένους άνθέμια. Εζήτουν δε καί 33 ταις έταιραις αις ήγου οι Ελληνες έμφανως ξυγγίγνεσθαι νόμος γάρ ην ουτός σφισι. λευκοί δε πάντες οί ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες. τούτους ἔλεγον οἱ στρα-34 τευσάμενοι βαρβαρωτάτους διελθείν και πλείστον τών Έλληνικών νόμων κεχωρισμένους. Εν τε γάρ δχλφ όντες εποίουν απερ αν ανθρωποι εν ερημία ποιήσειαν, άλλως δὲ οὐκ ᾶν τολμῶεν, μόνοι τε ὅντες ὅμοια ἔπραττον άπερ αν μετ' άλλων όντες, διελέγοντό τε ξαυτοίς καὶ ἐγέλων ἐφ' ἑαυτῶν καὶ ὡρχοῦντο ἐφιστάμενοι ὅπου τύχοιεν ώσπερ άλλοις ἐπιδεικνύμενοι.

Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ Ελληνες, διά τε τῆς 5 πολεμίας καὶ τῆς φιλίας, ἐπορεύθησαν ὀκτὼ σταθμούς, καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. οὖτοι ὀλίγοι ἢσαν καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσσυνοίκων, καὶ ὁ βίος ἢν τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας ἐντεῦθεν ἀφικνοῦνται εἰς Τιβαρηνούς. ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνῶν χώρα πολὺ ἢν 3 πεδινωτέρα καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ βαλάττη ἡττον ἐρυμνά. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἔχρηζον πρὸς τὰ χωρία προσβάλλειν καὶ τὴν στρατιὰν ὀνηθῆναί τι, καὶ τὰ ξένια, ὰ ἢκε παρὰ Τιβαρηνῶν, οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλὶ ἐπιμεῦναι

3 κελεύσαντες, έστε βουλεύσαιντο, έθύοντο. και πολλά καταθυσάντων τέλος ἀπεδείξαντο οἱ μάντεις πάντες γνώμην, ότι οὐδαμή προσίοιντο οί θεοί τὸν πόλεμον. έντευθεν δή τὰ ξένια εδέξαντο, καὶ ώς διὰ φιλίας πορευόμενοι δύο ήμέρας αφίκοντο είς Κοτύωρα, πόλω Έλληνίδα, Σινωπέων ἀποίκους, δυτας δ' ἐν τῆ Τιβαρηνῶν χώρα.

Μέγρι ενταύθα επέζευσεν ή στρατιά. πλήθος τής καταβάσεως της όδου άπο της εν Βαβυλώνι μάχης άγρι είς Κοτύωρα σταθμοί έκατὸν είκοσι δύο, παρασάγγαι έξακόσιοι καὶ εἴκοσι, στάδιοι μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ έξακόσιοι, χρόνου πλήθος όκτω μήνες. 5 ενταθθα εμειναν ημέρας τετταράκοντα πέντε. ταύταις πρώτον μέν τοις θεοις έθυσαν, και πομπάς ἐποίησαν κατὰ ἔθνος ἔκαστοι τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀγῶ-6 νας γυμνικούς. τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβανον τὰ μὲν ἐκ της Παφλαγονίας, τὰ δ' ἐκ τῶν χωρίων τῶν Κοτυωριτῶν οὐ γὰρ παρείχον ἀγορὰν οὐδ' εἰς τὸ τείχος τοὺς

ἀσθενοῦντας ἐδέχοντο.

Έν τούτφ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβούμενοι περί των Κοτυωριτών της τε πόλεως, ην γάρ έκείνων καὶ φόρον έκείνοις έφερον, καὶ περὶ τῆς χώρας, ότι ήκουον δηουμένην. καὶ έλθόντες είς τὸ στρατόπεδον έλεγον προηγόρει δε Έκατώνυμος δεινός νομι-8 ζόμενος είναι λέγειν "Επεμψεν ήμας, & ανδρες στρατιώται, ή τών Σινωπέων πόλις έπαινέσοντάς τε ύμας, δτι νικάτε "Ελληνες δντες βαρβάρους, έπειτα δὲ καί Ευνησθησομένους, ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν, ὡς ήμεις ἀκούομεν, πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε. 9 ἀξιούμεν δὲ "Ελληνες δυτες καὶ αὐτοὶ ὑφ' ὑμῶν ὅντων Έλλήνων ἀγαθὸν μέν τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· ούδε γαρ ήμεις ύμας ούδεν πώποτε υπήρξαμεν κακώς 10 ποιούντες. Κοτυωρίται δὲ οὖτοι εἰσὶ μὲν ἡμέτεροι

άποικοι, καὶ τὴν χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδώ»

καμεν βαρβάρους ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὖτοι τεταγμένον καὶ Κερασούντιοι καὶ Τραπεζοῦντιοι ὡσαύτως· ὥστε ὅ, τι ἀν τούτους κακὸν ποιήσητε ἡ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. νῦν δὲ 11 ἀκούομεν ὑμᾶς εἴς τε τὴν πόλιν βία παρεληλυθότας ἐνίους σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βία λαμβάνειν ὧν ὰν δέησθε οὐ πείθοντας. ταῦτ' οὖν οὐκ 12 ἀξιοῦμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον ὅντινα ἀν δυνώμεθα φίλον ποιεῖσθαι.

Πρός ταθτα άναστάς Εενοφών ύπερ τών στρατιω- 13 των είπεν, Ήμεις δέ, ὁ ἄνδρες Σινωπεις, ήκομεν άγαπώντες δτι τὰ σώματα διεσωσάμεθα καὶ τὰ ὅπλα· ού γάρ ην δυνατον άμα τε χρήματα άγειν και φέρειν καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. καὶ νῦν ἐπεὶ εἰς τὰς 14 Έλληνίδας πόλεις ήλθομεν, εν Τραπεζοῦντι μέν, παρείχον γαρ ήμιν άγοράν, ωνούμενοι είγομεν τα έπιτήδεια, καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῆ στρατιά, άντετιμώμεν αὐτούς, καὶ εἴ τις αὐτοῖς φίλος ην των βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους αὐτῶν, ἐφ' οθς αὐτοὶ ἡγοίντο, κακῶς ἐποιοθμεν έρωτατε δε αὐτούς όποίων τινών 15 δσον έδυνάμεθα. ήμων έτυχον πάρεισι γαρ ενθάδε οθς ήμιν ήγεμόνας δια φιλίαν ή πόλις ξυνέπεμψεν. δποι δ' αν έλθόντες 16 άγοραν μη έγωμεν, άν τε είς βάρβαρον γην άν τε είς Έλληνίδα, οὐχ ὕβρει ἀλλὰ ἀνάγκη λαμβάνομεν τὰ έπιτήδεια. καὶ Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλ-17 δαίους καίπερ βασιλέως ούγ ύπηκόους όντας όμως καλ μάλα φοβερούς όντας πολεμίους έκτησάμεθα διά τὸ ανάγκην είναι λαμβάνειν τα έπιτήδεια, έπει άγοραν ού παρείχου. Μάκρωνας δὲ καίπερ βαρβάρους ὄντας, 18 έπει άγοραν οίαν εδύναντο παρείχον, φίλους τε ενομίζομεν είναι καὶ βία οὐδεν ελαμβάνομεν των εκείνων. Κοτυωρίτας δέ, οθς ύμετέρους φατέ είναι, εί τι αὐτῶν 19

είλήφαμεν, αὐτοί αἴτιοί εἰσιν οὐ γὰρ ώς φίλοι προσεφέροντο ήμεν, άλλα κλείσαντες τας πύλας ούτε είσω έδέχοντο ούτε έξω αγοράν έπεμπον ήτιωντο δέ τὸν 20 παρ' ύμων άρμοστην τούτων αίτιον είναι. δ δε λέγεις βία παρελθόντας σκηνούν, ήμεις ήξιούμεν τούς κάμνον τας είς τὰς στέγας δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέωγον τὰς πύλας, ή ήμας εδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον, ταύτη εἰσελθόντες ἄλλο μέν οὐδεν βίαιον ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' έν ταις στέγαις οι κάμνοντες τὰ έαυτων δαπανώντες, καλ τὰς πύλας φρουρούμεν, ὅπως μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρω άρμοστή ωσιν οἱ κάμνοντες ήμων, άλλ' ἐφ' ήμιν ή 21 κομίσασθαι, όταν βουλώμεθα. οί δὲ ἄλλοι, ώς ὁρᾶτε. σκηνούμεν ὑπαίθριοι ἐν τὴ τάξει, παρεσκευασμένοι, ἀν μέν τις εὖ ποιή, ἀντ' εὖ ποιείν, ἀν δὲ κακώς, ἀλέξα-22 σθαι. α δε ήπείλησας ώς, ήν ύμιν δοκή, Κορύλαν και Παφλαγόνας ξυμμάχους ποιήσεσθε έφ' ήμας, ήμεις δέ, ην μεν ανάγκη ή, πολεμήσομεν και αμφοτέροις. ήδη γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν αν δε δοκή ήμιν, και φίλον ποιούμεθα τον 23 Παφλαγόνα. ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ύμετέρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων. πειρασόμεθα οδυ συμπράττοντες αὐτῷ δυ ἐπιθυμεῖ φίλοι

μεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι ἃ δύναν25 ται· ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε. ἐκ
τούτου ξένιά τε ἔπεμπον οἱ Κοτυωρῖται καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ ἐπιτήδεια
διελέγοντο τά τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας

έπυνθάνοντο καὶ ὧν ἐκάτεροι ἐδέοντο.

Ταύτη μὲν τῆ ἡμέρα τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. τῆ δ δὲ ὑστεραία ξυνέλεξαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐδόκει αὐτοῖς περὶ τῆς λοιπῆς πορείας παρακαλέσαντας τοὺς Σινωπέας βουλεύεσθαι. εἴτε γὰρ πεζῆ δέοι πορεύεσθαι, χρήσιμοι ἀν ἐδόκουν εἶναι οἱ Σινωπεῖς ἡγούμενοι· ἔμπειροι γὰρ ἡσαν τῆς Παφλαγονίας· εἴτε κατὰ βάλατταν, προσδεῖν ἐδόκει Σινωπέων· μόνοι γὰρ ἀν ἐδόκουν ἱκανοὶ εἶναι πλοῖα παρασχεῖν ἀρκοῦντα τῆ στρατιά. καλέσαντες οὖν τοὺς πρέσβεις ξυνεβου- 2 λεύοντο, καὶ ἡξίουν "Ελληνας ὄντας "Ελλησι τούτφ πρῶτον καλῶς δέχεσθαι τῷ εἴνους τε εἶναι καὶ τὰ βέλτιστα ξυμβουλεύειν.

'Αναστάς δὲ 'Εκατώνυμος πρώτον μὲν ἀπελογή- 3 σατο περί οδ είπεν ώς τὸν Παφλαγόνα φίλον ποιήσοιντο, ότι ούγ ώς τοις Ελλησι πολεμησόντων σφών είποι, άλλ' ὅτι ἐξὸν τοῖς βαρβάροις φίλους είναι τοὺς "Ελληνας αίρήσονται. έπει δε ξυμβουλεύειν εκέλευον, 4 έπευξάμενος ώδε είπεν. Εί μεν ξυμβουλεύοιμι à βέλτιστά μοι δοκεί είναι, πολλά μοι κάγαθα γένοιτο εί δε μή, τάναντία. αὕτη γάρ ή ίερα ξυμβουλή λεγομένη είναι δοκεί μοι παρείναι νύν γάρ δή, αν μέν εθ ξυμ-Βουλεύσας φανώ, πολλοί έσεσθε οἱ ἐπαινοῦντές με, αν δὲ κακώς, πολλοὶ ἔσεσθε οἱ καταρώμενοι. πράγματα ο μέν οὖν οἶδ' ὅτι πολὺ πλείω ἕξομεν, ἐὰν κατὰ βάλατταν κομίζησθε· ήμας γαρ δεήσει τα πλοία πορίζειν. ην δε κατά γην στέλλησθε, ύμας δεήσει τους μαχομένους είναι. όμως δε λεκτέα α γιγνώσκω: έμπειρος 6 γάρ είμι και της χώρας των Παφλαγόνων και της δυνάμεως. ἔχει γὰρ ἀμφότερα, καὶ πεδία κάλλιστα καὶ ὅρη ὑψηλότατα. καὶ πρώτον μὲν οίδα εὐθὺς ή τὴν 7 είσβολην ανάγκη ποιείσθαι ού γαρ έστιν άλλη ή ή τὰ κέρατα τοῦ ὄρους τῆς ὁδοῦ καθ' ἐκάτερά ἐστιν ὑψηλά, α κρατείν κατέγοντες και πάνυ ολίγοι δύναιντ' αν. τούτων δε κατεχομένων οὐδ' αν οι πάντες ανθρωποι

δύναιντ' αν διελθείν. ταθτα δέ και δείξαιμι αν, εξ μοί 8 τινα βούλοισθε ξυμπέμψαι. Επειτα δε οίδα καλ πεδία οντα και ίππειαν, ην αυτοι οι βάρβαροι νομίζουσι κρείττω είναι άπάσης της βασιλέως ίππείας. ούτοι οὐ παρεγένοντο βασιλεί καλούντι, άλλά μείζον 9 φρονεί ὁ ἄρχων αὐτῶν. εἰ δὲ καὶ δυνηθείτε τά τε δρη κλέψαι ή φθάσαι λαβόντες καὶ ἐν τῷ πεδίω κρατήσαι μαχόμενοι τούς τε ίππεις τούτων και πεζών μυριάδας πλείου ή δώδεκα, ήξετε έπὶ τοὺς ποταμούς, πρώτου μέν τον Θερμώδοντα, εθρος τριών πλέθρων, δυ γαλεπον οίμαι διαβαίνειν άλλως τε καὶ πολεμίων πολλών μεν εμπροσθεν δυτων, πολλών δε δπισθεν επομένων δεύτερον δ' Ίριν, τρίπλεθρον ώσαύτως τρίτον δ' "Αλυν, οὐ μεῖον δυοῖν σταδίοιν, δν οὐκ ᾶν δύναισθε άνευ πλοίων διαβήναι πλοία δε τίς έσται ό παρέγων; ώς δ' αυτως και ὁ Παρθένιος άβατος εφ' δυ ελθοιτε 10 αν, εί τὸν "Αλυν διαβαίητε. ἐγὼ μὲν οὖν οὐ χαλεπὴν ύμιν είναι νομίζω την πορείαν, άλλα παντάπασιν άδύυατον. αν δε πλέητε, έστιν ενθένδε μεν είς Σινώπην παραπλεύσαι, έκ Σινώπης δὲ εἰς Ἡράκλειαν έξ Ἡρακλείας δε ούτε πεζή ούτε κατά θάλατταν άπορία πολλά γάρ και πλοιά έστιν έν Ἡρακλεία.

11 Έπεὶ δὲ ταῦτα ἔλεξεν, οἱ μὲν ὑπώπτευον φιλίας ἔνεκα τῆς Κορύλα λέγειν· καὶ γὰρ ῆν πρόξενος αὐτῷ· οἱ δὲ καὶ ὡς δῶρα ληψόμενον διὰ τὴν ξυμβουλὴν ταύτην· οἱ δὲ ὑπώπτευον καὶ τούτου ἔνεκα λέγειν, ὡς μὴ πεζῆ ἰόντες τὴν Σινωπέων τι χώραν κακὸν ἐργάζοιντο. οἱ δ' οὖν "Ελληνες ἐψηφίσαντο κατὰ βάλατταν τὴν πο-12 ρείαν ποιεῖσθαι. μετὰ ταῦτα Εενοφῶν εἶπεν, 'Ω Σινωπεῖς, οἱ μὲν ἄνδρες ἥρηνται πορείαν ἢν ὑμεῖς ξυμβουλεύτε· οὖτω δὲ ἔχει· εἰ μὲν πλοῦα ἔσεσθαι μέλλει ἱκανὰ ἀριθμῷ ὡς ἔνα μὴ καταλείπεσθαι ἐνθάδε, ἡμεῖς δὲ πλέοιμεν ἄν· εἰ δὲ μέλλοιμεν οἱ μὲν καταλείψεσθαι, οἱ δὲ πλεύσεσθαι, οὐκ ᾶν ἐμβαίημεν εἰς τὰ πλοῦα.

γιγνώσκομεν γάρ, ὅτι, ὅπου μὲν ἀν κρατῶμεν, δυναί-13 μεθ' ἀν καὶ σώζεσθαι καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν· εἰ δέ που ἤττους τῶν πολεμίων ληφθησόμεθα, εὕδηλον δὴ ὅτι ἐν ἀνδραπόδων χώρα ἐσόμεθα. ἀκούσαντες ταῦτα 14 οὶ πρέσβεις ἐκέλευον πέμπειν πρέσβεις. καὶ πέμπουσι Καλλίμαχον ᾿Αρκάδα καὶ ᾿Αρίστωνα ᾿Αθηναῖον καὶ Σαμόλαν ᾿Αχαιόν. καὶ οἱ μὲν ῷχοντο.

Έν δὲ τούτω τῷ χρόνω Ξενοφῶντι, ὁρῶντι μὲν 15 όπλίτας πολλούς των Ελλήνων, δρώντι δέ και πελταστάς πολλούς και τοξότας και σφενδονήτας και ίππεις δε και μάλα ήδη δια την τριβην ικανούς, όντας δ' έν τῷ Πόντω, ἔνθα οὐκ αν ἀπ' ολίγων χρημάτων τοσαύτη δύναμις παρεσκευάσθη, καλον αυτώ εδόκει είναι και χώραν και δύναμιν τη Ελλάδι προσκτήσασθαι πόλιν κατοικίσαντας. καὶ γενέσθαι αν αὐτώ 16 εδόκει μεγάλη, καταλογιζομένω τό τε αυτών πλήθος καλ τούς περιοικούντας τον Πόντον, καλ έπλ τούτοις έθύετο πρίν τινι είπειν των στρατιωτών Σιλανόν παρακαλέσας, του Κύρου μάντιν γενόμενου, του 'Αμ-Βρακιώτην. ὁ δὲ Σιλανὸς δεδιώς, μη γένηται ταῦτα 17 καὶ καταμείνη που ή στρατιά, ἐκφέρει εἰς τὸ στράτευμα λόγον, ὅτι Ξενοφῶν βούλεται καταμείναι τὴν στρατιάν καὶ πόλιν οἰκίσαι καὶ ξαυτῷ ὄνομα καὶ δύναμιν περιποιήσασθαι. αὐτὸς δ' ὁ Σιλανὸς έβούλετο 18 ότι τάχιστα είς την Έλλάδα ἀφικέσθαι · οθς γὰρ παρὰ Κύρου έλαβε τρισχιλίους δαρεικούς, ότε τας δέκα ημέρας ηλήθευσε θυόμενος Κύρφ, διεσεσώκει. των δέ 19 στρατιωτών, έπει ήκουσαν, τοις μεν εδόκει βέλτιστον είναι καταμείναι, τοίς δὲ πολλοίς ού. Τιμασίων δὲ ό Δαρδανεύς καὶ Θώραξ ὁ Βοιώτιος πρὸς ἐμπόρους τινὰς παρόντας των 'Ηρακλεωτών και Σινωπέων λέγουσιν, ότι, εί μὴ ἐκποριοῦσι τῆ στρατιά μισθὸν ὥστε ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια ἐκπλέοντας, ὅτι κινδυνεύσει μεῖναι τοσαύτη δύναμις έν τῷ Πόντω. βουλεύεται γὰρ Εενοφῶν

καὶ ημᾶς παρακαλεῖ, ἐπειδὰν ἔλθη τὰ πλοῖα, τότε εἰ-20 πειν έξαίφνης τη στρατιά, "Ανδρες, νύν μεν δρώμεν ήμας απόρους δυτας και εν τώ απόπλω έχειν τα επιτήδεια και ώς οικαδε άπελθόντας όνησαί τι τους οικοι. εὶ δὲ βούλεσθε τῆς κύκλφ χώρας περὶ τὸν Πόντον οἰκουμένης ἐκλεξάμενοι ὅπη αν βούλησθε κατασγείν, καλ τον μέν εθέλοντα άπιεναι οίκαδε, τον δε εθέλοντα μένειν αὐτοῦ, πλοία δ' ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε ὅπη αν 21 βούλησθε έξαίφνης αν έπιπέσοιτε. ἀκούσαντες ταῦτα οί ξηποροι απήγγελλον ταις πόλεσι ξυνέπεμικε δ' αὐτοῖς Τιμασίων ὁ Δαρδανεύς Εὐρύμαχόν τε τὸν Δαρδανέα καὶ Θώρακα τὸν Βοιώτιον τὰ αυτὰ ταῦτα ἐροῦντας. Σινωπείς δὲ καὶ Ἡρακλεῶται ταῦτα ἀκούσαντες πέμπουσι πρός τον Τιμασίωνα και κελεύουσι προστατεύσαι λαβόντα γρήματα, ὅπως ἐκπλεύση ἡ στρατιά. 22 ὁ δὲ ἄσμενος ἀκούσας ἐν ξυλλόγφ τῶν στρατιωτῶν ουτων λέγει τάδε. Οὐ δεῖ προσέχειν μονη, ὁ ἄνδρες, οὐδὲ τῆς Ελλάδος οὐδὲν περὶ πλείονος ποιεῖσθαι. ακούω δέ τινας θύεσθαι έπλ τούτφ οὐδ' ύμιν λέγοντας. 23 ύπισχνοῦμαι δὲ ὑμῖν, ἀν ἐκπλέητε, ἀπὸ νουμηνίας μισθοφοράν παρέξειν Κυζικηνόν έκάστω του μηνός. καὶ ἄξω ύμᾶς εἰς τὴν Τρφάδα, ἔνθεν καί εἰμι φυγάς, καὶ ὑπάρξει ὑμῖν ἡ ἐμὴ πόλις · ἐκόντες γάρ με δέξονήγήσομαι δὲ αὐτὸς ἐγὼ ἔνθεν πολλά χρήματα λήψεσθε. έμπειρος δέ είμι της Αίολίδος και της Φρυγίας και της Τρφάδος και της Φαρναβάζου άρχης πάσης, τὰ μέν διὰ τὸ ἐκείθεν είναι, τὰ δὲ διὰ τὸ Ευνεστρατεῦσθαι ἐν αὐτῆ σὺν Κλεάρχω τε καὶ Δερκυλίδα. 25 άναστας αθθις Θώραξ ὁ Βοιώτιος, δς αεί περί στρατηγίας Εενοφωντι εμάχετο, έφη, εί εξελθοιεν εκ τοῦ Πόντου, ἔσεσθαι αὐτοῖς Χερρόνησον, χώραν καλην καλ εὐδαίμονα, ὥστε τῷ βουλομένω ἐνοικεῖν, τῷ δὲ μὴ βουλομένο ἀπιέναι οἴκαδε. γελοίον δὲ είναι ἐν τἢ Ἑλλάδι ούσης χώρας πολλής καὶ ἀφθόνου ἐν τῆ βαρβάρων

μαστεύειν. ἔστε δ' ἄν, ἔφη, ἐκεῖ γένησθε, κάγώ, κα-26 θάπερ Τιμασίων, ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν τὴν μισθοφοράν. ταῦτα δὲ ἔλεγεν είδως α Τιμασίωνι οί Ἡρακλεωται καλ οί Σινωπείς ύπισχνούντο ώστε έκπλείν. ό δὲ Εενο-27 φων έν τούτω έσίγα. ἀναστάς δὲ Φιλήσιος καὶ Λύκων οί 'Αγαιοί έλεγον ώς δεινόν είη ίδια μέν Εενοφώντα πείθειν τε καταμένειν και θύεσθαι ύπερ της μονής μή κοινούμενον τη στρατιά, είς δε τὸ κοινὸν μηδεν άγορεύειν περί τούτων. ώστε ήναγκάσθη ὁ Εενοφών άναστήναι και είπειν τάδε. Έγω, ω ανδρες, θύομαι μέν, 28 ώς όρατε, όπόσα δύναμαι καὶ ύπερ ύμων καὶ ύπερ έμαυτοῦ, ὅπως ταῦτα τυγχάνω καὶ λέγων καὶ νοῶν καὶ πράττων, όποια μέλλει ύμιν τε κάλλιστα και άριστα ἔσεσθαι καὶ έμοί. καὶ νῦν ἐθυόμην περὶ αὐτοῦ τούτου, εί αμεινον είη αρχεσθαι λέγειν είς ύμας και πράττειν περί τούτων ή παντάπασι μηδέ ἄπτεσθαι τοῦ πράγματος. Σιλανὸς δέ μοι ὁ μάντις ἀπεκρίνατο, τὸ μὲν 29 μέγιστον, τὰ ίερὰ καλὰ είναι ήδει γὰρ καὶ ἐμὲ οὐκ άπειρον όντα διά τὸ ἀεὶ παρείναι τοίς ἱεροίς. ἔλεξε δέ, ότι έν τοις ίεροις φαίνοιτό τις δόλος και έπιβουλή έμοί, ώς άρα γιγνώσκων, ὅτι αὐτὸς ἐπεβούλευε διαβάλλειν με πρὸς ὑμᾶς. ἐξήνεγκε γὰρ τὸν λόγον, ὡς ἐγὼ πράττειν ταῦτα διανοοίμην ήδη οὐ πείσας ύμας. ἐγὼ δὲ εί 30 μεν εώρων απορούντας ύμας, τουτ' αν εσκόπουν, αφ' οὖ αν γένοιτο ώστε λαβόντας ύμας πόλιν τὸν μὲν βουλόμενον αποπλείν ήδη, τον δε μη βουλόμενον, επεί κτήσαιτο ίκανα ώστε και τους έαυτου οικείους ώφελησαί τι. ἐπεὶ δὲ ὁρῶ ὑμῖν καὶ τὰ πλοῖα πέμποντας 31 'Ηρακλεώτας και Σινωπείς ώστε έκπλείν, και μισθον ύπισγνουμένους ύμιν ἄνδρας ἀπὸ νουμηνίας, καλόν μοι δοκεί είναι σωζομένους ένθα βουλόμεθα μισθόν τής σωτηρίας λαμβάνειν, καὶ αὐτός τε παύομαι ἐκείνης τῆς διανοίας, και όπόσοι πρὸς ἐμὲ προσήεσαν λέγοντες, ὡς γρη ταῦτα πράττειν, παύεσθαί φημι χρηναι. οὕτω γὰρ 32

γυγνώσκω· όμοῦ μεν όντες πολλοί, ώσπερ νυνί, δοκείτε αν μοι καὶ εντιμοι είναι καὶ εχειν τὰ επιτήδεια εν γαρ τῷ κρατεῖν ἐστι καὶ τὸ λαμβάνειν τὰ τῶν ἡττόνων διασπασθέντες δ' αν και κατά μικρά γενομένης της δυνάμεως ουτ' αν τροφην δύναισθε λαμβάνειν ουτε 33 χαίροντες αν απαλλάξαιτε. δοκεί οθν μοι άπερ υμών, έκπορεύεσθαι είς την Έλλάδα, καὶ έάν τις μείνη ή ἀπολιπών ληφθή πρίν ἐν ἀσφαλεῖ είναι πᾶν τὸ στράτευμα, κρίνεσθαι αὐτὸν ὡς ἀδικοῦντα. καὶ ὅτω δοκεί, έφη, ταῦτα, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἄπαντες. 34 δ δε Σιλανδς εβόα, και επεγείρει λέγειν, ώς δίκαιση είη απιέναι τον βουλόμενον. οι δε στρατιώται ούκ ηνείχοντο, άλλ' ηπείλουν αὐτώ, ὅτι, εἰ λήψονται ἀπο-35 διδράσκοντα, την δίκην ἐπιθήσοιεν. ἐντεῦθεν ἐπεὶ έγνωσαν οί 'Ηρακλεώται, ότι έκπλεῖν δεδογμένον είη καί Εενοφών αύτὸς έπεψηφικώς είη, τὰ μέν πλοία πέμπουσι, τὰ δὲ χρήματα α υπέσχοντο Τιμασίωνι 36 καὶ Θώρακι ἐψευσμένοι ήσαν τῆς μισθοφορᾶς. ταῦθα δὲ ἐκπεπληγμένοι ἦσαν καὶ ἐδεδίεσαν τὴν στρατιαν οί την μισθοφοραν ύπεσχημένοι. παραλαβόντες ούν ούτοι και τους άλλους στρατηγούς οίς ανεκεκοίνωντο & πρόσθεν έπραττον, πάντες δ' ήσαν πλήν Νέωνος τοῦ 'Ασιναίου, δς Χειρισόφω ὑπεστρατήγει, Χειρίσοφος δε ούπω παρήν, ερχονται προς Εενοφώντα, καὶ λέγουσιν ότι μεταμέλοι αὐτοῖς, καὶ δοκοίη κράτιστον είναι πλείν είς Φάσιν, έπει πλοία έστι, και 37 κατασχείν την Φασιανών χώραν. Αίήτου δε υίδους έτύγγανε βασιλεύων αὐτῶν. Εενοφῶν δὲ ἀπεκρίνατο, δτι οὐδεν αν τούτων είποι είς την στρατιάν. ύμεις δε ξυλλέξαντες, έφη, εί βούλεσθε, λέγετε. ταθθα ἀποδείκνυται Τιμασίων ὁ Δαρδανεύς γνώμην οὐκ ἐκκλησιάζειν, ἀλλὰ τοὺς αύτοῦ ἔκαστον λογαγοὺς πρώτον πειράσθαι πείθειν. καὶ ἀπελθόντες ταῦτ' €ποίουν.

Ταῦτα οὖν οἱ στρατιῶται ἀνεπύθοντο πραττόμενα. 7 καὶ ὁ Νέων λέγει, ὡς Εενοφῶν ἀναπεπεικὼς τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς διανοεῖται ἄγειν τοὺς στρατιώτας ἐξαπατήσας πάλιν εἰς Φᾶσιν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρα- 2 τιῶται χαλεπῶς ἔφερον, καὶ ξύλλογοι ἐγίγνοντο καὶ κύκλοι ξυνίσταντο, καὶ μάλα φοβεροὶ ἢσαν, μὴ ποιήσειαν, οἱα καὶ τοὺς τῶν Κόλχων κήρυκας ἐποίησαν καὶ τοὺς ἀγορανόμους· ὅσοι γὰρ μὴ εἰς τὴν θάλατταν κατέφυγον κατελεύσθησαν. ἐπεὶ δὲ ἢσθάνετο Εενο- 3 φῶν, ἔδοξεν αὐτῷ ὡς τάχιστα ξυναγαγεῖν αὐτῶν ἀγοράν, καὶ μὴ ἐᾶσαι ξυλλεγῆναι αὐτομάτους· καὶ ἐκέλευσε τὸν κήρυκα ξυλλέγειν ἀγοράν. οἱ δ' ἐπεὶ τοῦ 4 κήρυκος ἤκουσαν, ξυνέδραμον καὶ μάλα ἐτοίμως· ἐνταῦθα Εενοφῶν τῶν μὲν στρατηγῶν οὐ κατηγόρει, ὅτι ἢλθον πρὸς αὐτόν, λέγει δὲ ὧδε.

'Ακούω τινα διαβάλλειν, ω ανδρες, έμε ως εγώ αρα 5 έξαπατήσας ύμας μέλλω άγειν είς Φασιν. ακούσατε οὖν μου πρὸς θεῶν, καὶ ἐὰν μὲν ἐγὼ φαίνωμαι ἀδικῶν, ού χρή με ενθένδε ἀπελθείν πρίν αν δω δίκην αν δ' ύμιν φαίνωνται άδικρύντες οι έμε διαβάλλοντες, ούτως αὐτοις χρησθε ώσπερ ἄξιον. ὑμεις δ', ἔφη, ἴστε δή- 6 που, δθεν ηλιος ανίσχει και δπου δύεται, και δτι, εαν μέν τις είς την Έλλάδα μέλλη ίέναι, πρός έσπέραν δεί πορεύεσθαι· ην δέ τις βούληται είς τοὺς βαρβάρους, τούμπαλιν πρός εω. έστιν οθν δστις τούτο αν δύναιτο ύμας έξαπατήσαι, ώς ήλιος ένθεν μεν ανίσχει, δύεται δὲ ἐνταῦθα, ἔνθα δὲ δύεται, ἀνίσχει δ' ἐντεῦθεν; άλλα μην και τουτό γε έπίστασθε, ὅτι βορέας μὲν ἔξω 7 τοῦ Πόντου είς τὴν Ἑλλάδα φέρει, νότος δὲ εἴσω είς Φασιν, καλ λέγετε, όταν βορρας πνέη, ώς καλολ πλοί είσιν είς τὴν Ελλάδα. τοῦτο οὖν ἔστιν ὅπως τις ἂν ύμας έξαπατήσαι, ώστε έμβαίνειν, όπόταν νότος πνέη; άλλα γαρ όπόταν γαλήνη ή έμβιβω. οὐκοῦν έγω μέν 8 έν ένὶ πλοίω πλεύσομαι, ύμεις δὲ τοὐλάγιστον ἐν

έκατον. πως αν ουν έγω ή βιασαίμην ύμας ξύν έμοι 9 πλείν μη βουλομένους ή έξαπατήσας άγοιμι; ποιώ δ' ύμας εξαπατηθέντας και καταγοητευθέντας ύπ' έμοῦ ήκειν είς Φασιν· καλ δή καλ αποβαίνομεν είς την γώραν γνώσεσθε δήπου, ὅτι οὐκ ἐν τῆ Ἑλλάδι ἐστέ· καλ έγω μεν έσομαι ο έξηπατηκώς είς, ύμεις δε οί έξη πατημένοι έγγυς μυρίων έχοντες όπλα. πως αν ούν είς ἀνηρ μάλλον δοίη δίκην ή ούτω περί αύτοῦ τε καὶ 10 ύμων βουλευόμενος; άλλ' οὖτοί εἰσιν οἱ λόγοι ἀνδρών καὶ ήλιθίων κάμοὶ φθονούντων, ὅτι ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν τιμῶκαίτοι οὐ δικαίως γ' ἄν μοι φθονοίεν τίνα γὰρ αὐτῶν ἐγὼ κωλύω ἡ λέγειν εἴ τίς τι ἀγαθὸν δύναται έν ύμιν, ή μάχεσθαι εί τις έθέλει ύπερ ύμων τε καί έαυτοῦ, ἡ ἐγρηγορέναι περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας έπιμελόμενον; τί γάρ; ἄρχοντας αίρουμένων ύμων έγω τινι έμποδων είμι; παρίημι, άρχέτω· μόνον άγα-11 θόν τι ποιών ύμας φαινέσθω. άλλα γαρ έμοι μέν άρκει περί τούτων τὰ εἰρημένα· εἰ δέ τις ὑμῶν ἡ αὐτὸς έξαπατηθήναι αν οίεται ταθτα ή άλλον έξαπατήσαι 12 ταῦτα, λέγων διδασκέτω. ὅταν δὲ τούτων ἄλις ἔχητε, μη ἀπέλθητε, πρὶν αν ἀκούσητε, οίον ὁρῶ ἐν τῆ στρατιά ἀργόμενον πράγμα· δ εί ἔπεισι καὶ ἔσται οίον ύποδείκνυσιν, ώρα ήμιν βουλεύεσθαι ύπερ ήμων αὐτών μη κάκιστοί τε και αἴσχιστοι ἄνδρες ἀποφαινώμεθα καλ πρὸς θεῶν καλ πρὸς ἀνθρώπων καλ φίλων καλ 13 πολεμίων, καὶ καταφρονηθώμεν. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οί στρατιώται έθαύμασάν τε, δ, τι είη, καλ λέγειν έκέλευον. ἐκ τούτου ἄρχεται πάλιν, Ἐπίστασθέ που. ότι γωρία ην έν τοις όρεσι βαρβαρικά, φίλια τοις Κερασουντίοις, δθεν κατιόντες τινές και ίερεια επώλουν ήμιν και άλλα ών είχον, δοκούσι δέ μοι και ύμων τινες είς το έγγυτάτω χωρίον τούτων έλθόντες αγοράσαντές 14 τι πάλιν ἀπελθεῖν. τοῦτο καταμαθών Κλεάρετος ὁ λοχαγός ότι καὶ μικρὸν είη καὶ ἀφύλακτον διὰ τὸ

Φίλιον νομίζειν είναι, έρχεται έπ' αὐτούς τής νυκτός ώς πορθήσων, οὐδενὶ ἡμῶν εἰπών, διενενόητο δέ, εί 15 λάβοι τόδε τὸ χωρίου, εἰς μὲν τὸ στράτευμα μηκέτι έλθειν, έμβας δὲ εἰς πλοίον, ἐν ῷ ἐτύγχανον οἱ ξύσκηνοι αὐτοῦ παραπλέοντες, καὶ ἐνθέμενος εἴ τι λάβοι. άποπλέων οίγεσθαι έξω τοῦ Πόντου, καὶ ταῦτα ξυνωμολόγησαν αὐτῷ οἱ ἐκ τοῦ πλοίου σύσκηνοι, ὡς ἐγὼ νῦν αἰσθάνομαι, παρακαλέσας οὖν ὁπόσους ἔπειθεν 16 ηγεν έπι τὸ χωρίον. πορευόμενον δ' αὐτὸν φθάνει ήμέρα γενομένη, και ξυστάντες οι άνθρωποι από ισχυρών τόπων βάλλοντες καὶ παίοντες τόν τε Κλεάρετον άποκτείνουσι και των άλλων συχνούς, οί δέ τινες και είς Κερασούντα αὐτών ἀπογωρούσι. ταύτα δ' ήν έν 17 τη ημέρα, ή ημείς δεύρο έξωρμώμεν πεζή των δέ πλεόντων έτι τινές ήσαν έν Κερασούντι, ούπω άνηγμένοι. μετά τοῦτο, ώς οἱ Κερασούντιοι λέγουσιν, ἀφικυούνται των έκ του χωρίου τρείς άνδρες των γεραιτέρων πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέτερον χρήζοντες ελθείν. έπεὶ δ' ήμας οὐ κατέλαβον, πρὸς τοὺς Κερασουντίους 18 έλεγον, ὅτι θαυμάζοιεν, τί ἡμιν δόξειεν ελθείν ἐπ' αὐτούς. ἐπεὶ μέντοι σφείς λέγειν, ἔφασαν, ὅτι οὐκ ἀπὸ κοινού γένοιτο τὸ πράγμα, ήδεσθαί τε αὐτούς καὶ μέλλειν ενθάδε πλείν, ώς ήμιν λέξαι τὰ γενόμενα καὶ τοὺς νεκρούς κελεύειν αὐτούς βάπτειν λαβόντας τούς τούτου δεομένους. των δ' ἀποφυγόντων τινές Έλληνων έτυ-19 χον έτι όντες εν Κερασούντι αισθόμενοι δε τούς βαρβάρους ὅποι ἴοιεν αὐτοί τε ἐτόλμησαν βάλλειν τοῖς λίθοις καὶ τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. καὶ οἱ ἄνδρες άποθνήσκουσι τρείς όντες οι πρέσβεις καταλευσθέντες. έπει δε τοῦτο εγένετο, ερχονται προς ήμας οι Κερα-20 σούντιοι καὶ λέγουσι τὸ πράγμα· καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοί ἀκούσαντες ήχθόμεθά τε τοῖς γεγενημένοις καὶ έβουλευόμεθα ξύν τοις Κερασουντίοις, όπως αν ταφείησαν οί τῶν Ἑλλήνων νεκροί. συγκαθήμενοι δ' ἔξωθεν 21

των δπλων έξαίφνης ακούομεν θορύβου πολλού, Παίε, παίε, βάλλε, βάλλε, καὶ τάχα δὴ ὁρῶμεν πολλούς προσθέοντας λίθους έγοντας έν ταις γερσί, τους δὲ καὶ 22 αναιρουμένους. και οί μεν Κερασούντιοι, ώς αν και έωρακότες τὸ παρ' έαυτοῖς πράγμα, δείσαντες ἀπογωρούσι πρὸς τὰ πλοία. ἢσαν δὲ νὴ Δία καὶ ἡμῶν οί 23 έδεισαν. ἐγώ γε μὴν ἡλθον πρὸς αὐτοὺς καὶ ἡρώτων, ό,τι έστι τὸ πρῶγμα. τῶν δὲ ἦσαν μὲν οι οὐδὲν ἤδεσαν, όμως δε λίθους είχον εν ταις χερσίν. επει δε ειδότι τιν ἐπέτυγον, λέγει μοι, ὅτι οἱ ἀγορανόμοι δεινότατα ποι-24 οῦσι τὸ στράτευμα. ἐν τούτφ τις ὁρᾳ τὸν ἀγορανόμον Ζήλαρχου πρὸς τὴν βάλατταν ἀποχωροῦντα, καὶ ἀνέ κραγεν· οί δε ώς ήκουσαν, ωσπερ ή συος άγρίου ή ελά-25 φου φανέντος, Γενται επ' αὐτόν. οί δ' αὖ Κερασούντιοι ώς είδον όρμωντας καθ' αύτούς, σαφώς νομίζοντες έπί σφας ιεσθαι, φεύγουσι δρόμω και εμπίπτουσιν είς την Βάλατταν. ξυνεισέπεσον δὲ καὶ ἡμῶν αὐτῶν τινες, καλ επνύγετο δστις νείν μη ετύγχανεν επιστάμενος. 26 καὶ τούτους τί δοκεῖτε; ἢδίκουν μὲν οὐδέν, ἔδεισαν δέ, μη λύττα τις ώσπερ κυσίν ημίν έμπεπτώκοι. ταῦτα τοιαῦτα ἔσται, θεάσασθε, οία ἡ κατάστασκ 27 ήμιν έσται της στρατιάς. ύμεις μέν οι πάντες οὐκ έσεσθε κύριοι οὖτε ἀνελέσθαι πόλεμον ῷ αν βούλησθε ούτε καταλύσαι, ίδία δε δ βουλόμενος άξει στράτευμα έφ' ό,τι αν θέλη. κάν τινες πρός ύμας ίωσι πρέσβεις η είρηνης δεόμενοι η άλλου τινός, κατακανόντες τούτους οί βουλόμενοι ποιήσουσιν ύμας των λόγων μή 28 ακούσαι των πρός ύμας ιόντων. Επειτα δε ούς μεν αν ύμεις απαντες έλησθε άρχοντας, εν ούδεμια χώρα έσονται, δστις δ' αν έαυτον έληται στρατηγον και έθέλη λέγειν, Βάλλε, βάλλε, ούτος έσται ίκανὸς καὶ ἄργοντα κατακανείν καὶ ἰδιώτην δυ αν ύμων ἐθέλη ἄκριτον, ἡν ωσιν οί πεισόμενοι αυτώ, ωσπερ και νύν εγένετο. 29 οία δε ύμιν και διαπεπράχασιν οι αὐθαίρετοι ούτοι

στρατηγοί σκέψασθε. Ζήλαρχος μέν γάρ ὁ ἀγορανόμος εί μεν άδικει ύμας, οίχεται άποπλέων οὐ δούς ύμιν δίκην εί δε μη άδικεί, φεύγει εκ τοῦ στρατεύματος δείσας, μη άδίκως ἄκριτος ἀποθάνη, οι δε καταλεύ-30 σαντες τούς πρέσβεις διεπράξαντο ύμιν μόνοις μέν τών Ελλήνων είς Κερασούντα μη ασφαλές είναι, αν μη σύν ισγύι αφικνήσθε τούς δε νεκρούς, ούς πρόσθεν αὐτοὶ οἱ κατακανόντες ἐκέλευον θάπτειν, τούτους διεπράξαντο μηδέ ξὺν κηρυκίω ἔτι ἀσφαλές είναι ἀνελέσθαι. τίς γαρ εθελήσει κήρυξ ιέναι κήρυκας απεκτονώς; άλλ' ήμεις Κερασουντίων βάψαι αὐτοὺς ἐδεήθη-31 μεν. εί μεν ούν ταῦτα καλῶς έχει, δοξάτω ύμιν, ίνα ώς τοιούτων έσομένων καλ φυλακήν ίδια ποιήση τις καὶ τὰ ἐρυμνὰ ὑπερδέξια πειρᾶται ἔγων σκηνοῦν. εὶ μέντοι ὑμῖν δοκεῖ θηρίων, ἀλλὰ μὴ ἀνθρώπων είναι 32 τὰ τοιαῦτα ἔργα, σκοπεῖτε παῦλάν τινα αὐτῶν εἰ δὲ μή, πρὸς Διὸς πῶς ἡ Θεοῖς θύσομεν ἡδέως ποιοῦντες ἔργα ἀσεβη, ἡ πολεμίοις πῶς μαγούμεθα, ἡν ἀλλήλους κατακαίνωμεν ; πόλις δε φιλία τίς ήμας δεξεται, ήτις 33 αν όρα τοσαύτην ανομίαν εν ήμιν: αγοράν δε τίς άξει Βαρρών, ήν περί τὰ μέγιστα τοιαῦτα έξαμαρτάνοντες Φαινώμεθα ; οδ δε δη πάντων οιόμεθα τεύξεσθαι επαίνου, τίς αν ήμας τοιούτους όντας ἐπαινέσειεν; ήμεις μέν γάρ οίδ' ότι πονηρούς αν φαίημεν είναι τούς τά τοιαθτα ποιοθντας.

Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον τοὺς μὲν 34 τούτων ἄρξαντας δοῦναι δίκην, τοῦ δὲ λοιποῦ μηκέτι ἐξεῖναι ἀνομίας ἄρξαι· ἐὰν δέ τις ἄρξη, ἄγεσθαι αὐτοὺς ἐπὶ θανάτω· τοὺς δὲ στρατηγοὺς εἰς δίκας πάντας καταστήσαι· εἶναι δὲ δίκας καὶ εἴ τι ἄλλο τις ἠδίκητο ἐξ οῦ Κῦρος ἀπέθανε· δικαστὰς δὲ τοὺς λοχαγοὺς ἐποιήσαντο. παραινοῦντος δὲ Ἐενοφῶντος καὶ τῶν 35 μάντεων συμβουλευόντων ἔδοξε καὶ καθῆραι τὸ στράτευμα. καὶ ἐγένετο καθαρμός.

*Εδοξε δὲ καὶ τοὺς στρατηγοὺς δίκην ὑποσχεῖν τοῦ 8 παρεληλυθότος χρόνου. και διδόντων Φιλήσιος μέν όφλε καὶ Ξανθικλής τής φυλακής των γαυλικών χρημάτων τὸ μείωμα είκοσι μνᾶς, Σοφαίνετος δέ, ὅτι ἄργων αίρεθελς κατημέλει, δέκα μνάς. Εενοφώντος δέ κατηγόρησάν τινες φάσκοντες παίεσθαι υπ' αυτου καί 2 ως υβρίζοντος την κατηγορίαν εποιούντο. καὶ ὁ Ξενοφων άναστας εκέλευσεν είπειν τον πρώτον λέξαντα, ποῦ καὶ ἐπλήνη. ὁ δὲ ἀποκρίνεται, "Οπου καὶ τῷ 3 βίγει ἀπωλλύμεθα καὶ χιων πλείστη ην. ὁ δὲ εἶπεν, Αλλά μην και γειμώνος γε όντος οίου λέγεις, σίτου δε επιλελοιπότος, οίνου δε μηδ' οσφραίνεσθαι παρόν, ύπὸ δὲ πόνων πολλών ἀπαγορευόντων, πολεμίων δὲ έπομένων, εί εν τοιούτω καιρώ υβριζον, όμολογω καί των δνων ύβριστότερος είναι, οίς φασιν ύπο τής 4 ΰβρεως κόπου οὐκ ἐγγίγνεσθαι. ὅμως δὲ καὶ λέξου, έφη, ἐκ τίνος ἐπλήγης. πότερον ἤτουν σέ τι καὶ ἐπεί μοι οὐκ ἐδίδους ἔπαιον; ἀλλ' ἀπήτουν; ἀλλά περί 5 παιδικών μαχόμενος; άλλα μεθύων έπαρώνησα; έπεί δὲ τούτων οὐδὲν ἔφησεν, ἐπήρετο αὐτόν, εἰ ὁπλιτεύοι. οὐκ ἔφη. πάλιν, εἰ πελτάζοι. οὐδὲ τοῦτ' ἔφη, ἀλλ' ήμιονον ελαύνειν ταχθείς ύπο των συσκήνων ελεύθερος 6 ών. ἐνταῦθα δὴ ἀναγιγνώσκει αὐτὸν καὶ ἤρετο, *Η σὸ εί ὁ τὸν κάμνοντα ἀγαγών ; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη · σὺ γὰρ ηνώγκαζες τὰ δὲ τῶν ἐμῶν συσκήνων σκεύη διέρρι Ιας. 7 'Αλλ' ή μέν διάρρινες, ἔφη ὁ Εενοφών, τοιαύτη τις έγένετο. διέδωκα άλλοις άγειν καλ έκέλευσα πρός έμε άπαγαγείν, καὶ ἀπολαβών ἄπαντα σῷα ἀπέδωκά σοι, έπει και σύ έμοι ἀπέδειξας του ἄνδρα. οίου δέ το 8 πράγμα εγένετο ακούσατε, εφη καὶ γαρ άξιον. ανηρ κατελείπετο διά τὸ μηκέτι δύνασθαι πορεύεσθαι. έγω τον μεν ανδρα τοσούτον έγβγνωσκον, ότι είς ήμων είη· ηνάγκασα δὲ σὲ τοῦτον ἄγειν, ώς μη ἀπόλοιτο· καὶ γάρ, ώς έγω είμαι, πολέμιοι ήμιν έφείποντο.

συνέφη τοῦτο ὁ ἄνθρωπος. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, 9 έπει προύπεμψά σε, καταλαμβάνω αδθις σύν τοῖς οπισθοφύλαξι προσιών βόθρον ορύττοντα ώς κατορύ-Εοντα τον άνθρωπον, και έπιστας έπήνουν σε. έπει 10 δε παρεστηκότων ήμων συνέκαμψε το σκέλος ο άνήρ, άνέκραγον οι παρόντες, ὅτι ζη ὁ ἀνήρ, σὺ δ' εἶπας, Όπόσα γε βούλεται· ώς έγωγε αὐτὸν οὐκ ἄξω. ἐνταθθα έπαισά σε άληθη λέγεις έδοξας γάρ μοι είδότι ἐοικέναι, ὅτι ἔζη. Τί οὖν; ἔφη, ἢττόν τι ἀπέ-11 θανεν, ἐπεὶ ἐγώ σοι ἀπέδειξα αὐτόν; Καὶ γὰρ ἡμεῖς, έφη ὁ Εενοφών, πάντες ἀποθανούμεθα τούτου οὖν ένεκα ζώντας ήμας δεί κατορυχθήναι; τούτον μέν 12 άνεκραγον πάντες ως όλίγας παίσειεν άλλους δ' εκέλευε λέγειν, διὰ τί ἔκαστος ἐπλήγη. ἐπεὶ δὲ οὐκ 13 άνίσταντο, αὐτὸς ἔλεγεν, Ἐγώ, ὁ ἄνδρες, ὁμολογῶ παίσαι δή ἄνδρας Ενεκεν ἀταξίας ὅσοις σώζεσθαι μέν ήρκει δι' ήμας, εν τάξει τε ίοντων καλ μαγομένων δπου δέοι, αὐτοὶ δὲ λιπόντες τὰς τάξεις προθέοντες άρπάζειν ήθελον καὶ ήμῶν πλεονεκτείν. εἰ δὲ τοῦτο πάντες έποιούμεν, άπαντες αν ἀπωλόμεθα. ήδη δε καί μαλα-14 κιζόμενόν τινα και ουκ εθέλοντα ανίστασθαι, αλλά προϊέμενον αύτον τοις πολεμίοις και έπαισα και έβιασάμην πορεύεσθαι. ἐν γὰρ τῷ ἰσχυρῷ χειμῶνι καὶ αύτός ποτε αναμένων τινάς συσκευαζομένους καθεζόμενος συχνόν χρόνον κατέμαθον άναστάς μόλις καί τὰ σκέλη ἐκτείνας. ἐν ἐμαυτῷ οὖν πεῖραν λαβὼν ἐκ 15 τούτου καὶ ἄλλον, ὁπότε ἴδοιμι καθήμενον καὶ βλακεύοντα, ήλαυνον το γαρ κινείσθαι και ανδρίζεσθαι παρείχε θερμασίαν τινά και υγρότητα, το δε καθήσθαι καὶ ήσυγίαν ἔγειν έώρων ὑπουργὸν δυ τῷ τε ἀποπήγυυσθαι τὸ αίμα καὶ τῷ ἀποσήπεσθαι τοὺς τῶν ποδῶν δακτύλους, απερ πολλούς και ύμεις ιστε παθόντας. άλλον δέ γε ζσως ύπολειπόμενόν που δια ραστώνην 16 καὶ κωλύοντα καὶ ύμᾶς τοὺς πρόσθεν καὶ ήμᾶς τοὺς

δπισθεν πορεύεσθαι έπαισα πύξ, δπως μη λόγγη ύπο 17 των πολεμίων παίοιτο. και γάρ οὖν νῦν ἔξεστιν αὐ τοις σωθείσιν, εί τι υπ' έμου έπαθον παρά τὸ δίκουν, δίκην λαβείν. εί δ' έπὶ τοις πολεμίοις εγένοντο, τί μέγα αν ούτως επαθον ότου δίκην αν ηξίουν λαμ 18 βάνειν ; ἀπλοῦς μοι, ἔφη, ὁ λόγος. ἐγὼ γὰρ εἰ μὰ έπ' ἀγαθφ ἐκόλασά τινα, ἀξιῶ ὑπέγειν δίκην, οἶαν καὶ γονείς υίοις και διδάσκαλοι παισί. και γάρ οι ίστρο 19 καίουσι καὶ τέμνουσιν ἐπ' ἀγαθφ. εἰ δὲ ὕβρει νομί ζετέ με ταῦτα πράττειν, ἐνθυμήθητε, ὅτι νῦν ἐγὰ Βαρρώ σύν τοις θεοις μάλλον ή τότε και Βρασύτερος είμι νῦν ἡ τότε καὶ οίνον πλείω πίνω, ἀλλ' ὅμως οὐ 20 δένα παίω· ἐν εὐδία γὰρ ὁρῶ ὑμᾶς. ὅταν δὲ χειμών ή και βάλαττα μεγάλη επιφέρηται, ούχ δρατε, ότι και νεύματος μόνου ένεκα χαλεπαίνει μεν πρφρεύς τοίς έν πρώρα, χαλεπαίνει δε κυβερνήτης τοις έν πρύμνη; ίκανα γαρ εν τῷ τοιούτφ καὶ μικρα άμαρτηθέντα πάν 21 τα συνεπιτρίψαι. ὅτι δὲ δικαίως ἔπαιον αὐτούς καὶ ύμεις κατεδικάσατε τότε έχοντες ξίφη, οὐ ψήφους, παρέστητε, και έξην υμίν επικουρείν αυτοίς, εί έβού λεσθε. άλλά μὰ Δία οὖτε τούτοις ἐπεκουρεῖτε οὖτε 22 σύν έμοι τον ατακτούντα επαίετε. τοιγαρούν εξουσίαν έποιήσατε τοις κακοις αὐτῶν ὑβρίζειν ἐῶντες αὐτούς. οίμαι γάρ, εὶ ἐθέλετε σκοπεῖν, τοὺς αὐτοὺς εὐρήσετε 23 καλ τότε κακίστους καλ νῦν ὑβριστοτάτους. Βοίσκος γοῦν ὁ πύκτης ὁ Θετταλὸς τότε μὲν διεμάχετο ώς κάμνων ἀσπίδα μη φέρειν, νῦν δ', ώς ἀκούω, Κοτνω 24 ριτών πολλούς ήδη ἀποδέδυκεν. ην οὖν σωφρονήτε, τοῦτον τάναντία ποιήσετε ή τοὺς κύνας ποιοῦσι τοὺς μέν γάρ κύνας τούς χαλεπούς τάς μέν ήμέρας διδέαση τὰς δὲ νύκτας ἀφιᾶσι, τοῦτον δέ, ἢν σωφρονῆτε, τὴν 25 νύκτα μεν δήσετε, την δε ημέραν άφησετε. άλλα γώρ έφη, θαυμάζω, ὅτι, εἰ μέν τινι ὑμῶν ἀπηχθόμην, μέ μυησθε καὶ οὐ σιωπάτε, εἰ δέ τφ ἡ χειμῶνα ἐπεκούρησα

η πολέμιον ἀπήρυξα η ἀσθενοῦντι ἡ ἀποροῦντι συνεξεπόρισά τι, τούτων οὐδεὶς μέμνηται, οὐδ' εἴ τινα καλῶς τι ποιοῦντα ἐπήνεσα οὐδ' εἴ τιν' ἄνδρα ὅντα ἀγαθὸν ἐτίμησα ὡς ἐδυνάμην, οὐδὲ τούτων μέμνησθε. ἀλλὰ 26 μὴν καλόν γε καὶ δίκαιον καὶ ὅσιον καὶ ἤδιον τῶν ἀγα-Θῶν μᾶλλον ἡ τῶν κακῶν μεμνῆσθαι.

Έκ τούτου μεν δη άνίσταντο και ανεμίμνησκον. και περιεγένετο ώστε καλώς έχειν.

BOOK VI.

Έκ τούτου δε εν τη διατριβή οι μεν από της 1 άγορας έζων, οί δὲ καὶ ληιζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας. έκλώπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀποσκεδαννυμένους, και της νυκτός δέ τούς προσω σκηνούντας έπειρώντο κακουργείν και πολεμικώτατα πρὸς ἀλλήλους είγον ἐκ τούτων. ὁ δὲ Κορύλας, δς 2 έτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρά τούς "Ελληνας πρέσβεις έχοντας ἵππους καὶ στολάς καλάς, λέγοντας, ὅτι Κορύλας ἔτοιμος εἴη τοὺς Ελληνας μήτε άδικείν μήτε άδικείσθαι. οί δὲ στρατηγοί ἀπεκρίναντο, 3 ότι περί μέν τούτων σύν τή στρατιά βουλεύσοιντο, έπλ ξενία δε εδέγοντο αὐτούς παρεκάλεσαν δε καλ των άλλων ανδρών οθς εδόκουν δικαιστάτους είναι. θύσαντες δε βούς των αίγμαλώτων καὶ άλλα ίερεία 4 εὐωχίαν μεν άρκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δε εν στιβάσιν εδείπνουν, και έπινον εκ κερατίνων ποτηρίων, οίς ενετύγχανον εν τη χώρα. επεί δε σπουδαί 5 τ' εγένοντο καὶ επαιώνισαν, ανέστησαν πρώτον μεν Θράκες και πρός αὐλὸν ώρχήσαντο σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ ήλλουτο ύψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς μαχαίραις έχρωντο· τέλος δὲ ὁ ἔτερος τὸν ἔτερον παίει, ὡς πᾶσιν

έδόκει πεπληγέναι τον ἄνδρα. ὁ δ' ἔπεσε τεχνικώς 6 πως. και ανέκραιγον οί Παφλαιγόνες. και ό μεν σκυλεύσας τὰ ὅπλα τοῦ ἐτέρου ἐξήει ἄδων τὸν Σιτάλκαν. άλλοι δὲ τῶν Θρακῶν τὸν ἔτερον ἐξέφερον ὡς τεθνη-7 κότα το δε ούδεν πεπουθώς. μετά τοῦτο Αίνιανες καλ Μάγνητες ανέστησαν, οδ ώρχοθντο την καρπαίαν 8 καλουμένην έν τοις ὅπλοις. ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀργήσεως ην, ο μεν παραθέμενος τα δπλα σπείρει και ζευγηλατεί πυκυά μεταστρεφόμενος ώς φοβούμενος, ληστής δέ προσέρχεται· ὁ δ' ἐπειδὰν προίδηται, ἀπαντα ἀρπάσας τὰ ὅπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους καὶ οὐτοι ταῦτ' ἐποίουν ἐν ρυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστής δήσας του ἄνδρα καὶ το ζεύγος ἀπάγει · ἐνίστε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν ληστήν εἶτα παρὰ τοὺς βοῦς 9 ζεύξας οπίσω τω χειρε δεδεμένον έλαύνει. μετά τοῦτο Μυσὸς εἴσῆλθεν ἐν ἐκατέρα τῆ χειρὶ ἔχων πέλτην, καλ τοτέ μέν ώς δύο άντιταττομένων μιμούμενος ώργείτο, τοτε δε ώς προς ένα έχρητο ταίς πέλταις, τοτε δ' έδινειτο και έξεκυβίστα έχων τας πέλτας, ώστε 10 όψιν καλην φαίνεσθαι. τέλος δὲ τὸ περσικὸν ώρχεῖτο κρούων τας πέλτας, και ὥκλαζε και έξανίστατο και 11 ταθτα πάντα ἐν ρυθμῷ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. δὲ τούτω ἐπιόντες οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς των 'Αρκάδων αναστάντες έξοπλισάμενοι ως έδύναντο κάλλιστα ήεσάν τε έν ρυθμώ, πρός τον ενόπλιον ρυθμών αὐλούμενοι, καὶ ἐπαιώνισαν καὶ ὡρχήσαντο ὥσπερ ἐν ταις πρός τους θεους προσόδοις. όρωντες δε οί Παφλαγόνες δεινά εποιούντο πάσας τὰς ὀρχήσεις εν 12 ὅπλοις είναι. ἐπὶ τούτοις ὁρῶν ὁ Μυσὸς ἐκπεπληγμένους αὐτούς, πείσας τῶν ᾿Αρκάδων τινὰ πεπαμένον ορχηστρίδα εἰσάγει σκευάσας ώς εδύνατο κάλλιστα καλ ἀσπίδα δούς κούφην αὐτή. ή δὲ ώρχήσατο πυρ-13 ρίχην έλαφρως. ένταθθα κρότος ην πολύς, καὶ οί Παφλαγόνες ήρουτο, εί και γυναικές συνεμάγοντο αὐτοίς. οι δ' έλεγον, ότι αθται καλ αι τρεψάμεναι είεν βασιλέα έκ τοθ στρατοπέδου. τῆ μεν οθν νυκτλ ταύτη τοθτο τὸ τέλος εγένετο.

Τη δε ύστεραία προσηγον αὐτούς είς τὸ στράτευμα 14 καλ έδοξε τοις στρατιώταις μήτε άδικειν Παφλαγόνας μήτε άδικεισθαι. μετά τοῦτο οί μεν πρέσβεις ώγοντο. οί δὲ "Ελληνες, ἐπειδή πλοία ίκανὰ ἐδόκει παρείναι, αναβάντες έπλεον ημέραν και νύκτα πνεύματι καλώ, έν ἀριστερά ἔγοντες την Παφλαγονίαν. τη δ' ἄλλη 15 άφικνούνται είς Σινώπην και ώρμίσαντο είς Αρμήνην της Σινώπης. Σινωπείς δε οἰκοῦσι μεν έν τη Παφλαγονική, Μιλησίων δὲ ἄποικοί εἰσιν. οὖτοι δὲ ξένια πέμπουσι τοις "Ελλησιν άλφίτων μέν μεδίμνους τρισγιλίους, οίνου δὲ κεράμια γίλια καὶ πεντακόσια. καλ Χειρίσοφος ενταθθα ήλθε τριήρη έγων. καλ οί μεν 16 στρατιώται προσεδόκων άγοντά τί σφισιν ήκειν· ὁ δ' ηγε μεν ούδεν, απήγιγελλε δέ, ὅτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ 'Αναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι ὑπισγνεῖτο Αναξίβιος, εἰ ἀφικνοῦντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφοράν αὐτοῖς ἔσεσθαι. καὶ ἐν ταύτη τῆ Αρμήνη ἔμειναν οί 17 στρατιώται ήμέρας πέντε. ώς δὲ τῆς Ελλάδος ἐδόκουν έγγυς γίγνεσθαι, ήδη μάλλον ή πρόσθεν είσήει αὐτούς, ὅπως ἀν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκωνται. ήγήσαντο οὖν, εί ἕνα ἔλοιντο ἄρχοντα, μᾶλλον ἃν ἡ 18 πολυαρχίας ούσης δύνασθαι τὸν ἔνα χρησθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ εἴ τι δέοι λανθάνειν, μάλλον αν κρύπτεσθαι, καλ εί τι αδ δέοι φθάνειν, ήττον αν ύστερίζειν ού γαρ αν λόγων δείν πρός άλλήλους, άλλα το δόξαν τω ένι περαίνεσθαι άν· τον δ' έμπροσθεν χρόνον έκ της νικώσης έπραττον πάντα οί στρατηγοί. ώς δὲ ταῦτα διενοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ 19 τον Εενοφώντα· και οι λοχαγοί έλεγον προσιόντες αὐτῷ, ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γιγνώσκει, καὶ εὕνοιαν ἐνδεικυύμενος εκαστος επειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν

- 20 άρχήν. ὁ δὲ Κενοφών πῆ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομέ ζων καὶ τὴν τιμὴν μείζω οὕτως γύγνεσθαι καὶ πρὸς τούς φίλους και είς την πόλιν τούνομα μείζον ἀφίξε σθαι αύτοῦ, τυγὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος αν αἴτιος τῆ 21 στρατιά γενέσθαι. τὰ μέν δή τοιαθτα ένθυμήματα έπηρεν αυτον επιθυμείν αυτοκράτορα γενέσθαι άργοντα. όπότε δ' αδ ένθυμοῖτο, ὅτι ἄδηλον μεν παντί άνθρώπω, όπη το μέλλον έξει, διά τοῦτο δε καὶ κίνδυνος είη και την προειργασμένην δόξαν άποβαλεω, 22 ήπορείτο. διαπορουμένο δε αὐτῷ διακρίναι εδοξε κράτιστον είναι τοις θεοις άνακοινώσαι καὶ παραστησάμενος δύο ίερεια εθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεί, ὅσπερ αὐτῷ μαντευτὸς ἡν ἐκ Δελφῶν· καὶ τὸ ὅναρ δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ ἐνόμιζεν ἐωρακέναι, δ είδεν, δτε ήργετο έπὶ τὸ συνεπιμελείσθαι τῆς στρατιάς καθί-23 στασθαι. καλ ότε έξ Έφέσου δὲ ώρματο Κύρο συσταθησόμενος ἀετὸν ἀνεμιμνήσκετο ξαυτώ δεξιὸν φθεγγόμενον, καθήμενον μέντοι, ώσπερ ὁ μάντις ὁ προπέμπων αὐτὸν ἔλεγεν ὅτι μέγας μὲν οἰωνὸς εἴη καὶ ούκ ίδιωτικός καλ ένδοξος, επίπονος μέντοι τα γάρ δργεα μάλιστα ἐπιτίθεσθαι τῷ ἀετῷ καθημένω οὐ μέντοι γρηματιστικόν είναι τον οιωνόν τον γάρ ἀετον 24 πετόμενον μάλλον λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. οὕτω δή θυομένο αὐτο διαφανώς ὁ θεὸς σημαίνει μήτε προσδείσθαι της άρχης μήτε, εί αίροίντο, άποδέχεσθαι. 25 τούτο μεν δη ούτως εγένετο. η δε στρατιά συνηλθε. καὶ πάντες ἔλεγον ἔνα αίρεισθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε. προεβάλλοντο αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει δήλον είναι, ὅτι αιρήσονται αὐτόν, εί τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη καὶ ἔλεξε τάδε.
- 26 'Εγώ, ὧ ἄνδρες, ήδομαι μὲν ὑπὸ ὑμῶν τιμώμενος, εἶπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὕχομαι δοῦ ναί μοι τοὺς θεοὺς αἴτιόν τινος ὑμῦν ἀγαθοῦ γενέσθαι τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑπὸ ὑμῶν ἄρχοντα Λακε.

δαιμονίου ανδρός παρόντος ούτε ύμιν μοι δοκεί συμφέρου είναι, άλλ' ήττον αν δια τοῦτο τυγχάνειν εί τι δέοισθε παρ' αὐτῶν ἐμοί τε αὖ οὐ πάνυ τι νομίζω ἀσφαλες είναι τοῦτο. ὁρῶ γάρ, ὅτι καὶ τῆ πατρίδι 27 μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες πρὶν ἐποίησαν πασαν την πόλιν όμολογείν Λακεδαιμονίους καλ αὐτῶν ήγεμόνας είναι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὡμολόγησαν, εὐθὺς 28 έπαύσαντο πολεμούντες καλ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρκησαν την πόλιν. εί οὖν ταῦτα ὁρῶν ἐγὼ δοκοίην, ὅπου δυναίμην, ενταθθ' ἄκυρον ποιείν τὸ εκείνων άξίωμα, έκεινο έννοω, μη λίαν αν ταχύ σωφρονισθείην. δ δέ 29 ύμεις εννοείτε, ὅτι ἡττον αν στάσις είη ένὸς ἄρχοντος ή πολλών, εὖ ἴστε ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὑρήσετε έμε στασιάζοντα νομίζω γάρ, δστις εν πολέμω ων στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν έαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν εάν δε εμε ελησθε, οὐκ αν Βαυμάσαιμι, εί τινα εύροιτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον.

Έπει δε ταύτα είπε, πολύ πλείονες εξανίσταντο 30 λέγοντες, ώς δέοι αὐτὸν ἄργειν. 'Αγασίας δὲ Στυμφάλιος είπεν, ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ οὕτως ἔγοι, εἰ ὀργιούνται Λακεδαιμόνιοι καὶ έὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μή Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αίρωνται. ἐπεὶ εἰ ούτω γε τούτο έχει, έφη, οὐδε λοχαγείν ήμιν έξεστιν, ώς ἔοικεν, ὅτι ᾿Αρκάδες ἐσμέν. ἐνταῦθα δὴ ώς εὖ είπόντος τοῦ 'Αγασίου ἀνεθορύβησαν. καὶ ὁ Εενοφών 31 έπει έώρα πλείονος ένδέον, παρελθών είπεν, 'Αλλ', δ ανδρες, έφη, ώς πάνυ είδητε, όμνύω ύμιν θεούς πάντας καλ πάσας, η μην έγώ, έπελ την ύμετέραν γνώμην ήσθανόμην, εθυόμην, εί βέλτιον είη ύμιν τε έμοι επιτρέψαι ταύτην την άρχην και έμοι υποστήναι και μοι οί θεοί ούτως εν τοις ιεροις εσήμηναν ώστε και ιδιώτην αν γνώναι, ότι ταύτης της μοναρχίας ἀπέχεσθαί με δεί. ούτω δή Χειρίσοφον αίρουνται. Χειρίσοφος δ' έπει 32 ήρέθη, παρελθών είπεν, 'Αλλ', & ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε, ὅτι οὐδ' ἀν ἔγωγε ἐστασίαζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε· Ἐενοφώντα μέντοι, ἔφη, ἀνήσατε οὐχ ἔχόμενοι· ὡς καὶ νῦν Δέξιππος ἤδη διέβαλλεν αὐτὸν πρὸς 'Αναξίβιον ὅ, τι ἐδύνατο καὶ μάλα ἐμοῦ αὐτὸν συγάζοντος. ὁ δ' ἔφη νομίζειν αὐτὸν Τιμασίωνι μάλλον συνάρχειν ἐθελήσαι Δαρδανεί ὅντι τοῦ Κλεάρχου στρατεύματος ἡ ἑαυτῷ 33 Λάκωνι ὅντι. ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἴλεσθε, ἔφη, καὶ ἐγὼ πειράσομαι ὅ, τι ἀν δύνωμαι ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. καὶ ὑμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε ὡς αὕριον, ἐὰν πλοῦς ἤ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡράκλειαν· ἄπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν· τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὰν ἐκεῖσε ἔλθωμεν. βουλευσόμεθα.

- 'Εντεύθεν τη ύστεραία αναγόμενοι πνεύματι έπλεον καλφ ήμέρας δύο παρά γην. και παραπλέοντες έθεωρουν τήν τε 'Ιασονίαν ἀκτήν, ἔνθα ἡ 'Αργώ λέγεται δρμίσασθαι, καὶ τῶν ποταμῶν τὰ στόματα, πρῶτον μέν τοῦ Θερμώδοντος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἰριος, ἔπειτα δὲ τοῦ "Αλυος, μετὰ δὲ τοῦτον τοῦ Παρθενίου · τοῦτον δὲ παραπλεύσαντες άφικοντο είς 'Ηράκλειαν, πόλιν 'Ελληνίδα, Μεγαρέων ἄποικον, οδσαν δ' έν τη Μαριαν-2 δυνών χώρα. καὶ ώρμίσαντο παρά τἢ 'Αχερουσιάδι Χερρονήσω, ένθα λέγεται ὁ Ἡρακλής ἐπὶ τὸν Κέρβερον κύνα καταβήναι, ή νθν τὰ σημεία δεικνύουσι της καταβάσεως, τὸ βάθος πλέον η έπι δύο στάδια. 3 ένταθθα τοις "Ελλησιν οι 'Ηρακλεώται ξένια πέμπουσιν αλφίτων μεδίμνους τρισχιλίους και οίνου κεράμια δισχίλια και βούς είκοσι και οις έκατόν. Ενταύθα διά του πεδίου ρεί ποταμός Λύκος δνομα, εθρος ώς δύο
- πλέθρων.
  4 Οἱ δὲ στρατιῶται συλλεγέντες ἐβουλεύοντο τὴν λοιπὴν πορείαν πότερον κατὰ γῆν ἡ κατὰ βάλατταν χρὴ πορευθῆναι ἐκ τοῦ Πόντου. ἀναστὰς δὲ Λύκων ᾿Αχαιὸς εἶπε, Θαυμάζω μέν, ὡ ἄνδρες, τῶν στρατηγῶν,

δτι οὐ πειρώνται ήμιν έκπορίζειν σιτηρέσιον τὰ μέν γαρ ξένια οὐ μὴ γένηται τῆ στρατιά τριών ἡμερών σιτία οπόθεν δ' επισιτισάμενοι πορευσόμεθα οὐκ έστιν, έφη. έμοι ούν δοκεί αιτείν τους 'Ηρακλεώτας μη έλαττον ή τρισχιλίους κυζικηνούς . άλλος δ' είπε 5 μη έλαττον ή μυρίους και έλομένους πρέσβεις αὐτίκα μάλα ήμων καθημένων πέμπειν πρός την πόλιν, καί είδέναι δ, τι αν απαγγέλλωσι, και προς ταυτα βουλεύεσθαι. ἐντεῦθεν προυβάλλοντο πρέσβεις πρώτον 6 μεν Χειρίσοφον, ότι άρχων ήρητο, είσι δ' οί και Εενο-Φώντα. οί δὲ ἰσχυρώς ἀπεμάχοντο · ἀμφοῖν γὰρ ταὐτὰ έδόκει μη αναγκάζειν πόλιν Έλληνίδα και φιλίαν δ, τι μή αὐτοὶ ἐθέλοντες διδοίεν. ἐπεὶ δ' οὖτοι ἐδόκουν 7 άπρόθυμοι είναι, πέμπουσι Λύκωνα 'Αγαιὸν καὶ Καλλίμαγον Παρράσιον καὶ 'Αγασίαν Στυμφάλιον. οδτοι ελθόντες έλεγον τὰ δεδογμένα τον δὲ Λύκωνα έφασαν καὶ ἐπαπειλείν, εἰ μὴ ποιήσοιεν ταῦτα. ἀκούσαντες 8 δ' οἱ Ἡρακλεῶται βουλεύσεσθαι ἔφασαν· καὶ εὐθὺς τά τε χρήματα ἐκ τῶν ἀγρῶν συνῆγον καὶ τὴν ἀγορὰν είσω ανεσκεύασαν, και αι πύλαι εκέκλειντο και επί των τειγων δπλα έφαίνετο.

Ἐκ τούτου οἱ ταράξαντες ταῦτα τοὺς στρατηγοὺς 9
ἢτιῶντο διαφθείρειν τὴν πρᾶξιν· καὶ συνίσταντο οἱ ᾿Αρκάδες καὶ οἱ ᾿Αχαιοί · προειστήκει δὲ μάλιστα αὐτῶν Καλλίμαχός τε ὁ Παρράσιος καὶ Λύκων ὁ ᾿Αχαιός. οἱ δὲ λόγοι ἢσαν αὐτοῖς, ὡς αἰσχρὸν εἴη ἄρχειν ενα 10 ᾿Αθηναῖον Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμονίων, μηδεμίαν δύναμιν παρεχόμενον εἰς τὴν στρατιάν, καὶ τοὺς μὰν πόνους σφᾶς ἔχειν, τὰ δὲ κέρδη ἄλλους, καὶ ταῦτα τὴν σωτηρίαν σφῶν κατειργασμένων· εἰναι γὰρ τοὺς κατειργασμένους ᾿Αρκάδας καὶ ᾿Αχαιούς, τὸ δ᾽ ἄλλο στράτευμα οὖδεν εἰναι. καὶ ἢν δὲ τἢ ἀληθεία ὑπὲρ ἤμισυ τοῦ ὅλου στρατεύματος ᾿Αρκάδες καὶ ᾿Αχαιοί. εἰ οὖν σωφρονοῖεν οὖτοι, συστάντες καὶ στρατηγοὺς 11

ελόμενοι εαυτών καθ' εαυτούς αν την πορείαν ποιώνο 12 και πειρώντο άγαθόν τι λαμβάνειν. ταῦτ' εδοξε και άπολιπόντες Χειρίσοφον εί τινες ήσαν παρ' αὐτῷ 'Αρκάδες ἡ 'Αχαιοί και Εενοφώντα συνέστησαν και στρατηγούς αἰροῦνται εαυτών δέκα τούτους δὲ ἐψη φίσαντο ἐκ τῆς νικώσης ὅ, τι δοκοίη, τοῦτο ποιέν ἡ μὲν οὖν τοῦ παντὸς ἀρχὴ Χειρισόφω ἐνταῦθα κατε λύθη ἡμέρα ἔκτη ἡ ἐβδόμη ἀφ' ἡς ἡρέθη.

13 Εενοφών μέντοι εβούλετο κοινή μετ' αὐτοῦ τὴν πορείαν ποιεῖσθαι, νομίζων οὕτως ἀσφαλέστερον εἰναι ἡ ιδία ἔκαστον στέλλεσθαι· ἀλλὰ Νέων ἔπειθεν αὐτὸν καθ' αὐτὸν πορεύεσθαι, ἀκούσας τοῦ Χειρισόφου, ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐν Βυζαντίφ ἀρμοστὴς φαίη τριήρεις ἔχων

14 ήξειν εἰς Κάλπης λιμένα· ὅπως οὖν μηδεὶς μετάσχος ἀλλ' αὐτοὶ καὶ οἱ αὐτῶν στρατιῶται ἐκπλεύσειαν ἐπὶ τῶν τριήρων, διὰ ταῦτα συνεβούλευε. καὶ Χειρίσυ φος, ἄμα μὲν ἀθυμῶν τοῦς γεγενημένοις, ἄμα δὲ μισῶν ἐκ τούτου τὸ στράτευμα, ἐπιτρέπει αὐτῷ ποιεῦν ὅ, τι

15 βούλεται. Εενοφων δε έτι μεν επεχείρησεν απαλλαγείς της στρατιάς εκπλεύσαι. Ουομένω δε αὐτώ τώ ήγεμόνι 'Ηρακλεί και κοινουμένω, πότερα λώον και αμεινον είη στρατεύεσθαι έχοντι τους παραμείναντας των στρατιωτών ή απαλλάττεσθαι, εσήμηνεν ο θεός

16 τοις ιεροις συστρατεύεσθαι. οὕτω γίγνεται τὸ στρά τευμα τριχή, 'Αρκάδες μὲν καὶ 'Αχαιοὶ πλείους ἡ τε τρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ὁπλίται πάντες, Χειρισόφω δ' ὁπλίται μὲν εἰς τετρακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς ἐπτακοσίους, οἱ Κλεάρχου Θρậκες, Εενοφώντι δὲ ὁπλίται μὲν εἰς ἐπτακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς τριακοσίους ἱππικὸν δὲ μόνος οὐτος εἰγεν, ἀμφὶ τετταράκοντα ἱππέας.

17 Καὶ οἱ μὲν ᾿Αρκάδες διαπραξάμενοι πλοῖα παρὰ τῶν Ἡρακλεωτῶν πρῶτοι πλέουσιν, ὅπως ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες τοῖς Βιθυνοῖς λάβοιεν ὅτι πλεῖστα καὶ

ἀποβαίνουσιν εἰς Κάλπης λιμένα κατὰ μέσον πως τῆς Θράκης. Χειρίσοφος δ' εὐθὺς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν 18 'Η ρακλεωτῶν ἀρξάμενος πεζῆ ἐπορεύετο διὰ τῆς χώρας ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Θράκην ἐνέβαλε, παρὰ τὴν θάλατταν ἤει· καὶ γὰρ ἤδη ἤσθένει. Εενοφῶν δὲ πλοῖα 19 λαβῶν ἀποβαίνει ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς Θράκης καὶ τῆς 'Ηρακλεώτιδος καὶ διὰ μεσογαίας ἐπορεύετο.

[Ον μεν οθν τρόπον ή τε Χειρισόφου άρχη τοῦ 3 παντός κατελύθη καλ των Ελλήνων το στράτευμα έσγίσθη εν τοις επάνω είρηται. Επραξαν δ' αὐτῶν Εκαστοι τάδε. οἱ μὲν ᾿Αρκάδες ὡς ἀπέβησαν νυκτὸς 2 είς Κάλπης λιμένα, πορεύονται είς τὰς πρώτας κώμας, στάδια ἀπὸ θαλάττης ώς τριάκοντα. ἐπεὶ δὲ φῶς έγένετο, ήγεν εκαστος στρατηγός τὸ αύτοῦ λάχος ἐπὶ κώμην οποία δε μείζων εδόκει είναι σύνδυο λόχους ηγον οί στρατηγοί. συνεβάλοντο δὲ καὶ λόφον, εἰς δν 3 δέοι πάντας άλίζεσθαι καὶ ἄτε έξαίφνης ἐπιπεσόντες ανδράποδά τε πολλά έλαβον και πρόβατα πολλά περιεβάλοντο. οί δὲ Θράκες ήθροίζοντο οί διαφεύγοντες 4 πολλοί δὲ διέφευγον πελτασταί ὄντες ὁπλίτας ἐξ αὐτῶν τῶν χειρῶν. ἐπεὶ δὲ συνελέγησαν, πρῶτον μὲν τῷ Σμίκρητος λόχω ένὸς των 'Αρκάδων στρατηγών άπιόντι ήδη είς τὸ συγκείμενον καὶ πολλά χρήματα ἄγοντι έπιτίθενται. καὶ τέως μὲν ἐμάχοντο ἄμα πορευόμενοι 5 οί "Ελληνες, επὶ δε διαβάσει χαράδρας τρέπονται αὐτούς, καλ αὐτόν τε τὸν Σμίκρητα ἀποκτιννύασι καλ τοὺς ἄλλους πάντας : ἄλλου δὲ λόχου τῶν δέκα στρατηγών του 'Ηγησάνδρου όκτω μόνους κατέλιπον καλ αὐτὸς Ἡγήσανδρος ἐσώθη. καὶ οἱ ἄλλοι μὲν λοχαγοὶ 6 συνήλθον οι μέν σύν πράγμασιν οι δε άνευ πραγμάτων οί δε Θράκες έπει εὐτύχησαν τοῦτο τὸ εὐτύγημα, συνεβόων τε άλλήλους και συνελέγοντο έρρωμένως της νυκτός. και αμα ημέρα κύκλφ περί τὸν λόφον, ένθα οἱ "Ελληνες ἐστρατοπεδεύοντο, ἐτάττοντο

καὶ ἐππεῖς πολλοὶ καὶ πελτασταί, καὶ ἀεὶ πλείονες συνέρρεον· καὶ προσέβαλλον πρὸς τοὺς ὁπλίτας ἀσφαλῶς · οἱ μὲν γὰρ ελληνες οὕτε τοξότην εἶχον οὕτε ἀκοντιστὴν οὕτε ἱππέα · οἱ δὲ προσθέοντες καὶ προσελαύνοντες ἡκόντιζον · ὁπότε δὲ αὐτοῖς ἐπίοιεν, ῥαδίως 8 ἀπέφευγον · ἄλλοι δὲ ἄλλη ἐπετίθεντο. καὶ τῶν μὲν πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο, τῶν δὲ οὐδείς · ὅστε κινηθῆναι οὐκ ἐδύναντο ἐκ τοῦ χωρίου, ἀλλὰ τελευτῶντες καὶ 9 ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶργον αὐτοὺς οἱ Θρᾶκες. ἐπεὶ δὲ ἀπορία πολλὴ ἡν, διελέγοντο περὶ σπονδῶν · καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὡμολόγητο αὐτοῖς, ὁμήρους δὲ οὐκ ἐδίδοσαν οἱ Θρᾶκες αἰτούντων τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἐν τούτῳ ἔποστο πολ μὲν δὰ πῶν ἐλοκάδον οῦτες εἶνες

ϊσχετο. τὰ μὲν δὴ τῶν ᾿Αρκάδων οὕτως εἶχε.

10 Χειρίσοφος δὲ ἀσφαλῶς πορευόμενος παρὰ βάλατταν ἀφικνεῖται εἰς Κάλπης λιμένα. Εενοφῶντι δὲ διὰ τῆς μεσογαίας πορευομένω οἱ ἱππεῖς προκαταθέοντες ἐντυγχάνουσι πρεσβύταις πορευομένοις ποι. καὶ ἐπεὶ ἡχθησαν παρὰ Ἐενοφῶντα, ἐρωτῷ αὐτούς, εἴ που 11 ἤσθηνται ἄλλου στρατεύματος ὅντος Ἑλληνικοῦ. οἱ δὲ ἔλεγον πάντα τὰ γεγενημένα, καὶ νῦν ὅτι πολιορκοῦνται ἐπὶ λόφου, οἱ δὲ Θρῷκες πάντες περικεκυκλωμένοι εἶεν αὐτούς. ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἀνθρώπους τούτους ἐφύλαττεν ἰσχυρῶς, ὅπως ἡγεμόνες εἶεν ὅποι δέοισκοποὺς δὲ καταστήσας συνέλεξε τοὺς στρατιώτας καὶ 12 ἔλεξεν, ᾿Ανδρες στρατιώται, τῶν ᾿Αρκάδων οἱ μὲν τεθνᾶσιν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ λόφου τινὸς πολιορκοῦνται.

τεθνάσιν, οί δε λοιποί επί λόφου τινός πολιορκούνται. νομίζω δ' έγωγε, εἰ ἐκείνοι ἀπολούνται, οὐδ' ἡμίν εἶναι οὐδεμίαν σωτηρίαν, οὕτω μεν πολλών ὄντων πολεμίων, 13 οὕτω δε τεθαρρηκότων. κράτιστον οὖν ἡμίν ὡς τάχι-

13 οὖτω δὲ τεθαρρηκότων. κράτιστον οὖν ἡμῶν ὡς τάχιστα βοηθεῶν τοῶς ἀνδράσιν, ὅπως, εἰ ἔτι εἰσὶ σῷοι, σὰν ἐκείνοις μαχώμεθα καὶ μὴ μόνοι λειφθέντες μόνοι καὶ

14 κινδυνεύωμεν. νῦν μὲν οὖν στρατοπεδευσώμεθα προελθόντες ὅσον ἄν δοκῆ καιρὸς εἶναι εἰς τὸ δειπνοποιεῖσθαι· ἔως δ' ἄν πορευώμεθα, Τιμασίων ἔχων τοὺς ίππεις προελαυνέτω έφορων ήμας, και σκοπείτω τά έμπροσθεν, ώς μηδέν ήμας λάθη. παρέπεμνε δέ και 15 των γυμνήτων ανθρώπους εύζώνους είς τα πλάγια καλ είς τὰ ἄκρα, ὅπως, εἴ πού τί ποθεν καθορώεν, σημαίνοιεν εκέλευε δε καίειν απαντα δτω εντυγγάνοιεν καυσίμω ήμεις γαρ αποδραίημεν αν οὐδαμοι ενθένδε. πολλή μεν γάρ, έφη, είς Ἡράκλειαν πάλιν ἀπιέναι, 16 πολλή δὲ εἰς Χρυσόπολιν διελθεῖν· οἱ δὲ πολέμιοι πλησίον· εἰς Κάλπης δὲ λιμένα, ἔνθα Χειρίσοφον εἰκάζομεν είναι, εί σέσωσται, έλαχίστη όδός. άλλά δή έκει μέν ούτε πλοία έστιν, οίς αποπλευσούμεθα, μένουσι δε αὐτοῦ οὐδε μιᾶς ἡμέρας ἔστι τὰ ἐπιτήδεια. τῶν δε 17 πολιορκουμένων ἀπολομένων σύν τοῖς Χειρισόφου μόνοις κάκιον έστι διακινδυνεύειν ή τωνδε σωθέντων πάντας είς ταὐτὸν έλθόντας κοινή τής σωτηρίας έχεσθαι. άλλα χρή παρασκευασαμένους την γνώμην πορεύεσθαι, ώς νῦν ἡ εὐκλεώς τελευτήσαι ἔστιν ἡ κάλλιστον έργον έργάσασθαι Ελληνας τοσούτους σώσαντας. καὶ ὁ θεὸς ἴσως ἄγει οὕτως, δς τοὺς μεγα-18 ληγορήσαντας ώς πλέον φρονούντας ταπεινώσαι βούλεται, ήμας δε τούς ἀπὸ θεων ἀρχομένους εντιμοτέρους ἐκείνων καταστήσαι. ἀλλ' ἔπεσθαι χρή καλ προσέγειν τὸν νοῦν, ὡς ἄν τὸ παραγιγελλόμενον δύνησθε ποιείν.

Ταῦτ' εἰπὼν ἡγεῖτο. οἱ δ' ἱππεῖς διασπειρόμενοι 19 εφ' ὅσον καλῶς εἰχεν ἔκαιον ἢ εβάδιζον, καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπιπαριόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἔκαιον πάντα ὅσα καύσιμα ἐώρων, καὶ ἡ στρατιὰ δέ, εἴ τινι παραλειπομένφ ἐντυγχάνοιεν· ὥστε πᾶσα ἡ χώρα αἴθεσθαι ἐδόκει καὶ τὸ στράτευμα πολὺ εἶναι. ἐπεὶ δὲ ὥρα ἢν, 20 κατεστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ λόφον ἐκβάντες, καὶ τά τε τῶν πολεμίων πυρὰ ἑώρων, ἀπεῖχον δὲ ὡς τετταράκοντα σταδίους, καὶ αὐτοὶ ὡς ἐδύναντο πλεῖστα πυρὰ ἔκαιον. ἐπεὶ δὲ ἐδείπνησαν τάχιστα, παρηγγέλθη τὰ 21

πυρά κατασβεννύναι πάντα. καλ την μέν νύκτα φο λακάς ποιησάμενοι εκάθευδον . ἄμα δε τῆ ἡμέρα προσευξάμενοι τοις θεοις και συνταξάμενοι ώς είς μάχη 22 έπορεύοντο ή εδύναντο τάχιστα. Τιμασίων δε και οί ίππεις έχοντες τούς ήγεμόνας και προελαύνοντες ελάν θανον αυτούς έπι τῷ λόφφ γενόμενοι, ένθα ἐπολωρ και ούχ δρώσιν ούτε φίλων κούντο οἱ Ελληνες. στράτευμα ούτε πολέμιον, και ταύτα ἀπαγγέλλουσι πρὸς τὸν Εενοφώντα καὶ τὸ στράτευμα, γράδια δὲ καὶ γερόντια και πρόβατα όλίγα και βούς καταλελεψ 23 μένους. καὶ τὸ μὲν πρώτον θαθμα δην, τί εἴη τὸ γεγε νημένον, έπειτα δε και τών καταλελειμμένων επυνθά νοντο, ότι οί μεν Θράκες εὐθύς ἀφ' έσπέρας ἔχοντο άπιόντες, εωθεν δε και τους Ελληνας εφασαν όχε σθαι· ὅπου δέ, οὐκ εἰδέναι.

Ταθτα ακούσαντες οι αμφί Εενοφώντα, έπει ημέ στησαν, συσκευασάμενοι επορεύοντο, βουλόμενοι έκ τάχιστα συμμίξαι τοις άλλοις είς Κάλπης λιμένι καλ πορευόμενοι έώρων τον στίβον των 'Αρκάδων καί 'Αγαιών κατά την έπὶ Κάλπης όδόν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο είς το αὐτό, ἄσμενοί τε είδον άλλήλους και ήσπάζοντο 25 ώσπερ άδελφούς. καὶ ἐπυνθάνοντο οἱ ᾿Αρκάδες τῶν περί Εενοφώντα, τι τὰ πυρὰ κατασβέσειαν ήμεις μέν γάρ, ἔφασαν, φόμεθα ύμας το μεν πρώτον, ἐπειδή τὰ πυρα ούχ έωρωμεν, της νυκτός ηξειν έπι τούς πολε μίους και οι πολέμιοι δέ, ως γε ήμιν εδόκουν, τούτο δείσαντες ἀπηλθον· σχεδον γὰρ ἀμφὶ τοῦτον τὸν 26 χρόνον ἀπήεσαν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀφίκεσθε, ὁ δὲ χρόνος έξηκεν, φόμεθα ύμας πυθομένους τα παρ' ημίν φοβη θέντας οίχεσθαι ἀποδράντας ἐπὶ θάλατταν καὶ ἐδόκει ήμιν μη ἀπολιπέσθαι ύμων. ούτως οὖν καὶ ἡμείς δεῦρο ἐπορεύθημεν.

1 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ ηὐλίζον^{το ἐπὶ} τοῦ αἰγιαλοῦ πρὸς τῷ λιμένι. τὸ δὲ χωρίον τοῦ^{το, ὁ} καλείται Κάλπης λιμήν, ἔστι μεν εν τή Θράκη τή εν τη 'Ασία - άρξαμένη δὲ ή Θράκη αθτη έστιν ἀπό τοῦ στόματος του Πόντου μέχρι 'Ηρακλείας επί δεξιά είς του Πόντον είσπλέοντι. καὶ τριήρει μέν έστιν είς 2 'Ηράκλειαν έκ Βυζαντίου κώπαις ήμέρας μάλα μακράς πλούς εν δε τώ μέσω άλλη μεν πόλις οὐδεμία οὕτε φιλία ούτε Έλληνίς, άλλὰ Θράκες Βιθυνοί· καὶ ούς αν λάβωσι των Ελλήνων ή έκπίπτοντας ή άλλως πως δεινά ύβρίζειν λέγονται τους "Ελληνας. ό δε Κάλπης 3 λιμην εν μέσφ μεν κείται εκατέρωθεν πλεόντων εξ 'Ηρακλείας καὶ Βυζαντίου, ἔστι δ' ἐν τῷ θαλάττη προκείμενον χωρίον, τὸ μέν εἰς τὴν βάλατταν καθῆκον αὐτοῦ πέτρα ἀπορρώξ, ὕψος ὅπη ἐλάχιστον οὐ μεῖον είκοσιν ὀργυιών, ὁ δὲ αὐχὴν ὁ εἰς τὴν γῆν ἀνήκων τοῦ χωρίου μάλιστα τεττάρων πλέθρων τὸ εὖρος τὸ δ' έντος του αθγένος γωρίον ικανον μυρίοις ανθρώποις οἰκῆσαι. λιμὴν δ' ὑπ' αὐτῆ τῆ πέτρα τὸ πρὸς ἐσπέ- 4 ραν αἰγιαλὸν ἔχων. κρήνη δὲ ἡδέος ὕδατος καὶ ἄφθονος ρέουσα επ' αὐτή τή θαλάττη ύπο τή επικρατεία τοῦ χωρίου. ξύλα δὲ πολλά μὲν καὶ ἄλλα, πάνυ δὲ πολλά και καλά ναυπηγήσιμα ἐπ' αὐτῆ τῆ θαλάττη. τὸ δὲ ὅρος τὸ ἐν τῷ λιμένι εἰς μεσόγαιαν μὲν ἀνήκει 5 όσον ἐπὶ εἰκοσι σταδίους, καὶ τοῦτο γεῶδες καὶ ἄλιθου· τὸ δὲ παρὰ βάλατταν πλέον ἡ ἐπὶ εἴκοσι σταδίους δασύ πολλοίς καὶ παντοδαποίς καὶ μεγάλοις ξύλοις. ή δὲ ἄλλη χώρα καλή καὶ πολλή, καὶ κῶμαι 6 έν αὐτή εἰσι πολλαὶ καὶ εὖ οἰκούμεναι • φέρει γὰρ ή γη και κριθάς και πυρούς και όσπρια πάντα και μελίνας καὶ σήσαμα καὶ σῦκα ἀρκοῦντα καὶ ἀμπέλους πολλάς και ήδυοίνους και τάλλα πάντα πλην έλαιων. ή μεν χώρα ην τοιαύτη. Εσκήνουν δε εν τῷ αἰγιαλῷ 7 πρὸς τῆ θαλάττη εἰς δὲ τὸ πόλισμα ἃν γενόμενον οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύεσθαι, ἀλλὰ ἐδόκει καὶ τὸ έλθειν ένταυθα έξ έπιβουλής είναι, βουλομένων τινών

8 κατοικίσαι πόλιν. τῶν γὰρ στρατιωτῶν οἱ πλεῦστοι ἡσαν οὐ σπάνει βίου ἐκπεπλευκότες ἐπὶ ταύτην τὴν μισθοφοράν, ἀλλὰ τὴν Κύρου ἀρετὴν ἀκούοντες, οἱ μὰ καὶ ἄνδρας ἄγοντες, οἱ δὲ καὶ προσανηλωκότες χρήματα, καὶ τούτων ἔτεροι ἀποδεδρακότες πατέρας καὶ μητέρας, οἱ δὲ καὶ τέκνα καταλιπόντες ὡς χρήμας αὐτοῖς κτησάμενοι ήξοντες πάλιν, ἀκούοντες καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παρὰ Κύρω πολλὰ καὶ ἀγαθὰ πράττειν τοιοῦτοι οὖν ὄντες ἐπόθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα σώζεσθαι.

9 'Επειδή δὲ ὑστέρα ἡμέρα ἐγένετο τῆς εἰς ταὐτὸν συνόδου, ἐπ' ἐξόδφ ἐθύετο Ἐενοφῶν· ἀνάγκη γὰρ ἡ ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξάγειν· ἐπενόει δὲ καὶ τοὺς νεκροὸς βάπτειν. ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ καλὰ ἐγένετο, εἴποντο κὰ οἱ 'Αρκάδες, καὶ τοὺς μὲν νεκροὺς τοὺς πλείστους ἐν θαπερ ἔπεσον ἑκάστους ἔθαψαν· ἤδη γὰρ ἦσαν πεμπταίοι καὶ οὐχ οἰόν τε ἀναιρεῖν ἔτι ἢν· ἐνίους δὲ τοὸς ἐκ τῶν ὁδῶν συνενεγκόντες ἔθαψαν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἐδύναντο κάλλιστα· οῦς δὲ μὴ εὕρισκον, κενοτάφων 10 αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα, καὶ στεφάνους ἐπέθεσαν. ταῦτο

10 αυτοις εποίησαν μεγά, και στεφάνους επεθέσαν. Του δε ποιήσαντες άνεχώρησαν έπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τότε μεν δειπνήσαντες έκοιμήθησαν. τῆ δε ὑστεραίο συνήλθον οἱ στρατιώται πάντες συνήγε δε μάλιστα 'Αγασίας [τε] Στυμφάλιος λοχαγὸς καὶ 'Ιερώνυμος 'Ηλεῖος λοχαγὸς καὶ [οί] ἄλλοι οἱ πρεσβύτατοι τών 'Ηλεῖος λοχαγὸς καὶ [οί] ἄλλοι οἱ πρεσβύτατοι τών 'Ανασίας (Στομφάλιος λοχαγὸς καὶ [οί] ἄλλοι οἱ πρεσβύτατοι τών 'Ανασίας (Στομφάλιος λοχαγὸς καὶ [οί] ἄλλοι οἱ πρεσβύτατοι τών 'Ανασίας (Στομφάλιος λοχαγὸς καὶ [οί] ἄλλοι οἱ πρεσβύτατοι τών 'Ανασίας (Στομφάλιος λοχαγὸς καὶ [οί] ἄλλοι οἱ πρεσβύτατοι τών 'Ανασίας (Στομφάλιος λοχαγὸς καὶ 'Ερώνυμος 'Ανασίας (Στομφάλιος (Στομφάλι

11' Αρκάδων. καὶ δόγμα ἐποιήσαντο, ἐάν τις τοῦ λοιποῦ μνησθῆ δίχα τὸ στράπευμα ποιεῖν, θανάτω αὐτὸν ζη μιοῦσθαι, καὶ κατὰ χώραν ἀπιέναι ήπερ πρόσθεν εἰχε τὸ στράπευμα καὶ ἄρχειν τοὺς πρόσθεν στρατηγοίς. καὶ Χειρίσοφος μὲν ἤδη τετελευτήκει φάρμακον πῶν πυρέττων· τὰ δ' ἐκείνου Νέων 'Ασιναῖος παρέλαβε.

12 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναστὰς εἶπε Εενοφῶν, Ὁ ἄνδρες στρατιῶται, τὴν μὲν πορείαν, ὡς ἔοικε, δῆλον ὅτι πείξι ποιητέον· οὐ γὰρ ἔστι πλοῖα· ἀνάγκη δὲ πορεύεσθαι ἤδη· οὐ γὰρ ἔστι μένουσι τὰ ἐπιτήδεια. ἡμεῖς μὰ

οδυ, έφη, θυσόμεθα· ύμας δε δεί παρασκευάζεσθαι ώς μαχουμένους εί ποτε καὶ άλλοτε οί γὰρ πολέμιοι άνατεθαρρήκασιν. έκ τούτου έθύοντο οί στρατηγοί, 13 μάντις δὲ παρήν 'Αρηξίων 'Αρκάς · ὁ δὲ Σιλανὸς ὁ Αμβρακιώτης ήδη ἀποδεδράκει πλοίον μισθωσάμενος γνετο τὰ ἱερά. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἐπαύσαντο. 14 καί τινες ετόλμων λέγειν, ώς δ Εενοφών βουλόμενος τὸ χωρίον οἰκίσαι πέπεικε τὸν μάντιν λέγειν, ώς τὰ ίερα οὐ γύγνεται ἐπὶ ἀφόδφ. ἐντεῦθεν κηρύξας τῆ 15 αύριον παρείναι έπι την θυσίαν τον βουλόμενον, καί, μάντις εί τις είη, παραγγείλας παρείναι ώς συνθεασόμενον τὰ ἱερά, ἔθυε· καὶ ἐνταῦθα παρήσαν πολλοί. θυομένων δὲ πάλιν εἰς τρὶς ἐπὶ τῆ ἀφόδω οὐκ ἐγίγνετο 16 τὰ ἱερά. ἐκ τούτου χαλεπῶς εἶχον οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπεν, ἃ ἔγοντες ἡλθον, καὶ αγορα ούδεμία παρήν.

Έκ τούτου ξυνελθόντων είπε πάλιν Εενοφών, ?Ω 17 ἄνδρες, ἐπὶ μὲν τῆ πορεία, ὡς ὁρᾶτε, τὰ ἱερὰ οὔπω γίγνεται· τῶν δ' ἐπιτηδείων ὁρῶ ὑμᾶς δεομένους· ἀνάγκη οὖν μοι δοκεῖ εἶναι βύεσθαι περὶ αὐτοῦ τούτου. ἀναστὰς δέ τις εἶπε, Καὶ εἰκότως ἄρα ἡμῖν οὐ γίγνεται 18 τὰ ἱερά· ὡς γὰρ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου χθὲς ῆκοντος πλοίου ῆκουσά τινος ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐκ Βυζαντίου ἀρμοστὴς μέλλει ῆξειν πλοῖα καὶ τριήρεις ἔχων. ἐκ 19 τούτου δὲ ἀναμένειν μὲν πᾶσιν ἐδόκει· ἐπὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια ἀνάγκη ἡν ἐξιέναι· καὶ ἐπὶ τούτφ πάλιν ἐθύετο εἰς τρίς, καὶ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. καὶ ἤδη καὶ ἐπὶ σκηνὴν ἰόντες τὴν Εενοφῶντος ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἔχοιεν τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δ' οὐκ ἃν ἔφη ἐξαγαγεῖν μὴ γυγνομένων τῶν ἱερῶν.

Καὶ πάλιν τἢ ὑστεραία ἐθύετο, καὶ σχεδόν τι πᾶσα 20 ἡ στρατιὰ διὰ τὸ μέλειν ἄπασιν ἐκυκλοῦντο περὶ τὰ ἱερά· τὰ δὲ θύματα ἐπιλελοίπει. οἱ δὲ στρατηγοὶ

21 έξηγον μεν ού, συνεκάλεσαν δε. είπεν ουν Ξενοφών, "Ισως οι πολέμιοι συνειλεγμένοι είσι και ανάγκη μάχεσθαι. εί ουν καταλιπόντες τὰ σκεύη εν τῷ ερυμνῷ χωρίῳ ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένοι ἴοιμεν, ἴσως ὡν 22 τὰ ἰερὰ μᾶλλον προχωροίη ἡμιν. ἀκούσαντες δ' οἰ

στρατιώται ἀνέκραγον, ώς οὐδὲν δέον εἰς τὸ χωρίων ἄγειν, ἀλλὰ θύεσθαι ώς τάχιστα. καὶ πρόβατα μὲν οὐκέτι ἢν, βοῦς δὲ ὑπὸ ἀμάξης πριάμενοι ἐθύοντο καὶ Έκνοφῶν Κλεάνορος ἐδεήθη τοῦ ᾿Αρκάδος προθυμεῖσθαι, εἴ τι ἐν τούτφ εἴη. ἀλλ' οὐδ' ὧς ἐγένετο.

Νέων δὲ ἢν μὲν στρατηγὸς κατὰ τὸ Χειρισόφου μέρος, ἐπεὶ δὲ ἑώρα τοὺς ἀνθρώπους ὡς εἶχον δεινῶς τἢ ἐνδείᾳ, βουλόμενος αὐτοῖς χαρίζεσθαι, εὑρών τινα ἄνθρωπου Ἡρακλεώτην, δς ἔφη κώμας ἐγγὺς εἰδέναι, δθεν εἴη λαβεῖν τὰ ἐπιτήδεια, ἐκήρυξε τὸν βουλόμενον ἰέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ὡς ἡγεμόνος ἐσομένου. ἐξέρχονται δὴ σὺν δορατίοις καὶ ἀσκοῖς καὶ θυλάκοις καὶ

24 ἄλλοις ἀγγείοις εἰς δισχιλίους ἀνθρώπους. ἐπειδή δὲ ήσαν ἐν ταῖς κώμαις καὶ διεσπείροντο ὡς ἐπὶ τὸ λαμβάνειν, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς οἱ Φαρναβάζου ἰππεῖς πρῶτοι βεβοηθηκότες γὰρ ήσαν τοῖς Βιθυνοῖς, βουλόμενοι σὺν τοῖς Βιθυνοῖς, εἰ δύναιντο, ἀποκωλῦσαι τοὺς "Ελληνας μὴ ἐλθεῖν εἰς τὴν Φρυγίαν οὖτοι οἱ ἰππεῖς ἀποκτείνουσι τῶν ἀνδρῶν οὐ μεῖον πεντακο

25 σίους · οί δὲ λοιποὶ ἐπὶ τὸ ὅρος ἀνέφυγον. ἐκ τούτου ἀπαγγέλλει τις ταῦτα τῶν ἀποπεφευγότων εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ Ἐκνοφῶν, ἐπειδὴ οὐκ ἐγεγένητο τὰ ἱερὰ ταύτη τῆ ἡμέρα, λαβὼν βοῦν ὑπὸ ἀμάξης, οὐ γὰρ ἢν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβοήθει καὶ οἱ ἄλλοι 26 οἱ μένου τοιάκοντα ἐτῶν ὅπαντες καὶ ἀναλαβόντες

26 οι μέχρι τριάκοντα έτων απαντες. και άναλαβόντες τους λοιπους ανδρας είς το στρατόπεδον άφικνουνται. και ήδη μεν άμφι ήλιου δυσμάς ήν και οι Ελληνες μάλ' άθύμως έχοντες έδειπνοποιούντο, και έξαπίνης δια των λασίων των Βιθυνών τινες επιγενόμενοι τοις

οοφύλαξι τοὺς μὲν κατέκανον τοὺς δὲ ἐδίωξαν μέχρι ; τὸ στρατόπεδον. καὶ κραυγῆς γενομένης εἰς τὰ 27 τλα πάντες ἔδραμον οἱ Ελληνες· καὶ διώκειν μὲν ὶ κινεῖν τὸ στρατόπεδον νυκτὸς οὐκ ἀσφαλὲς ἐδόκει ναι· δασέα γὰρ ἢν τὰ χωρία· ἐν δὲ τοῖς ὅπλοις υκτέρευον φυλαττόμενοι ἰκανοῖς φύλαξι.

Την μεν νύκτα ούτω διήγαγον αμα δε τη ημέρα 5 στρατηγοί είς τὸ έρυμνὸν χωρίον ήγοῦντο οί δὲ τοντο άναλαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη. πρὶν δὲ ίστου ώραν είναι ἀπετάφρευσαν ή ή είσοδος ήν είς χωρίον, καὶ ἀπεσταύρωσαν ἄπαν, καταλιπόντες εις πύλας. και πλοιον έξ 'Ηρακλείας ήκεν ἄλφιτα ον καὶ ἱερεῖα καὶ οἶνον. πρωὶ δ' ἀναστὰς Ξενοφών 2 ύετο επεξόδια, καὶ γύγνεται τὰ ίερὰ ἐπὶ τοῦ πρώτου είου. καὶ ήδη τέλος έχόντων τῶν ἱερῶν ὁρῷ ἀετὸν τιον ο μάντις 'Αρηξίων Παρράσιος, καὶ ηγεισθαι ιεύει τὸν Εενοφώντα. καὶ διαβάντες τὴν τάφρον 3 οπλα τίθενται, και εκήρυξαν αριστήσαντες εξιέναι ις στρατιώτας σύν τοις όπλοις, τον δε δχλον και τά ράποδα αὐτοῦ καταλιπεῖν. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες 4 εσαν, Νέων δὲ οὖ εδόκει γὰρ κάλλιστον είναι τοῦφύλακα καταλιπείν των έπι στρατοπέδου. έπει οί λογαγοί και οί στρατιώται ἀπέλιπον αὐτούς, χυνόμενοι μη εφέπεσθαι των άλλων εξιόντων, κατέον αὐτοῦ τοὺς ὑπὲρ πέντε καὶ τετταράκοντα ἔτη. ούτοι μεν εμενον, οί δ' άλλοι επορεύοντο. πρίν δε 5 τεκαίδεκα στάδια διεληλυθέναι ένέτυγον ήδη νες και την ούραν του κέρατος ποιησάμενοι κατά πρώτους φανέντας νεκρούς έθαπτον πάντας, όπό-: ἐπελάμβανε τὸ κέρας. ἐπεὶ δὲ τοὺς πρώτους 6 ναν, προαγαγόντες καὶ τὴν οὐρὰν αὐθις ποιησάι κατά τούς πρώτους των ατάφων έθαπτον τον ν τρόπον ὁπόσους ἐπελάμβανεν ή στρατιά. ἐπεὶ 'ς την όδον ηκον την έκ των κωμών, ένθα έκειντο οι. συνενεγκόντες αὐτοὺς ἔθαψαν.

*Ηδη δὲ πέρα μεσούσης της ημέρας προαγαγόντα τὸ στράτευμα έξω των κωμών ελάμβανον τὰ ἐπιτή δεια, δ, τι τις όρωη εντός της φάλαγγος, και εξαίφνης όρωσι τούς πολεμίους ύπερβάλλοντας κατά λόφους τινάς έκ τοῦ ἐναντίου, τεταγμένους ἐπὶ φάλαγγος, 8 ίππέας τε πολλούς και πεζούς και γάρ Σπιθριδάτης καὶ 'Ραθίνης ήκον παρά Φαρναβάζου έχοντες την δύναμιν. ἐπεὶ δὲ κατείδον τοὺς Ελληνας οἱ πολέμω, έστησαν ἀπέγοντες αὐτῶν ὅσον πεντεκαίδεκα σταδίους. έκ τούτου εὐθὺς ὁ ᾿Αρηξίων ὁ μάντις τῶν Ἑλλήνων σφαγιάζεται, καὶ ἐγένετο ἐπὶ τοῦ πρώτου καλά τὰ 9 σφάγια. ἔνθα δη Ξενοφῶν λέγει, Δοκεί μοι, ὁ ἄνδρες στρατηγοί, ἐπιτάξασθαι τῆ φάλαγγι λόχους φύλακας, ΐνα, ἄν που δέη, ὦσιν οἱ ἐπιβοηθήσοντες τη φάλαγηι καλ οί πολέμιοι τεταραγμένοι έμπίπτωσιν είς τετα-10 γμένους καλ άκεραίους. συνεδόκει ταθτα πάσιν. Υμείς μέν τοίνυν, έφη, προηγείσθε την πρός τούς έναντίους, ώς μη έστηκωμεν, έπει ώφθημεν και είδομεν τούς πολεμίους εγώ δε ήξω τούς τελευταίους λόγους κατα-11 γωρίσας ήπερ ύμιν δοκεί. Εκ τούτου οί μεν ήσυγοι προήγου, ο δε τρείς άφελων τάς τελευταίας τάξεις άνά διακοσίους ανδρας την μέν έπι το δεξιον έπέτρεψεν έφέπεσθαι ἀπολιπόντας ώς πλέθρον Σαμόλας 'Αγαιός ταύτης ήρχε τής τάξεως την δ' έπὶ τῷ μέσφ ἐχώρισεν έπεσθαι. Πυρρίας 'Αρκάς ταύτης ήρχε. την δέ μίαν έπλ τῷ εὐωνύμφ. Φρασίας 'Αθηναίος ταύτη έφειστή προϊόντες δέ, ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἡγούμενοι ἐπὶ 12 κει. νάπει μεγάλφ και δυσπόρφ, έστησαν αγνοούντες, εί διαβατέον είη τὸ νάπος. καὶ παρεγγυῶσι στρατηγούς 13 καλ λογαγούς παριέναι έπλ τὸ ήγούμενον. καλ ὁ Εενοφων θαυμάσας, δ, τι τὸ ἴσχον είη τὴν πορείαν, καὶ ταχύ ἀκούων την παρεγγυην έλαύνει ή εδύνατο τάχιστα. ἐπεὶ δὲ συνηλθον, λέγει Σοφαίνετος πρεσβύτατος ων των στρατηγών, ότι βουλής οὐκ άξιον είη,

ί διαβατέον έστι τοιούτον δυ το νάπος. και ο Ξενο-14 νων σπουδή ύπολαβων έλεξεν, 'Αλλ' ζστε μέν με, ω νδρες, οὐδένα πω κίνδυνον προξενήσαντα ὑμῖν ἐθελούτον ού γαρ δόξης όρω δεομένους ύμας είς ανδρειόητα, άλλα σωτηρίας. νῦν δὲ οὕτως ἔχει· άμαχεὶ μὲν 15 νθένδε οὐκ ἔστιν ἀπελθείν· ἢν γὰρ μὴ ἡμεῖς ἴωμεν πὶ τοὺς πολεμίους, οὖτοι ἡμῖν, ὁπόταν ἀπίωμεν, εΨοναι καλ ἐπιπεσούνται. ὁρᾶτε δή, πότερον κρεῖττον 16 ναι έπι τους ἄνδρας προβαλλομένους τὰ ὅπλα ἡ εταβαλλομένους δπισθεν ήμων επιόντας τούς πολείους θεασθαι. Ιστε γε μέντοι, ὅτι τὸ μὲν ἀπιέναι 17 πὸ πολεμίων οὐδενὶ καλῷ ἔοικε, τὸ δὲ ἐφέπεσθαι καὶ ις κακίοσι Βάρρος έμποιεί. έγω γούν ήδιον αν σύν ιίσεσιν έποίμην ή σύν διπλασίοις αποχωροίην. καὶ ύτους οίδ' ὅτι ἐπιόντων μὲν ἡμῶν οὐδ' ὑμεῖς ἐλπίτε αὐτοὺς δέξασθαι ἡμᾶς, ἀπιόντων δὲ πάντες ἐπιάμεθα, ὅτι τολμήσουσιν ἐφέπεσθαι. τὸ δὲ διαβάντας 18 ισθεν νάπος χαλεπον ποιήσασθαι μέλλοντας μάχεαι ἀρ' οὐχὶ καὶ ἀρπάσαι ἄξιον; τοῖς μὲν γὰρ πολεοις έγω βουλοίμην αν εύπορα πάντα φαίνεσθαι ώστε οχωρείν ήμας δε και από του χωρίου δει διδάσκεαι, ότι οὐκ ἔστι μὴ νικῶσι σωτηρία. Θαυμάζω δ' 19 υγε καὶ τὸ νάπος τοῦτο εἴ τις μᾶλλον φοβερὸν ιίζει είναι των άλλων ων διαπεπορεύμεθα χωρίων. ς μέν γαρ διαβατον το πεδίον, εί μη νικήσομεν τούς τέας; πως δὲ α διεληλύθαμεν όρη, ην πελτασταί τοίδε εφέπωνται; ἡν δε δή και σωθώμεν επι θάλατ-20 , πόσον τι νάπος δ Πόντος; ἔνθα οὔτε πλοῖα ἔστι ἀπάξοντα ούτε σίτος, & Βρεψόμεθα μένοντες, δεήσει ην Βάττον έκει γενώμεθα, βάττον πάλιν έξιέναι τὰ ἐπιτήδεια. οὐκοῦν νῦν κρεῖττον ἠριστηκότας 21 χεσθαι ή αξριον αναρίστους. ανδρες, τά τε · iερα ν καλά οί τε οίωνοι αίσιοι τά τε σφάγια κάλλιστα. εν έπὶ τοὺς ἄνδρας. οὐ δεῖ ἔτι τούτους, ἐπεὶ ἡμᾶς

πάντως είδον, ήδέως δειπνήσαι οὐδ' ὅπου αν θέλωσι σκηνήσαι.

'Εντεύθεν οι λογαγοί ήγεισθαι έκέλευον, και οὐδείς αντέλεγε. και δε ήγειτο, παραγγείλας διαβαίνειν ή έκαστος ετύγχανε τοῦ νάπους ών. Βάττον γὰρ ἀθρόσο έδόκει αν ούτω πέραν γενέσθαι το στράτευμα ή εί κατά την γέφυραν, η έπι τώ νάπει ην, έξεμηρύοντο. 23 έπει δε διέβησαν, παριών παρά την φάλαγγα έλεγεν, "Ανδρες, ἀναμιμνήσκεσθε ὅσας δὴ μάχας σὺν τοῖς θεοῖς όμόσε ιόντες νενικήκατε και οία πάσχουσιν οί πολεμίους φεύγοντες, και τοῦτο ἐννοήσατε, ὅτι ἐπὶ ταῖς 24 Δύραις της Έλλάδος ἐσμέν. ἀλλ' ἔπεσθε ήγεμόνι τῶ 'Ηρακλεῖ καὶ ἀλλήλους παρακαλεῖτε ὀνομαστί. ἡδύ τοι ανδρειόν τι και καλον νύν είπόντα και ποιήσαντο 25 μνήμην έν οίς εθέλει παρέγειν ξαυτού. ταθτα παρελαύνων έλεγε καὶ ἄμα ὑφηγεῖτο ἐπὶ φάλαγγος, καὶ τούς πελταστάς έκατέρωθεν ποιησάμενοι επορεύοντο έπι τους πολεμίους. παρηγγέλλετο δε τὰ μεν δόρατα έπὶ τὸν δεξιὸν ὦμον ἔχειν, ἔως σημαίνοι τῆ σάλπιγηι έπειτα δε είς προσβολήν καθέντας επεσθαι βάδην και μηδένα δρόμφ διώκειν. ἐκ τούτου σύνθημα παρήει Ζεύς σωτήρ, Ἡρακλής ήγεμών. οί δὲ πολέμιοι ὑπέ-26 μενον, νομίζοντες καλον έχειν το γωρίον. έπλησίαζον, άλαλάξαντες οί "Ελληνες πελτασταί έθεον έπὶ τοὺς πολεμίους πρίν τινα κελεύειν· οἱ δὲ πολέμιο άντίοι ὥρμησαν, οί θ' ίππεῖς καὶ τὸ στίφος τῶν Βιθυ-27 νων· καί τρέπονται τούς πελταστάς. άλλ' ἐπεὶ ὑπηντίαζεν ή φάλαγξ τῶν ὁπλιτῶν ταγὺ πορευομένη καὶ άμα ή σάλπιγξ εφθέγξατο καὶ επαιώνιζον καὶ μετά ταῦτα ἢλάλαζον καὶ ἄμα τὰ δόρατα καθίεσαν, ἐνταῦθα 28 οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ ἔφευγον. σίων μεν έχων τούς ίππεις έφείπετο, και απεκτίννυσαν δσουσπερ εδύναντο ώς ολύγοι δντες. των δε πολεμίων

τὸ μὲν εὐώνυμον εὐθὸς διεσπάρη, καθ' δ οἱ Ελληνες

ίππεις ήσαν, τὸ δὲ δεξιόν, ἄτε οὐ σφόδρα διωκόμενον, έπι λόφου συνέστη. ἐπεὶ δὲ είδον οἱ Ελληνες ὑπο-29 μένοντας αὐτούς, ἐδόκει ῥᾶστόν τε καὶ ἀκινδυνότατον είναι ιέναι ήδη έπ' αὐτούς. παιανίσαντες οὖν εὐθύς έπέκειντο· οί δ' οὐγ ὑπέμειναν. καὶ ἐνταῦθα οί πελτασταί εδίωκον μέχρι το δεξιον αθ διεσπάρη απέθανον δε ολίγοι το γαρ ίππικον φόβον παρείγε το των πολεμίων πολύ δν. ἐπεὶ δὲ είδον οἱ Ελληνες τό τε 30 Φαρναβάζου ίππικον έτι συνεστηκός καὶ τούς Βιθυνούς ίππέας πρός τοῦτο συναθροιζομένους καὶ ἀπὸ λόφου τινός καταθεωμένους τὰ γιγνόμενα, ἀπειρήκεσαν μέν. δμως δε εδόκει και επι τούτους ιτέον είναι ούτως δπως δύναιντο, ώς μη τεθαρρηκότες άναπαύσαιντο. συντα-31 Εάμενοι δή πορεύονται. Εντεύθεν οι πολέμιοι ίππεις Φεύγουσι κατά τοῦ πρανοῦς ὁμοίως ώσπερ ὑπὸ ἱππέων διωκόμενοι νάπος γαρ αὐτούς ὑπεδέχετο, δ οὐκ ἤδεσαν οί "Ελληνες, άλλα προαπετράποντο διώκοντες. όψε γαρ ην. επανελθόντες δε ενθα ή πρώτη συμβολή 32 έγένετο στησάμενοι τρόπαιον απήεσαν έπι θάλατταν περί ήλίου δυσμάς στάδιοι δ' ήσαν ώς έξήκοντα έπί τὸ σπρατόπεδον.

Ἐντεῦθεν οἱ μὲν πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἑαυτῶν 6 καὶ ἀπήγοντο καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα ὅποι ἐδύναντο προσωτάτω· οἱ δὲ Ελληνες προσέμενον μὲν Κλέανδρον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα ὡς ἤξοντα, ἐξιόντες δ' ἐκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ τοῖς ἀνδραπόδοις ἐφέροντο ἀδεῶς πυρούς, κριθάς, οἶνον, ὅσπρια, μελίνας, σῦκα· ἄπαντα γὰρ ἀγαθὰ εἶχεν ἡ χώρα πλὴν ἐλαίου. καὶ ὁπότε μὲν καταμένοι τὸ 2 στράτευμα ἀναπαυόμενον, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι, καὶ ἐλάμβανον οἱ ἐξιόντες ὁπότε δὲ ἐξίοι πᾶν τὸ στράτευμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθῶν λάβοι τι, δημόσιον ἔδοξεν εἰναι. ἤδη δὲ ἢν πολλὴ πάντων ἀφθονία· καὶ γὰρ ἀγο- 3 ραὶ πάντοθεν ἀφικνοῦντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων

καλ οί παραπλέοντες ἄσμενοι κατήγοντο, ἀκούοντες ές 4 οἰκίζοιτο πόλις καὶ λιμὴν εἴη. ἔπεμπον δὲ καὶ οἱ πολέ μιοι ήδη, οι πλησίον ώκουν, πρός Εενοφώντα, ακών τες, ότι ούτος πολίζει τὸ χωρίου, έρωτῶντες, ό, τι δέκ ποιούντας φίλους είναι. δ δ' επεδείκνυεν αὐτούς τοκ 5 στρατιώταις. καλ έν τούτω Κλέανδρος άφικνείται δίκ τριήρεις έχων, πλοίου δ' οὐδέν. ἐτύγχανε δὲ τὸ στρά τευμα έξω δν δτε άφίκετο και έπι λείαν τινές οιχόμενα άλλοι άλλη εἰς τὸ ὄρος, καὶ εἰλήφεσαν πρόβατα πολλά· ὀκνοῦντες δέ, μη ἀφαιρεθεῖεν, τῷ Δεξίππφ λέγον σιν, δς ἀπέδρα την πεντηκόντορον έχων έκ Τραπε ζούντος, καὶ κελεύουσι διασώσαντα αὐτοῖς τὰ πρόβαπι 6 τὰ μὲν αὐτὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσιν ἀποδοῦναι. εὐθίκ δ' έκεινος απελαύνει τούς περιεστώτας των στρατιστων και λέγοντας, ότι δημόσια είη, και τῷ Κλεώνδρο έλθων λέγει, ότι άρπάζειν ἐπιχειροῦσιν. ὁ δὲ κελεύει 7 τον άρπάζοντα ἄγειν προς αύτον. και ο μεν λαβών ηγέ τινα · περιτυχών δ' 'Αγασίας άφαιρείται · καί γώ ην αὐτῷ ὁ ἀγόμενος λοχίτης. οἱ δ' ἄλλοι οἱ παρόνικ τών στρατιωτών επιχειρούσι βάλλειν τον Δέξιπτος, άνακαλούντες τὸν προδότην. ἔδεισαν δὲ καὶ τῶν τριηρι τών πολλοί και έφευγον είς την θάλατταν, και Κλέων 8 δρος δ' έφευγε. Ξενοφων δε και οι άλλοι στρατηγοί κατεκώλυόν τε καὶ τῷ Κλεάνδρφ ἔλεγον, ὅτι οὐδὲν ἔη πράγμα, άλλα το δόγμα αίτιον είη το τοῦ στρατεύ 9 ματος ταθτα γενέσθαι. ὁ δὲ Κλέανδρος ὑπὸ τοῦ Δεξίππου τε ἀνερεθιζόμενος και αὐτὸς ἀχθεσθείς, ὅτι έφοβήθη, αποπλευσείσθαι έφη και κηρύξειν μηδεμία πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, ώς πολεμίους. ήργον δὲ τότε 10 πάντων των Ελλήνων οι Λακεδαιμόνιοι. πονηρον το πραγμα εδόκει είναι τοις Ελλησι, κα έδεοντο μη ποιείν ταθτα. ὁ δ' οὐκ αν άλλως το γενέσθαι, εί μή τις εκδώσει τον άρξαντα βάλλει κα 11 τον αφελόμενον. ην δε δυ εξήτει 'Αγασίας, δια τέλος

Φίλος τῷ Εενοφώντι· ἐξ οὖ καὶ διέβαλεν αὐτὸν ὁ Δέξιππος. καὶ ἐντεῦθεν, ἐπειδη ἀπορία ην, συνήγαγον τὸ στράτευμα οἱ ἄρχοντες καὶ ἔνιοι μὲν αὐτῶν παρ' ολίγον εποιούντο τον Κλέανδρον, τω δε Εενο-Φωντι οὐκ ἐδόκει φαῦλον είναι τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἀναστας έλεξεν, 'Ω ανδρες στρατιώται, έμολ δε οὐ φαῦλον 12 δοκεί είναι τὸ πραγμα, εἰ ἡμιν οῦτως ἔχων τὴν γνώμην Κλέανδρος ἄπεισιν, ὥσπερ λέγει. εἰσὶ μὲν γὰρ ήδη έγγγὸς αἱ Έλληνίδες πόλεις τῆς δὲ Ἑλλάδος Λακεδαιμόνιοι προεστήκασιν· ίκανοί δέ είσι καί είς εκαστος Λακεδαιμονίων εν ταις πόλεσιν ο, τι βούλονται διαπράττεσθαι. εἰ οὖν οὖτος πρῶτον μὲν ἡμᾶς Βυζαν-13 τίου ἀποκλείσει, ἔπειτα δὲ τοῖς ἄλλοις άρμοσταῖς παραγγελεί εἰς τὰς πόλεις μὴ δέχεσθαι ώς ἀπιστοῦντας Λακεδαιμονίοις καὶ ἀνόμους ὅντας, ἔτι δὲ πρὸς 'Αναξίβιον τὸν ναύαρχον οὖτος ὁ λόγος περὶ ἡμῶν ήξει, γαλεπου έσται και μένειν και αποπλείν και γαρ έν τη γη άρχουσι Λακεδαιμόνιοι καὶ έν τη θαλάττη τον νύν χρόνον. οὔκουν δεῖ οὔτε ένὸς ἀνδρὸς ἔνεκα 14 ούτε δυοίν ήμας τους άλλους της Έλλάδος ἀπέχεσθαι, άλλα πειστέον ο, τι αν κελεύωσι· και γαρ αι πόλεις ήμων όθεν έσμεν πείθονται αὐτοῖς. έγω μεν οῦν, καὶ 15 γαρ ακούω Δέξιππον λέγειν προς Κλέανδρον, ως ούκ αν εποίησεν 'Αγασίας ταῦτα, εί μη εγώ αὐτὸν εκέλευσα, έγω μεν ουν απολύω και ύμας της αιτίας και 'Αγασίαν, αν αὐτὸς 'Αγασίας φήση έμε τι τούτων αϊτιον είναι, καὶ καταδικάζω έμαυτοῦ, εἰ έγὼ πετροβολίας ή άλλου τινὸς βιαίου έξάρχω, τής έσχάτης δίκης άξιος είναι, και ύφέξω την δίκην. φημί δὲ και εί τινα 16 άλλον αἰτιαται, χρήναι έαυτον παρασχείν Κλεάνδρφ κρίναι ούτω γαρ αν ύμεις απολελυμένοι της αίτίας είητε. ώς δὲ νῦν ἔχει, χαλεπόν, εἰ, οἰόμενοι ἐν τῆ Έλλάδι και επαίνου και τιμής τεύξεσθαι, άντι δε τούτων οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ' εἰρξόμεθα έκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Μετά ταῦτα ἀναστάς εἶπεν ᾿Αγασίας, Ἐγώ, ὁ ἄν 17 δρες, δμυυμι θεούς και θεας η μην μήτε με Εενοφώντα κελεύσαι άφελέσθαι τον άνδρα μήτε άλλον ύμων μη δένα· ιδόντι δέ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀγόμενον τῶν ἐμῶν λογιτών ύπο Δεξίππου, δν ύμεις επίστασθε ύμας προδόντα, δεινον έδοξεν είναι και άφειλόμην, όμολογώ. 18 καὶ ύμεις μὲν μὴ ἐκδῶτέ με· ἐγὼ δὲ ἐμαυτόν, ὥσπερ Εενοφών λέγει, παρασχήσω κρίναντι Κλεάνδρο δ, π αν βούληται ποιήσαι τούτου ένεκα μήτε πολεμείτε Λακεδαιμονίοις σώζοισθέ τε ἀσφαλῶς ὅποι θέλει ἔκο στος. συμπέμψατε μέντοι μοι ύμῶν αὐτῶν ελόμενοι προς Κλέανδρον οίτινες, αν τι έγω παραλείπω, καὶ 19 λέξουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πράξουσιν. ἐκ τούτου ἔδωκεν ή στρατια ούστινας βούλοιτο προελόμενον ίέναι. ὁ δὲ προείλετο τούς στρατηγούς. μετά ταῦτα ἐπορεύοντο πρός Κλέανδρον 'Αγασίας και οι στρατηγοί και ο 20 άφαιρεθείς άνηρ ύπο 'Αγασίου. και έλεγον οί στρατηγοί, "Επεμψεν ήμας ή στρατιά πρός σε, & Κλέανδρε, καὶ ἐκέλευσέ σε, εἴτε πάντας αἰτιᾶ, κρίναντά σε αὐτὸν χρήσθαι δ, τι αν βούλη, είτε ένα τινα ή δύο ή και πλείους αιτιά, τούτους άξιουσι παρασχείν σοι έαυτους είς κρίσιν. είτε οθν ήμων τινα αιτιά, πάρεσμέν σοι ήμεις είτε και άλλον τινά, φράσον οὐδεις γάρ σοι 21 ἀπέσται, ὅστις αν ἡμιν ἐθέλη πείθεσθαι. μετα ταῦτα παρελθών ὁ 'Αγασίας εἶπεν, 'Εγώ εἰμι, ὁ Κλέανδρε, ο άφελόμενος Δεξίππου άγοντος τοῦτον τὸν άνδρα καὶ 22 παίειν κελεύσας Δέξιππον. τοῦτον μεν γάρ οίδα άν δρα ἀγαθὸν ὄντα, Δέξιππον δὲ οίδα αἰρεθέντα ὑπὸ τῆς στρατιας άρχειν της πεντηκοντόρου ης ήτησάμεθα παρά Τραπεζουντίων εφ' ώτε πλοία συλλέγειν, ώς σωζοίμεθα, και αποδράντα Δέξιππον και προδόντα 23 τούς στρατιώτας, μεθ' ων έσώθη. καὶ τούς τε Τραπεζουντίους ἀπεστερήκαμεν την πεντηκόντορον καλ κακοί δοκούμεν είναι διά τούτον, αὐτοί τε τὸ ἐπὶ τούτο

ἀπολώλαμεν. ἤκουε γάρ, ὅσπερ ἡμεῖς, ὡς ἄπορον εἴη πεξŷ ἀπιόντας τοὺς ποταμούς τε διαβῆναι καὶ σωθῆναι εἰς τὴν Ἑλλάδα. τοῦτον οὖν τοιοῦτον ὄντα ἀφειλόμην. εἰ δὲ σὺ ἦγες ἢ ἄλλος τις τῶν παρὰ σοῦ, καὶ 24 μιὴ τῶν παρ' ἡμῶν ἀποδράντων, εὖ ἴσθι ὅτι οὐδὲν ᾶν τούτων ἐποίησα. νόμιζε δ', ἐὰν ἐμὲ νῦν ἀποκτείνης, δι' ἄνδρα δειλόν τε καὶ πονηρὸν ἄνδρα ἀγαθὸν ἀποκτείνων.

'Ακούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν, ὅτι Δέξιππον 25 μεν ούκ έπαινοίη, εί ταθτα πεποιηκώς είη ού μέντοι έφη νομίζειν οὐδ' εὶ παμπόνηρος ἢν Δέξιππος βίαν χρηναι πάσχειν αὐτόν, ἀλλὰ κριθέντα, ὥσπερ καὶ ύμεις νύν άξιούτε, τής δίκης τυχείν. νύν μέν ούν 26 άπιτε καταλιπόντες τόνδε τὸν ἄνδρα· ὅταν δ' ἐγώ κελεύσω, πάρεστε πρός την κρίσιν. αἰτιῶμαι δὲ οὔτε την στρατιάν ούτε άλλον οὐδένα ἔτι, ἐπεί γε ούτος αὐτὸς ὁμολογεῖ ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα. ὁ δὲ ἀφαιρεθεὶς 27 είπεν, Έγω, & Κλέανδρε, εί και οίει με άδικοῦντά τι άγεσθαι, ούτε έπαιον ούδένα ούτε έβαλλον, άλλ' είπον, ότι δημόσια είη τὰ πρόβατα· ἢν γὰρ τῶν στρατιωτῶν δόγμα, εί τις, όπότε ή στρατιά έξίοι, ίδια ληίζοιτο, δημόσια είναι τὰ ληφθέντα. ταῦτα είπον εκ τούτου 28 με λαβών ούτος ήγεν, Ινα μή φθέγγοιτο μηδείς, άλλ' αὐτὸς λαβών τὸ μέρος διασώσειε τοῖς λησταῖς παρά την ρήτραν τὰ χρήματα. πρὸς ταῦτα ὁ Κλέανδρος είπεν, Έπει τοίνυν τοιούτος εί, κατάμενε, ίνα και περί σοῦ βουλευσώμεθα.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἀμφὶ Κλέανδρον ἠρίστων τὴν 29 δὲ στρατιὰν συνήγαγε Εενοφῶν καὶ συνεβούλευε πέμψαι ἄνδρας πρὸς Κλέανδρον παραιτησομένους περὶ
τῶν ἀνδρῶν. ἐκ τούτου ἔδοξεν αὐτοῦς πέμ-ψαντας 30
στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιάτην καὶ τῶν ἄλλων οῦ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι δεῖσθαι Κλεάνδρου κατὰ πάντα τρόπον ἀφεῖναι τὼ ἄνδρε

μονίων.

31 ελθών οὐν ὁ Εκνοφών λέγει, "Εχεις μέν, ὁ Κλέανδρι, τούς ἄνδρας, καὶ ἡ στρατιά σοι ὑφεῖτο, ὅ, τι ἐβούλοι ποιήσαι και περί τούτων και περί έαυτων άπώνων νθν δέ σε αἰτοθνται καὶ δέονται δοθναί σφισι τὼ ἄνδρε καλ μή κατακαίνειν πολλά γάρ εν τῷ ἔμπροσθει 32 χρόνω περί την στρατιάν έμοχθησάτην. σου τυχόντες ύπισχυούνται σοι άντι τούτων, ην βούλη ήγεισθαι αὐτῶν και ἡν οί θεοί ίλεω ὦσιν, ἐπιδείξευ σοι καλ ώς κόσμιοί εἰσι καλ ώς ίκανολ τῷ ἄρχοντι 🕬 θόμενοι τούς πολεμίους σύν τοις θεοίς μή φοβείσθαι 33 δέονται δέ σου καὶ τοῦτο, παραγενόμενον καὶ ἄρξαντι έαυτων πειραν λαβείν και Δεξίππου και σφών τών άλλων οίος εκαστός έστι, και την άξιαν εκάστοις νείμαι 34 ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος, 'Αλλά ναὶ τὼ σιώ, έφη, ταχύ τοι ύμιν ἀποκρινούμαι. και τώ τε ἄνδρε ὑμῦν δίδωμι και αὐτὸς παρέσομαι· και ήν οί θεοί παραδιδωσιν, εξηγήσομαι είς την Έλλάδα. καὶ πολύ οί λόγοι οὖτοι ἀντίοι εἰσὶν ἡ οὖς ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἐνίου ήκουου, ώς τὸ στράτευμα ἀφίστατε ἀπὸ Λακεδαι

35 Ἐκ τούτου οἱ μὲυ ἐπαινοῦντες ἀπῆλθου, ἔχαντες τὰ ἄνδρε· Κλέανδρος δὲ ἐθύετο ἐπὶ τῷ πορείμ καὶ ἔννην Ἐενοφῶντι φιλικῶς καὶ ξενίαν ξυνεβάλοντα ἐπεὶ δὲ καὶ ἐώρα αὐτοὺς τὸ παραγγελλόμενον εὐτάκτως ποιοῦντας, καὶ μᾶλλον ἔτι ἐπεθύμει ἡγεμῶν γενέσθα 36 αὐτῶν. ἐπεὶ μέντοι θυομένω αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά, συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὶς εἶπεν, Ἐμοὶ μὲν οὐκ ἐτελέσθη τὰ ἱερὰ ἐξάγειν ὑμεῖς μέντοι μὴ ἀθυμεῖτε τούτου ἔνεκα· ὑμῖν γάρ, ὡς ἔομες δέδοται ἐκκομίσαι τοὺς ἄνδρας· ἀλλὰ πορεύεσθε. ἡμεῖς

δε ύμας, επειδαν εκείσε ήκητε, δεξόμεθα ώς αν δυνών

δωκε. καὶ οὖτος μὲν ἀπέπλει. οἱ δὲ στρατιῶται διαθέμενοι τὸν σῖτον, δν ἦσαν συγκεκομισμένοι, καὶ τἄλλα, ὰ εἰλήφεσαν, ἐξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν. ἐπεὶ δὲ 38 οὐδενὶ ἐνέτυχον πορευόμενοι τὴν ὀρθὴν ὁδόν, ὥστε ἔχοντές τι εἰς τὴν φιλίαν διεξελθεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς τοῦμπαλιν ὑποστρέψαντες ἐλθεῖν μίαν ἡμέραν καὶ νύκτα. τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔλαβον πολλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ πρόβατα· καὶ ἀφίκοντο ἐκταῖοι εἰς Χρυσόπολιν τῆς Καλχηδονίας, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ λαφυροπωλοῦντες.

BOOK VII.

"Οσα μεν δη εν τη αναβάσει τη μετα Κύρου 1 ἔπραξαν οἱ Ελληνες μεχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα, ἐπεὶ Κύρος ετελεύτησεν, εν τή πορεία μέχρι είς τον Πόντον άφίκοντο, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου πεζη ἐξιόντες καὶ έκπλέοντες ἐποίουν μέχρι ἔξω τοῦ στόματος ἐγένοντο έν Χρυσοπόλει της 'Ασίας, έν τῷ πρόσθεν λόγφ δεδήλωται. ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στρά- 2 τευμα μη έπλ την αυτου άρχην στρατεύηται, πέμψας πρός 'Αναξίβιον τὸν ναύαρχον, ὁ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίφ ων, έδειτο διαβιβάσαι το στράτευμα έκ της 'Ασίας, και υπισχυείτο πάντα ποιήσειν αυτώ, όσα δέοι. και 3 'Αναξίβιος μετεπέμψατο τούς στρατηγούς καὶ λοχαγούς των στρατιωτών είς Βυζάντιον, και ύπισχνείτο, εί διαβαίεν, μισθοφοράν έσεσθαι τοίς στρατιώταις. οί μεν δη άλλοι έφασαν βουλευσάμενοι άπαγγελείν, 4 Εενοφών δε είπεν αὐτώ, ὅτι ἀπαλλάξοιτο ήδη ἀπὸ τῆς στρατιάς καὶ βούλοιτο ἀποπλείν. ὁ δὲ ἀναξίβιος έκέλευσεν αύτον συνδιαβάντα έπειτα ούτως απαλλάττεσθαι. ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσειν.

5 Σεύθης δε ό Θράξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεία Ευνοφώντα συμπροθυμεῖσθαι, όπως διαβή τὸ στρό τευμα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι ὅτι οἰ β μεταμελήσει. ὁ δ' εἶπεν, 'Αλλὰ τὸ μὲν στράτευμ διαβήσεται· τούτου ἔνεκα μηδὲν τελείτω μήτε ἐμὶ μήτε ἄλλφ μηδενί· ἐπειδὰν δὲ διαβή, ἐγὼ μὲν ἀπαὶ λάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίως ὄντας προσφερέσθω ὡς ᾶν αὐτῷ δοκή ἀσφαλές.

Έκ τούτου διαβαίνουσι πάντες είς το Βυζάντων οί στρατιώται. και μισθον μέν οὐκ έδίδου ό 'Αναξί βιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη τοίκ στρατιώτας εξιέναι, ώς αποπέμψων τε αμα καί όρι θμον ποιήσων. Ενταθθα οί στρατιώται ήχθοντο, όπ ούκ είγον αργύριον επισιτίζεσθαι είς την πορείαν, και 8 όκνηρως συνεσκευάζοντο. και ό Εενοφων Κλεάνδρο τῶ άρμοστῆ ξένος γεγενημένος προσελθών ήσπάζετο αὐτὸν ώς ἀποπλευσούμενος ἤδη. ὁ δὲ αὐτῷ λέγει, Μή ποιήσης ταθτα· εί δε μή, έφη, αιτίαν έξεις, έπει και νῦν τινὲς ἤδη σὲ αἰτιῶνται, ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει τὸ 9 στράτευμα. ὁ δ' είπεν, 'Αλλ' αἴτιος μεν εγωγε οὐκ είμι τούτου, οι δε στρατιώται αὐτοι επισιτισμού δεύ 10 μενοι διά τοῦτο άθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον. 'Αλλ' όμως, έφη, έγω σοι συμβουλεύω έξελθειν μεν ως πορεν σόμενον, ἐπειδὰν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι. Ταῦτα τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐλθόν-11 τες πρὸς 'Αναξίβιον διαπραξώμεθα. οὕτως έλθόντες έλεγον ταῦτα. ὁ δὲ ἐκέλευσεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξιέναι την ταχίστην συνεσκευασμένους, και προσανέμπειν, δ αν μη παρή είς την έξέτασιν και είς τον αριθμόν, δτ 12 αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. ἐντεῦθεν ἐξήεσαν οί τε στρα τηγοί πρώτοι και οί άλλοι. και άρδην πάντες πλή ολύγων έξω ήσαν, και Έτεόνικος είστήκει παρά τώς πύλας ώς, όπότε έξω γένοιντο πάντες, συγκλείσων τώς 13 πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. ὁ δὲ 'Αναξίβως

συγκαλέσας τούς στρατηγούς και τούς λοχαγούς έλεξε, Τὰ μὲν ἐπιτήδεια, ἔφη, λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων κωμών είσι δε αὐτόθι πολλαι κριθαί και πυροί και τάλλα τὰ ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς Χερρόνησον, έκει δε Κυνίσκος ύμιν μισθοδοτήσει. έπα-14 κούσαντες δέ τινες των στρατιωτών ταῦτα, ἡ καὶ τών λογαγών τις διαγγέλλει είς το στράτευμα, και οι μέν στρατηγοί ἐπυνθάνοντο περί τοῦ Σεύθου, πότερα πολέμιος είη ή φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους δέοι πορεύεσθαι ή κύκλφ δια μέσης τής Θράκης. Εν ώ δε 15 ταθτα διελέγοντο οί στρατιώται άναρπάσαντες τά όπλα θέουσι δρόμφ πρὸς τὰς πύλας ὡς πάλιν εἰς τὸ τείχος εἰσιόντες. ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὡς είδου προσθέουτας τούς όπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας και τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. οι δὲ στρατιῶται 16 εκοπτόν τε τας πύλας και έλεγον δτι αδικώτατα πάσχοιεν εκβαλλόμενοι είς τούς πολεμίους και κατασχίσειν τας πύλας έφασαν, εί μη εκόντες ανοίξουσιν. άλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ θάλατταν καὶ παρά τὴν χηλὴν 17 τοῦ τείγους ὑπερβαίνουσιν είς τὴν πόλιν, ἄλλοι δὲ οῖ ἐτύγγανον ἔνδον ὄντες των στρατιωτών, ώς όρωσι τὰ έπὶ ταῖς πύλαις πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίναις τὰ κλείθρα άναπεταννύουσι τὰς πύλας, οί δ' είσπίπτουσιν.

'Ο δὲ Ἐενοφῶν ὡς εἶδε τὰ γυγνόμενα, δείσας, μὴ 18 ἐφ' ἀρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τἢ πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἴσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὅχλῳ. οἱ δὲ Βυζάντιοι ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βία εἰσπῖπτον, 19 φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορῶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ οἴκαδε, ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγχανον ὄντες ἔξω ἔθεον, οἱ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρει σώζοιντο, πάντες δὲ ῷοντο ἀπολωλέναι ὡς ἐαλωκυίας τῆς πόλεως. ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἄκραν ἀποφεύγει. ὁ δὲ 20

'Αναξίβιος καταδραμών έπὶ θάλατταν έν άλιευτική πλοίφ περιέπλει είς την ακρόπολιν, και εύθυς μετι πέμπεται έκ Καλχηδόνος φρουρούς ο ο γάρ ικανώ έδόκουν είναι οἱ ἐν τὴ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄνδρας. 21 οι δε στρατιώται ώς είδου του Εευοφώντα, προσπί πτουσιν αὐτῷ πολλοὶ καὶ λέγουσι, Νῦν σοι ἔξεστιν, à Εενοφών, ανδρί γενέσθαι. έχεις πόλιν, έχεις τριήρεις έχεις χρήματα, έχεις ἄνδρας τοσούτους. νῦν ἄν, ά βούλοιο, σύ τε ήμας ονήσαις και ήμεις σε μέγαν ποιή 22 σαιμεν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο, 'Αλλ' εὖ τε λέγετε καὶ ποιήσω ταθτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ δπλα εν τάξει ώς τάχιστα. βουλόμενος αὐτούς κατηρε μίσαι και αὐτός τε παρηγγύα ταῦτα και τοὺς ἄλλοκ 23 ἐκέλευε παρεγγυᾶν καὶ τίθεσθαι τὰ ὅπλα. οἱ δὲ αὐτοὶ ύφ' έαυτών ταττόμενοι οί τε όπλιται έν όλίγω χρώφ είς όκτω εγένοντο και οι πελτασται έπι το κέρας έκά 24 τερου παραδεδραμήκεσαν. τὸ δὲ χωρίου οδου κάλλι στον εκτάξασθαί εστι το Θράκιον καλούμενον, ερημον οίκιων και πεδινόν. έπει δε έκειτο τα όπλα και κατη ρεμίσθησαν, συγκαλεί Εενοφών την στρατιάν και λέγει 25 τάδε. "Οτι μεν οργίζεσθε, ω ανδρες στρατιώται, καί Χ νομίζετε δεινά πάσχειν έξαπατώμενοι οὐ Βαυμάζω. ην δε τώ θυμώ χαριζώμεθα καὶ Λακεδαιμονίους τε τούς παρόντας της έξαπάτης τιμωρησώμεθα και την πόλυ την οὐδεν αἰτίαν διαρπάσωμεν, ενθυμεῖσθε α ἔστω 26 έντεῦθεν. πολέμιοι μεν εσόμεθα ἀποδεδευγμένοι Λακδαιμονίοις καὶ τοῖς συμμάχοις. οἶος δ' ὁ πόλεμος αν γένοιτο εἰκάζειν δη πάρεστιν, έωρακότας καὶ ἀναμνη 27 σθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. ἡμεῖς γὰρ οἱ ᾿Αθηναῖοι ήλθομεν είς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τούς συμμάχους έχοντες τριήρεις τας μεν έν θαλάτη τας δ' έν τοις νεωρίοις ούκ έλαττους τριακοσίων, υπαρχόντων δε πολλών χρημάτων εν τη πόλει καλ προσόδου ούσης κατ' ενιαυτόν από τε τῶν ενδήμων κώ

ένς της ύπερορίας οὐ μείου χιλίων ταλάντων άρχοντες δε των νήσων άπασων καί έν τε τή 'Ασία πολλάς έχουτες πόλεις καὶ ἐν τῆ Εὐρώπη ἄλλας τε πολλάς και αύτο τοῦτο το Βυζάντιον, οπου νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν ούτως, ώς πάντες ύμεις ἐπίστασθε. νῶν δὲ δὴ τί αν οἰόμεθα παθεῖν Λακεδαιμονίοις μὲν καὶ 28 των αρχαίων συμμάχων υπαρχόντων, 'Αθηναίων δε καί δσοι εκείνοις τότε ήσαν σύμμαγοι πάντων προσγεγενημένων, Τισσαφέρνους δέ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττη ἄλλων Βαρβάρων πάντων πολεμίων ήμιν δυτων, πολεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, δν ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοί τε την άρχην και άποκτενούντες, εί δυναίμεθα. τούτων δη πάντων όμοῦ όντων ἔστι τις οὕτως ἄφρων, όστις οίεται αν ήμας περιγενέσθαι; μη προς θεών 29 μαινώμεθα μηδ' αἰσχρώς ἀπολώμεθα πολέμιοι ὄντες καὶ ταις πατρίσι καὶ τοις ήμετέροις αὐτῶν φίλοις τε καὶ οἰκείοις. ἐν γὰρ ταῖς πόλεσίν εἰσι πάντες ταῖς έφ' ήμας στρατευσομέναις, και δικαίως, εί βάρβαρον μεν πόλιν οὐδεμίαν ήθελήσαμεν κατασχείν, και ταθτα κρατούντες, Έλληνίδα δὲ εἰς ἡν πρώτην πόλιν ἡλθομεν, ταύτην έξαλαπάξομεν. έγω μεν τοίνυν ευχομαι 30 πρίν ταθτα έπιδείν υφ' υμών γενόμενα μυρίας έμε γε κατά γης όργυιας γενέσθαι. και ύμιν δε συμβουλεύω "Ελληνας όντας τοις των Ελλήνων προεστηκόσι πειθομένους πειρασθαι των δικαίων τυγχάνειν. ἐὰν δὲ μη δύνησθε ταῦτα, ήμας δει άδικουμένους της γοῦν Έλλάδος μή στέρεσθαι. καὶ νῦν μοι δοκεῖ πέμψαντας 31 'Αναξιβίω είπειν, ότι ήμεις ούδεν βίαιον ποιήσοντες παρεληλύθαμεν είς την πόλιν, άλλ' ην μεν δυνώμεθα παρ' ύμῶν ἀγαθόν τι εὐρίσκεσθαι, εἰ δὲ μή, ἀλλὰ δηλώσοντες, ὅτι οὐκ ἐξαπατώμενοι ἀλλὰ πειθόμενοι έξερχόμεθα.

Ταῦτα ἔδοξε, καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε Ἡλεῖον 32 ἐροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον ᾿Αρκάδα καὶ Φιλήσιον Αχαιόν. οἱ μὲν ταῦτα ἄχοντο ἐροῦντες.

*Ετι δὲ καθημένων τῶν στρατιωτῶν προσέρχετα Κοιρατάδης Θηβαίος, δς οὐ φεύγων την Ελλάδα πε ριήει, άλλα στρατηγιών και ἐπαγγελλόμενος, εί τκ ή πόλις ή έθνος στρατηγού δέοιτο καλ τότε προσελθώ έλεγεν ότι έτοιμος είη ήγεισθαί αὐτοις είς τὸ Δέλτι καλούμενον της Θράκης, ένθα πολλά καὶ ἀγαθὰ λή Ψοιντο εστε δ' αν μόλωσιν, είς αφθονίαν παρέξει 34 έφη και σιτία και ποτά. ἀκούουσι ταῦτα τοῦς στρατιώταις καλ τὰ παρὰ 'Αναξιβίου αμα ἀπαγγελλόμενι' άπεκρίνατο γαρ ότι πειθομένοις αὐτοῖς οὐ μεταμελήσει άλλα τοις τε οίκοι τέλεσι ταθτα απαγγελεί και αὐτίς 35 βουλεύσοιτο περί αὐτῶν δ, τι δύναιτο ἀγαθόν ἐκ τού του οί στρατιώται τόν τε Κοιρατάδην δέχονται στρα τηγον και έξω του τείγους ἀπηλθον. ὁ δὲ Κοιρατάδη συντίθεται αὐτοῖς εἰς τὴν ὑστεραίαν παρέσεσθαι ἐπὶτὸ στράτευμα έχων και ίερεια και μάντιν και σιτία κα 36 ποτά τη στρατιά. ἐπεὶ δὲ ἐξηλθον, ὁ ᾿Αναξίβως έκλεισε τὰς πύλας καὶ ἐκήρυξεν, ὅστις ᾶν άλῷ ἔνδον 37 ων των στρατιωτών, δτι πεπράσεται. τῆ δ' ὑστεραίμ ό Κοιρατάδης μεν έχων τὰ ίερεια και τον μάντιν ήμε καὶ ἄλφιτα φέροντες είποντο αὐτῷ εἰκοσιν ἄνδρες καὶ οίνον άλλοι είκοσιν άνδρες και έλαιων τρείς και σκορό δων είς ανήρ οσον εδύνατο μέγιστον φορτίον και άλλος ταῦτα δὲ καταθέμενος ὡς ἐπὶ δάσμευσιν κρομμύων. 38 εθύετο. Εενοφων δε μεταπεμψάμενος Κλέανδρον εκ λευε διαπράξαι, ὅπως εἰς τὸ τεῖγός τε εἰσέλθοι καὶ 39 ἀποπλεύσαι ἐκ Βυζαντίου. έλθων δ' δ Κλέανδρος, Μάλα μόλις, έφη, διαπραξάμενος ήκω λέγειν γώρ 'Αναξίβιου, ότι οὐκ ἐπιτήδειον εἴη τοὺς μὲν στρατώ τας πλησίου είναι τοῦ τείχους, Εενοφώντα δὲ ἔνδου τους Βυζαντίους δε στασιάζειν και πονηρούς είναι πρώς άλλήλους . όμως δε είσιέναι, εφη, εκέλευεν, εί μελλοκ 40 σύν αὐτῷ ἐκπλεῖν. ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν ἀσπασάμενος τούς στρατιώτας είσω τοῦ τείχους ἀπήει σὺν Κλεάνδρι.

Νέων δὲ ὁ ᾿Ασιναῖος καὶ Φρυνίσκος ὁ ᾿Αγαιὸς καὶ 2 Φιλήσιος ὁ 'Αχαιὸς καὶ Εανθικλής ὁ 'Αχαιὸς καὶ Τιμασίων ὁ Δαρδανεύς ἐπέμενον ἐπὶ τῆ στρατιά, καὶ εἰς κεώμας των Θρακών προελθόντες τας κατά Βυζάντιον καλ οί στρατηγολ έστασίαζου, 2 *€στρατοπε*δεύοντο. Κλεάνωρ μεν και Φρυνίσκος προς Σεύθην βουλόμενοι άγειν· ἔπειθε γὰρ αὐτούς, καὶ ἔδωκε τῷ μὲν ἵππον, τώ δε γυναίκα. Νέων δε είς Χερρόνησον, οιόμενος, εί ύπο Λακεδαιμονίοις γένοιντο, παντός αν προεστάναι τοῦ στρατεύματος. Τιμασίων δὲ προύθυμεῖτο πέραν είς την 'Ασίαν πάλιν διαβηναι, οιόμενος αν οικαδε κατελθείν. καὶ οί στρατιώται ταὐτὰ ἐβούλοντο. δια- 3 τριβομένου δὲ τοῦ χρόνου πολλοὶ τῶν στρατιωτών, οί μέν τὰ ὅπλα ἀποδιδόμενοι κατὰ τοὺς χώρους ἀπέπλεον ώς εδύναντο, οί δε καὶ [διδόντες τὰ ὅπλα κατὰ τοὺς χώρους] είς τὰς πόλεις κατεμιγνύοντο. 'Αναξίβιος δ' 4 έχαιρε ταῦτα ἀκούων, διαφθειρόμενον τὸ στράτευμα. τούτων γάρ γιγνομένων φετο μάλιστα χαρίζεσθαι Φαρναβάζφ.

'Αποπλέοντι δὲ 'Αναξιβίφ ἐκ Βυζαντίου συναντῷ 5 'Αρίσταρχος ἐν Κυζίκφ διάδοχος Κλεάνδρφ Βυζαντίου άρμοστής · ἐλέγετο δέ, ὅτι καὶ ναύαρχος διάδοχος Πῶλος ὅσον οὐ παρείη ἤδη εἰς 'Ελλήσποντον. καὶ 6

'Αναξίβιος τῷ μὰν 'Αριστάρχω ἐπιστέλλει ὁπόσοκ αν εύροι εν Βυζαντίω των Κύρου στρατιωτών ύπολε λειμμένους ἀποδόσθαι· ὁ δὲ Κλέανδρος οὐδένα ἐπε πράκει, άλλα και τους κάμνοντας έθεράπευεν οἰκτείρων και αναγκάζων οικία δέχεσθαι. 'Αρίσταρχος δ' έπό ηλθε τάχιστα, οὐκ ελάττους τετρακοσίων ἀπέδου. 7 'Αναξίβιος δε παραπλεύσας είς Πάριον πέμπει πορί Φαρνάβαζον κατά τὰ συγκείμενα. ὁ δ' ἐπεὶ ήσθειο Αρίσταρχόν τε ήκοντα είς Βυζάντιον άρμοστήν κα 'Αναξίβιον οὐκέτι ναυαρχοῦντα, 'Αναξιβίου μὲν ἡψ λησε, πρὸς 'Αρίσταρχου δὲ διεπράττετο τὰ αὐτὰ τε τοῦ Κυρείου στρατεύματος, ἄπερ καὶ πρὸς 'Αναξίβω Έκ τούτου ὁ Αναξίβιος καλέσας Εενοφώντι κελεύει πάση τέχνη καὶ μηχανή πλεύσαι έπὶ τὸ στράτευμα ώς τάχιστα, και συνέχειν τε αὐτο κα συναθροίζειν των διεσπαρμένων ώς αν πλείστους δύη ται, καὶ παραγαγόντα εἰς τὴν Πέρινθον διαβιβάζει είς την 'Ασίαν ότι τάχιστα· καὶ δίδωσιν αὐτῷ τρω κόντορον και επιστολήν και ανδρα συμπέμπει κελείν σοντα τούς Περινθίους ώς τάχιστα Εενοφώντα προ 9 πέμψαι τοῖς ἵπποις ἐπὶ τὸ στράτευμα. Εενοφών διαπλεύσας άφικνείται έπλ το στράτευμα οί δε στρατιώται εδέξαντο ήδεως και εὐθύς εξποντο άσμενοι ως διαβησόμενοι έκ της Θράκης είς τη

'Ασίαν.
10 'Ο δὲ Σεύθης ἀκούσας ῆκοντα πάλιν πέμψας πρὸς αὐτὸν κατὰ θάλατταν Μηδοσάδην ἐδεῖτο τὴν στρατιὰτ ἄγειν πρὸς ἑαυτόν, ὑπισχνούμενος αὐτῷ, ὅ, τι ιῷτο λέγων πείσειν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο αὐτῷ, ὅτι οὐδὲν οἰάν 11 τε εἴη τούτων γενέσθαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσες κίχετο. οἱ δὲ "Ελληνες ἐπεὶ ἀφίκοντο εἰς Πέρινθω, Νέων μὲν ἀποσπάσας ἐστρατοπεδεύσατο χωρίς ἔχων ὡς ὁκτακοσίους ἀνθρώπους· τὸ δ' ἄλλο στράτευμο πῶν ἐν τῷ αὐτῷ παρὰ τὸ τεῦχος τὸ Περινθίων ἡν.

Μετά ταῦτα Εενοφών μεν επραττε περί πλοίων, 12 έπως ότι τάγιστα διαβαίεν. Εν δε τούτω άφικόμενος Αρίσταρχος δ έκ Βυζαντίου άρμοστής, έχων δύο τριήσεις, πεπεισμένος ύπο Φαρναβάζου τοῖς τε ναυκλήροις **ἐπεῖπε** μὴ διάγειν ελθών τε ἐπὶ τὸ στράτευμα τοῖς στρατιώταις είπε μή περαιούσθαι είς την 'Ασίαν. ό δὲ 13 Έενοφων έλεγεν, ότι 'Αναξίβιος εκέλευσε καλ έμε προς τοῦτο ἔπεμψεν ἐνθάδε. πάλιν δ' 'Αρίσταρχος ἔλεξεν, 'Αναξίβιος μεν τοίνυν οὐκέτι ναύαρχος, εγώ δε τηδε άρμοστής εί δέ τινα ύμων λήψομαι έν τη θαλάττη, καταδύσω. ταθτ' εἰπων ώχετο εἰς τὸ τεῖχος. τŷ δ'14 ύστεραία μεταπέμπεται τούς στρατηγούς και λοχαγούς τοῦ στρατεύματος. ήδη δὲ ὅντων πρὸς τῷ τείχει έξαγγέλλει τις τώ Εενοφώντι, ότι, εί είσεισι, συλληφθήσεται καὶ ἡ αὐτοῦ τι πείσεται ἡ καὶ Φαρναβάζφ παραδοθήσεται. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα τοὺς μὲν προπέμπεται, αὐτὸς δὲ είπεν ὅτι θῦσαί τι βούλοιτο. καὶ 15 άπελθων εθύετο, εί παρείεν αὐτώ οί θεοί πειράσθαι πρὸς Σεύθην ἄγειν τὸ στράτευμα. έώρα γὰρ οὕτε διαβαίνειν ἀσφαλές δυ τριήρεις ἔγουτος τοῦ κωλύσουτος, ούτ' έπι Χερρόνησον έλθων κατακλεισθήναι έβούλετο καὶ τὸ στράτευμα ἐν πολλή σπάνει πάντων γενέσθαι, ένθα πείθεσθαι μέν ἀνάγκη τῷ ἐκεῖ άρμοστῆ, τῶν δὲ έπιτηδείων οὐδὲν ἔμελλεν ἕξειν τὸ στράτευμα.

Καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτ' εἰχεν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ 16 λοχαγοὶ ἤκοντες παρὰ τοῦ ᾿Αριστάρχου ἀπήγγελλον, ὅτι νῦν μὲν ἀπιέναι σφᾶς κελεύει, τῆς δείλης δὲ ἤκειν· ἔνθα καὶ δήλη μᾶλλον ἐδόκει ἡ ἐπιβουλή. ὁ οὖν 17 Ἐενοφῶν, ἐπεὶ ἐδόκει τὰ ἱερὰ καλὰ εἰναι αὐτῷ καὶ τῷ στρατεύματι ἀσφαλῶς πρὸς Σεύθην ἰέναι, παραλαβὼν Πολυκράτην τὸν ᾿Αθηναῖον λοχαγὸν καὶ παρὰ τῶν στρατηγῶν ἐκάστου ἄνδρα, πλὴν παρὰ Νέωνος, ῷ ἔκαστος ἐπίστευεν, ῷχετο τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸ Σεύθου στράτευμα ἐξήκοντα στάδια. ἐπεὶ δ᾽ ἐγγὸς ἤσαν αὐτοῦ, 18

έπιτυγχάνει πυροίς έρήμοις. καὶ τὸ μὲν πρώτον ῷεπ μετακεγωρηκέναι ποι τον Σεύθην επεί δε θορύβου π ήσθετο καλ σημαινόντων άλλήλοις των περλ Σεύθη, κατέμαθεν, ότι τούτου ένεκα τὰ πυρά κεκαυμένα έξη τῷ Σεύθη πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων, ὅπως οἱ μὲν φύλακς μὴ ὁρῷντο ἐν τῷ σκότει ὄντες μήτε ὁπόσοι μήτε ὅπον είεν, οί δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ διὰ τὸ φώς 19 καταφανείς είεν · έπεὶ δὲ ἤσθετο, προπέμπει τὸν έρμη νέα, δυ ετύγγανεν έγων, καὶ είπειν κελεύει Σεύθη, όπ Εενοφων πάρεστι βουλόμενος συγγενέσθαι αὐτω. ο δὲ ήροντο, εἰ ὁ ᾿Αθηναῖος ὁ ἀπὸ τοῦ στρατεύματος. 20 έπειδη δε έφη ούτος είναι άναπηδήσαντες εδίωκον κα όλθγον υστερον παρήσαν πελτασταί όσον διακόσως καλ παραλαβόντες Χενοφώντα καλ τούς σύν αὐτώ την 21 πρὸς Σεύθην. ὁ δ' ην έν τύρσει μάλα φυλαττόμενς, καί ίπποι περί αὐτὴν κύκλφ έγκεχαλινωμένοι. διὰ γὰρ τον φόβον τας μεν ήμερας εχίλου τους εππους, τας δε 22 νύκτας έγκεχαλινωμένοις έφυλάττετο. έλέγετο γὰρ καλ πρόσθεν Τήρης ὁ τούτου πρόγονος ἐν ταύτη τή χώρα πολύ έχων στράτευμα ύπο τούτων των απορών πολλούς ἀπολέσαι και τὰ σκευοφόρα ἀφαιρεθήναι ησαν δ' ούτοι θυνοί, πάντων λεγόμενοι είναι μάλιστε νυκτὸς πολεμικώτατοι.

23 Έπεὶ δ΄ ἐγγὺς ἢσαν, ἐκέλευσεν εἰσελθεῖν Ἐκνοφῶντα ἔχοντα δύο, οῦς βούλοιτο. ἐπειδὴ δὲ ἔνδω ἢσαν, ἠσπάζοντο μὲν πρῶτον ἀλλήλους καὶ κατὰ τὰν Θράκιον νόμον κέρατα οἴνου προϋπινον παρῆν δὲ καὶ Μηδοσάδης τῷ Σεύθη, ὅσκερ ἐπρέσβευεν αὐτῷ κάν 24 τοσε. ἔπειτα δὲ Ἐκνοφῶν ἤρχετο λέγειν, ἔΕπεμινας πρὸς ἐμέ, ὡ Σεύθη, εἰς Καλχηδόνα πρῶτον Μηδοσάδην τουτονί, δεόμενός μου συμπροθυμηθῆναι διαβῆναι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς ᾿Ασίας, καὶ ὑπισχνούμενός μοι, εἰ ταῦτα πράξαιμι, εὖ ποιήσειν, ὡς ἔφη Μηδοσάδης οὐ 25 τος. ταῦτα εἰπὼν ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην, εἰ ἀληθῆ

αῦτ' εἴη. ὁ δ' ἔφη. Αὐθις ἡλθε Μηδοσάδης οὐτος, ἐπεὶ γω διέβην πάλιν έπὶ τὸ στράτευμα έκ Παρίου, ὑπιγνούμενος, εί ἄγοιμι τὸ στράτευμα πρὸς σέ, τάλλά τέ τε φίλω μοι γρήσεσθαι καὶ άδελφῷ καὶ τὰ ἐπὶ θαλάττη ιοι γωρία, ών συ κρατείς, έσεσθαι παρά σου. έπι 26 -ούτοις πάλιν ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην, εἰ ἔλεγε ταῦτα. 5 δε συνέφη και ταῦτα. "Ιθι νυν, ἔφη, ἀφήγησαι τούτω, τί σοι ἀπεκρινάμην ἐν Καλχηδόνι πρῶτον. 'Απε-27 κρίνω, ότι τὸ στράτευμα διαβήσοιτο είς Βυζάντιον καλ ούδεν τούτου ένεκα δέοι τελείν ούτε σοι ούτε άλλω. αὐτὸς δέ, ἐπεὶ διαβαίης, ἀπιέναι ἔφησθα· καὶ ἐγένετο ούτως ώσπερ σὺ έλεγες. Τί γὰρ έλεγον, έφη, ὅτε κατὰ 28 Σηλυβρίαν ἀφίκου; Οὐκ ἔφησθα οδόν τε εἶναι, ἀλλ' είς Πέρινθον έλθόντας διαβαίνειν είς την 'Ασίαν. Νύν 29 τοίνυν, έφη ὁ Εενοφων, πάρειμι καὶ έγω καὶ ούτος Φρυνίσκος είς των στρατηγών και Πολυκράτης ούτος είς των λοχαγών, και έξω είσιν άπο των στρατηγών ό πιστότατος έκάστω πλην Νέωνος του Λακωνικού. εί οὖν βούλει πιστοτέραν είναι τὴν πρᾶξιν, καὶ ἐκεί-30 νους κάλεσαι. τὰ δὲ ὅπλα σὺ ἐλθὼν εἰπέ, ὡ Πολύκρατες, ὅτι ἐγὼ κελεύω καταλιπεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκεῖ καταλιπών την μάγαιραν είσιθι.

'Ακούσας ταῦτα ὁ Σεύθης εἶπεν, ὅτι οὐδενὶ ἄν ἀπι- 31 στήσειεν 'Αθηναίων· καὶ γὰρ ὅτι συγγενεῖς εἶεν εἰδέναι καὶ φίλους εὔνους ἔφη νομίζειν. μετὰ ταῦτα δ', ἐπεὶ εἰσῆλθον οῦς ἔδει, πρῶτον Εενοφῶν ἐπήρετο Σεύθην, ὅ, τι δέοιτο χρῆσθαι τῆ στρατιᾳ. ὁ δὲ εἶπεν ὧδε. 32 Μαισάδης ἢν πατήρ μοι, ἐκείνου δὲ ἢν ἀρχὴ Μελανδῖται καὶ Θυνοὶ καὶ Τρανίψαι. ἐκ ταύτης οὖν τῆς χώρας, ἐπεὶ τὰ 'Οδρυσῶν πράγματα ἐνόσησεν, ἐκπεσῶν ὁ πατὴρ αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει νόσφ, ἐγὰ δ' ἐξετράφην ὀρφανὸς παρὰ Μηδόκφ τῷ νῦν βασιλεῖ. ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἐγενόμην, οὐκ ἐδυνάμην ζῆν εἰς ἀλλο- 33 τρίαν τράπεζαν ἀποβλέπων· καὶ ἐκαθεζόμην ἐνδίφριος

αὐτῷ ἰκέτης δοῦναί μοι ὁπόσους δυνατὸς εἰη ἀνδρες ὅπως καὶ τοὺς ἐκβαλόντας ἡμᾶς εἴ τι δυναίμην καὶ ποιοίην καὶ ζώην μὴ εἰς τὴν ἐκείνου τράπεζαν ἀποβλέ 34 πων ὥσπερ κύων. ἐκ τούτου μοι δίδωσι τοὺς ἀκδρες καὶ τοὺς ἵππους, οὺς ὑμεῖς ὅψεσθε, ἐπειδὰν ἡμέρι γένηται. καὶ νῦν ἐγὰ ζῶ τούτους ἔχων, ληιζόμενς τὴν ἐμαυτοῦ πατρώαν χώραν. εἰ δέ μοι ὑμεῖς παριγένοισθε, οἰμαι ἄν σὺν τοῖς θεοῖς ῥαδίως ἀπολαβῶν τὴν ἀρχήν. ταῦτ' ἐστὶν ἃ ἐγὰ ὑμῶν δέομαι.

35 Τί αν ουν, ἔφη ὁ Ἐκοφων, σὰ δύναιο, εἰ ἔλθομα, τῆ τε στρατια διδόναι καὶ τοις λοχαγοις καὶ τοις στρα 36 τηγοις; λέξον, ἵνα οὐτοι ἀπαγγέλλωσιν. ὁ δ΄ ὑπόσχετο τῷ μὰν στρατιώτη κυζικηνόν, τῷ δὰ λοχορι διμοιρίαν, τῷ δὰ στρατηγῷ τετραμοιρίαν, καὶ γρι ὁπόσην αν βούλωνται, καὶ ζεύγη καὶ χωρίον ἐπὶ ¾ 37 λάττη τετειχισμένον. Ἐὰν δέ, ἔφη ὁ Εκνοφῶν, ταῦτι πειρώμενοι μὴ διαπράξωμεν, ἀλλά τις φόβος ἀπὶ Λακεδαιμονίων ἢ, δέξη εἰς τὴν σεαυτοῦ, ἐάν τις ἀπίσιι 38 βούληται παρὰ σέ; ὁ δ΄ εἶπε, Καὶ ἀδελφούς γε ποίρ σομαι καὶ ἐνδιφρίους καὶ κοινωνοὺς ἀπάντων ῶν ἱν δυνώμεθα κτασθαι. σοὶ δέ, ὡ Εκνοφῶν, καὶ Βυγατέρι δώσω καί, εἴ τις σοὶ ἔστι θυγάτηρ, ἀνήσομαι Θραϊφ νόμφ, καὶ Βισάνθην οἴκησιν δώσω, ὅπερ ἐμοὶ κάλλι στον χωρίον ἐστὶ τῶν ἐπὶ θαλάττη.

3 'Ακούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβώπες ἀπήλαυνον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ τῷ στρατο 2 πέδφ καὶ ἀπήγγειλαν ἔκαστοι τοῦς πέμψασιν. ἐπὸ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, ὁ μὲν 'Αρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὰς στρατηγούς καὶ λοχαγούς· τοῦς δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς 'Αρίσταρχον ὁδὸν ἐᾶσαι, τὸ δὲ στράτευμα συγκαλέσω καὶ συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος· οὖτοι δὲ ἀπὸ χον ὡς δέκα στάδια. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστὸς Ξενφῶν εἶπε τάδε. *Ανδρες, διαπλεῖν μὲν ἔνθα βουλόμελο 'Αρίσταρχος τριήρεις ἔχων κωλύει, ὥστε εἰς πλῶν

τικ ασφαλές εμβαίνειν ούτος δε δ αύτος κελεύει είς Χερρόνησον βία δια τοῦ ἱεροῦ ὄρους πορεύεσθαι· ἡν ε κρατήσαντες τούτου έκεισε έλθωμεν, ούτε πωλήσειν έτι ύμας φησιν ώσπερ έν Βυζαντίω, ούτε έξαπατήσετθαι έτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὔτε περιόψετθαι έτι ώσπερ νυνί δεομένους των έπιτηδείων. ούτος 4 μέν ταθτα λέγει. Σεύθης δέ φησιν, αν πρός έκεινον ίητε, εθ ποιήσειν ύμας. νθν οθν σκέψασθε, πότερον ενθάδε μένοντες τοῦτο βουλεύσεσθε ή είς τὰ ἐπιτήδεια έπανελθόντες. έμοι μέν οῦν δοκεί, ἐπεὶ ἐνθάδε οῦτε 5 άργύριον έγομεν ώστε άγοράζειν ούτε άνευ άργυρίου έωσι λαμβάνειν τα έπιτήδεια, έπανελθόντας είς τας κώμας, ὅθεν οἱ ἤττους ἐῶσι λαμβάνειν, ἐκεῖ ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια ἀκούοντας, ὅ, τι τις ὑμῶν δεῖται, αίρεῖσθαι, ὅ, τι ὰν ὑμῖν δοκῆ κράτιστον είναι. καὶ ὅτφ, 6 έφη, ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἄπαντες. 'Απιόντες τοίνυν, έφη, συσκευάζεσθε, καλ έπειδαν παραγιγέλλη τις, ἔπεσθε τῷ ἡγουμένω.

Μετά ταῦτα Ξενοφών μεν ήγεῦτο, οἱ δ' εἴποντο. 7 Νέων δὲ καὶ παρ' 'Αριστάρχου ἄλλοι ἔπειθον ἀποτρέπεσθαι· οί δ' ούχ ὑπήκουον. ἐπεὶ δ' ὅσον τριάκοντα σταδίους προεληλύθεσαν, άπαντά Σεύθης. και ὁ Εενοφων ιδών αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, ὅπως ὅτι πλείστων ακουόντων είποι αὐτῷ α εδόκει συμφέρειν. επεί 8 δὲ προσηλθεν, εἶπε Εενοφών, Ἡμεῖς πορευόμεθα ὅπου μέλλει έξειν τὸ στράτευμα τροφήν εκεί δ' ακούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν τοῦ Λακωνικοῦ αίρησόμεθα α αν κράτιστα δοκή είναι. ἡν οὖν ἡμιν ἡγήση ὅπου πλείστά έστιν έπιτήδεια, ύπο σοῦ νομιοῦμεν έξενίσθαι. καὶ ο 9 Σεύθης έφη, 'Αλλά οίδα κώμας πολλάς άθρόας καί πάντα έχούσας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας ἡμῶν ὅσον διελθόντες αν ήδέως άριστώητε. Ήγου τοίνυν, έφη ό Εενοφών. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς τῆς δείλης, 10 συνήλθον οί στρατιώται, και είπε Σεύθης τοιάδε.

Έγώ, & ἄνδρες, δέομαι ύμῶν στρατεύεσθαι σὰν ἐμοί, καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῶν δώσειν τοῦς στρατιώταις κυζικηνόν, λοχαγοῦς δὲ καὶ στρατηγοῦς τὰ νομιζόμενα· ἔξω δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. σῦτα δὲ καὶ ποτὰ ὥσπερ καὶ νῦν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔξετε· ὁπόσα δ' ἀν ἀλίσκηται ἀξιώσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθίὶ μενος ὑμῶν τὸν μισθὸν πορίζω. καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ μαστεύειν· ἀν δέ τις ἀνθιστῆται, σὰν ὑμῶν πειρασίι μεθα χειροῦσθαι. ἐπήρετο ὁ Εενοφῶν, Πόσον δὲ ἀπὸ δαλάττης ἀξιώσεις συνέπεσθαί σοι τὸ στράτευμα; ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Οὐδαμῆ πλεῖον ἑπτὰ ἡμερῶν, μεῶν δὲ πολλαγῆ.

13 Μετὰ ταῦτα ἐδίδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· κὰ ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταὐτά, ὅτι παντὸς ἄξια λέγοι Σεύθης· χειμὼν γὰρ εἶη καὶ οὕτε οἴκαδε ἀποπλεῖν τῷ τοῦτο βουλομένῳ δυνατὸν εἴη, διαγενέσθαι τε ἐν φιλἰρο οὐχ οἴόν τ' εἴη, εἰ δέοι ἀνουμένους ζῆν, ἐν δὲ τἢ πολεμία διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου ἡ μόνους ὅντων ἀγαθῶν τοσούτων· εἰ δὲ μισθῶν 14 προσλήψοιντο, εὕρημα ἐδόκει εἶναι. ἐπὶ τούτοις εἶπε Εενοφῶν, Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μή, ἐπιψηφιζέτω ταῦτα. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε, καὶ ἔδοξε ταῦτα. εὐθὺς δὲ Σεύθῃ εἶπε ταῦτα, ὅτι συστρατεύσοιντο αὐτῷ.

15 Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρατηγοὺς δὲ καὶ λοχαγοὺς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθης ἐκά16 λεσε, πλησίον κώμην ἔχων. ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἡσαν ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, ἡν τις 'Ηρακλείδης Μαρωνείτης· οὖτος προσιὼν ἐνὶ ἑκάστῳ οὕστινας ῷετο ἔχειν
τι δοῦναι Σεύθη, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας,
οῖ παρῆσαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον τὸν
'Οδρυσῶν βασιλέα καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῆ
γυναικί, ἔλεγεν, ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δώδεκα

μερών ἀπὸ θαλάττης όδόν, Σεύθης δ' ἐπεὶ τὸ στράευμα τούτο είληφεν, ἄρχων έσοιτο έπι θαλάττη. ·είτων οὖν ὢν ίκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς 17 τοιείν. ἡν οὖν σωφρονήτε, τούτω δώσετε ὅ, τι ἄγετε· αὶ ἄμεινον ὑμιν διακείσεται ἡ ἐὰν Μηδόκφ τῷ πρόσω ιλκοθυτι δώτε, τούτους μέν ούτως έπειθεν, αθθις δέ 18 Γιμασίωνι τῷ Δαρδανεῖ προσελθών, ἐπεὶ ἤκουσεν αὐτῷ ίναι και εκπώματα και τάπιδας βαρβαρικάς, έλεγεν, ίτι νομίζοιτο, οπότε έπὶ δείπνον καλέσαι Σεύθης, δωρείσθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. ούτος δ' ήν μέγας Ευθάδε γένηται, ίκανδο έσται σε και οικαδε καταγαγείν καλ ενθάδε πλούσιον ποιήσαι. τοιαθτα προύμνατο ξκάστω προσίων. προσελθών δὲ καὶ Ξενοφώντι έλεγε, 19 Σύ καὶ πόλεως μεγίστης εί καὶ παρά Σεύθη τὸ σὸν δυομα μέγιστόν έστι, καὶ ἐν τῆδε τῆ χώρα ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων έλαβον, καὶ χώραν ἄξιον οὖν σοι καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμήσαι Σεύθην. εύνους δέ σοι ών 20 παραινώ ει οίδα γάρ, ὅτι ὅσφ ἀν μείζω τούτφ δωρήση, τοσούτω μείζω ύπὸ τούτου άγαθὰ πείση. ἀκούων ταθτα Εενοφών ηπόρει ου γάρ διαβεβήκει έχων έκ Παρίου εὶ μη παίδα καὶ ὅσον ἐφόδιον.

Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθου ἐπὶ τὸ δεῖπνου τῶν τε Θρακῶν 21 οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ εἴ τις πρεσβεία παρῆν ἀπὸ πόλεως, τὸ δεῖπνου μὲν ἢν καθημένοις κύκλῳ· ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν· οὖτοι δ' ἢσαν κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμῖται μεγάλοι προσπεπερονημένοι ἢσαν πρὸς τοῖς κρέασι. μάλιστα δ' 22 αἰ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους ἀεὶ ἐτίθεντο· νόμος γὰρ ἢν. καὶ πρῶτος τοῦτο ἐποίει Σεύθης· ἀνελόμενος τοὺς ἑαυτῷ παρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν καὶ διερρίπτει οἶς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὡσαύτως, ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπών. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ 23

κατὰ ταὐτὰ ἐποίουν, καθ' οθς αὶ τράπεζαι ἔκευτι 'Αρκὰς δέ τις 'Αρύστας ὄνομα, φαιγεῖν δεινός, τὸ μὰ διαρριπτεῖν εἴα χαίρειν, λαβὼν δὲ εἰς τὴν χεῖρο ὁσω τριχοίνικον ἄρτον καὶ κρέα Θέμενος ἐπὶ τὰ γόνετι 24 ἐδείπνει. κέρατα δὲ οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες εἰξε χοντο· ὁ δ' 'Αρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρε ὁ οἰνοχόος ἡκεν, εἰπεν ἰδὼν τὸν Ἐνοφῶντα οὐκίτ ἐκ πνοῦντα, 'Εκείνω, ἔφη, δός· σχολάζει γὰρ ἡδη, ἐψ 25 δὲ οὐδέπω. ἀκούσας Σεύθης τὴν φωνὴν ἠρώτε τὸ οἰνοχόον, τί λέγοι. ὁ δὲ οἰνοχόος εἶπεν· ἑλληνίζεν ἡψ ἡπίστατο. ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

ηπίστατο. ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλως ἐγένετο. Έπεὶ δὲ προὐχώρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ θρέ ໃππον έχων λευκόν, καὶ λαβών κέρας μεστόν επι Προπίνω σοι, & Σεύθη, καλ τὸν ἴππον τοῦτον δωρώ μαι, έφ' οδ και διώκων δυ αν θέλης αιρήσεις και όπο 27 χωρών οὐ μὴ δείσης τὸν πολέμιον. ἄλλος πάλι είσαγαγών ούτως έδωρήσατο προπίνων, καὶ άλλη ίμάτια τη γυναικί. και Τιμασίων προπίνων έδωρ σατο φιάλην τε άργυραν καλ τάπιδα άξίαν δέκα μύθ 28 Γνήσιππος δέ τις 'Αθηναίος αναστάς είπεν, ὅτι τὸ χαίος είη νόμος κάλλιστος τούς μεν έχοντας διδόπ τῷ βασιλεῖ τιμής ἔνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὰ βασιλέα, ΐνα καὶ ἐγώ, ἔφη, ἔχω σοι δωρεῖσθαι 🕮 29 τιμάν. ό δὲ Εενοφών ήπορεῖτο, ὅ, τι ποιήσει καὶ 🕪 ἐτύγχανεν ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιαιτάτῷ δίρος Σεύθη καθήμενος. ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αίτο τὸ κέρας ὀρέξαι τὸν οἰνοχόον. ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἡδη τὰ ύποπεπωκώς ετύγχανεν, ανέστη Βαρραλέως δεξάμενος 30 τὸ κέρας καὶ εἶπεν, Ἐγὰ δέ σοι, ὁ Σεύθη, δίδομ έμαυτον και τους έμους τούτους έταιρους φίλους είντι

πιστούς, καὶ οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλοι ἔτ 31 ἐμοῦ σοι βουλομένους φίλους εἶναι. καὶ νῦν πάρεισι οὐδέν σε προσαιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προϊέμενοι καὶ το νεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ΄ ὡς τατρφαν οὐσαν, πολλην χώραν την μεν ἀπολήψη τατρφαν οὐσαν, την δε κτήση, πολλούς δε ἴππους, τολλούς δε ἄνδρας καὶ γυναῖκας κατακτήση, οῦς οὐ ληίζεσθαι δεήσει, ἀλλ' αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρός τε δώρα. ἀναστὰς ὁ Σεύθης συνεξέπιε καὶ κατεσκε-32 δάσατο μετὰ τοῦτο τὸ κέρας. μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε οἴοις σημαίνουσιν αὐλοῦντες καὶ σάλπιγξιν ἀμοβοίναις ἡυθμούς τε καὶ οἶον μαγάδι σαλπίζοντες. καὶ αὐτὸς Σεύθης ἀναστὰς ἀνέκραγέ τε πολεμικὸν καὶ 33 εξήλατο ὥσπερ βέλος φυλαττόμενος μάλα ελαφρώς. εἰσήεσαν δε καὶ γελωτοποιοί.

'Ως δ' ην ηλιος έπι δυσμαίς, ανέστησαν οί "Ελ-34 ληνες καὶ εἶπον, ὅτι ὥρα νυκτοφύλακας καθιστάναι καὶ σύνθημα παραδιδόναι. και Σεύθην εκέλευον παραγγείλαι, όπως είς τὰ Έλληνικὰ στρατόπεδα μηδείς τῶν Θρακών είσεισι νυκτός οί τε γάρ πολέμιοι Θράκες ήμιν και ύμεις οι φίλοι. ώς δ' έξήεσαν, συνανέστη ο 35 Σεύθης οὐδέν τι μεθύοντι ἐοικώς. ἐξελθών δ' είπεν αύτους τους στρατηγούς ἀποκαλέσας, 'Ω ἄνδρες, οί πολέμιοι ήμων ούκ ζσασί πω την ήμετέραν συμμαχίαν. ην ουν έλθωμεν επ' αυτούς πρίν φυλάξασθαι ώστε μη ληφθηναι ή παρασκευάσασθαι ώστε ἀμύνασθαι, μάλιστα αν λάβοιμεν και ανθρώπους και χρήματα. συνεπήνουν ταῦτα οἱ στρατηγοὶ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, 36 ό δ' είπε, Παρασκευασάμενοι αναμενείτε εγώ δέ, όπόταν καιρὸς ή, ήξω πρὸς ύμᾶς, καὶ τοὺς πελταστάς καὶ ύμᾶς ἀναλαβών ἡγήσομαι σὺν τοῖς Θεοῖς. καὶ ὁ 37 Εενοφών είπε, Σκέψαι τοίνυν, είπερ νυκτός πορευσόμεθα, εἰ ὁ Ἑλληνικὸς νόμος κάλλιον ἔχει· μεθ' ἡμέραν μέν γὰρ ἐν ταῖς πορείαις ἡγεῖται τοῦ στρατεύματος οποίον αν άει προς την χώραν συμφέρη, έάν τε όπλιτικου εάν τε πελταστικου εάν τε ίππικου νύκτωρ δε νόμος τοις "Ελλησιν ήγεισθαί έστι το βραδύτατον. ούτω γάρ ηκιστα διασπάται τὰ στρατεύματα καὶ 38 ήκιστα λανθάνουσιν ἀποδιδράσκοντες ἀλλήλους οἱ δὲ διασπασθέντες πολλάκις καὶ περιπίπτουσιν ἀλλήλοις 39 καὶ ἀγνοοῦντες κακῶς ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν. εἔπεν οὖν Σεύθης, 'Ορθῶς τε λέγετε καὶ ἐγὼ τῷ νόμῷ τῷ ὑμετέρῷ πείσομαι. καὶ ὑμῖν μὲν ἡγεμόνας δώσω τῶν πρεσβυτάτων τοὺς ἐμπειροτάτους τῆς χώρας, αὐτὸς δ' ἐφέψομαι τελευταῖος τοὺς ἵππους ἔχων ταχὸ γὰρ πρῶτος, ἀν δέη, παρέσομαι. σύνθημα δ' εἶπον 'Αθη ναίαν κατὰ τὴν συγγένειαν. ταῦτ' εἰπόντες ἀνεπεύοντο.

- Ήνίκα δ' ην άμφι μέσας νύκτας, παρην Σεύθης 40 έχων τούς ίππέας τεθωρακισμένους καὶ τούς πελταστάς σύν τοις οπλοις. και έπει παρέδωκε τους ήγε μόνας, οἱ μὲν ὁπλιται ἡγοῦντο, οἱ δὲ πελτασταὶ εἴποντο, 41 οί δ' ίππεις ωπισθοφυλάκουν. ἐπεὶ δ' ημέρα ην, ὁ Σεύθης παρήλαυνεν είς τὸ πρόσθεν καὶ ἐπήνεσε τὸν Έλληνικον νόμον· πολλάκις γαρ έφη νύκτωρ αὐτὸς καλ σύν όλίγοις πορευόμενος αποσπασθήναι σύν τοίς ໃπποις ἀπὸ τῶν πεζῶν· νῦν δ', ὥσπερ δεῖ, ἀθρώ πάντες αμα τη ημέρα φαινόμεθα. άλλα ύμεις με περιμένετε αὐτοῦ καὶ ἀναπαύεσθε, ἐγὼ δὲ σκεψάμενος 42 τι ήξω. ταῦτ' εἰπὼν ήλαυνε δι' ὅρους ὁδόν τινα λαβών. ἐπεὶ δ' ἀφίκετο εἰς χιόνα πολλήν, ἐσκέψατο, εί είη ίχνη ἀνθρώπων ή πρόσω ήγούμενα ή εναυτία. 43 έπει δε άτριβη εώρα την όδον, ηκε ταχύ πάλιν και έλεγεν, "Ανδρες, καλώς έσται, ην θεός θέλη τούς γάρ άνθρώπους λήσομεν έπιπεσόντες. άλλ' έγὼ μὲν ἡγήσομαι τοις ίπποις, όπως, αν τινα ίδωμεν, μη διαφυγών σημήνη τοις πολεμίοις ύμεις δ' έπεσθε κάν λειφθήτε, τῶ στίβφ τῶν ἵππων ἔπεσθε. ὑπερβάντες δὲ τὰ ὄρη ήξομεν εἰς κώμας πολλάς τε καὶ εὐδαίμονας.
- 44 'Ηνίκα δ' ἢν μέσον ἡμέρας, ἤδη τε ἢν ἐπὶ τοῖς ἄκροις καὶ κατιδών τὰς κώμας ἦκεν ἐλαύνων πρὸς τοὺς

όπλίτας καὶ ἔλεγεν, 'Αφήσω ἤδη καταθείν τοὺς μὲν ίππέας είς τὸ πεδίου, τοὺς δὲ πελταστάς ἐπὶ τὰς κώμας. άλλ' ἔπεσθε ώς αν δύνησθε τάχιστα, ὅπως, ἐάν τις ύφιστήται, άλέξησθε. άκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφών 45 κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου. καὶ δς ἤρετο, Τί καταβαίνεις, έπει σπεύδειν δεί; Οίδα, έφη, ὅτι οὐκ ἐμοῦ μόνου δέη. οί δ' όπλιται θάττον δραμούνται και ήδιον, έαν και έγω πεζος ήγωμαι. μετά ταῦτα φχετο, καὶ Τιμασίων 46 μετ' αὐτοῦ ἔγων ίππεῖς ὡς τετταράκοντα τῶν Ἑλλήνων. Έενοφων δε παρηγγύησε τους είς τριάκοντα έτη παριέναι άπο των λόχων ευζώνους. και αυτός μεν ετρόχαζε τούτους έχων, Κλεάνωρ δ' ήγειτο των άλλων Έλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς κώμαις ήσαν, Σεύθης ἔχων ὅσον 47 τριάκοντα ίππέας προσελάσας είπε, Τάδε δή, & Εενοφων, α σύ έλεγες έχονται οι ανθρωποι άλλα γαρ έρημοι οἱ ἱππεῖς οἴχονταί μοι ἄλλος ἄλλη διώκων. καὶ δέδοικα μὴ συστάντες άθρόοι που κακόν τι έργάσωνται οί πολέμιοι. δεί δὲ καὶ ἐν ταῖς κώμαις καταμένειν τινάς ήμων μεσταί γάρ είσιν άνθρώπων. 'Αλλ' 48 έγω μέν, έφη ὁ Εενοφων, σύν οίς έχω τὰ ἄκρα καταλήψομαι • σύ δὲ Κλεάνορα κέλευε διὰ τοῦ πεδίου παρατειναι την φάλαγγα παρά τὰς κώμας. ἐπεὶ δὲ ταῦτα έποίησαν, συνηλίσθησαν ανδράποδα μέν ώς χίλια, βόες δὲ δισχίλιοι, πρόβατα ἄλλα μύρια. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ηὐλίσθησαν.

Τη δ' ὑστεραία κατακαύσας ὁ Σεύθης τὰς κώμας 4 παντελῶς καὶ οἰκίαν οὐδεμίαν λιπών, ὅπως φόβον ἐνθείη καὶ τοῖς ἄλλοις, οἶα πείσονται, ἀν μὴ πείθωνται, ἀπήει πάλιν. καὶ τὴν μὲν λείαν ἀπέπεμψε διατίθε- 2 σθαι Ἡρακλείδην εἰς Πέρινθον, ὅπως ἀν μισθὸς γένοιτο τοῖς στρατιώταις αὐτὸς δὲ καὶ οἱ Ἑλληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἀνὰ τὸ Θυνῶν πεδίον. οἱ δ' ἐκλιπόντες ἔφευγον εἰς τὰ ὅρη. ἡν δὲ χιῶν πολλὴ καὶ ψῦχος 3 οὕτως, ὥστε τὸ ὕδωρ, δ ἐφέροντο ἐπὶ δεῦπνον, ἐπήγνυτο

και ό οίνος ό εν τοις αγγείοις, και των Ελλήνω 4 πολλών και ρίνες άπεκαιοντο και ώτα. και τότε δήλω έγένετο, οδ ένεκα οἱ Θράκες τὰς ἀλωπεκίδας ἐπὶ τῶς κεφαλαίς φορούσι και τοίς ώσι, και χιτώνας οὐ μώνον περί τοις στέρνοις άλλα και περί τοις μηροίς, και (σ ράς μέχρι τῶν ποδῶν ἐπὶ τῶν ἵππων ἔχουσιν, ἀλλ' οἰ 5 χλαμύδας. άφιείς δε των αίχμαλώτων ο Σεύθης είς τα δρη έλεγεν, ότι, εί μη καταβήσονται οικήσοντες κα πείσονται, ότι κατακαύσει καλ τούτων τας κώμας κά τὸν σῖτον, καὶ ἀπολοῦνται τῷ λιμῷ. ἐκ τούτου κατέ βαινον και γυναίκες και παίδες και οί πρεσβύτερω οί δε νεώτεροι εν ταις υπό το όρος κώμαις ηθλίζοπι 6 και ό Σεύθης καταμαθών εκέλευσε τον Εενοφώντα τών όπλιτών τους νεωτάτους λαβόντα συνεπισπέσθαι. κά άναστάντες της νυκτός αμα τη ημέρα παρήσαν εκ τας κώμας. και οι μεν πλειστοι εξέφυγον πλησών γαρ ην το δρος. όσους δε έλαβε κατηκόντισεν αφειδίκ Σεύθης.

'Επισθένης δ' ην τις 'Ολύνθιος παιδεραστής, ής ίδων παίδα καλον ήβάσκοντα άρτι πέλτην έχοντα μέλλοντα αποθνήσκειν, προσδραμών Εενοφώντα ικ 8 τευσε βοηθήσαι παιδί καλώ. και δς προσελθών τή Σεύθη δέεται μη αποκτείναι τον παίδα, και του Έπσθένους διηγείται τὸν τρόπον, καὶ ὅτι λόχον ποτὲ συνελέξατο σκοπών οὐδεν άλλο ή εί τινες είεν καλοί, 9 και μετά τούτων ην άνηρ άγαθός. ὁ δὲ Σεύθης ήρετο, ⁹Η και θέλοις αν, ω Έπισθενες, ύπερ τούτου αποθανείν; ο δ' είπεν άνατείνας τον τράγηλον, Παίε, έφη 10 εἰ κελεύει ὁ παῖς καὶ μέλλει χάριν εἰδέναι. ἐπήρετο ό Σεύθης του παίδα, εί παίσειεν αὐτον ἀντ' ἐκείνου. ούκ εία ὁ παις, άλλ' ικέτευε μηδέ ετερον κατακοίνευ. ένταθθα δη δ 'Επισθένης περιλαβών τον παίδα είπεν, «Ωρα σοι, & Σεύθη, περὶ τοῦδέ μοι διαμάχεσθαι ^ψ 11 γαρ μεθήσω τον παίδα. ο δε Σεύθης γελών ταθη

μεν εἴα· ἔδοξε δε αὐτῷ αὐτοῦ αὐλισθηναι, ἵνα μηδ' ἐκ τούτων τῶν κωμῶν οἱ ἐπὶ τοῦ ὅρους τρέφοιντο. καὶ αὐτὸς μὲν ἐν τῷ πεδίῳ ὑποκαταβὰς ἐσκήνου, ὁ δὲ Ἐκνοφῶν ἔχων τοὺς ἐπιλέκτους ἐν τῆ ὑπὸ τὸ ὅρος ἀνωτάτω κώμη, καὶ οἱ ἄλλοι Ἑλληνες ἐν τοῖς ὀρείοις καλουμένοις Θραξὶ πλησίον κατεσκήνησαν.

'Εκ τούτου ἡμέραι τ' οὐ πολλαλ διετρίβοντο, καλ οἱ 12 ἐκ τοῦ ὅρους Θρậκες καταβαίνοντες πρὸς τὸν Σεύθην περὶ σπονδῶν καλ ὁμήρων διεπράττοντο. καλ ὁ Ἐενοφῶν ἐλθὰν ἔλεγε τῷ Σεύθη, ὅτι ἐν πονηροῖς τόποις σκηνοῖεν καλ πλησίον εἶεν οἱ πολέμιοι ' ἢδιόν τ' ἄν ἔξω αὐλίζεσθαι ἔφη ἐν ἐχυροῖς χωρίοις μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς στεγνοῖς, ὅστε ἀπολέσθαι. ὁ δὲ βαρρεῖν ἐκέλενε καλ 13 ἔδειξεν ὁμήρους παρόντας αὐτῷ. ἐδέοντο δὲ καλ τοῦ Εενοφῶντος καταβαίνοντές τινες τῶν ἐκ τοῦ ὄρους συμπρᾶξαί σφισι τὰς σπονδάς. ὁ δ' ὡμολόγει καλ βαρρεῖν ἐκέλενε καλ ἠγγυᾶτο μηδὲν αὐτοὺς κακὸν πείσεσθαι πειθομένους Σεύθη. οἱ δ' ἄρα ταῦτ' ἔλεγον κατασκοπῆς ἕνεκα.

Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο· εἰς δὲ τὴν ἐπιοῦ-14 σαν νύκτα ἐπιτίθενται ἐλθόντες ἐκ τοῦ ὅρους οἱ Θυνοί. καὶ ἡγεμὼν μὲν ἡν ὁ δεσπότης ἑκάστης τῆς οἰκίας· χαλεπὸν γὰρ ἡν ἄλλως τὰς οἰκίας σκότους ὅντος ἀνευρίσκειν ἐν ταῖς κώμαις· καὶ γὰρ αἱ οἰκίαι κύκλῳ περιεσταύρωντο μεγάλοις σταυροῖς τῶν προβάτων ἕνεκα. ἐπεὶ δ' ἐγένοντο, κατὰ τὰς θύρας ἑκάστου 15 τοῦ οἰκήματος, οἱ μὲν εἰσηκόντιζον, οἱ δὲ τοῖς σκυτάλοις ἔβαλλον, ὰ ἔχειν ἔφασαν ὡς ἀποκόψοντες τῶν δοράτων τὰς λόγχας, οἱ δ' ἐνεπίμπρασαν, καὶ Εενοφῶντα ὀνομαστὶ καλοῦντες ἐξιόντα ἐκέλευον ἀποθνήσκειν, ἡ αὐτοῦ ἔφασαν κατακαυθήσεσθαι αὐτόν. καὶ 16 ἡδη τε διὰ τοῦ ὀρόφου ἐφαίνετο πῦρ, καὶ ἐντεθωρακισμένοι οἱ περὶ Εενοφῶντα ἔνδον ἦσαν ἀσπίδας καὶ μαχαίρας καὶ κράνη ἔγοντες, καὶ Σιλανὸς Μακέστιος

έτων ήδη ώς δετωκαίδεκα ών σημαίνει τή σάλπης: καλ εὐθὺς ἐκπηδώσιν ἐσπασμένοι τὰ ξίφη καλ οί ἐι 17 των άλλων σκηνωμάτων. οι δε Θράκες φείγουσα, ώσπερ δή τρόπος ήν αὐτοῖς, ὅπισθεν περιβαλλόμενοι τας πέλτας και αυτών υπεραλλομένων τους σταυροκ ελήφθησάν τινες κρεμασθέντες ενεγομένων των πελτώ τοις σταυροίς οι δέ και ἀπέθανον διαμαρτόντες τών 18 εξόδων οι δε "Ελληνες εδίωκον έξω της κώμης. τω δὲ Θυνῶν ὑποστραφέντες τινὲς ἐν τῷ σκότει τοκ παρατρέχοντας παρ' οἰκίαν καιομένην ἡκόντιζον είς τὸ φως έκ του σκότους και έτρωσαν Ίερωνυμόν τε Είν δέα λοχαγόν και Θεογένην Λοκρόν λογαγόν ἀπέθακ δε ούδείς κατεκαύθη μέντοι καὶ εσθής τινων καὶ σκών 19 Σεύθης δε ήκε βοηθήσων σύν έπτα ίππεῦσι τοῦς πρέ τοις καλ τον σαλπιγκτην έχων τον Θράκιον. και έπε περ ήσθετο, δσονπερ χρόνον έβοήθει, τοσούτον καλ τὸ κέρας ἐφθέγγετο αὐτῶ. ὥστε καὶ τοῦτο φόβου συμπαρέσχε τοις πολεμίοις. ἐπεὶ δ' ήλθεν, ἐδεξι οῦτό τε καὶ ἔλεγεν, ὅτι οἴοιτο τεθνεῶτας πολλοὺς είν ρήσειν.

σασθαι αὐτοὺς τῆς ἐπιθέσεως. ὁ δ' εἶπεν, 'Αλλ' ἔγωγε 24 ἐκανὴν νομίζω καὶ νῦν δίκην ἔχειν, εἰ οὖτοι δοῦλοι ἔσονται ἀντ' ἐλευθέρων. συμβουλεύειν μέντοι ἔφη αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὁμήρους λαμβάνειν τοὺς δυνατωτάτους κακόν τι ποιεῖν, τοὺς δὲ γέροντας οἴκοι ἐᾶν. οἱ μὲν οὖν ταύτη πάντες δὴ προσωμολόγουν.

'Υπερβάλλουσι δὲ πρὸς τοὺς ὑπὲρ Βυζαντίου Θρậ- 5 κας είς τὸ Δέλτα καλούμενον αυτη δ' ην οὐκέτι άργη Μαισάδου, άλλὰ Τήρους τοῦ 'Οδρύσου [, άργαίου τινός]. καὶ ὁ Ἡρακλείδης ἐνταῦθα ἔχων τὴν τιμὴν τῆς 2 λείας παρήν, και Σεύθης έξαγαγών ζεύγη ήμιονικά τρία, οὐ γὰρ ἡν πλείω, τὰ δὲ ἄλλα βοεικά, καλέσας Έενοφωντα έκέλευε λαβείν, τὰ δὲ ἄλλα διανείμαι τοίς στρατηγοίς καὶ λογαγοίς. Ξενοφών δὲ εἶπεν, Ἐμοὶ 3 μέν τοίνυν άρκει και αὐθις λαβείν τούτοις δὲ τοίς στρατηγοίς δωρού, οί σὺν ἐμοὶ ἠκολούθησαν, καὶ λοχαγοίς. καὶ τῶν ζευγῶν λαμβάνει ἐν μὲν Τιμασίων ὁ 4 Δαρδανεύς, εν δε Κλεάνωρ ο 'Ορχομένιος, εν δε Φρυνίσκος ο 'Αγαιός τα δε βοεικά ζεύγη τοῖς λογαγοῖς κατεμερίσθη. τον δε μισθον αποδίδωσιν εξεληλυθότος ήδη του μηνός είκοσι μόνον ήμερων ό γαρ 'Ηρακλείδης έλεγεν, ὅτι οὐ πλεῖον ἐμπολήσαι. ὁ οὖν Ξενοφών 5 άχθεσθείς είπεν επομόσας, Δοκείς μοι, & Ήρακλείδη, ούγ ώς δεί κήδεσθαι Σεύθου εί γαρ εκήδου, ήκες αν φέρων πλήρη τὸν μισθὸν καὶ προσδανεισάμενος, εἰ μὴ άλλως έδύνω, καὶ ἀποδόμενος τὰ ἐαυτοῦ ἱμάτια.

Ἐντεῦθεν ὁ Ἡρακλείδης ἠχθέσθη τε καὶ ἔδεισε, 6 μὴ ἐκ τῆς Σεύθου φιλίας ἐκβληθείη, καὶ ὅ,τι ἐδύνατο ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας Εενοφῶντα διέβαλλε πρὸς Σεύθην. οἱ μὲν δὴ στρατιῶται Εενοφῶντι ἐνεκάλουν, 7 ὅτι οὐκ εἶχον τὸν μισθόν. Σεύθης δὲ ἤχθετο αὐτῷ, ὅτι ἐντόνως τοῦς στρατιώταις ἀπήτει τὸν μισθόν. καὶ τέως 8 μὲν ἀεὶ ἐμέμνητο ὡς, ἐπειδὰν ἐπὶ βάλατταν ἀπέλθη, παραδώσειν αὐτῷ Βισάνθην καὶ Γάνον καὶ Νέον

τείχος · ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου οὐδενὸς ἔτι τούτω ἐμέμνητο. ὁ γὰρ 'Ηρακλείδης καὶ τοῦτο διεβεβλήκε, ὡς οὐκ ἀσφαλὲς εἴη τείχη παραδιδόναι ἀνδρὶ δύναμι

ἔχοντι.

Έκ τούτου ὁ μὲν Εενοφῶν ἐβουλεύετο, τί χρὶ ποιείν περί του έτι άνω στρατεύεσθαι · ὁ δ' Ἡρακλεί δης είσαγαγών τούς άλλους στρατηγούς πρός Σείθη λέγειν τε ἐκέλευεν αὐτούς, ὅτι οὐδὲν ἄν ἦττον σφέκ άγάγοιεν την στρατιάν η Εενοφών, τόν τε μισθον ύπισχυείτο αὐτοίς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἔκπλεων πωέ σεσθαι δυοίν μηνοίν, και συστρατεύεσθαι εκέλεικ. 10 καὶ ὁ Τιμασίων είπεν, Ἐγὼ μὲν τοίνυν οὐδ', ἄν πέντε μηνών μισθός μέλλη είναι, στρατευσαίμην αν άνει Εενοφώντος. και ό Φρυνίσκος και ό Κλεάνωρ συνω 11 μολόγουν τῷ Τιμασίωνι. ἐντεῦθεν ὁ Σεύθης ἐλοιδόρει τον 'Ηρακλείδην, ότι οὐ παρεκάλει καὶ Εενοφώντα έκ δὲ τούτου παρακαλοῦσιν αὐτὸν μόνον. ὁ δὲ γνοίκ τοῦ Ἡρακλείδου τὴν πανουργίαν, ὅτι βούλοιτο αὐτὸν διαβάλλειν πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγούς, παρέρχεται λαβών τούς τε στρατηγούς πάντας και τούς λοχαγούς. 12 καὶ ἐπεὶ πάντες ἐπείσθησαν, συνεστρατεύοντο, καὶ άφικνουνται εν δεξιά έχοντες τον Πόντον διά των Με λινοφάγων καλουμένων Θρακών είς του Σαλμυδησσών. ένθα των είς τὸν Πόντον πλεουσων νεων πολλαί ὀκέλ λουσι και εκπίπτουσι τέναγος γάρ εστιν επί πάμ 13 πολυ της θαλάττης. και οι Θράκες οι κατά ταύτα οικούντες στήλας δρισάμενοι τα καθ' αυτούς εκπίπτοντα έκαστοι ληίζονται τέως δε έλεγον, πρίν ορί σασθαι, άρπάζοντας πολλούς ύπ' άλλήλων ἀποθνή-14 σκειν. ἐνταῦθα εδρίσκοντο πολλαλ μὲν κλίναι, πολλά δὲ κιβώτια, πολλαί δὲ βίβλοι γεγραμμέναι, καὶ τάλλο πολλά όσα ἐν ξυλίνοις τεύχεσι ναύκληροι ἄγουσι. έντεθθεν ταθτα καταστρεψάμενοι ἀπήεσαν πάλυ. 15 ένθα δη Σεύθης είχε στράτευμα ήδη πλέον τοῦ Έλλη

νικου· ἔκ τε γὰρ 'Οδρυσῶν πολὶ ἔτι πλείους καταβεβήκεσαν καὶ οἱ ἀεὶ πειθόμενοι συνεστρατεύοντο. κατηυλίσθησαν δ' ἐν τῷ πεδίῳ ὑπὲρ Σηλυβρίας ὅσον τριάκοντα σταδίους ἀπέχοντες τῆς βαλάττης. καὶ 16 μισθὸς μὲν οὐδείς πω ἐφαίνετο· πρὸς δὲ τὸν Ἐενοφῶντα οἴ τε στρατιῶται παγχαλέπως εἶχον ὅ τε Σεύθης οὐκέτι οἰκείως διέκειτο, ἀλλ' ὁπότε συγγενέσθαι αὐτῷ βουλόμενος ἔλθοι, πολλαὶ ἤδη ἀσχολίαι ἐφαίνοντο.

'Εν τούτφ τῷ χρόνφ σχεδὸν ἤδη δύο μηνῶν ὄντων 6 άφικνείται Χαρμίνός τε ὁ Λάκων και Πολύνικος παρά Θίβρωνος, και λέγουσιν, ότι Λακεδαιμονίοις δοκεί στρατεύεσθαι έπὶ Τισσαφέρνην, καὶ Θίβρων ἐκπέπλευκεν ώς πολεμήσων, καὶ δείται ταύτης της στρατιάς καὶ λέγει, ότι δαρεικός εκάστω έσται μισθός του μηνός, καλ τοις λοχαγοίς διμοιρία, τοις δέ στρατηγοίς τετραμοιρία. ἐπεὶ δ' ηλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθὺς ὁ Ἡρα- 2 κλείδης πυθόμενος, δτι έπὶ τὸ στράτευμα ήκουσι, λέγει τῷ Σεύθη, ὅτι κάλλιστον γεγένηται οἱ μὲν γὰρ Λακεδαιμόνιοι δέονται τοῦ στρατεύματος, σὰ δὲ οὐκέτι δέη: άποδιδούς δὲ τὸ στράτευμα χαριεί αὐτοίς, σὲ δὲ οὐκέτι ἀπαιτήσουσι τὸν μισθόν, ἀλλ' ἀπαλλάξονται ἐκ τῆς χώρας. ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κελεύει παράγειν 3 καὶ ἐπεὶ εἶπον, ὅτι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἥκουσιν, ἔλεγεν, ότι τὸ στράτευμα ἀποδίδωσι, φίλος τε καὶ σύμμαχος είναι βούλεται. καλεί τε αὐτοὺς ἐπὶ ξένια καὶ ἐξένιζε μεγαλοπρεπώς. Ξενοφώντα δε οὐκ εκάλει, οὐδε 4 τῶν ἄλλων στρατηγών οὐδένα. ἐρωτώντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, τίς ἀνηρ είη Εενοφών, ἀπεκρίνατο, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα εἴη οὐ κακός, φιλοστρατιωτης δέ καὶ δια τούτο γειρόν έστιν αὐτώ. και οι είπον, 'Αλλ' ή δημαγωγεί ὁ ἀνηρ τοὺς ἄνδρας; καὶ ὁ Ἡρακλείδης, Πάνυ μέν ουν, έφη. 'Αρ' ουν, έφασαν, μη και ήμιν 5 έναντιώσεται της άπαγωγης; 'Αλλ' ην ύμεις, έφη ό

Ήρακλείδης, συλλέξαντες αὐτοὺς ὑποσχήσθε τὸν μισθόν, ὀλύγον ἐκείνο προσχύντες ἀποδραμοῦνται σὰν 6 ὑμῖν. Πῶς οἰν ἄν, ἔφασαν, ἡμῖν συλλεγεῖεν; Αὔριον ὑμᾶς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, πρωὶ ἄξομεν πρὸς αὐτούς καὶ οἶδα, ἔφη, ὅτι, ἐπειδὰν ὑμᾶς ἴδωσιν, ἄσμενοι συκδραμοῦνται. αὕτη μὲν ἡ ἡμέρα οὕτως ἔληξε.

Τη δ' υστεραία άγουσιν έπι το στράτευμα τους Δάκωνας Σεύθης τε καὶ Ἡρακλείδης, καὶ συλλέγεται ή στρατιά. τω δε Λάκωνε ελεγέτην, ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεί πολεμείν Τισσαφέρνει τῷ ὑμᾶς ἀδικήσαντι ην οδν ίητε σύν ημίν, τόν τε έχθρον τιμωρήσεσθε καὶ δαρεικὸν εκαστος οἴσει τοῦ μηνὸς ὑμῶν, λογαγὸς δὲ τὸ 8 διπλούν, στρατηγός δέ τὸ τετραπλούν. καὶ οί στρατιώται ἄσμενοί τε ήκουσαν καὶ εὐθὺς ἀνίσταταί τκ τῶν `Αρκάδων τοῦ Εενοφωντος κατηγορήσων. δὲ καὶ Σεύθης, βουλόμενος είδέναι, τί πραγθήσεται, καὶ ἐν ἐπηκόφ εἰστήκει ἔχων έρμηνέα. Ευνίει δὲ καὶ 9 αὐτὸς έλληνιστὶ τὰ πλείστα. ἔνθα δὴ λέγει ὁ ᾿Αρκάς. 'Αλλ' ήμεις μέν, ὁ Λακεδαιμόνιοι, και πάλαι αν ήμεν παρ' ύμιν, εί μη Εενοφων ήμας δεύρο πείσας απήγαγεν, ένθα δη ήμεις μεν τον δεινον χειμώνα στρατευόμενοι καλ νύκτα καλ ήμέραν οὐδεν πεπαύμεθα· ὁ δε τούς ήμετέρους πόνους έχει και Σεύθης έκεινον μέν 10 ίδία πεπλούτικεν, ήμας δὲ ἀποστερεῖ τὸν μισθόν · ώστε ο γε πρώτος λέγων έγω μέν, εί τοῦτον ίδοιμι καταλευσθέντα καὶ δόντα δίκην ὧν ήμᾶς περιείλκε, καὶ τὸν μισθον αν μοι δοκώ έχειν καὶ οὐδεν έπὶ τοῖς πεπονημένοις ἄχθεσθαι. μετά τοῦτον ἄλλος ἀνέστη δμοίως καὶ ἄλλος. ἐκ δὲ τούτου Ξενοφῶν ἔλεξεν ὧδε.

1 'Αλλὰ πάντα μὲν ἄρα ἄνθρωπον ὅντα προσδοκῶν δεῖ, ὁπότε γε καὶ ἐγὼ νῦν ὑφ' ὑμῶν αἰτίας ἔχω ἐν ῷ πλείστην προθυμίαν ἐμαυτῷ γε δοκῶ συνειδέναι περὶ ὑμῶς παρεσχημένος. ἀπετραπόμην μέν γε ἤδη οἴκαδε ὡρμημένος, οὐ μὰ τὸν Δία οὔτοι πυνθανόμενος ὑμῶς

το πράττειν, άλλα μαλλον ακούων εν απόροις είναι, ύς ώφελήσων, εί τι δυναίμην. ἐπεὶ δὲ ἢλθον, Σεύθου 12 ουτουί πολλούς άγγέλους πρός έμε πέμποντος καί τολλά ύπισχνουμένου μοι, εί πείσαιμι ύμας πρός αὐον έλθειν, τούτο μέν ούκ έπεχείρησα ποιείν, ώς αύτοί μεις επίστασθε, ήγον δε όθεν ωόμην τάχιστ' αν ύμας ις τὴν Ἀσίαν διαβῆναι. ταῦτα γὰρ καὶ βέλτιστα νόμιζον ύμιν είναι και ύμας ήδειν βουλομένους. ἐπεί 13 ' 'Αρίσταρχος έλθων σύν τριήρεσιν έκώλυε διαπλείν ιας, εκ τούτου, όπερ είκὸς δήπου ήν, συνέλεξα ύμας, τως βουλευσαίμεθα, δ, τι χρή ποιείν. οὐκοῦν ὑμεῖς 14 ιούοντες μεν 'Αριστάρχου επιτάττοντος ύμιν είς Χερνησον πορεύεσθαι, ακούοντες δε Σεύθου πείθοντος υτώ συστρατεύεσθαι, πάντες μέν έλέγετε σύν Σεύθη ιαι, πάντες δ' έψηφίσασθε ταῦτα. τί οὖν ἐγὼ ἐνύθα ήδίκησα άγαγων ύμας ένθα πασιν ύμιν έδόκει; εί γε μην ψεύδεσθαι ήρξατο Σεύθης περί του μι- 15 οῦ, εἰ μὲν ἐπαινῶ αὐτόν, δικαίως ἄν με καὶ αἰτιῷσθε ι μισοίτε· εί δὲ πρόσθεν αὐτῷ πάντων μάλιστα φί-: ων νυν πάντων διαφορώτατός είμι, πως αν έτι αίως ύμας αἰρούμενος αντί Σεύθου ὑφ' ὑμῶν αἰτίαν ιμι περί ων πρός τουτον διαφέρομαι; άλλ' είποιτε 16 ότι έξεστι καὶ τὰ ὑμέτερα ἔχοντα παρὰ Σεύθου νάζειν. οὐκοῦν δήλον τοῦτό γε, ὅτι, εἴπερ ἐμοὶ λει τι Σεύθης, οὐχ οὕτως ἐτέλει δήπου, ώς ὧν τε ὶ δοίη στέροιτο καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀποτίσειεν, ἀλλ' οἶ-. εί έδίδου, έπὶ τούτφ ἂν έδίδου, ὅπως ἐμοὶ δοὺς υ μη ἀποδοίη υμίν το πλείον. εί τοίνυν ουτως 17 ν οἴεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν αὐτίκα μάλα ματαίαν ταύτην πράξιν άμφοτέροις ημίν ποιησαι, έαν πράτε αὐτὸν τὰ χρήματα. δηλον γάρ, ὅτι Σεύθης, εἰ τι παρ' αὐτοῦ, ἀπαιτήσει με, καὶ ἀπαιτήσει μέντοι ίως, έὰν μὴ βεβαιῶ τὴν πρᾶξιν αὐτῷ, ἐφ' ή ἐδωρουν. άλλα πολλού μοι δοκώ δείν τα ύμέτερα έχειν 18

όμνύω γάρ ύμιν θεούς άπαντας και πάσας μηδ' α έμοι ίδια ύπέσγετο Σεύθης έγειν· πάρεστι δε καλ αὐτος καλ 19 ἀκούων σύνοιδέ μοι, εἰ ἐπιορκῶ · ໂνα δὲ μᾶλλον θαυμάσητε, συνεπόμνυμι μηδέ α οί άλλοι στρατηγοί έλεβον είληφέναι, μη τοίνυν μηδέ όσα των λογαγών ένω. 20 καλ τί δή ταῦτ' ἐποίουν ; ῷμην, ὡ ἄνδρες, ὅσφ μᾶλλοι συμφέροιμι τούτφ την τότε πενίαν, τοσούτφ μάλλο αὐτὸν φίλον ποιήσεσθαι, ὁπότε δυνασθείη. Εγώ δε άμα τε αὐτὸν ὁρώ εὐ πράττοντα, καὶ γυγνώσκω δή 21 αὐτοῦ τὴν γνώμην. εἶποι δή τις ἄν, οὔκουν αἰσγύη ούτω μωρώς έξαπατώμενος; ναλ μά Δία ήσχυνόμην μέντοι, εί ὑπὸ πολεμίου γε ὄντος ἐξηπατήθην· φίλφ δε δυτι εξαπαταν αξοχιόν μοι δοκεί είναι ή εξαπα-22 τασθαι. ἐπεί, εί γε πρὸς φίλους ἐστὶ φυλακή, πάσαν οίδα ύμας φυλαξαμένους ώς μη παρασχείν τούτφ πρόφασιν δικαίαν μη ἀποδιδόναι ύμιν α ύπέσχετο ούτε γαρ ήδικήσαμεν τούτον ούδεν ούτε κατεβλακεύσαμεν τὰ τούτου οὐδὲ μὴν κατεδειλιάσαμεν οὐδὲν ἐφ' ὅ, τι 23 ήμας ούτος παρεκάλεσεν. άλλά, φαίητε άν, έδει τὰ ένέχυρα τότε λαβείν, ώς μηδ', εί έβούλετο, έδύνατο έξαπαταν, πρὸς ταῦτα δὲ ἀκούσατε α είγω οὐκ ἄν ποτε είπον τούτου έναντίον, εί μή μοι παντάπασιν άγνώμονες έδοκείτε είναι ή λίαν είς έμε άχάριστοι 24 αναμνήσθητε γάρ, εν ποίοις τισί πράγμασιν όντες έτυγγάνετε, έξ ων ύμας έγω ανήγαγον προς Σεύθην. ούκ είς μεν Πέρινθον, εί προσήτε τή πόλει, 'Αρίσταρχος ύμας ο Λακεδαιμόνιος ούκ εία είσιέναι αποκλείσας τας πύλας, υπαίθριοι δ' έξω έστρατοπεδεύετε, μέσος δὲ χειμών ήν, ἀγορά δὲ ἐχρῆσθε σπάνια μὲν ὁρῶντες 25 τὰ ὤνια, σπάνια δ' ἔχουτες, ὅτων ἀνήσεσθε, ἀνάγκη δε δυ μένειν επί Θράκης τριήρεις γαρ εφορμούσαι εκώλυον διαπλείν· εί δε μένοι τις, εν πολεμία είναι, 26 ένθα πολλοί μεν ίππεις ήσαν εναντίοι, πολλοί δε πελτασταί, ήμιν δε όπλιτικον μεν ήν, οδ άθρόοι μεν ἰόντες

ι τας κώμας ίσως αν έδυνάμεθα σίτον λαμβάνειν δέν τι ἄφθονον, ὅτφ δὲ διώκοντες αν ἡ ἀνδράποδα πρόβατα κατελαμβάνομεν οὐκ ἡν ἡμιν οὕτε γὰρ πικον ούτε πελταστικον έτι έγω συνεστηκός κατέεί οὖν ἐν τοιαύτη ἀνάγκη ὄντων 27 βον παρ' ύμιν. ων μηδ' όντιναουν μισθόν προσαιτήσας Σεύθην σύμχον ύμιν προσέλαβον, έχοντα και ίππέας και πελττάς, ων ύμεις προσεδείσθε, ή κακώς αν εδόκουν ν βεβουλεύσθαι πρὸ ύμῶν : τούτων γὰρ δήπου 28 νωνήσαντες και σίτον άφθονώτερον έν ταίς κώμαις ίσκετε δια τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς Θράκας κατά ουδήν μάλλον φεύγειν, καὶ προβάτων καὶ ἀνδραων μαλλον μετέσχετε. και πολέμιον οὐκέτι οὐ-29 ι έωρωμεν, επειδή το ίππικον ήμιν προσεγένετο. ς δε θαρραλέως ήμιν εφείποντο οι πολέμιοι καλ ικώ και πελταστικώ κωλύοντες μηδαμή κατ' όλίι ἀποσκεδαννυμένους τὰ ἐπιτήδεια ἀφθονώτερα ς πορίζεσθαι. εί δὲ δὴ ὁ συμπαρέχων ὑμῖν ταύ-30 την ασφάλειαν μη πάνυ πολύν μισθόν προσετέλει ασφαλείας, τοῦτο δη τὸ σχέτλιον πάθημα καὶ διὰ ο ούδαμή οἴεσθε χρήναι ζώντα έμὲ ἐᾶν εἶναι; νῦν 31 η πως απέργεσθε; ου διαγειμάσαντες μεν εν νοις τοις επιτηδείοις, περιττον δ' έχοντες τουτο, ελάβετε παρά Σεύθου; τὰ γὰρ τῶν πολεμίων ανάτε. και ταῦτα πράττοντες οὖτε ἄνδρας ἐπείύμων αὐτων ἀποθανόντας οὕτε ζωντας ἀπεβάλέτε. τι καλὸν πρὸς τοὺς ἐν τῆ ᾿Ασία βαρβάρους ἐπέ-32 το ύμιν, ού και έκεινο σων έχετε και προς έκεινοις ίλλην εὔκλειαν προσειλήφατε καὶ τοὺς ἐν τῷ Εὐ-Θράκας, έφ' οθς έστρατεύσασθε, κρατήσαντες; ιεν ύμας φημι δικαίως, αν, ων εμοί χαλεπαίνετε, ν τοις θεοίς χάριν είδέναι ώς άγαθων. και τὰ μεν 33 έτερα τοιαθτα. άγετε δὲ πρὸς θεῶν καὶ τὰ ἐμὰ ισθε ώς έχει. έγω γάρ, ότε μεν πρότερον ἀπηρα

οίκαδε, έχων μεν έπαινον πολύν πρός ύμων άπεπορευσ μην, έγων δὲ δι' ὑμᾶς καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εύκλειαν. ἐπιστευόμην δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐ γὰρ 34 αν με επεμπον πάλιν πρὸς ύμας. νῦν δὲ ἀπέρχομα πρός μεν Λακεδαιμονίους υφ' υμών διαβεβλημένος, Σεύθη δὲ ἀπηχθημένος ὑπὲρ ὑμῶν, δν ἤλπιζον εὖ ποή σας μεθ' ύμῶν ἀποστρόφην καὶ έμοὶ καλήν καὶ παισώ, 35 εἰ γένοιντο, καταθήσεσθαι. ύμεῖς δ', ύπερ ών ἐκὸ απήχθημαί τε πλείστα και ταθτα πολύ κρείττοσο έμαυτοῦ, πραγματευόμενός τε οὐδὲ νῦν πω πέπαυμα δ, τι δύναμαι ἀγαθὸν ὑμῖν, τοιαύτην ἔχετε γνώμην περὶ 36 έμου. άλλ' έχετε μέν με ούτε φεύγοντα λαβόντες ούπ ἀποδιδράσκοντα· ἡν δὲ ποιήσητε ἃ λέγετε, ἴστε, ὅτι άνδρα κατακανόντες έσεσθε πολλά μεν δή προ ύμων άγρυπνήσαντα, πολλά δὲ σὺν ὑμῖν πονήσαντα καὶ κικ δυνεύσαντα καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ παρὰ τὸ μέρος, θεῶν δ' ίλεων δυτών καὶ τρόπαια βαρβάρων πολλά δή σύν ύμιν στησάμενον, δπως δέ γε μηδενί των Έλλήνων πολέμιοι γένοισθε, παν όσον έγω έδυναμην προς ύμας 37 διατεινάμενον. καὶ γὰρ οὖν νῦν ὑμῖν ἔξεστιν ἀνεπιλή πτως πορεύεσθαι όπη αν έλησθε και κατά γην και κατά βάλατταν. ύμεις δέ, ὅτι πολλή ύμιν εὐπορία φαίνεται, καὶ πλέετε ἔνθα δὴ ἐπεθυμεῖτε πάλαι, δέον ταί τε ύμων οι μέγιστον δυνάμενοι, μισθός δε φαίνεται ήγεμόνες δὲ ήκουσι Λακεδαιμόνιοι οἱ κράτιστοι νομιζόμενοι είναι, νῦν δὴ καιρὸς ὑμῖν δοκεῖ είναι ὡς τάχι-38 στα έμε κατακανείν ; ού μην ὅτε γε ἐν τοῖς ἀπόροκ ημεν, ω πάντων μνημονικώτατοι, άλλα και πατέρα έμε εκαλείτε και άει ώς εὐεργέτου μεμνήσθαι ύπισχνείσθε. οὐ μέντοι ἀγνώμονες οὐδὲ οὖτοί εἰσιν οἱ νθε ηκοντες εφ' ύμας ωστε, ως εγω οίμαι, οὐδε τούτος δοκείτε βελτίονες είναι τοιούτοι όντες περί έμέ. ταύτ είπων έπαύσατο.

39 Χαρμίνος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀναστὰς εἶπεν, ἀλλ

ι τω σιώ, έμολ μέντοι, [ω' ἄνδρες,] οὐ δικαίως δοκείτε ο ανδρί τούτω χαλεπαίνειν έχω γαρ και αὐτὸς αὐτῷ ιρτυρήσαι. Σεύθης γάρ έρωτώντος έμου και Πολυου περί Εενοφώντος, τίς ανήρ είη, άλλο μέν οὐδεν ε μέμψασθαι, άγαν δε φιλοστρατιώτην έφη αὐτὸν αι· διὸ καὶ χειρον αὐτῷ είναι πρὸς ήμῶν τε τῶν κεδαιμονίων καὶ πρὸς αὐτοῦ. ἀναστὰς ἐπὶ τούτω 40 ρύλοχος Λουσιάτης 'Αρκάς είπε, Καὶ δοκεί γέ μοι, ρες Λακεδαιμόνιοι, τοῦτο ύμας πρώτον ήμων στραήσαι, παρά Σεύθου ήμιν τον μισθον άναπράξαι ή ντος ή ἄκοντος, καὶ μὴ πρότερον ἡμᾶς ἀπαγαγείν. λυκράτης δε 'Αθηναίος είπεν αναστάς ύπερ Εενο-41 τος, 'Ορώ γε μήν, έφη, & ἄνδρες, καὶ 'Ηρακλείδην ιθθα παρόντα, δς παραλαβών τὰ χρήματα, ἃ ήμεῖς νήσαμεν, ταθτα ἀποδόμενος οθτε Σεύθη ἀπέδωκεν : ἡμῖν τὰ γυγνόμενα, ἀλλ' αὐτὸς κλέψας πέπαται. ὖν σωφρονῶμεν, ἐξόμεθα αὐτοῦ· οὐ γὰρ δὴ οὖτός Θράξ έστιν, άλλ' "Ελλην ών "Ελληνας ἔφη, εî.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἡρακλείδης μάλα ἐξεπλάγη 42 τροσελθὼν τῷ Σεύθη λέγει, Ἡμεῖς ἡν σωφρονῶμεν, εν ἐντεῦθεν ἐκ τῆς τοὐτων ἐπικρατείας. καὶ ἀναες ἐπὶ τοὺς ἵππους ῷχοὐτο ἀπελαύνοντες εἰς τὸ ὑν στρατόπεδον. καὶ ἐιτεῦθεν Σεύθης πέμπει 43 εξέλμην τὸν ἑαυτοῦ ἑρμηνέα πρὸς Εενοφῶντα καὶ ει αὐτὸν καταμεῖναι παρ' ἐαυτῷ ἔχοντα χιλιους ας, καὶ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τά τε χωρία ὶ θαλάττη καὶ τἄλλα ἀζητέσχετο. καὶ ἐν ἀπορποιησάμενος λέγει, ὅτι ἀκήκοε Πολυνίκου, ὡς, εἰ ίριος ἔσται Λακεδαιμονίοις, σαφῶς ἀποθανοῖτο ἱβρωνος. ἐπέστελλον δὲ ταῦτα καὶ ἄλλοι πολ-44 ενοφῶντι, ὡς διαβεβλημένος εἰη καὶ φυλάτδέοι. ὁ δὲ ἀκούων ταῦτα δύο ἱερεῖα λαβὼν τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ, πότερά οἱ λῷον καὶ ἄμεινον

είη μένειν παρά Σεύθη έφ' οίς Σεύθης λέγει ή ἀπίενει σύν τῷ στρατεύματι. ἀναιρεῖ αὐτῷ ἀπιέναι.

Έντεῦθεν Σεύθης μεν απεστρατοπεδεύσατο προσωτέρω· οι δὲ "Ελληνες ἐσκήνησαν εἰς κώμας ὅθε έμελλον πλείστα επισιτισάμενοι επί θάλατταν ήξεω. αί δὲ κώμαι αὐται ήσαν δεδομέναι ὑπὸ Σεύθου Μηδο-2 σάδη. όρων ουν ο Μηδοσάδης δαπανώμενα τὰ έαυτοῦ έν ταις κώμαις ύπο των Έλλήνων χαλεπώς έφερε καλ λαβών ἄνδρα 'Οδρύσην δυνατώτατον των ἄνωθο καταβεβηκότων καὶ ίππέας δσον τριάκουτα έρχετα καλ προκαλείται Βενοφώντα έκ του Ελληνικού στροτεύματος. καὶ δς λαβών τινας τῶν λογαγῶν καὶ ἄλ-3 λους των επιτηδείων προσέρχεται. ένθα δη λέγει Μηδοσάδης, 'Αδικείτε, & Ξενοφών, τὰς ήμετέρας κώ μας πορθούντες. προλέγομεν ούν ύμιν, έγώ τε ύπερ Σεύθου καὶ όδε ὁ ἀνὴρ παρὰ Μηδόκου ήκων τοῦ ἄνω βασιλέως, ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας εἰ δὲ μή, οὐκ ἐπι τρέψομεν ύμιν, άλλ', έαν ποιήτε κακώς την ήμετέραν γώραν, ώς πολεμίους άλεξόμεθα.

4 'Ο δὲ Ἐνοφῶν ἀκούσας ταῦτα εἶπεν, 'Αλλὰ σὰ μὲν τοιαῦτα λέγοντι καὶ ἀποκρίνασθαι χαλεπόν· τοῦδε δ' ἔνεκα τοῦ νεανίσκου λέξω, ἵν' εἰδῆ, οἰοί τε ὑμεῖς ἐστε 5 καὶ οἰοι ἡμεῖς. ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, πρὶν ὑμῖν φίλω γενέσθαι ἐπορευόμεθα διὰ ταύτης τῆς χώρας, ὅπω ἐβουλόμεθα, ἡν μὲν ἐθέλοιμεν πορθοῦντες, ἡν δ' ἐθέ 6 λοιμεν καίοντες, καὶ σὺ ὁπότε πρὸς ἡμᾶς ἔλθοις πρεσβεύων, ηὐλίζου τότε παρ' ἡμῖν οὐδένα φοβούμενος τῶν πολεμίων· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἢτε εἰς τήνδε τὴν χώραν, ἡ εἰ ποτε ἔλθοιτε, ὡς ἐν κρειττόνων χώρα ηὐλίζεσθε ἐγκε χαλινωμένοις τοῖς ἵπποις. ἐπεὶ δὲ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε καὶ δι' ἡμᾶς σὺν Θεοῖς ἔχετε τήνδε τὴν χώραν, νῦν δὲ ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας, ἡν παρ' ἡμῶν ἐχόντων κατὰ κράτος παρελάβετε· ὡς γὰρ αὐτὸς οἴσθα, 8 οἱ πολέμιοι οὐχ ἱκανοὶ ἡσαν ἡμᾶς ἐξελαύνειν. καὶ οὐγ

τως δώρα δούς καὶ εὖ ποιήσας ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθες ιοῖς ἡμᾶς ἀποπέμψασθαι, ἀλλ' ἀποπορευομένους ᾶς οὐδ' ἐναυλισθῆναι ὅσον δύνασαι ἐπιτρέπεις. καὶ 9 ῦτα λέγων οὕτε Θεούς αἰσχύνη οὕτε τόνδε τὸν ἄνδρα, νῦν μέν σε ὁρῷ πλουτοῦντα, πρὶν δὲ ἡμῖν φίλον νέσθαι ἀπὸ ληστέίας τὸν βίον ἔχοντα, ὡς αὐτὸς, ησθα. ἀτὰρ τί καὶ πρὸς ἐμὲ λέγεις ταῦτα; ἔφη· 10 γὰρ ἔγωγ' ἔτι ἄρχω, ἀλλὰ Λακεδαιμόνιοι, οῖς ὑμεῖς ρεδώκατε τὸ στράτευμα ἀπαγαγεῖν οὐδὲν ἐμὲ παραλέσαντες, ὡ θαυμαστότατοι, ὅπως, ὥσπερ ἀπηχθαιην αὐτοῖς ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦγον, οὕτω καὶ χαρισαίμην και ἀποδιδούς.

'Επεὶ ταῦτα ἤκουσεν ὁ 'Οδρύσης, εἶπεν, 'Εγὼ μέν, 11 Μηδόσαδες, κατά της γης καταδύομαι ύπο της αίύνης ακούων ταθτα. καλ εί μεν πρόσθεν ηπιστάι, οὐδ' αν συνηκολούθησά σοι και νυν απειμι. ε γαρ αν Μήδοκός με ό βασιλεύς επαινοίη, εί εξεύνοιμι τούς εύεργέτας. ταῦτ' εἰπὼν ἀναβὰς ἐπὶ τὸν 12 ον ἀπήλαυνε καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἄλλοι ἱππεῖς πλην τάρων ή πέντε. ὁ δὲ Μηδοσάδης, ἐλύπει γὰρ αὐτὸν ώρα πορθουμένη, ἐκέλευε τὸν Εενοφῶντα καλέσαι Λακεδαιμονίω. καὶ δς λαβών τοὺς ἐπιτηδειοτάτους 13 σηλθε τῷ Χαρμίνω καὶ Πολυνίκω καὶ ἔλεξεν, ὅτι εῖ αὐτοὺς Μηδοσάδης προερών ἄπερ αὐτώ, ἀπιέναι της χώρας. οίμαι αν ούν, έφη, ύμας ἀπολαβείν τη 14 ατιά τὸν ὀφειλόμενον μισθόν, εἰ εἴποιτε, ὅτι δεδέηύμῶν ή στρατιὰ συναναπράξαι τὸν μισθὸν ἡ παρ' τος ή παρ' ἄκοντος Σεύθου, καὶ ὅτι τούτων τυχόνπροθύμως αν συνέπεσθαι υμίν φασι, και ότι δίκαια ο δοκούσι λέγειν, καὶ ὅτι ὑπέσγεσθε αὐτοῖς τότε έναι, όταν τὰ δίκαια ἔγωσιν οἱ στρατιῶται. ἀκού-15 res οι Λάκωνες ταθτα έφασαν έρειν και άλλα όποια ύνωνται κράτιστα καλ εύθυς επορεύοντο έχοντες ras τούς επικαιρίους. ελθών δε έλεξε Χαρμίνος,

Εὶ μὲν σύ τι ἔχεις, ὁ Μηδόσαδες, πρὸς ἡμᾶς λέγει, 16 εί δὲ μή, ήμεις πρὸς σὲ ἔχομεν. ὁ δὲ Μηδοσάδης μάλε δη ύφειμένως, 'Αλλ' έγω μεν λέγω, έφη, και Σεύθης τα αὐτά, ὅτι ἀξιούμεν τοὺς φίλους ἡμῖν γεγενημένους μή κακώς πάσχειν ύφ' ύμων. ό,τι γαρ αν τούτοις κακώς ποιήτε ήμας ήδη ποιοίτε ήμετεροι γάρ είσι. 17 Ημείς τοίνυν, έφασαν οἱ Λάκωνες, ἀπίοιμεν ἄν, ὁπότε τὸν μισθὸν ἔγοιεν οἱ ταῦτα ὑμῖν καταπράξαντες εἰ δέ μή, εργόμεθα μεν και νυν βοηθήσοντες τούτοις και τιμωρησόμενοι ανδρας, οι τούτους παρά τους δρισυς ηδίκησαν. ην δε δη και ύμεις τοιούτοι ητε, ενθένδε 18 ἀρξόμεθα τὰ δίκαια λαμβάνειν. ὁ δὲ Εενοφών εἶπεν, Έθέλοιτε δ' αν τούτοις, ω Μηδόσαδες, επιτρέψαι, έπειδή φίλους έφατε είναι ύμιν, έν ών τή χώρα έσμε, 19 όπότερα αν ψηφίσωνται, είθ' ύμας προσήκεν έκ τής χώρας ἀπιέναι εἴτε ἡμᾶς; ὁ δὲ ταῦτα μὲν οὐκ ἔφη· έκέλευε δὲ μάλιστα μὲν αὐτὼ τὼ Λάκωνε ἔλθεῖν παρά Σεύθην περί τοῦ μισθοῦ, καὶ οἴεσθαι αν Σεύθην πείσαι· εἰ δὲ μή, Εενοφώντα σὺν αὐτῷ πέμπειν, καὶ συμπράξειν ὑπισχυείτο. ἐδείτο δὲ τὰς κώμας μη καίειν. Έντεθθεν πέμπουσι Εενοφώντα και σύν αὐτώ ο έδόκουν ἐπιτηδειότατοι είναι. ὁ δὲ ἐλθών λέγει πρὸς 21 Σεύθην, Οὐδεν ἀπαιτήσων, ω Σεύθη, πάρειμι, ἀλλά

21 Σεύθην, Οὐδὲν ἀπαιτήσων, ὡ Σεύθη, πάρειμι, ἀλλὰ διδάξων, ἢν δύνωμαι, ὡς οὐ δικαίως μοι ἢχθέσθης, ὅτι ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν ἀπήτουν σε προθύμως ἃ ὑπέσχου αὐτοῖς σοὶ γὰρ ἔγωγε οὐχ ἢττον ἐνόμιζον συμ 22 φέρον εἶναι ἀποδοῦναι ἢ ἐκείνοις ἀπολαβεῖν. πρῶτον μὲν γὰρ οἶδα μετὰ τοὺς Θεοὺς εἰς τὸ φανερόν σε τουτους καταστήσαντας, ἐπεί γε βασιλέα σε ἐποἰησαν πολλῆς χώρας καὶ πολλῶν ἀνθρώπων ὅστε οὐχ οἶνν τέ σοι λανθάνειν οὕτε ἤν τι καλὸν οὕτε ἤν τι αἰσχρὸν 23 ποιήσης. τοιούτω δὲ ὄντι ἀνδρὶ μέγα μέν μοι ἐδόκει εἶναι μὴ δοκεῖν ἀχαρίστως ἀποπέμψασθαι ἄνδρας εὐεργέτας, μέγα δὲ εὖ ἀκούειν ὑπὸ ἑξακισχιλίων ἀν

ώπων, τὸ δὲ μέγιστον μηδαμῶς ἄπιστον σαυτὸν παστήσαι ό,τι λέγοις. όρω γαρ των μεν απίστων 24 ιταίους καὶ ἀδυνάτους καὶ ἀτίμους τοὺς λόγους πλαμένους οι δ' αν φανεροί ώσιν αλήθειαν ασκούντες, ύτων οι λόγοι, ήν τι δέωνται, οὐδὲν μεῖον δύνανται ύσασθαι ή άλλων ή βία. ήν τέ τινας σωφρονίζειν ύλωνται, γιγνώσκω τὰς τούτων ἀπειλὰς οὐγ ἦττον Φρονιζούσας ή ἄλλων τὸ ήδη κολάζειν ήν τέ τώ τι ισχνώνται οί τοιούτοι άνδρες, ούδεν μείον διαπράτ. ται ή άλλοι παραγρήμα διδόντες. άναμνήσθητι δέ 25 σύ, τί προτελέσας ήμιν συμμάχους ήμας έλαβες. θ' ὅτι οὐδέν · ἀλλὰ πιστευθεὶς ἀληθεύσειν ἃ ἔλεγες βρας τοσούτους άνθρώπους συστρατεύεσθαί τε καλ τεργάσασθαί σοι άρχην ου τριάκοντα μόνον άξίαν ώντων, όσα οἴονται δεῖν οὖτοι νῦν ἀπολαβεῖν, ἀλλὰ λαπλασίων. οὐκοῦν τοῦτο μὲν πρῶτον τὸ πι-26 ύεσθαί σε τὸ καὶ τὴν βασιλείαν σοι κατεργασάον τούτων των χρημάτων ύπὸ σοῦ πιπράσκεται. δη αναμνήσθητι, πως μέγα ήγου τότε καταπράξα-27 ι α νυν καταστρεψάμενος έχεις. έγω μεν ευ οίδ' εὔξω αν τὰ νῦν πεπραγμένα μαλλόν σοι καταγθηναι ή πολλαπλάσια τούτων των γρημάτων σθαι. ἐμοὶ τοίνυν μεῖζον βλάβος καὶ αἴσχιον δοκεῖ 28 ι τὸ ταῦτα νῦν μὴ κατασχεῖν ἡ τότε μὴ λαβεῖν, περ χαλεπώτερον έκ πλουσίου πένητα γενέσθαι ή ην μη πλουτήσαι, και όσφ λυπηρότερον έκ βασιίδιώτην φανήναι ή άρχην μη βασιλεύσαι. οὐκούν 29 τασαι μέν, ὅτι οἱ νῦν σοι ὑπήκοοι γενόμενοι οὐ ι τη ση επείσθησαν υπό σου άρχεσθαι, άλλ' κη, καὶ ὅτι ἐπιχειροῖεν αν πάλιν ἐλεύθεροι γίγνε-, εἰ μή τις αὐτοὺς φόβος κατέχοι. ποτέρως οὖν 30 μαλλον αν φοβείσθαί τε αὐτούς καὶ σωφρονείν οὸς σέ, εἰ ὁρῷέν σοι τοὺς στρατιώτας οὕτω διακειις ώς νῦν τε μένοντας ἄν, εἰ σὺ κελεύοις, αὖθίς τ'

άν ταχύ ελθόντας, εί δέοι, άλλους τε τούτων περί σοῦ ἀκούοντας πολλά ἀγαθὰ ταχὺ ἄν σοι, ὁπότε βούλοιο, παραγενέσθαι, ή εί καταδοξάσειαν μήτ' αν άλλους σοι έλθειν δι' άπιστίαν έκ τών νύν νενενημένων τούτους τε αὐτοῖς εὐνουστέρους εἶναι ἡ σοί; 3Ι άλλα μην οὐδεν πλήθει γε ήμων λειφθέντες υπείξαν σοι, άλλα προστατών απορία, οὐκοῦν νῦν καὶ τοῦτο κίνδυνος, μη λάβωσι προστάτας αύτων τινας τούτων, οι νομίζουσιν ύπο σου αδικείσθαι, ή και τούτων κρείττονας τούς Λακεδαιμονίους, έαν οι μέν στρατιώτα ύπισγνωνται προθυμότερον αὐτοῖς συστρατεύεσθαι, ἐν τὰ παρὰ σοῦ νῦν ἀναπράξωσιν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνια διά τὸ δέεσθαι της στρατιάς συναινέσωσιν αὐτοίς 32 ταθτα. ὅτι γε μὴν οἱ νθν ὑπό σοι Θρᾶκες γενόμενοι πολύ αν προθυμότερον ίοιεν επί σε ή σύν σοι οὐκ άδη λου· σοῦ μὲν γὰρ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς, 33 κρατουμένου δέ σου ελευθερία. εί δε και της γώρας προνοείσθαι ήδη τι δεί ώς σης ούσης, ποτέρως αν οία άπαθη κακών μάλλον αὐτην είναι, εί οὖτοι οί στρατιώται ἀπολαβόντες ἃ έγκαλοῦσιν εἰρήνην καταλιπόν τες οίγοιντο, ή εί ούτοί τε μένοιεν ώς έν πολεμία σύ τε άλλους πειρώο πλείονας τούτων έχων άντιστρατο-34 πεδεύεσθαι δεομένους των επιτηδείων; άργύριον δε ποτέρως αν πλείον αναλωθείη, εί τούτοις τὸ ὀφειλόμενον αποδοθείη, η εί ταῦτά τε οφείλοιτο άλλους τε 35 κρείττονας τούτων δέοι σε μισθοῦσθαι; άλλά γὰρ 'Ηρακλείδη, ώς πρὸς εμε εδήλου, πάμπολυ δοκεί τοῦτο τὸ ἀργύριον είναι. ἡ μὴν πολύ γέ ἐστιν ἔλαττον νῦν σοι καλ λαβείν τοῦτο καλ ἀποδοῦναι ἡ πρὶν ἡμᾶς ελθείν 36 πρός σε δέκατον τούτου μέρος. οὐ γὰρ ἀριθμός ἐστιν ό όρίζων τὸ πολύ καὶ τὸ όλίγον, άλλ' ή δύναμις τοῦ τε ἀποδιδόντος καὶ τοῦ λαμβάνοντος σοὶ δὲ νῦν ή κατ' ένιαυτον πρόσοδος πλείων έσται ή έμπροσθεν τὰ πα-37 ρόντα πάντα, α ἐκέκτησο. ἐγω μέν, ω Σεύθη, ταῦτα

φίλου δυτος σου προενοούμην, ὅπως σύ τε ἄξιος τοίης είναι ών οί θεοί σοι έδωκαν άγαθών έγώ τε μή ιφθαρείην έν τη στρατιά. εὖ γὰρ ἴσθι, ὅτι νῦν ἐγὼ 38 r' αν έγθρον βουλόμενος κακώς ποιησαι δυνηθείην ν ταύτη τη στρατιά οὐτ' ἄν, εί σοι πάλιν βουλοίμην ηθήσαι, ίκανὸς αν γενοίμην ούτω γάρ πρός με ή ρατιά διάκειται. καίτοι αὐτόν σε μάρτυρα σύν 39 ιις ειδόσι ποιούμαι, ότι ούτε έχω παρά σού έπι τοις ρατιώταις οὐδὲν οὖτε ήτησα πώποτε εἰς τὸ ἴδιον τὰ ίνων οὖτε α ὑπέσχου μοι ἀπήτησα· δμνυμι δέ σοι 40 ε ἀποδιδόντος δέξασθαι ἄν, εί μη καὶ οί στρατιώται λλον τὰ ἐαυτών συναπολαμβάνειν. αἰσχρὸν γὰρ τὰ μὲν ἐμὰ, διαπεπράχθαι, τὰ δ' ἐκείνων περιιδείν κακῶς ἔχοντα ἄλλως τε καὶ τιμώμενον ὑπ' ἐκείνων. τοι 'Ηρακλείδη γε λήρος πάντα δοκεί είναι πρός 41 άργύριον έχειν έκ παντὸς τρόπου · έγω δέ, ω Σεύθη, εν νομίζω ανδρί άλλως τε και άρχοντι κάλλιον είκτήμα οὐδε λαμπρότερον άρετής και δικαιοσύνης γενναιότητος. ὁ γὰρ ταῦτα ἔχων πλουτεῖ μὲν 42 ου φίλων πολλών, πλουτεί δε και άλλων βουλουν γενέσθαι, καὶ εὖ μεν πράττων έχει τοὺς συνησομένους, έαν δέ τι σφαλή, οὐ σπανίζει των βοηόντων. άλλὰ γὰρ εἰ μήτε ἐκ τῶν ἐμῶν ἔργων 43 έμαθες, ὅτι σοι ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος ἢν, μήτε ἐκ έμων λόγων δύνασαι τοῦτο γνώναι, άλλα τοὺς των ιτιωτών λόγους πάντως κατανόησον παρήσθα καὶ πκουες α έλεγον οι ψέγειν έμε βουλόμενοι. γγόρουν μέν γάρ μου πρὸς Λακεδαιμονίους, ώς σὲ 44 πλείονος ποιοίμην ή Λακεδαιμονίους, αὐτοὶ δ' ίλουν έμοι, ώς μαλλον μέλοι μοι ὅπως τὰ σὰ καέγοι ή ὅπως τὰ ἐαυτῶν ἔφασαν δέ με καὶ δῶρα ν παρά σοῦ. καίτοι τὰ δῶρα ταῦτα πότερον 45 αύτους κακόνοιάν τινα ένιδόντας μοι προς σε αίθαί με έχειν παρά σοῦ ἡ προθυμίαν πολλήν περί

46 σὲ κατανοήσαντας ; ἐγὰ μὲν οἶμαι πάντας ἀνθρώπους νομίζειν εὕνοιαν δεῖν ἀποκεῖσθαι τούτῳ, παρ' οῦ ἄν δῶρά τις λαιβάνη. σὰ δὲ πρὶν μὲν ὑπηρετῆσαί τί σοι ἐμὲ ἐδέξω ἡδέως καὶ ὅμμασι καὶ φωνἢ καὶ ξενίοις καὶ ὅσα ἔσοιτο ὑπισχνούμενος οὐκ ἐνεπίμπλασο· ἐπεὶ δὲ κατέπραξας ἃ ἐβούλου καὶ γεγένησαι ὅσον ἐγὰ ἐδυνάμην μέγιστος, νῦν οὕτω με ἄτιμον ὄντα ἐν τοῖς στρα-47 τιώταις τολμῆς περιορᾶν; ἀλλὰ μὴν ὅτι σοι δόξει ἀποδοῦναι πιστεύω καὶ τὸν χρόνον διδάξειν σε καὶ αὐτόν γέ σε οὐχὶ ἀνέξεσθαι τοὺς σοὶ προεμένους εὐεργεσίαν ὁρῶντά σοι ἐγκαλοῦντας. δέομαι οὖν σου, ὅταν ἀποδιδῷς, προθυμεῖσθαι ἐμὲ παρὰ τοῖς στρατιώταις

τοιούτον ποιήσαι οδονπερ καὶ παρέλαβες. 'Ακούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κατηράσατο τῷ αἰτίω τοῦ μὴ πάλαι ἀποδεδόσθαι τὸν μισθόν καὶ πάντες 'Ηρακλείδην τοῦτον ὑπώπτευσαν εἶναι· ἐγὼ γάρ, ἔφη, ούτε διενοήθην πώποτε αποστερήσαι αποδώσω τε. 49 εντεύθεν πάλιν είπεν ὁ Ξενοφών, Έπει τοίνυν διανοή ἀποδιδόναι, νῦν ἐγώ σου δέομαι δι' ἐμοῦ ἀποδιδόναι, και μή περιιδείν με διά σε άνομοίως έγοντα εν τή 50 στρατιά νθν τε και ότε προς σε άφικόμεθα, ό δ' είπεν, 'Αλλ' ουτ' εν τοις στρατιώταις έση δι' εμε άτιμότερος, αν τε μένης παρ' έμοι χιλίους μόνους όπλίτας έχων, έγώ σοι τά τε χωρία ἀποδώσω καὶ τάλλα, δ 51 ὑπεσχόμην. ὁ δὲ πάλιν εἶπε, Ταῦτα μὲν ἔχειν οὕτως ούν οδόν το άπόπεμπε δε ήμας. Και μήν, έφη δ Σεύθης, και ἀσφαλέστερόν γέ σοι οίδα δυ παρ' έμοι 52 μένειν ή ἀπιέναι. ὁ δὲ πάλιν εἶπεν, 'Αλλὰ τὴν μὲν σην πρόνοιαν έπαινω· έμοι δε μένειν ούχ οίον τε· οπου δ' αν έγω έντιμότερος ω, νόμιζε και σοι τοῦτο ἀγαθον 53 έσεσθαι. ἐντεῦθεν λέγει Σεύθης, 'Αργύριον μὲν οὐκ έχω άλλ' ή μικρόν τι, καὶ τοῦτό σοι δίδωμι, τάλαντον. βους δε εξακοσίους και πρόβατα είς τετρακισχίλια και άνδράποδα εἰς εἴκοσι καὶ έκατόν· ταῦτα λαβών καὶ

τούς των άδικησάντων σε όμήρους προσλαβών ἄπιθι. γελάσας ό Εενοφών εἶπεν, *Ην οὖν μὴ ἐξικνῆται ταῦτα 54 εἰς τὸν μισθόν, τίνος τάλαντον φήσω ἔχειν; ἄρ' οὖκ, ἐπειδὴ καὶ ἐπικίνδυνόν μοί ἐστιν, ἀπιόντα γε ἄμεινον φυλάττεσθαι πέτρους; ἤκουες δὲ τὰς ἀπειλάς. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἔμεινε.

Τῆ δ' ὑστεραία ἀπέδωκέ τε αὐτοῖς ὰ ὑπέσχετο καὶ 55 τοὺς ταῦτα ἐλάσοντας συνέπεμψεν. οἱ δὲ στρατιῶται τέως μὲν ἔλεγον, ὡς Εενοφῶν οἴχοιτο ὡς Σεύθην οἰκήσων καὶ ὰ ὑπέσχετο αὐτῷ ἀποληψόμενος · ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἤκοντα εἶδον, ἤσθησάν τε καὶ προσέθεον. Εενο-56 φῶν δ' ἐπεὶ εἶδε Χαρμῖνόν τε καὶ Πολύνικον, Ταῦτα, ἔφη, καὶ σέσωσται δι' ὑμᾶς τῆ στρατιῷ καὶ παραδίδωμι αὐτὰ ἐγὼ ὑμῖν · ὑμεῖς δὲ διαθέμενοι διάδοτε τῆ στρατιῷ. οἱ μὲν οὖν παραλαβόντες καὶ λαφυροπώλας καταστήσαντες ἐπώλουν, καὶ πολλὴν εἶχον αἰτίαν. Εενοφῷν δὲ οὐ προσήει, ἀλλὰ φανερὸς ἦν οἴκαδε πα-57 ρασκευαζόμενος · οὐ γάρ πω ψῆφος αὐτῷ ἐπῆκτο 'Αθήνησι περὶ ψυγῆς. προσελθόντες δὲ αὐτῷ οἱ ἐπιτήδειοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδέοντο μὴ ἀπελθεῖν πρὶν ἀπαγάγοι τὸ στράτευμα καὶ Θίβρωνι παραδοίη.

Ἐντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμψακον, καὶ ἀπαντῷ 8 τῷ Ἐενοφῶντι Εὐκλείδης μάντις Φλιάσιος ὁ Κλεαγόρου υἰὸς τοῦ τὰ ἐνύπνια ἐν Λυκείφ γεγραφότος. οὖτος συνήδετο τῷ Εενοφῶντι, ὅτι ἐσέσωστο, καὶ ἠρώτα αὐτόν, πόσον χρυσίον ἔχοι. ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἰπεν 2 ἢ μὴν ἔσεσθαι μηδὲ ἐφόδιον ἱκανὸν οἴκαδε ἀπιόντι, εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἃ ἀμφ' αὐτὸν εἶχεν. ὁ δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. ἐπεὶ δ' ἔπεμψαν Λαμψακηνοί 3 ξένια τῷ Εενοφῶντι καὶ ἔθυε τῷ ᾿Απόλλωνί, παρεστήσατο τὸν Εὐκλείδην ἰδὼν δὲ τὰ ἱερὰ ὁ Εὐκλείδης εἶπεν, ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. ᾿Αλλ' οἰδα, ἔφη, ὅτι κὰν μέλλη ποτὲ ἔσεσθαι, φαίνεταί τι ἐμπόδιον, ἐὰν μηδὲν ἄλλο, σὸ σαυτῷ. συνωμολόγει

4 ταῦτα ὁ Ἐνοφῶν. ὁ δὲ εἰπεν, Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ Μειλίχιός ἐστι, καὶ ἐπήρετο, εἰ ἤδη ποτὲ θύσειεν, ὥσπερ οἴκοι, ἔφη, εἰώθειν ἐγὰ ὑμῦν θύεσθαι καὶ ὁλοκαυτεῦν. ὁ δ' οὐκ ἔφη ἐξ ὅτου ἀπεδήμησε τεθυκέναι τούτφ τῷ θεῷ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι 5 καθὰ εἰώθει, καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον. τῆ δὲ ὑστεραἰα ὁ Ἐνοφῶν προελθὰν εἰς 'Οφρύνιον ἐθύετο καὶ ὡλοκαύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ, καὶ ἐκαλλιέθρει. καὶ ταύτη τῆ ἡμέρα ἀφικνεῖται Βίων καὶ ἄμα Εὐκλείδης χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ξενοῦνταί τε τῷ Ἐνοφῶντι καὶ (τὸν) ἵππον, δν ἐν Λαμψάκῳ ἀπέδοτο πεντήκοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἔνδειαν πεπρακέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν ἤδεσθαι τῷ ἵππῳ, λυσάμενοι ἀπέδοσαν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἤθελον ἀπολαβεῖν.

Έντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τρφάδος, καὶ ὑπερβάντες τὴν *Ιδην εἰς *Αντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον, εἰτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Λυδίας εἰς Θή-8 βης πεδίον. ἐντεῦθεν δι' 'Ατραμυττίου καὶ Κερτονίου παρ' 'Αταρνέα εἰς Καίκου πεδίον ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

καταλαμρανούσι της Ιπυσίας.

'Ένταῦθα δὴ ξενοῦται Ξενοφῶν παρ' Ἑλλάδι τῆ Γογγύλου τοῦ Ἐρετριέως γυναικὶ καὶ Γοργίωνος καὶ 9 Γογγύλου μητρι. αὕτη δ' αὐτῷ φράζει, ὅτι ᾿Ασιδάτης ἐστὶν ἐν τῷ πεδίῳ ἀνὴρ Πέρσης τοῦτον ἔφη αὐτόν, εἰ ἔλθοι τῆς νυκτὸς σὺν τριακοσίοις ἀνδράσι, λαβεῖν ἄν καὶ αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τὰ χρήματα του εἰναι δὲ πολλά. ταῦτα δὲ καθηγησομένους ἔπεμψε τόν τε αὐτῆς ἀνεψιὸν καὶ Δαφναγόραν, ὃν περὶ πλείστου ἐποιεῖτο. ἔχων οὖν ὁ Ξενοφῶν τούτους παρ' 11 ἑαυτῷ ἐθύετο. καὶ Βασίας ὁ Ἡλεῖος μάντις παρὼν εἰπεν, ὅτι κάλλιστα εἴη τὰ ἱερὰ αὐτῷ καὶ ὁ ἀνὴρ ἀλώσιμος εἴη. δειπνήσας οὖν ἐπορεύετο τούς τε λοχαγοὺς τοὺς μάλιστα φίλους λαβὼν καὶ πιστοὺς γεγενημένους

διὰ παντός, ὅπως εὖ ποιήσαι αὐτούς · συνεξέρχονται δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλοι βιασάμενοι εἰς ἐξακοσίους · οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀπήλαυνον, ἵνα μὴ μεταδοῖεν τὸ μέρος, ὡς ἐτοίμων δὴ χρημάτων.

'Επεὶ δὲ ἀφίκοντο περὶ μέσας νύκτας, τὰ μὲν πέριξ 12 οντα ανδράποδα της τύρσιος καλ χρήματα τὰ πλείστα άπέδρα αὐτοὺς παραμελοῦντας, ὡς τὸν ᾿Ασιδάτην αὐπυργομαχοῦντες δὲ ἐπεὶ 13 τον λάβοιεν και τα εκείνου. ούκ έδύναντο λαβείν την τύρσιν, ύψηλη γάρ ην καί μεγάλη καὶ προμαγεώνας καὶ ἄνδρας πολλούς καὶ μαγίμους έχουσα, διορύττειν επεχείρησαν τον πύργον. ο δε τοίχος ην επ' οκτώ πλίνθων γηίνων το εύρος. 14 άμα δὲ τἢ ἡμέρα διωρώρυκτο· καὶ ώς τὸ πρῶτον διεφάνη, ἐπάταξεν ἔνδοθεν βουπόρφ τις δβελίσκφ διαμπερές τὸν μηρὸν τοῦ ἐγγυτάτω· τὸ δὲ λοιπὸν ἐκτοξεύοντες εποίουν μηδε παριέναι ετι ασφαλές είναι. κεκραγότων δὲ αὐτῶν καὶ πυρσευόντων ἐκβοηθοῦσιν 15 'Ιταβέλιος μεν έχων την εαυτού δύναμιν, εκ Κομανίας δε όπλιται 'Ασσύριοι και 'Υρκάνιοι ίππεις και ούτοι βασιλέως μισθοφόροι ώς δυδοήκοντα, και άλλοι πελτασταί είς ὀκτακοσίους, ἄλλοι δ' ἐκ Παρθενίου, ἄλλοι δ' έξ 'Απολλωνίας και έκ των πλησίον χωρίων και ίππεῖς.

Ἐνταῦθα δὴ ὥρα ἢν σκοπεῖν, πῶς ἔσται ἡ ἄφοδος 16 καὶ λαβόντες ὅσοι ἢσαν βόες καὶ πρόβατα ἤλαυνον καὶ ἀνδράποδα ἐντὸς πλαισίου ποιησάμενοι, οὐ τοῖς χρήμασιν οὕτω προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀλλὰ μὴ φυγὴ εἴη ἡ ἄφοδος, εἰ καταλιπόντες τὰ χρήματα ἀπίοιεν, καὶ οἵ τε πολέμιοι βρασύτεροι εἶεν καὶ οἱ στρατιῶται ἀθυμότεροι νῦν δὲ ἀπήεσαν ὡς περὶ τῶν χρημάτων μαχούμενοι. ἐπεὶ δὲ ἑώρα Γογγύλος ὀλίγους μὲν τοὺς "Ελ-17 ληνας, πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπικειμένους, ἐξέρχεται καὶ αὐτὸς βία τῆς μητρὸς ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, βουλόμενος μετασχεῖν τοῦ ἔργου συνεβοήθει δὲ καὶ

Προκλής έξ 'Αλισάρνης καὶ Τευθρανίας ὁ ἀπὸ Δα18 μαράτου. οἱ δὲ περὶ Ξενοφῶντα ἐπεὶ πάνυ ἤδη ἐπιέζοντο ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ σφενδονῶν, πορευόμενοι
κύκλφ, ὅπως τὰ ὅπλα ἔχοιεν πρὸ τῶν τοξευμάτων,
μόλις διαβαίνουσι τὸν Κάϊκον ποταμόν, τετρωμένοι
19 ἐγγὺς οἱ ἡμίσεις. ἐνταῦθα καὶ 'Αγασίας Στυμφάλιος
λοχαγὸς τιτρώσκεται, τὸν πάντα χρόνον μαχόμενος
πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ διασώζονται ἀνδράποδα ὡς
διακόσια ἔχοντες καὶ πρόβατα ὅσον θύματα.

20 Τη δε ύστεραία θυσάμενος ο Ευνοφων εξάγει νόκτωρ πῶν τὸ στράτευμα, ὅπως ὅτι μακροτάτην ἔλθοι της Αυδίας, εἰς τὸ μὴ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι φοβεῖσθαι ἀλλ' 21 ἀφυλακτεῖν. ὁ δὲ 'Ασιδάτης ἀκούσας, ὅτι πάλιν ἐπ' αὐτὸν τεθυμένος εἴη Εενοφων καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι ἤξοι, ἐξαυλίζεται εἰς κώμας ὑπὸ τὸ Παρθένιον 22 πόλισμα ἐχούσας. ἐνταῦθα οἱ περὶ Εενοφωντα συντυγχάνουσιν αὐτῷ καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τοὺς ἵππους καὶ πάντα τὰ ὄντα· καὶ 23 οὕτω τὰ πρότερα ἰερὰ ἀπέβη. ἔπειτα πάλιν ἀφικνοῦνται εἰς Πέργαμον. ἐνταῦθα τὸν θεὸν οὐκ ἤτιάσατο ὁ Εενοφων· συνέπραττον γὰρ καὶ οἱ Λάκωνες καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ωστ' ἐξαίρετα λαμβάνειν καὶ ἵππους καὶ ζεύγη καὶ τἄλλα· ὥστε ἰκανὸν εἶναι καὶ ἄλλον ἤδη εὖ ποιεῖν.

24 'Εκ τούτου Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ στράτευμα καὶ συμμίζας τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει πρὸς Τισσαφέρυην καὶ Φαρνάβαζου.

25 ['Αρχοντες δε οίδε της βασιλέως χώρας δσην επήλθομεν. Λυδίας 'Αρτίμας, Φρυγίας 'Αρτακάμας, Λυκαονίας και Καππαδοκίας Μιθριδάτης, Κιλικίας Συέννεσις, Φοινίκης |και 'Αραβίας Δέρνης, Συρίας και 'Ασσυρίας Βέλεσυς, Βαβυλώνος 'Ρωπάρας, Μηδίας 'Αρβάκας, Φασιανών και Έσπεριτών Τιρίβαζος· Καρ δούχοι δε και Χάλυβες και Χαλδαίοι και Μάκρωνες

καὶ Κόλχοι καὶ Μοσσύνοικοι καὶ Κοῖται καὶ Τιβαρηνοὶ αὐτόνομοι · Παφλαγονίας Κορύλας, Βιθυνῶν Φαρνάβαζος, τῶν ἐν Εὐρώπη Θρακῶν Σεύθης. ἀριθμὸς δὲ 26 συμπάσης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως σταθμοὶ διακόσιοι δεκαπέντε, παρασάγγαι χίλιοι ἐκατὸν πεντήκοντα πέντε, στάδια τρισμύρια τετρακισχίλια ἐξακόσια πεντήκοντα. χρόνου πλῆθος τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως ἐνιαυτὸς καὶ τρεῖς μῆνες.]

• . . ! .

A TABLE

showing the variations of Hertlein's Text from that of L. Dindors, as published by Teubner in 1851.

The reading of Dindorf stands first in each passage.

Ι, 2, 1 τὸ ἐνταῦθα] ἐνταῦθα 2, 3 Μεγαρεύς είς] Μεγαρεύς 2, 10 Κεράμων] Κεραμών 2, 14 Τυριαΐον] Τυριάειον Kie-2, 16 ἐκκεκαθαρμένας] ἐκκεκαλυμμένας 2, 22 ξμπλεων] σύμπλεων 2, 27 αφαρπάζεσθαι] άρπάζεσθαι (αναρπάζεσθαι C. Matthiae as in I, 3, 14) 3, 1 πρώτος δέ] πρώτον δέ C. Matthiae 3, 2 είτα δέ] είτα 8, 4 πρὸς 3, 6 бир] биог τοὺς Θρ.] ἐπὶ τοὺς Θρ. 3, 10 ξπειτα δέ] ξπειτα 3, 15 \$ au] by au 8, 17 φ δοίη] φ αν δυίη 8, 19 ἀναγγεῖλαι] ἀπαγγείλαι 4, 2 δτε] δτι 4, 3 δ Λακεδαιμόνιος] Λακεδαιμόνιος 4, 3 'Αβροκόμα] 'Αβροκόμα Krüger 4, 6 Μυρίανδρον] Μυρίανδον 4, 7 διώκοι] 4, 10 Δάρδητος] Δαράδακος 4, 15 είς τούμπαλιν] τούμπαλιν 4, 15 φίλοι] φίλου 5, 8 ποιείν ωσπερ δργή, εκέλευσε] ποιείν, ωσπερ δργij ἐκέλευσε 5, 9 δσφ μὲν] δσφ μὲν αν 5, 18 ίππέας] ίππεῖς 14 το αὐτοῦ πάθος] το αὑτοῦ πάθος 6, 1 ζχνη] ζχνια 6, 8 αύτφὶ αὐτφὶ 6, 3 έχων ίππέας ξχων ίππεις 6, 4 περί την αὐτοῦ] περί την αύτοῦ 6, 10 ἐπὶ δανάτφ] ἐπὶ δάνατον 6, 5 αὐτ*φ̂*] αὑτ*φ̂* 7, 5 ὑπισχνεῖ] ὑπι-7, 11 8' ab] 8è 7, 15 ἔνθα δή . . . ἔπεισιν] [ἔνθα δή . . . ἔπεισχνή 8, 3 Κῦρός τε | Kal Κῦρός τε 8, 6 [λέγεται . . . διακινδυνεύειν] λέγεται . . . διακινδυνεύειν 8, 8 oi] (oi) 8, 13 Έλληνικοῦ] [EALTICKOÛ] Hertlein 8, 13 τὸ ἐαυτοῦ] τῶν ἐαυτοῦ 8, 20 ἐφέρετο] 8, 20 ωσπερ εν Ιπποδρόμφ] [ωσπερ εν Ιπποδρόμφ] Hertlein 8, 22 ἡμίσει] ἐν ἡμίσει Bisschop (anott. critt. in Xen. Anab. Lugduni-9, 15 άξιοῦσθαι] άξιοῦν Bat. 1851) 9, 31 περί αὐτὸν] παρ' αὐτὸν 10, 12 ἐπὶ ξύλου] [ἐπὶ ξύλου]

Π, 1, 2 πέμποι] πέμπει 1, 3 Δημαράτου] Δαμαράτου 1, 3 ὡρμῶντο] ἄρμηντο Schneider 2, 5 ἔδει] δεῖ 2, 11 ἔνθα δ' εἴτι] ἔνθα δέ
τι Schneider 2, 15 νέμοιτο] νέμοιντο 3, 1 τῷδε] τῆδε 3, 3 ταῦ-

τα] ταὐτὰ Zeune 8, 27 πορεύσεσθαι] πορεύεσθαι 4, 1 maporxoutrer? 4, 4 [τὸν] βασιλέα] τὸν βασιλέα 4, 6 ίσμεν] οίδαμεν παρφχημένων 4, 17 παρά την γ .] έπὶ την γ . 4, 19 σωθείμεν] σωθώμεν 4, 26 δσον 5, 2 χρήζοι] χρήζει <math>5, 13 αν κολάσεσθε] αν κολά-Bè] Boor Bè [au] σαισθε Hertlein 5, 18 πεδία & ύμεις] πεδία ήμικ 5, 22 αίτιος τὸ] αίτιος τοῦ 5, 28 είπες] είπας 5, 81 έπι ταις δύραις έμενον] έπι δύραις έμ. 5, 83 ἡμφιγνόουν] ἡμφεγνόουν Buttmann (Ausf. gr. Sprachl. § 86 5, 88 βασιλεύs] [δ] βασιλεύs 6, 12 πρχοντας] ἀρχομένους Anm. 6)

ΙΙΙ, 1, 2 ἀπωλώλεσαν] ἀπολώλεσαν 1, 6 κάλλιστα] κάλλιστ' δυ 1, 17 όμοπατρίου] τοῦ όμοπατρίου 2, 12 όπόσους] όπόσους αν 2 37 άλλο τι] ἄλλος τις 3, 7 ἐγένετο] ἐγένοντο 3, 12 αἰτιφντο] ήτιῶντο 4, 10 πρὸς τῆ πόλει] πρὸς [τῆ] πόλει Krüger and Poppo 4, 15 Σκύθαι] [Σκύθαι] Krüger 4, 16 τη τότε ἀκροβολίσει] [τη τότε ἀκροβολίσει] Μυ-4, 22 ανεξεπίμπλασαν] αν έξεπίμπλασαν Krüger 4, 23 entraonεσαν] ξπιπαρήσαν 4, 24 ή κώμη κώμη 4, 25 αναβαίεν] αναβαίνειν 4, 80 οί μεν τη όδφ] οί μεν εν τη όδφ Bisschop 4, 31 καὶ κριθάς] κριθάς 4, 83 διέφερον] διέφερεν 4, 33 δρμώντες] δρμωμένους Schneider after 4, 38 πορευόμενοι] πορευομένους 4, 36 λύειν] λυσιτελείν Suidas 4, 47 ὀχεῖ] ὀχŷ 5, 13 το δμπαλιν το δμπαλιν [ή] 5, 14 αἰγμαλώτους ξαλωκότας 5, 17 ἀκούσαντες δε ακούσαντες

IV, 1, 14 ὑποστάντες] ἐπιστάντες Poppo 1, 19 δάψαι αὐτὼ] δάψαι 1, 20 αποκρίνεται πρός ταῦτα] αποκρίνεται 1, 20 toe] ibé 1, 24 où φαίη διὰ ταῦτα] διὰ ταῦτα οὐ φαίη 1, 24 τυγχάνει] ἐτύγχανε 1, 27 ύφίστανται] ύφίσταται 3, 4 Μάρδοι] Μαρδόνιοι 3, 12 πρόσβατον] 3, 12 πρόσθεν διαβαίνειν] πρόσθεν διαβήναι 3, προσβατόν Krüger 29 and 32 σαλπικτής] σαλπιγκτής 4, 17 ποδαπός Το ποδαπός 5, 1 πρίν] 5, 5 άλλο τι εἴ τι] άλλο [τι] εἴ τι Bornemann 5, 10 πορεύοιντο] πορεύονται 5, 10 ἀπέχοι] ἀπέχει 5, 11 την όδον] ἐν τῆ όδορ 5, 14 αὐτοῖς πεποιημέναι] πεποιημέναι 6, 19 λείπειν] λιπεῖν 6, 22 ώς ήσθοντο] έπεὶ ήσθοντο 6, 24 ἀλλήλων] ἀλλήλοις 7, 10 δύο ή τρία] 7, 13 Aiνέας Αίνείας 7, 23 βοή πλείων (ή) βοή δύο καὶ τρία πλείων Krüger 8, 1 την των] την τε των 8, 2 υπερδέξιον] υπέρ 8, 8 διήγαγον] παρήγαγον 8, 17 έαυτῶν] αὐτῶν 8, 18 ἀνὰ κράτος] ανακραγόντες 8, 23 ελήζοντο] εληίζοντο 8, 26 όπου αν] Swot &v Krüger

V, 1, 4 δὲ καὶ] δὲ [καὶ] Κτüger 1, 9 μερισθέντες] [μερισθέντες] Κτüger has omitted it 1, 10 πλευσόμεθα] πλευσούμεθα 1, 12 κατάγωμεν] καταγάγωμεν 2, 14 δμόσε] όμοῦ 2, 21 κατέλιπον δὲ] καταλιπόντες 2, 26 φορεῖν] φέρειν 3, 6 ħν δέ τι πάθη] εἰ δέ τι πάθοι 2, 2 σκηνώσιν] σκηνοῦσιν 3, 2 ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ] ΤΟΝ ΔΕ ΕΧΟΝΤΑ

4, 6 दी र्रा मान्य है दी रा मार्कमानि 4, 20 ἄπερ ἡμῖν] 4, 4 Exetel Exere 4, 21 δόξητε and δηλώσητε] δόξετε and δηλώσετε άπερ σὺν ἡμῖν 4, 82 ἀνθέμιον] ἀνθέμια 4, 34 ἐφ' ἐαυτοῖς] ἐφ' ἐαυτῶν Krûger 5, 7 φόρους] φόρον 5, 11 λαμβάνειν] βί**φ** 5, 3 αποικίαν] αποίκους 5, 20 αύτῶν] ἐαυτῶν 5, 22 ποιήσομεν] ποιούμεθα 5, 25 ὧν] καὶ ὧν 6, 12 ήμεις αν πλέοιμεν] ήμεις δε πλέυιμεν αν 6, 15 iππέας] iππεις 6, 16 τό τε αὐτῶν] τό τε αὐτῶν 6, 24 ths μέν and της δέ] τὰ μέν and τὰ δέ 6, 38 ἀπολιπών τινα] ἀπολιπών 6, 33 ededolkerar ededlerar 7, 5 àðuceir and àðuceir] àðucur and àðu-7, 13 ἀπηλθον] ἀπελθεῖν Lion, vulg. ἐλθεῖν 7, 30 ὰφικνεῖσθαι] ἀφικνησθε 8, 2 τον πρώτον πρώτον] τον πρώτον 8, 4 εδίδως] 8, 6 ἀπαγαγών] ἀγαγών Krüger, vulg. ἀπάγων €ðíðovs

1, 16 τριήρεις] τριήρη VI, 1, 1 ληζόμενοι] ληιζόμενοι 4, 22 éopa-1, 23 δνπερ] ωσπερ 2, 4 σῖτα] σιτία κέναι] έωρακέναι 8' of | eioi 8' of 2, 11 έαυτούς τε] έαυτούς 2, 13 αὐτῶν] αὐτοῦ Krüger 3, 1 Dindorf places this on the margin 3, 3 διαφυγόντες διαφεύγοντες 8, 4 διέφυγον διέφευγον 3, 16 αποπλευσόμεθα] αποπλευσούμεθα 3, 16 μένουσί τε] μένουσι δέ 3, 26 απολείπεσθαι] απολιπέσθαι 4, 9 [καλά] καλά 4, 9 μέγα και πυράν μεγάλην] μέγα 4, 10 'Αγα- σ (as $\tau \in]$ 'A γ a σ (as $[\tau \in]$ 4, 10 καὶ οἱ ἄλλοι] καὶ [οἰ] ἄλλοι 4, 15 κηρύξας Ξενοφών] κηρύξας 4, 22 βοῦν] βοῦς 5, 4 τοῦ στρατοπέδου] στρατοπέδου 6, 3 κατήγον] κατήγοντο Cobet (Mnemosyne Jahrg. 1852, 6, 15 οδν ἀπολύω] μέν οδν ἀπολύω 6, 27 λήζοιτο] ληίζοιτο 6, 29 συνηγε] συνηγαγε 6, 31 έφεῖτο] ύφεῖτο

VII, 1, 1 πλέοντες] ἐκπλέοντες 1, 2 την αὐτοῦ] την αύτοῦ 1. 8 ἀποπλευσόμενος] ἀποπλευσούμενος 1, 26 ἐορακόταs] ἐωρακότα**s** 1, 28 Λακεδαιμονίων μέν και των 'Αχαιων' Λακεδαιμονίοις μέν και των ἀρχαίων Pflugk (ἀρχαίων given by H. Stephens as a various reading) 1, 35 σῖτα] σιτία 1, 36 bs an Souis an 1, 83 σίτα] σιτία 1, 37 άλλοι είκοσι] άλλοι είκοσιν άνδρες 1, 87 ανηρ] είς ανηρ 1, 39 μέλλοι] μέλλοις Krüger 2, 6 εῦρη] εῦροι 2, 25 παρά θαλάτ-2, 26 נוע אין [עני 10 און 2 τη επί θαλάττη 2, 34 ληζόμενος] ληιζόμενος 2, 37 δέξει δέξη 3, 20 πείσει] πείση 3, 29 ποιήσοι] ποιήσει 3, 81 ἀπολήψει, κτήσει and κατακτήσει] ἀπολήψη, κτήση and κατακτήση 3, 31 λήζεσθαι] ληίζεσθαι 3, 31 πρός σέ] πρός σε Β, 34 ύμιν καλ ήμεν ήμεν και ύμεις 3, 36 αναμένετε] αναμενείτε 3, 45 δέει] δέη 4, 2 δπως μισθός γένηται] δπως αν μισθός γένοιτο 3, 46 ίππέας] ίππεῖς 4, 8 δείται] δέεται 4, 10 μηδέτερον] μηδέ ετερον 4, 11 Ινα μή] Ινα μηδ' 4, 12 ἡμέραι οὐ] ἡμέραι τ' οὐ Schneider 4, 12 σκηνώεν] σκηνοῖεν 4, 19 σαλπικτήν] σαλπιγκτήν 5, 1 άρχαίου τινός] [άρχαίου τινός] Krüger 5, 5 σαυτοῦ] ἐαυτοῦ 5, 8 παραδώσοι] παραδώσειν 5, 18 λήζονται] ληίζονται 6, 1 αφικνούνται] αφικνείται 6, 2 δέει] δέη 6, 21 αισχύνει] αισχύνη 6, 22 ήμας and ήμιν] όμας and όμιν 6, 24 προσίοιτε] προσήτε Borne-6, 37 δτε] δτι 6, 37 6, 36 катакекачотез] катакачочтез πλείτε] πλέετε 6, 41 ένετδο ύπδ] άναστας ύπερ 6, 44 avapeî 5è] 7,7 ע $\hat{u}$ ע א $\hat{b}$ ע ע $\hat{v}$ ע א $\hat{b}$ ל ע $\hat{b}$ ע א 7, 9 αίσχύνει] αίσχύνη 7, 11 enel **ἀν**αιρεῖ de] enel 7, 31 δείσθαι] δέεσθαι 7, 35 τὸ δέκατον] δέκατον 7, 49 δια-7, 50 έσει] έση 8, 8 ίερεῖα] ίερα 8, 6 ν) Ίππον Ρορρο 8, 8 Κερτωνοῦ] Κερτονίου **ν**ο∈ີເ] διανοή 8, 6 Βίτων] Βίων 8, 6 Ιππον] (τον) Ιππον Poppo 8, 16 Tà ἀνδράποδα] ἀνδράποδα 8, 20 ώστε μή] είς το μή 8, 25 and 26 toχοντες . . . μηνες.] [άρχοντες . . . μηνες.]

NOTES.

EXPLANATION OF THE PRINCIPAL ABBREVIATIONS USED IN THE NOTES.

I. Commentators on the Anabasis.

Hert. . . Hertlein. Matt. . . Matthiae. Krüg. . . Krüger. Kühn. . Kühner.

II. Other Authorities.

L. & S.-Liddell & Scott's Greek-English Lexicon. American edition.

And. & St.—Andrews & Stoddard's Latin Grammar.

Gr. or Gram.-Kühner's Greek Grammar (larger edition), published by D. Appleton & Co., N. Y.

Dic. Antiqq.—Dictionary of Greek and Roman Antiquities. By Dr. William Smith. Little & Brown, Boston, 1849.

III. Works of Xenophon.

Cyr. or Cyrop. . . Cyropaedia. Mem. . . . . Memorabilia.

Hellen. . . . . . Hellenica, or Historia Graeca.

Ages. . . . . Agesilaus.

Cyneg. . . . . Cynegeticus, or de Venstione.

IV. Other Authors.

Plat. . . . Plato. Dem. . . Demosthenes. Thucyd. . . Thucydides. Diod. Sic. . Diodorus Siculus. Herod. . . Herodotus. Plut. . . Plutarch.

V. Miscellaneous.

Cf. (- confer) . . compare, see.

sc. (- scilicet) . . namely, to wit, understand.

κ.τ.λ. . . . καὶ τὰ λοιπά = etc.

art. . . . article.

comm. . . . . commonly.

lit. . . . . literally.

syn. . . . . synecdoche. meton. . . . metonymy.

o. (- cum) . . . with.

Xen, is often used instead of the full name Xenophon.

The remaining abbreviations, as gen. for genitive, and the like, are thought to be sufficiently obvious without particular explanation.

NOTES.

BOOK FIRST.

*Oσα ἐν τῷ ἀναβάσει τῷ μετὰ Κύρου οἱ Ἑλληνες ἔπραξαν μέχρι τῷς μάχης,—the Anabasis proper; that is, the march upward to the vicinity of Babylon, including an account of the battle of Cunaxa.

CHAP. I.

The occasion and manner of raising the army.

- § 1. Darius II., called Nothus, was king of Persia from 423 to 404, B. C. Δαρείου και Παρ. γίγνονται: lit. there are born of Darius etc. Δαρείου is gen. of origin or author. Gram. § 273, 1; γίγνονται is the historical present, which is more common in Greek than in Latin. Gram. § 255, Rem. 1. Cf. just below μεταπέμπεται, ἀναβαίνει, διαβάλλει. παίδες δύο: instead of two children, Ctesias the Greek physician employed by Darius and Artaxerxes mentions thirteen. It appears from 1, 8, 26, and 27, that Xen. had read the works of Ctesias. We must assume, therefore, that he says in this place παίδες δύο, not because he supposed that Darius and Parysatis had only two sons, but because only two are particularly considered; or because all except Artaxerxes and Cyrus died young. This latter statement rests on the authority of Ctesias (Persica, c. 49, cited by Grote). Artaxerxes II., called Mnemon, reigned from 404 to 361. τελευτήν: often occurs like ἀρχή without the article. Cf. 2, 6, 29. Mem. 1, 5, 2. ἐπὶ τελευτή τοῦ βίου.
- § 2. $\mu \epsilon \nu$, which cannot properly be translated into English, serves in general to call attention to the fact that the clause in which it stands is to be distinguished from another clause which follows. The following clause is commonly as here introduced by $\delta \epsilon$. Both of these particles are always postpositive. $\pi \alpha \rho \delta \nu$ cannot be translated literally; the Eng. idiom

requires an infin., happened to be present. For the verbs with which the particip. is used as a complement instead of the infin., see Gram. § 810, 4. --- μεταπέμπετα: sends for, suggesting by the middle voice the idea. to come to himself (Gram. § 250.); hence the construction &πὸ τῆς ἀρ. by which it is followed. — καὶ στρατηγόν δέ: a transition to an independent from a relative clause. So in 1, 8, 26, and often. The command of the forces which assembled in the plain of Castolus (in Lydia), had belonged to Tissaphernes; but he had been succeeded in 407, B. C. by Cyrus, and hence arose without doubt the secret enmity of Tissaphernes - alpol (orra: are wont to assemble, to be reviewed annually by the governor (σατράπης) of the province. —— ώς φίλον: as a friend, on the supposition of his being a friend. is denotes that which appears to be, that which is believed to be. It is frequently used thus before participles. Cf. ωs αποκτενών § 8. — αναβαίνει . . . ανέβη: such changes from the historical present to the past are very frequent. For similar repetitions of the same word, cf. 1, 7, 18; 1, 10, 8. Allusion is made again to this first expedition of Cyrus to Babylon in 1, 3, 18, and 1, 4, 12. pácior: the Parrhasians were an Arcadian people.

§ 8. κατέστη εἰs τὴν βασιλείαν: became established in the kingdom. A verb of rest is here followed by a construction which denotes motion—an elliptical form of expression not uncommon. — ώs: saying that, to the effect that;—ἐπιβουλεύοι: oratio obliqua, Gram. § 345. — ώs ἀποκτενῶν: as if to put kim (Cyrus) to death. Cf. note on ώs § 2. The fut. particip. is often used as in Latin to denote a purpose. — αὐτόν belongs to ἀποπέμπει as well as to ἐξαιτησαμένη.

§ 4. &s: as, when, ut. —— δπως: used here as a relative adv. how, is what way. Cf. 4, 6, 7; 4, 8, 9. —— ἐπὶ τῷ: in the power of. ἐπί with the dat. is also used in this sense with γίγνεσθαι. Cf. 3, 1, 13, and 5, 8, 17. —— ὑπῆρχε: favored. Cf. 5, 6, 23.

§ 5. δοτις: although singular is collective, and hence may relate to πάντας which is plural. — Observe the notion of repeated action expressed by the present and imperf. διατιθείς, ἀπεπέμπετο, ἀφικνεῖτο. — τῶν παρὰ βασιλέως: a condensed form of expression very common in Greek as well as in English for τῶν παρὰ βασιλεῖ παρὰ βασιλέως. — βασιλεύς, when spoken of the Persian king, seems to be viewed as a proper name; and hence the use of the article with this word as with proper names generally is extremely variable. See Gram. § 244. 7. — τῶν βαρβάρων ἐπεμελεῖτο ὡς = ἐπεμελεῖτο ὡς οἱ βάρβαροι: he paid attention to the barbarians that they etc.; instead of, he paid attention that the barbarians etc. An instance of what may be called anticipation or prolepsis, commonly called attraction. It is particularly frequent with ἐπιμελέσμαι. — εὐνοῖκῶς ἔχειν: to be friendly. An adv. with ἔχειν instead of an adject. with

elvai is a frequent idiom, e. g. 3, 2, 87, these trees, to be otherwise; 4, 8, 16, καλώς έχειν, to be well; 3, 1, 3, αθύμως έχειν, to be dispirited.——
είησαν instead of είεν is not uncommon; but see note on παραδοίησαν, 2, 1, 10.

- § 6. The implies that the Grecian force here mentioned was something already well known; a common use of the article. --- #8poi(ev and exeleito: observe that the imperf. here denotes an action in its continuance, not as in § 5, repeated action. See Gram. § 256. —— δτι qualifies ἀπαρασκευότατον: ωs and δτι like the Latin quam are often used to qualify the superlative degree. When &s is used the expression is often still further atrengthened by the proper part of δύναμαι. Thus just above, ώς μάλιστα έδύνατο, the very most he was able, as much as possible. — δπόσας . . . ἐκάστοις: in this sentence the demonstrative to which the relative δπόσας refers is omitted. Gram. § 331. Rem. 3. Expressed more fully it would be όπόσας είχε φυλακάς έν ταις πόλεσι, τούτων (τῶν φυλακῶν) τοις φρουράρχοις έκάστοις παρήγγειλε: whatever garrisons he had in the cities, to the several commanders (of these) he sent orders etc. See also Gram. § 382, 8. --- Πελοποννησίουs: the Peloponnesians, especially the Arcadians were employed more than any of the other Greeks as mercenaries. --- &: ¿#i-Boulevortos: for the force of ws, cf. note on § 2. - Kal yap, etenim, since also. — ήσαν: has the force of the pluperf., cf. note on ετύγχανεν § 8. --- ἐκ βασιλέωs: with the passive, ἐκ instead of ὑπό is unusual in Attic prose. It denotes properly the idea of source rather than of cause. Cf. &x **жантын** 2, 6, 1.
- § 7. προαισθόμενοs: having become aware beforehand, i. e. before an open rupture with Cyrus. βουλευομένουs: for the use of the particip. instead of the infin. (where we should translate by a finite mood), see Gram. § 310, 4, (a). ἀποστῆναι πρὸς Κῦρον, to revolt to Cyrus, is explanatory of τὰ αὐτὰ ταῦτα. In ἀποστῆναι the single act is considered; but in τὰ αὐτὰ ταῦτα, the various transactions which it involved. τοὺς φεύγοντας and τοὺς ἐκπεπτωκότας: the exiles. Different words, having the same general meaning, are here used for variety of expression. ἐκβάλλειν (used just above) signifies to banish; and to this ἐκπίπτειν corresponds as a passive, meaning to be banished; φεύγειν, to flee, to be a fugitive, to be in a state of banishment; κατάγειν, to restore (to one's home), spoken of exiles. καὶ... αὖ: the emphatic idea is placed between these connectives, as between οὐδὲ... αὖ and καὶ... δέ. αὖτη is the subject and πρόφασις the predicate of ἦν. τοῦ ἀθροίζειν: the infinitive used substantively and dependent on πρόφασις. Gram. § 308, 11.
- § 8. ων: the participle in Greek as in Latin denotes the various ideas of time, cause, or condition. The prominent notion here is that of cause,—

  αδελφός ων αὐταῦ, because he was a brother of his. As αδελφός stands without

the article, it is indefinite. ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ would mean his brother. of (dat. of the substantive personal pronoun 8d pers.) is distinguished in meaning from airo in that it is reflexive, and from earro in that it is a reflexive for a dependent clause. of is regularly enclitic in the Attic dialect, but retains the accent here because it is emphatic. — πολεμοῦντα which denotes prominently the notion of time, while he was engaged in war, expresses also the cause or reason of damavay. Cf. note on &v. - abrov, i. e. Kûpor. — bore is followed here by a finite mood, and means so that, wherefore, consequently, denoting a result. With the infin. (as above § 5), it means so as to, denoting an end in view. --- obdér, in nothing, in no respect; a more emphatic negative than obs. It is accus. synec. Gram. § 279. 7. Cf. τοῦτο Εχθεσθε 3, 2, 20. — γιγνομένους, arising, accruing. - δν is the object of έχων which would naturally take the accus. as. The relative is attracted to the case of the antecedent. Gram. § 332, 6. --- ἐτύγχανεν ἔχων is to be translated by the pluperfect, a tense which does not occur so often in Greek as in English. Cf. note on four § 6.

§ 9. τη points out the phrase καταντιπέρας 'Αβύδου as qualifying Χερperhow. For an explanation of this position of the article, see Gram. § 245, 3. Instead of the Cherronesus opposite to Abydus, the name "Thracian Cherronesus" was afterwards adopted. - τόνδε τὸν τρόπον, in the following manner. For the construction of τρόπον, see Gram. § 278, Rem. 3. The pronouns δδε, τοιόσδε, τοσόσδε, and the adv. ὧδε commonly denote what follows; obtos, τοιούτος, τοσούτος, and οδτως commonly refer to what precedes. — ηγάσθη . . . δίδωσιν: such a change in tense is not uncommon in Greek. In § 2 (ἀναβαίνει...ἀνέβη) the tense is changed from pres. to past. — δαρεικούς: named from Darius. In a similar way the English, French, and German gold coins are named from the reigning sovereign. For a print of one of these Persian coins, see Dic. Antiqq. art. Daricus. The δαρεικός was also called στατήρ; it was worth about \$3,50. - ἀπό, with, denoting the means. Not a very common use of this preposition. —— ἐκ... ὁρμώμενος: the present denotes something continued or repeated; -- repeatedly rushing out from Cherronesus; or in the English idiom, making his head-quarters at Cherronesus. - Opall depends on έπολέμει. -- τοῦτο belongs to τὸ στράτευμα. -- τρεφόμενον ἐλάνθανεν: lit. in being supported escaped observation, or in an Eng. idiom, was supported secretly. — αὐτῷ depends on τρεφόμενον.

§ 10. ων: cf. note on παρών § 1. — καί before πιεζόμενος connects ετόγχανε and έρχεται, another instance of change in tense. Cf. note § 9. — των οίκοι ἀντ.: the adv. is often used adjectively. Gram. § 262, d. — αἰτεῖ takes two accusatives αὐτόν and μισθόν. Gram. § 280, 3. — εἰς δισχιλίους ξένους, as well as τριών μηνών, belongs to μισθόν: — ρως sufficient for two thousand mercenaries and for three months. — ως, as if, on the

supposition that. Cf. note § 2. — aν belongs to περιγενόμενος and renders it conditional. Without aν it would mean, as if thus having been superior to etc., or, as if he had thus been superior to etc. It now means, as if he would be superior etc. The participle or infinitive takes aν when on changing the clause into an independent sentence, the optat., or indicative of a historic tense with aν would be required. — For the government of αὐτοῦ after δεῖται, see Gram. § 273, 5, (b). — πρόσθεν... πρίν, until; a common form of pleonasm, employed for the sake of emphasis. — καταλῦσαι πρός, to come to an agreement with. — άν with the aor. subjunct, corresponds to the Latin future perfect, πρίν κ.τ.λ., lit. until he shall have conferred with him (i. e. Cyrus).

§ 11. ωs: as if, on the ground that. Cf. note § 2. — els Πισίδας: the name of the people instead of the name of the country, as frequently in Latin. The Pisidians were a warlike people inhabiting a mountainous region S. E. from Lydia. They had never been fully subdued by the Persians. — πράγματα παρέχειν: to give trouble. Cf. note 4, 1, 17. — Στυμφάλιον: from Stymphalus in Arcadia. — και τούτους: these also, 1. e. Sophaenetus and Socrates as well as Proxenus, and Aristippus. — σύν, with, in company with; πολεμεῖν σύν, to carry on war in company with; πολεμεῖν τυν, εῖς τινα, οι πρός τινα, to carry on war against any one.

CHAP. II.

The march from Sardis to Tarsus. First, on pretence of making an expedition against the Pisidians, Cyrus marches to Celaenae their ancient capital; thence he returns to Keramon Agora and commences his march eastward. Before arriving at the Cilician pass, he is met by Epyaxa wife of Syennesis the King of Cilicia. He meets with no obstacle at the pass, and soon after his arrival at Tarsus, Syennesis surrenders to him.

§ 1. ἐδόκει: it seemed good, a very common signification of this word.

—— ήδη: already, at length, i. e. after all necessary preparations had been made. —— άνω: upward, from the coast into the interior; here it means, into upper Asia. ἀνα- in composition is often used in the same manner; e. g. ἀναβαίνειν, ἀνάβασιs. The opposite is κάτω, κατα-. — την μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο: the antithetical clause implied by μέν is not expressed. It would perhaps be somehow thus, τῷ δ' ὅντι ἐπὶ βασιλέα ἐπορεύετο, but in reality he was marching against the king. —— ἐκ: from, out of, in distinction from ἀπό which means from, away from. — ὡs: cf. note 1, 1, 2.

—— τὸ Ἑλληνικὸν ἐνταῦθα στρά: the Grecian army which was there, i. e. in the satrapy of Cyrus. Ἑλληνικόν and ἐνταῦθα are closely connected in idea and consequently have only one article. —— λαβόντι δσεν ῆν αὐτῷ

στράτευμα: having taken all the army which he had. The antecedent here stands in the relative clause. Cf. note on oxforas . . . & kdorois 1, 1, 6. also Gram. § 832, 8. — συναλλαγέντι πρός: having become reconciled to. Cf. καταλύσαι πρός 1, 1, 10. — δ είχε στράτευμα: the army which he had; another instance of the antecedent in the relative clause. The antecedent is separated from the relative by an intervening word, and stands without the article, as usual. Gr. § 332, 8. — τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξεν.: for the allusion, see 1, 1, 6. where it appears that the Ionian cities are meant. The clause εν ταις πόλεσι has the position and force of an adjective.—lit. the in the cities mercenary force, i. e. in an Eng. idiom, the mercenary force which was in the cities. For the government of Eerikov see Gram. § 275, 1. - λαβόντα. In the preceding sentence we have the dat. λαβόντι where it stands in immediate connection with Κλεάρχο the object of παραγγέλλει. Here λαβόντα being removed from the personal object Ξενία is connected more intimately with fixer, and is in the accus. because the infin. regularly takes its subject in that case. See Gram. § 307, 2. Many instances of this kind where an adjunct stands in the accus, instead of dat, or gen. will be noticed in the Anab.

- § 2. ὑποσχόμενοs: having promised. Cyrus had taken great pains to inspire confidence in his promises as we learn from 1, 9, 7. εἰ καλῶς ... ἐστρατεὐετο: if he should succeed well in those things for which he was making an expedition. The antecedent of & (which would be ταῖτα) is not expressed. παύσασθαι is dependent on ὑποσχόμενος. The infin. future commonly follows verbs of promising and hoping. For instances of the present or acrist with these verbs, see 2, 3, 20; 6, 3, 17; 7, 6, 38; 7, 7, 31. For the difference in meaning between the present, future, and acrist with these verbs, see Gram. § 257, 2, Rem. 2. πρόσθεν...πρίν: cf. note 1, 1, 10. παρῆσαν εἰs: a verb of rest followed by an expression denoting motion. παρῆσαν, they were present, directs the mind more to the completion of the march and the arrival at the place of destination. Hence we may translate, they arrived at Sardis. Cf. 7, 2, 5; 7, 4, 6.
- § 3. Herlas μèν δή: Xenias accordingly, i. e. in accordance with the orders mentioned above in § 1. δπλίτας is in apposition with τοὺς ἐκ τῶν πόλεων = τοὺς ἐν ταῖς πόλεοι ἐκ τῶν πόλεων. Cf. note on τῶν παρὰ βασιλέως 1, 1, 5. ὡς, about; very common with numerals. ἢν is predicated of οδτος and is understood with δ Σωκράτης; see Gram. § 242, 1, (b). τῶν . . . στρατευομένων: partitive gen. depending on ἢν. Gram. § 273, 3, (a): were of those (or among those) who were engaged in military operations etc.
- § 4. μείζονα agrees with παρασκευήν: having thought the preparation to be greater than as if against the Pisidians, i. e. having thought the preparation to be too great to be destined merely against the Pisidians. —— is βασι-

Aéa: to the king; és as a preposition used only before the names of persons.

- § 5. oh, accordingly. Cf. § 3, above. mapd, from; in this sense only with the genitive and commonly denoting communication from ; and, from (a place); ek, from, implying out of. - Idobewy. Sardis was the ancient capital of Lydia, and the residence of Cyrus as governor of Lesser As we learn from Herodotus 5, 52, it was connected with Ninevel. Babylon, and Susa by a well-constructed road, on which traveled a regular post; and that too as early as the time of the old Assyrian empire. This road passed through the central and more level regions of Asia Minor, and reached the Euphrates at Melite. From this road, another equally ancient and as much traveled ran from the high plains of Phrygia in a S. E. direction, starting at Caystrupedion, passing along the northern side of the Taurus range, and crossing the Cilician pass into Syria. This would have been the shortest and most convenient route for Cyrus in the prosecution of his actual design; but having given out as the object of his military preparations an expedition against the Pisidians, he chose at first a still more southerly route which led him to Celsense, the ancient capital of Phrygia. - σταθμός properly means the place where one stops after a day's march; then also as here the day's march itself. — παρασάγyns: a Persian measure of length equal to 30 stadia, somewhat more than an English league.
- § 6. olkovμένην: well inhabited, populous. ἦκε though imperf. in form seems to be used as an acrist. The verbs which in the present have a perf. signification (as is the case with ἤκω) often have the imperf. in the sense of the acrist (Krūg.). Menon as we learn from 2, 6, 28. had received the command of his forces from Aristippus, who was mentioned also in 1, 1, 10. ἦκε...ἔχων: lit. came having, may more conveniently be rendered came with. So also ἄγων, φέρων, λαβών, may often in connections like this be translated with. The Dolopians and Aenianians were Thessalian tribes. Olynthus was the principal city of the Chalcidian peninsula in Thrace.
- § 7. σταθμούς τρεῖς: the direction of the marches, as will be seen by a reference to the map, had now changed from S. E. to E.; σταθμούς is accus. of cognate meaning after ἐξελαύνει. See Gram. § 278, 1 and 2.
  —— Δηρίων depends on πλήρης. Gram. § 273, 5, (b). —— ἀπὸ ἴππου: so in Latin ex equo; lit. from a horse, because the attention of the hunter is directed from the horse towards the game. We say in the English idiom on horse-back. So also al πηγαί είσιν ἐκ, the sources are out of, while in English we say the sources are in. —— διὰ...παραδείσου: through the midst of the park. For the manner in which the meaning of μέσον is affected by its position with respect to the article, see Gram. § 245, Rem. 5.

- ---- elelv &: prepositions or adverbs which denote motion are not unfrequently joined with elves. Cf. 1, 7, 6; 2, 4, 13 and 15.
- § 8. έστι δὲ καὶ . . . βασίλεια: and there is also a palace of the great king; i. e. in addition to the palace and park of Cyrus, as mentioned just above.

   τοῦ Μαρσύου. Herod. 7, 26. calls this river Καταρρήκτης (the dashing and rearing stream), translating the name into Greek. It is only a small stream, which after a short course empties into the Maeander. ρεῖ δὲ καὶ οἶτος: and this also flows etc., i. e. this as well as the Maeander. το εἶρος: the full construction would be τὸ εἶρος ἐστιν εἶρος εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν (Krüg.). ἐρίζοντά οἱ: the dat. οἱ being an enclitic is at once distinguished from the relative οἱ which is always an oxytone, and from the article οἱ which is a proclitic. For its meaning, see note 1, 1, 8. περὶ σοφίαs: respecting skill, sc. in music. ὅθεν = ἐξ οδ.
- § 9. τŷ μάχη: in the battle, i. e. in the well known battle at Salamis. For the use of the article here, see Gram. § 244. ἡττηθείs: kaving been defeated. ἡττάομαι is ordinarily used, as here, instead of the passive form of νικάω. Θρῷκας and Κρῆτας are used adjectively. Cf. note 3, 4, 26. The Cretan archers were celebrated; and hence were often employed as mercenaries. Σοραίνετος: inasmuch as his arrival was mentioned in § 3. above, it leads to the conjecture that a wrong name has been introduced either here or in § 3. Probably the name Κλεάνωρ or Αγίας should stand in one of these places, as Sophaenetus, Cleanor, and Agias were the three Arcadian generals. Cf. 2, 5, 31, and 37. καὶ ἐγένοντο: and they amounted to etc. ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους: about the entire number of two thousand. The article is often thus used with general statements of number. See Gram. § 246, 9.
- § 10. ἐντεῦθεν. Το make an attack on the Pisidians, Cyrus would need to march towards the S. E.; but as he really contemplated no such attack, and as a direct march to Caystrupedion or Tyriaeum would disclose his actual intentions, he turns back in nearly the opposite direction till he reaches the Mysian frontier. The reasons for this are not mentioned by Xen., as he passes rapidly over this portion of his narrative. ---τὰ Λύκαια ἔθυσε: celebrated with sacrifices the Lycaean festival—an Arcadian festival in honor of Pan, the Arcadian Zeus. Βύω here takes an accus. of cognate meaning. - or heryldes. Boeckh (in the Staatshaush. d. Ath. 11. 330.) suggests that these may have been ornaments for the head, perhaps in the form of a comb; and this suggestion is now generally received among scholars. — Kepauûr àyopd. This is the only mention made of this place. It may afterwards among the Greeks and Romans have had another name. It is probable that it occupied the site of the modern city Ushak, on the great military road from Smyrna to the east. See map. —— ἐσχάτην πρός, bordering on.

- § 11. dereveer. From this point he ventures to proceed more directly Castward. — πόλιν is in apposition with Καθστρου πεδίον, which like Κεραμών αγορά has the force of one compound word. --- ωφείλετο, was clue. — πλέον: one would expect here πλέων which would also be grammatical; but the adverbs whéov, meior, and tharror are often joined thus to a substantive. Cf. 8, 2, 34; 4, 7, 9, and 10. —— επί τὰς δύρας: to his doors, i. e. to the doors of Cyrus. - anitrour: they demanded it as something due. Such is the ordinary meaning of anareir, as distinguished from aiτείν which means simply to demand. So in like manner ἀποδιδόναι, to give something which is due. Cf. also αποθύειν 3, 2, 12. --- έλπίδας λέγων Suffrye: lit. he continued expressing hopes, i. e. he continued to solace them with hopes. - 37 hos fiv: lit. he was plain being troubled. In English we should say, he was plainly troubled; or, it was plain that he was troubled. The personal instead of the impersonal construction with δηλος, φανερός, and words of similar meaning is very common. Gram. § 310, Rem. 3. — πρός τοῦ Κ. τρόπου: in keeping with the character of Cyrus. —— έχοντα agrees with the implied subject of ἀποδιδόναι. Cf. note on λαβόντα § 1 above - Notice the clear distinction in this sentence between où and μή, the former as the objective, the latter as the subjective negative.
  - § 12. δ' οδν introduces a fact as opposed to a mere report or supposition. Cortain is it however that he then gave etc. Cf. 1, 8, 5. φύλακαs is from φύλαξ, a guard (spoken of a single person); φυλακάs in 1, 1, 6. is from φυλακή, a guard, a garrison (collective). Krüg. reads φυλακήν in this place. 'Ασκενδίουs: from Aspendus, a city on the Eurymedon in Pamphylia. συγγενέσθαι, spoken here of improper intercourse.
  - § 13. παρά, near. Cf. 3, 4, 9. For the syntax of this preposition, see Gr. § 297. καλουμέτη, so called. In later writers οδτω was expressed for this idea with this participle. τον Σάτυρον, the Satyr, i. e. Silenus. The fountain here spoken of is now called by the Turkish name Olu Bunar, i. e. great fountain. It is identified by its situation in a narrow pass between the mountains and Lake Akschehr.
  - § 14. τῶν Ἑλλήνων and τῶν βαρβάρων limit ἐξέτασιν; they are thrown to the end of the sentence to give them a more emphatic position.
  - § 15. is νόμος (ήν) αὐτοῖς εἰς μάχην: ac. τάσσεσθαι suggested by ταχθῆναι. ταχθῆναι and στῆναι have for their subject τοὺς Ελληνας and depend on ἐκέλευσε. ἔκαστον, ac. στρατηγόν, the subject of συντάξαι and likewise dependent on ἐκέλευσε. ἐκὶ τεττάρων, four deep. Cf. note 5, 2, 6. οἱ ἐκείνον = οἱ αὐτοῦ with the exception that the former is more emphatic. ἐκεῖνος (which in distinction from οὖτος denotes an object more remote) not unfrequently as here refers to an object just mentioned. Cf. 1, 3, 1; 2, 6, 19.
    - 16. παρελαύνω, I pass along, is predicated either of a person riding

or of one on foot, as may be seen from this section. — κατ τλας, in companies of horse; κατὰ τάξεις, in companies of foot. — τοὺς Ελληνας, so. ἐθεάρει. — ἄρμα, a war-chariot; ἄρμάμαξα, a covered carriage used especially for women and children; ἄμαξα, a heavy wagon for carrying loads. — χιτῶνας: for a full description of this garment see Dic. Antiqq. art. Tunica. — After ἀσπίδας the best manuscripts have ἐκκεκαλυμμένας, covered, instead of ἐκκεκαθαρμένας, burnished, the word which stands in many editions. That the shield had commonly a covering (σάγμα) seems not to admit of a doubt.

- § 17. μέσης: cf. note 1, 2, 7. προβαλέσθαι τὰ ὅπλα: to hold out before them their armor, i. e. to hold their shields before them as if for defence, and their spears as if for an attack. φάλαγγα is the subject of ἐπιχωρῆσαι. ἐσάλπιγξε, the trumpet sounded; δ σαλπιγκτής is comm. suggested as being understood; so in 3, 4, 36, with ἐκήρυξε the corresponding noun κῆρυξ is suggested. ἐκ τούτου, upon this, hereupon, α very frequent expression in the Anab. προϊόντων: gen. abs., sc. τῶν Ἑλλήνων. ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, of their own accord. ἐπὶ τὰς σκηνάς, towards the tents, i. e. of the barbarians. So it is usually understood and the clause of Ἑλληνες. . . ἐπὶ τὰς σκηνὰς ῆλθον in § 18 is interpreted as meaning the Greeks went back to their (own) tents etc. Krüg. on the other hand understands ἐπὶ τὰς σκηνάς in both places to mean the tents of the Greeks.
- § 18. φόβος, sc. ἢν. The omission of ἢν is much more unusual than of ἐστί. καὶ...καὶ...τὲ...καί. It is not easy to translate all of these connectives. And there was much fear both to others of the barbarians and particularly (καὶ) both the Cilician women fled... and those who were of the market-place etc. ἔφυγεν ἐκ τῆς ἄρμαμάξης, fled from her chariot, because (says Hert.) she forgot in her haste and confusion that she could flee faster in her chariot than on foot; or as Matt. supposes, because her chariot was drawn by oxen or mules and hence she could actually flee faster on foot. Krūg. and others with less propriety interpret the phrase differently. οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς: another instance of brachyology for οἱ ἐν τῆ ἀγορᾶ ἐκ τῶν ἀγορᾶς. Cf. note on τῶν παρὰ βασιλέως 1, 1, 5, and τοὺς ἐκ τῶν πόλεων 1, 2, 3. τὸν... φόβον. That which intervenes between the article and noun is commonly of the nature of an adjective. Lit. the from the Greeks into the barbarians fear; i. e. the fear with which the Greeks inspired the barbarians.
- § 19. Iconium was the chief city of Lycaonia in the Macedonian and Roman times. Lycaonia in the time of Xen, was limited to the northern slope of Taurus, and the plain at the foot of this mountain range. The inhabitants having possession of certain strongholds refused submission to the Peraians. This doubtless was the excuse of Cyrus for giving the

country up to indiscriminate plunder. Xen. alludes to the Lycsonians again in 3, 2, 23. —— obour agrees with xépar.

- § 20. Έντειθεν. From Iconium he had marched through Lycaonia thirty parasangs, probably continuing in a S. E. direction. This would bring him near the city Laranda, from which a steep mountain path leads directly (την ταχίστην δδόν) to Tarsus. But as this path was not sufficiently safe for the whole army, it was necessary to proceed in a N. E. direction, so as to reach the main road from Cappadocia to Cilicia. This road led from Mazaca southward through Tyana (here called Dana), whose ruins under the name of Kilissa Hissar are yet conspicuous. αὐτόν, i. e. Menon. ἐν δ, in which time. φουνκιστήν: this is commonly thought to mean purpuratum, a courtier of such rank that he was entitled to wear purple. But with this meaning, as Krüg. suggests βασίλειον would seem out of place. Hence with much plausibility he translates it purple-dyer. This may have been at the Persian court an important office. καὶ . . . δυνάστην: and a certain other person, a chief man of the under-officers. αἰτιασάμενος, εc. αὐτούς.
- § 21. ή εἰσβολή, the entrance. This was the so-called Κιλίκιαι πύλαι, which Alexander the Great found equally unguarded. (Arrian. Anab. II. 4, 4.) It is a narrow way artificially cut from the rock, in a natural ravine through which runs the river Sarus. — και αμήχανος είσελθεῖν = ην αμήχανον είσελθεῖν, which it was impracticable to enter etc. Cf. note on δήλος ήν 1, 2, 11. —— δι' δ ξμεινεν: wherefore he remained. Κῦρος the principal subject of the narrative is readily supplied with Eucivev. ---- ev τῶ πεδίω. This plain is directly north of the pass, and even in the Roman times still bore the name τὸ Κύρου στρατόπεδον, Cyri castra. ----τῆ ὑστεpala, sc. ἡμέρα. — λελοιπώς είη: a circumlocution for the pluperf. optat. For the oratio obliqua, see Gram. § 845. —— ην instead of είη,—the indic. denoting more distinctly than the optat. a definite fact. For the interchange of the indic. and optat. in the oratio obliqua, see Gram. § 345, Rem. 5. Cf. also note 2, 2, 15. —— 871 after forero is declarative, after ral it is causal, and is connected logically, not with ήσθετο, but with λελοιπώς είη. - τριήρεις is the object of ξχοντα: because he heard that Tamos had gallies etc. For the accus. and particip. (Ταμών έχοντα) instead of the accus. and infin. see Gram. § 310, 4. — rds and the words following it qualify Tothpeis.
  - § 22. οὐδενὸς κωλύοντος: gen. abs. οδ, a relative adv., where. ἐφύλαττον, had kept guard. Cf. note on ἐτόγχανεν ἔχων, 1, 1, 8. σύμπλεων, an adj. qualifying πεδίον, being of the Attic 2d declens. αὐτό, i. e. τὸ πεδίον.
  - § 23. σταθμούς τέτταρας. Xen. has here by mistake predicated the whole distance from Dana to Tarsus of the short space from the pass to

Tarsus. See Introduc. § 7. — Tapoei and 'Isroei are unusual forms; in other writers, always Tapoos, and 'Isroeis. — four is here used with the neut. plur. Several other instances of the same kind occur in the Anab., e. g. in 1, 4, 4; 1, 4, 10; 1, 5, 1. et al. — δνομα, accus. synec.; so also εδρος. — πλέθρων depends on ποταμός.

§ 24. εξέλιπον els: an abbreviated expression for εκλιπόντες έφυγον els, abandoned and fied to etc. έπὶ τὰ δρη also implies a verb of motion.

§ 25. δρῶν. Xen. uses also the uncontracted form δρέων. Cf. 1, 2, 21; 3, 4, 19; 3, 5, 17. — τῶν εἰς τὸ πεδίον. The construction implies the idea of motion, the mountains (extending) into the plain. — οἱ μέν: one would expect here καὶ οἱ μέν or οῦς οἱ μέν. Similar instances of asyndeton (Gram. § 325.) occur 2, 1, 6; 2, 3, 24. — ἀρπάζοντας agrees with the subject of κατακοπῷναι, αὐτούς understood. — εἶτα πλανωμένους ἀπολέσθαι, after that (i. e. after being unable to find the rest of the arm pair the roads) perished in wandering. — δ' οὖν: cf. note § 12. — After the roads perished in wandering. — δ' οὖν: cf. note § 12. — After the roads) have a subject of the arm pair the roads) perished in wandering. — δ' οὖν: cf. note § 12. — After the roads perished in wandering.

§ 26. πρὸς ἐαυτόν, (to come) to himself. — κρείττονι, more powerful.
— οὐδενί πω . . . εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, that he had never yet gone into the power of any one etc. For another meaning of εἰς χεῖρας ἰέναι, cf. 4, 7, 15. — Κύρω (sc. εἰς χεῖρας) ἰέναι. — πίστεις = πιστά in 1, 6, 7. — ἔλαβε, so. Συέμνεσις.

§ 27. Κῦρος δέ, sc. ἔδωκε. In Greek as in Latin, a verb belonging to several ideas is often expressed with the first and understood with the others. — τὴν χώραν... ἀρπάζεσθαι depends on ἔδωκε; so also ἀπολαμβάνειν with its object τὰ... ἀνδράποδα: lit. Cyrus gave to him that his country should no longer be plundered etc. — ἥν που ἐντυγχάνωσιν, if they (i. e. Syennesis and the Cilicians) should any where meet with (them, i. e. the slaves). The general rule would require the optative. Gram. § 327. 2. For the subjunct, here, cf. note 1, 3, 14, ἐὰν μὴ διδῷ.

CHAP. III.

The Greeks refuse to proceed farther, suspecting the real object of the expedition; but on being assured that Cyrus was leading them against Abrocamas, who was somewhere on the Euphrates, and with the promise of higher pay, they consent to resume the march. Clearchus is the principal agent in bringing about this result.

§ 1. obn *\(\text{\phi}\) acar l\(\text{ira}\), negabant so itures esse, denied that they would go, or more simply, refused to go. If rai in the indic. infin. and particip. is often future in meaning. Gr. § 181. Rem. 5. — \(\tau\) of the mature of a partitive gen., (a step) of the way forwards, or simply forwards.

- οὐκ ἔφασαν, translate as above, they denied. ἐκὶ τούτψ, for this purpose, i. e. to go against the king. πρῶτον, in the first place. Some editions have πρῶτος, and then we should render it was the first who. Compare in Latin the use of primus and primum. ἐβιάζετο: the imperf. tense often denotes the beginning of an action, and hence the idea of trying, attempting. So here, he tried to compel. Cf. ἀνίστασαν 4, 5, 19. ἀνέστελλον 5, 4, 23. ἔβαλλον, cast (stones or other missiles) at him. τοῖς λίθοις is expressed with βάλλειν in 5, 7, 19.
- § 2. μικρόν, a little; is often as here best rendered by our word scarcely. -τὸ μὴ καταπετρωθήναι is grammatically the object of εξέφυγε: he scarcely escaped that he should not be stoned to death, or more simply, he scarcely escaped being stoned to death. For this use of un with the infin. after verbs of hindering, abstaining etc. see Gr. § 318, 8. According to the English idion, the negative would be omitted. — durho eras. The general rule would require here & varre; but the direct form of discourse often takes the place of the indirect, even in the midst of a sentence. Gr. § 845, 5. – ἐδάκρυε . . . ἐστώς, standing he wept, or in more idiomatic English, he stood and wept. έστώς is perf. in form but present in meaning. Gr. § 198, Rem. 3 elτa and έπειτα (without δέ) are often used as correlatives of mportor $\mu \in \nu$ or of some similar expression. Cf. 3, 2, 27; and in § 10 below το μέν μέγιστον . . . έπειτα. — τοιάδε, talia, somewhat as follows, denoting that the language of Clearchus is not reported with the utmost accuracy; τάδε, as follows, would denote more exactness in the report. The same distinction prevails between rotagra and ragra referring to what precedes.
- § 3. ανδρες before the names of persons was the common mode of respectful address. μή, like ne in Latin, always used in prohibitions, as something merely conceived by the mind. φεύγοντα: cf. note 1, 1, 7. οὐκ εἰς τὸ Ἰδιον... ἐμοί, I did not lay (them) up for my own private advantage. ἀλλ' οὐδὲ καθηδυπάθησα, nor did I even expend (them) for pleasure.
- § 4. ἐτιμωρούμην, sc. αὐτούς. μεθ' ὑμῶν: for the difference between μετά with the gen. and σύν with the dat., see Gr. § 294. βουλομένους agrees with αὐτούς. The participle denotes the notion of time, of cause, or of condition; and may often be conveniently rendered by a finite verb with one of the particles when, because, or if; so here, while they wished, or because they wished. "Ελληνας and γῆν both depend on ἀφαιρεῖσθαι. Gr. § 280. εί τι δέοιτο, if he should need any thing. 'δέομαι takes for the most part only neuter pronouns, very seldom neuter adjectives, in the accus. ἀνθ' ὧν = ἀντὶ τεύτων ἄ: in return for those things which I had experienced as favors (εὐ) etc., or more freely, in return for the favors which I had received etc.

- § 5. προδόντα agrees with the implied subject of χρῆσθαι. The deat. προδόντι agreeing with μοι would also be grammatical. Cf. note on λα-βόντα 1, 2, 1. δ' οδν: cf. note 1, 2, 12. σὸν ὑμῖν... πείσομαι: with you I will suffer whatever may be necessary. πείσομαι as future of πάσχω takes its object in the accus.; as fut. mid. of πείθω, in the dat. ούποτε... οὐδείς. For two or more negatives in the same clause, see Gr. § 318, 6. "Ελληνας and τοὸς "Ελληνας. The former is indefinite, implying any Greeks; the latter is definite, denoting the Greeks just referred to, i. e. those whom he may have led among the barbarians.
- § 6. ἐμοὶ ἔπεσθαι, to follow me; σὰν ὁμῶν ἔψυμαι, I will follow in company with you. ἔπεσθαι took the dat. alone, σύν with the dat., ἄμα with the dat., or μετά with the gen., the specific idea being varied with each expression. ἀν είναι τίμιος, that I should be honorable. For the nominative (τίμιος) with the infin., see Gr. § 307, 4. ὁμῶν ἔρημος ἕν, being bereft of you. For the government of ὑμῶν, see Gr. § 271, 3. ὡς ἐμοῦ κ.τ.λ.: gen. abs.; as if I were about to go etc. On the meaning of ὡς, cf. note 1, 1, 2., and on the fut. signification of lórros, cf. note § 1. above. ὑμεῖς, sc. ἵητε.
- § 7. of τe αὐτοῦ ἐκείνου, both those of him himself, i. e. both his own; καὶ οἱ ἄλλοι, and the others, i. e. those of the other generals. ὅτι with its clause is explanatory of ταῦτα: these things, that he refused etc. πορεύεσθαι, the pres. infin. used in lively narration instead of the fut. infin.; in the same way that οὐ πορεύομαι may be used instead of οὐ πορεύσομαι. οὐ φαίη: oratio obliqua. Gr. § 845, 4. ἐκήνεσαν, sc. αὐτόν. παρά in this section is used with the three oblique cases: παρά with the gen. (the "whence-case") means, from the side of, or simply, from; with the dat. (the "where-case"), by the side of, or simply, by; with the accus. (the "whither-case") to the side of, or simply, to.
- § 8. τούτοιs, by reason of these things. Gr. § 285, 1, (1). Cf. 1, 5, 13.

   μετεπέμπετο, continued sending for, the notion of continuance or repetition belonging to the imperf. tense. τῶν στρατιωτῶν depends on λάθρα. Gr. § 273, 5, (e). αὐτῷ is dependent rather on ἔλεγε than on πέμπων, which as a verb of motion would take a preposition with the accus. Gr. § 284, 3, (1). ἔλεγε, he said, not in person, but through the messenger; λέγειν and words of similar meaning are not unfrequently used in this way; ἔλεγε with δαρρεῦν may be rendered, he bade him be of good courage. ώς . . . εἰς τὸ δέον, on the ground that these things would be settled seasonably. μεταπέμπεσθαι: cf. note on μετεπέμπετο above. ἐκέλευεν: cf. note on ἔλεγε above.
- § 9. τοὺς προσελθόντας αὐτῷ: those who had come to him, i. e. from Xenias and Pasion. αὐτῷ depends on προσελθόντας. "Many verbs of motion compounded with the prepositions els, πρός, ἐπί, etc., take their

- object in the dative." Gr. § 284, 2, Rem. 2. τὸν βουλόμενον, the one scho desired, i. e. any one who desired, is limited by τῶν ἔλλων as gen. of the whole. The rhetorical skill displayed in the following address deserves particular attention. τὰ μὲν δὴ Κόρου κ.τ.λ., it is plain that the relations of Cyrus towards us are just the same as ours towards him, i. e. as we have crassed to sustain towards him the relation of soldiers in his employment, so he has ceased to sustain towards us the relation of paymaster.
- § 10. μεταπεμπομένου αὐτοῦ: gen. abs. sc. με: though he continues to send for me. τὸ μὲν μέγιστον, chiefly. The correlative clause is ἐπειτα instead of ἐπειτα δέ. Cf. note on εἰτα § 2 above. πάντα ἐψευσμένος αὐτόν, having decsived him in all things. In § 5 above, we have another construction, πρὸς ἐκεῦνον ψευσάμενον, having been false to him. —— δεδιὰς μή, fearing that. After verbs of fearing, μή is translated like the Latin ne. ὧν = τούτων ἄ, Gr. § 382, 6. The clause runs thus, fearing that having taken me he may inflict punishment for those things in which he supposes etc.
- § 11. καθεύδειν, to sleep, must here of course be understood figuratively. ἡμῶν αὐτῶν: for the form, see Gr. § 88; dependent on ἀμελεῖν, Gr. § 274, 1, (b), to neglect ourselves. 5, τι (or as some editors write 5 τι) from δστις, is the interrogative for an indirect question, as τίς τί is the interrogative for a direct question. ἐκ τούτων, in consequence of these things, in the present circumstances; but ἐκ τούτων in § 13, means herewoon. αὐτοῦ, here, an adv. σκεπτέον εἶναι, so. ἡμῶν, that we must consider etc. For the construction of the verbal in τέος, see Gr. § 284, 8, (12). ἄπιμεν, future. Cf. note § 1 above. δφελος οὐδέν, so. ἐστι, there is no profit either in general etc.
- § 12. δ ἀνήρ, i. e. Cyrus. πολλοῦ depends on ἄξιος as gen. of price. Gr. § 275, 3, worthy of much, valuable. ἐχθρός = inimicus: πολέμιος = hostis. πάντες δμοίως, all alike, all without exception. καὶ γάρ, since also. αὐτοῦ, gen. of the pers. pron. dependent on πόρρω. Gr. § 273, Rem. 4, (o). ὅρα, so. ἐστίν, it is time.
- § 13. ἐκ τούτου, kereupon; cf. note § 11. After him would be expressed by μετὰ τοῦτον; cf. § 14 below, and 8, 1, 45. λέξοντες, to say; fut. act. particip. denoting purpose as in Latin. Gr. § 312, 4, (c). in εκείνου, by him, i. e. Clearchus. ola (from olos), of what nature; how great would be expressed by δση (from δσος).
- § 14. els δè δή. The three clauses of μέν, of δέ, and els δè δή are correlative, the last being made emphatic by δή; render them, some..., others..., but one particularly...— ἐλέσθαι depends on elπε, proposed to choose.—— εὶ μὴ βούλεται for liveliness of narration instead of εἰ μὴ βούλοιτο.—— ἡ δ' ἀγορά... στρατεύματι. This clause is not a part of the speech, but is thrown in by the narrator to show how absurd the speech

- συσκευάζεσθαι like έλέσθαι depends on είπε: so also the remaining infinitives in this section. —— ελθόντας agrees with the implied subject of aireir; and that they having gone should demand etc. - - έαν μή διδώ. As the Greeks not unfrequently pass abruptly from the oratio obliqua to the oratio recta, so dependent clauses of the oratio obliqua often take the form of the oratio recta. Here the regular form of the oratio obliqua would be el μη διδοίη. Cf. note 1, 4, 12. So also àπάξει instead of àπαγάγοι on the same principle. — The Taxiothe, sc. 8860, in the speediest (manner). For the construction, see Gr. § 279, Rem. 8. —— προκαταληψομένους, persons to preoccupy etc., the object of πέμψαι. Cf. note on λέξοντες § 13. φθάσωσι καταλαβόντες, may have anticipated us in having occupied (them). For the construction of \$\phi\text{d}\nu_0\$, \$\tau\chi\d\nu_0\$, \$\tau\theta\d\nu_0\$, etc., with a participle, see Gr. § 310, 4, (1). — ων, relating to of Κίλικεs, limits both πολλούς and youngers; with the former, it is a partitive gen. (or more properly gen. of the whole), with the latter, a gen. of possession. —— έχομεν ήρπακότες: a complete transition to the oratio recta, which was already indicated by using the subj. and indic. instead of the optat. just before. The particip. and verb, as often elsewhere, may here be rendered into English by two connected verbs :- from whom we have taken and now possess many captives and much treasure. - τοσοῦτον, thus much, i. e. only thus much, directing attention to the brevity of his speech.

§ 15. ωs . . . στρατηγίαν, as if I were about to take this command; either the accus. or the gen. abs. may follow ώs or δοπερ. Gr. § 312, 6. στρατηγίαν is accus. of kindred meaning after στρατηγήσοντα. Gr. § 278, 1, 2. - λεγέτω takes as object, not έμέ alone, but the whole clause, ώς . . . στρατηγίαν. It may be rendered, let no one of you entertain an opinion as if etc. With the meaning of Aeyers here, cf. that of Aeyers 2, 1, 15. έμολ . . . ποιητέον. For the construction of the verbal, see Gr. § 284, 3, (12). --- ωs δέ, sc. εκαστος λεγέτω suggested by μηδείς λεγέτω, but let each one entertain the opinion that I etc. — τφ ανδρί: cf. note on πείσομαι 1, 3, 5. — by aν ελησθε, whom you shall have chosen. ar with the aor. subjunct. has the meaning of a fut. perf. Gr. § 255, Rem. 9. --β δυνατόν μάλιστα, lit. in what way it is possible the most, or more simply, the most possible, most implicitly. - welvour stands by a change of construction for πεισόμενον, which would correspond to the construction of στρατηγήσοντα. --- δτι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι. It was universally admitted that he knew how to govern (apxelv); hence the force of sai before άρχεσθαι:—that I know how to be governed also. —— μάλιστα ανθρώπων is added to the foregoing expression for the sake of emphasis; lit. as any other one also especially of men, i. 8. as well as any other one among men.

§ 16. τοῦ . . . κελεύοντος, of the person urging etc.; gen. limiting εὐψειαν. — δοπερ . . . ποιουμένου : gen. abs. cf. note § 15. Krūg. and Hert, would omit the negative (un) in this clause, and render it thus, just as though Cyrus would make the expedition back again, and so have no occasion to use the ships. This interpretation is rendered very probable by a comparison with 1, 4, 5. Matthiae expresses the same idea by omitting maker. Kühner following Bornemann renders, quasi retro Cyrus navigaturus non esset,—an intelligible and possible interpretation, but less probable than the one above given. Others render waker by posthac, which Kuh. pronounces impossible. --- ποιουμένου instead of ποιησομένου, -- the lively Greek often conceiving of the future as already present. See Gr. § 255, Rem. 3. — wapa with the gen.; cf. note 1, 2, 5. See also the construction of alreir § 14. — & is attracted by its antecedent hyeubre from the accus. to the dat. See Gr. § 332, 6. For the force of an with the pres. subjunct., see Gr. § 260, 3, (c). Cf. also note on by aν έλησθε § 15. τί . . . προκαταλαμβάνειν. Krüg. understands this passage thus, what hinders that Cyrus (as he can work against us in other matters, so also) should give orders to occupy the heights before us (for the purpose of intercepting us)? Hertlein more suitably to the connection understands it as ironical and intended to show the absurdity of asking ships or a guide from Cyrus: thus, what hinders our urging Cyrus also to preoccupy the heights for us (i. e. for our advantage)?

§ 17. 'Eyá is not expressed unless there is some emphasis on it. μή, lest, used after δκυοίην as after a verb of fearing. - αὐταῖς ταῖς τριappear, lit. with the ships themselves, i. e. as we sometimes say ships and all. For the government of τριήρεσι, see Gr. § 283, 2. — φ: cf. note § 16. with doin is omitted in some editions on the ground that the optat. with as must be the principal clause of a conditional sentence, while here it stands in a relative clause. Yet instances of the kind before us seem to be well established (cf. 1, 5, 9), and the &v suggests here very pertinently an implied condition, thus-whom he should give (if indeed he should give one). —— Sher = excise sher, to a place from which, the antecedent of a relative adverb like that of a relative pronoun being often omitted. — and and foral instead of and you and ein. Cf. note on εαν μη διδώ § 14 above. — ἄκοντος Κύρου, gen. abs.; ἐκών and ἄκων in the gen. abs. have the force of participles, bytos or bytov being very seldom expressed with them. A few passages also occur where evolutery stands absolutely without street (cf. 7, 8, 11). With these exceptions the omission of we in the gen. abs. is rare and poetic. — λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθών, lit. to elude him in having gone away, i. e. to go away without his notice.

§ 18. φλυαρίαs: accus. plur. predicate of elva:; has esse nugas.—
τί... χρῆσθαι, for what he wishes to employ us. For τί in an indirect question instead of 8, τι, see Gr. § 344, Rem. 1. For the government of τί, see Gr. § 278, 4.—— ζ, subjunct. pres. 3d pers. sing.—— σίσπερ ==

τοιαύτη οΐανπερ, the antecedent being omitted and the relative being attracted to its case. The relative οΐανπερ would depend on χρῆσθαι as an accua of cognate meaning, the Greek being able to say (according to Krüger) πρᾶξιν χρῆσθαι, as he would say χρῆσιν χρῆσθαι. We should render, similar to that in which he formerly also employed the mercenaries. For the allusion, cf. 1, 1, 2. — τούτφ, i. e. Κόρφ, depends on σύν in composition.

§ 19. της πρόσθεν, sc. πράξεως, depends on the comparatives which follow. πρόσθεν has here the construction of an adjective. Adverbs are often thus used in Greek. Gr. § 262, d. — άξιοῦν and below ἀπαγγεῖλαι and βουλεύεσθαι with its subject accus depend on δοκεῖ § 18. — η . . . η : either that he having persuaded should lead us or etc., dependent on άξιοῦν. The Greeks would probably be persuaded not so much by arguments as by higher pay (δάροις και χρήμασιν) Cyrop. 1, 5, 3. — πρὸς φίλιαν, in a friendly manner. Cf. πρὸς ὁργήν, in an angry manner, and πρὸς ἡδονήν, in a flattering manner. Thucyd. 2, 65. — ἀφιέναι, dismiss, let go. — φίλοι, an adject. agreeing with the subject of ἐποίμεθα; in following, we should follow friendly to him etc.

§ 20. ξδοξε ταῦτα: notice the asyndeton (omission of the connective). Cf. 3, 2, 39; 3, 3, 20; 4, 2, 19; 4, 4, 6. Similar instances, when the verb stands first and the demonstrative follows, are numerous. —— τὰ δόξαντα τῷ στρατιῷ: lit. the things which seemed good for the army, i. e. what had been resolved on for the army. —— δτι ἀκούοι κ.τ.λ. Cyrus here discloses a part of the truth, that the Greeks might be led to conjecture the rest, and thus by degrees become familiar with the project of marching against the king. Abrocamas is mentioned again in 1, 7, 12. —— τὴν δίκην, the merited punishment. Cf. 2, 5, 38, and 41.

§ 21. of alpetol, those who were chosen. Cf. ανδρας έλδμενοι κ.τ.λ. § 20.

- άγει, used for vivacity of expression instead of άγοι. — προσαιτοῦσι. The preposition in composition signifies in addition, i. e. in addition to the pay which they had before received. — ἡμιόλιον . . . οδ : a half more than that which etc. οδ = τούτου δ, the relative depending on έφερον and the antecedent on ἡμιόλιον which has the force of a comparative. G § 275, 2. Others take οδ = τοῦ μισθοῦ δν, instead of regarding it as a neuter pronoun used substantively. — τοῦ μηνός, monthly. Gr. § 273, 4, (b). — τῷ στρατιώτη, to the soldier, i. e. to each soldier. For the value of the Daric, see note 1, 1, 9. — έν γε τῷ φανερῷ, adverbial, at least openly. Cf. ἐν τῷ ἐμφανεῖ, 2, 5, 25.

CHAP. IV.

- The march from Tarsus to the Euphrates. Manner of passing the Pylae Syriae;—desertion of Xenias and Pasion;—conduct of Cyrus towards them;—arrival at Thapsacus on the Euphrates;—Cyrus discloses his real object;—dissatisfaction of the army;—at length, influenced by fresh promises and by the example of Menon, the whole army crosses the Euphrates.
- § 1. Ψάρος is written Σάρος in other Greek authors; it is now called Seihûn. The river Pyramus is now called Dschehûn. The city Issus afterwards became celebrated as the scene of the great battle between Alexander and Darius 111.—— οἰκουμέτην, situated. Cf. ἀκεῖτο 1, 4, 11; 4, 8, 22. It sometimes means inhabited (1, 2, 6.), in opposition to the idea ἐρήμη, deserted. Cf. 1, 5, 4; and 3, 4, 7.
- § 2. αὶ ἐκ Πελοποννήσου νῆες: the clause ἐκ Πελ. has the position and force of an adjective. Gr. § 245, Rem. 3. The ships from Peloponnesus have already been mentioned 1, 2, 21. ἐπ' αὐταῖς, over them, denoting command. Cf. in § 3. ἐκὶ τῶν νεῶν, upon the ships, denoting situation only. ἡγεῖτο αὐτῶν, led them, i. e. as commander in chief, while Pythagoras was subordinate in command, and admiral of the Peloponnesian ships only. After the death of Cyrus, this Tamos fled to Psammetichus king of Egypt and was there executed by order of the king. ἐξ Ἐφέσου is to be connected with ἡγεῖτο, conducted from Ephesus. ἐπολιδρκει, and συνεπολέμει: cf. note on ἐτύγχανεν 1, 1, 8. πρὸς αὐτόν, against him, i. e. against Tissaphernes.
- § 3. μετάπεμπτοs: for the force of the verbal adject. in -τοs, see Gr. § 234, 1, (i); cf. αίρετοί, 1, 3, 21. —— 'Αβροκόμα: gen. sing. 1st declens., see Gr. § 44, Rem. 2. This whole clause is a condensed expression, equivalent to οί παρ' 'Αβροκόμα μισθοφόροι 'Ελληνες παρ' 'Αβροκόμα ἀποστάντες, the mercenary Greeks with Abrocamas having revolted from Abrocamas etc. Cf. note on τῶν παρὰ βασιλέως 1, 1, 5.
- § 4. ἐντεῦθεν, thence, i. e. from the city Issi, or as commonly written Issus. πύλας κ.τ.λ. Three mountain passes led into the Cilician plain: one over Mt. Taurus, through which Cyrus had already gone before reaching Tarsus; the other two, between Cilicia and Syria. Of these, the route nearest the sea, which Cyrus now chose (and which contained in reality two passes), was called the Syrian, and that farthest from the sea, the Amanic pass. πύλας stands here without the article, as is often the case with the names of places. ἦσαν...τείχη, and these were two walls. Thus Xen. describes somewhat indefinitely the passes themselves, because they were fortified by two τείχη. Observe in this clause ἦσαν with the neut. plur. Gr. § 241, 4, (b). πρό, before, on the side of. To

denote this idea πρός was more commonly used. — διὰ μέσου, through the midst. μέσου used substantively often stands without the article; cf. 1, 7, 6; 1, 8, 13. — εδρος πλέθρου: the latter word depends on ποταμός, the former is acc. by synec. — ἦσαν agrees in number with the predicate. Cf. ἦν 6, 2, 10; and 7, 2, 32. — οὺκ ἦν, impers. it was not possible. — ἡλίβατοι: a poetic word. Cf. Introduction; latter part of § 3. — ἐφειστήκεσαν: compounded of ἐπί and ἴστημι. Recollect that ἴστημι is intrana. in the perf. pluperf. and 2d aor. act., and that the perf. and pluperf. act. are pres. and imperf. in meaning. — This section may be better understood by the following diagram.

- § 5. ἀποβιβάσειεν: from ἀποβιβάζω, a transitive verb, to be carefully distinguished from ἀποβαίνω (intrans.): that he might land heavy-armed men etc. είσω, within, i. e. between the two walls or fortresses; ξέω, without, i. e. on the Syrian side; πυλῶν limits both είσω and ξέω. See Gr. § 273, 3, (c). και βιασάμενοι κ.τ.λ., and that they (i. e. Cyrus and his army) having forced the enemy etc. For a similar change of subject in two succeeding clauses, from the commander alone to the commander with his troops, cf. § 19. ψυλάττοιεν, sc. οί πολέμιοι. ὅπερ, which very thing, i. e. the keeping guard at the Syrian pass. ἔχοντα: the participle denotes the various ideas of time, cause, and condition. Here the notion of cause seems most prominent, because he had a large army. οὐ instead of its usual position (immediately before the verb) here stands before τοῦτο, thus anticipating more distinctly the following antithesis. Κῦρον . . ὅντα, that Cyrus was etc. For the accus and particip. instead of the accus and infin. see Gr. § 310, 4.
- § 6. Μυρίανδον. Hertlein, apparently following Kiepert, gives this as the true form of the word for the time of Xenophon, instead of the later form Mυρίανδρον, which is found in most editions. ἢν. Xen. might have written ἐστί, the place is a commercial factory, for the language was still true when he wrote the account; but the past tense is not unfrequently introduced thus instead of the present in a narration. Cf. ἐνόμιζον 1, 4, 9. ἐχώρει 1, 5, 6, and ἢν 1, 4, 1. ὁλκάδες. For an account of the different kinds of ships, see Dic. Antiqq. art. navis. Ερμουν: from ὁρμών, to be carefully distinguished from ὁρμών.

- § 8. ἀλλ'... ὅτι, but still let them at least know well that etc. ἐπιστάσθωσαν from ἐπίσταμαι. ἀποδιδράσκω, I escape by running away and eluding observation; ἀποφεύγω, I flee away so as to get beyond the power of any one. οἴχομαι, as also ἥκω, is perf. in meaning, though pres. in form. Gr. § 255, Rem. 2. οὐδ'...οὐδείς: a double negation which we can translate only by a single negative. Gr. § 318. 6. ὡς ἐγώ, notice-the emphasis on this last word. αὐτούς, though in the plural, refers to τὶς as collective in meaning. ἰόντων, let them (i. e. Xenias and Pasion) go. κακίους, nominat. plur., qualifying the subject of εἰσί. καίτοι ... γε ..., ἀλλ': although I have indeed ..., yet etc. γέ renders ἔχω emphatic. Τράλλεις: Tralles was a city in Lydia. φρουρούμενα refers to τέκνα καὶ γυναῖκας, not as persons but as things. Gr. § 242. στερήσονται: observe the anomaly in voice. See L. & Sc.
- § 9. ήδιον and προθυμότερον: for the comparison of adverbs, see Gr. § 85. — συνεπορεύοντο, proceeded in company with (him, i. e. Cyrus). For the special force of the imperf. tense, see Gr. § 256, 2. —— Xdlos: now called Kuweik. Lower in its course it flows through Haleb, the Χαλυβών of the ancients. The name Χάλος seems allied to the name — πλέθρου limits ποταμόν. Cf. πλέθρων 1, 2, 23. ---- Seous. According to the Syri in legend, Semiramis was changed into a dove and her mother Derceto into a fish. Diodor. 2, 4, and 20. Hence these animals were held as sacred by the Syrians. The worship of fishes was especially prevalent in the neighboring city, sacred to Derceto, called by the Greeks 'Ispawolis, by the Syrians Bambyce (so on the map), or Old-Nineveh (from nin i. e. fish). —— ενόμιζον and είων: cf. note on ην § 6.— είων: cf. εία § 7. --- οὐδὲ τὰς περιστεράς, εc. ἀδικεῖν είων. --- εἰς ζώνην: the tribute from different provinces in the Persian empire was often devoted to the supply of the various wants of the Persian queens. In like manner (as we learn from Thucyd. 1, 138.) the Persian king gave to Themistocles the province of Magnesia to supply him with bread, Lampsacus, with wine, and Myus with viands.

- § 10. Δαράδεξ. This river has not yet been identified in modern times. Its aituation however can be determined pretty nearly by the distances given in the Anab., and this is farther confirmed by the site of the city afterwards called Barbalissus, by the Syrians, Bar-Bâlasch (i. e. field of Bâlasch Belesys), now called Bâlia. οῦ τὸ εδρος πλέθρου: the full construction according to Krüger is οῦ τὸ εδρός ἐστι εδρος πλέθρου, whose width is (that of) a hundred feet. τοῦ . . . ἄρξαντος, the one having governed Syria, i. e. the person who had been governor of Syria (up to the time when Cyrus arrived). αὐτόν, i. e. παράδεισον.
- § 11. ἐπὶ . . . ποταμόν: Hert. understands this to mean along the river, supposing Cyrus to have reached the Euphrates at the place called on the map Daradax, and from thence to have proceeded along in the neighborhood of the river without following its numerous windings. But the usual interpretation to the river seems to be a more natural expression of end τον . . . ποταμόν: and it would seem also that Cyrus first reached the Euphrates at Thapsacus, because the width of the river is first mentioned at that place. --- rerraper gradier is pronounced by Kiepert to be a mistake either of the pen or of the memory for τεττάρων πλέθρων. φικείτο: cf. note on οἰκουμένην 1, 4, 1. — Θάψακος: the name is derived from a Syriac word, signifying ford, or ferry. The ruins of the ancient city are near a ford of the Euphrates, a little above the present city Rakka, called in the Macedonian period Nicephorium. --- δνόματι: the accus. δρομα is a more common construction. Cf. 1, 2, 23. — βασιλέα: cf. note on βασιλεύs 1, 1, 5. - avareiθειν differs from πείθειν, in implying that a previous opinion must first be refuted, or a previous determination checked, and then some other opinion or determination made to take its place. neither means simply to persuade, aranelters, to bring over by persuasion.
- § 12. αὐτοὺς . . . κρόντεν: that they, knowing these things long before, concealed them. Contrary to the usual construction of the verba declarandi, φημί almost always takes the accus, and infin, instead of δτι or &ς with a finite mood. οὐκ ἔφασαν: cf. note 1, 3, 1. ἐἀν . . . διδφ̂, instead of εἰ . . . διδοίη. Cf. note on this same expression 1, 3, 14. ἐἀν μή, unless. τὶς, some one. The reference is of course to Cyrus. δόντερ καί, so. ταῦτα ἐδόθη, as also was given etc. For the allusion, see 1, 1, 2. καὶ ταῦτα, and that too. ταῦτα may be explained here by understanding ἐδόθη, although the phrase καὶ ταῦτα often has the force of a conjunction. See Gr. § 312, Rem. 8. ἰόντων, so. αὐτῶν, gen. aba. The dat, ἰοῦσιν agreeing with τοῖς προτ. might have been expected. Cf. προϊόντων 1, 2, 17. and ἐχόντων 3, 1, 40.
- § 13. 36σευ. The fut. infin. is the usual construction after verbs of hoping and promising; yet see παύσασθαι 1, 2, 2. βουλεύσασθαι 2, 3, 20.

— μνῶς. For an account of the Grecian money, see Dic. Antiqq, art nummus, — ήκωσι and καταστήση: cf. note on ἐὰν...διῶ 1, 8, 14.

— τὸ παλὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ: lit. the much of the Grecian force, i. e. in an Eng. idiom, the greater part of etc. in distinction from Menon and his army.

παλό without τό would mean much, a considerable part, but not the greater part. — πρὶν δῆλον είναι, before it was plain. See Gr. § 387, 9, (c). — τί ποιήσουσιν. The form of a direct question, for liveliness of narration, instead of δ, τι ποιήσειαν: and since it is directly dependent on this clause έψονται also has the form of the oratio recta. In translating we should more naturally employ the oratio obliqua,—what the other soldiers would do, whether they would follow etc.

- § 14. προτιμήσεσθε: mid. in form, but pass in meaning,—you shall be honored before the other etc. πλέον though pleonastic, imparts additional force to προ- in composition. —— όμῶς χρῆναι διαβῆναι, that it is expedient for you to cross. όμῶς is the suhj. of διαβῆναι, χρῆναι is impers. and dependent on ψημί. —— ἀποκρινοῦνται. For the formation of the fut. in liquid varbs, see Gr. § 149.
- subjunct, acr. is a dependent fut. perf. Gr. § 255, Rem. 9. We should commonly say simply, for if they vote. - alrio: an adject. qualifying ύμεις: you will seem to be a cause, i. e. of their voting to follow. — άρ-Emeres: the particip. denotes here most prominently the notion of cause, while the other ideas of time and of condition are also involved. We may render it, because you began etc. Cf. note on Exorta § 5 above. --- xapır eidérau and arodidovau: in Latin gratiam habere and referre: to be grateful and to repay a favor, or to return thanks. eleveral is fut. of olda. See Gr. § 195. —— et τις καὶ άλλος : cf. 1, 3, 15. —— ἀποψηφίσωνται, εc. ἐπεσθαι. άπο-, away, from, has a privative or negative sense. --- ύμιν . . . είς: but you as if alone yielding he will employ (as) most faithful both for etc. καὶ ἄλλου . . . Κύρου: and any other thing, whatever you shall need, I know that you will obtain from Cyrus as a friend. Two methods of explaining the construction of άλλου are proposed. It may depend as gen. on τεύξεσθε, since TVYY drest can take two genitives (cf. 5, 7, 83), or it may be instead of \$\text{\$\text{\$\delta}\$}\text{\$\text{\$o\$} by inverted attraction (in which the antecedent is attracted to the case of the relative). Gr. § 332, Rem. 11.
- § 16. διαβεβημότας, sc. αὐτούς: that they had crossed over; accus. and particip. after a verbum sentiendi. —— εἶπεν: cf. note on ἔλεγε 1, 3, 8.—— ἐπαινῶ: for the present I applaud you; or, for the present I thank you. Cf. ἐπαινῶ 7, 7, 52. —— ἐπαινέσετε: the fut. act. of ἐπαινέω is much less frequent than the fut. mid. —— ħ . . . νομίζετε: or no longer think me (to be) Cyrus. His generosity was well known.
  - § 17. of orparismu: the soldiers, i. e. those of Menon. Méren:

to Menon, or for Menon; dat. commodi, limiting πέμψαι, but not as a verb of motion. To denote the person or place where the motion ends, after a verb expressing or implying motion, a preposition with the accus. is used. In § 16 τῷ στρατεύματι limits εἶπεν, not πέμψαs. The same principle is also familiar in Latin. ——και τῶν . . . οὐδείs: and no one of those who were crossing the river etc. Krūg. and Matt omit τῶν and understand αὐτῶν,—and no one of them while crossing etc. Hert. retains τῶν and also understands αὐτῶν, which seems inadmissible. The first interpretation presents no real difficulty.

§ 19. Συρίας. This name, as also Aram in the Old Test., was given to the land both east and west of the Euphrates. It was not till the Roman period that the name was limited to the country between the Euphrates and the Mediterranean; for it was not till after the Macedonian conquest that the name Mesoworaμία became generally applied to the land between the Tigris and Euphrates.—— 'Αράξης. This name, signifying "water-flowing," was applied to several rivers in the Aramaean country. Here it is applied to the only tributary of the lower Euphrates, which in all other ancient writings is called Chabôr (Χαβάρας οτ 'Αβόρρας). The Arabs now call it Chabûr. In the Roman period, the important frontier fortress Circesium stood here.

CHAP. V.

March on the left bank of the Euphrates to a point opposite Charmande. Sufferings of the army in the desert;—dangerous quarrel of Clearchus and Menon, in which the Greeks generally become involved;—settled by the expostulation of Cyrus.

§ 1. 'Apaβlas. This is an ethnographic name given to the southern part of Mesopotamia, because this region, owing in part to the depth of the channel of the Euphrates, was nearly destitute of water and of vegetation;

and consequently was inhabited only by roving tribes of Arabe, as is also the case at the present day. — έρήμους, in a desert country. — έπαν is sometimes explained as qualifying δμαλόν; but in 4, 4, 1, it is used in the same sense as here and is necessarily an adject. So here it is more natural to consider it an adject, qualifying redion. In that region the earth was altogether a plain level as a sea. Cf. Thucyd. 6, 21. Herod. 1, 52. — et τις and et τι may often be best rendered whoever, whatever. So here:—and whatever else also there was in (this region) of brush or read etc. — έπαντα refers to et τι as collective in meaning. Cf. αὐτούς 1, 4, 8. — ἦσαν agrees with a neuter plur. See Gr. § 241. Rem. 5. (b). Cf. 1, 2, 23. — ἐνῆν: εc. τούτω τῷ τόπω.

- § 2. Snpla παντοία, so. ἐνῆν. διόκοι and πλησιάζοιεν. The optat. is not unfrequently as here used in an iterative sense. Gr. § 827°, 2. προδραμόντες, from προτρέχω. ἔστασαν: syncopated pluperf. 3d pers. plur.; used in the sense of the imperf. Gr. § 193. πολύ: an adv. qualifying Sᾶττον, much swifter. ταὐτὸν ἐποίουν, they did the same thing. For the form ταὐτόν instead of τὸ αὐτό, see Gr. § 92, Rem. 2. λαβεῖν, sc. αὐτούς. δια- in composition with στάντες signifies apart, at intervals. διαδεχόμενοι τοῖς ἵπποις: relieving (one another) with their horses. τοῖς ἐλαφείοις, sc. κρέασιν, the flesh of stags, venison.
- § 3. πολύ γάρ... φεύγουσα: for in seeing it distanced (the horsemen, by far. One would expect φεύγων instead of φεύγουσα, as in the phrase στρουθοί οἱ μεγάλοι just above, στρουθός is masculine; but the gender of this word in other writers also fluctuates as here. τοῦς μὲν ποσὶ... ταῖς દὲ πτέρυξω depend on χρωμένη,—using the feet in remaing and the wings (by raising them up) just like a sail. With αίρουσα understand τὰς πτέρυγας. ἀνιστή being in the present tense denotes the continuance or repetition of the action,—if one start them up quickly and repeatedly. ἔστι, it is possible. For this accentuation, see Gr. § 35, 1. ἤν: cf. note on ¾ν 1, 4, 6.
- § 4. πλεθριαΐον. In this entire distance of five days' march only short, narrow, and except in the rainy season dry ravines are found; so that the language of Xen. is applicable only to a canal which is filled from the Euphrates, and is situated at about this distance from Chabor. Together with the river it forms the large island Werdi, and on this Corsote must have stood. περιερρεῖτο κύκλψ must not be taken in too strict a sense. In 4, 7, 2. and in 7, 1, 14. κύκλψ cannot mean entirely round: and Isocrates says of the Nile κύκλψ αὐτὴν (Egypt) περιέχων. For the imperf. here, cf. note on ἢν 1, 4, 6. Μάσκα: see Gr. § 44, Rem. 2.
- § 5. Πόλας. This was not a mountain pass like the Πόλαι της Κιλικίας και της Συρίας (1, 4, 4.), but rather a gentle descent from the high descert region which they had just traversed to the well watered and fruitful

§ 6. mplasta: used only in the acr.; referred to defount as a present. - ἐν τῷ Λυδίφ ἀγορῷ. We learn from Herod. 1, 155, and 157. that the elder Cyrus, after the conquest of Lydia forbade the use of arms to the inhabitants, and that henceforth they devoted their attention to trade.--έν τῷ . . . βαρβαρικῷ : τὸ βαρβαρικόν, the barbarian (army), is used like τὸ Ἑλληνικόν 1, 4, 18. — τὴν καπίθην: in apposition with σίτον understood, the object of πρίασθαι. — τεττάρων σίγλων: gen. of price. Gr. § 275, 8. It will be perceived that σίγλος is the Greek form of the word shekel which occurs so often in the Old Testament. —— δβολούs: object of Suraras. Gr. § 279, 6. —— 'Atticous agrees with the principal word δβολούς, although the more remote. The δβολός was one-sixth of a δραχμή, which was about one-sixth of an American dollar in value. How high the price here mentioned was, may be seen by a comparison with the prices at Athens. In the time of Socrates, four choenixes of peeled barley were worth one obolus. Boeckh, Staatshaush. d. Ath. 1. 102. By computation it will be seen that the price of corn in the army of Cyrus at this time compared with the price at Athens was as sixty to one. ---- With έσθίοντες διεγίγνοντο compare λέγων διηγε 1, 2, 11; διετέλουν χρώμενοι 8, 4, 17.

§ 7. Åν ev, some. So also we find έστιν or Åν έν for the gen.; έστιν or Åν ev for the dat. In all these expressions the verb has merely the force of a prefix; and the two words together equal, in the gen. ἐνίων, in the dat. ἐνίων, in the accous. ἐνίων. See Gr. § 331, Rem. 4; Åν evs therefore taken together depend on ἥλωννεν as accus. of cognate meaning. Lit. some of these stages he marched very long; i. e. some of these stages which he accomplished were very long. —— βούλωντο, another example of the iterative optative. Cf. διώκοι, πλησιάζοιεν, 1, 5, 2. —— διατελέσαι, sc. τὰν ἐδόν. In 4, 5, 11. we find the expression διατελέσαι ἀν τῷ όδῷ. —— ἀν ἐδὸν is often used to introduce that which is specially emphatic. And what was worthy of special notice, on a certain occasion when etc. —— στενοχωρίας, gen. abs. The case absolute in Greek as in Latin is best translated by

case of the words, when, because, or if; according as the notion of time, cause, or condition is most prominent. For the gender and number of φανέντσε see Gr. § 242. 1. (b). —— τοῦ β. στρατοῦ, depends on λαβόνταε, the gen. denoting of, a part of. Gr. § 273, 3.

- § 8. συνεπισπεῦσαι (comp. σόν, ἐπί, σπεύδω); σόν, with, often denotes assistance (cf. συνεκβιβάζειν sup.), to assist in hastening on the wagons.—

  πν, impera., it was possible.— κάνδυς, see Dic. Antiqq. art. Candys.—

  ἔτυχεν ἐστηκώς, happened to be standing. Cf. παρὰν ἐτύγχανε, 1. 1. 2;

  ἐστηκώς, perf. in form, always prea in meaning.— περὶ νίκης, for victory, in allusion to the Grecian games.— καὶ μάλα, even very, qualifying πρανοῦς.— ἀναξυρίδας, see Dic. Antiqq. art. Bracae.— ἔνοι δὲ καί, but some also, sc. ἔχοντες.— σὺν τούτοις, with these, i. e. the costly tunics and embroidered trowsers. The Persians had adopted the rich and expensive dress of the Medes.— βάττον ἡ ὡς, lit. somer than as; i. e. somer than, the Eng. idiom not allowing us to translate ὡς, unless by an awkward transposition of the words, thus, in a way somer than, etc.— τὶς ἐν ψέτο, one would suppose, crederes.—— μετεώρους, raised aloft; qualifies τὰς ἀμάξας.
- § 9. το σόμπαν, lit. as to the whole, i. e. in general. &s after δήλός ἐστι (οτ ἦν) is unusual. Cf. δήλος ἦν ἀνιώμενος 1, 2, 11. and the note on that passage. δπου μή, lit. where not, i. e. (in an Eng. idiom) except where he halted etc. δσφ μὲν . . . τοσούτφ, quanto . . . tanto, lit. by how much . . . by so much, i. e. (in the Eng. idiom) the more . . . the more. ἕν with ἔλθοι, being in a dependent clause is contrary to the general rule, Gr. § 260, (4), (a): it suggests the condition el ἔλθοι. μαχεῖσθαι, fut. infin., dependent on νομίζων. σχολαιότερον, sc. ἕλθοι. συνιδεῖν is explained as synonymous with δήλη. And to the person directing his attention towards it, the king's government was also (lit.) to discover being strong, i. e. was manifestly strong etc. και τῷ διεσπάσθαι τ. δ., and in the fact that the forces were wide apart. ἀσθενής qualifies ἀρχή. διλ ταχέων, adverbial, quickly. ἐποιεῖτο. The mood, but not the tense (ποιεῖται) of direct narration is here retained. This sentence gives a brief but striking description of the character of the Persian empire.
- § 10. πέραν, on the other side of, i. e. on the west bank of the river; the army having crossed over to the eastern side at Thapsacus. —— διαβαίνεντες, sc. τὸν ποταμόν. —— διφθέρας. Tanned sheep-skins, inflated and sewed together, are still used very commonly by the Kourds and Arabs in crossing the Tigris and Euphrates. —— ἐπίμπλασαν from πίμπλαμι. —— συνέσπων (from συσπώ»), they sewed them together. —— τὸ 58ωρ, subject of άπτεσθαι, so that the water should not touch etc. ώs before the infin. instead of δστε is frequent in Xen.; e. g. 1, 8, 10; 2, 8, 10; 2, 6, 9; for the negative μή instead of οὸ, see Gr. § 318. 3. (f). ——

- της before and του φοίνικος connects this phrase as an adjective to βαλάνου. As the Greeks were not familiar with the fruit of the palm tree (the date), they had no one word by which to express the idea; hence the circumlocution, ή βάλανος ή ἀπὸ του φοίνικος, the fruit of the palm tree. Palm wine and the date are described more particularly 2, 3, 15 and 16.

   τουτο refers indefinitely, without regard to gender, to μελίνης considered simply as a thing.
- § 11. ἀμφιλεξάντων τι (= περί τινος), disputing about something. —
  τῶν τε . . . καὶ τῶν τοῦ Κλεάρχου, both the soldiers of Menon and those of Clearchus; gen. abs. with ἀμφιλεξάντων. τὸν τοῦ Μένωνος, εc. στρατώτην. It seems that the quarrel had originated between two single men belonging to these generals respectively, and that their other soldiers had by degrees been drawn into it. πληγάς ἐνέβαλεν, εc. αὐτῷ, ἐκβίετοδ blows (on him). ἔλεγεν, related (the affair).
- § 12. τοῖς περὶ αὐτόν, lit. those around him, i. e. his attendants.—

  ħκεν, imperf. in form, but acrist or pluperf. in meaning. Cf. note 1, 2, 6.

  If rendered as an imperf. here it would plainly contradict προσήλαυνε.—

  ἔησι τῆ ἀξίνη: Suidas supposes an ellipsis of τὸν Κλέαρχον after Ἰησι, and this suggestion has been generally followed; but it is somewhat doubtful. An ellipsis of the gen. would seem more natural. Cf. Soph. Aj. 154. τῶν ψυχῶν leis. It is perhaps still better to consider the verb as intrans. Cf. L. & S. sub voce. τŷ ἀξίνη, dat. of instrument. Lit. he throws with his axe; in the Eng. idiom, he throws his axe.— οἶτος the same as τὶς above.— αὐτοῦ, i. e. Clearchus. For the government, see Gr. § 271, 2.— ἄλλος, sc. Ἰησι.
- § 13. παραγγέλλει els τὰ ὅπλα, εc. lέναι. The elliptical expression corresponds to the idea of haste here involved. τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα δέντας, placing their shields upon their knees; thus signifying that they were ready for an attack. τούτων, i. e. the horsemen. οἱ πλεῖστοι, εc. ἡσαν. τοὺς Μένωνος. Cf. οἱ ἐκείνου, 1, 2, 15. ἐκπεπλῆχθαι (from ἐκπλήσσω), were terrified. οἱ δὲ καί, others also; οἱ δὲ being used here as though οἱ μέν had gone before. ἔστασαν, see Gr. § 193.
- § 14. τάξις κ.τ.λ., a division of the heavy-armed men following him, so. έτυχε προσιούσα. The τάξις, according to 6, 5, 11., consisted of 200 men.—σδν indicates that the sentence, which had been broken off by the parenthetical clause έτυχε γάρ, κ.τ.λ., is here resumed. So in Latin igitur. Cf. 6, 6, 15.— ἀμφοτέρων, of both parties, i. e. Clearchus and Menon with their respective forces; dependent on τὸ μέσων used substantively.— ἔθετο τὰ ὅπλα. For the three meanings of δέσθαι τὰ ὅπλα, see L. & S. sub τίθημι IX. Here it means, he halted; while his soldiers laid their shields down before them and stuck their spears in the ground.

- § 16. ἐν τούτφ, sc. τῷ χρόνφ. τὰ παλτά. The article is used because it is assumed as a fact well known that the παλτά belonged to his ordinary armor. σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν, with those who were present of his most faithful attendants; implying perhaps that part of them had not yet come up, being still on the march.
- § 16. οἱ ἄλλοι, in apposition with ὁμεῖs understood. Observe that the nom. is here connected by καί to the voc. Examples of this kind, when σό, or ὁμεῖs is understood, are frequent. κατακεκόψεσθαι: fut. perf., with pass. meaning. As it expresses the notion of finished action, the future event is conceived of as already having taken place; hence, as certain. οδτοι... βάρβαροι. A common noun with a demonstrative pronoun requires also the article before it. See Gr. § 246. 3. In this clause οὐs ὁρᾶτε expresses emphatically the idea of the article, and hence stands instead of it. πολεμιώτεροι, more hostile; perhaps (as Hertlein suggests), from envy because Cyrus had shown a preference for the Greeks. τῶν ἡμετέρων, our affairs; gen. abs. with ἐχόντων: compare with κακῶς ἐχοιτων (being in a bad condition) εὐνοῖκῶς ἔχοιεν 1, 1, 5.
- § 17. er earro errero: lit. became in himself, which is very similar to the English expression by which this is to be rendered, came to himself. er with the dat. as distinguished from els with the accus. after a verb expressing or implying motion denotes the idea of remaining in. This is inferred from the notion of rest belonging to the dat. κατά χώραν, in their respective places; κατά with the accus. often denoting the idea of distribution. έθεντο τὰ ὅπλα, laid aside their arms, encamped. Not used in precisely the same sense as above, § 14. Cf. note on that passage.

CHAP. VI.

- Trial and condemnation of Orontes for conspiracy against Cyrus.
- § 1. 'Εντεύθεν, cf. 1, 5, 5 and 10. προϊόντων, while they were advancing; gen. abs. sc. αὐτῶν. οὖτοι, i. e. oἱ ἐππεῖs implied in the foregoing. εἴ τι, cf. εἰ δέ τι καὶ ἄλλο, 1, 5, 1. γένει, by birth. In 5, 2, 29, the same idea is expressed by τὸ γένος, accus. synec. τὰ πολέμια limits more definitely the meaning of λεγόμενος. Gr. § 279, 7. καὶ πρόσθεν πολεμήσας, having even before been at war, i. e. with Cyrus. καταλλαγεὶς δέ. Hertlein and Krüger following Reiske punc-

tuate thus. With καταλλαγείς, cf. συναλλαγέντι 1, 2, 1, and καταλῶσει 1, 1, 10.

- § 2. τοὺς ἐπτέας, the object of κατακάνοι; ἕν is expressed with this verb, because it would be required if the sentence were changed into the oratio recta. See Gr. § 345, 4; it is to be understood with the optatives which follow in this sentence; for, according to the principle laid down by Krüg. Spr. 69, 7, 4., when two or more verbs follow each other in the same grammatical construction, if ἕν is expressed with the first, it may be omitted with the rest, but must be supplied mentally. κωλύσειε . . . ἐπιύντας, would restrain (them) in advancing from burning etc. The object of καίειν is to be gathered from the first section, where it is expressed. For the government, see Gr. § 271, 2. ποιήσειεν ὅστε; ποιεῦν is usually followed by the infin. alone. The intended result is expressed here more emphatically by using ὅστε. iδύντας . . . διαγγείλαι, καυing seen the army of Cyrus to convey the tidings to the king. δια-, in compwith λγγείλαι, signifying through, has reference to the intervening space. Cf. in Latin internuntium esse. See also διαγγελθῦ, 2, 3, 7.
- § 3. δτι, to the effect that, introduces the substance of the letter expressed in the orativ obliqua. ώς &ν δ. πλείστους, as many as possible. δύνηται, subjunct. instead of optat. which the general rule would require. Gr. § 327°, 1 and 2. ἐκέλευεν, sc. τὸν βασιλέα; φράσαι dependent on ἐκέλευεν and ὑποδέχεσθαι οn φράσαι. αὐτόν, him, i. e. Orontes.
- § 4. ἀναγνούs, having read; from ἀναγιγνώσκω. —— ἐπτά belongs to τοὺς ἀρίστους. —— δέσθαι τὰ ὅπλα: cf. note on 5, 14.
- § 5. δς γε. Since he especially. The relative here is causal, and the particle γε makes it emphatic. τοῖς ἄλλοις, to the others; i. e. both Greeks and Persians; all the others in distinction from Clearchus. προτιμηθῆναι μάλιστα; cf. 1, 4, 14. τῶν Ἑλλήνων limits δς. τὴν κρίσιν ὡς ἐγένετο, lit. the trial how it took place, i. e. how the trial was conducted; another instance of prolepsis or anticipation, cf. 1, 1, 5. οὐ . . . ἀπόρρητον, not forbidden to be spoken of, i. e. not to be kept secret; ἀπόρρητον qualifies ἡ κρίσις, but refers to it indefinitely only as a thing; cf. τοῦτο, 1, 5, 10. ἄρχειν τοῦ λόγου, began the conversation, (in this case, the trial); ἄρχω λόγου, I begin a conversation (in which others are to participate); ἄρχομαι λόγου, I begin an address (which I myself am to continue). Cf. 3, 2, 7.
- § 6. ανδρες φίλοι; cf. ανδ. στρατιώται, 1, 3, 9; ανδρες was the common mode of respectful address. We have no one word so generally used.

  πρός c. gen.; a common form of asseveration, more solemn than νή or μα with the accus. πρὸς δεῶν, in the presence of the gods, in the view of the gods. τουτουί. For the demonstrative i at the end of τούτου, see Gr. § 95, (ε). For the omission of the article, see Gr. § 246, Rem. 1.

- (b). airos, always intensive in the nom. and in the oblique cases when in apposition with another pronoun or with a noun. ἐποίησα κ.τ.λ., lit. I effected that it seemed good to him to cease etc. δεξιάν, right-hand, given in token of a solemn promise; hence by meton. promise, pledge.
- § 7. μετὰ ταῦτα; Cyrus here turns directly to Orontes. ἀπεκρίνατο δτι οδ, λε replied, "no;" δτι is often used as the sign of a direct quotation, where we use only quotation marks; οδ = οὐκ ἔστιν. αὐτός, see note § 6 sup. οὐδέν, in nothing, accus. synec.; more emphatic than the simple negative οὐκ. ἀποστὰς εἰς, an abbreviated, but common form of expression for ἀποστὰς κρὶ ἀπελθών εἰς. The Mysians like the Pisidians inhabited a mountainous country and maintained their independence against the Persians. Cf. 3, 2, 23 and 24. δ, τι ἐδόνω, sc. κακῶς ποιεῖν, in whatever you were able (to do injury). ἔφη = ὡμολόγει, Orontes said, yes. τὴν . . . δύναμιν, your own power (i. e. as the connection implies), how insufficient it was. τῆς ᾿Αρτέμιδος; probably the Ephesian Artemis (Diana), a divinity quite distinct from the Grecian Artemis, and especially worshiped among the Persians, (Diodor. 5, 77.)
- § 8. φανερός, manifest; more conveniently translated as an adv. openly (plotting against me). Cf. note on δήλος ήν, 1, 2, 11. δτι before οὐδέν, and οὐδ΄, sign of a direct quotation and consequently not to be translated. Cf. note on δτι § 7. οὐδὲν ἀδικηθείς, εc. ἐπιβουλεύων σοι φανερὸς γέγονα. ⁷Η γάρ, yes for; ²Η is in sense equivalent here to ὁμαλογῶ, I acknowledge (it); hence the force of γάρ. ἀνάγκη, εc. ἐστί. With ἀνάγκη, we often find ἐστί omitted. γενοίμην, εc. φίλος σοι καὶ πιστός. Who has not seen the character of Orontes reproduced, on a smaller scale, in what we call "a spoiled child?"
- § 9. ἀπόφηναι (from ἀποφαίνω) γνώμην, express an opinion; δοτις and δ, τι in an indirect question instead of τίς, τί. τάδε, as follows. Observe the distinction here made between τάδε and ταῦτα. With ταῦτα, compare τοιαῦτα, τοσαύτα, and οὕτως; with τάδε, compare τοιάδε, τοσάδε, and άδε. See Gr. § 803. τοῦτον φυλάττεσθαι, to be on our guard against this man. Whereas φυλάττεν τινά signifies to guard any one. For the force of the Mid. voice (φυλάττεσθαι), see Gr. § 250. τδ... εἶναι, so far as relates to this man; accus. of limitation. Gr. § 279, 7; εἶναι has in such formulas, says Hertlein, a limiting sense like γέ, at least.
- § 10. ξφη: sc. Κλέαρχος: (as Clearchus afterwards) related. τῆς ζώνης, by the girdle, gen. of part. Gr. § 278, 3. (b). This is said to have been among the Persians a sign of condemnation to death. καὶ οἱ συγ., even his relatives. οῖς προσετάχθη, lit. they to whom it was appointed led etc. Krüger reads οἶ προσετάχθη, to the place where it was appointed (to

them to lead him). —— excep, the very persons who;—rep is intensive: the antecedent of excep is the subject of elder. —— end Advarov, after a verb of motion, denoting direction towards; end Auráre denotes the object or end without the idea of motion.

§ 11. obte... obsels... no one ever beheld Orontes either etc.; for the negatives, see Gr. § 318, 6. —— eldés, knowing, in opposition to the idea of eladés, conjecturing. —— ... állos állos, some conjectured one thing; some, another. It is suggested on the strength of a passage in Herod. (7. 114.), that he may have been buried alive in the tent.

CHAP. VII.

- March to the vicinity of Cunaxa. Review of the forces at midnight;—
  Cyrus excites the enthusiasm of the Greeks by magnificent promises;—
  after passing a trench dug by the king, not expecting an immediate
  engagement, the army marches somewhat negligently.
- § 1. μέσας νύκτας is used in the plur. says Krüger, because reference is had to the several parts (φυλακαί) into which the night was divided.— els Thy en. Eu, on the following morning; cf. 2, 3, 25; 4, 1, 15. The notion of direction towards is contained in these expressions. ---- our to στρατεθματι; cf. 1, 8, 1; σύν is not commonly expressed with this idea. Here however perspicuity requires it; for if the dat. stood without our, it might be connected either with μαχούμενον denoting the army of Cyrns; or with hear denoting the army of the king. -- μαχούμενον, fut. particip. denoting purpose. --- répus, for the government, see Gr. § 275. 1. - τοῦ δεξ. κέρως, and τοῦ εὐωνύμου: the right and the left wing of the Greeks is meant; cf. 1, 8, 4. The whole Grecian force constituted the right wing of the army of Cyrus; this place having been assigned them as the post of honor. It was also the post of danger in a Grecian army; for in case they were outflanked, the right side, not being covered with the shield, was more exposed than the left would be. --- airos, he himself, i. e. Cyrus.
- § 2. ἡμέρς, governed by ἄμα used as a preposition. Gr. § 289, Rem. πῶs, the direct interrogative, here used in an indirect question instead of ὅπωs; cf. τί instead of ὅ,τι, 1, 4, 13. αὐτὸς παρήνει δαρρύνων τοιάδε, he himself, encouraging, advised (them) as follows. παρήνει from παραινέω; τοιάδε, such things as follow; τοσάδε, so many things as follow; τάδε, the following things. Cf. also note on τάδε, 1, 6, 9.
- § 3. obe are... βαρβάρων, not because I am in want of barbarian men etc. For the government of ανθρώπων, see Gr. § 273, 5. (b). —— αμείνουπ και κρείγτους, better and braver, a pleonasm employed for emphasis.

- προσέιαβον, sc. όμᾶς. δπως . . . άνδρες, see therefore that ye be men etc. Gr. § 330, 6. and Rem. 4. ής instead of ήν by attraction. Gr. § 332. 6. όπλρ ής, for which, is thought to be the only instance of ὑπέρ and the gen. instead of the gen. alone with εὐδαιμονίζω. ἀντὶ ἕν εκω πάντων, in preference to all that I have. The antecedent πάντων is here drawn into the relative clause, instead of ἀντὶ πάντων & έχω. Cf. δ είχε στράτευμα 1, 2, 1.
- § 4. The learner will distinguish between eldire (from olda) and 18nre (from elboy). — γdo, epexegetic; see L. & S. under γdo, Π. — τδ πληθος, sc. εστί. — ardσχησθε; for the force of the aor. subjunct, with ăr, see note 1, 4, 15. - τὰ ἄλλα . . . olous, in respect to the other things, I seem to myself to be even ashamed (considering) what sort of etc. It is usual to explain the construction of olous by supposing an ellipsis of Aoysζόμενος or ενθυμούμενος. Would it not be simpler and more natural to supply mentally the antecedent of olous, namely τοιούτοις ανθρώποις, or ύπερ τοιούτων ανθρώπων (for this construction see Plat. Crito 45. ε.)? Thus: I seem to myself to be even ashamed on account of (or, in behalf of) such men as you shall know those who are in our country (to be). —— ημίν is the ethical dat.; i. e. the dat. of the person who experiences joy or sorrow in view of the fact which is stated. Gr. § 284, (10). (d.) —— dubour. Observe how marked a distinction is made between this word and are perrous in the last sentence. — τοις σίκοι ζηλωτόν, an object of envy to those at home. —— τὰ παρ' ἐμοὶ κ.τ.λ., to choose the things with me in preference to those at home. Two olkos from the nom. Ta olkos; Tois olkos (just above) is masc. from the nom. of olkos.
- § 5. καl μήν. In a similar connection in English, one would say, yes, but; certainly, but; see καl μήν in L. & S., in the alphabetic order.—
  δία τὸ ἐν τοιούτφ κ.τ.λ., lit. on account of being at such a point of danger approaching; i. e. on account of being on the eve of danger so imminent; κυθύνου limits τοιούτφ.—— αν . . . τι, but if any thing shall have happened fortunately. τὶ refers indefinitely to the undertaking of Cyrus.—— μεμ-ρῆσθαι, perf. in form but pres. in meaning; cf. Lat. memini. Here the pres. is used instead of the fut. to denote the certainty of the future action. Cf. 7, 6, 38.—— ἔνιοι δέ, sc. λέγουσιν.—— μεμνῷο, Gr. § 154, 8.—— βούλοιο, sc. ἀποδοῦναι.
- § 6. αλλά is often used by Xen. at the beginning of a speech made in reply to something going before. ξοτι . . . πρὸς . . . μέχρι: a verb of rest with a construction implying motion: cf. elσίν 1, 2, 7; reaches southward to the region where etc. διὰ χειμῶνα, sc. οὐ δύνανται οἰκεῦν ἄνθρωποι. τούτων, these limits; dependent on μέσψ. Cf. 3, 4, 20.—
  τὰ . . . πάντα seems here to be the direct object of σατραπεύουσιν; but as this verb regularly governs the gen., perhaps πάντα should be considered

a remote object, accus. of limitation, and the verb should be understood as used absolutely. Cf. τὰ πάντα 2, 1, 1.

- § 7. In the idea of ημείs, Cyrus would very naturally include those whom he was addressing, so well as himself; but by ημᾶς before δεῖ he must mean himself alone. The plural instead of the singular both of the first and second persons is almost as common in Greek as in English; and the changes from one number to the other are remarkably abrupt in Greek. Observe here the sudden change from ημᾶς to δέδοικα, ἔχω, δῶ. τούτών, these domains (above mentioned). For the government of τούτων by ἐγκρατεῖς, see Gr. § 275, 1. ὅστε followed by the indic. denotes a consequence or result, as something actual, and if made negative takes οὺ; followed by the infin., it denotes a consequence or result merely as a thing supposed, and if made negative, takes μή. δέδοικα, μή, like the Latin vereor ne. Gr. § 318, Rem. 6. καὶ στέφανον χρυσοῦν, α golden crown also; i. e. in addition to all that had been promised before. A golden crown even among the republican Greeks was often given as a reward for distinguished services.
- § 8. of δè ταῦτα ἀκούσαντες, and those who had heard these things; not, and they having heard these things. —— ἐξηγγελλον, sc. ταῦτα. —— οῖ τε στρατηγοί. These words seem to be an interpolation, inasmuch as the generals are mentioned in § 2, as being present with Cyrus; and it would seem unnatural that they should repair to him again, after promises so flattering. —— σφίσιν distinguished from ἐαντοῖς, Gr. § 302, Rem. 3. —— ὁ δὲ . . . τὴν γνώμην, and he, having satisfied the mind of all. In such a connection, the Greek could say either τὴν γνώμην, or τὰς γνώμας. —— ἀπάπεμπε, εc. ἄπαντας.
- § 9. μη μάχεσθαι, not to fight, i. e. not to engage personally in the battle. έαυτών: dependent on ὅπισθεν. Gr. § 273, 3. (b). ὧδέ πως, somehow as follows. ήρετο, referred to ἐρωτάω, as a pres. tense corresponding in sense. Of ει, 2d pers. sing. of οἴομαι; always used by the Attic writers instead of οἴη; so also βούλει and ὕψει irom βούλομαι and ὕψομαι. Gr. § 116, 11. ἐμὸς δὲ ἀδελφός, being without the article, is indefinite: a brother of mine; ὁ ἐμὸς ἀδελφός would mean my brother: δέ in this clause stands without μέν in the preceding clause; so regularly, when two kindred qualities or designations are predicated of one person. Cf. φυγὰς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρφ, 1, 7, 5. ταῦτα, these things, i. e. this power, this kingdom.
- § 10. dowls by meton for those who carried the dowls; i. e. dwalra, heavy-armed men. By comparing the numbers here given with those in 1, 2, 9 and 1, 4, 8, deducting the number lost 1, 2, 25., it will appear that the heavy-armed were considerably diminished and the targeteers increased. Some of the heavy-armed men may in the mean time have

- § 11. ἐκατὸν καὶ εἰκοσι μυριάδες: probably an exaggeration. Plut. Artax. 18. represents Ctesias (who was present with Artaxerxes as his physician), as saying that the number present in the battle amounted to only forty myriads. —— ἄλλοι δὲ ἢσαν, and there were others; or as we should say, and there were besides. Cf. ἄλλοι 1, 8, 9. —— πρὸ αὐτοῦ βασιλέως, in front of the king himself; the article is wanting before βασιλέως, because it has the force of a proper noun. Gr. § 244, 7.
- § 12. καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες. Krüger following Weiske questions whether these words belong to the text; yet they are retained by other editors. —— μυριάδων ἕκαστος, εc. ἕρχων. —— τῆς μάχης, dependent on ὑστέρησε. Gr. § 275, 1. —— ἡμέρας; the dat. would be more usual, cf. 1, 2, 25. —— Why Abrocamas, who is said (1, 4, 18.) to have been before Cyrus, was too late for the engagement does not appear from the narrative. It is not improbable that he intentionally loitered, till the contest between the two candidates for the throne was decided.
- § 13. &κ c. gen. out of, out from among; mapd c. gen. from the side of, from the presence of (in Attic prose with the name of a person); dwó c. gen. from (in a general sense; usually with the name of a thing). ——
  τῶν πολεμίων (the second) dependent on the antecedent of of: those of the enemy who etc. —— ταὐτά, the same things; observe how this word differs in form from ταῦτα just above.
- § 14. τῷ στρατεύματι, dat. of accompaniment. Gr. § 285, Rem. 2. Sometimes, though less frequently, σύν is expressed with the dat. in this sense. Cf. 1, 7. 1. δρυκτή, artificial (in opposition to the idea that it was produced by any natural cause). The fact of his meeting with this ditch indicated to Cyrus that the forces of the king were near and prepared for battle. Hence the force of γάρ after κατά. δργυιαί. The more usual construction would be the gen. limiting τάφρος; cf. σταδίων 1, 4, 11; πλέθρου 1, 4, 9 and 1, 4, 4; also just below § 16, ποδών limiting πάροδος. Here δργυιαί is grammatically in apposition with τάφρος. Cf. 3, 4, 7; 4, 3, 16.
- § 15. $\epsilon\pi l$, denoting extension over. Gr. § 296. 111. (b). One might rather expect the accus, without a prep. here, —— $\mu \epsilon \chi \rho i \ \tau o \hat{\nu}$ Mydias $\tau \epsilon l \chi o \nu s$, as far as to the wall of Media. This was built by one of the last Babylonian kings (before Babylon fell into the hands of the Persians), as a defence to the open country against the Medes; who after the fall of the Assyrian empire had possession of the upper Tigris. It extended entirely across from the Euphrates to the Tigris. It is still at the present day in some places from fifty to sixty feet wide, and from thirty to forty feet in

height. It is called by the Arabs, Sidd-Nimrad, i. e. Nimrod's wall, part nearest to the Euphrates was probably dilapidated in the time of Xen., and not seen from the line of march; so that the distance, twelve parasange, was something which was merely reported to him; the use of $\mu \epsilon \chi \rho \epsilon$ is at all events geographically inaccurate. The sentence included in brackets is evidently an interpolation, as was first shown by Rennel. is the gloss of some person who had an indistinct idea of the four great canals which lower down the river, flow from the Euphrates into the Tigris (not, as here stated, in the opposite direction); and who confounded these canals with the ditch mentioned by Xenophon. Such in substance is the note of Kiepert. On the other hand Grote in a note on chap. 70, remarks, "subsequent observations, recently made known by Colonel Rawlinson to the Geographical Society, have contradicted the views of Dr. Ross," (the same with those of Kiepert,) "and have shown that the wall of Media, in the line here assigned to it, has no evidence to rest upon." . . . . . "As our knowledge now stands, there is not a single point mentioned by Xen. in Babylonia which can be positively verified except Babylon itself,-and Pylae, which is known pretty nearly as the spot where Babylonia proper commences." For a more full discussion of the subject, see Grote, ch. 70. -διαλείπουσι . . . παρασάγγην, and are a parasang apart ; έκάστη, in apposition with the subject of διαλείπουσι.

- § 16. πάροδος στενή. The completion of the ditch through this remaining space of twenty feet, was doubtless postponed by the king till the last moment, in order that the trade on the N. E. bank of the river might not be stopped before necessity required. That it was not already completed before the arrival of the army indicates that Cyrus had surprised the king by his rapid march. ποιεί, historic pres.; the Eng. idiom requires here the pluperf. Cf. 3, 4, 12. προσελαύνοντα, particip. after a verbum sentiendi. Gr. § 310. 4. (a).
- § 17. παρῆλθε καὶ ἐγένοντο: observe the sudden change in number. Cf. ἐγένετο καὶ ἐσκήνησαν 4, 2, 22; γίγνεσθαι with local adverbs or prepositions (ἐν, ἐs, κατά, ἐπί, ὑπέρ) is often translated to come. —— μέν, the correlative of δέ § 20. —— ὑποχωρούντων agrees with ἵππων καὶ ἀνθρώπων. —— ἦσαν, cf. 1, 2, 23.
- § 18. τὸν ᾿Αμβρακιώτην, the Ambraciot. Ambracia was a city in Epirus; it is now called Arta. ὅτι . . . πρότερον, because on the eleventh day before (reckoning back) from that day. ὅτι before βασιλεύς introduces the oratio recta. Cf. note on ὅτι 1, 6, 7. δέκα ἡμερῶν, within ten days. See Gr. § 273, 4. (b). ἔτι, after that, at all. οὐ μαχεῖται. A conditional clause always requires the neg. μή; hence Krūger reads εἰ μὴ κ.τ.λ., omitting οὐ before μαχεῖται; but the reading in the text seems to be genuine,—and οὐ μαχεῖται, as a repetition of the words

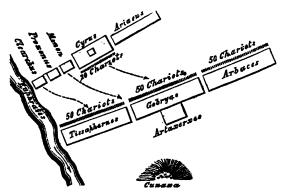
of the soothsayer, seems natural and forcible. We must understand ob, not as qualifying the whole conditional clause, but μαχείται alone. See Gr. § 318, Rem. 1. —— ἐὰν δ' ἀληθεύσης, conditional fut. perf. Cf. note 1, 4, 15. —— αἱ δ. ἡμ., the ten days, i. e. those above mentioned.

- § 19. ἀπεγνωκέναι τοῦ μάχ-, had abandoned the idea of fighting. For the government of τοῦ μάχεσθαι, see Gr. § 271. 2.
- § 20. το πολύ, cf. note on 1, 4, 13. αὐτῷ, Gr. § 284. (10). ἀνατεταραγμένον, without military order; from ἀναταράσσω. τοῖς στρατιώταις, dependent on hypoto as dat. commodi. Gr. § 284, Rem. 4.

CHAP. VIII.

Battle of Cunaxa and death of Cyrus.

- § 1. Kal hon τε... καl... And already not only... but... See Gr. § 321, 1. (a). ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθ.: about (the time of) full market; i. e. from 10 A. M. to 12 M. ὁ σταθμός, here used in the strict sense, the station, the place where they were to halt. καταλύειν, to put an end to (the march), to halt. Cf. 1, 10, 19. τῶν πιστῶν, depends, as is often the case with the gen., directly on the proper name, without the expression of τls: cf. τῶν ἀμφὶ κ.τ.λ., 1, 2, 3. ἀνὰ κράτος, at full speed, μετὰ πάσης σπουδῆς, Suid. τῷ ἴππψ, see Gr. § 285, Rem. 2. ἐβόα, from βοάω. ὅτι, here again not to be translated, since it is followed by the oratio recta. σὺν τῷ στρατεύματι, cf. 1, 7, 1. ὡς εἰς, as if for, apparently for. Cf. 1, 8, 23.
- § 2. air/ka qualifies ενιπεσεῖσθαι. ἐδόκουν οἱ Ἑλληνες καὶ πάντες δέ, the Greeks and also all imagined; δέ we translate and; καὶ, also. Cử. δὲ καὶ, 1, 2, 2 and 7, and 8, and 9. ἐπιπεσεῖσθαι, εα. βασιλέα, that the king would fall upon them etc. The battle, about to be described, was fought in the autumn of 401, B. C., not far from the village of Cunaxa (as we learn from Plut. Artax. 8.); and hence it is called in history the battle of Cunaxa. According to 2, 2, 6., this place was three hundred and sixty stadia (about fifty miles) from Babylon. Plutarch, however, in the passage above referred to, says it was five hundred stadia from Babylon.
- § 3. Κυρός τε... τοῖς τε. These clauses are connected and made correlative by τέ. ἐνέδυ (from ἐνδύω) put on. τὰ παλτά, cf. note 1, 5, 15. ἐξοπλίζεσθαι, to equip themselves fully. It appears from 1, 7, 20. that a portion of the heavy armor which was necessary for a full equipment had been laid on the wagons and beasts of burden. ἔκαστον, subject of καθίστασθαι.

PLAN OF THE BATTLE OF CUNAXA.

- § 4. τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων, occupying the right (parts) of the wing. The whole Grecian force constituted the right wing of the army (see note on 1, 7, 1.); and of this wing Clearchus occupied the extreme right. See plan of the battle. —— ἐχόμενος, being next. See L. & S., B. 2. —— Μένων δὲ καὶ τὸ στράτευμα, and Menon and his army.
- § 5. els, to the number of. Gr. § 290, 2. (1.) (b.) —— mapd, near. Gr. § 297, 111. (c.) —— tornour. For the difference between the 1st and 2d sor. of this verb, see Gr. § 173, Rem. 2.
- § 6. Kûρos δὲ καὶ οἱ ἰππεῖs, εc. ἔστησαν, which is expressed above § 5. It is conjectured also that κατὰ τὸ μέσον has been dropped from the text; since we should expect that his position in the army would be mentioned here. Cf. § 22 below. αὐτοί, they themselves, i. e. the men in distinction from their horses, which also had defensive armor (§ 7). ψιλήν, unarmed; not absolutely bare, but without helmet. He had on a τιάρα, according to Plutarch; who in describing the death of Cyrus (Artax. 11.) says ἀποπίπτει δὲ τῆς κεφαλῆς ἡ τιάρα τοῦ Κύρου. λέγεται, see Introduction § 6.
- § 7. In the treatise on horsemanship (De re eq. 12, 8), Xen. says, it is necessary to equip the horse also with frontlet (προμετωπίδιον), and breastplats (προστερνίδιον), and cuisses (παραμηρίδια); for these at the same time serve as cuisses for the rider also. These last words explain the reason why the παραμηρίδια, which are mentioned in § 6, are not again mentioned in this section. —— μαχαίρας . . . Έλληνικάς, Grecian swords. The μάχαιρα was slightly curved and used for striking; the ξίφος was straight and pointed, and was used like a dagger.

- § 8. τέ...καί. See note 1, 8, 1. χρότφ... δετεροτ, εc. ἐφάτη, and in no considerable time afterwards, it appeared etc. τὶς after μελενία and also after χαλκός, denotes the indistinctness with which they were seen, owing to the distance. ἐπὶ πολύ, reaching afar off. ἐγγύτερον, like other adverbs of place, is often used with εἶναι οτ γίγνεσθαι as an indeclinable adjective. Cf. πλησίον 1, 8, 1; and ἐγγύτερον 4, 7, 28.
- § 9. λευκοθόρακες. Perhaps these white corselets were of linen. In the Cyr. 6, 4, 2., it is said of Abradatas the Assyrian, ξμελλε τον λινοῦν δώρακα, δε ἐπιχώριος ἢν, ἐνδύεσθαι. ἐχόμενει, cf. above (§ 4) ἐχόμενος. γερροφόροι. The γέρρον was a rectangular shield, of wicker frame and covered with leather. Αλγύπτιοι. As Egypt was not at that time under the dominion of Persia (2, 1, 14.), it is probable that the Egyptians here mentioned were the descendants of those who had received a residence in Asia from the elder Cyrus. See Cyr. 7, 1, 45. κατὰ ξύνη, in separate nations; this was the Persian custom. Herod. 7, 60 and 100. ἐπορεύενο agrees with ἔθνος, which is in apposition with πάντες οῦτοι. It cannot well be rendered literally into English. Cf. Οῦτοι ἄλλος ἄλλα λόγει, 2, 1, 15.
- § 10. ἄρματα, sc. ἐπορεύετο, which had just before been expressed.—
  διαλείποντα συχνόν, a considerable space apart. ἐκ τῶν . . ἀποτεταμένα (from ἀποτείνω), projecting out from etc. εἰς πλάγιον, in an oblique direction. καὶ . . . βλέποντα, and (others) pointing (lit. looking) towards the ground. ἡ δὲ γνώμη ἦν, and the plan was. ὡς εἰς . . . ἐλῶντα, apparently to drive into etc. ἐλῶντα, fut. act. particip. from ἐλαύνω. The fut. ἐλάσω instead of ἐλῶ is extremely rare except in later writers. (Gr. § 158, 3.) ἐλῶντα and διακόψοντα are in the accus. absol., with τὰ δρεπανηφόρα ἄρματα understood. For the two principal forms of the accus. abs. see Gr. § 312, 5 and 6.
- § 11. elwer, 1, 7, 4. τοῖε Ελλησι belongs in idea both with καλέσας and παρεκελεύετο. When two connected verbs take a common object, but require a different case, the object is expressed but once, and commonly in the case which the nearest verb requires. Krüg. Sprachlehre § 60, 5. στηῦ ὡς ἀνυστόν, as silently as possible (not as L. & S. sub ἀνυστόν render, as stilly etc.); στηῦ, in silence, opposed to the idea of shouting and screaming (κραυγῦ); ἡσυχῦ, quietly, opposed to the idea of noise of any kind.
- § 12. τῷ Κλεάρχψ ἐβόα ἄγειν, cried aloud to Clearchus to lead. ἐβόα, as frequently λέγειν and εἰπεῖν, contains the idea of κελεύειν and hence takes the infin., cf. ἔλεγε, 1, 3, 8. κατά, against, Gr. § 292. II. (1.) (a.) ἡμῶν, for the government, see Gr. § 284. (11.) πεποίηται. The perf. expresses the certainty of the future action, by representing it as already completed.

- § 13. τὸ μέσον. For the difference between μέσος before and μέσος after the article, see Gr. § 245, Rem. 5; στῖφος, a body of men in close array; ὁρῶν κ.τ.λ., beholding the central body in close array; i. e. τοὺς ἐξακοχιλίους ἐππεῖς, 1, 7, 11 and 1, 8, 24. ἀκούων Κύρου, hearing from Cyrus; for the different constructions of ἀκούω, see Gr. § 273, Rem. 19. ἔξω ὅντα . . . βασιλέα, that the king was beyond the left wing; for the accua, and particip. (instead of the accua, and infin.) after verba sentiendi, see Gr. § 310, 4. τῶν ἐαντοῦ, lit. of those of himself, i. e. of his own forces. Cf. τοὺς ἐαντοῦ, 1, 2, 15. ἀλλ' and the repetition of δ Κλέαρχος is occasioned by the insertion of the explanatory sentence τοσοῦτον γάρ κ.τ.λ. ὅμως, nevertheless; i. e. although Cyrus commanded it, nevertheless Clearchus refused etc. αὐτῷ μέλοι, it would concern him, i. e. he would take care. ὅπως καλῶς ἔχοι, that it should be well; ἔχοι is impers.
- § 14. δμαλῶς, in an even line, cf. ἐν τοψ § 11 above. ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον, still remaining in the same (place). ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων, of those still coming up, i. e. from the march. οὐ πάνυ πρὸς, not very close to,—the adv. here qualifying the preposition; cf. ὡς qualifying εἰς § 1 above. κατεθεᾶτο . . . ἀποβλέπων, he took a view in each direction looking away etc.
- § 15. Heroφων 'Αθηναίος, Xenophon an Athenian is here mentioned for the first time in the Anabasis; and, as always hereafter, in the 3d person. Cf. Introduction § 6. ὑπελάσας (from ὑπελαύνω), having rode up. ὑπιστήσας sc. τὸν ἴππον, having halted. It appears from παρελαύνων just above, that he was previously riding along. τὰ ἰερά, the omens from the entrails of the victims; τὰ σφάγια the omens from the motions of the victims. The repetition of καλά is emphatic. With lepá and σφάγια understand είη.
- § 16. δτι is here again followed by the oratio recta. τὸ σύνθημα, the watch-word, as Krüger interprets it; or, as it is commonly understood, the watch-word. From what follows in this connection as well as from Cyr. 3, 8, 58., it appears that the watchword (σύνθημα) was first communicated along the ranks to the extreme lines and then back again; and that the paean (the battle-song) was then sung. The σύνθημα answered a double purpose:—first, it expressed some sentiment calculated to inspire courage before the battle; and secondly, it was used as a watchword in the engagement if the different ranks of the same army at any time came in collision with one another. καὶ δε, and he, refers only to a person; and is used only in the nom. case; the corresponding accus, would be καὶ τόν instead of καὶ δε. δ δέ, and he, i. e. Clearchus; or if instead of δ δὲ Κλέαρχον εἶπεν (with Krüger and others), then of course should read δ δὲ Ευνοφῶν εἶπεν (with Krüger and others), then of course δ δέ before ἀπεκρίνατο would mean Xenophon. Ζεὺν σωτὴρ καὶ νίκη.

Some expression denoting good fortune would naturally be chosen for a watchword. Thus in 6, 5, 25. we have Zebs σωτήρ, 'Ηρακλήs ἡγεμών; in Cyr. 3, 3, 58. Zebs σύμμαχος καὶ ἡγεμών; and in Cyr. 7, 1, 10. Zebs σωτήρ καὶ ἡγεμών.

- § 17. AAAd denotes the sudden turn in his thoughts, from the doubt which filled his mind when he saked "what the noise was" in the Grecian ranks, to the animation with which he said, "I both accept it, and let it be" (thus). With àλλά in this place, cf. àλλά 1, 7, 6. δέχομαι is the proper expression of one who recognizes a favorable sign and appropriates it to himself. Cf. Herod. 9. 91; cf. also accipio in Latin. Virg. Aen. 12. 260.

   τοῦτο, this (i. e. σωτηρία και νίκη). τὸ φάλαγγε: one might expect τὰ φάλ. as the noun is fem.; but the fem. form τά occurs only a few times and that in the poets; ταῖν in the gen. and dat. is more common than τα and found even in prose; but τοῦν for the fem. as well as masc. and neut. is much more common than ταῖν. προήρχοντο, began first (i. e. πρὸ τῶν βαρβάρων, before the barbarians belonging to the army of Cyrus) to go etc.
- § 18. πορευομένων, gen. abs. sc. αὐτῶν. τὸ ἐπιλειπόμενον, the part which was left behind, in allusion to ἐξεκύμαινε (projected forward as a surge rises from a great body of water). δρόμφ δεῖν, to hasten at a running pace. οἶόνπερ, in such a manner as, or more simply, as. Ἐντάλιος, commonly considered another name of ᾿Αρης. ἐλελίζω and the synon. word ἀλαλάζω are from ἐλελεῦ and ἀλαλά, the actual words which were shouted in marching against the enemy, after singing the παιάν. λέγουσι, cf. § 6 above, and Introduction § 6. τοῖς ἴπποις, the horses here spoken of were attached probably to the scythe-bearing chariots (§ 10 above), which went in front of the enemy and were intended to break the ranks of the Greeks.
- § 19. δξικνεῖσθαι, sc. αὐτῶν; for the infin. after πρίν, see Gr. § 337. 9.

   κατὰ κράτος, lit. according to their power, i. e. with all their might. Cf. ἀνὰ κράτος 1, 8, 1.
- § 20. ἐφέροντο with the neut. plur. Cf. ἦσαν 1, 2, 23. τὰ μὲν . . . τὰ δέ, some . . . others, distributive clauses in apposition with τὰ Κρματα. ἡνιόχων dependent on κενά. Gr. § 271, 3. προίδοιεν, εc. τὰ ἄρματα. ἔστι δ' δστις, now and then one however (of the Greeks). For the analysis of the expression, see Gr. § 331, Rem. 4. ἐκπλαγείς (from ἐκπλήσσω), having been terrified, and thus losing self-possession. οὐδὲ τοῦτον παθεῖν, not even this one suffered etc. Instead of τοῦτον, one would rather expect τούτους. See however τούτω 3, 3, 18. οὐδὲ ἄλλος δὲ . . . οὐδείς, and not even any other etc. οὐδὲ—δέ, in a negative correspond to καὶ—δέ in an affirmative clause.
  - § 21. το καθ' αυτούς, that which was opposed to themselves. —— οὐδ'

35, not even thus; 35 in the sense of obvers is not uncommon after κal, oide, and μηδέ; observe that it is axytone in this sense, but in every other an atonic. — δέμχθη (from δέμγω), was he induced. — συνεσκειραμένην, (from συσκείρω), drawn closely together; agrees with την ... τάξω. All which intervenes between τήν and τάξω is of the nature of an adjective qualifying the noun τάξω. — ἐπεμελεῦτο ... βασιλεύε, he narrowdy watched what the king would do. By the general rule (Gr. § 327°, 1.) we should expect the optat. This verb is another added to the many examples already pointed out, of a sudden transition from a dependent to the form of an independent construction. — βδει (from οίδα) αὐτὰν δτι, lit. he knew him that; another instance of anticipation. Cf. 1, 1, 5 and 1, 6, 5. — μέσον: one would naturally expect τὸ μέσον; yet μέσον, like δεξιών and εὐάννμον, denoting a part of the line of battle, often stands without the article. Cf. 1, 8, 13 and 1, 8, 23.

§ 22. τό shows that αὐτῶν is grammatically connected with μέσον; their own centre: ἡγοῦνται. Several editions have ἡγοῦντο; Hertlein, following Dindorf, has the pres. tense. —— καὶ . . . καὶ, not only . . . but also. —— ἐν ἀσφαλεστάτῳ, in the safest (position). —— ἡν . . . ἐκατέρωθεν, if their force may be on both sides of them; αὐτῶν being dependent on the adv of place. Krūger reads ἡν ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν ἢ, if their own strength may be on both sides. —— αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα dependent on νομίζοντες.

§ 23. Εξω εγένετο, lit. became without, i. e. extended beyond. —— εκ τοῦ ἀντίου, from the opposite side. —— αὐτῷ and αὐτοῦ mean the king; αὐτοῦ is dependent on ξμπροσθεν, and τοῖς τεταγμένοις on ἐμάχετο.

§ 24. δείσαι μή, having feared that; δείσαι from δέδοικα which though perf. in form, is present in meaning.—— γενόμενος, sc. βασιλεύς.—— κατακόψη, the general rule would require the optat. here. See note on ποιήσει § 21 above.—— τοὺς ἐξακισχιλίους, being thrown to the end of the sentence, presents the contrast to ἐξακοσίοις more strikingly.

§ 25. els tò diáneur opularartes, having rushed on in the pursuit.——
oxedor, chiefy; ol ouorpareson, table companions, called also (1, 9, 31.)
overpareson.

§ 26. καθορή, he descries. — οὐκ ἡνέσχετο, he did not contain himself. παίει, strikes (him), with the spear, according to Ctesias (see Plut. Artax. 11.); although the verb παίει does not necessarily imply any thing more than the use of a missile. See Cyr. 7, 1, 34. Concerning Ctesias, see Introduc. § 7. — καὶ . . . φησι; an independent added to a relative sentence; cf. καὶ . . . δὲ . . . ἀπόδειξε, added to ξε . . . ἐποίησε, 1, 1, 2.

§ 27. μαχόμενοι. One would expect here the gen. abs. The nomin. can however stand, says Hertlein, because the following subject έπάσοι constitutes a part of those of whom μαχόμενοι is predicated. Cf. δέμενοι 2,

- 2, 8. and καταλεπόντες 5, 2, 21. όπόσοι . . . Κτησίας λέγει, how many etc. Ctesias relates. έκείνψ, i. e. τῷ βασιλεῖ. Εκειντο, like the Lat. jacero, lay (dead).
- § 28. δ... Sepáπων, the attendant most devoted to him of (all) his officers.

  —— περιπεσεῖν, dependent on λέγεται. The proposition (περι-) suggests that he threw his arms around the body of Cyrus.
- § 29. Κύρφ dependent on ἐπι- in composition. —— ol δέ, sc. φασί. —— ἐπισφάξασθαι instead of ἐπισφάξαι which occurred in the last clause. See Gr. § 250. We have here ἐαυτόν as the object of ἐπισφάξασθαι. It is added both for perspicuity and for emphasis:—λε (himself) elew himself:— the expression being almost equivalent, says Krüger, to αὐτὸς ἐαυτὸν κ.τ.λ.

CHAP. IX.

Character of Cyrus.

- § 1. τῶν... γενομένων, who have lived since the elder Cyrus,—the founder of the Persian empise; the subject of Xenophon's Cyropaedia. What he says here of Cyrus the Younger is the highest possible eulogy.

   παρά, c. gen. in connection with the pass. occurs chiefly with verbs of saying or communicating. Gr. § 251, Rem. 4. Κόρου ἐν πείρα γενέσθαι, to have been in intimate acquaintance with Cyrus. Κύρου depends on πείρα. Cf. the synonymous expression ἐμπείρως αὐτοῦ ἔχειν, to be intimately acquainted with him, 2, 6, 1.
- § 2. πρώτον μέν, a correlative with ἐπεὶ δέ § 6. πάντων πάντα, of all in all respects. For a similar paranomasia, see 2, 5, 7. πάντη . . . πάντα . . . πανταχŷ πάντων; 2, 6, 7. πανταχοῦ πάντες; 4, 1, 28. πολλαχοῦ πολλοῦ.
- § 8. al Basilies Supar was the common expression for the court of the (Persian) king. —— For the accentuation and meaning of love, see Gr. § 35, 1.
- § 4. ἀκούουσι connected by καί to Seŵrrai, behold and hear of; καὶ τοὺς τίμ... καὶ ἄλλους, both those who are honored etc., and others etc.— εὐθὺς παίδες ὕντες, immediately being (yet) boys, i. e. from their boyhood onward.—— ἄρχειν. This they learn through the example of the king.
- § 5. alδημονέστατος μὲν πρῶτον, instead of πρῶτον μὲν αlδημ.; the present arrangement gives more prominence to the adjective. —— πείθεσθαι with its clause is in the same construction with είναι, to which it is connected by τέ: καὶ . . . μᾶλλον, even more than those who were inferior to himself (in rank); ἐαυτοῦ governed by the comparative immediately following. —— With φιλιπτότατος supply from the preceding clause

- elras; and with χρησθαι, εδόκει. εκρινον is most naturally explained by Krüger as impers.; like λέγουσι and φασί, Gr. § 238, 5. (c.): men judged kim to be etc. (In German, man urtheilte.) τῶν . . . εργων depends on φιλομαθέστατον elras in the same way as the gen. on verbs denoting a state or affection of the mind. Gr. § 274, 1; in respect to the actions etc., to be most fond of learning etc. τοξικής and ἀκοντίσεως are in apposition with έργων.
- § 6. ἐπιφερομέτην, attacking (him). συμπεσών (from συμπίπτω), having grappled with (it). τὰ μὲν ἔπαθεν, he suffered some things. The strict antithesis to this would be τὰ δ' ἐποίησεν, but he achieved other things; and such a clause would be followed by a specification of what he did. The actual construction is briefer; instead of τὰ δὲ κ.τ.λ., we have τέλος δέ, but finally; and then the statement of what he did. κατέκανε from κατακαίνω κατακτείνω. πολλοῖς μακαριστόν, most happy in the view of many. For the construction of this dat., see Gr. § 284, (10).
- § 7. ἐπεὶ δὲ κατεπέμφθη; in the year 407, B. C. Φρυγία ἡ μεγάλη, so called to distinguish it from Φρυγία ἡ παρ' Ἑλλήσποντον. The chief city of the former was Celaenae. See map. καὶ πάντων, of all also; not only of the forces of his own satrapy, but of all also who etc. ols καθήκει, on whom it is incumbent, i. e. who are required. els Κασ. πεδίον. The plain of Castolus seems to have been the rendezvous of the military forces from the greater part of western Asia Minor. Such places were appointed throughout the Persian empire. Cf. Oecon. 4. 6. μέν, after πρῶτον, is a correlative of δέ after φανερός, § 11 below. περί δοῖτο, if he made peace with any one, and if he made a treaty with any one. σπένδομαι, says Krüger, implies previous hostility, συντίθεμαι suggests no such collateral notion. Observe the difference in form between the dat. of τls which we have in this clause, and the dat. of the article. μηδὲν ψεύδεσθαι depends on ποιοῖτο.
- § 8. καl γὰρ οδν, and (there was proof of this) for on this account, etc. These words are used to connect sentences (καl), which express a fixed fact (οδν), as a proof (γάρ) of that which goes before. —— οἱ ἄνδρες, sc. ἐπιτρεπόμενοι: not only the cities, but the (individual) men etc. παρά, contrary to. Gr. § 297, 111, (1.) (b.) —— ἀν παθεῖν (fut. in meaning), that he would suffer. See Gr. § 260, Rem. 10.
- § 9. τοιγαροῦν has the same force as και γὰρ οὖν with the exception that τοί is intensive and καί connective. πῶσαι αὶ πόλειs, all the cities, i. e. in Ionia; cf. 1, 1, 6. ἀντί, instead of, Gr. § 287, 1. (2.) (b.) τοὸς φεύγοντας προέσθαι, to abandon the exiles. Cf. 1, 1, 7 and 1, 2, 2. προέσθαι from προέημι. The exiles whom Cyrus had received were the political enemies of the dominant party in Miletus, and hence the

ground of their fear. Probably the exiles belonged to the aristocratic party.

- § 10. καί before γείρ is a correlative of καί before έλεγεν,—not only, but also. δτι . . προοῦτο, that he would never abandon (any), so. τινάς, or better perhaps τινά, (cf. τ\s. . . αὐτούς, 1, 4, 8.) ἄπαξ, once for all. ἔτι μείους, still fewer. ἔτι . . πράξειαν, and should be still less furtunate; κακῶς πράττειν, to be unfortunate; εδ οτ καλῶς πράττειν, to be fortunate; κακῶς ποιεῦν, to do harm (to some one); εδ οτ καλῶς ποιεῦν, to do good (to some one); so also ἀγαθόν, οτ κακόν with ποιεῦν τινα, to do good, or, ill to any one; cf. § 11.
- § 11. φανερός δ' ἦν ... νικῶν πειρώμενος, lit. he was plain attempting to surpass (him); i. e. it was plain that he etc. Cf. note on δῆλος ἦν, 1, 2. 11.

  —— For the two accusatives with ποιήσειεν, see Gr. § 280, 2. —— εὐχὴν αὐτοῦ, a prayer of his, indefinite; τὴν εὐχὴν αὐτοῦ would be rendered his prayer; &s εὕχοντο, that he prayed etc. —— ἔστε νικψη ... ἀλεξόμενος, until, in requiting, he should surpass etc. This was a common sentiment among the Greeks, cf. Isocra. 1. 26. How different and how much better is the Christian principle!
- § 12. πλεῖστοι δή. The superlative is often strengthened by δή. Cf. 1, 9, 18 and 20. See Gr. § 315, 2. αὐτῷ ἐνί γε ἀνδρί, lit. to him one man at least. The English idiom requires some change of construction in rendering; e. g. A far greater number desired . . . to him than to any other one man. τῶν ἐψ΄ ἡμῶν, of those contemporary with us, limits ἐνί γε ἀνδρί; for ἐπί c. gen., see Gr. § 296, (2). προέσθαι, (to give up, to surrender,) is here used in a connection somewhat different from that in § 9 above.
- § 13. οὐ μὲν δὴ οὐδέ, lit. not indeed not even, or more simply and in an Eng. idiom, nor indeed. μέν in this clause is considered synonymous with μήν; so also in the phrases ἀλλὰ μὲν δή, κὰι μὲν δή, οὐ μὲν δή, cf. 2, 2, 3; 3, 2, 14. εἴα from ἐἀω. καταγελᾶν; some supply αὐτοῦ, i. e. Κύρου; others, τῶν νόμων; but it seems more natural and forcible to consider it as absolute. See L. & S. στερομένους, deprived of, with a perf. signification, see Gr. § 161, 21. ἐγένετο, it happened, nearly = ἐξῆν, it was permitted. ἔχοντι. . . προχωροίη, having whatever might be convenient, so. to him to have; ἔχειν with προχωροίη is suggested by ἔχοντι. Schneider's interpretation, which is followed by Krüger, seems too forced and is consequently not given here.
- § 14. τούς γε μέντοι ἀγαθούς, but those at least who were good; μέντοι is here as usual intensive and slightly adversative; that which follows being opposed to the idea of severity contained in the preceding section. εἰς πόλεμον, for war, Gr. § 290, 2. (3.) (a.) —— πρῶτον μέν belongs in meaning to ἄρχοντας ἐποίει, as though the intervening clause were in a dependent construction, παλέμου αὐτῷ ὅντος. Clauses logically subor-

dinate are not unfrequently made coordinate. Cf. 3, 1, 26; 3, 2, 4.

και αὐτός, himself also, not merely his army. — ἐώρα (from ὁράω), see
Gr. § 167, 4. — και before ἄρχοντας a correlative of και before ἄλλγ.

--- ἡs κατ. χώρας, for τῆς χώρας ἡν κατ.: cf. ἡς ἄρχοι χώρας, 1, 9, 19;
and the note on δσον ἡν αὐτῷ στράτευμα 1, 2, 1.

§ 15. Sore pairessa... atwir, so that he appeared to think it proper, etc. —— Kupor alos-, more expressive than airby aloshoessa.

§ 16. els, in respect to; cf. 2, 6, 30. — γέ, thus united with μήν, presents with more point and emphasis than δέ a transition to another and important thought. Cf. § 20 below. — ἐπιδείκνυσθαι, (mid.) to exhibit kimself, to be conspicuous. — περὶ παντόs, all-important; cf. περὶ πλείστου, § 7 above. — τούτους referring to τὶς; cf. 1, 4, 8. αὐτούς. — ἐκ τοῦ ἀδίκου, by unjust means, unjustly; cf. ἐκ τοῦ δικαίου, § 19.

§ 17. Ελλα τε πολλά... καί, not only many other things... but especially; when τέ... καί are correlative, the second member is joined emphatically to the first. Cf. Lat. quum—tum. Gr. § 321, 1. (c.)—— δικαίων αδτῷ διεχ— were accomplished for him justly; αὐτῷ, for him, not as dat. of agent by him; δικαίων is predicated of the just actions, not of Cyrus, but of those who served him.—— ἀληθινῷ, true, genuine, in opposition to the idea of spurious or counterfeit; ἀληθής, true, in opposition to the idea false or untrue.—— ἔπλευσαν. Xen. evidently has in mind the Grecian soldiers particularly.—— είναι; for the difference between the infin. and particip. after γιγνώσκω, see Gr. § 311, 4.—— κατὰ μῆνα, monthly, payment being made by the month; cf. 1, 3, 21.

§ 18. ἀλλὰ μήν, but further, used to denote a transition to some new topic. — ἀχάριστον, without thanks, i. e. unrequited, qualifies προθυμίαν. — κράτιστοι δή, see note on πλείστοι δή, § 12 above. There were said to arise to Cyrus the very best supporters (servants) in every enterprise.

§ 19. el δέ τινα... δικαίου, and if he saw that any one was skilful as a manager on the principles of justice; δεινόν, able; skilful; ἐκ τοῦ δικαίου, cf. ἐκ τοῦ δίκου, § 16 above. — καί... τέ... καί, and not only... but also. — ἡς ἄρχοι χάρας — τὴν χάραν, ἡς ἄρχοι. — ἀν ἀφείλετο denotes repetition or habit. Gr. § 260, (2), (β.): he would never take (any thing) away from any one. Hertlein supplies in this clause αὐτήν, i. e. τὴν χάραν; but this is not so natural in connection with the next clause. — πλείω, acc. plur. neuter. — ἐπέπατο (πάομαι), a poetic word, but used several times by Xen.

§ 20. φίλους is not perhaps the object of Sepanebeiv, as it stands without the article, but is rather to be considered a part of the relative clause with δσους, and instead of having its regular position after ποιήσαιτο, stands first for the sake of emphasis. —— γè μήν, cf. note § 16. —— δ, τι . . . κατεργάζευθαι, in that which he might perchance desire to accomplish.

For regydre with the particip., see Gr. § 310, 4. (L) —— spot with the gen., after pass. verbs, is unusual in Attic prose.

- § 21. και γὰρ... ἔχοι. The simplest construction of this clause is as follows:—For (it was) this very thing, on account of which HE thought he needed friends, that he might have helpers; others construe thus, αὐτὸ τοῦτο ὡς ἔχοι συνεργοὺς (τούτου) οὖπερ ἔνεκα αὐτὸς ἔτει δεῶτθαι φίλων. (It was) for this (purpose) that etc.—και αὐτὸς ἐπειρῶτο κ.τ.λ.; thus he set an example of what he thought a friend should be.——τούτου depends on συνεγγός, ὅτου on ἐπιθυμοῦντα. For the accus, and particip, instead of the accus, and infin, see Gr. § 310, 4. (a.)
- § 22. els γε èν à τηρ limits the superlative πλεῖστα, lit. he being one man at least received etc., i. e. in an Eng. idiom, he received more gifts than any other one man; cf. ένί γε ἀνδρὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν, limiting πλεῖστοι § 12 above.

   πάντων δὴ limits the subject of διεδίδου, he of all men etc.; for the force of δή, see note on πλεῖστοι δή § 12 above.

  διεδίδου, used to give apart (δια-), i. e. used to distribute.

  καὶ (sc. σκοπῶν) ὅτου, and taking into consideration that which etc. Το correspond with πρὸς τοὺς τρόπους ἐκάστου, one might expect πρὸς τὴν ἔνδειαν ἐκάστου, having regard for the habits and the wants of each one.
- § 23. és els, intended for, cf. 1, 8, 23. καλλωπισμόν, personal adorning in distinction from the implements of warfare. λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, they (the persons from whom Xen. obtained his information; cf. 2, 1, 14; 2, 6, 10.) affirmed that he used to say. φίλους καλῶς κεκοσμημένους, sc. elvaι, that friends well adorned were etc.; cf. νομίζω όμῶς ἐμοι είναι κ.τ.λ., 1, 3, 6.
- § 24. τό belongs to the whole member of the sentence ending with wow ττα, the whole being the subject of ἐστί understood. τὰ μεγάλα, adverbial, greatly. ταῦτα is plural because two ideas precede:—the fact that he surpassed his friends in care (for them), and (the fact that he surpassed them) in the desire to confer favors, these things etc.
- § 25. Observe the difference in this section between έπεμπε and έπεμψε. λέγων, saying, not in person, but by means of his servant who conveyed the present of wine. Cf. έλεγε, 1, 3, 8. τούτου ἡδίονι, more delicious than this (wine). ἔπεμψε, observe here the transition from the oratio obliqua to the oratio recta. ἐκπιεῖν from ἐκπίνω. σὺν οῖς = σὺν τούτοις, οῦς. See Gr. § 332, 6, and the ex. πρὸς οῖς ἐκτήσωντο, Pl. Gorg. 519. a.
- § 26. horse hulosa, lit. halves of loaves of bread, i. e. half loaves of bread. For the government of horse, see Gr. § 264, Rem. 5. b. —— ènin comp. with léveur signifies, in addition, besides, i. e. besides carrying the present. —— Observe the accentuation of of, Gr. § 35, Rem. 2. (b.) —— robres, for the government, see Gr. § 278, 5. (c.)

- § 27. πάνν is here placed after the adjective which it qualifies. This unusual position increases its force; cf. loχυρῶs, 1, 2, 21 and 1, 7, 15.——
  ωντὸς... ἐπιμέλειαν is parenthetical and hence the verb (ἐδόνανο) is indic. instead of optat.—— καὶ διὰ την ἐπιμέλειαν, and on account of their care (for him as prince).—— ὡς μὴ πεινῶντες, εc. οἱ ἴπποι.—— ἄγωσυ instead οἱ ἄγωιεν, another instance of transition to the oratio recta.
  - § 28. Έλλήνων and βαρβάρων, depend on οὐδένα.
- § 29. παρὰ μέν; we should expect here παρὰ μὲν γάρ, as introducing after τεκμάριον a statement of the proof; other instances however like this occur. δούλου δντος, being a subject; cf. 2, 5, 38; 3, 1, 17. οὐτος, i. e. Orontes. δν, relating to κύτόν, i. e. the faithful servant to whom Orontes had entrusted the letter to the king; cf. 1, 6, 3; δν being placed before its antecedent is made far more prominent in the sentence; cf. ούν—αὐτοῖς, 6, 4, 9. και οὐτοι μέντοι, and these indeed; oi . . . κυμπώρενεν in apposition with σύτοι, and in the same construction with πολλοί.
  λν τυγχάνειν, they would obtain etc., dependent on νομίζοντες.
- § 80. τὸ . . . εὐτῷ γενόμενον, that which happened to him (Cyrus) etc.; μέγα τεκμάριον (ἦν) ὅτι κ.τ.λ., was a striking proof that etc.
- § 31. map' abron, near him, on his side. —— nal rd orp.; not simply alone but having also all the army which etc. Cf. nal robs department warras exem, 3, 3, 2.

CHAP. X.

Movements of both armies immediately after the death of Cyrus, at the close of the battle. The Persians, after plundering the camp of Cyrus, having advanced against the Greeks, retreat precipitately.

- § 1. Κύρου... χεὶρ ἡ δεξιά: Plutarch (Artax. 13) says this was done κατὰ δή τινα νόμον Περσῶν. Cf. 3, 1, 17. διόκων εἰσπίπτει agrees with the principal subject, as λαμβάνει in § 2 below. οἰ μέν. Το this corresponds that which in substance is contained in § 3, οἱ δὲ Ἦληνες— ἀντιταχθέντες. —— εἰς τὸν σταθμόν: cf. 2, 1, 3; the station where they had last encamped. στρατοπέδου, the place where the attendants of the army remained during the battle.
- § 2. Φωκαΐδα; from Phocaea in Ionia according to Athenaeus, 18.576., πρότερον Μιλτώ καλουμένην, 'Ασπασίαν μενογομασθήναι.
- § 3. γυμνός, like sudue, often means without the outer garment, clad only with the χετών; cf. 4, 4, 12. πρὸς τῶν Ἑλλήνων οῖ: πρὸς governs the omitted antecedent of οῖ which would be τούτους: to those of the Greeks who etc. The omission of the antecedent in similar cases is extremely rare. οἱ δὲ καὶ αὐτῶν, and some of them, i. e. the Greeks who had

- arms in their camp. ταότην τὴν Μιλησίαν. ἄλλα δτόσα, the more common order would be δτόσα ἄλλα. ἐντὸς αὐτῶν . . . ἐγάνοντο, came within their reach. The repetition of ἔσωσαν seems here to be emphatic, although similar repetitions occur where no special emphasis seems to be intended. Cf. ἀναβαίνει, ἀνέβη, 1, 1, 2; ἤγγελλον repeated, 1, 7, 13; ἀνεχώρει, ἀνεχώρησαν, 3, 4, 15; δεῖ repeated, 3, 4, 85.
- § 4. of Έλληνες here denotes the main army of the Greeks; not the same that were mentioned in the last section. of μέν here refers to of Έλληνες. In like manner δ μέν not unfrequently refers to the nearer, and δ δέ to the more remote object. καθ' αὐτούς, opposite to themselves; cf. 1, 8, 21. of δέ instead of δ δέ because Xen, has in mind not merely βασιλεύς, but also of σὺν αὐτῷ. In a similar way, αὐτούς § 7, and δντας § 10 below. ως ήδη πάντες, as if already all, i. e. all the Persiana, even those who were opposed to the Greeks and were already routed.
- § 5. «in and νικφεν, oratio obliqua. Observe the force of the imperf. optat. (νικφεν, were conquering), as distinguished from the acr. optat. els το πρόσθεν, forwards. σίχονται, lit. have gone; pres. in form, perf. in meaning. One might expect the optat. to correspond with νικφεν. For a similar change, cf. τρόψονται and έχοιεν, 3, 5, 13; πέμπει and φαίνοιτο, 2, 1, 2; τέθνηκεν and είη, 2, 1, 3. èπὶ τὸ στρ. ἀρήξοντες, to the camp to render assistance.
- § 6. καl βασιλεύs, the king also; as the Greeks had purposed to attack him, so the king also was now coming to make an attack on them. &s &δδκει must be connected in idea simply with ὅπισθεν. στραφέντες, having faced about; συστραφέντες (the reading of some editions) would signify, having brought their ranks together. &s ταύτη προσιώντος, sc. βασιλέως:—καί connects here a particip, in the gen. with a particip, in the nominative. Not unfrequently καί and δέ and the corresponding negative coanectives unite a gen. abs. with some other case of a particip; of 5, 6, 32; 7, 1, 27. In 2, 4, 22, the case abs. is connected to a governed case. § δὲ κ.τ.λ., (see 1, 8, 23.) but where he passed along etc. και τοὺς . . . αὐτομολήσαντας, and those who (being) over against the Greeks had deserted in the battle; cf. 2, 1, 6.
- § 7. διήλασε, marched through. Tissaphernes being on the left wing of the Persians (1, 8, 9.) would be opposed to the right wing of the army of Cyrus. Here Clearchus was posted (1, 8, 4.); and on his right, the Grecian targeteer force (1, 8, 5.), which skilfully gave way so as to allow Tissaphernes to pass along between themselves and the river. Cf. 2, 3, 19.

  "Ελληνας, here used adjectively; cf. Θράκας and Κρήτας, 1, 2, 9. The names of nations with nouns denoting persons are often thus used.—

  κατάκανε from κατακαίνω κατακτείνω. αὐτούς Τισσαφέρνην καί τοὺς σὺν αὐτῷ. Cf. note on ol δέ § 4 above. ᾿Αμφεπολίτης, from

Amphipolis, a city in Thrace on the Strymon. —— operator, to have been prudent and skilful, inasmuch as he contrived to avoid the overwhelming force of the enemy, receiving no harm from them, but inflicting considerable damage.

- § 8. is... ἀπηλλάγη, after he withdrew being worsted. μεθεν έχευν, to have less, to suffer disadvantage, to be worsted. ἀπηλλάγη from ἀπαλλάσσω. —— δμοῦ qualifies ἐπορεύοντο.
- § 9. το ενώνυμεν, the left, according to the first arrangement, but now, since the Greeks had faced about (§ 6 above), the right wing. —— αναντύσσειν (άνα- back, πτύσσειν, to fold) το κέραε, to bend the wing around. By this movement the army would front the enemy, while the rear would rest on the river (ποιήσασθαι δπισθεν τον ποταμόν, lit. to make the river is the rear).
- § 10. &r \$ . . . & βουλεύοντα, but while (the Greeks) were deliberating on these things. The movement spoken of in the preceding section was only contemplated (ἐδόκει). καὶ δή, even now, nearly ήδη. παραμεθήμενος, having passed along by, παραλθών. ἀντίαν, εο. τοῦ Ἑλληνικοῦ. εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα, δοπερ, in the same form, as etc. μαχούμενος, fut. part., see Gr. § 154, 5. ὕντας, εc. βασιλέα καὶ τοὺς αὐν αὐτῷ; cf. el δί, § 4 above.
- § 11. èn πλέονος, lit. from a greater distance, i. e. they began to flee at a point still farther from the Greeks. —— τὸ πρόσθεν, 1, 8, 19.
- § 12. ἀνεστράφεσαν (ἀνά, back, or about, and στρέφω, I turn), faced about. πεζοί (in grammatical apposition with of ἀμφί βασιλέα) μέν εὐκέτι, . . . δέ, footmen no longer, but; or more clearly, not however footmen, but; οὐκέτι, non item, not after the same manner but not, not however. ἐνεπλήσθη from ἐμπίμπλημι: for the gen. with this word, see Gr. § 278, 5. (b.) τὸ ποιούμενον, much less frequent in this sense than τὸ γιγνόμενον, that which was being done, or more simply, what was going on. ἐπὶ πέλτης, on a spear, in which signification the word πέλτη saldom occurs. Cf. Cyrop. 7, 1, 4. ἢν δὲ τῷ Κύρφ τὸ σημεῖον ἀετὸς ἐπὶ δόρωτος μακροῦ ἀνανεταμένος (with expanded wings).
- § 13. ἐντεῦθα denotes more commonly rest in a place, but also very often motion to a place instead of ἐντανθεῖ; so here. ἄλλοι ἄλλοθεν expresses more briefly than our idiom will admit of the promiscuous dispersion of the horsemen; cf. Lat alii alio: some (went) one way, some another; ἄλλοθεν (which means strictly, from another place) is here translated like ἄλλοσε, to another place, the writer assuming in mind for his stand-point the place towards which the enemy were fleeing. ἐψιλοῦτο (from ψιλόεν); observe the force of the imperf., was becoming bare; ἐψιλοῦτο, was made bare, would be inconsistent with the next clause. καὶ πάντες, all also; cf. 1, 8, 2.

- § 14. exellibrier, so. to orphreum, did not conduct (the army) upon etc.

   but abtor; an expression implying motion with a verb of rest. The idea is, conducting the army to the foot of it (the hill), and commanding it to halt, he sends etc. kekevet, so. abtors. katebers . . . . ti dotter, lit. having looked down on the things beyond the hill, what (there) is; ti in the sing, denotes the complete view of the several objects denoted by the it of tawfill dotter, 2, 1, 22.
- § 15. σχεδόν δ' δτε, and about the time when. καὶ ἥλιος ἐδόετο, the sun also was setting; ἥλιος often stands without the article, when the Eng. idiom requires it; so also other objects and appearances in nature which are from their very character single; cf. οδρανοῦ, 4, 2, 2; ἥλιος, 5, 7, 6; βορέας and νότος, 5, 7, 7.
- § 16. αμα μέν. Instead of a corresponding αμα δέ, the construction is changed, owing to the introduction of explanatory clauses, and we have in the correlative sentence § 17. και αὐτοι ἐβουλεύοντο κ.τ.λ. αὐτὸν τεσταληψόμενον τι, το seise upon something, perhaps some important military point. προεληλακέναι, had marched forward; from προελαύνω.
- § 17. abrel, they themselves, they on their part in contradistinction from Cyrus.——abroî, adv. there; thraîda, cf. § 18 above, with note.——abroîs ànitrai, that they themselves should go away, in opposition to the idea of bringing the baggage to them; were there no antithesis implied, abroîs would be unnecessary.—— δόρπηστον, chiefly poetic, instead of δείπνον.
- § 18. ταότης μεν... εγένετο, such was the end of this day. An eventful day; and destined to exert an important influence on the future history of the world. For on that day the Greeks learned their superiority to the Persians, even in the heart of the empire. The conquests of Alexander, with all of their weighty results, may be traced directly to the lesson which was learned in the battle of Cunaxa. τε ... καί, not only, but especially. Gr. § 321, 1. (c.) μεστάς: εύσας is here omitted; cf. Εμετρον, sc. δν, 3, 2, 16; and δρθία, sc. εύσα, 4, 1, 20. ώς ελέγοντο has respect to the preceding word. The personal instead of the more common impersonal construction is used here. Cf. εδόκουν, 1, 4, 7. καὶ ταύτας repeats with emphasis the idea of τὰς &μαίξας: even these.
- § 19. καταλύσαι, cf. 1, 8, 1. ——For the meaning of άριστον and δεζανον, see Dic. Antiqq. art. coena.

BOOK SECOND.

"Osa èrel Kûpos èrelebrager èyérero àπίστων τῶν Ἑλλάνων σὺν Τισσαφέρνει ἐν ταῖς σπονδαῖς.—Movements of the Greeks after the battle of Cunaxa, until the treaty which they ratified with the Persians was broken.

CHAP. L

- Negotiations of the Greeks with Ariaeus, Persian commander under Cyrus, to whom they offer the throne of Persia; and of Artaxerxes with the Greeks whom he attempts in vain either to overreach or to intimidate.
- § 1. A recapitulation of the principal events in the last book. 'Ωs μèν οδν, How therefore; μέν, correlative with δέ § 2. Κύρφ, dat. com. Gr. § 284, 3, Rem. 4. ἐν τῷ ἀνόδφ = ἐν τῷ ἀναβάσει, (3, 1, 1.); cf. note on ἄνω 1, 2, 1. ἐλθόντες, having gone back; cf. ἐλθεῦν, 5, 7, 15; also ¾ξω, 2, 1, 9; ¾κε, 2, 1, 15; ¾κον, 2, 3, 6. τὰ πάντα, see Gr. § 246, 5. (β.) νικῶν, does not mean that they were conquering; but rather, that they have conquered, that they are victorious. In this sense it is often used; cf. 1, 8, 12; 1, 10, 4. Gr. § 255, Rem. 1. Krūger takes τὰ πάντα as subject-accus. of νικῶν, but it seems much more natural to take it as the object. See Gr. § 278, 2. δεδήλωται has for its subject the several clauses introduced by ὡς.
- § 2. Εμα τŷ ἡμέρα, at break of day; Εμα is often thus used as a preposition. Gr. § 289, Rem. σημανοῦντα, fut. act. particip. denoting purpose, from σημαίνω. αὐτός, ipse, always intensive in the nominative without the article. πέμπει—φαίνοιτο. The same change of mood occurs § 8, τέθνηκεν—είη. εἰς τὸ πρόσθεν, cf. 1, 10, 5. συμμίξειαν, should join with; μίγνυμι is again used intransitively in 2, 3, 19, and in 3, 5, 16.
- § 3. ἐν ὁρμῷ, in the act of setting out. ὕντων, gen. abs.; sc. αὐτῶν; cf. προϊόντων, 1, 2, 17. ἄμα ἡλίφ ἀνίσχοντι, at sun-rising, denoting a time later than ἄμα τῷ ἡμέρα; for ἡλιος without the article, see note 1, 10, 15. Teuthrania was in Aeolis not far from Halisarna (7, 8, 17.), opposite the island of Lesbos according to the conjecture of Kiepert. It had been given by Darius to the Spartan king Damaratua, after he had been driven from Sparta by the intrigues of king Cleomenes. γεγονώς ἀπό, descended from; for another construction, see 1, 1, 1. Γλοῦς connected by καί to Προκλῆς. Ταμώ, gen., Att. 2d declens. ——

- τέθνηκεν... είη; the indic. is more positive than the optat; the death of Cyrus therefore is reported as a fixed fact. ἐν τῷ σταθμῷ must be connected with είη, as πεφυγώς would require εἰς τὸν σταθμῶν. τῷ προτεραία, sc. ἡμέρα. τῷ ἄλλη, on the other on the next (day); cf. 3, 4, 1; in this sense τῷ ὑστεραία is more common. λέγοι and φαίη, sc. 'Αριαῖος. ἐπὶ 'Iurias, towards Ionia. For the difference between ἐπί with the gen. and ἐπί with the accus, see Gr. § 273, Rem. 8.
- § 4. 'Aλλ', cf. note 1, 7, 6. τφελε... (η̄ν, would that Cyrus were alive. For the precise meaning of this form of wish, see Gr. § 259, Rem. 6; τφελε, 2d aor. of ὀφείλω. η̄μεῖς, ὑμεῖς, not expressed in the nom. except for some particular emphasis or for perspicuity. Gr. § 302, 1. Yet cf. note § 12 below. καθιεῖν, Att. fut. infin. of καθίζω, to cause to sit down, i. e. to set, to place. See Gr. § 117.
- § 5. τοὺς ἀγγέλους; those mentioned in § 3 above. —— ἐβούλετο, ac. ἀποστέλλεσθαι.
- § 6. of μέν, an asyndeton for καl of μέν; cf. 1, 2, 25. For the general subject of asyndeton, see Gr. § 325. κόπτοντες refers to στράτευμα as a collective noun. ξύλοις, for wood, in apposition with οἰστοῖς κ.τ.λ. οδ, to the place where. ἐκβάλλειν, to cast αway, probably from their quivers. The deserters from the king were retaken; cf. 1, 10, 6. ἦσαν φέρεσθαι, there were to be brought, i. e. which might be brought (for fuel). ἔρημοι, empty, because they had been plundered; 1, 10, 18. κρέα belongs as object both to ἔψοντες and ἤσθιον.
- § 7. of μèν άλλοι βάρβαροι, . . . δέ, the others barbarians, . . . but. —
  ἐντίμως ἔχων ἔντιμος ῶν. τῶν ἀμφὶ κ.τ.λ., in those things pertaining
  to etc.; depends on ἐπιστήμων, Gr. 273, δ. (e.) τάξεις τε καὶ ὁπλομαχίαν. The former denotes the act of drawing up the lines; the latter,
  the various exercises pertaining to a battle, (strictly as the etymology imports, a battle with heavy armor.)
- § 8. νικῶν τυγχάνει. For the construction, cf. note on παρῶν ἐτύγχανε, 1, 1, 2.— ἰόντας ἐπὶ . . . Sύρας, going to the doors of the king; a common form of expression to denote the suit of the poor and the weak before the rich and the powerful; cf. 1, 2, 11.— εὐρίσκεσθαι, to try to obtain; cf. 7, 1, 31.— ἐν δύνωνται, if they can, sc. obtain any advantage; ἐγα-θόν belongs as a complement with εὐρίσκεσθαι and also with the conditional clause.
- § 9. δμως δὲ Κλέαρχος, but Clearchus nevertheless, i. e. although he was equally indignant with the others. —— οὐ; the position of the negative, not before εῖη but before τῶν νικώντων, should be noticed: to deliver up their arms belonged not to the victorious, implying the antithesis ἀλλὰ τῶν ἡττωμένων. —— ἔφη, continued he; a common use of the word. Cf. 3, 2, 9; 3, 3, 12; 3, 5, 6. —— ἔχετε, εc. ἀποκρίνασθαι. —— ἥξω, will return; cf.

- note on theores, 2, 1, 1.—— The left dippopular (from diagon), the entrails which had been taken out (from the victim); since from the entrails, especially from the liver, they supposed future events might be known.——
  Subjects, sacrificing, the mid. voice adds the idea, for himself, i. e. as the word often means, to take the suspices. Ci. 1, 7, 18.
- § 10. Kλedrup, doubtless the same who in 2, 5, 37. is called an Orchomenian and a general. See note 1, 2, 9. πρόσθει... παραδοίησαν, they would sooner die than deliver up their arms; a familiar idiom in many languages; παραδοίησαν: with the exception of the common word είησαν (see 1, 1, 5.) this is an extremely rare form of the optat. of verbs in μι, instead of παραδοίεν. βαυμάζω, πότερα, I wonder whether. This verb often contains in itself not only the notion of wonder, but also of desire to know, and hence may be followed by an indirect question. δώρα, so. alτεί. εἰ μὲν γάρ, so. alτεί. καὶ... ἐλθόντα, and not (much rather) to come and take (them); lit. having come to take.
- § 11. αὐτῷ, sc. τῷ βασιλεῖ, depends on ἀντιποιεῖται, perhaps as dat. incom.; Gr. § 284, Rem. 4; for who is there that lays claim to the government against him? —— ἐαυτοῦ εἶναι, belong to himself, i. e. are his property. ——
  ἔχων, sc. ὑμᾶς. —— μέσρ, cf. μέσου, 1, 2, 7. —— καὶ . . . ἐντός, and (having you) within etc. —— οὐδ', εἰ παρέχοι ὑμῖν, not even if he should give them up to you, sc. to be slain; i. e. should they not fight at all, there would be too many even for the Greeks to slaughter.
- § 12. &s σθ δρῷs, the personal pronoun stands here, as elsewhere sometimes, with a very slight emphasis. Examples of this sort are found chiefly in clauses introduced by a relative adverb or pronoun; cf. &σους σθ δρῷς § 16 below; also &s ἐγώ, 2, 2, 3. —— τω; the first belongs to χρῆσθωι; the second, to στερηθῆναι. —— παραδώσειν, sc. ἡμῶs as subject: that we shall deliver up to you etc. —— σὺν τούτοις ταῦτα ἔχοντες (§ 20 below), not exactly the same as τούτοις (dative of instrument). Cf. 3, 2, 8.
- § 13. φιλοσόφφ, used here in contempt, as of one who does not recognize the actual, but sees only the imaginary.—— τοικας, you resemble; for the forms of this verb, see Gr. § 195, 2.—— οὐκ ἀχάριστα, what is not unpleasing, ironical.—— τοθι... ἄν, be assured that you are, Gr. § 310, 4. (a.)—— οἴει, the form always used by Attic writers as 2d pers. sing. of οἴομαι; cf. βούλει and ὕψει from βούλομαι and ὕψομαι. Gr. § 116, 11.
- § 14. έφασαν, cf. note, 1, 9, 28. is καὶ . . . èγένοντο καὶ . . . àν . . . γένοντο, that they both were . . . and might become . . .; see Gr. § 321, 1. πολλοῦ, see note on 1, 3, 12. είτε . . . είτε, whether . . . ον . τίλιο τι, in something else, as distinguished from an expedition to Egypt. συγκαταστρέψευντο (comp. σόν, κατά, στρέφω) αν αὐτῷ, they would together with him subjugate (it).

- § 15. Suchasses elver, breaking in, said. Obto: . . Ellos Ella Léres; the verb agrees with Ellas Which is in apposition with obtos; cf. the construction of exopeters, 1, 8, 9; we may render, of these, one says one thing, another (says) another. tl léres, what you propose.
- § 16. Καμενος is much more common than δαμένως, where an adverb might be expected. Cf. ἐκών, ἄκων, ἐθελούσιος, ἀκούσιος. —— οἶμαι often stands as here without any influence on the construction; still, the accus. τοὺς ἄλ. πάντας, would be admissible; cf. Plat. Prot. 314, b. οἶμαι δὲ καὶ Πρόδικον κ.τ.λ.; with the construction of οἶμαι here, compare εδ ἴσθι and similar expressions. —— οἶ ἄλλοι πάντες, sc. σε ἄσμενοι ἐωράκασιν. —— ἡμεῖς, sc. ελληνές ἐσμεν. —— περὶ ἄν περὶ τούτων ἄ.
- § 17. πρὸς δεῶν, in the presence of the gods, a solemn form of asseveration. Gr. § 298, 1. (2.) (c.) ἀναλεγόμενον, expresses no fitting idea, says Hertlein; Krüger translates it with εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, when handed down to coming time, making ἀναλεγόμενον agree with δ; but such a meaning of the word, he says, is not to be found elsewhere, at least in Attic writers. Hence various conjectural readings have been proposed;—e. g. ὰν λεγόμενον, should it be reported; ἀναγγελόμενον, being announced; πάντα λεγόμενον, in which case λεγόμενον would agree with χρόνον, time, that tells all things. ξόν, older Attic form of σύν. ξυμβουλευομένοις ξυνεβούλευσεν αὐτοῖς, advised them on consulting with him; the marked difference between the act. and mid. will not escape notice.
- § 18. ταῦτα ὑπήγετο, briefly expressed, says Hertlein, for ταῦτα λόγων ὑπήγετο, in these things he made an artful suggestion to lead (Phalinus) on.

   ὑποστρέψαs, having artfully turned. The notion, artful, sly, in both of these verbs, is expressed by ὑπό. παρά, contrary to. αὐτοῦ, i. e. τοῦ Κλεάρχου. It will be perceived that Greek met Greek in this interview.
- § 19. τῶν μυρίων. For the article here, cf. 1, 7, 10, and Gr. § 246, 9.
   σωθῆναι, depends on ἐλπίδων, hopes of being saved. After ἐλπίε ἐστιν
  the infin. sor. is not unfrequently used without ἄν, denoting a future
  event; less frequently after ἐλπίζειν. πολεμοῦνται agrees with the
  implied subject of σωθῆναι. The dat. agreeing with ὑμῦν would also have
  been grammatical; cf. note on λαβόντα, 1, 2, 1. ἄκοντος, cf. note 1,
  3, 17. ὅπη δυνατόν, lit. in what way it is possible, i. e. in the best way
  possible.
- § 20. ταῦτα as usual referring to what precedes, τάδε to what follows.

   φίλους εἶναι, εc. ἡμᾶς. πλείονος . . . φίλοι, dependent on οἰόμεθα, we might be more valuable friends, sc. ἡμεῖς (which however could not properly be expressed); for the nominative with the infin., see Gr. § 307, 4.

   πολεμεῖν, also dependent on οἰόμεθα. This reply is worthy of the Laconian Clearchus.

- § 21. μόνουσι αὐτοῦ, 80. δμῶν, to you (on condition of your) remaining here. είησαν, 800 note on παραδοίησαν § 10 above. προϊοῦσι καὶ ἀπιοῦσι, 80. ὁμῶν;—πόλεμες, 80. είη. είπανε: for those parts of the 1st aor. of this word which are used in preference to the 2d aor., see Gr. § 167, 7. περὶ τούτου, concerning this, i. e. the last point proposed by the king. πόνερα... είσιν, lit. whether you will remain and there is a treaty to you, i. e. whether you will remain and have peace. ὡς πολέμου ὅντος, on the supposition that war exists; gen. abs. with ὡς.
- § 23. ταὐτά, do not confound with ταῦτα. With μένουσιν and the other participles in the dat. plur., understand ἡμῖν. The diplomacy of Clearchus appears to be quite a match for that of Artaxerxes.

CHAP. II.

- The Greeks joining Ariaeus resolve to return with him to Ionia. After a day's march, they arrive at some Babylonian villages. In the night, they are seized with a groundless panic, which is allayed through an ingenious pleasantry of Clearchus.
- § 1. el δè παρὰ 'Aριαίου; see 2, 1, 3 and 5. αὐτοῦ παρὰ 'Aριαίου, chere with Ariaeus; αὐτοῦ is often in this way more exactly defined by a preposition with its case, cf. 4, 3, 6; 4, 3, 28; 4, 2, 22. βελτίους, better, i. e. in respect to birth and rank. οῦς (sc. φαίη) . . . βασιλεύοντος, who would not endure his being king; we should expect here instead of the accus, and infin. of οὖκ ὰν ἀνασχεῦντο κ.τ.λ.; but in indirect narration (oratio-obliqua) we sometimes find the infin. after a relative pronoun, also after ὡς, ὅτε; ἐπείς ἐπειδή. Cf. 5, 7, 18. See Gr. § 345, 6; αὐτοῦ depends on ἀνασχέσθαι, Gr. § 275, 1. κελεύει, εc. ὑμᾶς. αὐτός belongs to the subject of ἀπιέναι, that he himself will go αναγ. Gr. § 307, 4.
- § 2. οδτω regularly refers to what precedes; but it denotes what follows when used as a correlative before Sστε or δστες, and also before an epaxagetical clause; as here. Cf. 4, 6, 10; 5, 6, 12 and 32. —— ποιεῖν, sc. όμᾶs. —— Βείοτο Sσπερ λέγετε, understand, from the foregoing, χρή

- roteir. oùde rotrois, not even to these, as he had also concealed his intention from Phalinus and his fellow ambassadors, 2, 1, 28.
- § 3. lévau depends not on Sveméro, but on οὐκ ἐγίγνετο τὰ lepá, sc. καλά, cf. 6, 6, 36; 7, 2, 17; καλά is omitted with γίγνεσθαι also in 6, 4, 13, and 16, and 17, and 19, and 25; and in 6, 5, 2. ắρα, manifestly; it is used similarly in 4, 2, 15. οὐ μὲν δή, cf. note 1, 9, 13. οἴον τε, possible, sc. ἐστι; οῖος with τε annexed has regularly the meaning, able, possible; and it often stands as here without the verb. τὰ ἐπιτήδεια, the requisite means of subsistence. ἔστιν, see Gr. § 85, 1. ἰέναι, dependent on καλά.
- § 4. δειπνεῖν, exegetical of δδε ποιεῖν, and governed in the same way.

   δειπνεῖν—συσκευάζεσθε, a transition from χρή with the infin. to the imperative, as in § 2, χρή ποιεῖν—πράπτετε. σημήνη, so. ὁ σαλπιγκτής as it is ordinarily explained; cf. ἐσάλπιγξε 1, 2, 17. ὡς ἀναπαύεσθαι, as if to rest; ὡς denotes that the signal was given only as a pretence to deceive the enemy. ἐπὶ τῷ τρίτφ, on the third (signal). τῷ ἡγουμένφ is neuter (cf. 2, 4, 26); the part (of the army) taking the lead. πρὸς τοῦ ποταμοῦ, near or next (πρός) from the (denoted by the gen.), in the next place this side of the river, or more freely, on the side towards the river. Gr. § 298, 1. (1.) τὰ ὅπλα, by a common meton. for τοὺς ὁπλίτας.
- § 5. τὸ λοιπόν, as to the rest, i. e. from that time forth. —— ἦρχεν is spoken of the chief command. —— οὐχ ἐλόμενοι, not having chosen him for the commander in chief. —— δεῖ τὸν ἄρχοντα, sc. φρονεῖν.
- § 6. As Krüger remarks, this section is wholly out of place here; like a considerable number of similar passages it is very likely an interpolation from some other work. ἀριθμὸς τῆς ὁδοῦ, a reckoning of the way; cf. πλῆθος τῆς καταβάσεως τῆς ὁδοῦ, 5, 5, 4. μάχη, battle-field, so in 5, 5, 4. σταθμοί τρεῖς καὶ ἐνενήκοντα: only eighty-four stations from Sardis to the battle-field are mentioned in the first book, but it will be perceived that the distance from Ephesus purports to be given here. ἐξήκοντα καὶ τριακόσιοι, cf. note 1, 8, 2.
- § 7. τῶν πεζῶν Θρακῶν, mentioned 1, 2, 9. as being in all 800 peltasts. The Thracian horsemen are mentioned in 1, 5, 13. —— ηὐτομόλησε from αὐτομολέω.
- § 8. κατὰ τὰ παρηγγελμένα, according to the directions which had been announced, § 4 above. τὴν ἐκείνου στρατιάν = τὴν στρατιάν αὐτοῦ, only that ἐκείνου is more emphatic than αὐτοῦ; ἐκεῖνοι not unfrequently as here refers to an object in immediate proximity with it, instead of denoting an object somewhat remote; cf. 1, 2, 15; 1, 3, 1; 1, 8, 26. μέσαι νύκται, cf. note 1, 7, 1. ἐν τάξει, a construction denoting rest with a verb of motion; instead of which one might expect εἰν τάξιν (cf. 2, 2, 21; 5, 4, 11). But ἐν and the dat, with a verb of motion involves

the idea of the rest which succeeds, an idea not distinctly suggested with els and the accus.; cf. Gr. § 300, 8. (a.) — δέμενοι, sc. ol Ελληνες, not simply ol στρατηγοί. Cf. note on μαχόμενοι, 1, 8, 27. — δέμενοι τὰ ὅπλα, cf. note 1, 5, 14. — μήτε—τε; so in Latin sometimes neque—et: may be rendered, not only not—but also; cf. 2, 5, 4; 3, 1, 30; 4, 3, 6. — προσάμοσαν, swore in addition (προσ-).

- § 9. Demosthenes (28, 68) mentions κάπρος, κριός, and ταῦρος as being used for a solemn sacrifice; compare also the suovetaurilia of the Romans. The wolf seems to have been added to the sacrifice as an animal held sacred among the Persians to Ahriman, the god of darkness. —— εἰς ἀσπίδα, so that the blood ran into the shield (Hertlein); cf. εἰς τὸν ποταμόν, 4, 3, 18. For the form of the ἀσπίς, see Dic. Antiqq. art. Clipeus.
- § 10. "Age dh, come now, age vero. —— thuler (sc. the odder) herefy habout, shall we withdraw by the way that we came etc. For the government of heref, see Gr. § 278, 1, 2.
- § 11. ἀπιόντες sc. την όδόν: also, with μακροτέραν below, understand όδόν. όπό with the gen. (when not used in a local sense) denotes regularly the agent or doer; then also the acting cause; cf. 1, 5, 5. έπτακαίδεκα κ.τ.λ., for in seventeen of the nearest marches; σταθμών denotes here the notion of time within which something takes place, and hence is put in the gen. Gr. § 273, 4. (b.) οὐδὲ δεῦρο ἰόντες, not even in coming hither etc.; much less would they be able to obtain provisions from the same country in a second march over the same route. ἔνθα is either a demonstrative or a relative adverb; here the latter: but where there was any thing, we etc. ἀπορήσομεν, instead of ἀπορεῦν by a change of construction similar to the one in 1, 3, 15., πείσομαι instead of πεισόμενον.
- § 12. πορευτέον; for the construction of the verbal in τέος, see Gr. § 284, 3. (12.) ἀποσπασθῶμεν, Gr. § 130. (c), σπάω. ἄπαξ, cf. note 1, 9, 10. οὐκέτι μὴ δύνηται. The strengthened negation οὐ μή takes almost always the subjunct aor. or fut. indic.; here by the use of δύνηται the fut. event is contemplated as already present. σπανίξω Att. fut. from σπανίζω; cf. καθιεῖν, 2, 1, 4. ταύτην is here a predicate: this as my opinion.
- § 13. Aν δυναμένη, signified, meant; the particip. with Aν is considered = εδύνατο; cf. 6, 1, 6, Αν πεπονθώς, and 6, 4, 24, βεβοηθηκότες Ασαν.—

  η ἀποδράναι η ἀποφυγεῖν, than to escape by secret or by open flight. Cf. 1, 4, 8. εν δεξιά εχ- τὸν ήλιον, i. e. towards the north, since it was not far from the autumnal equinox, when the sun rises exactly in the east.
- § 14. τοῦτο, in this; cf. 1, 8, 11. ἔτι δέ, furthermore. ἔδοξων δρῶν, they imagined they saw. τῶν Ἑλλήνων depends on the subject

of theor, the antecedent of el, those of the Greeks who etc. —— èrérpure, Gr. § 161, 22.

- § 15. εἰσίν... νέμοιντο. For a similar change of mood, cf. 2, 1, 2 and 3; 3, 5, 13; 4, 5, 10 and 28. νέμοιντο with the neut. plur., cf. ήσαν, 1, 2, 23. ἐστρατοπεδεύετο, the mood but not the tense of the oratio recta is here retained; cf. ήν, 1, 2, 21; ἐφρόνει and ήσαν, 2, 2, 5; ήσαν, etc. 8, 1, 2; εἰχεν, 7, 8, 2. καὶ γὰρ καί, etenim etiam, unusual in Attic writers; and (the king was doubtless encamped somewhere near) for a smoke also etc.
- § 16. ἀπειρηκότας (ἀπό, είρηκα), fut. ἀπερῶς αοῖ. ἀπεῖπον; in 1, 5, 3, ἀπαγορεύω is used as a corresponding pres., vearied out, exhausted.

  ¨υντας after a verbum sentiendi, Gr. § 310, 4. (a.) εὐθύωρον, forthwith,
  an unusual word. ἄγων (and above ἢγεν) used absolutely, marching.

  τοὺς πρώτους, the first, the foremost, i. e. the van. καὶ αὐτὰ τὰ ξύλα, even the very timbers. τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα, an abbreviated expression which we can easily render into English; expressed in full =

  τὰ ἀν ταῶς οἰκίαις ξύλα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν διήρπαστο κ.τ.λ.; cf. τοὺς ἐκ τῶν πόλεων = τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκ τῶν πόλ. 1, 2, 8; τῶν παρὰ βασιλέως =

  τῶν παρὰ βασιλεῖ παρὰ βασιλέως, 1, 1, 5. See Gr. § 300, 4.
- § 17. δμως, nevertheless, notwithstanding the fact that the villages were plundered and laid waste by the king. σκοταῖοι προσιόντες, coming up in the darkness; adjectives denoting time very often, those denoting place less frequently, stand instead of adverbs. Gr. § 264, 3; so also in Latin, And. & St. Gr. § 215, Rem. 15. ώς ἐτύγχανον ἔκαστοι, as they severally happened, sc. αὐλιζόμενοι. κρανγὴν ἐποίουν; one would sooner expect ἐποιοῦντο, yet the act. is found with κρανγήν, Cyr. 3, 1, 4; Hel. 6, 4, 16. ὅστε followed by the indic., denoting an actual consequence or result, may be rendered wherefore. Cf. note 1, 7, 7.
- § 18. Εξεπλάγη from εκπλήσσω. και βασιλεύs, the king also; not simply of εγγύτατα τῶν πολεμίων § 17. ols τἢ ύστεραία Επραττε, by what he did on the next day. See 2, 3, 1.
- § 19. elor, sc. Sópulor nal douror, the subject of gigreevau, dependent on elnés, sc. évri, such as it is natural should arise etc.
- § 20. τῶν τότε, εc. κηρύκων. τοῦτον, in apposition with Τολμίδην, is expressed for the sake of perspicuity on account of the intervening clause. Cf. καὶ ταύτας, 1, 10, 18; ταύτην, 2, 5, 11. σιγήν κατακηρύξαντα; heralds always proclaimed silence before they made any announcement. Cf. Hel. 2, 4, 20. τὸν ἀφέντα... ὅπλα, the one who let loose the ass among the heavy armor; τόν before ὅνον implies that the ass had been the cause of the uproar,—a joke invented by Clearchus to quell the panic.—τὰ ὅπλα denotes here the place (the front of the camp) where the arms were stacked. Cf. 2, 4, 15; 3, 1, 33; 5, 7, 21.

§ 21. Frep, in what manner, as. — $\epsilon \bar{l} \chi \sigma \nu$, used absolutely, they had themselves, they were drawn up. Cf. 6, 4, 11, $\epsilon \bar{l} \chi \epsilon$; Cyr. 6, 3, 21, $\bar{\epsilon} \chi \epsilon r \epsilon$.

CHAP. III.

Further negotiations between the Persians and Greeks, ending in a treaty, the terms of which were that the Persians should faithfully conduct the Greeks back to Ionia, providing them with a market; and that the Greeks in turn should purchase their supplies or obtain them without damage to the country.

- § 1. "O . . . Εγραψα, 2, 2, 18. τῆθε, in the following manner. πέμπων, without object (ἀγγάλους) as often; cf. 1, 1, 8; 8, 1, 27. Αλίφ, see note 1, 10, 15.
- § 2. ἄχρι ὰν σχολόση, instead of ἄχρι σχολόσειεν, as the clause depends on a historic tense of the indic., until he should be at leisure; a haughty reply, but it appears from the context to have been well-timed, and judicious.
- § 3. δοτε...πυκτήν. In this clause, Hertlein proposes to govern δράσθαι by πυκτήν, but acknowledges that the position is unusual. Krüger supplies καί before δράσθαι. Why not govern δράσθαι by καλῶς (Gr. § 306, 1. (d.)? and render, so that it presented a fine appearance (lit. so that it was beautiful to be seen) (being) on all sides a dense phalanx. Instead of δράσθαι, the act. δράν with this construction would be know common. Gr. § 306, Rem. 10.—— μηδένα rather than οὐδένα because δονε is here followed by the infin.; cf. note 1, 7, 7.
- § 4. πρὸς τοῖς ἀγγόλοις, near the messengers. Gr. § 298. II.—
  ἀνδρες... ἔσονται, being men who were competent etc.—— ἔσονται, the form of the oratio recta, in the midst of oblique narration. Many instances of this sort have already been noticed.
- § 5. kpistor... Letus, for there is not a breakfast. —— oùb δ toluhswin, nor is he the person that will dare etc. —— μ h toplous: the particip.
  with μ h denotes a condition. Gr. § 318, 5.
- § 6. Heor, came back; cf. Hew, 2, 1, 9; $\epsilon\lambda\theta\delta\nu\tau\epsilon$ s, 2, 1, 1. \$, by which, wherefore. ϵ ikóta, things that were reasonable. δ okolev has the same subject as theyov; Heore (like Heor), had come back. ϵ dv... γ éveura, fut. perf. in meaning. Gr. § 255, Rem. 9. ϵ v θ ev = ϵ ke ϵ ise ϵ v θ ev, to that place from which; cf. $\delta\theta$ ev, 1, 3, 17.
- § 7. δ δέ, i. e. Clearchus. σπένδοιτο, should conclude a treaty. whrois τοῦς ἀνδράσι, with the men themselves, with the men alone, to the exclusion of those whom they represented. As this expression is not sufficiently defined, an exegetical clause is added, τοῦς ἰοῦσι καὶ ἀπιοῦσιν, those coming

- and going away, i. e. the Persian commissioners.—— Δπασιν, ες. έσουντο σπονδαί. In this whole conference, Clearchus affects for himself and the Greeks a perfect indifference to the treaty; thus placing the king as far as possible in the attitude of a suppliant.
- § 8. μεταστησόμενος, having removed. Notice the force of μετά in composition; L. & S., sub voce, G. in compos. VIII. —— εδόκει, it seemed (expedient). —— καθ' ήσυχίαν, quietly, i. e. undisturbed by the enemy. —— ἐπί, after, i. e. in order to get and bring; cf. 5, 1, 5; 6, 2, 2; 7, 6, 2 and 3. In the next section, πρός means simply to.
- § 9. an δκινήσωσιν, shall have become uneasy, afraid. ἀποδόξη, it may seem inexpedient. ποιήσασθαι. With verbs containing the notion of fearing, hindering, denying, refusing (here ἀποδόξη), the accompanying infin. regularly takes the negative. Cf. 1, 3, 2. See Gr. § 318, 8; there are however many exceptions to this rule, as here; after κωλύειν, μή is more frequently omitted.
- § 10. τάφροις και αὐλῶσιν, ditches and canals; the latter denoting something larger than the former. These had been made for the purpose of irrigating the land; cf. § 13 below. —— ώς = ὅστε as in 1, 5, 10. —— διαβάσεις as distinguished from γέφυραι, regularly constructed bridges, denotes a temporary means of crossing; and may be rendered here temporary bridges; cf. 8, 5, 9. —— τους δέ, but others, corrects the too general statement of ἦσαν ἐκκεκτωκότες; they used not simply the palm-trees which were already fallen, but they also cut some down. Cf. of δὲ καί, 1, 5, 13; and note on 5, 4, 31.
- § 11. Κλέαρχον... ἐπεστάτει, lit. to learn Clearchus how he governed, by anticipation (πρόληψικ) for καταμαθεῖν ὁς Κλέαρχος ἐπεστάτει, to learn how Clearchus governed. Cf. 1, 1, 5, note on τῶν βαρβάρων ἐπεμελεῖτο κ.τ.λ.—βακτηρίαν. Flogging was not uncommon in the Spartan armies, and hence the Spartan generals were in the habit of carrying a stick. Cf. πληγὰς ἐνέβαλεν, 1, 5, 11.—πρὸς τοῦτο, i. e. διαβάσεις ποιεῖσθαι.—τὸν ἐπιτήδειον, the one who deserved (it, i. e. παlεσθαι).— ἔπαισεν ἄν, cf. note on ὰν ἀφείλετο, 1, 9, 19.—μή is here prefixed to οὐ συσπουδάζειν on account of the notion of refusing implied in αlσχύτην είναι. Gr. § 318, 8. The Eng. idiom does not admit of our rendering it.
- § 12. of τριάκοντα έτη γεγονότες, those who had become thirty years of age, including without doubt all the soldiers who were younger that that. Hence Krüger's conjecture of els or of ούπω τρ. έτ. γεγ. is very probably the true reading.
- § 13. ola to redor hoder, such as to, or suited to irrigating the plain. It was now near the middle of autumn. The fields were irrigated in the summer to prepare them for the sowing in the early autumn. —— does never (from dolays), in like manner we say in English to have let etc.

- § 14. elses powinus, cf. 1, 5, 10. $\stackrel{\cdot}{---}$ ites n.r.l., a sour drink made from the same by boiling.
- § 15. Δπέκευτο, were laid up; cf. ἀποκείμενον, 5, 4, 27. al δέ, δυτ some, ἀπόλεκτοι, of a choice quality. ἡλέκτρου instead of ἡλέκτρου δύεως, a species of brachyology very common in Greek and Latin. We should say the appearance differed in no respect from (that of) amber. τὰς δέ τινας, but some others. With δ μέν and δ δέ, τὶς is often united. Cf. 8, 8, 19; 5, 7, 16. τραγήματα, in apposition with τὰς δέ τινας. ἢν, it was, the subject being indefinite. The reference is to the dried fruits just mentioned. παρὰ πότον, at a banquet. For a full account of the συμπόσιον οι πότος, see Dic. Antiqq. art. Symposium.
- § 16. τον δγκόφαλον, the pith, taken from the young shoots. —— την lbiστητα της ήδ., its peculiar and delicious flavor. With the meaning of της (ήδωνης, cf. ήδύ § 15, ήσθη, 1, 9, 26.
- § 18. ἀμήχανα, inextricable, predicated of evils or dangers against; which no remedy or defence can be found. εδρημα ἐποιησάμην, I considered it an unexpected good fortune. Cf. ἐποιοῦντο, 6, 1, 11. αἶτήσασθαι δεῦναι ἐμεὶ ἀποσῶσαι; for a similar accumulation of infinitives, see 7, 6, 30: to obtain by request that he would grant to me to conduct in agfety. ἀν οὐκ is uncommon instead of οὐκ ἄν; by the present order the negative is connected immediately with ἀχαρίστως. With ἀχαρίστως ἐχειν, to be without gratitude, compare εὐνοῖκῶς ἔχειν, 1, 1, 5; κακῶς ἔχ., 1, 5, 16; ἐντίμως ἔχ., 2, 1, 7. πρός, on the part of.
- § 19. αὐτῷ Κῦρον ἐπιστρατεύοντα, that Cyrus was marching against him; the accus. and particip. with ἀγγέλλω is much less frequent than the accus. with the infin. —— πρῶτος ήγγειλα, see 1, 2, 4. —— διήλασα, 1, 10, 7. —— αὐτῷ, sc. τῷ βασιλεῖ.
- § 20. βουλεύσασθαι, see note 1, 2, 2.— ερέσθαι, to ask, to enquire of; a defective verb, the tenses which are wanting being supplied by ερωτάω.

   διαπράξασθαι, to bring about, to obtain.
- § 22. ήσχύνθημεν: for the construction of aleχύνομαι with the accus, see Gr. § 279, 5: we felt ashamed both before gods and men etc.; for the difference between the particip. and the infin. with aleχύνομαι, see Gr. § 311, 14. Cf. 2, 5, 39. ἡμῶς αὐτούς is simply reflexive, no special emphasis resting on aὐτούς. παρέχοντες... ποιεῦν, lit. yielding ourselves (to Cyrus) to do well (by us); i. e. suffering ourselves to receive favors from him.

- § 23. βασιλοί ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς; cf. 2, 1, 11, αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; βασιλοί, like αὐτῷ, dat. incommodi. σότ' . . . ἔνεκα, nor is there (any thing) for which; ἔστιν has for its subject the implied antecedent of ὅτου. ἀδικοῦντα, any person who injures (us), the object of ἀμύνασθαι. ὑπάρχρ, begins, is first, as in 5, 5, 9. τούτου ἡττησόμαθα, we shall not be inferior to this one, or, behind this one. Gr. § 275, 1. els, according to. Gr. § 290, 2. (3.)
- § 24. haw, cf. note on electrics, 2, 1, 1. performs, imperat. expense maps are is the regular expression signifying to furnish a market where provisions are sold. Cf. §§ 26 and 27 below; also 3, 1, 2.
- § 25. els, cf. note on els, 1, 7, 1. Surrespayators maph βασιλέως δοθήναι αὐτῷ σάζειν, having obtained from the king that it should be granted to him (Tissapharnea) to rescue etc. With σάζειν τοὺς Ελληνας, compare ἀποσῶσαι ὑμᾶς els τὴν Ἑλλάδα. ἄξιον, worth the while, becoming, πρέπον, as in 7, 8, 19. ἐαυτόν, instead of αὐτόν, because βασιλεῖ is the subject of ἀφεῖναι on which the clause containing the reflexive is immediately dependent. ἀφεῖναι (comp. ἀπὸ Τημι), to dismiss, let go.
- § 26. τέλος, finally, cf. 1, 10, 18.—— \$ μήν, surely, certainly, used particularly with oaths, asseverations, or solemn promises. Gr. § 316, 1. (a.)

  —— \$ μὴν παρέξειν, that we will certainly guarantee. The subject of παρέξειν is ἡμᾶς understood; φιλίαν is an adjective agreeing with χώραν, used here as a predicate; Gr. § 245, 8. (b.)—— ἀδόλως, in good faith, used very commonly in solemn promises and in treaties. Cf. 2, 2, 8; 3, 2, 24.

  —— Επου . . . §, and wherever it may not be (possible).
- § 27. δμῶς δμόσαι (from δμνυμι), that you should give your oath.——πορεύεσθαι by a rhetorical figure for πορεύεσθαι, the fut. being conceived of as already present.——διὰ φιλίας, so. τῆς χώρας, cf. 1, 3, 14.——εξευν, according to Krüger, depends on δεήσει, δμῶς being understood as its subject.
- § 29. ω_S = πρόs before the names of persons; cf. 1, 2, 4. —— ἐπειδὰν διαπράξωμαι, fut. perf. in meaning; Gr. § 255, Rem. 9. —— à δέομαι, cf. note on el τι δέοιτο, 1, 3, 4.

CHAP. IV.

- The Greeks suspecting the sincerity both of Ariaeus and of Tissaphernes march and encamp by themselves. Both armies cross over to the left bank of the Tigris, and proceed as far as the river Zabatas.
- § 1. ἀναγκαῖοι, kinsmen; cf. ἐπιτήδειος, and in Latin, necessarius.—
  Περσών τινες, sc. ἀφικνοῦνται.— ἔνιοι is considered as in apposition with τινές; cf. 5, 5, 11; 6, 6, 34.— δεξιὰς ἔφεραν, brought assurances. They

presented the right hand as the sign of a solemn promise in the name of the king; in Ages. 3, 4, δεξιών πέμπειν is predicated of the king himself.

— μνησικακήσειν, with βασιλέα as its subject, depends on δεξιώς ξφερον as containing the idea of a promise. — της έπι- and άλλου μηδ-, gea. of cause; Gr. § 274, 1. — τῶν παρφχημένων (from παροίχομαι), of the things that were past.

- § 2. of περί 'Aριαιον, Ariaeus and his men; Gr. § 263, d. We learn from Hell. 4, 1, 27. that Ariaeus afterwards revolted a second time from the king. προσέχοντες τὸν νοῦν with the dat., giving the mind to, attentive to. καὶ διὰ τοῦτο, on this account also, aside from other reasons. προσιόντες, so. οἱ πολλοὶ τῶν 'Ελ-. τοῦς μὰν πολλοῦς, a correlative of Κλέαρχος δέ, § 5 below. τῷ Κλ-, dat. with ἔλεγον.
- § 3. 4, instead of 4, used chiefly in indirect questions; and in "such direct questions as follow a general question and suggest the answer thereto, like Lat. am." L. & S. περί παντός, cf. note on περί πλείστου, 1, 9, 7. στρατεύειν instead of τοῦ στρατεύειν, dependent on φόβος, cf. 8, 1, 18; but in 4, 4, 11, ἀνίστασθαι without τοῦ dependent on ὅκινος. ὑπάγεται, he through deceit induces, cf. ὑπήγετο, 2, 1, 18. ἀντῷ dat. incom. with διεσπάρθαι. ἀλισθῷ from ἀλίζω, a poetic word. οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθήσεται, lit. there is not any way that he will not attack, i. e. he will certainly at all events attack; cf. 4, 5, 31.
- § 4. οὐ... βουλήσεται, he will never consent, voluntarily at least etc.
   τοσοίδε means either so many or so few, the context alone determining which of these specific ideas it denotes; here, so few. —— ἐπὶ ταῶς δύραις αὐτοῦ, a hyperbole as in 3, 1, 2. —— καταγελάσαντες, cf. καταγελάν, 1, 9, 18.
- § 5. καl ταῦτα πάντα, all these things also, as well as other things.—
  ἐπὶ πολέμφ, for war, denoting purpose; Gr. § 296, II. (3.) (c.) δθεν
  must also be connected with παρέξει: nor will any one furnish places from
  which etc. ἐπισιτιούμεθα, Att. fut. mid. of ἐπισιτίζω, Gr. § 117.—
  δ ἡγησόμενος... ἔσται, lit. the one who will act as guide will be nobody,
  i. e. there will be no one to act as guide; cf. δ τολμήσων, 2, 3, 5.— For
  the meaning of the fut. ἐστήξω, see Gr. § 173, Rem. 2.— οι πρόσθεν
  δντες, sc. φίλοι, even those being formerly (friends) will be etc.
- § 6. ποταμός is placed before el to give it more prominence and emphasis. Cf. ἐπί τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα εί τις φέροι, 4, 3, 6. ἄρα, perchance, denoting that the supposition is not improbable. διαβατέος, that must be crossed; Gr. § 284, 3. (12.) δ' οὖν, but at all events, presents a fixed fact contrasted with a mere conjecture; cf. 1, 2, 12. οδαμεν an unusual form instead of τομεν. οὐ μὲν δή, cf. note on 1, 9, 18. ἐππεῖς. They had already gone over to the Persians (2, 2, 7). νικῶντες, in case see should conquer; the participle for the sake of

conciseness often takes the place of a conditional clause. So hrrnµérwr, should we be conquered.

- § 7. βασιλέα is the subject of δμόσαι, and αὐτόν is repeated for the sake of perspicuity, on account of the intervening clauses. τὰ σύμμαχα, the means of making an attack, the resources. δ, τι, in what respect, why; δ, τι instead of τί, because it is an indirect question. Seods ἐπορκῆσαι, swear falsely by the gods; cf. 3, 1, 22; Gr. § 279, 4.
- § 8. els olnov; to his province Caria. Hell. 8, 2, 12: Kapla, ένθατερ δ Τισσαφέρνους οίκος.—— ἐπὶ γάμφ, not for marriage, but rather in marriage, i. e. as his wife; since the nuptials had doubtless been celebrated in Babylon; and in 3, 4, 18, the expression τοῦ τὴν βασιλέως δυγατέρα έχοντος is used of Orontas. This can hardly mean any thing else than that he was already married. So Krüger.
- § 10. υφορώντες (υπό and opdes), looking with suspicion upon. —— abrol dφ' caurûn, themselves by themselves. —— ήγεμόνας, guides. —— chobs, immediately.
- § 11. ξυλιζόμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ; like the Eng. idiom, while gathering wood from the same place. Expressed logically in full, it would be, ξυλι-ζόμενοι ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐξ ἀὐτοῦ κομιζόμενοι; cf. ἐκ ταύτης ἡγόραζον κ.τ.λ., 1, 5, 10. πληγὰς ἐνέτεινον, cf. πληγὰς ἐνέβαλεν, 1, 5, 11.
- § 12. καλούμενον, so called; cf. 1, 2, 13. είσω αὐτοῦ, withis it, i. e. on the eastern side, towards Babylon. πλίνθοις ὀπταῖς, burnt bricks, in distinction from those which are dried in the sun. ἐν ἀσφάλτφ, which was very commonly used as mortar, and served an excellent purpose; cf. Herod. 1, 179. ποδῶν depends on τεῖχος the implied subject of ἔν. This passage, says Kiepert, shows what cannot be inferred from the imperfect and somewhat careless account of the preceding marches (2, 1, 3), that the Greeks had gone back two or three days' march, by the way that they had come, along the bank of the Euphrates or near the river, and had already passed the Median wall, so as to be on the west side of it, the side towards Mesopotamia; είσω αὐτοῦ consequently means on the side towards Babylon or the eastern side. ᾿Απέχει δὲ Βαβυλῶνος οὐ πολύ is a remark so idle and inaccurate that it can scarcely be considered any thing else than a gloss.
- § 13. την δ' εζευγμένην, lit. the other joined together, Lat. junctam, i. e. the other being furnished with a temporary bridge consisting of seven boats. The Greeks said either ζευγνύναι ποταμόν (διώρυχα) as here, or ζευγνύναι γέφυραν, as in § 24 below. ήσαν ἀπό: it is not uncommon to unite είναι with prepositions or adverbs expressing motion; cf. είσιν ἐκ, 1, 2, 7. κατετέτμηντο (κατά, τέμνω), there had been cut. δοπερ, sc. κατατέτμηνται. μελίγας here means fields on which μελίνη is grown.
  - § 14. dérèper is probably dependent on rapadelous, since daous else-

where always takes the dative. The clause would then be read, near a large and beautiful and dense park (consisting) of etc.—— of δè βάρβαροι, εc. ἐσκήνησαν.

- § 15. δπλων, cf. note on τὰ δπλα, 2, 2, 20. tδοι, might see, i. e. have an interview with. και ταῦτα, and that too; cf. 1, 4, 12. των agrees with the subject of είβτει, δυθρωπός τις.
- § 16. 8τι, cf. note 1, 6, 8. —— ἐπεμψε, in the sing, agrees with the nearest subject and is understood with the more remote; an idiom not uncommon. Cf. η, 1, 2, 3; ἐπεμγοίη, 6, 1, 16.
- § 17. την γέφυραν: the bridge of boats mentioned again § 24 below. In § 18 above, γέφυρα denotes a regularly constructed bridge in distinction from a mere bridge of boats, a pontoon. —— ός before διανοείται is causal, since; before μη διαβήτε, it is final, in order that. —— της διώρυχος, the one mentioned § 18, over which the bridge of boats was constructed.
- § 19. ἀκόλουθα, consistent. Wherein the two things threatened were inconsistent or incompatible with each other, appears from the sequel.—
  τὰ-καί; we should expect here from the sense καί only; instead of the simple καί, τὰ-καί stands also in 1, 5, 11; 1, 10, 4; 4, 8, 1.—— ἐπι-τιθημένους, the persons making an attack, agrees with the implied subject of νικᾶν and ἡττᾶσθαι.—— σωθῶμεν, (as in the next § φύγωσιν, and in 1, 7, 7, δῶ,) since ἔχοιμεν ἄν does not differ greatly in sense from ἔξο-μεν.—— ὅποι, (a place) to which; the antecedent of the relative adverb like that of the relative pronoun being often omitted.
- § 20. πόση τις, about how large; τls is often joined in this way to adjectives denoting quantity. —— χώρα ἡ, see Gr. § 245, 3. (a.)
- § 22. ὁποπέμψαιεν; ὁπό in composition denotes, from the general idea under, the notion secretly. Instead of πέμψαιεν, the other form πέμψειαν would be more common; Gr. § 116, 9. ἔνθεν μὲν . . . ἔνθεν δέ, on the one side . . . on the other side; cf. 3, 5, 7. τῶν . . . ἐνόττων, there being in (it) persons who would till (the land); a clause in the gen. abs. connected to a gen. governed by a preposition; cf. note 1, 10, 6. ἐργαζεσθαι, to work, is used particularly to denote agricultural labor. ἀτοστροφή γένοιτο, it might become a place of refuge; ἀποστροφή = καταφυγή, as in 7, 6, 34.
- § 23. Success, nevertheless, i. e. although they thought there was no occasion for alarm or solicitude; cf. 2, 2, 17.
- § 24. is olde τε μάλιστα, as much as possible; πεφυλαγμένως, adv. being on their guard. των παρά, cf. note 1, 1, 5. διαβαινόντων, gen. abs.; the dat. διαβαίνων: might have been expected here; cf. note on librus, 1, 4, 12. φχετο άπελαύνων, he departed riding away, or simply, he rode away; άπελαύνων added to φχετο is not a mere tautology since it tells how he went away.

- § 25. skelto, was situated; of note on skeupérge, 1, 4, 1.
- § 26. els δύο, two abreast; but in 7, 1, 28, els òκτά denotes the depth of the line. The depth of the line is also denoted by ἐπί with the gen.; e. g. ἐπὶ τεττάρων, four deep, 1, 2, 15; but in 5, 2, 6, ἐπὶ with the gen. denotes also the width of the line. Hence the connection must determine the precise meaning of both expressions. —— ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐφιστάμενος, halting now and then. —— τὸ ἡγούμενον, the van, (cf. 2, 2, 4); it is the object of ἐπιστήσειε, all the time that he made the van of the army to halt. —— τὴν ἐπίστασιν, the halt.
- § 27. Μηδίας; the land on the eastern side of the middle Tigris. It was originally called Athûr (Hebrew and Phoenician Ashûr, whence the Greek Ασυνρία). After the Assyrian empire had been overthrown by the Medes, the country took the name of Μηδία. Herod. calls it Ματιηνή, whereas the name Assyria is applied by him exclusively to Babylonia. In the time of Alexander the Great and later, this country was again called Assyria.— Παρυσάτιδος κάμας. From the distance they had marched, these must have been somewhere near the mouth of the Lesser Zab, a considerable stream, the passage of which one would expect to find menched. This seems to have been forgotten in speaking of the pillage.—— Κόρω ἐπεγγελῶν (ἐπί, ἐν, γελάω), insulting Cyrus, as an insult to Cyrus.—— πλην ἀνδραπόδων, but not to reduce the inhabitants to servitude; the full expression would be, πλην ἀνδραποδίζεσθαι τους ἀνθράπους οὐκ ἐπέτρεψε.
- § 28. Kairaí, later in the Roman and Parthian wars, called Kanae, Maschane or Marchane, (probably the Assyrian commercial city Canneh, mentioned in Ezekiel 27, 23.) Its ruins are still in existence and some remains of Assyrian sculpture have recently been found there. —— ên ox. Sep., on rafts (made) of tanned skins. Arrian. Anab. 3, 29, 4, describes something similar. —— torous, rupous, olver. Asyndeton is often empleyed in the enumeration of different objects. Cf. 3, 1, 3; 3, 4, 31; 4, 4, 9; 4, 5, 31; 6, 6, 1.

CHAP. V.

During a halt of three days at the river Zabatus (the Greater Zab), Clearchus seeks and obtains an interview with Tissaphernes. He is so far deceived by the wily Persian that he takes with him four other generals and twenty captains for a second interview. The Greek generals are made prisoners and the captains are put to the sword. Ariacus repairs at once to the Grecian camp and demands an immediate surrender. Cleanor in behalf of the Greeks returns a reproachful answer.

§ 1. Zaπάνας (cf. 3, 3, 6.), Syriac Zaba, i. e. Wolf; hence called by the later Greeks Λύκος; it is still called the Greater Zab (Syriac Sab).

— δποψίαι, occasions for distrust.

- § 2. παΐσαι τὰς ἐποψίας connected by καί to συγγενέσθαι, and understood with δόναιτο. —— ἐροῦντα (indic. ἐρῶ, the fut. of φημί), to say. —— αὐτῷ, i. e. τῷ Τισσαφέρνει.
- § 8. Τισσαφέρνη, instead of Τισσαφέρνες. See Gr. § 71. A. —— ἡμῶς dependent on φυλαττόμενον, guarding yourself against us etc.
- § 4. obte has for its correlative τε after έγω; cf. note on μήτε—τε, 2, 2, 8. αίσθεσθαι instead of αἰσθάνεσθαι is rare: the acrist infin. would be αἰσθέσθαι. τοιοῦτον οὐδέν, any such thing, i. e. to do injury to you. els λόγους σοι ἀλθεῖν, to enter into a conference with you. εξέλωμεν, from εξαιρέω, I take away from.
- § 5. ἀνθρώπους, which denotes the whole is in the same case with τοὺς μέν, and τοὺς δέ, which denote the parts, instead of the gen. ἀνθρώπων. This kind of apposition is not uncommon.—— οἱ φοβηθέντες... βουλώμενοι... ἐποίησαν, instead of φοβηθέντας... βουλομένους... ποιήσαντας. Το avoid such an accumulation of participles, the present construction (unusual with οἰδα) was chosen.—— φοβηθέντες, having feared, is regularly used as aor. mid.—— φθάσαι... παθεῖν, wishing to anticipate (the others) before they suffered (any thing).—— For the two accusatives κακά, and τοὺς κ.τ.λ., with ἐποίησαν, see Gr. § 280, 2.
- § 6. ἀγνωμοσύναs, a milder expression for ἀδικόματα, as ἀγνώμων is used for άδικοs, 7, 6, 23.
- § 7. πρώτον . . . μέγιστον, for (to speak of that which is) first and most important; cf. 1, 3, 10; 5, 6, 29. μέν is correlative with δέ, § 8. οι δεῶν δρκοι, our oaths to the gods; cf. 6, 1, 31, δμνόω δεούς, I swear by the gods. τούτων, i. e. τῶν δεῶν, depends on παρημεληκώς. τὸν δεῶν πόλεμον, war with the gods, object of ἀποφεύγοι. ἀπὸ ποίου τάχους, with what speed. In this and similar expressions the means seems to be conceived of as the beginning of the action, the starting-point; cf. 1, 1, 9; 2, 6, 5. For the difference between ἀποφεύγω and ἀποδιδράσκω, cf. note on 1, 4, 8. ἀποσταίη, with this also τὸν δεῶν πόλεμον may be supplied, nor how (fleeing) into a stronghold he might escape from the war with the gods. So Krüg. and Hert. Cf. ἀφίστανται τὸν ἥλιον ὑπὸ τὰς σκιάς. Cyneg. 3, 3. ποῖον stands regularly in a direct question, δπως in an indirect. For a similar change (from the indirect to the direct interrogative), see 3, 5, 13. πάντη πάντα, πανταχῆ πάντων, cf. note 1, 9, 2; cf. also πιστὰ ἄπιστα, 2, 4, 7. ἴσον, adv. alike, equally.
- § 8. of relates to the more remote noun Seων. κατεθέμεθα, have deposited it (την φιλίαν), as a consecrated offering which neither party has any right to remove from its place (παρὰ τοῖς Seοῖς). των ἀνθρωπίνων, in contrast with περί των Seων, dependent on μέγιστον ἀγαθόν.
- § 9. πασα δδόs, every way; but πασα ή όδόs, all the way, the entire journey.—— φοβερώτατον instead of φοβερωτάτη; cf. Επορον, 3, 2, 22;

- **πονορόν**, 3, 4, 35; ἀλεεινόν, 4, 4, 11. See Gr. § 241, 2. Notice the paranomasia φοβερός, φοβερόνανον; cf. 2, 4, 7, and § 7 above.
- § 10. μανέντες, aor. of μαίνομαι, having become destitute of reason.—

  άλλο τι ἀν ∜, an elliptical expression with which one may supply mentally (before ή) γένοιτο, would any thing else happen than; or perhaps ποιοῦμεν, should we do any thing else than.—— έφεδρον means properly the athlete who, when the number of combatants was uneven, had no one matched against him, and who consequently waited to contend with fresh strength against the already exhausted victor; hence it denotes secondarily a dangerous antagonist.
- § 11. τῶν τόκε, cf. 2, 2, 20; in this clause understand abτόν as the subject of elval. τήν τε... έχοντα, possessing both the military power and the country of Cyrus. Cf. Hell. 8, 1, 8. την δὲ βασιλέως δύναμιν, sc. ὁρῶν. ταύτην, cf. note on τοῦτον, 2, 2, 20.

١

- § 12. Sorts, that he; cf. 7, 1, 28. —— ἐρῶ γὰρ καί, for I will tell also; γάρ has reference to the thought implied after ἀλλὰ μήν, but furthermore (we can become useful to you) for etc.; cf. 3, 2, 11.
- § 14. Observe the difference between τφ dat. of τls, and τφ the dat. of the article. os before μέγιστος is intensive, the very greatest; before δεσπότης, it signifies as. είης, sc. έχων ήμῶς ὑπηρέτας. ἀναστρέφω, sc. έν, you might conduct yourself as master etc.; cf. 1, 6, 2, where έν is expressed with the first optative (in the apodosis) and understood with the others. τῆς χάριτος, supply ένεκα from the preceding clause. ἡς, object of έχοιμεν, attracted to the case of the antecedent.
- § 15. το ύνομα, τ's, an unusual form of expression. We should expect either the omission of το δνομα (in which case it would read, I should most gladly hear who), or elee το ύνομα τούτου, δστις (I should most gladly hear the name of him who). —— δεινὸς λέγειν, skilful or able to speak, i. e. eloquent. —— ἀπημείφθη ἀπεκρίνωτο, in which sense ἀμείβομαι (comm. with a 1st aor. mid.) is poetic.
- § 16. 'All, see note 1, 7, 6. —— av belongs to elva:; kakévevs in the nom. agreeing with the subject of elva:; Gr. § 307, 4. —— is 8' av µdêys, but that you may perhaps (av) learn. When is or snus denoting a purpose, is followed by the subjunctive, if av is omitted, the notion of

simple purpose is denoted, if \$\vec{a}_{\nu}\$ is expressed, the notion of contingency is added; (Hermann as cited by Hertlein). Cf. 6, 3, 18.

- § 17. & trope is stands here without &s, since a fixed fact is expressed (obs & tropo in s); in § 18 it stands with &s denoting possible cases (obs & denot
- § 18. &λλά is best rendered here by the Eng. word or. See L. & S., sub voce II; cf. 5, 8, 4. —— διαπορεύεσθε, cf. note 2, 8, 27. —— δντα instead of elvau, Gr. § 310, 4. (a.) —— δντα πορεντέα, must be passed; with this belongs δμῶν as agent or doer; Gr. § 284, 8. (12.) —— ταμιεύεσθει ... μάχεσθει, to divide off (after the manner of a steward) so many of you as we may wish to fight with; i. e. as the Greeks were crossing a river, they could attack either those who had already passed over or those who were left behind, as many or as few as they pleased. —— αὐτῶν, of them, i. e. the rivers. —— διαπορεύοιμεν; notice the difference between πορεύω and πορεύουμαι.
- § 19. el httemeda (optat.), if we should be defeated. ann to $\gamma \epsilon$ to $\pi \tilde{\nu} \rho$, yet at least $(\gamma \epsilon)$ the fire is cortainly (rol) etc.; cf. ann . . $\gamma \epsilon$, 8, 2, 8.
- § 20. ξχοντες is conditional and hence takes μηδένα instead of οὐδένα, Gr. § 318, 3. άν qualifying εξελοίμεθα is repeated because the first is so far removed from the verb. πρὸς δεῶν, cf. note on 1, 6, 6.
- § 21. ἀπόρων ἐστὶ...οἴτινες ἐθέλουσι, lit. it belongs to persons without resources etc. who wish; a mingling of two constructions, ἀπόρων ἐστὶ... ἐθέλειν, and ἄποροί εἰσιν...οἴτινες ἐθέλουσι.—— καὶ τούτων πονηρῶν, and still more (it belongs) to base persons. Cf. note on καὶ ταῦτα, 1, 4, 12.
- § 22. εξόν, accus. absol.; Gr. § 312, 5; cf. 2, 6, 6; 3, 2, 26. επὶ τοῦτο Κλθομεν, we came upon this, i. e. we applied ourselves to this (cf. ἐπὶ πῶν ἔλθοι, 3, I, 18). The clause reads, why indeed, when it was permitted to destroy you, did we not apply ourselves to this? τούτου, of this, (i. e. the fact that we did not undertake to destroy you,) depends on alros. τοῦ γενέσθαι καὶ καταβῆναι depends on έρως; my earnest desire to become faithful etc. (lit. desire of this that I become etc.); τούτψ is the antecedent of \$\delta\$, and the substantive ξενικῷ stands in the relative clause; Gr. § 332, 8; and my earnest desire to return, being strong through benefits (conferred), with that mercenary force, with which Cyrus came up etc. My earnest desire etc. was the cause of this (τούτου αlτιος). μισθοδοσίας and εὐεργεσίας are antithetical; they are in the plural, denoting that the actions signified were performed at different times.
- § 23. δσα, in how many ways, connected with χρήσιμοι, Gr. § 279, 7.

  —— τιάρα δρθή: the Persian kings alone were the upright tiara, while the nobility were those which were flexible.

  —— τὴν δ' ἐπὶ τῷ καρδίφ: by

this figurative language, Tissaphernes is thought to intimate that he himself secretly aspired to the throne. It is not necessary, however, to put this construction on the passage; since it may naturally signify that while the king wore the outward sign of authority, the real power would be in the possession of Tissaphernes if he were supported by the Greeks. After ξ_{XO} supply $\delta\rho\theta\dot{\eta}\nu$.

- § 24. elver, sc. δ Κλέαρχου. The acrist elver comprehends the following as one whole; the imperf. έφη dwells on the presentation of the single and special (Krüger). Cf. 6, 1, 31; 7, 3, 24; 7, 6, 41. The Eng. idiom scarcely admits of our translating έφη. τοιούτων . . . ὑπαρχόντων, gen. abs., while such reasons exist etc. παθεῖν, without τοῦ, dependent on the cost of 1, 9, 1.
- § 25. of τε στρατηγοί και οί λοχαγοί, in apposition with the subject of βοόλεσθε, sc. δμεῖs. —— Before ελθεῖν Krüger supposes εἰς λόγους may have fallen from the text. In that case μοι would limit εἰς λόγους ἐλθεῖν, to come to an interview with me. Kühner connects ἐν τῷ ἐμφανεῖ with the foregoing and renders, miλί in conspectum venire, to appear before me. With the text of Hertlein, if no ellipsis be supposed, μοι must be considered as the dat. in reference to whom the action takes place (Gr. § 284, 3. (10).); since a Greek would not say ἐλθεῖν μοι, to come to me, but ἐλθεῖν πρὸς οτ παρὰ ἐμέ. —— ἐν τῷ ἐμφανεῖ, according to Krüg. and Hert., openly. Cf. ἐν τῷ φανερῷ, 1, 3, 21.
- § 26. ral—ad, see note 1, 1, 7. —— boer, not from whom, since this word is not spoken of persons; but rather, whence, from what source.
- § 27. δήλος ήν ολόμενος, manifestly supposed. Cf. δήλος ήν, 1, 2, 11.

   φιλικῶς διακεῖσθαί τινι ordinarily means, to have a friendly disposition towards any one; here however in a wider sense it means, to sustain towards any one relations that are mutually friendly, the friendly disposition of Tissaphernes being the prominent idea. οὶ . . . διαβάλλοντες, who should be convicted of calumniating (him, i. e. Tissaphernes). For the construction of ὰν ἐλεγχθῶσι, cf. note on ἐὰν μὴ διδῷ, 1, 3, 14. The omitted antecedent of οῖ is subject of τιμωρηθήναι, and the clause &s . . . Εντας is in apposition with it: on the ground that they themselves were traitors and evilminded towards the Greeks. Others consider αὐταύς the antecedent of οῖ, and refer for a similar construction to 1, 9, 29; 6, 4, 9.
- § 28. $a \nu \tau \hat{\varphi}$, i. e. Clearchus. —— $\hat{g}$ instead of $\epsilon \hat{\eta} \hat{\eta}$; cf. note on $\delta \iota a \beta \hat{\eta}$, 1, 4, 18.
- § 29. πρὸς ἐαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην, should direct their attention towards himself, implying that they should be devoted to him. —— ἀντέλεγον—αὐτῷ μὴ lέναι πάντας, spoke in opposition to him, that all etc. should not go. For the use of μή before lέναι, cf. note on τὸ μὴ καταπετρωθήναι, 1, 3, 2.
  - § 80. naréreurer, exerted himself, contendebat. The whole transaction

is differently related by Ctesias cap. 60, according to whom, Clearahus was with difficulty persuaded by Menon to go to Tissaphernes. —— &s els &yepás, as if to market, consequently without their armor.

- § 82. and row abrow on melow, from etc., in the Eng. idiom, at the same signal. Cf. and napayyédoreus, 4, 1, 5. —— frum... nauras, cf. note on borts... nauras 1, 1, 5.
- § 83. ημφεγνόουν, from αμφεγνοέω; for the augment see Gr. § 126, 1, and 8.
- § 85. Hour. Our idiom would hardly admit of the imperf. here, but to be exact we should employ the pluperf., had been. Cf. ἐπολιόρκει, and συνεπολέμει, had besieged etc., 1, 4, 2; ἡνάγκαζον, had compelled, 2, 1, 6. Instances of this sort are not unfrequent.
- § 36. et τις, like δστις, is used as a compound relative: ordered whatever one there might be . . . to approach etc. ἀπαγγείλωσι, cf. note on διαβŷ, 1, 4, 18. τὰ παρὰ βασιλέως, cf. 2, 3, 4.
- § 87. 'Ορχομένιοs, not from the Bocotian, but from the Arcadian Orchomenus, since he is also called 'Aρκάs, 2, 1, 10; 3, 1, 47. Ecropæ' has been mentioned but once before, 1, 8, 15. τὰ περὶ Προξένου, the things relating to Proxenus, the fate of Proxenus. The common construction for this idea would be τὰ περὶ Πρόξενον, cf. 3, 2, 20; 1, 6, 8; but the gensatands instead of the accus., owing to the proximity of μάθοι, by a species of attraction, since μαθεῦν περί τινος would be the regular construction. So Hert., Krūg., and Kūh. explain it.
- § 38. ξστησαν els ἐτήκοον; a verb of rest followed by a clause denoting motion, (having gone) to a place within hearing distance they stood.—

  έχει τὴν δίκην, has suffered punishment; cf. § 41 below; but in 7, 4, 24,
  έχειν δίκην means, to receive satisfaction.— ἀπαιτεῖ; he does not say
  simply αἰτεῖ. Cf. note on ἀπήτουν, 1, 2, 11.— τοῦ ἐκείνου δούλου, his
  slave; ἐκείνου is governed by τοῦ δούλου.— With είναι and ἦσαν supply τὰ ὅπλα.
- § 89. Exert, cf. note 2, 3, 21. aloxoreore Seous, cf. note on jexoreories, 2, 3, 22. har depends on rows airrows, Gr. § 284, 3. (4.) romeir, to consider; fut. of romice, cf. kabieir, 2, 1, 4; to consider the same persons... whom we do. A common form of expression to denote an offensive and defensive alliance. is should not be expressed, but owing to his excitement Cleanor forgets that he had just used offices. To the same excitement must be attributed apodedwictes, while apodores had just been expressed. By employing the same anacoluthon in English and by repeating the idea of aloxoreore, we may translate is: are you not

unimmed that you have destroyed the very men to whom you gave your oath, and etc.

- § 40. $\gamma d\rho$ has reference to some thought not expressed, perhaps in this form,—we are not unjust for etc. Cf. note on ^{7} H $\gamma d\rho$, 1, 6, 8.
- § 41. Sirator is here used impersonally; cf. 3, 1, 37. In like manner Shλer, 3, 1, 16. With both these words, the personal construction is very frequent; cf. 1, 2, 11; 2, 5, 27; 2, 6, 21. —— Πρόξενος και Μένων: grammatically they seem to be connected with the nearest verb, but logically, they seem rather to be the object of πέμψανε. We may imitate the expression thus, But in respect to Proxenus and Menon, since they are etc. Cf. ήμεις, 3, 3, 3, 16.

CHAP. VI.

Character of the five generals; particularly of Clearchus, of Proxenus, and of Menon.

- § 1. &s, see note I, 2, 4. ἀποτμηθύντες τὰς κεφαλάς. From the active, ἀποτέμνειν τινί τὴν κεφαλήν, comes the passive, ἀποτέμνεταί τις τὴν κεφαλήν, the acc. of the thing being retained even in the Pass., Gr. § 281, 3. Render, having been beheaded. els is in apposition with στρατηγοί. μέν, the contrelative δέ occurs § 16 below. δμολογουμάνων ἐκ πάντων, δη the admission of all; the construction of ἐκ πάντων seems to be determined by ὁμολογουμάνων (which contains the notion δμαλογούμενος) rather than by δόξας, having seemed, which would take τᾶσι. For ἐκ denoting the agent or doer, see note 1, 1, 6. τῶν . . . ἐχόντων, those ωλο ωστε familiarly acquainted with him; cf. 1, 9, 1; αὐτοῦ depends on ἐμπείρως, by the same principle that the adjective ἔμπειρος takes the gen., Gr. § 273, 5. (e.) καὶ πολεμικός καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως, both skilled in war and extremely fond of war. Cf. the similar word πολέμιες, hostile; πολεμικός is defined § 7 below, and φιλοπόλεμος § 6.
- § 2. πόλεμος, the Peloponnesian war, which commenced 431 B. C., and ended in the spring of 404 B. C., three years and a half before the death of Clearchus. —— παρέμενεν, he remained, i. e. among the Lacedne-monians. —— τοὺς "Ελληνας, the Greeks who occupied the Thracian Chersonesus; cf. 1, 3, 4. —— Περίνθου: Perinthus was a city in Thrace on the Propontis; it was afterwards called Heraclea and is now called Eregli.
- § 3. μεταγρόττες πως, having in some way (or for some reasons) changed their mind. —— έξω, away, i. e. away from Sparta. —— 'Ισθμοῦ; the isthmus of Corinth, since that alone was commonly called 'Ισθμός without any qualifying word. —— ἐτταῦθα imparts additional emphasis to the member of the sentence before which it stands; cf. 1, 10, 5; 3, 4, 25. —— οὐκέτι,

- no longer, no more as he had previously done when he remained (§ 2 wapémerer) faithful to Sparta.
- § 4. τῶν τελῶν, nom. τὰ τέλη, the magnitudes, meaning particularly the Ephora. —— ἐπεισε ει. μυρίους δαρεικοὺς δοῦναι. —— ἔλλη γέγραπναι, λαι δεσι described elsewhere; a mistake on the part of Xenophon, since neither in 1, 1, 9, nor in 1, 3, 3, nor any where else is any thing said on this point.
- § 5. ἀπὸ... χρημότων; cf. note on ἀπὸ... τάχους, 2, 5, 7. —— ἀπὸ τούτου, ab eo tempore, inde, Küh. —— ἔφερε καὶ ἢγε; so in Latin ferre and agere, the former being predicated properly of movable effects, the latter of cattle; hence when used together they mean, to rob and plunder utterly. They take as object in the accus, either the country or the inhabitants. —— πολεμῶν διεγένετο, cf. ἐσθίωντες διεγίγνοντο, 1, 5, 6.
- § 6. borts, see note on obtures, 2, 5, 21. —— \$\xi\text{c}\text{f}\text{o}\text{, see note 2, 5, 22.} —— borte wakehear, under the condition that he may carry on war; Gr. § 841, \xi\text{d}\text{, (d)}\text{, Cf. 5, 6, 26. —— bortep els walded, just as if upon a favorite.
- § 7. ταύτη, adverbial, in this respect. —— παν'αχοῦ πάντες, cf. note, 1, 9, 2.
- § 8. &s &wardr...elχer, as much as possible with such a character as he possessed; dx is used somewhat like &u6, § 5 above; καί before ἐκεῦνες as also before ἄλλος in the next sentence cannot easily be translated into English. —— &s τις καὶ ἄλλος, αf. 1, 3, 15. —— αὐτῷ is ethical dat, Gr. § 284, 3. (10.) (d.). —— ἐμποιῆσαι, to impress upon. —— &s ... Κλεάρχψ, that Clearchus must be obeyed; Κλεάρχψ here is much more expressive than though he had said simply αὐτῷ.
- § 9. &κ τοῦ χαλεπός elsa, from the fact that he was austere, or simply, by being etc.; χαλεπός, see Gr. § 307, 4. δρῶν στυγνός, repulsive in appearance; for the construction of the infin. δρῶν, see Gr. § 306, Rem. 10. αὐτῷ μεταμέλειν, cf. 1, 6, 7. ἔσθ' ὅτε more emphatic than ἐνίστε, as οὐδὲ εἶς is more emphatic than οὐδείς. γνώμη, with judgment, considerately, in opposition to δργῷ. στρατεύματος . . . ὅφελος, cf. 1, 3, 11.
- § 10. sparar, cf. note 1, 9, 28. purards ourdser, Gr. § 278, 1. In English we should say, to keep guard; cf. 5, 1, 2. plan aptersal, to refrain from (doing injury to) friends.
- § 11. airrol decover, to hear to him, to obey him; Gr. § 278, Rem. 18. σφόδρα, implicitly, cf. σφόδρα πειθομένοις, § 18 below. έν τοις προσώποις, in his looks. The plural of πρόσωπον, used of a single person, is chiefly poetical.
- § 12. προς άλλους, sc. στρατηγούς. αρχομένους agrees with the subject of απιόναι. For the accus, instead of the dat., ef. not: on λαβόντα,

- 1, 2, 1. Render, and it was permitted (to the soldiers) to go away to serve under other (generals). —— Siékeure upbs abrév, were disposed towards him; Sowep... Siddermaker. It is to be hoped that boys nowadays will not understand this comparison.
- § 13. και γὰρ οὖν, cf. note 1, 9, 8. τεταγμένει, sc. παρεῖναι αὐτῷ. ὑπὸ τοῦ δαῖσθαι, sc. κατεχόμενοι, adhering to him from the fact that they were in want. πειθομένοις agrees as predicate with the object of ἐχρῆτος these persons (those described in the former part of the sentence) he made use of, obesing (him) implicitly. Cf. πολεμία, 2, 5, 11.
- § 14. τα ... στρατιώτας, lit. the things making the soldiers with him to be useful. —— τδ ... φοβείσθαι αὐτούς, the fact that they feared etc.
- § 15. οὐ μάλα = ήκιστα, a very common litotes. —— ἐμφὶ τὰ πεντήκοντα, cf. note on ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους, 1, 2, 9; see also § 30 below.
- § 17. συνεγένετο έκείνω, had associated with him, i. e. had received instruction from him. So συγγίγνεσθαί τωι is not unfrequently used; as also in Latin esse cum aliquo. τοῖς πρώτοις, the first, i. e. the most distinguished men. εὐεργετῶν (particip. of εὐεργετέω), cf. the construction of ἐλεξόμενον, 1, 9, 11.
- § 18. τοσούτων... σφόδρα, but while desiring so many things intensely.

   ad, on the other hand. use de τούτων, but without these, i. e. without justice and honor. μή, supply mentally the idea τούτων τυγχάνειν; the position of μή renders it particularly emphatic.
- § 19. ἐωντοῦ objective gen. dependent on alδῶ, respect for himself.——dκείνν = αὐτῷ, except that ἐκείνν is more emphatic. Cf. note on ἐκείνου, 2, 2, 8.
- § 20. Sero ... Sokeiv ... Exauriv, and he thought it sufficient for being and seeming (to be) competent to command that he should praise etc.
- § 21. δήλος ήν ἐπθυμῶν, cf. δήλος ήν ἐπιώμενος, 1, 2, 11. διδοίη δίκην, poenam dare, give satisfaction, i. e. suffer punishment, cf. 4, 4, 14; 5, 4, 20.
- § 22. So for raira So. τ d abrd $\tau \hat{\varphi}$ ... elva, the same (thing) with the being stupid, the same as stupidity. Cf. do rabr $\hat{\varphi}$ rotros, 3, 1, 27.
- § 23. τούτφ depends on ἐπιβουλεύων. καὶ . . . κατεγέλα implies that he was afraid of the enemy. τῶν συνόντων πάντων depends on καταγελῶν but must be supplied mentally (in the dat. case) with διελέγετο: he always conversed with his associates as if he were making sport of them all.
  - § 24. τὰ τῶν φίλων, the (possessions) of his friends. —— μόνος, an

adjunct of the subject of elderu, cf. Gr. § 307, 4, he supposed that he alone (i. e. he especially, he better than any body else; Hert. renders μόνος, unus emnium maxime) knew etc. —— δε, particip. instead of infin. after elderu, a verbum sentiendi; Gr. § 310, 4. —— ἀφύλαπτα belongs as a predicate to τὰ τῶν φί., because they were not guarded; see Gr. § 245, 3. (b.)

§ 25. The antecedent of δσουε, namely πάντας understood is the object of ἐφοβεῖτο, and with this object ἐπλισμένους agrees.

§ 26. τῷ ἐξαπατῶν δόνασθαι; τῷ belongs to δόνασθαι, in the ability to deceive. — πλάσασθαι from πλάσσω, an expressive word. — τῶν ἀπαιδεύτων, connected with elvaι, partitive genitive. — καl...κτήσασθαι, and those persons with whom he attempted to excel (to occupy the foremost place) in friendship, he thought it necessary to acquire by calumniating their best friends. διαβάλλων instead of διαβάλλοντα, by attraction of the subject of ψετο just as though δεῦν were not expressed. Examples of this sort are not uncommon. Cyrop. 5, 2, 17, ἐπὶ τῷ σίτψ σίονται δεῦν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι. With τοὺς πρώτους supply from the foregoing φιλίq, those who are first in friendship, i. e. their best friends; τούτους, object of κτήσασθαι.

§ 27. τδ... παρέχεσθαι depends on εμηχανᾶτο, he contrived to render etc. — έκ τοῦ... αὐτοῖς denotes the means. — εὐεργεσίαν κατέλεγεν, he recounted it as a beneficent act that he did not (δτι... οὐκ...) etc. So κατέλεγεν is commonly understood; but Krüg, interprets it thus, he spoke against, he spoke with complaint of his beneficent conduct in that he did not etc.

§ 28. 'Apustinue, cf. 1, 1, 10, and 1, 2, 6. — 'Apusle depends on electrors. — fibero, sc. 'Apusios. — abrès &é, but he himself, i. c. Menon. — yevendra (particip. from yevendue), having already arrived at manhood; agrees with Gaptinus. The disgusting vice here alluded to is described in the Epistle to the Romans, ch. 1, verse 27. An uglier portrait than that of Menon has seldom been drawn on a small scale.

§ 29. πεποιηκώς οὐκ ἀπέθανε, sc. Μένων. —— ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλάς, cf. § 1 above. —— ὡς belongs simply to πονηρός not to λέγεται.

§ 80. nal robro, lit. these also, is most conveniently rendered by the Eng. word likewise; cf. nal robrovs, 1, 1, 11.——els pillar, in respect to friendship; i. e. for a want of fidelity in their relations to friends.

BOOK THIRD.

"Όσα παραβάντος τὰς σπονδάς βασιλέως και Τισσαφέρνους ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς "Ελληνας ἐπακολουθοῦντος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος.—Hostilities between the Persians and Greeks after the treaty was broken, with an account of the march from the river Zabatas to the Carduchian mountains.

CHAP. I.

- The Greeks are in the greatest dejection. Xenophon, waking from a remarkable dream, rouses first the captains of Proxenus and urges them to immediate action. The other captains and the surviving generals are then called, and after deliberation in which Xenophon takes a conspicuous part, they conclude to elect new generals in place of those who were taken by the Persians.
- § 1. "Οσα... μάχης indicates the subject of the first book; δσα... σπονδαῖς, the subject of the second book.—— ἐν ταῖς σπονδαῖς, during the treaty, is to be joined with ἐγένετο.
- § 2. of στρατηγοί; not all of the generals, but those only who are mentioned in 2, 5, 31. ἐπὶ ταῖε βασ. δύραιε, cf. note 2, 4, 4. Οπ ἦσαν (and the verbs in the following clauses dependent on ἐννουύμενοι), see note on the construction of ἐστρατσπεδεύετο, 2, 2, 15. κύκλφ is not always to be taken in the strict sense (cf. 1, 5, 4), hence it is often joined with πάντη, or πανταχῦ. πολλά and πολέμιαι belong both to ἔθνη and πόλειε, there were around them on every side many both nations and cities (that were) hostile. When connected nouns have a common attributive, it is expressed with each only when perspicutity or emphasis requires; otherwise it is expressed but once, and agrees in form with the nearest houn; cf. Gr. § 242, Rem. 4. ἀγοράν, cf. note 2, 3, 24. μύρια στάδια: i. e. by the most direct route; by the circuitons way in which they had come it was considerably more; cf. 2, 2, 6. νικώντες, in case they should be victorious. ἡττάομαι, I am vanquished, is regularly used for the pass. of νικάω.
- § 3. δλίγοι, few, not a few; it belongs to εννοούμενοι as an apposition of the part to the whole. —— els, cf. note 1, 7, 1. —— τὰ δπλα, lit. the heavy armor, by meton, the place where the heavy armor was stacked, hence the encampment; cf. 2, 2, 20 —— ετύγχανεν, so. ων, happened to be. The particip. is often omitted with τυγχάνειν, especially in relative clauses.

- § 4. αδτός is intensive (as always in the nom.); it belongs also to the subj. of replicer rather than to that of έφη; thus, whom he said that he himself deemed etc. —— κρείττω, better, of more value, agrees with δν which relates to Κόρφ.
- § 5. μή, lest, or that, the notion of fearing being contained in δποπτεύσει. μή... γενέσθει, that the becoming a friend to Cyrus might be some occasion of accusation on the part of the city. δτι introduces the reason; because. συμπολεμήσαι; particularly during the last years of the Peloponnesian war. ἐλθόντα, see Gr. § 307, 2. Cf. λαβόντα, 1, 2, 1.
- § 6. aν is repeated; cf. 4, 6, 18. την δδόν, accus. of cognate meaning, Gr. § 278, 2. καλῶς πράξας, cf. note on πράξειαν, 1, 9, 10. Seοῦς instead of Seοῦς; an instance of inverse attraction. For the response of the oracle, see 6, 1, 22.
- § 7. ev stands before τοῦτο instead of ἡρώτα, because the points in the antithesis are ev τοῦτο—ἀλλὰ...τοῦτο...; cf. note on οὐ, 1, 4, 5.
  —— τοῦτο regularly refers to what precedes; but when an exegetical clause (introduced by δτι, ώs, or as here, in the form of an indirect question) is added to it, then it has reference to what follows.—— ἰτέον εἶναι, that he must go; Gr. § 284, 8. (12.)—— ἡρου from ἡρόμην, aor. of ἐρωτάω.
- § 8. of s dreiner, ec. Steerbal. δρμάν την άνω δδόν, to set out on the march upward, accus. of kindred signification; cf. έλθοι την δδόν § 6 above. συνεστάθη (from συνίστημι), was introduced.
- § 9. συμπρούθυμεῖτο, joined in soliciting. δτι . . . ἀποπέμψειν. A clause introduced with δτι or ώs is occasionally by anacoluthon finished with an infinitive instead of a finite mode. Cf. ώs . . . παραδώσειν, 7, 5, 8. ἐπειδὰν τάχιστα, as soon as. εἰς Πισίδας; cf. note 1, 1, 11.
- § 10. βδει, sc. δ Πρόξετος. δμως, nevertheless, i. e. notwithstanding their fear and unwillingness. of πολλοί, the most (of them). Some according to 1, 4, 7, left the army at that time. δι αἰσχύτην καὶ ἀλλήλων κ.τ.λ., from a feeling of shame both towards one another etc.; ἀλλήλων and Κύρου are objective gen.; cf. note on ἐαυτοῦ, 2, 6, 19.
- § 11. δπνου λαχών (from λαγχώνω); for the government of δπνου, see Gr. § 278, 3. (b.) (γ.) έδοξεν: an instance of asyndeton, such as is very common; when a sentence more fully explains what the foregoing expresses in general terms; cf. 4, 8, 8; 4, 7, 10. πῶσαν, sc. την οἰκίαν: it seemed that all the house. To correspond with the foregoing personal construction, έδοξεν . . . σκηπτός, a thunderbolt seemed, we should have here πῶσα, all the house seemed. Cf. 1, 4, 18, ἐδόκει.

- § 12. derryspon (from dirryslow), was aroused, awoks. —— πŷ μέν...πŷ Ξέ, in one respect... but in another respect. —— lbeîr έδοξε, he seemed to see, it appeared to him in a dream that he saw. —— μη οὐ δόναντε, lest he should not be able, is to be connected with έφοβεῖτο.
- § 13. δποιδο τι κ.τ.λ. But of what import it is to have (lit to see) such a dream, it is permitted to discover etc. πρώτον μέν; the correlative clause is ἐκ τούτου § 15. εἰκός; ἐστί is regularly omitted with this adjective. ἐπὶ βασιλεῖ, cf. 1, 1, 4. τί ἐμποδών, sc. ἐστι, what is in the way, what hinders; this question is equivalent to εὐδὰν ἐμποδών; and hence it is followed by the two negatives μὴ οὐ, which according to the English idiom we render simply that. Gr. § 318, 10; cf. μὴ οὐ, 2, 3, 11. ἐπιδόντας, having lived to see; cf. 7, 1, 30; 7, 6, 31.
- § 14. Saus R.T.A., but how we shall defend ourselves etc. —— \$\xi\text{eff}, cf. note 2, 5, 22. —— \pialas fausiar; see Introduction § 1.
- § 15. ek tobtov, cf. note 1, 3, 11. tropes, cf. note 1, 3, 3. obte... obte, neither... nor; oddé, not even. bueîs, so. doravo e kabeideu. èv clois évuév, in what (dangerous) circumstances we are.
- § 16. δήλον δτι although written in two words is often employed as an adverb, in the sense manifestly; and is not unfrequently introduced in the midst of the clause; cf. § 35 below. πρότερον . . . πρίν, cf. note on πρόσθεν . . . πρίν, 1, 1, 10. οὐ . . . ἐξέφηναν (from ἐκφαίνω), did not declare. ἀγωνιούμεθα (from ἀγωνίζω), Gr. § 117.
- § 17. δφίεσθαι, to be negligent, to yield. —— ἐπὶ βασιλεῖ, cf. note on $\epsilon \pi i \tau \hat{\varphi}$, 1, 1, 4. — 8s is causal, since he, or, from him who; it introduces the reason for the question, "what do we think we shall suffer?" --- not τοῦ . . . καὶ τοῦ; the repetition of the article and also of the conjunction gives more prominence to each adjective. — και τεθνηκότος ήδη, ενεπ when already dead. This in the mind of a Greek would greatly heighten the abuse. Cf. Herodot. 7, 238. — την χείρα; την δεξιάν, 1, 10, 1. nuas subject of rateir. Regularly when the subject of the infin. is the same as the subject of the governing verb, it is omitted with the infin.; Gr. § 307, 4. Here however it is expressed and also stands first in the sentence as being the emphatic word; Krug, and Hert, are inclined to consider the construction an anacoluthon, the sentence commencing as though it should have ended with ποιήσαι αὐτόν instead of παθεῖν;—an improbable explanation. — ἐστρατεύσαμεν δὲ κ.τ.λ.; an independent sentence joined to a relative clause. Render, who made an expedition against him etc. — is . . . nothrortes, cf. note on is, 1, 1, 2.
- § 18. ἀρ' οὐκ . . . ἔλθοι, would be not have recourse to every means; ἐπὶ πῶν ἐλθεῖν = πάντα ποιῆσαι at the end of the §, and in § 35. —— αἰκισάμενος implies both ignominy and suffering: τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος, having musulted and tormented us to the lost degree; τὰ ἔσχατα is the object of αἰκισ-.

- ---- τοῦ συρατεῦσει κ.τ.λ. depends on φόβου. ---- ἐπ' ἐκείνω, cf. ἐπὶ βασιλεῖ, § 17. ---- ποιητέου, see Gr. § 284, 3. (12.)
- § 19. Sussequeros... Exour, considering in respect to them how extensive a country and what sort of a country they possessed; advisor depends on the following relative clause considered logically as a single word.——

  xpurdy 36, without a repetition of the relative 8000; as in § 40. &s 200
  mus mer... 200mus 36: not is 200mus 36.—— 200mra, like Latin vestis,

  Eng. apparel, has a collective signification.
- § 20. δπότε ἐνθυμοίμην, whenever I considered. The optat, is here iterative; cf. note 1, 5, 2. δτι . . . οὐδενὸς ἡμῖν μετείη, that we shared in nothing of etc.; Gr. § 273, 3. (b.) δτου, the means with which; gen. of price; Gr. § 278, 2. (c.) ήδειν . . . Εχοντας, I knew that few longer possessed etc. δρκους . . . ἡμᾶς, so. ήδειν, I knew that our oaths restrained us; πορίζοσθαι with its complement depends on Εχοντας. ἐνίστε qualifies ἐψοβούμην.
- § 21. ταῦτα τὰ ἀγαθά, these good things (above enumerated). —— Ξθλα is a predicate: as prizes. Supply τούτων before ὁπότεροι, (for those) whichever party of us etc. The allusion to their national games would be very inspiring to the Greeks.
- § 22. αδτούς, them, i. e. the gods; ἐπιορκεῖν δεούς is analogous to δμινόναι δεούς. Gr. § 279, 4. τῶν δεῶν ὅρκους, cf. 2, 5, 7. πολό qualifies μείζονι: cf. 1, 5, 2; 8, 2, 15.
- § 28. έτι δέ, furthermore; cf. 3, 2, 28. έχομεν . . . έχομεν δὲ καί. In anaphora, μέν is generally wanting when the second member has δὲ καί; when the second member has only δέ, μέν is commonly expressed with the first. ψόχη καὶ δάλπη, cold and heat. The plural is used in Greek denoting what had been experienced at different times and in different degrees. σὸν τοῖς δεοῖς, with the assistance of the gods. The frequency and the apparent reverence with which Xen. refers to the gods are worthy of notice. οἱ ἄνδρες is here spoken of the enemy.
- § 24. ἀλλά belonge to μὴ ἀναμένωμεν, but since others also are probably considering these things, let us not etc. πρός, Gr. § 298, 2. (c.) παρακαλοῦντες, like συγκαλοῦμεν, § 46, is future; Gr. § 117. τοῦ ἐξορμῆσαι depends on ἄρξωμεν. Gr. § 271, 4. φάνητε: for a similar asyndeton, cf. ἴωμεν, 6, 5, 21.
- § 25. ἐγώ, σύ, ἡμεῖs, and ὑμεῖs are often much less emphatic than ego, tu, nos, and vos. Krüg. —— οὐδὲν . . . ἡλικίαν, I do not allege my age as any excuse; cf. § 14. —— ἐρύκειν is chiefly poetic.
- § 26. Αν βοιωτιάζων τῆ φωνῆ· οδτος δ' εἶπεν, instead of the simpler and more common form of expression βοιωτιάζων τῆ φωνῆ εἶπεν. Cf. note 1, 9, 14. —— άλλως πως . . . ἤ: of. § 20 above. —— σωτηρίας ἀν τυχείν, that he could obtain safety. —— εἰ δύναιτο, so. τὸν βασιλέα πεῖσαι.

- § 27. μεταξό δπολαβών, interrupting (him) in the midet (of his remarks).

   οὐδὶ ... οὐδὶ (is far more emphatic than οὕτε ... οὕτε), not even ...
  reor indeed. ταὐτῷ τούτοις, in the same place with these. Cf. note on
  ημίν, 2, 5, 39. For an explanation of the allusion, see 2, 1, 8. μέγα
  φρονήσας, having become proud. ἐπὶ τούτῳ, on account of this,—the
  death of Cyrus.
- § 28. If our enolyses, what did he not do, expresses in the form of a question the same idea as nave enolyse in a direct form. Cf. § 18 above.
- § 29. αὐτοῖς, i. e. τοῖς Πέρσαις, implied in βασιλεύς expressed above. Cf. note on ol δέ, 1, 10, 4. οὐ νῦν . . . δύνανται, are they not now, the wretched men, though beaten . . . , unable even to die; being prevented, as he seems to imply, from putting an end to their existence by their being bound. καὶ μάλ' . . . ἐρῶντες τούτου, even though passionately longing for it. τούτου, i. e. τοῦ ἀποθανεῦν. πάλιν is comm. understood as qualifying πείθειν . . . ἰόντας; Grote however understands it as qualifying κελεύεις.
- § 80. μήτε...τε, cf. note 2, 2, 8. προσίεσθαι, to be admitted.—
  els ταὐτὸ ἡμῶν αὐτοῖς: for the construction, cf. ἐν ταὐτῷ τούτοις § 27 above.
   ἀφελομένους and ἀναθέντας agree with ἡμᾶς understood, the subject of χρῆσθαι. ὡς τοιούτῳ, as such a person; one on whom they had placed baggage (σκεύη ἀναθέντας).
- § 31. τούτφ... τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδέν, there belongs to this fellow nothing of Boeotia. Gr. § 273, 3. (b.) (γ.)—— ἀμφότερα... τετρυπημένον, having both ears bored. For the construction, cf. note on ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλάς, 2, 6, 1. The practice of boring the ears was regarded with abhorrence by the Greeks; and as belonging only to the barbarians.—— και είχεν οῦτως, and so it was. The Greeks discovered this on examination.
- § 32. οίχοιτο, was gone; οίχομαι and ήκω though present in form are perfect in meaning.
- § 33. το πρόσθεν τῶν δπλων, the front of the encampment; the place where the arms were stacked; cf. note 2, 2, 20. —— On εγένοντο and αμφί τοὸς κ.τ.λ., cf. note 1, 2, 9. —— μέσαι νύκτες, cf. note 1, 7, 1.
- § 34. και αὐτοῖς συνελθεῖν, both to come together ourselves; αὐτοῖς in apposition with ἡμῖν. —— ἄπερ . . . ἡμᾶς, so. ἔλεξας, the very things which (you said) to us also.
- § 35. ταῦτα μέν has nothing properly corresponding to it in what follows; since with ἡμῶν δέ a different turn is given to the sentence from what would have been suggested by ταῦτα μέν. —— δῆλον ὅτι, cf. note § 16 above
- § 36. μέγιστον . . . καιρόν, a most important opportunity. —— άθύμους, sc. ύντας.
  - § 37. Igus in courteous language was used by the Greeks even where

- no actual doubt existed. —— δίκαιον, cf. note 2, 5, 41. —— δμάι . . . τούτων, that we surpass them somewhat. —— δμεῖς . . . δμεῖς : the anaphora without μέν and δέ is far more emphatic than with these particles. —— χρήμασι : the officers received higher pay than the common soldiers; cf. 7, 2, 36. —— τούτων depends on ἐπλεονεκτεῖτε, Gr. § 275. 1. —— ἀξιοῦν . . . αὐτούς, it is becoming that you consider yourselves etc.
- § 38. ei... ἀντικατασταθῶσιν, if you would see that instead of those who have perished... be appointed; ὅπως after ἐπιμελέσμαι, μέλει and verbs of similar meaning, is more commonly followed by the fut. indic.; yet here we have the subjunct. and in 1, 8, 18; 2, 6, 8; 7, 7, 44, the optat.— is συνελόντι εἰπεῖν, to speak briefly, to comprehend all in one word; properly to say it when one has brought the whole together into a small compass. With συνελόντι we are not to understand λόγφ, but rather the dat. of a person. See Gr. § 284, 3. (10.) (a.)— ἐν δὲ δὴ... παντάπασιν, but above all in military achievements; supply mentally ἄνεν γὰρ... γένοιτο.
- § 39. ἐπειδὰν δὲ κ.τ.λ.... ἡν καὶ κ.τ.λ., but when you shall have etc.
  ... if you will also etc. For ἄν with the aor. subjunct., see Gr. § 255, Rem. 9. —— πάνν ἐν καιρῷ, very seasonably.
- § 40. abbus dé, cf. note § 19 above. —— èxbreur, cf. note on ibreur, 1, 4, 12. —— δ , τ_i : cf. note on τ_i , 1, 3, 18. —— déoi τ_i : sc. $\chi \rho \hat{\eta} \sigma \theta ai$ with which τ_i is connected, as δ , τ_i with $\chi \rho \hat{\eta} \sigma ai \tau_0$.
- § 41. τί πείσονται. Recollect that πείσομαι from πάσχω takes the accus.; but πείσομαι from πείθω, the dat.
- § 42. $\dot{\eta}$ ... $\pi o \iota o \dot{\nu} \sigma a$, that which achieves etc., is the subject of $\ell \sigma \tau i \tau$, and is fem. on account of its proximity to $l \sigma \chi \dot{\nu} s$. It is easier in rendering it to follow the Greek order, that it is neither a multitude etc... which achieves etc. as $\ell \pi l \tau d \pi o \lambda \dot{\nu}$, for the most part, generally. où déxerau, do not receive, i. e. the enemy do not sustain the attack of such persons.
- § 48. μαστεύουσι: a word chiefly poetic, which however Xen. employs several times. ἐκ παντὸς τρόπου, by every means, at all events. [ῆν (from (ἀω), Gr. § 187, 3. τούτους is the antecedent of ὁπόσοι δέ, as οδτοι μέν is the antecedent of ὁπόσοι μέν. μᾶλλόν πως... ἀφικνουμένους, in some way rather (i. e. more frequently) arriving etc. διάγοντας, living, agrees with τούτους.
- § 44. aὐτούs, is intensive, should not only be brave men ourselves but etc. —— παρακαλεῖν, εc. ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι.
- § 45. τοσοῦτον... ὅσον, in so far... as. 'Αθηναῖον εἶναι, sc. σε, that you were an Athenian. ὅτι qualifies πλείστους; cf. note on ὅτι, 1, 1, 6. .
- § 46. alpeîσθε, imperat., do ye who need choose etc. —— συγκαλοῦμεν, cf. note on παρακαλοῦντει § 24 nbove.

§ 47. 12 désora, the subj. both of méadore and of repairers: that the recessary business might not be postponed but etc. —— Amparers: from Dardanus, a city of Treas, south of Abydus. —— Eleárup was already στρατηγός according to 2, 5, 37. We are to suppose therefore that the soldiers of Agias were united with those of Cleanor.

CHAP, IL

- The whole army being called together, Chirisophus and Cleanor first address the soldiers briefly, and after them Xenophon harangues the assembly at considerable length and with great skill; he concludes by proposing the order of march which is approved by all.
- § 1. τε...καί. Gr. § 321, 1. (c.) υπέφαινε, intrans., of. 4, 2, 7; 4, 3, 9: day was almost beginning to dawn. καταστήσαντας, cf. note on λαβόντα, 1, 2, 1. πρώτον μέν corresponds with έπὶ τούτψ § 4; cf. note on πρώτον μέν, 3, 1, 13.
- § 2. δπότε is here causal, since, inasmuch as. στερόμεθα, are deprived of, have lost and are now destitute of. For the difference in meaning between this and the cognate forms στερόσμαι, στερίσκομαι, see L. & S. sub στέρομαι. πρὸς δ' ἔτι, and besides. In Attic proce only the preposition πρός is thus used without a case, i. e. as an adverb; Krüg. Gr.; cf. Cyrop. 2, 1, 31. οἱ ἀμφὶ ᾿Αριαῖον, 2, 4, 2.
- § 3. ἐκ τῶν παρόντων . . . ἐλθεῖν, to go forth from the present (difficulties). —— εἰ δὲ μἡ, but otherwise, i. e. εἰ δὲ μἡ καλῶς νικῶντες σωσόμεθα. —— ἀλλὰ . . . ἀποθνήσκωμεν, yet at least let us die nobly. —— οἶα . . . παιήσειαν, quae utinam faciant.
- § 4. \$\delta \pi \text{ to bry}, after him; cf. 6, 1, 11; 7, 3, 14. \$\limins \text{borts}, \text{ not the same as \$\delta s: a man who, such a man that he. \$\limins \gamma \text{plane} \cdots \cdots \text{the condition,} \text{ to she condition, to which this particle must be referred, lies particularly in \$\sigma \text{cau: eaving that he would make it an object of the highest importance to rescue us (if he should be able to rescue us). Cf. note 1, 6, 2. \$\limins \text{abrds}\$ (recollect that it is always intensive in the nom.) before \$\delta \text{cauarhoas}\$ belongs in idea both to the verb and particip. Notice particularly the anaphora. \$\limins \text{huorphames(s. see 2, 5, 27. Thus he became a \$\delta \text{vos towards Clearchus, and hence his offence was particularly against Zebs \$\delta \text{vios.}\$ \$\limins \text{abroûr rovrois, by these very means.}\$
- § 5. βασιλέα καθιστάναι: cf. 2, 1, 4. καὶ ἐδόκαμεν καὶ ἐλάβομεν: the Eng. idiom requires a fuller expression, e. g. (to whom) we gave and (from whom) we received etc.; cf. note on ἐστρατεύσαμεν, 3, 1, 17. καὶ οδτος; cf. note on καὶ ταύτας, 1, 10, 18. ἐχθίστευς: an adject.

in the superlat. degree, used as a substantive; and as such governing feature, his bitterest enemies.

- § 6. Δλλ . . . Δποτίσωντο, but may the gods punish them as they deserve; λπό in comp. with τίσωντο denotes the idea deserved or due; cf. λπήτων, 1; 2, 11; λποθύουσιν, § 12 below.
- § 7. δρθώς έχειν, that it was right, depends on roulζων. —— èν τούτοις, in these, i. e. in his most beautiful armor.
- § 8. διὰ φιλίας lévau, lit. to go through friendship, i. e. to be friendly; διὰ παντός πολέμου lévau, lit. to go through perpetual war, i. e. to be perpetually at war; Gr. § 291, 1. (1.) (b.) —— τοὺς στρατηγοὺς... οἶα πεπόνθασω, seeing the generals what they have suffered (a construction called anticipation or prolepsis); in an Eng. idiom, seeing what the generals etc. Cf. note on τῶν βαρβάρων, 1, 1, 5. —— σὸν τοῖς δπλοις, cf. note on σὸν τούτως, 2, 1, 12. —— ὧν = τούτων ὧ, for those things which; the gen. depends on δίκην.
- § 9. oleros, on omen. For an account of the various kinds of omens, see Dic. Antiqq. art. Divinatio, p. 517. The omen says Xen. occurred while we were speaking mepl σωτηρίαs, hence it was thought to be from Zeus Soter. -- τοῦ Διὸς τοῦ σωτήρος. An appellative attached to the name of a god is commonly placed after the name; and as the appellative is of the nature of an adjective, the article is either placed before both or is omitted with both. Hert.; cf. 4, 8, 25; 6, 1, 22; 7, 6, 44; yet 6, 2, 15, is an exception. For the construction of appellatives with other proper names, see Gr. § 244, 7, Rem. 5. —— εδξασθαι depends on δοκεί. — Strov, when or where; it includes both ideas. Cf. Erba, 5, 1, 1. - araτεινάτω την χείρα, let him raise the hand. The Greeks voted in all of the various ways which are common among us, by the voice, by raising the hand, by ballot, and by a division of the assembly. For the last-named method, cf. Thucyd. 1, 87. Raising the hand (xeipotovía, xeipotovéir, διαχειροτονία, διαχειροτονείν), being both the easiest and the most unequivocal method, was also the most common.
- § 10. ἐπιωρκήκασι, have been guilty of perjury, in that they took the oath with the intention of breaking it: τοὺς ὅρκους λελόκασιν, have broken their oaths, have actually carried into effect that which they intended to do when they took the oaths. ἐχόντων gen. abs., things being thus. With εἰκός, δῆλον, οἶόν τε, used impersonally, ἐστί is often omitted; and oftener still with ἀνάγκη.
- § 11. ξπειτα δέ. That which would naturally follow these words is joined by an anacoluthon to the sentence introduced by γάρ. ἀναμμηθακυ takes two accusatives όμῶς and τοὺς κυδύνους. Gr. § 280, 3. σώζονταί τε... οἱ ἀγαθοί, and that the brave are delivered etc. ἐλθόντων . . . Περσῶν, for when the Persians came; μέν is here a correlative

- of freeze § 13. Alkasion is evidently made to the invasion in 490, B. C., when the Persians for the first time landed in Greece. στόλφ, cf. note on σὺν τῷ στρατεύματι, 1, 7, 1. ἀφανιώντων fat. of ἀφανίζω. Gr. § 117. ώς . . . 'Αθήνας, as if to blot Athens out of existence again; αδθις not implying any previous destruction of the city, but simply that it should again become the same as it was before it had any existence.
- § 12. edifueror belongs logically to forer, as though perhaps elympicative or some similar word were used. The anacoluthon is less noticeable, inasmuch as both katakdrover and elgor intervene. ——oùe elgor, had not (the ability), were not able. The number of Persians who fell in the battle of Marathon, according to Herod. 6, 117, was 6400; but according to the representation of Xen. it must have been much greater, else the Athenians would already have ceased making the annual offerings. ——àmobiovour. The sacrifices had been promised to the goddess and hence were considered due (àmo-). Cf. note on àmorioauro, § 6 above.
- § 13. την (before ἀναρίθμητον) the (well known), that. ἤλθεν in 480 B. C. και τότε, then also (as well as in the battle of Marathon, ten years before). ἔστι, Gr. § 85, 1. ἀλλά, but only; cf. 1, 4, 18; 6, 4, 2.
- § 14. οὐ μὲν δή: cf. note 1, 9, 13. ἐρῶ fut., comm. referred to φημί as a present. ἀλλ'... ἀφ' οὖ, but there are not yet many days since; supply in this clause εἰσίν, which in adverbial formulas of this nature is not commonly expressed.
- § 16. αὐτῶν depends on ἄπειροι: Gr. § 273, 5. (e.) ἄμετρον, ε..
  ὕν: cf. note on μεστάs, 1, 10, 18. els αὐτούς properly signifies (says
  Krüg.), into the midst of them, stronger than ἐπί: cf. 4, 3, 29; 4, 5, 18.
   πεῖραν... αὐτῶν: cf. note on Κύρου πείρα, 1, 9, 1.
- § 17. μηδὲ... δόξητε, nor imagine. In prohibitions, μή is used with the present imperat. or aor. subjunct.; cf. 6, 6, 18. μεῖον ἔχειν, that you are inferior, that you suffer disadvantage; cf. μεῖον ἔχων, 1, 10, 8. εἰ, that; see L. & S. εἰ, II. οἰ Κύρειοι, the forces of Cyrus, meaning of course the barbarian forces. γοῦν confirms the foregoing assertion by an undeniable fact. πρὸς ἐκείνους, i. e. τοὸς ὑφ' ἡμῶν ἡττημένους.
- § 18. ἐνθυμήθητε, do ye consider. We should expect, from the foregoing εἰ δέ τις . . . ἀθυμεῖ, the 3d pers. sing. ἐνθυμηθήτω.
- § 19. τῶν ἰππέων is governed by the comparative degree. πολύ qualifies ἀσφαλεστέρου; though removed from it by several words, the arrangement is not unusual. βεβηκότες, standing firm; cf. Occon. 8, 17, where this word is predicated of a house. ὅτου depends on τευξόμεθα. ἐνὶ μόνφ, in one thing alone. προέχουσω ἡμᾶς: προέχεων regularly governs the gen., Gr. § 275, 1; yet in Eurip. Hippol. 1365, it also takes the acous. σωφροσύνη πάντας ὑπερέχων.

- § 20. τοῦτο, at this, viz. δτι κ.τ.λ.; for the construction, cf. οὐδέν, l, l, 8. κρεῖττον, sc. ἐστίν. οὐs . . . ἀνδρας = τοὺς ἄνδρας (γγεμόνας ἔχευν) οῦς. For the antecedent in the relative clause, cf. note l, 2, l. εἰσονται, see οἶδα, Gr. § 195. τὰς ἐαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα. When the gender of two connected nouns is different, the article is seldom omitted with the second noun.
- § 21. πότερον, sc. σκέψασθε, consider whether. ħs, object of περείχον, but attracted to the case of the antecedent. πολλοῦ ἀργυρίου, for much money. Cf. the construction of δτου, 8, 1, 20. ἔχοντας agrees with the subject of ἀνεῖσθαι, ἡμᾶς understood. αὐτούς is intensive, agreeing with the implied subj. of λαμβάνειν, or that we ourselves should take (provisions).
- § 22. el... πρείττονα, lit. but if you know these things that they are better; cf. note on τῶν βαρβάρων... ως, 1, 1, 5.— ἄπορον: cf. note on φοβερώτωτον 2, 5, 9.— καl... διαβάντες, and if you think that you have been greatly deceived in having crossed (them).— σκέψασθε, el: after verbs of doubting, considering and the like, the Greeks used simply el, not only to denote improbability, but also probability, where we should employ a negative: so here, whether the barbarians have not etc.— ἄρα, see Gr. § 324, 8.— προδοῦσι, to (persons) advancing; Gr. § 284, 3, 10.
- § 28. $\mu\eta\tau e \dots \tau e$: cf. 2, 2, 8. dihovor from dilym, to allow to pass; cf. 4, 1, 8; b, 4, 2. odd as: cf. note 1, 8, 21. Mussos: cf. 1, 6, 7; 2, 5, 13. äkoptos: cf. note 1, 8, 17. èr $\tau \hat{y}$ basiléws cápq instead of èr $\tau \hat{y}$ cápq adtoû: cf. the repetition of Kúpov 1, 4, 12; $\tau \hat{w}r$ barbawa 4, 4, 21. $\Pi u\sigma(\delta as: cf. note 1, 1, 11.$ adtol eidemen, 1, 2, 19. $\tau ob\tau wr$, i. e. $\tau \hat{w}r$ $\Pi er o \hat{w}r$, implied in basileús, cf. note 3, 1, 29.
- § 24. ἡμᾶs, subj. of είναι, stands at the beginning of the sentence to give it more prominence. tw... ἔγωγε, I for my part should say. The particle ἄν suggests the condition εἰ μὴ ἐδεδοίκειν: in place of which we have below § 25, ἀλλὰ δέδοικα: cf. 4, 2, 10. τοῦ... ἐκπέμψειν limits όμήρουs, hostages as a pledge that he would send etc. καὶ... γε, and even, cf. 7, 2, 38; in the next sentence, καὶ... γε, and at least, cf. 3, 3, 5. ἄν before οίδα qualifies ἐποίει.
- § 25. ἀλλὰ γάρ, but (I do not advise that we actually make such preparation) for. ἄπαξ, cf. note 1, 9, 10. καλαῖς καὶ μεγάλαις, beautiful and stately. These two words are often united in the Greek writers, because the latter idea was considered an important element of perfect beauty. Cf. Odys. 15, 418; Xen. Mem. 2, 1, 22; Oecon. 10, 2. μή, although expressed above, is repeated on account of the intervening clause. So el § 85 below; δτι 5, 6, 19. el λωτοφάγοι, the lotus-eaters. Allusion is made to the companions of Ulysses who ate of the lotus; Odys. 9, 9 etc.

- \$ 26. εξόν: cf. note 2, 5, 22. τους... πολιτεύοντας, those who now live at home (i. e. in Greece) without a fortune, object of δράν; πλουσίους is predicated of τους... πολιτεύοντας. ἐνθόδε κομισαμένους, having migrated hither, is commonly understood as referring to αὐτοῖς, cf. note on λαβόντα 1, 2, 1. ἀλλὰ γάρ, but (no more on this point) for.
- § 28. ἀπαλλάξωμεν, an exhortation, let us etc. κρατουμένων depends on ἀλλότρια. Gr. § 271, 8. all things are forfeited on the part of those who are conquered. τους πολεμίους, εc. είναι.
- § 29. δράτε γάρ. This sentence states the reason for the following (introduced by σδν § 30); cf. 5, 1, 8; 5, 8, 11; 6, 4, 8. When the reason denoted by γάρ is thus placed first in order, γάρ corresponds to the Eng. since. —— και τοὺς πολεμίους, even the enemy; καί suggests the notion;— if the enemy entertained such an opinion, how fully ought we also to be convinced of the importance of order and discipline. —— τοὺς πολεμίους ὅτι, another instance of anticipation, instead of ὅτι καὶ οἱ πολ.; cf. note 1, 1, 5. —— πρόσθεν...πρίν, cf. note 1, 1, 10.
- § 30. τοὺς νῦν. The position of this phrase is determined by the effort to place the words which are antithetical near together. So also νῦν ἡ πρόσθεν. —— τῶν πρόσθεν, εc. ἀρχόντων.
- § 31. ην ψηφίσησθε. The first conditional clause belongs to the following: and if you will resolve, in case any one shall be disobedient. The same arrangement occurs 7, 3, 37; cf. 3, 1, 39. τὸν . . . ἐντυγχάνοντα: lit. that the one of you on each occasion (ἀεί) falling in (with him, i. e. τῷ ἀπειθοῦντι). —— οὐδ' ἐνί is more emphatic than οὐδενί, not even one man.
- § 32. εί... βέλτιον, sc. δοκεῖ: lit. if any thing else seem better than in this way. There would be more uniformity in the expression by substituting αλλη for τι αλλο, or else ταῦτα for ταύτη. δ ίδιώτης, the common soldier; cf. 1, 3, 11.
- § 33. ofs by attraction instead of d. και αὐτίκα, presently also, not simply now. ἀνέτειναν: on the asyndeton, see note 1, 3, 20.
- § 34. προσδεῖν, impers., governs &ν, what there is need of in addition.

   ὅπου = ἐκεῖσε ὅπου, to that place where; cf. οὖ 2, 1, 6. —— πλέον: cf. note 1, 2, 11. ἀπεχούσας, distant, agrees with κώμας.
  - § 85. el . . . el: cf. note on \(\mu \eta_1 \), § 25.
- § 36. δπλων: cf. note on τὰ δπλα, 2, 2, 4. τίνα is the subj. of ήγεῖσθαι and both depend on the impers. χρή, who ought to lead, whose duty it is to lead etc. τίνας, sc. χρή. πλαίσιον signifies a hollow rectangle (not necessarily a square). It was the ordinary arrangement of

forces in a retreat through a plain country; especially where they were beset by cavalry and light-armed troops; cf. Hellen. 4, 3, 4. —— έπλ τῶν πλευρῶν ἐκατέρων, upon each of the sides; one would expect here ἐκατέρας. The plural seems to be used here, as also in § 37, because each side consisted of several ranks. —— τοῖς τεταγμένοις, those who have been arranged, those who have been appointed to their place.

- § 37. ἐπειδὴ... ἐστι: he was entitled to the post of honor, because the Lacedaemonians at that time held the hegemony among the Greeks: cf. 6, 1, 26. —— τὸ νῦν είναι, for the present at least; cf. note on τὸ... είναι, 1, 6, 9.
  - § 38. ael, on each occasion; cf. ael § 31.
- § 39. μεμνήσθω... elrai, let him remember to be etc.; if it were ων instead of elrai, the idea would be let him remember that he is etc. Gr. § 311, 7.

CHAP, III.

- Mithridates comes to the Greeks under the guise of friendship proffering his advice, while his real object is manifestly to ascertain their plans. The Greeks resolve to listen to no more terms from the Persians. After crossing the river Zabatas, being annoyed by the enemy's cavalry and light troops, they concert measures to supply this deficiency in their forces.
- § 1. ἀνέστησαν: cf. note 6, 2, 5. —— δτου depends on δέοιτο (whatever any one needed); it is limited by τῶν περιττῶν, and its antecedent is the object of μετεδίδοσαν. —— els ἐπήκοον: cf. 2, 5, 38.
- § 2. Κύρφ πιστός: cf. 2, 5, 85. εύνους, sc. εἰμί, which is suggested by ἐγώ, . . . ἦν, although as is often the case in ellipses the tense is different. The form to be supplied may also differ in number, person, and mood from the form expressed. Krüg. ὁρψην: for this form of the optat., see Gr. § 137, 4. καὶ . . . ἔχων, having also, etc., i. e. not simply alone. πρός με differs from πρὸς ἐμέ in that the enclitic με is less prominent than the orthotone ἐμέ. Cf. Gr. § 35, 8. ὡς φίλον: it is more comm. to repeat the preposition (in this instance πρός) when the comparison follows as here. φίλος opposed to the idea πολέμιος; εύνους, to ἐχθρός.
- § 3. Ineys: cf. note 2, 3, 21.—— 715, any one. The allusion is to Tissaphernes.
- § 4. των Τισσαφέρνους τις olkelων. For the same position of τls, see 2, 5, 32; 5, 7, 19. Cyr. 5, 4, 1; 7, 2, 3. Thucyd. 1, 45. But των τις olkelων without Τισσαφέρνους would be only Ionic. Hert. πίστεως ἔνεκα, for the sake of fidelity, to secure fidelity, i. e. the fidelity of Mithridates.

- § 5. ἔστε followed by εΙναι (which denotes continued existence) we render, while, as long as; followed by γίγνεσθαι (which denotes the beginning of an action, the coming into existence), we render it until.——Νίκαρχον: cf. 2, 5, 33. Whether they were the same person, is doubtful.—— ἄχετο ἀπιών: cf. 2, 4, 24; 2, 6, 3.
- § 7. ἐγένοντο: Μιθριδάτης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. —— τῶν ὅπλων: as in 3, 2, 36. —— βραχύτερα ἡ ὡς ἐξικνεῖσθαι: lit. a shorter distance than so as to reach; in an Eng. idiom, too short a distance to reach; Gr. § 841.
  - § 8. ¿δίωκον has for its subj. the antecedent of of.
- § 9. οὐτε... χωρίφ, nor were the footmen (the Greeks) able in a short space to overtake the footmen (the Persians) in fleeing from a point considerably in advance; with ἐκ πολλοῦ, compare ἐκ πλέονος 1, 10, 11.
- § 10. και φεύγοντες... els τοϋπισθεν τοξεύοντες, even while fleeing... by shooting behind. So in later times the Parthians. Cf. Plut. Crass. 24. ὑπέφευγον ἄμα βάλλοντες οἱ Πάρθοι. Virg. Georg. 3, 31.
- § 11. δείλης here means δείλης όψίας, (the later afternoon, evening,) as the words της ημέρας δλης show. For the different uses of δείλη, see L. & S.; cf. 1, 8, 8. τὰς κόμας: mentioned above 3, 2, 34; hence the article. οὐδὲν μᾶλλον, none the more, i. e. no more than though he had remained with the phalanx.
- § 12. ἢτιῶντο: see note on ἐστρατοπεδεύετο 2, 2, 15; and on the change of mood (ἢτιῶντο and μαρτυροίη), cf. note 2, 2, 15.
- § 13. ἀληθή λέγετε: a brief and lively expression for τŷ ἀληθεία ἐγένετο ἃ λέγετε, in truth those things which you say took place.
- § 14. xdps, sc. forw. Cf. Cyrop. 7, 5, 72; 8, 7, 3. So in Eng. the verb is often omitted: thanks to the gods that etc.
- § 15. δσον, as much as, here predicated of space: such a distance that neither etc. οί ἐκ χειρὸς βάλλοντες: same as οί ἀκοντισταί § 7 above. ἐξικνεῖσθαι, to reach, often stands thus without any definite object. πολύ belongs to χωρίον. ἐν ὀλίγφ... ῥύματος, and in a short space not even though a footman were fleet would he overtuke in pursuit a footman who had a bow-shot the start. ἐκ... ῥύματος is analogous to ἐκ πολλοῦ § 9. Cf. ἐκ πλείονος 1, 10, 11.
- § 16. ἡμεῖs: we should expect here ἡμῖν depending on δεῖ, but the case is determined by the nearest verb μέλλομεν, being a species of attraction. Cf. note on Πρόξενος 2, 5, 41. σφενδονητῶν depends on δεῖ, Gr. § 273, 5. (b.) τὴν ταχίστην, cf. note 1, 3, 14. σφενδονὼν depends on διπλάσιον used substantively. σφενδώνη here denotes by meton. the stone which is flung. So in 3, 4, 4; 4, 3, 29; 5, 2, 14. The clause reads, and their missile is borne even twice the distance of the stones from the Persian slings.
- § 17. διὰ τδ . . . σφενδονᾶν, from the fact that (the Persians) sling with etc.

- § 18. αὐτῶν depends on τίνες. πέπανται, cf. note on ἐπέπατο 1, 9, 19. τούτφ: as τίνες was just before used, we should expect here the plural; but in using the sing one person is presented as an example of what would be done for all. αὐτῶν, for them, i. e. the alings. For the government, see Gr. § 275, 3. τῷ . . . ἐθέλοντι, to the one who is willing being enrolled to act as slinger. ἄλλην τινὰ ἀτέλειαν, something else as an immunity. Cf. note on ἄλλο δένδρον 1, 5, 5. This immunity might perhaps be exemption from the duty of acting as sentinels.
- § 19. τοὺς μέν τινας: cf. note on τὰς δέ τινας 2, 8, 15. τῷ Κλεάρχφ, by Clearchus, dat. of agent; Gr. § 284, 8, 11. — els luxéas κατασκευάσωμαν, prepare for horsemen, i. e. by equipping these horses with the armor suitable for the use of horsemen.
- § 20. εδοκιμάσθησαν, were approved; δοκιμάζω is the common word for this idea.

CHAP. IV.

- Contains an account of several days' march from the level country in the neighborhood of Nineveh into the hilly region bordering on the Carduchian mountains. The Greeks are at first attacked by Mithridates whom they easily repulse; afterwards, by Tissaphernes with a large army, from which they experience considerable annoyance.
- § 1. τŷ άλλη: άλλος preceded by the article generally means (especially in the sing. numb.) the rest of, but that meaning cannot be assigned to it here. Cf. 2, 1, 8; 6, 1, 15, where τŷ άλλη means as here, on the next day. —— ἐφ' δ, at which, connect in idea with ἐπιθοῦντο.
- § 2. διαβεβηκόσι, after they had crossed over; the notion of time is the prominent idea of the particip. here; so also just above διαβαίνουσω, while crossing over. —— δυ . . . λάβη: cf. note on ἐδν μὴ διδῷ 1, 3, 14.
- § 8. παρήγγελτο κ.τ.λ., and orders had been given who of the targeteers should pursue etc. τῶν πελταστῶν limits οῦς the subject of διώκειν.—— Δαρροῦσι, particip. agreeing with τοῖς ἐππεῦσιν; more conveniently rendered as an adv. to pursue boldly.—— ὡς, on the supposition that, feeling assured that. Cf. note on ὡς 1, 1, 2.
- § 4. κατειλήφει, 8c. αὐτούς. σφενδόναι: cf. note on σφενδονῶν 3, 8, 16. ἐσήμηνε, 8c. δ σαλπιγκτής. Cf. note on ἐσάλπιγξε 1, 2, 17. ἔθεον . . . εἴρητο, they to whom orders had been given ran towards the same point, i. e. towards the enemy. οἱ δέ; i. e. οἱ πολέμιοι.
- § 5. τοῖs βαρβάροιs, on the side of the barbarians; dat. incomm., limiting ἀπέθανον and also ἐλήφθησαν. —— δτι qualifies φοβερώτατον, as shocking as possible. —— δρᾶν depends on φοβερώτατον, Gr. § 306, Rom. 10.

- § 6. οδτω πράξαντες, having fared thus, having experienced such fortune.
  With οδτω πράττειν, compare εδ πράττειν etc. Cf. note 1, 9, 10.
- § 7. Αδρισσα. This apparently Grecian name need not occasion surprise, since the numerous cities of this name in Greece are of Pelasgic, hence also of oriental origin. The meaning of the word Larissa is not yet settled, and in the present instance it is probably not the name by which the place went among the Persians. From its proximity to the Zab, it was evidently the city whose ruins are now called Athur (= Ashur) or Nimroud. Through the indefatigable exertions of Layard many remarkable relics of ancient Assyrian art have been recently discovered here, and are now among the most interesting objects in the British Museum.— Μῆ-δοι: cf. note on Μηδίας 2, 4, 27.— το εδρος without μέν, as though δψος δ' έκατόν did not follow; cf. 4, 8, 9.— τοῦ . . . περίοδος, the entire circumference.— πλίνθοις κεραμίναις: cf. note on πλίνθοις όπταῖς 2, 4, 12.
- § 8. βασιλεύs, i. e. Cyrus the Elder. —— ήλιον κ.τ.λ.; in this way certain Grecian philosophers also explained eclipses of the sun. —— εξέλιπον, sc. την πόλιν. Taking the eclipse as an unlucky omen, they were led to abandon their city.
  - § 9. παρά, cf. note 1, 2, 13.
- § 10. πρὸς [τŷ] πόλει. If the article is the true reading, then the meaning is near the city, i. e. the one to which the fort belongs.——Μέσπιλα. This also, as in the case of Larissa, seems not to be the true name, but perhaps a corruption of the name given in the Aramaean rural dialect to the region of country or to the ruins. It is very surprising that Xen. did not learn what we so well know from the Grecian and Roman writers of a later period, and from the Arabic writers of the middle ages, as well as from the interesting discoveries of recent times,—the fact that he was among the ruins of Nineveh (ἡ Nῦνος), once the capital of the old Assyrian empire, a city described in the most glowing terms by the Greeks themselves. It was situated on the eastern bank of the Tigris, nearly opposite the modern city of Mosul; and was built almost entirely of the shelly marble (λίθος κογχυλιάτης) in which the adjacent country abounded.
- § 11. $\dot{\nu}\pi\dot{\nu}$ $\Pi\epsilon\rho\sigma\hat{\omega}\nu$: this construction is employed because $\dot{\alpha}\pi\dot{\omega}\lambda\epsilon\sigma\alpha\nu$ $\tau\dot{\eta}\nu$ $\dot{\alpha}\rho\chi\dot{\eta}\nu$ (= $\dot{\epsilon}\sigma\tau\epsilon\rho\dot{\eta}\theta\eta\sigma\alpha\nu$ $\tau\dot{\eta}s$ $\dot{\alpha}\rho\chi\dot{\eta}s$) is pass. in idea:—lost the government, were deprived of the government; cf. 7, 2, 22.
- § 12. χρόνφ, by time;—the means of subsistence being consumed by the length of the siege. —— εμβροτήτους, mad, insane; or as others understand it terrified by a storm. —— εάλω from ἀλίσκομαι: observe that all the parts of this verb are pass. in meaning, though some of the forms are in the act. voice.
  - § 13. els... σταθμόν. The preposition is to be understood as in 1,

- 7, 1, since σταθμός here denotes the notion of time. ħλθεν. The fact that he went up to Babylon with horsemen is mentioned in 1, 2, 4. Cf. also 2, 4, 8. Εχων is to be repeated in mind, as though he had written Εχων οδε ħλθεν Εχων, he appeared with (Εχων) the horsemen that he himself came (up to Babylon) with (Εχων), etc. So with ἀνέβη and ἐβσήθει, repeat Εχων in mind. Ιππέας: antecedent in the relative clause; cf. note 1, 2, 1. Εχοντος, in matrimonio habentis. δ... ἀδελφός, cf. 2, 4, 25. πρός, in addition to.
- § 14. είχεν... καταστήσας is understood as a circumlocution for κατέστησεν. —— ὅπισθεν, in the rear, i. e. of the Greeks. —— εἰς τὰ πλά-για, in the direction towards the flanks (of the Grecian army).
- § 15. Σκόθαι evidently does not belong here. προύθυμεῖτο, sc. ἀμαρτάνειν ἀνδρόs. οὐδὶ γὰρ... ράδιον ἢν: because the enemy stood so close together. ἢν stands without ἀν, because the consequence was necessary and unconditional.
- § 17. καὶ . . . Περσικά, the Persian implements of archery also, as well as those of the Cretans. τοῖς Κρησί belongs to χρήσιμα. τὰ τοξεύματα means the arrows; τὰ τόξα, the implements of archery including bows and arrows. διετέλουν χρώμενοι, they continually used; so διάγειν 1, 2, 11; διαγίγνεσθαι 1, 5, 6; 2, 6, 5; 4, 5, 5. ἐμελέτων τοξεύειν, lit. they practised to shoot, i. e. as we should say in practising they shot. ἄνω ἰέντες μακράν, far upwards (lit. casting (sc. their arrows) far upward). This was done that they might the more easily recover them, without being compelled to go far from the main army. πολλά belongs both to νεῦρα and μόλυβδος. Cf. note on πολλά 3, 1, 2.
  - § 18. μεῖον ἔχοντες: cf. note 1, 10, 8.
- § 19. πλαίσιον ἰσόπλευρον, a square; cf. note 3, 2, 36. συγκύπτη, bend together, i. e. approach each other. τὰ κέρατα, the wings, § 22 al πλευραί. δδοῦ στενοτέρας . . . δρέων . . . . γεφύρας: these contingencies would now occur; for immediately north of Mosul the fruitful plain of Assyria becomes more hilly and is intersected by numerous brooks which flow down from the mountains of Kourdistan. ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὁπλίτας, that the heavy-armed men are thrown out of their ranks. The heavy-armed men in the van and the rear particularly would be thus disturbed. The targeteers also in the van and rear (see 3, 3, 8; 3, 4, 40 and 43) would in like manner be thrown into confusion, but the heavy-armed alone are mentioned because they constituted the principal part of the forces at the points in question.
- \$ 20. διασχή (from διέχω) is the opposite in meaning of συγκύπτω.—
  τὸ μέσον τῶν κεράτων, the space between the wings. διάβασιν, cf. note 2,
  8, 10. βουλόμενος φθάσαι πρῶτος, wishing to get over first. —
  εὐεπίθετον ἢν, it was easy to make an attack. The adjective joined to the

impersonal $\bar{\eta}_{F}$ must be understood as a substantive predicate. Cf. προσβατόν 4, 3, 12; and the plurals βάσιμα 3, 4, 49; βατά 4, 6, 17.

- § 21. \$\xi\$ λόχουs. Three of these were to constitute the van and three the rear of the square (πλαίσιον); cf. § 43 below. Each λόχος consisted of two πεντηκοστύες (commanded by πεντηκοστήρες), and each πεντηκοστύς of two ἐνωμοτίαι (commanded by ἐνωμοτάρχαι). Ελλους κ.τ.λ., and others as commanders of Pentekosties, and others as commanders of Enomaties; cf. note 1, 5, 5. οὖτοι δὲ πορευόμενοι, and while they were on the march. We should expect here the gen. abs.; yet see note on μαχόμενοι 1, 8, 27. οἱ λοχαγοί: these of course were attended by their companies (λόχοι). So also § 23. ἔξωθεν τῶν κεράτων, apart from the wings; i. e. as we learn from ὑπέμενον ὕστεροι, behind the wings. Hence the definition of παρῆγον, they made the men march of sideways, given by L. & S. referring to this passage, is not accurate. Translate thus, but then they led (their men) along behind the wings.
- § 22. &ν εξεπίμπλασαν: cf. note on &ν ἀφείλετο 1, 9, 19. τὸ διέχον, the vacant space. κατὰ λόχους, with companies of a hundred men; so arranged that the lochus constituted but a single file of a hundred men deep. Thus there would be six men abreast. κατὰ πεντ., in companies of fifty; so arranged that each company constituted but a single file of fifty men deep. Thus there would be twelve men abreast. κατὰ ἐνωμ., in companies of twenty-five men; so arranged as to form a single file of each company. Thus there would be twenty-four men abreast, and they would consequently fill a vacant space in the line of the square (τὸ διέχον) four times as large as the companies of a hundred.
- § 23. ἐν τῷ μέρει, in their turn; cf. 7, 6, 36. τι, in any respect; it may be rendered perchance. τῆs φάλαγγος depends on που, as an adv. of place: and if perchance occasion required it (δέοι, sc. τούτους ἐπιπαρεῖγαι), these were at hand (ready for assistance). τούτψ τῷ τρόπφ applies unquestionably not alone to the next four marches, but to those which followed. This thought was in the mind of the writer: in this manner they continued their march without meeting with any thing worthy of notice in the next four etages (Krüger).
- § 24. είδον βασίλειον τι: they beheld a certain royal structure. This was seen from a distance, being situated on an eminence of the foremost range of the Kourdish mountains. This range extends westward to the Tigris. It is now called by the Kourds Tscha Spi; by the Arabs, Dschebel Abjad. Both signify white mountain. (Cf. §§ 30, 37, where it is called δρος.)—— τοῦ δρους, the mountain, i. e. the one in sight directly before them; hence the force of the article.—— ἄσμενοι. Cf. note 2, 1, 16.
- § 25. ωs... ἀναβ., as if to etc.; cf. note 1, 1, 3. τὸν ἔτερον = τὸν δεύτερον (cf. § 28). Εβαλλον... ἐτόξενον. Notice the asyndeton.

These three verbs denote the different modes of discharging missiles; namely with the hand, with slings, and with bows. — δπὸ μαστίγων (Gr. § 299, 1. (2.) (c).), under the lash; being constantly scourged. The Persian government resorted to this means of making the slavish people fight well. Cf. Herod. 7, 21, ώρυσσον όπὸ μαστίγων, they day under the lash, spoken of the army of Xerxes at Mt. Athos. In other passages also Herod. mentions the same practice.

- § 26. Έλλήνων, used adjectively. So regularly names of nations with nouns denoting persons. Cf. Adams 5, 1, 15; Έλληνες 6, 5, 26.—
  ἐν τῷ ὕχλφ, among the attendants of the army; within the square of heavy-armed men.
- § 27. Substrat Spres. The particip. expresses the notions of time, cause, and condition. Here the notion of cause is the prominent idea, and it may be rendered, because they were heavy-armed men.
- § 28. ταυτά must not be confounded with ταυτα. πριν... ανήγαγον instead of ἀναγάγοιεν (until they should lead up); the construction
  ἀνήγαγον is as though οὐκ ἐκίνησαν instead of μὴ κινεῦν had preceded.
  Κτυς.
- § 29. of πολέμωι: the first denotes the Persians, but the second, at the end of the §, denotes the Greeks. —— ἀποτμηθείησαν. This form of the optat. 8d pers. plural is much less common than the termination -εῖεν. Gr. § 116, 7. It occurs again § 35 below, and 4, 3, 21; 5, 7, 20. —— αὐτῶν, the Persians.
- § 80. κατά, along, over, Gr. § 292, II. (1.) (b.) —— oi δέ: the targeteers § 28. —— ἐπιπαριόντες: passing along on the mountain in a direction parallel to the main army and at no great distance from it; cf. 6, 8, 19. —— εἰς τὰς κάμας: mentioned § 24, hence the article. —— ἰατρούς: doubtless the same that Cyrus had previously employed. No doubt in Greece itself the necessity of surgeons connected with the army had long before been learned.
- § 31. και έμα adds another reason; hence = και έμα ετι, and at the same time because. τῷ σατραπεύοντι. The satraps had to provide for the troops in their own satrapy. Cf. Cyrop. 8, 6, 3. Oecon. 4, 5 and 6.
- § 32. and uncor, away from the ranks. Three classes were not in a condition for fighting; the wounded, those who carried the wounded, and those who had taken the armor of the persons who carried the wounded.
- § 83. π 0 λ 0... disperse... h: it was far otherwise than; or in our idiom, it was a very different thing to etc., from (what it was) to fight etc. & κ χ ω ω 0 μ 0, rushing out from a fixed position. Cf. & κ Xepporhoov $\delta \mu$ 1, 1, 9.
- § 34. τοῦ Ἑλληνικοῦ depends on ἀπ-, and σταδίων on μεῖον. —— ἐπιθῶνται: cf. note on κατακόψη 1, 8, 24.

- § 35. πονηρόν: cf. note on φοβερόντων 2, 5, 9. ώς έπὶ τὸ πολύ: cf. note 3, 1, 42. τοῦ . . . φεόγειν ἔνεκα, εἰ: to the end that they may not flee, if etc. The construction is elliptical, and we may supply mentally σπερ δεν γένοινο, which very thing would take place if etc.; cf. 7, 8, 16. δεῖ . . . ἀνδρί. Instead of the dat, the accus, would be the common construction with δεῖ. Δωρακισθέντα agrees with the subject of ἀναβῆναι. For the change from dat, to accus, cf. note on λαβόντα 1, 2, 1. With this whole passage, cf. Cyrop. 3, 3, 26 and 27.
- § 36. διαγγελλομένους, that they were passing along the word, i. c. to depart. —— εκήρυξε, the herald proclaimed. Cf. note on εσάλπιγξε 1, 2, 17.
- § 37. καl abrol: et ipsi, cf. § 44. χωρίον ὑπερδέξιον... §, a place on the right hand above (the way) where. ἀκρωνυχίαν, in apposition with χωρίον. δρους, cf. note § 24. ὑφ' ἡν: under which is an inadequate translation, since it does not express the notion of direction or extension contained in the accus, case; Gr. § 299, III. (1.) In German, it is expressed by unter dem hin. πεδίον: the small level valley between the first range of mountains (cf. note § 24) and the principal range. Through it flows westward a tributary of the Tigris called Chabur. The same valley is meant by the expression ἐν τῷ πεδίφ 3, 5, 2.
- § 38. objd: agmen extremum, the opposite of orbiµa (§ 42) agmen primum.
- § 89. ἡμῖν, dat. incommodi. Gr. § 284, 8, Rem. 4. —— τούτους, these men, i. e. those by whom the eminence had been preoccupied.
- § 40. Ερημα, defenceless. πωs, cf. note 1, 7, 2. τις: indef. one, some one. As the reference was of course to themselves, the idea would be better expressed by the English we. ἀπελῷ: for the form, cf. note on ἐλωντα 1, 8, 10.
- § 41. αὐτοῦ is intensive; lit. above their own army itself, i. e. above their very army. So spee in Latin: e. g. Caes. B. G. 5, 43, sub spee vallo; B. C. 3, 19, ad ripam speam fluminis. ἐαυτῶν, i. e. the Greeks. βούλει: for the three verbs which regularly take this form of the 2d pers. sing. in the Att. dialect, see Gr. § 116, 11. μένε . . . πορεύου: one would expect to find with these words σὐ μέν as the proper antithesis or ἐγὰ δέ. Krūg. and Hert. say in explanation that the words ἐγὰ δέ were not contemplated when μένε and πορεύου were uttered. It seems rather that Xen. by giving such prominence to ἐγὰ δέ would indicate his own entire willingness either to go or to stay; cf. 7, 3, 36.
- § 42. εἶπόν: an asyndeton like 4, 1, 20, and 4, 8, 6, where an answer follows immediately after a question or a proposition containing the substance of a question; and where the verb or particip. stands first. —— οῖ, dat. from οῦ, governed by σύν in composition with πέμψα; οἱ the article is a proclitic, οῖ the plural of δε (the relative pron.) is always orthotone,

- of the dat is an enclitic.— μακρὸν ἢν, it was a long distance; i. e. too long a distance for the time allowed them, since their plan required the utmost dispatch.
- § 43. τοὺς ἀπὸ τοῦ στ. π.; cf. τοὺς ἐκ τῶν πόλεων 1, 2, 3. —— τοὺς τριακοσίους . . . τῶν ἐπιλέκτων; these were half of the six companies mentioned in § 21.
- § 44. ἀμιλλῶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον, to vie (with the Greeks) in the attempt to reach the summit.
  - § 45. Sianelevouérer: cf. note on nontrorres 2, 1, 6.
- § 47. où κ et vou . . . $\epsilon\sigma\mu\epsilon\nu$, we are not on equal footing. —— $\chi\alpha\lambda\epsilon\pi\hat{\omega}s$ qualifies $\phi\epsilon\rho\omega\nu$.
- § 48. καὶ δς: cf. note 1, 8, 16. Εχων, with (it; i. e. the shield of Soteridas). Βώρακα . . . τὸν ἰππικόν. The breast-plate of a horseman was heavier than that of a footman. Cf. Plut. Philop. 6. ὑπάγευ, to lead slowly on. τοῖς . . . ἐπομένοις, and those behind though following (those in front) with difficulty, to pass along by (him).
- § 49. δ δέ, but he, i. e. Xenophon. àraβds, sc. ἐπὶ τὸν ἴππον. βάσιμα . . . ἄβατα, sc. τῷ ῖππφ. Cf. note on everifieror 8, 4, 20. ἢγεν is often used absolutely as here the accus. being omitted; he led (his men), or simply he took the lead. φθάνουσιν . . . πολεμίους, they anticipate the enemy in arriving eto.; cf. 5, 7, 16.

CHAP. V.

- The Greeks being still harassed by the Persians arrive at a point where the Carduchian mountains reach the Tigris, and hang precipitous over the river. After considerable deliberation and diligent enquiry from the captives, they resolve to attempt the passage of the mountains.
- § 1. $d\gamma a\theta \hat{\omega}_F$ here denotes the means of subsistence. Cf. 3, 1, 20; 4, 6, 27; 6, 6, 1.
- § 2. καὶ γάρ (cf. note 1, 1, 6,) explains the reason why the Greeks were dispersed in the plain for plunder. διαβιβαζόμεναι, lit. while being transported over, i. e. while their owners were transporting them over; it is to be connected with κατελήφθησαν as a predicate.
- § 3. ἐννοούμενοι contains the notion of fear, and hence is followed by μή instead of δτι as in 3, 1, 2. καίσιεν, sc. οί πολέμιοι. έχοιεν, sc. οί ελληνες. όπόθεν, any place from which. Cf. note on δθεν 2, 4, 5. τὰ ἐπιτήδεια is the object of λαμβάνοιεν.
- § 4. απήσσαν εκ τῆς βοηθείας, returned from rendering assistance, i. e. to the Greeks scattered through the plain and attacked by the enemy

- (see § 2). It seems to be taken as a matter of course that assistance would be rendered to them, and hence the article before βοηθείας; although no mention had previously been made of such assistance. (Hert.)

  —— κατέβη, descended, i. e. from the mountain; see end of ch. 4.—

  ἡνίκα... of "Ελληνες, when the Greeks (returning from the assistance, i. e.)

  after having rendered the required assistance met him (i. e. Xenophon) on their return.—— of "Ελληνες, i. e. Chirisophus and his party, who had just been opposed to the enemy.
- § 5. υφιέντας, εc. τους πολεμίους, that (the enemy) are giving up etc. It depends on δρατε; for the accus, and particip, instead of accus, with the infin., see Gr. § 310, 4. μη καίεν... χώραν is epexegetical of ε: for what they stipulated (that we should not do, namely) that we should not set fire to the country etc. For the stipulation here alluded to, cf. 2, 3, 27. νῦν... ἀλλοτρίαν, now they themselves do, setting fire (to the country) as though it belonged to another. καίουσι is a brief expression for ποιούσι καίοντες.
- § 6. βοηθεῖν ἐπί, to march against. ωs . . . ἡμετέραs, so. χώραs, as if in defence of etc.
- § 7. σκηνάs: not properly tents, since these, according to 3, 3, 1, had been burned; but rather in general camp, or encampment, which in this instance was a village (§ 1 above). So σκηνεῖν and σκηνοῦν are often to be understood simply to encamp; cf. 3, 4, 32. στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί: without the article, as often when several names (particularly of persons holding office) are joined together. Cf. 4, 7, 25; 6, 5, 12; 6, 6, 30. ἔνθεν μὲν... ἔνθεν δέ, cf. note 2, 4, 22. τοσοῦτος τὸ βάθος ὡς, lit. so much in depth that, = so deep that. μηδὲ... βάθους, not even the spears of (the persons) trying the depth rose above (the water). For an idea of the ordinary length of a Grecian spear, see Dict. Antiqq. p. 135.
  - § 8. nard is distributive, in companies of etc. Gr. § 292, II. (3.) (d.)
- § 9. ἀσκῶν: cf. note on διφθέρας, 1, 5, 10. πολλά κ.τ.λ., not I see these many sheep etc. This would require τά before πρόβατα. Rather, I see here many sheep etc. πολλά πρόβατα is a predicate of ταῦτα and hence the article is wanting. ά ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα; a brief expression for ὧν ἀποδαρέντων τὰ δέρματα φυσηθέντα. (Hert.)
- § 10. τούτοις, i. e. τοῖς δεσμοῖς. δρμίσας... ἀσκόν, lit. having anchored each skin, i. e. having made fast each skin. λίθους... ὕδωρ, by tying stones (to them) and casting (these) as anchors into the water. διαγαγών... δήσας, having conveyed (the leathern bottles) over (the river) and having bound (them) at both ends, i. e. on each bank of the river. His object was to make, not a mere raft, but a temporary bridge.
- § 11. μάλα είσεσθε (fut. of olda), you shall know for a certainty.——
  Εξει, will hold, will prevent. In this sense the fut. σχήσω instead of Εξω is

almost invariably used. —— τοῦ μὴ καταδῦναι, from sinking. For the negative, cf. note on τὸ μὴ καταπετρωθῆναι 1, 3, 2.

§ 12. τὸ ἐνθόμημα, the conception, the plan; τὸ ἔργον, the execution.——
el κωλόσοντες, the persons that would hinder (the execution). Cf. the construction of δ τολμήσων 2, 3, 5.—— τοῖς πρώτοις, the foremost, i. e. the first men who attempted the execution of the proposed plan.

١

- § 18. πρὸς Βαβυλώνα: here of course denoting only the general direction, i. e. towards the south. κατακαύσας ένθεν. for they had burned down those from which etc. The participle is here causal, and ένθεν = ταύτας έξ ὧν. δμοιοί ἤσαν δαυμάζειν, seemed to wonder. Such a use of δμοιοί ἤσαν in the sense of ἐψκεσαν or ἐδόκουν can scarcely be found elsewhere. τρέψονται and ἔχοιεν: for a similar change of mood, cf. 2, 1, 2; 2, 2, 15; 4, 5, 10. δποι and τί: the indirect and the direct interrogative in the same construction. Cf. ποῖον and δπως 2, 5, 7.
  - § 14. τίς ἐκάστη, εc. χώρα.
- § 15. τα...είη, the regions southward belonged to the (country) in the direction of Babylon etc.— ή ... φέροι: here we must supply, instead of χώρα, όδός: the (way) eastward would lead etc.—— δερίζειν and ἐαρίζειν are to be understood in the inverse order (χιαστῶς) of Susa and Echatana; as δερίζειν is predicated of Echatana and ἐαρίζειν of Susa; cf. Cyrop. 8, 6, 22.—— ἡ δὲ διαβάντι, but the way to one having crossed over etc. For the construction of διαβάντι, see Gr. § 284, 3. (10.) Cf. 6, 4, 1.—
  5τι: for a similar arrangement, cf. 6, 3, 11.— Καρδούχους. The same that are now called Kourds; by the old Syriac writers called Kardu; and by the Armenian, Kordu, in the plural Kordukh (hence perhaps the Greek ending -χοι). By the later Greek writers the country itself was called Καρδογηνή, Κορδουγνή, and also Γορδυαία.
- § 16. βασιλέως οὐκ ἀκούειν, did not hear to, i. e. did not obey the king. Gr. § 278, Rem. 18. ἐμβαλεῖν... στρατιάν: this clause is grammatically coördinate, though logically subordinate, as though it were ἐμβαλούσης... στρατιᾶς, with the omission of δέ after τούτων. It would then read, but even on a certain occasion when a royal army of twelve myriads had made an incursion among them, no one of these returned etc. Cf. note 1, 9, 14. ἐπιμεγνύναι, depends on ἔφασαν; it is here used intransitively (cf. note on συμμίξειαν 2, 1, 2), in which sense ἐπιμεγνύσθαι would be more common. σφῶν and ἐκείνων, partitive genitives, dependent on ἐπιμεγνύναι, and not only that some of themselves transacted business with the Carduchians (ἐκείνων), but also that some of the Carduchians (ἐκείνων) engaged in business with them; σφῶν and ἐαυτούς being reflexives refer to the persons speaking, and thus remove the ambiguity which would arise from the use of so many pronouns in our language.
  - § 17. Exactaxore elderal, that they knew the way in every direction.

robrovs, i. e. robs Kaρδούχουs. —— έφασαν, sc. of δαλωκότες. (The captives) affirmed that (the Greeks) having passed through these etc.

§ 18. της δρας depends on όπηνίκα, at the very hour when it should seem expedient. — την όπερβολην των όρξων here denotes the place for crossing the mountains, the pass; in 1, 2, 25, it denotes the act of crossing. We have here in the construction another instance of anticipation; cf. noto 1, 1, 5.

BOOK FOURTH.

"Οσα ἐν τῷ πορεία τῷ μέχρι ἐπὶ δάλατταν τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, καὶ ὡς ἐπὶ Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα, ἀφίκοντο, καὶ ὡς ἀπεθυσαν διέξαντο σωτήρια δύσειν ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφίκουντο.—From the entrance into the Carduchian country to the sea.

CHAP. L

- Narrative of several days' march among the Carduchian mountains. The Greeks suffer soverely from the ruggedness of the country, from the assaults of the Carduchians and from the severity of the cold. They are at last shut up in a deep valley, while the only apparent egress is occupied by the barbarians.
- § 1. δσα . . . ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς Ἑλληνας, what hostile measures were adopted against the Greeks etc.
- § 2. ἔνθα = ἐκεῖσε ἔνθα, to the place where. We may also in English omit the demonstrative before the relative adverb: when they arrived where the river etc. —— πάροδος, passage along by the side (of the river). —— ἀπότομα... ἐκρέματο (from κρεμάννυμι), hung precipitous etc.
- § 8. τῶν ἀλισκομένων = τῶν ἑαλωκότων, from those who had been taken, from the captives. Several verbs in the present, besides their proper signification, have also a sort of perfect meaning; as φεύγω, I flee, or I am banished; νικῶ and κρατῶ, I conquer, or I am conqueror; ἡττῶμαι, I am being conquered, or I am conquered; ἀδικῶ, I do injustice, or I have done injustice, am ἄδικος; so also ἀλίσκομαι, I am being taken, or less frequently I am taken. Krüg. Spr. 53, 1, 3. περιίασι, (they might go around now), corresponds in construction to διαβήσονται, since εἶμι has a future signification. βούλωνται: cf. note on ἐὰν μὴ διδῷ 1, 3, 14. τὰς πηγὰς ἐλέγετο εἶναι: a construction not less common than al πηγαὶ ἐλέγοντο εἶναι. Cf. 1, 2, 12; 1, 8, 6. οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος is an inaccurate

form of expression instead of οὐ πρόσω τῶν τοῦ Τίγρητος, as is very common in comparisons. See note on ἡλέκτρου 2, 3, 15.——καὶ... ἔχον, and it is thus. Xen. had just spoken of it as being reported (ἐλέγετο), and he adds it is really thus. οῦτως ἔχειν, to have (itself) thus, to be thus.

- § 5. την τελευταίαν φυλακήν. The Greeks divided the night into three watches, the Romans into four. δσον . . . πεδίον, lit. as much as that they might pass through the plain in the darkness; i. e. in an Eng. idiom, so much that they might etc. σκοταίους, cf. note on σκοταίου 2, 2, 17. ἀπό: cf. 2, 5, 32. ἀπὸ παραγγέλσεως, at the word of command. The signal was not given in this instance by the herald or by the trumpeter, lest it attract the attention of the enemy.
- § 6. τὸ ἀμφ' αὐτόν, that (part of the army) around himself, i. e. his own men. ὁπισθοφύλαξω belongs as an attributive to ὁπλίταις, with the heavy-armed men who guarded the rear. μή, that, lest; κίνδυνος in the preceding clause implies the notion of fear. πορευομένων gen. abs., while they were going; cf. ἰόντων 1, 4, 12. ἐπίσποιτο from ἐφέπομαι.
- § 7. del is to be connected in idea both with εφείπετο and with δπερ-βάλλον: and that part of the army constantly crossing over (the summit) followed on continually (after Chirisophus) etc.
- § 8. γυναῖκας... παῖδας: without the article; so commonly, cf. 1, 4, 8; 5, 3, 1; 3, 1, 3. et πως, if in any way, or expressing what is implied, to see if in any way; cf. § 21 below. δυέναι: cf. διήσουσιν 3, 2, 23. φιλίας it will be observed has the position of a predicate; Gr. § 245, 3. (b.) The idea is, through the country as if (it were) friendly.
- § 9. Sty: cf. note on Sotis 1, 1, 5. —— obte... bahkovor, neither listened to (them) while calling etc.
- § 10. σκοταΐοι: cf. § 5. τινές added to δλίγοι denotes the idea of indefiniteness, as we say some few; δλίγοι... ὅντες, being some few (in number). Though they were but few, they had inflicted some wounds and even slain some of the Greeks. ἐξ ἀπροσδοκήτου ex improviso.
- § 11. ἐκινδύνευσεν αν διαφ-, would have incurred the danger of being destroyed. —— συνεώρων αλλήλους is understood to mean railied one another (by means of fire-signals). Sintenis and Hert. with much reason approve of συνεβόων (instead of συνεώρων), they called to one another, as in 6, 3, 6.
- § 12. τέ has for its correlative καί before ὁπόσα, although the last clause (being modified by the intervening words καταλιπόντας τάλλα) does not altogether correspond logically to the first. —— ἀφεῖναι, to set at liberty, from ἀφίημι.
- § 13. of ἐπὶ τούτοις ὅντες: those who were appointed over these (captives), i. e. to have charge of them. Cf. ἐπ' αὐταῖς 1, 4, 2. ἀπόμαχοι, cf. 3, 4, 32. δόξαν ταῦτα, when these things were resolved on; accus, abe.; cf. ἐξόν 2, 5, 22. The particip. δόξαν is used with ταῦτα on the

same principle that the neut. plur. takes a verb in the sing. Besides this expression the Greeks used δόξαντα ταῦτα, δοξάντων τούτων, and δόξαντος τούτων. Gr. § 312, 5.

- § 14. et τι: cf. note 1, 5, 1. et τι... à φειμένον, whatever they found (that was) not given up of the things mentioned. τῶν εἰρημένων, cf. § 12. οἰ δέ, i. e. the soldiers. πληθ εἰ, unless. ἔκλεψεν, passed any thing (τὶ) through secretly, or by stealth, which is the same metaphor as ἔκλεψεν. οἶον, as for example. τῶν εὐπρεπῶν, gen. of the whole (often called partitive gen.) limiting παιδός and γυναικός; lit. having desired a boy or woman of those (that were) beautiful = having desired a beautiful boy or woman. τὰ μέν τι... τὰ δὲ καί, partly... partly; τὰ μέν, though plural in form, is not contemplated as such in idea, and hence the sing. τὶ is joined to it; cf. Hell. 7, 1, 46.
  - § 15. els: cf. note 1, 7, 1.
- § 16. araxásorres, returning. In 4, 7, 10, arexásero. It is regularly deponent, the active form being (excepting Xen.) poetic.
- § 17. παρεγγυφτο, optat. imperf. of παρεγγυάω. τότε δέ, but in this instance, the one to be related. πράγμα, trouble, difficulty, as in 6, 3, 6, and in the common formulas πράγματα έχειν, πράγ. παρέχειν; cf. § 22, and 1, 1, 11. παρελθύντι, to (him) in passing along, i. e. to Xen.
- § 18. Λακωνικός Κλεώνυμος: the common order would be Κλεών. Λακ., Cleonymus a Laconian. —— διαμπερές είς, εc. τοξευθείς, being shot entirely through (the helmet) into etc.
- § 19. Sowep elχev, just as he was, without delay (as the connection shows that it means). Cf. Cyrop. 3, 1, 7, eidds πορεύεται δόπερ είχε πρός τον Κῦρον. —— ἀνελέσθαι, δάψαι, sc. αὐτώ: to take up and bury the dead was considered by the Greeks one of the most sacred and important duties.
- § 20. ἀποκρίνεται: on the asyndeton, see note 3, 4, 42. μία... δρθία: not, this one way which you see is steep; that would be αδτη ή δδός κ.τ.λ. As it stands αδτη is subject, μία όδός predicate; with δρθία understand οδσα; this which you see is (the) only way (being) steep. ἔκβασις means a pass with reference to the idea of going out (ἐκβαίνειν ἐκ τῶν ἀγκῶν καὶ μυχῶν § 7); ὑπερβολή (3, 5, 18) with reference to the idea of going over; εἰσβολή (1, 2, 21), with reference to the idea of entering in.
- § 21. ταῦτα, for this reason; so also τοῦτο; as ő and ἄ, on which account; and very often τί, on what account? why? —— εἴ πως, cf. note § 8 above. —— εδ φασιν: cf. § 24, and note 1, 3, 1.
- § 22. δπερ, which very thing, . e. the lying in ambush. —— abroû τούτου ένεκεν, for this very purpose · τούτου here denotes what follows (δπως... χρησαίμεθα).

- § 28. οὐκ ἔφη, 80. elδέναι ἄλλην... φανεράν. —— φόβων, reasons for fear, means of exciting fear.
- § 24. αὐτῷ dat. of possessor, dependent on ἐτύγχανε sc. οδσα. For the difference between the dat. and the gen. of the possessor, see Gr. § 284, 3, (9), Rem. 5. παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη, with a husband (for she had been) given in marriage (to him); ἐκδεδομένη is expressed to show that ἀνδρὶ is to be understood in the sense of husband. αὐτός, he himself, belongs to the subject of ἡγήσεσθα. Gr. § 307, 4. δδόν depends on ἡγήσεσθαι (cognate accus. Gr. § 278, 2); that he himself would lead them by a way possible even for etc.
- § 25. δ depends on προκαταλήψοιτο. (Krüg.) It must be supplied with παρελθεῖν. δ, as is often the case with a relative pronoun, is most conveniently rendered by a conjunction and demonstrative pronoun: and unless some one should previously occupy this, it would be etc.
- § 26. πελταστάs is to be taken as an attributive of λοχαγούς (cf. note on δπισθοφύλαξιν § 6 above); hence = τῶν πελταστῶν. —— ὑποστὰς ἐθελοντής, having offered himself as a volunteer.
- § 27. υφίσταται, offers himself (as a volunteer). Notice the asyndston. Cf. note 1, 3, 20. Observe also that the verb is sing. Cf. note on ετεμψε 2, 4, 16. Μεθυδριεύs: from Methydrium, a place not far from the later Megalopolis.
- § 28. τῶν μὲν ὁπλιτῶν (in § 27) would lead us to expect here τῶν δὲ γυμνήτων ταξιάρχων ᾿Αριστέας κ.τ.λ., but the repetition of ἐρωτῶσιν occasions a change in the construction. —— γυμνήτων is an attributive of ταξιάρχων, cf. note on πελταστάς § 26. —— πολλαχοῦ πολλοῦ: cf. note 1, 9, 2.

CHAP. II.

- The Greeks escape from the valley in which they were enclosed, being conducted by a captive over a circuitous route; and finally reach the river Centrites, which divides the Carduchian country from Armenia.
- § 1. of δέ, and they; i. e. Xenophon and Chirisophus. ἐμφαγόντας: lit. having eaten in, i. e. (as Hert. thinks), having eaten in haste. Cf. 4, 5, 8; also ἐμπιεῦν, Cyrop. 7, 1, 1. συντίθενται, they agree with (them). τὴν νύκτα belongs to φυλάττειν. φυλάττειν σημαίνειν, and ἰέναι (spoken of the party with the guide), συμβοηθήσειν (spoken of Xen. and Chiris.) all depend on συντίθενται. τοὺς μέν denotes the party with the guide. ἄνω ὅντας, being above, i. e. after having arrived on the summit. αὐτοί, they themselves, expressed for the sake of the antithesis. Cf. note on αὐτός 4, 1, 24.

- § 2. πλήθος: without the article, as is often the case with εδρος, δήθος, βάθος, and similar expressions. δδωρ έξ οδρανοῦ: the whole expression means simply rain. Sometimes δδωρ is used alone and sometimes with άνωθεν meaning rain. και . . . περιώντες, and that those who were going around (with the guide) might escape notice as much as possible (from the fact that the enemy were turning their attention in another direction).
- § 4. With δύναυτο and ἐπειρῶντο supply πελάσαι. οὐδὲν ἐπαύσαντο is stronger than οὐκ ἐπαύσ-: they in nothing ceased, they did not for a moment cease. τεκμαίρεσθαι, to be perceived, to be known; i. o. the fact that the enemy continued thus all night long rolling down stones.
- § 5. &s... kuréxorres, supposing they had possession of the height; the height mentioned 4, 1, 25.
- § 6. of 34 refers here to the foregoing subject, which is common in Herod. but rare in the Attic writers. ἡ στενὴ αῦτη ὁδός: οῦτος can stand between the article and noun only when some other attributive follows just after the article. αὐτόθεν, from the very place, from the place where they now were.
- § 7. orespective: cf. note 3, 2, 1. end robs arbourous, against the enemy. Cf. of tropes 3, 1, 23; 3, 4, 40. original few; not a few; few perished; for etc.; the next clause assigning the reason why only a few perished.
  - § 8. ἀνίμων (from ἀνιμάω) ἀλλ-, they drew one another up.
- § 9. τοὺς ἡμίσεις: πολύς in the three degrees of comparison, ἡμισυς, and adjectives in the superlative degree, when used as partitives are most frequently assimilated in gender to the genitive of the whole; Gr. § 264, Rem. 5. ἡπερ... ἔχοντες, in the way in which the men with the guide (had gone). εὐοδωτάτη, sc. ὁδός which is implied in the foregoing ἡπερ.
- § 10. &ν ἐπορεύθησαν: instead of the corresponding conditional sentence (εἰ with a past tense of the indicative), an adversative sentence follows (τὰ δὲ ὑποζ.); cf. note on &ν . . . ἔγωγε 3, 2, 24. τὰ ὑποζύγια is the subject of ἐκβῆναι, it was not possible that the beasts of burden should go out etc.
- § 11. options to s above, with their companies (of a hundred men) in columns, or in single file. Thus a hundred men would march one behind another, and between the files of men there would be vacant spaces; cf. 4, 3, 17; 4, 8, 10.

- § 12. τίως μέν: for a while; strictly it means up to the time designated by the correlative member έγγὸς δ' οὐ κ.τ.λ. ἔκαστος, in apposition with the subject of ἐδύνωντο; we may render, where they severally were able; cf. 1, 7, 15. ἐγγὸς... προσίεντο, but they did not suffer (the Greeks) to come near themselves; cf. προσίεσθαι 3, 1, 30.
- § 18. errohous μή. Cf. note on erroobuero: 3, 5, 3. καλ πάλιν, even again. en πολο ήν, extended over a long space. are πορευόμετα, because of (their) passing.
- § 14. 6... illevora, the one above the guard that had been surprised at the fire in the night by the volunteers; cf. § 5.
- § 15. δπάπτευον αὐτούs, they (the Greeks) suspected that they (the barbarians) left etc. This clause presents a transition to an independent construction. Cf. διετράφησαν 4, 7, 17. πολιορκοῦντο: cf. note 6, 3, 12. al δ' ắρα, but they as it proved.
- § 16. όπάγειν: cf. note 3, 4, 48. βέσθαι τὰ ὅπλα: cf. note en ἔθετο τὰ ὅπλα 1, 5, 14. εἶπε, told (them), bade (them). Cf. note on ἕλεγε 1, 3, 8.
- § 17. Soo: . . . &pkerro: lit. as many as not leaping down etc. In an Eng. idiom, as many as did not leap down from the rock and arrive at etc.
- § 18. ἐπὶ... μαστῷ: λόφος means an eminence, a ridge, a kill of any shape (used as a generic word); μαστός, spoken primarily of the breast, means a round kill. Hence we may render this clause, upon a kill over against the round kill; μαστῷ has the article because it has been before mentioned §§ 6 and 14. —— τοὺς νεκροὺς ἀπήτει: cf. note 4, 1, 19. For the meaning of ἀπαιτεῖν, cf. note 1, 2, 11.
- § 19. ἐφ' ξ, on condition that; followed by the infin.; cf. 4, 4, 6; 6, 6, 22. Gr. § 341, Rem. 5. —— ἐν ξ : in what time, i. e. while. The corresponding demonstrative clause is to be understood with πάντες κ.τ.λ. While the rest of the army etc., (during this time) all (the enemy) from this region flocked together. οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου οἱ ἐν τούτω τῷ τόπω ὕντες ἐκ τούτου συνερ-, cf. note on τῶν παρὰ βασιλέως 1, 1, 5.
- § 20. Hetero, sc. of "Ellipses. Evoa is here a relat. adv. where; $\tau \lambda$ bala keepto, i. e. $\delta v \tau \hat{\varphi}$ bhal $\hat{\varphi}$ § 16. $\kappa \epsilon \hat{\varphi} \theta a$ is in meaning a pass of desou (Hert.); cf. 7, 1, 24. Exw the àsalba, with the shield, i. e. carrying off the shield with him.
- § 21. Λουσιεύs: from Lusi (Greek Λουσοί), a town in the northern part of Arcadia. In 7, 6, 40. Λουσιάτης is used instead of Λουσιεύς. πρό ἀμφοῖν, before both, i. e. himself and Xen. προβεβλημένος, so. την ἀσπίδα. Cf. 1, 2, 17.
- § 22. αὐτοῦ ἐν: in that place in etc.; cf. note on αὐτοῦ παρὰ 'Apıalφ 2, 2, 1. The preposition is understood with ἐπιτηδείοιs, in the midst of abundant provisions. —— ἐν λάκκοις κονιατοῖς: Sturz defines λάκκος, cella

vinaria, a wine cellar; and the Scholiast on Aristoph. Eccl. 154. (cited by Sturz) implies the same idea; λάκκος meaning, not as some have understood it a cistern which was filled with wine, but a cellar in which wine was stored. For an account of the Grecian mode of preserving wine, see Dic. Antiqq. art. Vinum, and also art. Amphora. δν...ε̄χον then means which they kept in plastered cellars. Such cellars, with a circular mouth like a large well, increasing in size to the bottom (i. e. in shape a truncated cone), are still seen in great numbers in Piraeus.

- § 23. diempdiarto Eure: negotiated so that. mpdrtein and moiein are more commonly followed by the infin. without Eure. Cf. note 1, 6, 2.—

  in the Eurephine: lit. according to those things which were possible, i. e. according to their means.—— Eurephine: So, moiein, as it is customary (to do) etc.
- § 24. ἐκώλυον, tried to hinder; cf. note on ἐβιάζετο 1, 3, 1. πάροδος, like όδός, includes two notions; it denotes either the way along by, or the act of going along by; here the latter. (όδός includes the two ideas via and iter).
- § 25. πρὸς τὰ ὕρη, towards the mountains, is explained by the clause ἀνωτέρω . . . κωλυόντων, attempting to become higher up etc.
- § 26. ἐπιμέλοντο. Notice the form; less frequent by far in Att. than the contract ἐπιμελοῦμαι. Yet cf. 5, 7, 10.
- § 27. ἢν ὁπότε, sometimes. Cf. note on ἢν οῦς 1, 5, 7. ἔστιν (or where the connection requires it ἢν) is prefixed to many words in this manner imparting a general and indefinite signification; cf. Gr. § 331, Rem. 5.

   ἄστε... ἀποφεύγειν, so as to escape when fleeing from a point even near at hand. Notice the difference between φεύγειν and ἀποφεύγειν. Cf. note 1, 4, 8.
- § 28. τόξα. From what follows it appears that the Carduchians made use of cross-bows. On this supposition the clause, they drew the bow-strings, when they would shoot, by stepping forward with the left foot on the lower part of the bow, becomes perfectly clear. The fact that the Greeks did not use the cross-bow is no objection to the above supposition. —— ἀκοντίοιs is in apposition with αὐτοῖs: the Greeks used them (i. e. the arrows of the barbarians) as javelins. —— ἐκαγκυλῶντες: by fitting poises to them. The javelin had a leathern strap fastened to it at the centre of gravity, showing to the thrower at once the point where the javelin was to be seized, and also no doubt aiding in the act of throwing. (Rüstow u. Köchly griech. Kriegsw. cited by Hert.); cf. Dic. Antiqq. art. Hasta.

CHAP. III.

- The Greeks experience much difficulty in crossing the Centrites; owing to the depth and force of the current; the Arminians who were ready to oppose them on the opposite bank; and the Carduchians in the rear, who were ready to attack them while crossing; but by the accidental discovery of a ford, and by a series of skilful manoeuvres, they get over the river in safety.
- § 1. Κεντρίτην. This name (which does not occur elsewhere) denotes the eastern arm of the Tigris, which rises among the highest peaks of the snow-clad mountains of Kourdistan. In size it is fully equal to the longer western arm which rises near the Euphrates; and by some ancient writers it was called Tigris. The modern name is Buhtan Tschai. Xen. gives the name Tigris to still another tributary, the northernmost of the three, now called Bitlis; cf. 4, 4, 3. Κομενοι: cf. note 2, 1, 16. ἀπεῖχε: cf. note on ἢν 1, 4, 6. τῶν Καρδούχων limits ὀρέων.
- § 2. μάλα ἡδέωs, very gladly. The reason for this is given in the two following participial clauses. πολλά, many times, often; it qualifies μνημονεύοντες. ὅσα, εc. ἔπαθον: lit. they suffered so many evils as they did not even (suffer) all being put together from the king and Tissaphernes. In an Eng. idiom, they suffered more evils than all which they experienced etc. ὡς: cf. note 1, 1, 2.
- § 3. που πέραν, somewhere on the other side, implying that their exact position was not very distinctly seen.
- § 4. 'Ορόντου: the satrap of Armenia 3, 5, 17. Μαρδόνιοι, Persian Mardhunija, i. e. the manly, apparently an appellative which may have been given to different Persian tribes, as was the case with Μάρδοι, i. e. Men. Χαλδαῖοι seems to be originally the same as Καρδοῦχοι, but to denote here that northern tribe who were also called Χάλυβες and who dwelt among the mountains near the S. E. coast of the Euxine. γέρρα, rectangular shields of wicker work.
  - § 5. Comes xesponolytos, just as if, i. e. apparently artificial.
- § 6. δπὲρ τῶν μαστῶν, above their breasts; μαστός is here used in the primary sense. οδτε corresponds to τέ after ἐπί. Cf. note on μήτε . . . τέ, 2, 2, 8. εἰ δὲ μή instead of εἰ δέ, as often after negative statements; cf. 7, 1, 8. The idea is in full, but if any one did hold his armor in the water etc. The clause ἐπὶ . . . δπλα is placed before εἴ τις to give it a more prominent position; cf. note 2, 4, 6. γυμνοί (spoken with reference to the shield), unprotected, exposed; cf. ψιλήν 1, 8, 6. It is in the plural, together with ἐγίγνοντο, because of the collective meaning of τὶς. οδν is introduced here with a slight anacoluthon, as though the

preceding member were independent and not introduced by ἐπεί.— αὐτοῦ, on the very spot, where they were. With αὐτοῦ παρά, cf. αὐτοῦ ἐν 4, 2, 22.

- § 7. isou (relat. adv.), where. zoddośs is here a predicate, many in number.
- § 8. έδοξεν: cf. note 3, 1, 12, and on the asyndeton 3, 1, 11. έν πέδαις: we might expect here simply πέδαις, with fetters, but ἐν πέδαις is more common. αδται δέ, sc. έδοξαν. περιρυήναι, to fall off from around him. διαβαίνειν όπόσον, to step as far as.
- § 9. καλώς έσεσθαι, that it would be well. Adverbs instead of adjectives may be joined with elras and γίγγεσθαι when these verbs do not simply unite (as a mere logical copula) the subject and predicate but when they contain within themselves a predication. καὶ ώς τάχιστα, and as soon as; cf. 8, 1, 9. ἔως ὁπέφαινεν, morning began to dawn; cf. 8, 2, 1. ἐπὶ τοῦ πρώτου, sc. lepelou, at the first, or in full on the sacrifice of the first victim; cf. 6, 5, 2 and 8.
- § 10. αὐτῷ limits προσελθεῦν. One might expect the accusat here instead of the dat.; yet see Gr. § 284, Rem. 2. καὶ ἀριστῶντι, both while breakfasting etc. ἐπεγείραντα, sc. ἐξείη τινά, it was permitted that any one having awaked him etc. Cf. note on λαβόντα 1, 2, 1. ἔχοι, sc. εἰπεῦν.
- § 11. και τότε, and on that occasion, or as we should express the idea, and so also on that occasion, introducing a particular illustration of what had been stated in general. Cf. 1, 8, 23; 7, 1, 33, and in a similar way και νῦν, 1, 6, 28. ὧs is often prefixed to prepositions, denoting intention or purpose, (frequently also a pretended purpose); cf. § 21 below. αὐτόν: cf. note on αὐτοῦ 3, 4, 41. ὧσπερ, just as if, apparently.
- § 12. δόξαι depends on theyor above. οὐδί... τοῦτο, for it was not possible for the enemy's horse to approach at this point. Cf. note on εὐεπίθετον 3, 4, 20. ώς νευσούμενοι, as if about to swim, expecting to swim. διαβαίνειν, they proceeded to cross over; διαβῆναι, they crossed over; Gr. § 257. πρόσθεν... πριν... αἰδοῦα, before the water reached their loins.
- § 13. καὶ . . . ἐκέλευε, and gave orders (to his attendants) to pour out (wine, i. e. to fill goblets with wine) for the youths. —— ονείρατα: the plural is here spoken of the single dream mentioned in § 8. This usage is common among the poets. The plural, says Krūg., directs attention to the several parts of the dream. —— καὶ . . . ἐπιτελέσαι depends on εὐχεσθαι: that they would accomplish the remaining good things also.
  - § 14. orordds, libations. So 6, 1, 5.
- § 16. στάδιοι. The more common construction would be σταδίων, and it was a distance of about four stadia. Cf. note on δργιαί, 1, 7, 14.
  - § 17. Εθεντο τὰ δπλα, they grounded their arms; cf. note 1, 5, 14.

Areδόs, having taken off (the outer garment), so as to be less encumbered in the stream. Grote for reasons not very satisfactory, understands τὸν στέφανον αfter ἀποδύs. — παρήγγελλε, sc. στεφανωσαμένους καὶ ἀποδύντας λαμβάνειν τὰ ὅπλα. This was in accordance with the Lacedaemonian custom. Cf. Plut. Lycurg. 22. Xen. de Repub. Lac. 13, 8. καὶ μηδένα Λακεδαιμονίων ἀστεφάνωτον εἶναι. — ὀρδίους: cf. note 4, 2, 11.

- § 18. els τον ποταμόν: cf. note on els dorida 2, 2, 9.
- § 19. ἀνηλάλαζον: cf. note 1, 8, 18. —— δλολόζειν is used chiefly of women, and chiefly also on joyful occasions. (Krüg.)
- § 20. and reparts: cf. 1, 8, 1. —— $\tau \delta r$ . . . els, the one opposite the pass which led (up) among etc.; cf. § 5 above.
- § 21. is upos, apparently for; cf. note § 11. —— Frewor, contendebant, they hastoned.
- § 22. Aukios: cf. 8, 3, 20. Adoxings: cf. 4, 8, 18. Ebber: cf. note 1, 8, 12. μh àmodelmessai, not to be left behind, i. e. behind the enemy.
- § 23. κατά, along; cf. 3, 4, 30; 4, 2, 8. τὰς προσηκούσας δχθας ἐπὶ τὸν ποταμόν, the high banks extending to the river. The more common arrangement would be τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν προσηκούσας δχθας. Yet compare the position of μαστῷ 4, 2, 18. τοὺς ἄνω: cf. § 3. σφίσυ, see Gr. § 302, Rem. 3.
- § 26. ακμήν διέβαινε, were just now crossing over. παρήγγειλε . . . φάλαγγος, he gave orders to the Lochagi that each should form his lochus into enomoties, having led the enomoty towards the left so as to form a phalanx. We must understand that the lochi were in columns, and that, when divided into enomoties, those enomoties in the rear were marched forward to the same line with the foremost enomoties, filling up the spaces that had existed between the columns, thus forming an unbroken line, i. e. a phalanx. On εκαστον and παραγαγόντας, cf. note on λαβόντα, 1, 2, 1. - wap' dowidas, towards the left, the shields being carried on the left arm. —— èn φάλαγγος, in the form of a phalanx, so as to form a phalanx; cf. 4, 6, 6. — πρός, on the side towards; cf. 2, 2, 4. — οὐραγούς; the article is to be supplied mentally from the foregoing. The first man in each enomoty (beginning at the right of the front line) was the enomotarch, and the last man in each enomoty was the uragus (οὐραγός). This place therefore was filled by a person of more competency than an ordinary soldier; see Dic. Antiqq. p. 484.
- § 27. τοὺς ὀπισθοφύλακας... φαινομένους, the rear-guards left without the camp-followers, and (on this account) already appearing few (in number). With τοῦ ὅχλου ψιλομένους, compare ἐψιλοῦτο... τῶν ἰππέων 1, 10, 13. It does not seem natural to make τοῦ ὅχλου depend on ὀπισθοφύλακας as some explain.

- § 28. διαβαίνοντας: cf. note on εβιάζετο 1, 8, 1.— αὐτοῦ ἐπί, on the spot where they were upon etc. Cf. note on αὐτοῦ παρά 2, 2, 1.— αὐτοῖ, they themselves, i. e. Xen. and his men. ἐναντίους... ἐμβαίνειν, that they should enter (the river) at the opposite bank, on both sides of Xen. and his men (σφῶν). For the use of this reflexive (σφῶν), see Gr. § 802, Rem. 8.— διηγκυλωμένους, having passed the finger through the thongs of their javelins; cf. note 4, 2, 28. ἐκιβεβλημένους, sc. τὰ τοξεύματα ἐπὶ ταῖς νευραῖς (cf. 5, 2, 12), having placed the arrows on the bow-strings. πρόσω τοῦ ποταμοῦ, far in the river. See Gr. § 278, Rem. 4. (c.)
- § 29. σφενδότη: cf. note 3, 3, 16. και ἀσπὶς ψοφῷ, and a shield should ring, being hit by a missile from the enemy. τὸ πολεμικόν, the signal for attack. ἐπὶ δόρυ, to the right; cf. παρ' ἀσπίδας § 26.
- § 80. δποζυγίων and the following genitives depend on ἐπιμελησόμενοι, to attend to.
  - § 81. és . . . learès, for a mountainous region sufficiently etc.
- § 32. rárarta, in the opposite direction. So in Hell. 8, 4, 12, rárarta àxograficas exosevere.
- § 33. alorbineros, having become aware (that the Greeks instead of pursuing had suddenly turned and were crossing the river).
- § 34. of δπαντήσαντες, those who had come to oppose (the enemy), i. e. the targeteers etc., mentioned §§ 27, 28. —— πορρωτέρω τοῦ καιροῦ, farther than was proper. So in Hell. 7, 5, 13.

CHAP. IV.

- They march several days without difficulty through Armenia, pass the sources of the Tigris (cf. note 4, 3, 1.) and reach the Teleboas. Here they make a treaty with the satrap Teribazus, who soon shows himself to be faithless.
- § 1. ἐπορεύθησαν... γηλόφους, they proceeded through Armenia over a plain wholly level and (after that) over smooth hills. πεδίον and γηλόφους are accus, of space after ἐπορεύθησαν. Gr. § 279, 6. —— πεδίον ἄπαν, altogether a plain, i. e. a plain wholly level; cf. 1, 5, 1.
- § 2. κόμην: antecedent in the relative clause; cf. note 1, 2, 1. Render, But the village into which etc. τύρσεις: perhaps for the defence of the inhabitants, during the marauding expeditions of the Carduchians.
- § 3. $Ti\gamma\rho\eta\tau\sigma s$: cf. note 4, 3, 1. It is surprising that Xen. says nothing in this place of the passage over the Taurus range of mountains, which are somewhat lofty and which separate southern from middle Armenia. See Introduction § 7. —— $T\eta\lambda\epsilon\beta\delta\sigma s$. This must be the stream now called Karasu which flows westward through the high plain of Musch and

empties into the Euphrates. The Greek-sounding name given it by Xen. is probably a corruption of the common Armenian word Telmot, which denotes a aluggiah marshy stream.

- § 4. dealero: cf. note on $\frac{\pi}{2}$ ν 1, 4, 6. δπαρχος apparently = συτράπης, so that, while Orontes was the general satrap of Armenia (3, 5, 17), Teribagus would be satrap of the eastern part. ἀνέβαλλειν, assisted in mounting.
- § 5. elner, said, i. e. gave orders to say; a common idiom. Cf. Exeye 1, 3, 8; 2, 3, 17. —— enqueon: cf. 2, 5, 38.
- § 6. &\$\delta^* \$\delta^*\$: cf. note 4, 2, 19. —— abr\ds: nom. with infin. Gr. § 807, 4.
- § 8. χιὰν πολλή: this may seem surprising, considering that they were in the 39th degree of latitude; but it must be recollected that the elevation is about 4000 feet above the level of the sea (Koch, der Zug der Zehntausend; cited by Hert.). —— ξωθεν, in the morning; strictly, from the (beginning of) the morning; cf. note 6, 3, 23.
- § 9. lepeîa, animals for slaughter; cf. Cyrop. 1, 4, 17. On the asyndeton, cf. note 2, 4, 28. —— τῶν ἀποσκεδαννυμένων τινές, some of those who were scattered abroad.
- § 10. there disched less, it seemed likely to be fine weather, to clear up; dischedies, like best, and respect, is used without any definite subject. The preposition (bia-), as in the Latin disserenascere, has reference to the breaking up and dispersion of the clouds.
- § 11. απλετος is chiefly poetic. ανίστασθαι depends on the noun tknos. Cf. φόβος στρατεύειν, 2, 4, 8. κατακειμένων, gen. abs. αλεεινόν: cf. note on φοβερώτατον 2, 5, 9. δτω μή παραρρυείη, to (every one from) whom it did not flow off.
- § 12. γυμνός: cf. note 1, 10, 3. τls και άλλος, a certain other one also; not one and another. ἀφελόμενος, sc. την ἀξίνην which idea is readily supplied from the clause σχίζειν ξύλα. ἐχρίοντο, anointed themselves; to make their stiffened joints limber. The Greeks were also accustomed to anoint themselves when very weary.
- § 13. χρισμα is the generic word for continent of any kind; μύρον is specific in meaning, a fragrant continent. —— πικρών, so. ἀμυγδαλών which is suggested by the adject. ἀμυγδάλινον.
- § 14. όπὸ... ἐδίδοσαν, were punished by the open air, i. e. by being obliged to encamp in the open air; δίκην ἐδίδοσαν, has the force of a passive, hence the construction with ὑπό and the gen.
- § 15. Τεμενίτην: from Temenus, a section of the city of Syracuse. But as Xen. would have been more likely to say Συρακόσιον, it is not unlikely that we should read here Τημενίτην, from Τημένιον in Argolis. (Hert.)

   οἱ ἀποσκεδαννύμενοι: cf. § 9. ἀληθεῦσαι, to report truly.

τὰ μὴ δυτα ἐν οὐκ ἔντα: the first ὅντα is hypothetical, and hence the negative μή. Gr. § 318.

- § 16. moreveels... lon: a condensed expression, And having gone (and returned), he said that he did not etc. sayaps, a two-edged battle-axe. (Hert.) sayrep... Exevers, such as the Amasons have, i. e. such as they were represented to have in the painting and statuary of the Greeks. Xen. presupposes that his readers were familiar with this representation.
- § 17. To modern's elin, the well-known question, the common question, of what country he was. —— To orphrevua is accus. —— End Tin, for what purpose.
- § 18. Χάλυβας: cf. note 4, 3, 4; also 4, 7, 15. Ταόχους: cf. note 4, 7, 1. See also 5, 5, 17. μοναχŷ qualifies ξπερ considered as a relative pronoun, by which alone, where alone.
  - § 20. 7d orparonecor, the encampment, i. e. of the enemy.
- § 21. of aproxima . . . Ava., those who professed to be pantlers and those who professed to be cup-bearers.

CHAP. V.

- They suffer severely several days from the attacks of the enemy, from the want of food and from the severity of the cold; but they at length reach some villages abounding in provisions where they remain seven days.
- § 2. Εὐφράτην: the eastern arm of the Euphrates, now called Muradsu. The ancient Armenians called both this and the western arm Jephrat; sometimes also by the special name Aradzani (the Arsanias of the Grecian and Roman authors). The point of crossing according to Xen. was 80 parasangs = 6 days' march from the river Teleboas. Making all proper allowance for the difficulties of the march, the actual distance is much less than 6 days' march; so also the point at which they crossed the Euphrates was much farther from the source of the river than the words of Xen. imply. He probably judged from the size of the stream, which is always much smaller in the latter part of the autumn before the rains commence.
- § 3. àmonaion is here predicated of the severe cold, as also in 7, 4, 8. The Latin word urere is employed in the same way.
  - § 4. elne, directed, gave orders; cf. Exere 1, 8, 8.
- § 5. διεγένοντο καίοντες: cf. note on διετέλουν χράμενοι 3, 4, 17.——
  ξόλα πολλά. At the present day, owing to the devastations of the Turks
  and Kourds, the Armenian table-land is extremely destitute of wood, so

- that the dried dung of cattle is now used for fuel. προσίεσαν: προσημι, I suffer to come to. Cf. διίημι, I suffer to pass through, 3, 2, 23; 4,

  1, 8. εἰ μὴ . . . πυρούς, unless they would share with them (and give
  them) cheese etc. With μεταδίδωμι, the part which is given is put in the
  accus.; but the whole from which a part is given is put in the gen. (as in
  the next sentence). Κλλο εἴ τι = εἴ τι διλλο, whatever else. Cf. note
  on Κλλα ὁπόσα 1, 10, 3.
- § 6. Ενθα 86, but where. In the preceding clause, ενθα is demonstrative.

  —— εστε επί, even to. Cf. εως επί 4, 8, 8; αχρι εἰς 5, 5, 4; μέχρι επί 5, 1, 1; μέχρι εἰς 6, 4, 26. This idiom is much less common in the Attic than in the later writers.
  - § 7. Bouduplacar: from Boudupida, they fainted from excessive hunger.
- § 8. Siedisov, he distributed (the food); not indeed to those who had fainted, but to the persons who should convey it, as expressed in the next clause. —— different, giving, who gave. The fut. Sugarras, who should give, would be a more common construction. Yet of. exidencebres 1, 3, 13; snower 2, 4, 24; doxonérous 2, 6, 12.
- § 9. ἐκ τῆς κώμης, εc. οὄσας, join with γυναίκας. —— πρὸς τῆ κρήνη, at the fountain, which belonged to the village, and was outside of the wall (ξμπροσθεν τοῦ ἐρύματος).
  - § 10. etn, anéxes. Cf. note 2, 2, 15.
- § 11. **LEursch** nar, were able (to continue the march). Cf. § 12.—— Suareh cau: cf. 1, 5, 7.
- § 12. For the construction of τοὺς ὀφθαλμούς with διεφθαρμένοι, cf. note on τὰς κεφαλάς 2, 6, 1; τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν (their toes) is connected in a similar manner with the intrans. ἀποσεσηπότες.
- § 13. της χιόνος, objective gen. limiting ἐπικούρημα, a protection against the snow. τῶν δὲ ποδῶν: the correlative clause τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς was apparently put in the dat. to avoid the construction of two genitives limiting the same noun (ἐπικούρημα). ὑπολύοιτο, took off his shoes; the opposite of ὑποδεδεμένοι.
- § 14. δσοι, supply mentally as antecedent τούτων which limits πόδας.

  περιεπήγευντο: cf. note on ήσαν 1, 2, 23. καρβάτωαι, brogues made as Xen. says of raw skins. Those brogues were commonly worn by the natives of the country. According to Hesych. they consisted of one piece of skin. βοῶν by meton. for βυρσῶν, cf. 4, 7, 22; 5, 4, 12.
- § 15. διὰ τὰς τοιαύτας ἀνάγκας, on account of such unavoidable difficulties, mentioned in § 12. καὶ τετήκει, and it had (actually) melted. For a similar repetition, cf. § 4, καὶ σφαγιάζεται. Observe the omission of the syllabic augment in τετήκει. Cf. ἀναβεβήκει 5, 2, 15. See Gr. § 120, Rem. 2. ἀτμίζουσα, sending forth warm vapor. This warm spring is supposed to have been discovered on the southern side of Mt.

Bingoldagh, by Koch during a botanical tour through Armenia in 1848.

—— ἐκτραπόμενοι: ἐκ denotes the idea, aside from the way towards the warm spring.

- § 16. Εχων δαισθοφύλακα: as the article τούς is not expressed, it means, with some of the rear-guards; the rest had very likely passed on.—πάση τάχτη και μηχανή, with every art and device, a more emphatic expression than κατά πάστα τρόπον. Cf. 7, 2, 8.——και τελευτῶν, and finally. Gr. § 312, Rem. 3.——δύνασθαι depends on some word understood, e. g. Εφασαν, which is suggested by ἐκέλευον.
- § 17. φοβήσαι: observe the difference between the active and middle voices of this word. —— ἐπίοιεν, sc. οἱ πολέμοι. —— ὧν = τούτων ἕ: ἀμφί very seldom occurs with the gen. in Attic prose. —— διαφερόμενοι, differing, quarreling.
- § 18. Ετε δγιαίνοντες, inasmuch as they were well. arakpayorres (from arakpa(ω)... μέγιστον, having screamed as loudly as they could. This was all done to increase the alarm of the enemy.
- § 19. ἐπ' αὐτούς, for them, so as to convey them to the rost of the army.
  —— ἀνίστασαν: cf. note on ἐβιάζετο 1, 3, 1.
- § 20. δλον τὸ στράτευμα. This however was not true, for Chirisophus and the van had passed on to a village; cf. § 9 et seq.
- § 21. araorhoarras agrees with the subject of arayad(eur, he ordered (them, i. e. the youngest men) having made (the sick) stand up, to compel (them) to go forward.
- § 22. τῶν . . . σκεψομένους, (some) of those from the village to see.—
  of δέ = ol τελευταῖοι.—— τοὺς . . . παρέδοσαν, delivered up the sick to these,
  i. e. the men whom Chirisophus had sent.—— αὐτοὶ δέ, but they themselves,
  i. e. ol τελευταῖοι.
- § 23. διαλαχόντες (from διαλαγχάνω), having divided by lot. —— τοὺς ἐαυτῶν, their own (men).
- § 24. ἐπτακαίδεκα: from § 35, this number appears to be too small.

  —— ἐνάτην ἡμέραν, the ninth day, or as we should say, eight days.
- § 25. The description of these subterranean dwellings shows, says Kiepert, how little effect two thousand years have had on the habits of these Armenians, since the same description would answer for the present day. τὸ μὲν στόμα... φρέατος, the mouth was like (that) of a well. Kühner supplies ἢν with τὸ στόμα; Owen, following Bornemann and Matthiae, supplies ἔχουσαι. τὰ ἔκγονα τούτων, the young of these (animals).
- § 26. olvos κρίθυνοs, barley wine, i. e. beer. abral . . . looχειλεῖs, the barley-corns themselves even with (or on a level with) the brim. Honce in drinking it was most convenient to make use of reeds, which of course must be without joints (γόνατα).

- § 27. Exparos, strong, sc. & olvos. —— συμμαθόντι, to one having become accustomed to it. See Gr. § 284. (10.) (a.)
- § 28. στερήσοιτο... ἀπίασιν: for a similar change of mood, cf. note on 8, 5, 18. την... ἀπίασιν, and that they would go away after having filled his house with provisions as a reward (ἀντ-). ἔστε, until (in this sense when followed by γίγνομαι; but followed by εἰμί it is rendered while).
- § 29. olvor έφρασαν ένθα: by anticipation for έφρασαν ένθα olvos. Cf. note 1, 1, 5. κατορωρυγμένος, concealed in the ground. He probably means & λάκκοις κογιατοῖς 4, 2, 22. & δφθαλμοῖς, in their sight.
- § 30. kal... &plean, and from no place did they (the barbarians) let them (the Grocks) go etc.
- § 81. oùr År 8' Svou où, lit. and there was not a place where they did not etc. It is equivalent to and every where they placed etc. Cf. note on oùr Evru Svus oùr 2, 4, 8.
- § 32. elarer, he drew him, denoting a friendly compulsion.—
  ροφούντα δόπερ βούν, sucking as an οχ ; ροφούντα, as also ἐπικύψαντα,
  agrees with the subject of πίνειν: δόπερ βούν, by a sort of attraction
  instead of δόπερ βούς, sc. ροφεί, as an οχ sucks. After δόπερ and ή, this
  species of attraction is not uncommon. Gr. § 342, Rem. 3.
- § 33. κὰκείνους, them also, i. e. Chirisophus and his men. σκηνοῦντας = εδωχουμένους § 30, banqueting, feasting. Cf. 5, 3, 9; 7, 3, 15. ἐστεφανωμένους. The wearing of garlands at their symposia was a common custom among the Greeks. On this occasion, because they could find nothing better, and perhaps also because such garlands might afford them the more merriment, they had made them of dried forage. τοῦ... χιλοῦ: the article is used because the forage had been mentioned above § 25. παίδας is connected by καί to ἐκείνους and depends on κατελάμβανον. ὅσπερ ἐνεοῖς, as to persons who were deaf and dumb; because they did not understand Greek.
- § 34. of $l_{\pi\pi oi}$. The region on the eastern side of the Bingol mountains (where the Greeks probably were at this time) is still celebrated for its excellent horses. —— $Xd\lambda\nu\beta\alpha s$: the name of the people by meton, for the name of the country; cf. 7, 2, 32. He probably means here his neighbors towards the west, inhabiting the country at the sources of the western arm of the Euphrates: since the Phasiani and Taochi were his neighbors on the north; cf. 4, 7, 15. —— $\tau h\nu \delta \delta d\nu \epsilon \phi \rho a \xi e \nu \tilde{j} \epsilon l \eta$, by anticipation for $\epsilon \phi \rho a \xi e \nu \tilde{j} \delta \delta \delta s \epsilon l \eta$. Cf. olvor... $\hbar \nu \S 29$.
- § 85. kal... olkéras, and at that time Xen. went conducting the governor of the village to his own domestics. éauroû refers not to the grammatical subject of the clause but to the object (aùróv). Cf. 2, 3, 25. See Gr. § 302, 2. (b.) —— or elahpet, which he had taken, probably on that occasion

when he gave the rest to the horsemen; cf. 3, 3, 19. — παλαίτερον, somewhat old. For the comparative in this sense, see Gr. § 323, Rem. 7. — αὐτόν, i. e. τὸν Ἰππον: lepòv τοῦ Ἡλίου, sacred to the sun; see Gr. § 273, 2. — πύλων, partitive gen.

§ 36. $\pi \circ \lambda \phi$ is placed after the comparative which it qualifies and at the end of the sentence for the sake of emphasis.

CHAP. VI.

- From the villages they are conducted on their way by a guide, who being abused by Chirisophus deserts them on the third day. After wandering without a guide several days, they reach the river Phasia. In two days more they reach a pass which had been occupied by the Chalybes, Taochi, and Phasiani. Having dislodged the enemy, they pass over into a plain and find some villages abounding in provisions.
- 1. ἡμέρα ὀγδόη. The article is often wanting with ordinal numbers, where the English idiom requires it. Cf. ἐστέρα ἡμέρα, 6, 4, 9. τὸν ἡγεμόνα ποραδίδωσι, he (i. e. Xen.) delivers up the guide etc. The guide, as appears from the sequel, was the governor of the village where Xen. had encamped (cf. 4, 5, 28 et seq.). ἡγήσαιτο, εc. ὁ κωμάρχης.
- § 2. ἢν: impers. it was etc. ἐν τῷ τρίτψ σταθμῷ being used to denote time; cf. 2, 2, 11. ἐχαλεπάνθη, was angry, instead of the more usual act. form ἐχαλέπηνε. So also Cyrop. 3, 1, 38.
- § 3. ἀποδρὰς ὅχετο, kaving escaped was missing, ran away and escaped. Cf. note 2, 4, 24. For the difference between ἀποδιδράσκω and ἀποφεύγω, cf. note 1, 4, 8. —— διάφορον, an occasion of disagreement. —— ἡ . . . ἀμέλεια is in apposition with τοῦτο. —— πιστοτάτω ἐχρῆτο, treated (him as a person) most faithful. Cf. the construction of πολεμία 2, 5, 11.
- § 4. àvá: used here distributively, at the rate of; Gr. § 290, 1. (8.)
  ——παρά, along, on the banks of. ——Φâσιν. Not as in 5, 6, 36, the well known stream of this name which empties into the Black Sea, but the upper part of the Araxes, now called Pasinasu. The Greeks seem to have been led out of their course by this stream, having proceeded towards the N. E. instead of the N. W.
- § 5. Χάλυβες, Ταόχοι, Φασιανοί. Cf. note 4, 5, 34. The name Phasiani is derived from the name of the river just mentioned.
- § 6. κατὰ κέραs, in column. The same expression is used in a very different connection and sense 1, 10, 9. —— ἐπὶ φάλαγγοs, in the form of a phalanz; cf. 4, 3, 26.
- § 9. εἰκός, sc. ἐστί, takes the aor. infin. (προσγενέσθαι) without αν in the sense of the future, it is likely that others will come etc. Cf. note on παύσασθαι 1, 2, 2.

- § 10. 84, after έγά, used like ἀλλά 1, 7, 6; cf. note. So in 5, 5, 13; 6, 6, 12; 7, 8, 80. és... ἀποβάλωμων, and how we shall lose (lit. throw away) as few men (lit. bodies of men) as possible.
- § 11. πλέον... στάδια, lit. more than extending over sixty stadia, i. e. more than sixty stadia in extent. Cf. ἐπὶ πολύ 4, 2, 13. —— οὐδαμοῦ... ἀλλ' ή, nowhere else than. Instead of ἀλλ' ή, we should expect ἄλλ' ή, yet see Gr. § 322, Rem. 10. —— κλέψαι τι, to take possession secretly of some part etc.; cf. § 13. —— λαθόντας, having escaped observation, only expresses more fully the idea contained in κλέψαι. —— καὶ ἀρπάσαι φθάσαντας, and having anticipated (the enemy) to seize upon (it).
- § 12. δρθιον lévai ἡ ὁμαλές, to go up a steep (place) than on level ground. —— μεθ' ἡμέραν, in the day time, by day. —— τραχεῖα, sc. δδός.
- § 13. &s... $\pi ap\acute{e}\chi \epsilon_{i\nu}$, so as not to occasion any notice (to be taken of us).

  —— $\check{a}_{\nu}$, which belongs to $\chi p \hat{\eta} \sigma \theta a_{i}$, is repeated, as in 3, 1, 6, and with $\mu \acute{e}\nu \iota e\nu$ in the next clause, it must be supplied mentally.
- § 14. κλοπῆs, the noun corresponding to the verb κλέψαι used above § 13. συμβάλλομαι: the full expression συμβαλέσθαι λόγους occurs Cyrop. 2, 2, 21. δσοι . . . δμοίων, as many as belong to the peers. Cf. Dic. Antiqq. p. 613. εὐθὺς ἐκ παίδων, lit. immediately from children, i. e. even from childhood.
- § 15. νόμιμον άρα ὑμῖν ἐστιν, it is accordingly enacted in your laws; ἄρα is manifestly ironical; cf. 5, 6, 29. —— τοῦ ὕρους, partitive gen. = τοῦ ὕρους τι.
- § 16. δεινούs, skilful, expert; δεινοῦ in the next clause means terrible. For the connection between these different senses, cf. L. & S. κλέπτειν τὰ δημόσια is the regular expression for the embezzlement of the public monies. The penalty for this, aside from the loss of property, was under certain circumstances nothing less than death. ὑμῶν is here commonly considered as the agent or doer with ἀξιοῦνται: see Gr. § 284, 3, (11.)
- § 17. τούτων πυνθάνομαι, I learn from these. νέμεται alţl, is pastured with goats etc. alţl and βουσίν are dat. of means; not of course dat. of agent. βατά. Cf. note on εὐεπίθετον 3, 4, 20.
- § 19. ral stands before a direct question when it contains an objection or reply to the foregoing. —— and is used because the preceding question is logically equivalent to a denial: It is not necessary that you etc.
- § 20. 'Αριστώνυμος Μεθ.: cf. 4, 1, 27. —— Olraĵos. The Octaeans, the same as the Aenianians (Αἰνιᾶνες), dwelt in Phthia between Octa and Othrys.
  - § 21. ¿k, after.
- § 22. of ταχθέντες: those mentioned § 20. —— αὐτοῦ, on the spot where they were. —— ἐγρηγόρεσαν, 2d pluperf. of ἐγείρω. —— διὰ νυκτός, through the night, all night long.

- § 24. τὸ πολύ: cf. note 1, 4, 18. —— τοὺς πολλούς: the main bodies of both armies.
- § 25. of έκ τοῦ πεδίου, cf. note 1, 1, 5; the whole, instead of being in the gen., is here put in the same case with the parts (of μèν πελτασταί and Χειρίσοφος δέ). —— βάδην is the antithosis of δρόμφ, but does not contradict ταχύ: walking quickly, at a quick pace.
  - § 26. 7d are, the part (of their army) above; cf. § 24.

CHAP. VII.

- They pass through the country of the Taochi where they take by force a stronghold, and obtain an abundance of provisions, on which they subsist in their march through the country of the Chalybes. Having crossed the river Harpasus they march through the country of the Scithini and arrive at Gymnias, where they obtain a guide who conducts them to the summit of Mt. Theches. Here they have a view of the sea.
- § 1. ἐκ τούτων, εc. τῶν κωμῶν: the villages mentioned just above 4, 6, 27. Ταόχοι: another form of the word was Τόοι. (The ending -χωε is to be explained as in Καρδοῦχοι, see note 3, 5, 15.) The Taochi were known to the old Armenian writers under the name Taikh, to the Georgians (to whom they were allied by descent), under the name Tao; whence we are able to fix their locality, in the valley now called Taoskari, bordering on the river Akampsis (now called Dschoroch). ἐν οἶς . . . ἀνακεκομισμένοι: a condensed form of expression (cf. ἔχομεν ἡρπακότες 1, 3, 14); in full it would be, into which they had conveyed all their provisions and where they kept them.
- § 2. αὐτόσε, to it. See Gr. § 235, 3, Rem. 3. κύκλφ: cf. note 1, 5, 4.
- § 3. εἰς καλόν, opportunely. So also εἰς κάλλιστον Plat. Euthyd. 275. b.

   τὰ ἐπιτήδεια: cf. note 2, 2, 3.
- § 4. μ (a avit): cf. note 4, 1, 20. ovitw diatheral, is served thus. Then hal theupds: cf. note on kefalds 2, 6, 1.
  - § 5. Ελλο τι ή: cf. note 2, 5, 10, --- τούτους: cf. note 3, 5, 9.
- § 6. διελθεῦν has for its subject ἡμῶς understood. —— ἀνθ' ὧν, properly over against which, opposite which; in this connection = behind which, a meaning of ἀντί chiefly poetic.
- § 7. πολλοί, used as predicate; Gr. § 245, 3, (b.) —— αὐτό, this very thing. —— ἔνθεν, like δθεν, 1, 3, 17. to a place from which. —— μικρόν τι, i. e. τὸ λοιπὸν ἡμίπλεθρον § 6.
  - § 8. τούτου, this one, i. e. Callimachus. ὀπισθοφυλάκων, used

- adjectively, of. 4, 1, 6. ---- καθ' ένα, one by one, in opposition to the idea αδρόοι.
- § 10. προέτρεχεν. Observe the asyndeton; cf. note 3, 1, 11. 360 καὶ τρία βήματα: καὶ is very often used in designations of number, where we should use or; two or three steps. ἀνεχάζετο: cf. note 4, 1, 16. ἄμαξαι is used here simply as a designation of quantity, wagon-loads.
- § 11. τὸν Κ. Δ ἐποίει = Δ ὁ Καλ. ἐποίει, cf. note 1, 1, 5. Λουσιέα : cf. note 4, 2, 21. αὐτόs, himself, i. e. alone.
- § 12. τῆς ἴτνος, by the rim of his shield; depends on ἐπιλαμβάνεται. Gr. § 278, Rem. 7. —— ἀρετῆς, a reputation for valor, depends on ἀντεποιώντο: Gr. § 278, 3. (b.)
- § 14. raddol is placed like $\partial \lambda i \gamma a$ 6, 3, 22. It qualifies $\pi \rho \delta \beta a \tau a$ as well as $\beta \delta e s$ and $\delta \tau o s$. Cf. note on $\pi o \lambda \lambda d$ 3, 1, 2.
- § 15. Χάλυβες, below 5, 5, 17, called Χαλδαΐοι. It is not possible to fix their locality with any degree of certainty, since no trace of their name has yet been discovered by modern travelers in this entire region. The position given on the map is conjectural and very doubtful. From this point till the Greeks reach the vicinity of the sea, their line of march is only conjectural. δν διῆλθον = τούτων οθς διῆλθον. εἰς χεῖρας: cf. 4, 8, 31. For a very different meaning of this expression, cf. 1, 2, 26. πτερύγων: wings of the breast-plates, i. e. the extreme parts at the top and bottom of the breast-plates, which parts were flexible so as not to obstruct the motion of the body. πυκνά and ἐστραμένα qualify σπάρτα, twisted ropes (set) close together.
- § 16. δσον, as large as. —— hr επορεύοντο: see Gr. § 260, 2. (2.) (6.)
  —— πηχῶν: the Attic form is πήχεων, which Krüg. substitutes for the form contained in all the manuscripts, and which Hert. is inclined to adopt.
  —— μίαν λόγχην έχον, kaving one point. The spear used by the Greeks commonly had two points, the one at the hinder end (called σαυρωτήρ, or στόραξ) being used to fasten the spear in the ground. Cf. Dic. Antiqq. p. 587, b.
- § 17. ἐν τούτοις ἀνακεκ- ἤσαν: ἐν with the dat, instead of εls with the accus, in connection with verbs of motion occurs particularly with the perf. and pluperf, so that the motion may be contemplated as finished and the consequent rest may be indicated by the preposition and its case.——
  διετράφησαν: a transition from the indirect narration of the preceding clause to direct narration.
- § 18. "Apracos. This name has hitherto been applied with the greatest confidence to the northern tributary of the Araxes, now called in Turkish Arpa-su or Arpa-tschai, i. e. Barley-river. By the ancient Armenians however this stream was called by the totally different name Achurean; and it is only the resemblance of the modern name to the word

- § 19. ἐαυτῶν refers to δ... ἔρχων including the idea of his subjects. It depends on πολεμίας χώρας considered as one idea, and may be rendered through their own enemies' country. Cf. ἐαυτῶν 3, 4, 41.
- § 20. πέντε ήμερῶν: cf. note on δέκα ήμερῶν 1, 7, 18. τεθνάναι is here as often used in the sense of an aorist. ἐαντοῖς: cf. ἐαντῶν § 19. ἐνέβαλεν is here intrans. It is singular that the action should be predicated of the guide rather than of the army or the commander. αθειν is chiefly poetic in its use. εὐνοίας: repeat ἕνεκα from the last clause.
- § 21. $\tau \delta$ boss: the article is used because the mountain has been already alluded to in the word $\chi \omega \rho(ov \S 20. ---- \hbar v)$: cf. note 1, 4, 6.
- § 22. αὐτῶν limits τινάς. βοῶν is added to ὡμοβόεια, because in actual use, the last part of the compound adjective had nearly lost its force:—wicker shields covered with the untanned hides of shaggy oxen. —— ἀμφὶ τά: cf. note on ἀμφὶ τούς 1, 2, 9.
- § 23. πλείων και ἐγγύτερον: καί not unfrequently connects an adjoctive with an adverb. (Hert.)—— ἀεί, continually.—— δοφ: the regular correlative τοσούτφ is not expressed in the preceding clause, but instead of it πολλφ.
- § 24. Λύκιον: cf. 3, 3, 20. παρεγγυώντων, beckoning, giving a signal, to those who were behind to hasten, that they might the sooner have a view of the sea.
- § 25. περιέβαλλον, embraced. στρατηγούς, cf. note 3, 5, 7. 5του is in the gen. abs. with παρεγγυήσαντος, when some one (I know not who) had suggested it.
- § 26. κατέτεμνε: this was done that the shields might not be afterwards used; cf. 4, 6, 26. —— διεκελεύστο, sc. κατατέμνειν.
- § 27. Sapeurous: cf. note 1, 1, 9.—— robs Saurvalous, the rings, i. e. those which they were. "The free Greek, if not of the very poorest class, were a ring not only as an ornament, but as a signet to attest his signature or for making secure his property." Becker, Charicles, p. 198, note 6.

CHAP. VIII.

- Passing through the country of the Macrones and of the Colchians, they reach Trapezus, where they remain a month, meanwhile making predatory excursions into the country of the Colchians and offering sacrifices to the gods.
- § 1. δριζε: cf. note on ἢν 1, 4, 6. τήν, sc. χώραν. Μάκρωνες: a people living on the northern slope of that part of the Pontic range of mountains which is still called Makur.
- § 2. ever is used like so to qualify the superlative degree. The full expression would be τοιοῦτον οδόν ἐστι. ὁ ὁρίζων, sc. ποταμός. τοῦ ὁρίζοντος. ἔκοπτον, they proceeded to cut down. They did this not simply to make the way clear, but to use the trees which they had felled as temporary bridges.
- § 3. Albour... èpolarour. This was done that they might approach nearer to the Greeks, so as to reach them with their missiles. —— of with an accent may stand before a vowel in antithesis (even when as here the sentence is not separated from the following); cf. 6, 5, 4.
  - § 4. ταθτην is subject accus. before elva; εμήν πατρίδα is predicate.
- § 5. èperficauros, gen. abs. ac. auroù. Cf. liertur 1, 4, 12. —— àrtiteraxarau = àrtiterayuirou eloir. See Gr. § 116, 15.
- § 6. "Or: και όμεις, because you also etc. The idea is, we are your enemies because you also are hostile to us, as appears from your coming against our country. —— λέγειν. On the asyndeton, cf. 3, 4, 42. —— ότι before the oratio recta; cf. note 1, 6, 7. —— ποιήσοντες, so. ἐρχόμεθα, suggested by ἔρχεσθε.
- § 7. el doîer är, whether they would give; without är it would mean, whether they had given. $\pi \iota \sigma \tau d$, cf. 1, 6, 7.
- § 8. δδον διοποίουν is a pleonasm similar to the one in 4, 7, 22. διαβιβάσοντες. The difference between βιβάζω and βαίνω will not be forgotten. κατέστησαν, 1st aor. and trans. Gr. § 173, Rem. 2.
  - § 9. μέγα without μέν. Cf. τὸ εδρος 8, 4, 7.
- § 10. π avoartas, sc. η μ $\hat{a}$ s. λ δ χ ovs δ ρ θ lovs. Cf. note 4, 2, 11. $\tau \hat{y}$ μ ξv . . . $\tau \hat{y}$ $\delta \hat{\epsilon}$, partly . . . partly. Cf. note on $\pi \hat{y}$ μ $\hat{\epsilon} v$ . . . $\pi \hat{y}$ $\delta \hat{\epsilon}$, 3, 1, 12.
- § 11. ἐπὶ πολλούs, many in depth; ἐπ' ὀλίγων, few deep. One would expect the gen. (which is far more common for this idea) in both clauses. The accus. has reference to the antecedent motion in forming the line; the gen., to the consequent rest. —— περιττεύσουσιν ἡμῶν, will outflank us.—— ἀθρόων . . . πολλῶν, many, both weapons and men, in a dense mass.

- § 12. διαλιπόντας agrees with λόχους, being separate, standing apart. Cf. διαλειπούσαις 4, 7, 6. τοῖς λόχοις is connected with κατασχεῖν, that having formed our columns into companies standing apart we should occupy with our columns so much space as that etc. δσον. Cf. 4, 1, 5. of ξσχατοι λόχοι, in apposition with the subject of ξσόμεθα, i. e. ήμεῖς understood; the part being in apposition with the whole.
- § 13. τὸ διαλεῖπον, the intervening space, the interval. Ενθεν καl Ενθεν: cf. 4, 3, 28. δρθιον belongs as predicate with προσιόντα, advancing in column. σύδεις μηκέτι: the double negative οὐ μή is used regularly with the subjunct. aor. or fut. indic. Gr. § 318, 7.
- § 14. τb elva: "Many verbs and verbal expressions which are commonly constructed with an infin. merely, sometimes take also the infin. with the article τb , even when they would have their object if a substantive in the gen." Gr. § 308, Rem. 1. For the negative μh , cf. note 1, 3, 2. $b \mu a b b s$ katapayeiv, is a proverb drawn probably from Hom. II. 4, 35, and denoting complete destruction.
  - § 15. er rais xúpais, in their places. roû defioû, sc. Etw.
  - § 17. artimapabéorres, running along opposite to (the Greeks).
- § 18. διαχάζονταs: cf. note 4, 1, 16. It evidently means separating, being drawn asunder, not as L. & S. define drawing back, recoiling.——
  el... πελτασταί, the targeteers who were along by the Arcadian division; the same as τους κατὰ μέσον § 15.
  - § 19. ήρξαντο, εc. οί πελτασταί.
- § 20. τὰ ἄλλας accus. synec. τὰ δὲ σμήνη κ.τ.λ. It has been commonly supposed that the honey of which the Greeks ate was made poisonous by being gathered from the flowers of the rhododendron. Koch (d. Zug d. Zehntausend s. 110. cited by Hert.) imagines that the injurious properties of the honey in this instance were owing to its not being suitably put up. κάτω . . . αὐτοῖς, it passed through them. πολύ, so. ἐδηδοκότες. ἀποθνήσκουσιν, dat. plur. particip. depends on ἐψκεσαν understood.
- § 21. τροπης, a defeat, gen. abs. —— aνεφρόνουν, they gradually recovered their reason.
- § 22. Τραπεζοῦ: familiarly known at the present day under the name Trebizond (called by the Turks Tarabusun), an important commercial city.

  —— οἰκουμένην, cf. note 1, 4, 1.—— ἐν τῷ... Πόντῳ, on the Euxine (Gr. § 289, 1); not, says Hert., that ἐν does not as usual signify in, within, but the name of the place with which it stands embraces much more, i. e. all which is adjacent.
  - § 23. δρμώμενοι: cf. note 1, 1, 9.
- § 24. συνδιεπράττοντο . . . ὁπέρ, and they joined in a negotiation in behalf of etc., i. e. the inhabitants of Trapezus assisted the neighboring

Colchians in ratifying a treaty with the Greeks. — \$A60v. Observe that it is predicated of something else than persons; cf. § 25.

§ 25. hp estarre: cf. 8, 2, 9. — anotissu: on the meaning of are-, cf. note 3, 2, 12. — hyembers, thank-offerings for safe conduct, seems to belong solely to 'Hember since he had the appelative hyember (6, 2, 15; 6, 5, 24 and 25). Hence Krüg. conjectures that σωτήρια has been accidentally omitted after σωτήρι. Cf. 3, 2, 9; 5, 1, 1. — ἐπιμεληθήναι and προστατίσει depend on ellerte. — āκων κωτακτανῶν, having unintentionally slain. The penalty for this offence in Attica was exile for one year, but according to the Spartan law, the penalty seems to have been heavier.

§ 26. τh separa. These were to be used as prizes at the games.—— ***Frev: cf. note on 0.5 2, 1, 6.—— 0.5 ···. 0.

§ 27. στάδιος, accus. of cognate signification, Gr. § 278, 2. According to the Eng. idiom, in the stadium. For a description of the stadium and also for the length of the δόλιχος (commonly given at about 20 stadia), cf. Dic. Antiqq. art. Stadium. —— ετεροι, sc. ηγονίζοντο. —— πάλην κ.τ.λ. Cf. Dic. Antiqq. art. Lucta. —— κατέβησαν, entered the contest, lit. went down, because the arena was lower than the position occupied by the spectators. —— ετε, because of, is here followed by the gen. abs.

§ 28. τὸν βωμόν. The point in the stadium from which the runners set out and to which they must return. —— έγειν. Krüg. understands τὸν ἐπτέα as the object of this word.

BOOK FIFTH.

From Trapezus to Cotyora,

CHAP. I.

While the Greeks are at Trapezus, Chirisophus is sent to obtain ships of the Spartan admiral Anaxibius that they may proceed by sea. While they are awaiting his return, Xenophon takes measures to obtain other ships, and also to improve the roads in case they shall be compelled to proceed by land. Dexippus is appointed to seize on coasting vessels, but deserts the army; and Polycrates is appointed to succeed him.

§ 1. uéxos èsi. Cf. note on ésre èsi 4, 5, 6. — Sdiarras... Norre, lit. a sea, the one in the Euxine, i. e. a sea which was a part of the Euxine. — àsébusas. Cf. note 8, 2, 12. — eléasro: 8, 2, 9.

- § 2. Θούριος: from Thurii, a city in Magna Graecia on the Tarentine Gulf. τοίννν, therefore, is often used at the beginning of a speech, having reference to some thought not expressed, here perhaps it may be rendered, to speak out, to express my opinion. (Hert.) ἀπείρηκα, used here in the secondary and intransitive sense, I am worn out. καὶ. . . καὶ. The repetition of the conjunction gives greater prominence to each particip. φυλακὰς φυλάττων. Cf. note 2, 6, 10. ἀκταθείς, . . . καθεύδων, stretched out, sleeping. These participles form an antithesis in the idea to those which follow ἀπείρηκα. ὅσπερ 'Οδυσσεύς. Hom. Odyss. 18, 78 et seq.
- § 4. ἐλθεῖν and ἡξω. Cf. note on ἐλθόντες 2, 1, 1. τριήρεις, warskips; πλοῖα, transports. — πλεῖν αὐτόν, that he should sail.
- § 5. ἐπὶ πλοῖα. Cf. note on ἐπί 2, 3, 8.—— ποιεῖν depends on καιρές, a suitable time to do.—— ἐν τῷ μονῷ, during our stay.
- § 6. Stov irrabueba einopla, a supply of the means with which we shall purchase. Cf. note on Stov 3, 1, 20.
- § 7. ἀλλά, cf. note 4, 6, 19. προτομαί, foraging parties in distinction from single persons engaged in foraging. ἄλλως, rackly, carelessly, temere. ἡμᾶς, i. e. τοὺς στρατηγούς.
- § 8. ἐπὶ λείαν γάρ: cf. note on δρᾶτε γάρ 3, 2, 29. ὅποι, εc. μέλλει ἐξιέναι. ἐγχειρῷ ποι, attempt any thing in any direction. In several
  instances ἐγχειρεῖν takes as here the construction of a verb of motion.
  Plat. Menex. 241, d. Thucyd. 8, 27. ἐφ' οὕς, understand τούτων,
  the antecedent of οὕς, of those against whom. Cf. note 3, 1, 21.
- § 9. κατά is here distributive; κατὰ μέρος, part by part, i. e. in turn, or by turns. —— ἐὰν . . . σκοπῶμεν, δύναυν ἄν. The protasis ἐἀν with the subjunctive is followed by the indic. pres. or future when the consequence is positive, but by the optat, with ἄν, when it is probable.
- § 10. Δν = τούτων ε: there would be no need of those things which etc.

   αὐτόθεν, from the place itself, from this very region. ἦν . . . ἔλθη, for if he come back, i. e. with transports. ὑπαρχόντων, sc. πλοίων.
- § 11. παραπλέοντα, sailing by, sailing along the coast. αlτησάμενοι, having borrowed. πλοῖα is sometimes used as a generic word, and thus may include the specific idea of triremes or war-ships (cf. 1, 3, 17); so also μακρά πλοῖα = τριήρειs. κατάγειν, to bring into port, Lat. deducere. τὰ πηδάλια παραλυόμενοι, taking off the rudders, so that the sailors might not escape if they should desire. κομιδής, means of transportation.
- § 12. errohoure . . . el, and consider, said he, whether it is not etc. Cf. note 8, 2, 22. ravidor furbloda, to agree upon passage-money.
- § 18. špa: cf. note 2, 4, 6. —— 6800's 680weile: cf. note 4, 8, 8.

- § 14. exceptoure colder, lit. he put nothing to vote, i. c. nothing pertaining to the going by land.
- § 15. § relates to πεντηκόντερον, over which they appointed etc. ——
  περίοικον. Cf. Dic. Antiqq. art. Perioeci. —— πολυπραγμονῶν τι, while engaged in some intrigue.
- § 16. λαμβάνοι is iterative. ἀγώγιμα, cargoes. —— ἐξαιροθμενοι. This is the common word used to denote the unlading of a vessel. —— εἰς παραγωγάν, for privateering along the coast.

CHAP. IL.

Being in want of provisions, the Greeks make an excursion into the country of the Drilae. They storm and take the principal fort belonging to these people.

- § 1. els Δρίλαs, into (the country of) the Drilae, a mountainous region farther from the coast than the country of the Colchians.—— δτε: cf. note 4, 2, 18.—— παλλοί belongs as an adjective to oi Κόλχοι, the Colchians many in number were collected together.
- § 2. δπόθεν, cf. δθεν 1, 3, 17.—— αὐτοῖς. The inhabitants of the region implied in the word δπόθεν.
  - § 8. εμπιπράντες (from εμπίπρημι), εc. οί Δρίλαι.
- § 4. δορυφόροι, persons who carried long sticks or poles (δοράτια 6, 4, 28.) for the purpose of driving away and securing the booty.—— εἰς δισχανο. The nominative would be the usual construction here; yet cf. 2, 5, 85; 6, 4, 28.
  - § 5. of 84, and they, i. e. the enemy. Cf. note 8, 4, 4.
- § 6. ἐφ' ἐνόs, in single file; ἐπί with the gen. is used to denote not only the depth (cf. note 1, 2, 15), but also as here the width.
- § 7. 8... λ éyei, and the person who went says (to Xen.). —— $\delta\tau$ i. Cf. note 1, 6, 7.
- § 8. δέσθει τὰ ὅπλα, to halt; cf. note 1, 5, 14. —— ωs... χωρίου, as if (i. e. in the hope that) the place might be taken.
- § 9. our elras, not to be possible. —— knobedery péros four is middle: had expressed the opinion.
- § 11. verifical, to form, to draw up; as in 4, 8, 10 and 14. In this sense the mid is more common. Cf. 4, 8, 12; 5, 4, 22; 6, 5, 5 and 25.

  —— is... drawneista, as he supposed he might contend most bravely. On the construction, cf. note on dar my didiff 1, 8, 14. —— of daxwood. Cf. 4, 1, 27; 4, 7, 9, et seq.
- § 12. διηγκυλωμένουs: cf. note 4, 3, 28. —— σημήνη: cf. note 8, 4, 4.
  —— is δεήσον, as if it would be necessary, in the expectation that it would be

- necessary. The particip. of an impers. verb in the accus. abs. Gr. § 312, 5.
  —— ἐπιβεβλῆσθαι: cf. note on ἐπιβεβλημένους 4, 3, 28.
  —— τούτων ἐπιμεληθῆναι, to see to these things, i. e. all the orders specified after παρήγγελλε.
- § 13. 34, accordingly; i. e. as a consequence of the crescent-form in which the forces were drawn up.
- § 14. ἐπεὶ δέ is repeated in consequence of the intervening parenthetical clauses καὶ ἀλλήλους... τάξις ἢν. —— ἄμα τε introduces the principal clause. —— σφενδύναι: cf. note 3, 3, 16.
- § 15. Πελληνεύs: from Pellene, whether from the city of this name in Achaia or in Laconia is uncertain. —— καὶ άλλος ἀναβεβήκει, and another àad gone up (alone, οὐκ ἐλκόμενος).
- § 17. και έχοντες: of. note on και έχων 3, 3, 2. τάχα δέ τις. The indefinite force of τ\s may be expressed thus, and now and then one perhaps (fied) etc.
- § 18. τον βουλόμενον: cf. note 1, 3, 9. νικώσι . . . εἰσωθούμενοι, those (Greeks) rushing within surpass those (Greeks) who were coming out, i. e. they compel them to return.
  - § 19. ἐξεκομίσαντο, sc. αὐτά.
- § 20. Ar is without a definite subject, σωτηρία ἀσφ- being predicate: for thus there was a secure way of escape (to them). —— οδτως (instead of οδτω) may stand before consonants when it is particularly emphatic (as here, being used antithetically with ἄλλως).
- § 21. διήρουν, they took away. This was done to make more room and thus facilitate their retreat.—— καταλιπόντες, cf. note 1, 8, 27. It takes for its object the antecedent of ols, i. e. τούτους understood.
- § 24. κράνη Παφλαγονικά: according to 5, 4, 18, σκότινα, according to Herod. 7, 72, πεπλεγμένα; hence it appears that they were woven or braided of leathern straps. —— ἐν δεξιῷ δτου δὴ ἐνάψαντος, on the right of some one or other who had set fire to it. On the use of δτου, cf. note 4, 7, 25.
  - § 25. τοῦτο . . . τύχης, this thing (presented) by good fortune.
- § 26. ελύπουν, occasioned solicitude. Cf. Cyrop. 3, 3, 50. —— λμφὶ... έχοιεν, might be busy about these things, i. e. in extinguishing the fires.
- § 29. καί before ανήρ introduces a fuller statement of what was just before only intimated.
- § 30. διορώντες = διαφαινόμενα δρώντες, seeing these things appearing at intervals. —— &s... οδσαν, as if there were an ambuscade; accus. abs. Gz. § 812, 6. —— Ikaróv, a sufficient distance. —— καί δε: cf. note 1, 8, 16.
- § 51. of allow Kphres, the others, namely the Cretans. Cf. note on obbb allo 1, 5, 5. —— allowerba, that they were overtaken. —— εβόα; cf. note 1, 8, 12.
  - § 32. en mode, backwards, i. e. with their faces towards the enemy.

CHAP. III.

Compelled by the want of provisions to leave Trapezus, the army resumes its march by land, after having placed the invalids and the campfollowers on board the transports which they could command. Having reached Cerasus, they divide the money arising from the sale of the captives, and distribute the tenth part among the generals to be consecrated to Apollo and Artemis. Xenophon describes in a charming manner the sanctuary which he afterwards consecrated to Artemis in the vicinity of his residence at Scillus.

- § 1. μέν corresponds to δέ before άλλοι. ἐπορεύοντο, εc. κατά γῆν.
- § 2. Kepagoùs. A place in the lower part of a valley, which is now called Kerasun-Dere; distinct from the city Kerasonda or Kiresûn situated farther westward, not mentioned by Xen. but known in ancient times, first under the name Kerasus, afterwards by the name Pharnacia. Both places receive their name from the abundance of cherries (called in Armenian Keras; in modern Persian and Turkish Kires) which grow wild in this region, and which were taken from this region to Italy by Lucullus.—

  Tetralos, on the third day. Cf. note on onoralos 2, 2, 17.
- § 3. ἐν τοῖς ὅπλοις, under arms. This expression, says Krüger, is added because without it, the implication would be that they were mustered and numbered without their arms, as often happened. —— ἀμφὶ... μυρίους, in round numbers about 10,000. Cf. note 1, 2, 9. —— εί τις, now and then one, so. ἀπάλετο.
- § 4. τδ... γενόμενον, the money raised from (the sale of) etc.—
  την δεκάτην, sc. μερίδα. The most common ellipses of the fem. gender
  are ημέρα, γη or χώρα, όδός, μοῖρα, χεῖρ, and μέρις.— τδ... δεοῖς,
  each one to preserve for the gods his part.— 'Aσυναῖος: from Asine, a city
  in Laconia.— ἔλαβε, sc. τδ μέρος.
- § 5. With τὸ τοῦ ᾿Απόλ., understand μέρος, as also § 6 with τὸ τῆς ᾿Αρτέμ.: having made (of) the part belonging to Apollo a votive offering, he consecrates it etc. τῶν ᾿Αθηναίων Ͽησαυρόν. Athens like the other Grecian cities had its own treasure-chamber at Delphi.
- § 6. δτε ἀπήει κ.τ.λ. See Introduction § 1. την . . . όδόν, accus. of cognate meaning with ἀπήει. Mεγάβυζος was not the individual, but the official name of the priests of Artemis at Ephesus. ἀναθεῖναι, sc. ἐπέστειλεν. ποιησάμενον: cf. note on λαβόντα 1, 2, 1.
- § 7. έφευγεν: cf. note on robs φεύγοντας 1, 1, 7. For an explanation of the allusion, see Introduc. § 1.—— ἐν Σκιλλοῦντι: see Introduc. § 1.—— ἐνου... Θεός, where the god in an oracle directed; δ Seός means Apollo, when an oracle is spoken of.

- \$ 8. διὰ μέσου τοῦ: cf. 1, 2, 7. —— ἐν... ἐν. The same preposition repeated. Cf. eἰs... eἰs 4, 4, 14. —— δῆραι, sc. eἰσίν.
- § 9. σκηνοῦσιν: cf. note on σκηνοῦντας 4, 5, 83. τῶν...λάχος, a share of the animals which were sacrificed from the sacred herd. λάχος, chiefly poetic, occurs also 6, 3, 2.
  - § 10. Φολόηs. A range of mountains between Elis and Arcadia.
- § 11. ξοτι δὲ κ.τ.λ., and the place is where they go etc., i. e. in our idiom, and the place is on the road from etc. ξνι = ξνεστι. - [κανὰ . . . τρέφειν, sufficient to support etc. - εὐωχεῖσθαι is here predicated of animals (τὰ ὑποζύγια).
- § 12. Soa; a brief expression for robrar or ratrar Soa, the supplied gen. depending on Sérspar: trees (of all fruits) which when ripe are eates raw. —— χρυσφ: perhaps means only gilded instead of golden, since according to Pliny the image of Diana at Ephesus was of ebony, according to Vitruvius of cedar. It may be however that the image in the older temple (which was burned by Herostratus) was destroyed with the temple, and that this older image was actually made of gold.
- § 13. καταθύειν and ἐπισκευάζειν instead of the imperat., an idiom very common in the older Ionic, but found in Xen. only in this passage.—
  τŷ δεῷ μελήσει is intended as a warning, it will concern the goddess, or the goddess will see to it.

CHAP. IV.

The march through the country of the Mossynoeci; a picture of their savage and disgusting manners.

- § 1. οίπερ και πρόσθεν: cf. 5, 3, 1.
- § 2. els αὐτούs, like els Δρίλας 5, 2, 1. —— &s διὰ φιλίας : cf. note 4, 1, 8. —— διήσοιεν : cf. 3, 2, 23 and 4, 1, 8.
- § 3. oi... ἐπέκεινα, those who dwell beyond; ἐκ τοῦ, cf. πρὸς τοῦ, 2, 2, 4. τοὺς ἄρχοντας, the chief men (of the Mossynoecians who dwelt farther along (οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα) than those who refused to let the Greeks pass through their country).
- § 5. διασωθήναι . . . 'Ελλάδα, to pass through in safety to Greece etc. Cf. ἐσώζοντο πρὸς τὸ στρατόπεδον, Cyrop. 5, 4, 16 Instead of πρός, εἰς would be more common. (Hert.)
- § 6. πώποτε stands often in affirmative sentences, especially in those which are hypothetical. (Krūg.) και τὸ λοιπὸν...τούτους, and that these men henceforth be your subjects, depends on έξεστιν ὑμῖν.
- § 8. δ άρχων: the principal man among the chiefs (§ 3, 4), who acted as speaker.

- § 9. vi... χρήσωσθει, for what you will want to make use of us; instead of ήμων, we should expect ήμων as dependent on χρήσθει, but by a species of anticipation the pronoun is put in the case required by δεήσεσθε.
- § 10. δτι. Cf. note 1, 6, 8. την τῶν... πολεμίων belongs to χώρεν as an adjective clause.
- § 11. επὶ τούτοις: cf. 3, 2, 4. πλοῖα μοτόξυλα, boats made of one piece of wood, i. e. canoes. ol δύο: the article is used because by giving the whole sum the part is consequently definite. According to our idiom the article would not be translated.
- § 12. εστησαν, they (i. e. the barbarians who remained) stood.—
  μάλιστα, at most = about, since in approximate designations of number the
  highest estimate is given.—— olor, as for example.—— βοῶν: cf. note
  4, 5, 14.—— ξύλου depends not on ὅπισθεν but upon σφαιροειδές and is
  gen. of the material:—and having at the hinder extremity the form of a ball,
  made of the wood itself.
- § 13. όπλρ γονάτων, above the knees, i. e. they did not reach down to the knees. λινοῦ στρωματοδέσμου limits χετωνίσκους, and πάχει is accus, by synec.; cf. εδρος and πλέθρων 1, 2, 23; lit. about of a linen bedsack in thickness, i. e. of about the thickness of a linen bed-sack. τιαρε-ειδή qualifies κράνη. σωγάρεις: cf. note 4, 4, 16.
- § 15. & weero: cf. note 1, 4, 1. àel, at any time, a common meaning of àel when placed between the article and particip. or adject. The account of this word in L. & S. is defective. πάντων depends on εγκρατείs.
- § 16. προσιόντων, εc. αὐτῶν. Cf. προϊόντων 1, 2, 17. τέως μέν: cf. note 4, 2, 12.
  - § 17. νόμφ τινί, in a certain tune.
- § 20. τῷ ὅντι, in reality. καὶ ἡμᾶς, εc. πολεμίους εἶται. ἔπερ, εc. ἔπραξαν. δίκην δεδώκασιν: cf. note on διδοίη δίκην 2, 6, 21. αδθις, ασαία, in future.
- § 21. obx spolors... vv te kal bite, lit. they will not fight with similar men both now and when etc., i. e. in our idiom, they will not fight with the same men now as when etc.
  - § 22. κατά ταὐτά, after the same manner as the Greeks, i. e. in column.
- § 28. ħσαν... of, for some of the enemy. Gr. § 381, Rem. 4. τοῦς λίθοις, with the stones, i. e. with such as they had, or with such as they could pick up. ἀνέστελλον, attempted to drive back. Cf. note on ἐβιά-ζετο 1, 3, 1. πρῶτον μέν: the antithesis would be ἔπειτα δὲ ἄνω πρὸς τὴν μητρόπολιν, instead of which another construction § 25 is substituted, owing to the intervening clause.
- § 25. τοῖς παλτοῖς. The article is used because παλτά have already been mentioned § 12, as weapons used by the Mossynoeci. —— άλλα

- δόρατα, having other (weapons) also (namely) spears etc. Cf. note on allo δένδρον 1, 5, 5.—— ἐκ χειρός, by casting (these weapons) from the hand; cf. ἐκ χειρός βάλλοντες 3, 3, 15.
- § 26. καὶ ἐντεῦθεν, from this place also, as from the place mentioned § 24. καὶ φυλάττουσιν, and (whom) they guard. Mossyni reges suffragio deligunt vinculisque et artissima custodia tenent. Pompon. Mela 1, 19. (cited by Hert.) ἐν τῷ πρότερον αἰρεθέντι χωρίφ: the place mentioned § 15, as being in front of the metropolis. μοσσύνοις, a heteroclitic form of μόσσυν.
- § 27. rerημένων, from νέω, I pile up, or hoard up. —— πατρίους; Hert. understands this in the sense of πατρώους, handed down from their fathers, and supposes that something like ship-bread is described: Krüg. more naturally takes the word in its ordinary sense, such as they were accustomed to hoard up from the times of their forefathers. —— al πλεῖσται, the chief part; assimilated to the same form with ζειαί; though we should expect δ πλεῖστος as the form suggested by σῖτον. In like manner in § 29 τούτφ instead of τούτοις, sc. καρύοις.
- § 28. καρύα τὰ πλατέα, chestrute, which grow in that region in great abundance. They were probably little known to the Greeks of that time.
- § 29. τούτφ, cf. note § 27. πλείστφ belongs to τούτφ as predicate. These they made use of even in the greatest abundance as food etc. olvos: still made in the valleys of this region from the grapes which grow wild.
- § 30. προσεχώρουν, surrendered. —— ai δέ, without a preceding ai μέν, limits the too general statement which precedes: some more, some less.
- § 31. $dva\beta o \omega v \tau \omega v \dots \xi v v \eta \kappa o v o v$, and they mutually heard one another in shouting etc. —— $\epsilon is \ \tau \eta v \dots \epsilon \kappa \ \tau \eta s \dots$: the common order would be $\epsilon \kappa \ \tau \eta s \dots \epsilon is \ \tau \eta v \dots$: yet cf. 6, 4, 2.
- § 82. τῶν εὐδαιμόνων, like beatorum, = τῶν πλουσίων. οὐ πολλοῦ δέοντας . . . εἶναι, lit. wanting not much to be, = almost. ἐστιγμένους ἀνθέμια, tattooed with figures of flowers. The expression in the act. is στίζειν τινὰ ἀνθέμια.
- § 33. αls by attraction instead of ls. —— $\sigma \phi l \sigma \iota$: the reflexive is used because the Mossynoeci are thought of as the logical subject.
- § 84. Ελεγον: see Introd. § 6. τούτους βαρβαρωτάτους διελθεῖν, lit. that they passed through these the most barbarous, i. e. that these were the most barbarous people through whom they passed etc. τολμῷεν, ε. ποιεῖν. δμοια . . . δντες, they did such things as (they would do) in the presence of others; these things he immediately enumerates. ἐφ ' ἐαντῶν, by themselves, i. e. when alone; a conjecture of Krüg. instead of ἐφ ' ἐαντοῖς, at themselves; cf. 2, 4, 10. τύχοιεν, εο. δντες.

CHAP. V.

- Passing through the country of the Chalybes they reach Cotyora. Here they remain forty-five days, subsisting meanwhile by plundering the territory of the Paphlagonians and also of Cotyora. The Sinopians complain of this, but are silenced by a decisive reply from Xenophon.
  - § 1. Xdhusas: not the same as those mentioned above 4, 7, 15.
- § 2. καl... δνηθήναι τι, and that the army be benefited somewhat; instead of the pass. δνηθήναι, we should expect here the act. δνήσαι; for a similar change of construction, cf. 7, 3, 3. —— ξκε, predicated of things, cf. 4, 8, 24.
- § 8. καταθυσάντων, εc. αὐτῶν. γνωμην: the singular number, though predicated of several persons: a common idiom in Greek as also in English. —— Κοτύωρα: now called Ordu. —— ἀποίκους: in apposition with the collective noun πόλων. —— ὕντας δέ: without a preceding μέν; cf. note on ἐμὸς δέ 1, 7, 9.
- § 4. ἐπέζευσεν, from πεζεύω. πλήθος... τῆς ὁδοῦ: Herod. 4, 123, uses πλήθος in the same way; but in 1, 72, and 2, 11, he uses μήκος natead of πλήθος. Cf. note on ἀριθμὸς τῆς ὁδοῦ 2, 2, 6. ἀν Βαβυλῶνι may be rendered in the neighborhood of Babylon. Cf. note on ἀν ... Πόντφ 4, 8, 22. ἄχρι εἰς: cf. note 4, 5, 6.
- § 7. φοβούμενοι, though it agrees grammatically with πρέσβεις, in idea it is predicated of all the Sinopians. —— φόρον ἔφερον: cf. φυλακὰς φυλάξειν 2, 6, 10. —— δεινὸς . . . λέγειν, reputed to be an eloquent man.
- § 8. τ \cdot \cdo
- . § 11. ένίους is in apposition with υμάς, the part in apposition with the whole: cf. note on ανθρώπους 2, 5, 5.—— ου πείθοντας after βία is pleonastic.
- § 12. ταῦτα... ἀξιοῦμεν, wherefore we do not consider these things proper. —— Κορύλαν: ruler of the Paphlagonians, cf. 6, 1, 2. —— ἄλλον δητινα: cf. note on ἄλλα ὅπόσα 1, 10, 3.
- § 13. 'Hueîs dé: cf. note on dé 4, 6, 10. —— lyeur nal pépeur: cf. note 2, 6, 5.
- § 14. ἐν Τραπεζοῦντι μέν. The correlative clause is Κοτυωρίτας δέ § 19.

   ἀνθ' ὧν = ἀντὶ τούτων ἄ, since τιμῶν may take an accus. both of a person and of a thing; cf. 1, 3, 3. ἀντί is expressed both in composition with the verb and also before the case. τούτων refers to the collective τὶs: cf. αὐτούς 1, 4, 8. ἡχοῦντο, iterative optative.

- § 15. had is the object of bruxer, business is predicate; what sort of men they found us (to be).
- § 16. As $\tau\epsilon$ ... As $\tau\epsilon$: supply mentally the clause exchange. Examples.
- § 17. nal µdra: cf. note 1, 5, 8. —— πολεμίους έκτησάμεθα, we acquired as enemies, i. e. we made (them) our enemies.
- § 18. Mdkpowas: cf. 4, 8, 8. —— Tŵr êkelror, of those things belonging to them; cf. Toû êkelror δούλου 2, 5, 88.
- § 19. Korvepiras & E. But in respect to the inhabitants of Cotyora. We should naturally expect here the nominative as subject of elois. The accus, may be explained as an instance of inverted attraction to the case of the relative obs; or with Krüg, as an anacoluthon, the sentence commencing as though et ri appropriate were to follow.
- § 20. δ... λέγεις, but as to what you say etc. We should expect εδ τοθι δτι ἡμεῖς, instead of ἡμεῖς alone; cf. 6, 1, 29. —— ἢ... χωρίον, where the place itself (from the nature of its situation) gave us admission.
  —— δέ after σκηνοῦσι, used like ἀλλά 3, 2, 13. —— ἐπί: cf. note 1, 1, 4. —— κομίσασθαι, to carry ourselves, i. e. to go. Cf. 3, 2, 26.
- § 21. of Ehroi is in apposition with the subject of σκηνοῦμεν, but we the others etc. Cf. of στρατηγοί 2, 5, 25. —— ὑπαίθριοι: cf. note on σκοταῖοι 2, 2, 17.
- § 22. ἡμεῖς δέ. Through the word δέ, the following part of the sentence exhibits an anacoluthon with respect to the beginning; as though it had commenced σὸ μὲν ἡπείλησας. —— ποιούμεθα: the fut. would be the common construction. —— τὸν Παφλαγόνα τὸν ἄρχοντα τῶν Παφλαγόνων.
- § 24. τοῖs εἰρημένοιs, at those things which had been spoken, i. e. by their own orator Hecatonymus. —— ξενίοιs, connect with δεξόμεθα, we will receive you with gifts of hospitality. —— τοὺς ἐνθάδε, i. e. the Cotyorians.
- § 25. The after féria is a correlative of nal before upós. —— enithem = pirind.

CHAP. VI.

- The Sinopians advise the Greeks to proceed by sea, and they agree to follow the advice on condition that the Sinopians furnish a sufficient number of ships for the purpose. The design of Xenophon to found a new city in Pontus is frustrated by the treachery of the soothsayer Silanus.
- § 1. χρήσιμοι... ήγούμετοι: the Sinopians seemed etc. It is more easily translated impersonally, it seemed that the Sinopians by acting as guides would be useful; ar belongs to elval.—— είτε κατά δάλατταν, ες. δέοι πορεύεσθαι.

- § 2. και helow... ευμβουλεύευ, and they demanded of (the Sinopicus) as Grocks, that they should above all things receive (them) favorably in this way, in being friendly to Greeks and in giving the best advice; "Ελλησι depends on execut, but is placed next to "Ελλησι στας, on account of the paronomasis. Cf. note 1, 9, 2; τούτφ i. e. τφ είναι κ.τ.λ. See Gr. § 304, 2.
- § 8. Up. . . elva, it being permitted to be friends to the barbarians. Cf. note 2, 5, 22.
- § 4. wells... γένοιτο: a wish, would that etc. αθτη is subject; and as usual is assimilated in form to the following predicate: λεγομένη είναι, said to be, a common method of citing a proverb. Gr. § 264, Rem. 1. The proverb alluded to was lepdy ή συμβουλή, advice is a sacred thing. We may render the clause somewhat freely, for this (fact), advice is a sacred thing according to the proverb, (this) seems now to be fulfilled, (lit. seems to be present with me.) γάρ after νῦν has reference also to the sentence εἰ μὲν...τὰναντία; so also in § 6 the second γάρ refers to the same sentence as the first γάρ.
- § 5. τὰ πλοῖα, the boats; the article here does not imply that they have been mentioned, but means simply the requisite boats.—— ην.,. στέλλησθε, but if you set out etc.
- § 6. λεκτέα & γυγνώσκω, I must tell you what I judge (to be best). For the construction of λεκτέα, see Gr. § 284, 3, (12).
- § 7. οὐ γὰρ ἔστιν, 80. τὴν εἰσβολὴν ποιεῖσθαι. —— ἄλλη ἡ ȝ, any where else than where. —— τῆς όδοῦ depends on ἐκατέρα. —— ἄ depends on κατέχοντες. —— καὶ πάνυ, even very.
- § 8. ral run, and now; doubtless on the occasion of the battle of Cunaxa. —— µeifor operai, is too proud, i. c. to obey the summons of the king.
- § 9. κλόψα: cf. note 4, 6, 11. —— ên' τοὺς ποταμούς, to the rivers; the article is used because they are to be mentioned immediately, so that we may render ên' τοὺς, to the following. —— πλέθρων limits Θερμάδοντα: cf. note 1, 2, 28. —— άλλως τε και πολ-, especially when at the same time enemies etc. Cf. 7, 7, 40. —— άβατος, not fordable (Krüg.).
  - § 10. où: not only.
- § 11. Κορόλα: objective genitive limiting φιλίας. This Doric form of the gen. was used also by Attic writers in certain appellatives and in foreign proper names, especially Doric and Aeolic proper names. Gr. § 44, Rem. 2.—— δ' οδν: cf. note 1, 2, 12.
- § 12. οῦτω δὲ ἔχει, but the case is thus = but on this condition.——

  ἡμεῖς δέ: cf. L. & S. under δέ, 4. In such a connection we cannot well translate δέ.
  - § 13. yépa: loco. Cf. 5, 7, 28.

- great a force could not be collected with small means, i. e. in case any one should wish to found a colony in that region. —— adrif is repeated for the make of perspicuity, because Espophism is so far removed. Cf. adrifs 2, 4, 7.
- § 16. αὐτῶν, of themselves, i. e. Xen. and his men. —— Σιλανόν: cf. 1, 7, 18.
  - § 17. ἐαντῷ: cf. note on ἐαντόν 1, 8, 29.
- § 18. τὰς δέκα ἡμέρας: the article is used because the δέκα ἡμ- are mentioned 1, 7, 18. —— ἡλήθευσε: cf. note on ἀληθεῦσαι 4, 4, 15. —— Κύρφ, for Cyrus, limits Δυόμενος.
- § 19. $\delta \tau_i$ is repeated on account of the intervening clause. Cf. 7, 4, 5; and $\mu \dot{\eta}$ in 3, 2, 25.
- § 20. ξχειν depends on aπόρουs, being at a loss etc. & σ σίκαδε, as if towards home, with the intention of going home. τῆς . . . οἰκουμένης, partitive gen. dependent on ἐκλεξάμενοι. κατασχεῖν, ἀπιέναι, and μένειν depend on βούλεσθε; but the first is to be connected in idea with βούλησθε, the second with τὸν μὰν ἐθέλοντα, the third with τὸν δὲ ἐθέλοντα. δέ αῖτα πλοῖα is used in the same way as δέ αῖτο ἡμεῖς in § 12.
- § 22. Expures: cf. note 2, 1, 16. —— προσέχειν μονή, to direct attention towards staying, i. e. towards settling in this region.
- § 23. Κυζικηνόν, sc. στατῆρα; was equal in value to the Daric, cf. 1, 9. The name is from the island Cyzicus where this stater was coined. Dic. Antiqq. art. Stater. —— εκοντες, sc. of πολίται implied in ή πόλις. Cf. ἀποίκους 5, 5, 3.
- § 24. ένθεν, to a place where. Cf. note on δθεν 1, 8, 17. καὶ τῆς... πάσης, and all the government of Pharnabazus, i. e. the satrapy called Dascylitis, to which, besides the countries mentioned, Bithynia also belonged. ξυνεστρατεῦσθαι κ.τ.λ. This took place in 411 B. C. Cf. Thucyd. 8, 61 and 80.
- § 25. τῷ βουλομένω is connected like αὐτοῖς with ἔσεσθαι just as though ἔστε had not been expressed. It must be rendered as though it were τὸν βουλόμενον.
- § 26. The μ ustopopole, the (requisite) pay. Cf. The before $\delta(\kappa\eta\nu 1, 3, 20.$ —— $\delta \sigma \tau \epsilon$: cf. note 2, 6, 6.
- § 27. els often stands with verbs of speaking, because (says Hert.) the speaker is conceived of as entering into the midst of the hearers; cf. 28, 37.——τὸ κοινόν, the common authority having charge of the general interests; cf. 5, 7, 17.
  - § 28. kal yûy: cf. note on kal tôte 4, 8, 11.
- § 29. το μέν μέγιστον, the most important thing, chiefly; cf. 1, 3, 10.

   Επειρον, sc. τῶν ἰερῶν. ἐμοί depends on ἐπιβουλή. Verbal nouns not unfrequently take the construction of the verbs from which they are derived. ἐπεβούλευε, used here with the infin.: planned, plotted.

- § 80. &φ* oδ... Sore, lit. whence it might take place so that, or in an Eng. idiom, how it might be brought about that etc. Sore is not unfrequently used in this manner after γίγνεσθαι. τὸν μέν, and τὸν δέ are in partitive apposition with ὁμᾶς. Cf. note 4, 6, 25. τὸν δὲ μὰ βουλόμενεν, but the one not wishing (to sail away at once, might sail) after he had acquired etc.
- § 31. καl... ἄνδρας, and see persons promising etc. The allusion is to Timasion and Thorax. σωζωμένους ἔνθα, arriving safely at the place where etc. —— βουλόμεθα: cf. note 5, 7, 6. —— μωθθυ τῆς σωτηρίας, pay for arriving in safety. Cf. μωθθυ τῆς ἀσφαλείας, 7, 6, 30.
- § 82. As belongs to eleas and exess, cf. 5, 6, 1. —— es yap ... interess; for the same sentiment, cf. 3, 2, 28. —— discressferes and yero-uses: cf. note 1, 10, 6. —— xalportes, see L. & S. VII, 2.
  - § 33. dodre the xeipa: cf. note 3, 2, 9.
  - § 84. The Siene: cf. note 1, 8, 20.
- § 85. τὰ χρήματα . . . ἐψευσμένοι ἢσαν, deceived in respect to the money, did not keep their word in respect etc. —— τῆς μαθοφορᾶς limits τὰ χρήματα. The position of the gen. is no more strange than that of τῶν Καρδούχων (the second) 4, 8, 1.
- § 36. dremenolourro: cf. 3, 1, 5. —— \$\hat{a}\sigma\text{v}: the well-known river of this name in Colchis; cf. note 4, 6, 4.
- § 87. els τήν: cf. note § 27 above. γνώμην: cf. note 1, 6, 9. οὐκ ἐκκλησιάζειν: several manuscripts and editions have μἡ ἐκ. Kühner says, utrumque aptum; μἡ, ne concionem convocarent; οὐκ, se nolle convocare concionem. Cf. Thucyd. 1, 89. ὑμᾶς ἀξιοῦντες οὸ ξυμμαχεῖν.

CHAP. VII.

- Much excitement prevails in the army occasioned by the report that Xenophon is about to conduct them back to the Phasis. Xenophon calls the army together and eloquently defends himself; he then takes occasion to describe the conduct of a part of the army who had abused ambassadors sent from Cerasus. A resolution is passed that the affair be investigated.
- § 1. πάλιν els Φάσιν, back to Phasis. It seems that Neon confounded the Phasis in Colchis to which the other generals proposed to sail with the Phasis which they had passed in Armenia. Cf. 4, 6, 4.
- § 2. ξύλλογοι, gatherings of the soldiers; κύκλοι, groups collected around one person who acted as speaker. Cf. Lat. circuli. —— καὶ μάλα φοβεροὶ λσαν, μή, and they were causing much fear, lest; in other words, and it was greatly to be feared, that etc. —— τούς: the article is used as

if the events here alluded to, though not related till afterwards, were already known to the reader.

- § 3. δγοράν is here used in the sense of ἐκκλησίαν, a use not common in the Attic writers.
  - § 4. Gri, that, saying that.
  - § 5. αὐτοῖς χρῆσθε, treat them, use them.
- § 6. τούμπαλιν πρὸς εω: repeat from the preceding clause δεί πορεύεσθαι. ès ἥλιος... ἐντεῦθεν: that the sun rises at that point and sets
  yonder, while (in fact) it sets there and rises from thence. The meaning of
  this sentence would be rendered perfectly clear by the gestures of the
  speaker.
- § 7. Bepéas and réros: without the article, as the names of winds are often used; cf. 4, 5, 3. See also note on \$\text{huos} 1, 10, 15. \(\frac{1}{2} \) \(
  - § 8. ἀλλὰ γάρ: but (some one may say, I may deceive you) for.
- § 9. ποιῶ, I make this supposition, I will suppose. —— καὶ δή, and grant that. —— πῶς . . . βουλευόμετος, how therefore could a single man suffer a worse punishment than by forming such plans etc.
- § 10. δγρηγορέναι (from δγείρω)... δπιμελόμενον, to watch, (while) carring for etc., i. e. to watch carefully etc. παρίημι, εc. άρχειν, I give it up to him. The asyndeton adds greatly to the vivacity of the description. μόνον, adv. only.
- § 11. ἀλλὰ γὰρ: cf. note 8, 2, 26. ἄλλον is the object of εξαπατῆσαι, with which supply &ν from the preceding clause; or that I might deceive any other person etc.
- § 12. Grav... This Expre, when you have enough of, are satisfied in respect to otc. —— el Execus kal Euras: cf. note on xepslaus 4, 1, 8. —— olov brodelkruus, such as it appears in the beginning (bro-). —— kal phankal nodesleus, in apposition with arbohams.
- § 18. δν = τούτων α. δοκοῦσι . . . τινές, and some of you also seem to me; or thus, and I think that some of you also; ἐλθόντες . . . ἀπελθεῖν, having gone . . . returned back again.
- § 14. τοῦτο καταμαθών δτι, by anticipation instead of καταμαθών δτι τοῦτο: cf. note 1, 1, 5. —— αὐτούς, i. e. τοὺς ἐν τῷ χωρίψ: cf. ἀποίκους 5, 5, 8.
- § 15. $\ell\lambda\theta$ e $\hat{u}r$: cf. note 2, 1, 1. $\pi\alpha\rho\alpha\pi\lambda\delta\rho\nu\tau$ es: in 5, 1, 16, $\pi\alpha\rho\alpha\gamma\alpha\gamma\delta$ is used. It will be recollected that a part of the army (cf. 5, 3, 1,) was conveyed in boats along the coast. et $\tau\iota$: cf. note 1, 5, 1.
- § 16. αθτόν . . . γενομένη, day unexpectedly breake upon him ; cf. 8, 4, 49. —— of δέ τινες: cf. note 2, 8, 15.

- § 17. δούρο εξωρμώμαν, we set out (to come) kither. —— των πλεόντων:
  cl. 5, 4, 1. —— τὸ κουνὸν τὸ ἡμέτερον, our common authorities, the officers
  of our army; cl. 5, 6, 27.
- § 18. evel... *Leasur, but when they declared, said they (the Cersuntii); the accusative with the infin. or as here the nominat. (speis) with the infin. may stand even after conjunctions (as evel) just as after relative promouns (e. g. 2, 2, 1.); speis, the subject of the infin. héyeur, stands instead of spais because the infin. and the governing verb épassur have the same subject. (Hert.) Still the construction of spais héyeur is very unusual and there is some reason to doubt the correctness of the text. ——had neared, by public authority. ——neareder, in the same construction with héfeu to which it is connected by sai. ——reds... Sequérous, the persons eating this, i. e. the friends of the deceased. This clause is in apposition with abrees and is the subject of Schreur, that they themselves should take and bury the dead.
- § 19. rivés: cf. note 3, 3, 4. rods βαρβάρους δποι, instead of δποι el βάρβαροι: cf. note § 14 above. τοῖς λίθοις: cf. note 5, 4, 23. παρακελεύοντο, εc. βάλλειν.
  - § 21. των δπλων: cf. note on τὰ δπλα 2, 2, 20.
- § 22. is it: so. inverseler, as they would (naturally) withdraw after having even witnessed etc.
- § 26. robrew of Someire: what do you think of these persons? Hertlein supposes here an ellipsis of some infin. as $\delta \rho \hat{a} \sigma a \iota$. $\rightarrow \delta \delta (now)$ has the force of a pluperf. So also $\delta \delta u v \hat{s} = 0$ is perf. in meaning. Cf. note on $\nu u \hat{s} \hat{s} = 0$, 1, 1.
- § 27. ἀνελέσθαι depends on κόριοι, without τοῦ before the infin. Cf. note on ἀνίστασθαι 4, 4, 11.—— οἱ βουλόμενοι: the sing. would be more common.—— τῶν ἰόντων limits λόγων.
- § 28. ἐν οὐδενὶ χώρφ, in no position, i. e. will be without power.——
  δμών limits δν.
- § 29. και διαπεπράχασιν, have also accomplished; i.e. consider not merely their guilt but also the unhappy condition into which they have brought us. —— On the position of οδτοι, of. note 4, 2, 6.
- § 80. ἀσφαλès elvai, so. ἀφικνεῖσθαι suggested by ἀφικνῆσθε. ———
  κθρυξ, as herald, in apposition with τίs.
- § 31. àaad: cf. note 4, 6, 19. hueîs, i. e. oi στρατηγοί. ——
  δεξάτω θμίν, lit. let it seem good to you, i. e. ratify it by a formal vote. ——
  ès, on the ground that, in the expectation that; cf. 5, 2, 12.
  - § 38. ob, where; the reference is to Greece. —— warray limits drafter.
- \$ 34. Solvae having rols... tokarras for its subject depends on Exerger. Cf. note on Exerge 1, 8, 8. —— rol lourol, henceforth; cf. 6, 4, 11. —— abrobs refers to ris: cf. note on abrobs 1, 4, 8. —— èni: cf. note 1, 6, 10. —— ék ol, since.

CHAP. VIII.

- Investigation is also made into the past conduct of the generals. Several of them are fined for delinquencies. On the preferment of some charges against Xenophon, he defends himself with his accustomed ability.
- § 1. δίκην ὁποσχεῖν, should submit themselves to a trial. διδόντων: so. αὐτῶν δίκην. δοῦναι δίκην = ὁποσχεῖν δίκην. τῆς φυλακῆς as gen. of cause depends on δφλε (from ὀφλισκάνω); Gr. § 274, 2. Observe that φυλακή here denotes negligent guarding. Cf. the use of δύνεμων 1, 6, 7. τὸ μείωμα is also dependent on δφλε as accus of cognate meaning; Gr. § 278, 1 and 2. μνᾶς is in apposition with μείωμα: was fined, for negligently guarding the cargoes of the ships, twenty minae, the (amount of) the loss on the cargoes. τῶν . . . χρημάτων limits both φυλακῆς and τὸ μείωμα. For the allusion, of. 5, 1, 16. Σοφαίνετος δέ, sc. δφλε. δρχων αἰρεδείς: cf. 5, 8, 1.
- § 2. λέξαντα, sc. παίεσθαι. —— καί after ποθ imparts emphasis to the interrogative. Cf. καί after 5, τι 1, 8, 16, after δαηνίκα 3, 5, 18. —— ἀπωλλόμεθα, were perishing; cf. 4, 5.
- § 3. elou: by assimilation instead of τοιούτου elou. παράν: cf. note on εξόν 2, 5, 22. πολλῶν gen. abs. with ἐπαγορευόντων. Ενων ἐβριστότεροs: a proverbial form of expression, worse tempered than asses, which by reason of their bad temper do not, (as) men say, become weary.
- § 4. èx τίνες = διὰ τί § 12. After each of the following questions we must imagine a pause sufficiently long for an answer, which is supposed to be negative, and hence the force of ἀλλά. —— For the difference between freev and ἀπήτουν, cf. note 1, 2, 11. —— After μαχόμενες, supply mentally ξπαιόν σε. —— ἐπαρφίνησα, from παροινέω, commonly takes a double augment.
  - § 6. τον κάμνοντα: cf. note on τούς 5, 7, 2.
- § 7. διέδωκα, sc. τὰ σκεύη. ἀπό in composition with ἀγαγεῖν and the other verbs of this sentence, is to be understood as in ἀπήτουν § 4. πρὸς ἐμὲ ἀπαγαγεῖν, to return them (i. e. τὰ σκεύη) to me.
- § 8. reservor, 51, only so far as this, that etc. Cf. note 1, 8, 14. --- is eyd olum: cf. note 2, 1, 12.
- § 10. όπόσα γε βούλεται: an expression of indifference; as much as he pleases may be live, it does not concern me.—— ἀληθή λόγεις, stands independent of the grammatical construction, as often oluci: cf. note 2, 1, 16.—— Εδοξας κ.τ.λ., for you seemed to me to resemble a person who know etc.
  - § 11. Kal ydp, and since; cf. note on ydp 8, 2, 29.

- § 12. dhlyas, too little, so. whyyds.
- § 18. Sees House, as many as it suited, as many as were pleased; a surcass.—— livrer, so. huir: cf. noto 1, 4, 12.
- § 14. προϊέμενον αυτόν: mid. voice with a reflexive pronoun as object, cf. note 1, 8, 29. τῷ . . . χειμῶνι: the article is used because it was something well known, in vivid remembrance. κατέμαθον ἀναστάς, was aware that I rose up etc.; μόλις qualifies both ἀναστάς and ἐκτείνας. For the construction, see Gr. § 310, 4. (a.)
- \$ 15. Subre Boun, is iterative; cf. Bobdoro 1, 2, 7. —— Suoupydo tû dwo-, conducive to the etc.
- § 18. γονείς, and διδάσκαλοι, so. ὁπέχουσι. καὶ γάρ, and (it often happens that for the good of others we give them pain) for etc.
- § 19. rθν η τότε: cf. note 3, 2, 30. —— εὐδία: used figuratively for safety, as the antithetical χειμών means danger.
- § 20. δάλαττα μεγάλη ἐπιφέρηται; L. & S. render under ἐπιφέρω, a great sea dashes against (the ship); Kühner considers μεγάλη as predicate, the sea is borne high; cf. Gr. § 264, 8. With this use of μεγάλη, cf. Lat. magnum.
- § 21. naredunare = toundance nar' abrûr, decided against them.

  **Exerces: on the asyndeton, cf. note on toofer 3, 1, 11.
- § 22. abrûr, i. e. rûr àrakroûrrer, since rêr àrakroûrra is collective.

  —— elµau has no influence on the grammatical structure of the sentence;
  cf. note § 10.
- § 23. γοῦν: cf. note 8, 2, 17. διεμάχετο μὴ φέρειν, lit. fought (it) through not to carry, i. e. persisted in not carrying. ἀποδέδυκεν, is here transitive, though in the perf. and 2d aor. act. it is regularly intrans. Gr. § 158, 2.
- § 24. τάνωνία ἡ ... ποιοῦσι: we cannot say, the contrary than they do, and must adopt an entirely different form of expression, the reverse of what they do etc. —— διδέασι, from the poetic δίδημι = δέω. —— τὴν νόκτα δήσετε, you will bind him during the night; most likely because he committed his depredations, such as those mentioned § 23, by night.
- § 25. ἀλλὰ γάρ: cf. note 3, 2, 26. —— el δέ τφ... ἐπεκούρησα, but if I protected any one against a storm; χειμώνα is constructed with ἐπεκούρησα as with ἀμύνευ or ἀλέξευ with which it is here synonymous. —— ἀπήρυξα: cf. note on ἐρύκευ 3, 1, 25.
- § 26. περιεγένετο . . . έχειν, lit. it resulted so as to be well, i. e. the result was in all respects favorable.

BOOK SIXTH.

From Cotyora to Chrysopolis.

CHAP. I.

- The Greeks entertain with a banquet embassadors from Paphlagonia and conclude a peace with their nation. On the next day, they set sail from Cotyora, and after a prosperous voyage reach Sinope. While here they conclude to give the sole command to a single general and offer the position to Xenophon. He prudently declines, and Chirisophus, who had now returned to the army, is appointed.
- § 1. ἐκλώπενον: caught by lying in wait; an unusual word. εδ μάλα, very expertly. πολεμικώτατα έχειν: cf. εὐνοϊκῶς έχ. 1, 1, 5; κακῶς έχ. 1, 5, 16; ἀθύμως έχ. 3, 1, 3; πολεμικώτατα is the superlative of πολεμικῶς. ἐκ τούτων: cf. note 1, 3, 11.
- § 2. ετοιμος like εδοξε § 14, properly applies only to άδικεῦν; to άδικεῦσθαι only by a zeugma, which is the less striking inasmuch as μήτε άδικεῦν μήτε άδικεῦσθαι expresses only the idea εἰρήνην ἄγειν; whence also the position of τοὺς Ἑλληνας (which would otherwise stand after άδικεῦν) is to be explained.
- § 8. ἐπὶ ξενίς, lit. to hospitality, i. e. they received them as guests.

  ανδρῶν here refers to the Greeks.

  δικαιοτάτους, sc. παρακαλεῖσθαι.

  We have here the personal construction. Cf. note 2, 5, 41.
- § 5. σπονδαί: libations and a paean followed regularly after the meal was finished; cf. Conviv. 2, 1. ύψηλά = δλματα ύψηλά. —— τέλος: adv., cf. 1, 10, 13. —— ώς . . . έδόκει: ώς = δστε, so that. —— πεπληγέναι is somewhat doubtful, since this perf. seems not to have been used in a pass. sense till after the time of Xen., and to translate it as act. seems a little awkward. Butt. conjectures πεπληχθαι; Κύh. πληγήναι; as distinguished in meaning from παίω, it denotes here a fatal stroke.
- § 6. τον Συτάλκην: a song in honor of Sitalces a Thracian king; perhaps the one mentioned by Thucyd. 2, 29.—— ήν πεπονθώς: cf. note 2, 2, 18.
- § 7. μετὰ τοῦτο without δέ corresponds to πρῶτον μέν § 5; cf. § 9. See also note on πρῶτον μέν 8, 1, 18. —— Alνιᾶνες: cf. note 1, 2, 6. —— Μάγνητες: a people of Thessaly. —— τὴν καρπαίαν καλουμένην, the Carpaea as it is called.

- § 8. σπείρει καὶ ζενγηλατεί: this of course was merely represented in pantomime. —— πυκκά: adverbial, frequently. —— ληστής δέ: for vivacity of expression instead of δ δὲ ὡς ληστής. —— πρό expresses here the two ideas of δείστε and for (Krug.) —— τὸν ἄνδρα belongs as object both to δήσας and ἐπάγει. —— δ ζενγηλάτης, εc. νικῷ which is implied in δήσας ἐπάγει.
- § 9. 860: gen. abs. with arrivarrouerwr: μιμούμενος stands without an object: acting in pantomime as if two persons were drawn up (and fighting) against (him). —— εξεκυβίστα (from εκκυβιστάω), he turned a somerset; εκ in comp. seems to denote here the act of throwing himself out of the circle in which he had whirled.
- § 10. δκλαζε (from ὀκλάζω); hence this dance was also called according to Pollux ὕκλασμα.
- § 11. πρὸς... αὐλούμενοι, having the flute played for them to the measure of the war-dance. πρὸς τοὺς δεούς, to the gods = to the temples of the gods; the former expression being used because the gods were conceived of as dwelling in their temples. πρόσοδοι, solemn processions. δεινὰ ἐποιοῦντο, considered it extraordinary; ποιεῦσθαι being used in this expression as with περί πολλοῦ in the same sense as ἡγεῦσθαι.
- § 12. πεπάμενον: cf. note on ἐπέπατο 1, 9, 19. πυρρίχην: a wardance in which according to Plato (Legg. VII, 815.) the various movements of combatants were imitated.
- § 13. abra: . . eler, these were the persons that had driven etc.; a facetious exaggeration of what is related in 1, 10, 8.
- § 15. 'Αρμήνη (or 'Αρμένη) was a harbor in the territory of Sinope; hence της Σινώπης, as just before είς Σινώπην, must be understood according to note on εν τῷ...Πόντῳ 4, 8, 22. κεράμια. The principal measure of liquids among the Greeks was the Metretes, to which the common cask (ἀμφορεύς, κάδος, οτ κεράμιον) was made to correspond. The Attic Metretes contained nearly nine gallons. Dic. Antiqq. art. Metretes.
  - § 16. Χειρίσοφος ήλθε: see 5, 1, 4.
- § 17. elemes airrows: (the question) occurred to them; was with its clause is the logical subject of elemes, how they might arrive etc.
- § 18. ἐκ τῆς νικώσης, εc. γνώμης, according to the prevailing opinion. So in 6, 2, 12.
  - § 19. Exerter: tried to persuade. Cf. note on Epid(ero 1, 3, 1.
- § 20. π μέν: to this δπότε δέ § 21 instead of π η δέ corresponds; cf. 8, 1, 12. τυχόν: accus. abs. like έξόν etc.; render it, perchance.
- § 21. καὶ την . . . ἀποβαλεῖν, that he might even lose his previously acquired reputation.
- § 22. διακρίναι depends on διαπορουμένφ. δοπερ μαντευτός ήν, the very one who was pointed out (to him) by the oracle etc.; the personal

- instead of the impers. construction free (36ew) μαντευτόν ήν: cf. note on άμήχανος 1, 2, 21. For the allusion, cf. 3, 1, 6. —— τὸ δναρ 3, 1, 11. —— ἀπό: proceeding from, sent from.
- § 23. συσταθησόμενος: cf. 3, 1, 8.— derdy φθεγγόμενον: for the accus. and particip. instead of the accus. and infin. see Gr. § 310, 4.— δεξιόν: on the right, hence according to Grecian ideas favorable; although according to Roman ideas unfavorable. Cf. L. & S. sub δεξιός.— δτι μέγας μὲν οἰωνὸς είη depends by anacoluthon on the verb of the parenthetical clause δστερ... έλεγεν, although it would properly depend on dreμμμήσκετο, and stand thus, μέγαν οἰωνὸν δντα.— οὐκ ἰδιωτικός, not pertaining to a private man.— χρηματιστικόν, indicating an increase of wealth.
- § 25. Theyor: cf. note on theye 1, 3, 8. προεβάλλοντο αὐτόν: they proposed him (Xen.) for themselves, i. e. as their commander.
- § 26. είπερ ἄνθρωπός εἰμι: if I am really a man, i. e. if he were not pleased with such an honor, he would not be a man; he would not have human sensibilities. Λακεδαιμονίου ἀνδρός: the reference is to Chirisophus. οὕτε corresponds to τε after ἐμοί. τυγχάνειν, εc. δοκεῖτε suggested by δοκεῖ. παρ' αὐτῶν: from them, i. e. from the Lacedaemonians. οὐ πάνν: a litotes. τι: accus, synec.
- § 27. πρόσθεν... πρίν: cf. note 1, 1, 10. δμολογεῖν: at the close of the Peloponnesian war 404 B. C. αὐτῶν refers to τὴν πόλιν as a collective noun.
- § 28. ἐπολιόρκησαν: cf. note 6, 3, 12. —— ἐννοῶ μή: cf. note 3, 5, 8. The construction of ἃν σωφρονισθείην is not affected by the interposition of ἐννοῶ μή.
  - § 29. 8: cf. note 5, 5, 20.
- § 30. εἰ ὀργιοῦνται κ.τ.λ.: this is presented as an example to show how ridiculous it would be for the Lacedaemonians to become engry should they not on all occasions obtain the precedence. —— συμποσίαρχου: cf. Dic. Antiqq. p. 1082, b. Charicles, Scene VI.
- § 81. πλείονος ἐνὖέον: that there was need of (something) more; rem pluribus verbis egere (Hert.); ἐνδέον, particip. instead of infin. after δράω. Gr. § 310, 4. δμεύω with the accus. Gr. § 279, 4. εἰ: to ascertain whether. Cf. 4, 1, 3. ἰδιώτην: a private man, used here in contradistinction from a μάντις. ἄν stands with γνῶναι because in an independent sentence it would be ἀν ἔγνω, would have known.
- § 32. Δέξιππος: cf. 5, 1, 15. αὐτόν after διέβαλλεν and also after νομίζειν refers to Xen. Τιμασίωνι: cf. 3, 2, 37. Δαρδανεῖ ὅντι: in opposition to Λάκωνι ὅντι. The Greeks of Asia Minor had no high reputation for bravery.
  - § 83. day whous if: if there may be a voyage = if the wind is favorable.

CL Thuoyd. 1, 187. μέχρι πλούς γίγνεται. —— έπείσε κατασχείν, to land there.

CHAP. IL.

- The army sails to Heraclea, where a sedition arises among them, and they separate themselves into three companies. The largest, consisting of Arcadians and Achseans, chooses ten new commanders; another company remains under the command of Chirisophus; and the third part attaches itself to Xenophon.
- § 1. The rivers here mentioned, as also the 'lacovia àrri, all except the Parthenius lay between Cotyora and Sinope and not between Sinope and Heraclea. This error arises from the fact that Xen. kept no exact record of the march after the arrival of the army in Armenia (as appears from his narrative), but wrote the greater part merely from recollection. See Introduc. § 7.——"Ipies: this Ionic form of the gen. is also used sometimes by Attic writers in foreign words; cf. 1, 2, 12.
- § 2. ἐπί: cf. note 2, 3, 8. Others speak of the promontory of Taenarus in Laconia, others of Hermione in Argolis, and others still of Coronea in Bocotia as the place where Hercules descended to the under-world.——
  πλέος... στάδια: cf. note 4, 6, 11.
  - § 8. κεράμια: cf. note 6, 1, 15. πλέθρων: cf. note 1, 2, 28.
- § 4. των στρατηγών, depends on Sauμάζω. Gr. § 278, Rem. 20.—
  οδ μή: cf. note on οδκέτι μή 2, 2, 12. όπόθεν... οδκ έστιν, and
  there is no place from which we shall be able to obtain provisions on the march.
  The principal idea lies in the particip. as often. κυζικηνούς: cf. note
  5, 6, 23.
- § 5. δλλος... μυρίους: a remark introduced parenthetically by Xen. into the speech of Lycon. —— μάλα is not unfrequently added to αὐτίκα as a strengthening particle. —— καθημένων: this is the ordinary word spoken of the ἐκκλησίαι, in which they were in the habit of sitting; cf. 3, 1, 33. Hence ἀνίστασθαι denoted the breaking up of the assembly; cf. 3, 3, 1.
- § 6. elol 8' ol: but some. Gr. § 331, Rem. 4. ol $\delta \epsilon$: i. e. Chirisophus and Xen. δ , $\tau \iota = \tau \circ \hat{\nu} \tau \circ \delta$, $\tau \iota$, in that which etc.; $\tau \circ \hat{\nu} \tau \circ \alpha$ accus, syn. with draykd $(\epsilon \iota \nu)$.
- § 10. Fra 'Aθ.; the allusion is to Xen. σφῶs and σφῶν are reflexive and refer to the logical subject of the sentence,—the persons speaking. ħν: cf. note on ħσων 1, 4, 4.
  - § 11. καθ' ἐαντούς, by themselves, alone.
  - § 12. de the rikeons: cf. note 6, 1, 18. do' he = and tauthe f.

- § 14. abrol: Neon and Chirisophus. abrūr, ipcorum; in this sense it may stand in this unusual position, between the article and noun (Krag.). Kühner however reads abrûr instead of abrûr. Gr. § 245, Rem. 4. αὐτῷ: Ἐενοφῶντι.
- § 15. έτι: for a while. τῷ ἡγεμόνι, cf. note 4, 8, 25; also note 8, - λφον και άμεινον: the common formula in consulting an oracle or a god. On the pleonasm, cf. note 1, 7, 8.
  - § 16. ol Kacapxou Opfices: see 1, 2, 9.
- § 17. της Θράκης: Bithynia is here called Thrace, since the Bithynians were a Thracian tribe.
- § 18. ydo introduces the reason why he chose the least dangerous way.

CHAP. III.

- The largest company set out first, and having arrived at the port Calpe, march out into the territory of the Bithynians for the purpose of obtaining booty. They meet with some success at first, but are at length surrounded by superior numbers and exposed to the most imminent danger. From this situation they are relieved by Xenophon and his party; after which both repair to Calpe, where they find Chirisophus already landed.
- § 2. Κάλπη: now called Kerpeh. —— λόχους: denotes here and in § 4 and 5, the ten subdivisions of the Arcadian and Achaean forces, consisting of 4500 men (cf. 6, 2, 16). Hence the generals are called § 6 λοχαγοί. --- Τίγον: 8c. els ταύτην.
- § 3. συνεβάλοντο, they agreed upon. —— äτε: cf. note 4, 2, 18. περιεβάλλοντο: they secured to themselves.
- § 4. διέφευγον: being in the imperf. it denotes like διαφεύγοντες what was repeated, perhaps at every village. - 70 συγκείμενον: the place agreed upon, cf. § 8.
- § 5. τέως μέν: cf. note 4, 2, 12. τρέπονται: sc. al Θρῆκες. § 6. πράγματα: cf. note 4, 1, 17. ἄμα ἡμέρα is much less common than αμα τη ήμέρα.
  - § 7. ol δέ: cf. note 3, 4, 4. —— ἐπίοιεν: sc. ol ελληνες.
  - § 8. TELEUTÊNTES: cf. note on TELEUTÊN 4, 5, 16.
- § 9. 72 EAAs: all the other things relating to a treaty except the giving of hostages. —— dr robre laxero: at this point the negotiation stopped.
- § 10. πορευομένω, while he was marching. The dat. of the particip. most frequently denotes the relation of time.
- § 11. 871 is here placed after a word of the clause to which it belongs, to make that word (vûv) more emphatic. For the same reason, el, edv,

- and other similar conjunctions are sometimes postpositive. —— wolvepmoverum... elev: of note on rpsycrom... *Zener 3, 5, 13.
- § 12. statemeters: the idea of the first part of this compound is in actual use nearly lost. Cf. 4, 2, 15; also note on 4, 7, 22.
- § 14. Scor, as far as; so. προελθείν. καιρός . . . Scorporoccisous, so as to be favorable for enjoying the evening meal; i. e. so as to afford sufficient exercise before partaking of food. —— εφορών ήμας, keeping us in sight.
- § 15. Contains some explanatory remarks introduced parenthetically into the speech.——el... καθορφεν, if they should descry any thing (coming) from any quarter.—— anarra bry: cf. note 1, 1, 5.
- § 16. οὐδαμοῖ: an uncommon word, to no place, nowhere. πολλή, sc. όδός. Χρυσόπολιν: cf. note 6, 6, 38. μένουσι: sc. ἡμῖν. δέ after μένουσι corresponds to the foregoing οὕτε: cf. note 5, 5, 8.
- § 17. ταὐτόν: cf. τῷ αὐτῷ 1, 8, 14. On the form ταὐτόν instead of ταὐτό, see Gr. § 92, Rem. 2. ἔχεσθαι with the gen. to cling to, be in earnest to secure. ಓs νῦν . . . ἔστιν, that it is now permitted (to us), that we may now.
- § 18. τοὺς μεγαληγορήσαντας... φρονοῦντας, those who have talked proudly as if they were wiser (than we): πλέον φρονεῖν means to be wiser, to be more cunning; on the contrary μέγα φρονεῖν, to be proud. For the allusion, cf. 6, 2, 10. τοὺς ἀπὸ τῶν δεῶν ἀρχομένους, who begin (every enterprise) with (lit. from) the gods. —— &s &ν: cf. note 2, 5, 16.
- § 19. &\$\phi^*\$ boor . . . elzer, as far as it was well, so. Staomelpeobal. ——
  ememapibres: cf. note 3, 4, 30. —— \$\phi\$ orparia, the main army; so. Encue. —— albeobal, to be on fire, a poetic word.
  - § 21. Exel raxiora, as soon as; cf. 8, 1, 9.
- § 22. ἐλάνθανον... γενόμενοι, unconsciously to themselves arrived upon the hill; or as we might say, sooner than they were aware (of it). —— ἐπολιορκοῦντο is another of the many instances where the English idiom would require the pluperf. instead of the imperf. —— καταλελειμένου: cf. note 4, 7, 14.
- § 23. do' toutepas: after evening set in. and denotes the beginning of a transaction as els denotes the termination (cf. 1, 7, 1). —— Suou, sc. o'(xourto.
  - § 24. els . . . λιμέτα is used because συμμίξαι implies the idea to go.
- § 25. ἡμεῖς μὲν γάρ: this clause implies something of this sort as going before, "but our conjectures were incorrect," for etc. —— εδόκουν: cf. note 1, 4, 7.
- § 26. Effker, had expired. —— $\tau \lambda$ map' huîr, lit. the things with us, i. e. our situation.

CHAP. IV.

- The soldiers refuse to encamp in Calpe, a place strongly fortified by nature, lest the generals contrive to detain them there and found a city. They prefer to remain in an exposed situation on the sea-shore. Afterwards they pass a decree that no one, under penalty of death, shall again propose to divide the army. Wishing to go out on a foraging expedition, they find the omens unfavorable. Neon nevertheless goes out with 2000 men, but is attacked and defeated by the cavalry of Pharmabazus. He is rescued from complete destruction by Xenophon.
- § 1. αὐτοῦ... ἐπί: cf. note 2, 2, 1. ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Πόντου is to be repeated in idea; beginning with the mouth of the Euxine, extends (ἐστίν) (from it) as fur as etc. The στόμα τοῦ Πόντου is the Thracian Bosphorus; cf. 7, 1, 1. 'Ηρακλείας = 'Ηρακλειώτιδος. Cf. note on ἐν τῷ... Πόντφ 4, 8, 22. εἰσπλέοντι: cf. note on προϊοῦσι 3, 2, 22.
- § 2. τριάρει... κόπαις, to a galley with oars. Not an unusual mode of denoting geographical distances among the Greeks. Cf. Thucyd. 2, 97.

   ἡμέρας... πλοῦς: a very long day's voyage. The distance was 750 stadia. ἀλλά: cf. note 3, 2, 13. ἐκπίπτω: to suffer skipureck. Cf. 7, 5, 12 and 13. δεινά: is explained like τὰ ἔσχατα 3, 1, 18. τοὺς Ἑλληνας: cf. note on ἐν τῆ βασιλέως χώρς 3, 2, 28.
- § 3. πλεόντων: of (persons) sailing. No subject is expressed because no definite subject is thought of. —— ἐν τῷ δαλάττη προκείμενον: a constructio praegnans for προτεῖνων (extending) els τὴν δάλωτταν ἄστε κεῦσθαι ἐν αὐτῷ. (Hert.) —— μάλιστα: cf. note 5, 4, 12.
- § 4. αὐτῷ: cf. note on αὐτοῦ 3, 4, 41. τὸ πρὸς ἐσπέραν: towards the west, on the west side. The expression is called adverbial by Küh. See Gr. § 279, Rem. 10. άφθονος is taken as predicate with ρέσωσα, taking the place of an adverb. Cf. Thucyd. 2, 5. ὁ γὰρ ᾿Ασωπὸς ἐρρόη μέγας.
  - § 5. ἐν τῷ λιμένι: at the harbor. Cf. note 4, 8, 22.
- § 7. το πόλισμα he γενόμενον, i. e. το χωρίον δ πόλισμα he δγένετο, the place (cf. § 14, 21,) which might become a citadel. —— στρατοπεδεύεσθαι els, to go and encamp in etc.
- § 8. γάρ assigns the reason for the sentence at the end of the section, τοιοῦτοι... σάζεσθαι. Cf. note 3, 2, 29. βίου, means of subsistence. μισθοφοράν, expeditionem (Sturz). ἀκούοντες, because they heard of, connected by ἀλλά to οὐ σπάνει βίου. καὶ ἄνδρας ἄγοντες: cf. note on καὶ τὸ στρ. 1, 9, 31. πολλὰ καί: καί unites also adjectives, the first of which we are accurrended to join adverbially to the second. This occurs most frequently with πολές. Krūg. Spr. 69, 32, 3. Hence we may

render well in a part wherew, did (or fored) extremely well; i. e. acquired a fortune.

- § 9. της... συνόδου is governed by the comparative δστέρα: later than = after their cervical. πεμπταίοι: cf. note on σκοταίοι 2, 2, 17. τοὺς ἐκ.: cf. note on τῶν παρὰ βασιλέως 1, 1, 5. ἐκ τῶν ὁπαρχέντων: according to their means. Cf. ἐκ τῶν δυνατῶν 4, 2, 23. οὖς ... εἰνοῖς: cf. note on δν 1, 9, 29.
- § 11. τοῦ λοιποῦ: cf. note 5, 7, 34. μνησθŷ: cf. L. & S. μιμνήσκω—2. to mention. κατὰ χάραν, in their respective places. ўжер εἰχε; cf. note 2, 2, 21. τὰ ἐκείνου, his place; cf. 5, 6, 36.
- \$ 12. τhe mapelar, governed by mospition. —— et ποτε και άλλοτε: lit. if at any other time also; i. e. now if ever. Cf. &s τις και άλλος 1, 3, 15.
- § 13. δ Σιλανὸς δ 'Αμ. Inasmuch as Silanus is already known to the reader, the article can be prefixed, although an apposition with the article immediately follows. —— ἀποδεδράκει: cf. 6, 2, 15. —— ἐγίγνετο: cf. note 2, 2, 3.
- § 14. elelou, from elelou. Observe the difference between this word and elefe.
  - § 15. τŷ αύριον, εc. ἡμέρα. τον βουλόμενον: cf. note 1, 3, 9.
  - § 16. els rois: even to a third time; cf. § 19 below.
- § 18. Equ: cf. note 2, 2, 3. —— ès or δτι should properly be omitted. (Krüg.) The fact that both are introduced is explained on the ground that two different constructions are united in one sentence.— ès γὰρ ἐγὰ ξεουσα μέλλει, and ἐγὰ γὰρ ὅκουσα ὅτι μέλλει. Our idiom requires that we should adopt one or the other of these latter constructions in translating, for we cannot combine both. —— The clause ἀπὸ τοῦ . . . ἡκουσά τινες may be rendered, I heard by a certain person from the boat that arrived accidentally yesterday etc.; or ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου may be taken adverbially = αὐτομάτως, and ἡκουτος πλοίου would then be gen. absolute. —— ὁ ἐκ Βυζ. ἄρμ. Cf. note 1, 2, 8.
- § 19. obs $\xi\phi\eta$: cf. note 1, 3, 1. —— For the force of $\mu\dot{\eta}$ with the particip, see Gr. § 318, 5.
- § 20. σχεδόν τι, nearly; τι is often joined thus to σχεδόν and πάνν, modifying them and rendering them less positive. —— ἐκυκλοῦντο, in the plural, because the subject is collective. Cf. κόπτοντες 2, 1, 6.
- § 21. er τῷ ἐρυμνῷ χ.; cf. § 8 and 4, and 7. —— es els: cf. note 1, 8, 1. —— προχωρείη: might be favorable. The word προχωρέω is not uncommon in this sense; cf. L. & S.
- § 22. Séor: accus. abs.; cf. note 2, 5, 22. ond audins: lit. from under a wagon, or as we should say, from under the yoke. For the force of ind with the gen., cf. Gr. § 299, 1. npodumeisdau, to interest himself in the matter, i. e. to undertake the management of the sacrifices. et,

(to ascertain) whether; τι έν τεότφ είη, there might be any thing in this; i. e. to ascertain whether the sacrifices would be more favorable if another should preside over them instead of Xen. —— εγένετο: sc. τὰ lepá.

- § 23. τοὺς ἀνθρώπους ὡς: cf. note τῶν βαρβάρων... ὡς, 1, 1, 5.—
  ὡς ἡγεμόνος ἐσομένου, as if (promising that) there would be a guide; viz.
  the Heracleote.—— δορατίοις: cf. note 5, 2, 4.—— εἰς δισχ. ἀνθ., cf.
  note 5, 2, 4.
- § 24. δε ἐπί: cf. note 4, 8, 11. Φαρναβάζου: the Persian satrap of lesser Phrygia. πρῶτοι: the Greeks were afterwards attacked by the Bithynians § 26. μἡ ἐλθεῖν, from coming; on this use of μἡ, cf. note 1, 3, 2; but also 2, 3, 9. μεῖον: cf. note on πλέον 1, 2, 11. After μεῖον, πλέον, and ἔλαττον, ἡ is often omitted before the numerals Cf. 7, 1, 27. (Hert.) τὸ ὄρου: cf. note on τοῦ ὅρου: 8, 4, 24.
- § 26. και ήδη μέν: it is conjectured that τe should stand instead of μέν.
  CL note 1, 8, 1. μέχρι els: cf. note 4, 5, 6.

CHAP. V.

The Greeks, alarmed by the dangers that surround them, consent to encamp in Calpe. As soon as the omens become favorable, Xenophon leads forth the army, and the barbarians are vanquished.

- § 2. ἐπεξόδια is commonly explained as = ἰερὰ ἐπ' ἐξόδφ: Hert. following Schneider thinks the true reading may be ἐπ' ἐξόδφ.
- § 4. τοῦτον: this one with his soldiers. —— ἐπὶ στρατοπέδου: an uncommon construction instead of στρατοπέδφ, at the encampment. The Greek article is omitted as often happens in designations of place (πόλις, ἄστυ, ἀγρός etc.), especially when joined with prepositions.
- § 5. τοῦ κέρατος, of the army marching in column. ποιησάμενοι κατά, having placed . . . near. ὁπόσους . . . τὸ κέρας, as many as the army had within its reach, as many as the army extended over.
- § 7. ἡμέραs is gen. abs. with μεσούσηs, and πέρα is an adv.; we may render the clause, after the middle of the day. —— 5, τι refers to ἐπιτήδεια as in 4, 1, 9; cf. note 1, 1, 5. —— ἐντόs: cf. note 1, 10, 3. —— ἐκ τοῦ ἐνανίου: cf. note on ἐκ τοῦ ἀντίου, 1, 8, 23.
  - § 8. en τοῦ πρώτου: cf. note 4, 3, 9.
- § 9. λόχους φύλακας: reserve companies; φύλακας has the same grammatical construction as ἐπισθοφύλαξιν 4, 1, 6.
- § 10. τhe, sc. δδόν, in the way towards etc.; cf. note 2, 2, 10. —— πρω: cf. note 2, 1, 9. —— τοὺς τελευταίους λόχους, the reserve companies mentioned § 9.

- \$ 11. \$συχω: this adject is seldem so used. Hert cites Cyrop. 5, 3, 35. \$συχῷ is far more common. ἀνά has here the distributive meaning; cf. 8, 4, 21. τὴν μέν, so. τάξω. ἐπὶ τὸ δέξων ἐπότροψων, directed towards the right. ἐφέπεσθαι ἀπολεπόντας, so as to follow having laft an interval of etc.; ἀπολεπόντας, cf. note on κόπτοντες 2, 1, 6. τὴν δὲ μίαν, but the remaining one.
- § 12. 7d refers: on the repetition of this noun instead of a pronoun, cf. note 8, 2, 28. —— στρατηγούτ: cf. note on στρατηγοί 8, 5, 7. —— ξγούμενον: cf. note 2, 2, 4.
- § 18. 571 . . . eff, that it was not worth the while to consider; i. e. it was clear without further deliberation that they ought not to do it.
- § 14. δθελούστου belongs to με. Cf. note 2, 1, 16.——els ἀνδρειόντητα is to be connected closely with δόξης, reputation for bravery; cf. nots 2, 6, 30.
- § 16. προβαλλομένους: cf. note on προβαλέσθαι τὰ δπλα 1, 2, 17. The opposite in meaning is μεταβαλλομένους.
- § 17. τούτους... αὐτούς: cf. note on βασιλέα... αὐτόν 2, 4, 7.—— δέξασθα: cf. note on σωθήναι 2, 1, 19.—— ἀπιόντων, 80. ἡμῶν; cf. note on ἰδντων 1, 4, 12.
- § 18. xadens, difficult to pass; as in 4, 8, 2, and 5, 1, 17. —— & so ix 1... äter, is it not worth the while even to seize hastily the opportunity (instead of avoiding it)? ——— & no rev xuplov diddenses and, to take occasion from the place to become convinced. 'And denotes with pass, verbs the occasion for an action; snd denotes the action as being accomplished. (Hert.)
  - § 19. wûs 86: so. diabatà forai. å . . . Spy for tà Spy &.
- § 20. Sefere 84, a.r.h., but if we arrive there the sconer, it will be necessary the sconer etc.
- § 21. lepd and opdyna: cf. note 1, 8, 15. Toper: for a similar asyndeton, cf. pdryre 3, 1, 24.
- § 22. ἐκέλευον, sc. Ἐντοφῶντα. καὶ δs: cf. note 1, 8, 16. τοῦ νάπους depends on §. ἄν belongs to γενέσθαι. Cf. 5, 6, 1. ϡ el . . . ἐξεμηρύοντο, than if they defiled over the bridge etc.
  - \$ 28. em) rais Dúpais : cf. note 2, 4, 4.
- § 24. hypenor is a predicate: Hercules as leader. ήδό is predicated of the whole sentence, it is pleasant etc. λνδρεϊόν τι και καλόν: the object of είπόντα and ποιήσαντα. μνήμην... έκυτοῦ, το occasion a remembrance of himself (among those) among whom one wishes (to be remembered). Supply τις with εθέλει.
- § 25. παρηγγέλλετο: impers. orders were given. —— ent rbs... exes: a verb of rest accompanied with a construction implying motion: that (having placed) their spears on the right shoulder they should hold (them

- there). Cf. note on παρήσαν els 1, 2, 2. σημαίνει: cf. note on έσάλπτηξε 1, 2, 17. καθέντας; so. τὰ δόρατα, kaving lowered their spears;
  i. e. having taken them from their shoulders where they rested; cf. § 27.
   σόνθημα: without the article because it is predicate. παρήει:
  passed along (the ranks); cf. 1, 8, 16. καλὸν ἔχειν τὸ χωρίον = καλὸν είναι τὸ χωρίον ὁ ἔχοιεν.
  - § 26. ol "Ελληνες πελτ.: cf. note on Ελλήνων 8, 4, 26.
- § 28. ès datyon brees: considering that they were few, i. e. with their small number; about forty horsemen; cf. 6, 2, 16. —— nus 3: opposits which. —— are: cf. note 4, 2, 18.
  - § 29. 48n: at once; often used in this sense, cf. 1, 3, 11; 3, 1, 46.
- § 30. Arespherens µés, 5µws 3é: lit. they had become weary, but still etc. It would be more natural for us to say, although they had become weary, still etc. —— is: . . . drawabsuuro, that (the enemy) might not recover confidence by rest.
- § 31. 3 does not, says Krüg., refer to reares, but to the whole clause, which fact. —— Siencorres: the particip, is used because speakerpenore = errefourte.
  - § 32. Evba: cf. note 4, 1, 2.

CHAP. VI.

- The Greeks obtain much booty from the country of the Bithynians. Meanwhile Cleander the Spartan governor of Byzantium arrives in company with Dexippus, by whom he had been greatly prejudiced against the army. This prejudice is removed by Xenophon. The command of the army being offered to Cleander, he declines it, as the omens are not favorable. The army marches under its former commanders through Bithynia, and arrives with much plunder at Chrysopolis.
- § 1. είχον ἀμφί: cf. note 5, 2, 26. —— πυρούς . . . σῦκα: on the asyndeton, cf. note 2, 4, 28.
- § 2. ελάμβανον: held possession of that which they took; as the connection indicates that it means.
- § 3. άφικνοῦντο: predicated of inanimate objects; cf. ξλθον 4, 8, 24.
- § 4. πολίζειν: not used elsewhere by Attic writers; found in Hom., Herod., and later writers. —— δέοι is as usual impers. and the remainder of the clause δ, τι... εἶναι is the logical subj. of δέοι. We may render thus, what they must do to be friends. —— ἐπεδείκννεν, showed, presented; to convince the army how important the new city might become.
  - § 5. Khéarspos: cf. 6, 4, 18. —— και ἐπὶ helar . . . els τὸ δροs: thus

interpreted by Kühner, and some (happened) to have gone for body (in the plain); others in another direction to the mountain; with ολχόμενοι supply from the foregoing ἐτόγχανον; and as it is evident from the foregoing narrative that the Greeks had plundered chiefly the level country; so the writer adds δλλοι δλλρ εls τὸ δρος (sc. ἐπὶ λείαν ολχόμενοι ἐτόγχανον).

— τὸ δρος: on the article, cf. note 3, 4, 24. — Δεξίπτν: cf. 5, 1, 15.

- § 7. ἀνακαλοῦντες is frequentative in meaning. The common word, used to denote an opprobrious epithet, is ἀνοκαλεῦν. τὸν προδότην: not simply a traitor, but emphatically the traitor.
- § 8. δτι οὐδὰν είη πρῶγμα, that it was a matter of no importance.—
  ταῦτα γενέσθαι depends on αίτιον after the analogy of the expression αίτιδε
  τι (cf. § 15); the occasion of these things taking place.
  - § 9. is, on the ground that they were, sc. breas.
- § 11. Sid téleus: always, constantly. —— èt ou: in consequence of which, i. e. because he was a constant friend of Xen. —— diébales autos, calumniated him; reported to Cleander that Agasias was the purson who commenced casting stones. —— was differ évolute, made light of; was differ, means properly by the side of i. e. like a small affair.
- § 12. εμοί δέ: cf. note 4, 6, 10. —— els exactos is in apposition with the implied subject of eloi, i. e. ol Λακεδαιμόνιοι. Cf. note on exdotty 1, 7, 15.
- § 14. ένδε ἀνδρόε, alluding to Agasias. ἀπέχεσθαι, should be kept αυαγ.
- § 15. ἐγὰ μὲν οὖν is repeated on account of the parenthetical clause.

   τι, in any respect, modifies αἴτιον.
- § 16. έαυτὸν παρασχεῖν κρῖναι: cf. note on παρέχοντες 2, 3, 22.—
  ἐντὶ δέ: we cannot translate δέ here; it is used because this clause is an antithesis to the preceding οἰόμενοι... τεύξεσθαι.—— οὐδ' δμοιοι instead of μηδ' δμ. because the negative does not belong to the whole clause, but to the particular word which it precedes.—— εἰρξόμεθα has a pass. meaning.
  - § 17. δμολογώ is independent in gram. construction: cf. note 5, 8, 10.
- § 20. ἐκέλευσέ σε ... κρίναντά σε αὐτόν: a repetition of the personal pronoun after an intervening clause is not uncommon: exhorted you ... that having yourself placed us on trial you should use us as you please etc.
- § 22. Δέξ:πποτ... alpeθέντα, and I know that Dexippus was chosen etc.; acc. and particip. Gr. § 310, 4. The remaining participles of this sentence are in the same construction and consequently to be rendered as finite

- verbs. —— fracticela: cf. note 5, 1, 11. —— ép' fre: cf. note 4, 2, 19.
- § 23. τὸ ἐπὶ τούτφ, as far as depended on this person. —— ἀπολώλαμεν expresses the fact more positively than ἀπολώλειμεν ἄν. —— ἄσπερ ἡμεῖς: it was not however till after the flight of Dexippus that they first learned this fact; cf. 5, 6, 9. —— τοῦτον . . . ὅντα refers to Dexippus, and another accus. (τὸν ἄνδρα) is understood as the immediate object of ἀφειλόμην.
- § 24. Hyes, had been conducting (him away). τῶν . . . ἀποδράντων, sc. τις. νόμιζε commonly takes the infin., but here like eð τοθι it takes the particip.: consider that you put to death etc.
- § 25. & \(\text{delivite}: \text{ sc. } \(\text{kpidértes tis dikns tuxeîv.} ---- \text{tis dikns}: \(\text{cf. nots} \)
  1, 3, 20.
  - § 26. τόνδε τὸν Κνδρα, i. e. Agasias.
- § 27. ayerba, in being led away. Supply after this, the idea, be assured.
  - § 28. τὸ μέρος, his part. —— τοῖς λησταῖς: cf. § 5 above. —— βήτραν: a Laconian word for law, or decree.
  - § 30. πέμψαντας: cf. note on λαβόντα 1, 2, 1. —— Δρακόντιον: mentioned 4, 8, 25.
  - § 31. δφεῖτο: submitted (it) to you. —— ἐβοόλου, instead of βούλει, is assimilated to the tense of δφεῖτο. —— αἰτοῦνται καὶ δέονται: the urgency of the entreaty is more fully denoted by the use of both words.
  - § 33. παραγενόμενον καὶ ἄρξαντα ἐαυτῶν, having come and being commander of themselves etc.
  - § 34. rel τὰ σιώ is Laconian instead of rh τὰ Seú: by the twin gods.
     παραδιδώσιν, sanction (it) by favorable omens. ἄντιοι ή: cf. note on τὰναντία ή 5, 8, 24. ἐνίων is in apposition with ὑμῶν.
  - § 36. οδκ ἐτελέσθη τὰ lepá seems to be Laconian for οδκ ἐγίγνετο τ. l.
    ----- ἐκεῖσε: els Βυζάντιον.
  - § 88. οὐδενί is neuter: no booty. —— τούμπαλιν ὑποστρέψωντεs: cf. note 4, 3, 82. —— ἐκταῖοι: cf. note 5, 8, 2. —— Χρυσόπολιs: now called Uakudar (Scutari); the Asiatic suburb of Constantinople.

BOOK SEVENTH.

The remaining movements of the army till they are placed under the command of Thimbron.

CHAP. I.

- The Spartan admiral Anaxibius, influenced by Pharnabazus, persuades the Greeks by false promises of pay to cross over to Byzantium. Again by false promises he induces them to evacuate the city. Exasparated by such treatment, they rush back into the city by force and are on the point of further violence; but being appeased by Xenophon, they leave the city a second time. Coeratades a Theban makes proposals to the army to which they accede, but being unable to fulfil his promises, he voluntarily relinquishes the command.
- § 1. επραξαν and εποίουν are used here without any important difference of meaning. —— εξω τοῦ στόματος, εc. τοῦ Πόντου: εξω is used with reference to the place where the army had been; taking Greece as the point of observation, it would have been είσω.
- § 2. ϕ 0βούμενος τὸ στράτευμα μή = ϕ 0βούμενος μὴ τὸ στρ., cf. note 1, 1, 5. —— δίοι, εc. τοιεῖν Φαρνάβαζον.
- § 4. συνδιαβάντα, εc. τῷ στρατεύματι. —— Επειτα οδτωs: afterwards thus; Eπειτα, as also οδτωs, is not unfrequently used after a particip.; but both together can scarcely be used thus. (Hert.)
- § 5. Zeiθηs: cf. 7, 2, 82. —— έφη . . . δτι: the particle δτι after φάναι is very rare; φάναι comm. takes the accus, with the infin.; on the position of δτι, cf. note 6, 8, 11.
- § 6. &λλά: cf. note 1, 7, 6. —— τελείτω: so. Σεόθης. —— ἐπικαιρίους, spoken of persons it means influential, the chief persons, referring here to the generals.
- § 7. ἐπισιτίζεσθαι, in order to purchase provisions, with which to etc. Cf. κομίζεω 4, 5, 22.
- § 8. ξένος γεγενημένος: cf. 6, 6, 85. μη ποιήσης: cf. note 6, 6, 16. εἰ δὲ μή: cf. note 4, 8, 6. εξέρχει in the Laconian dialect = εξέρχεται. (Hert.)
  - § 10. πορευσόμενον: cf. note on λαβόντα 1, 2, 1.
- § 11. Sr: abrds abrdr alridorra: that he himself might blame himself for the consequences of not being present at the military review.
- § 12. 'Eredricos: a prominent Lacedaemonian who figured in the Peloponnesian war. Thucyd. 8, 23; Xen. Hell. 1, 6, 26, and often.

- § 18. τάλλα τὰ ἐπετήθεια: the other things the provisions, i. e. the other means of subsistence; τὰ ἐπετήθεια being in apposition with τάλλα.—— Κυνίσκος: a Lacedaemonian as appears from 7, 2, 2 and 15.
- § 14. διαγγέλλει agrees in form with the nearest subject, but belongs also in idea to the more remote τινές. —— lepòν δρος: a mountain, which as appears from this passage and from 7, 8, 3, lay on the way from Byzantium or Perinthus to the Cherronesus. —— κύκλφ: by a circuitous route; cf. 4, 2, 5.
- § 15. διελέγοντο: sc. el στρατηγοί. és elσιόντεs, as if with the intention etc.; cf. note on léval 1, 3, 1. § 17, την χηλήν: the breakwater. The stones which were cast up in front of the wall on the side towards the sea, to prevent the violence of the waves from doing injury to the wall, were called χηλή. (Scholiast on Thucyd. 1, 63, cited by Hert.) ταις άξίναις: these and other similar implements were carried with the army on wagons or beasts of burden. (Hert.) τὰ κλείθρα, the fusienings, the bars, seems here to denote the same thing as τὸν μοχλόν above. Commonly τὰ κλείθρα is thought to denote the vertical bolts at the base of doors or gates; and ὁ μοχλός the horizontal bar extending across them. Cf. Dic. Antiqq.
- § 19. Erdor, within doors, in their houses. —— èr raîs τριήρεσι: one would expect here èr abraîs. For similar repetitions, cf. note 3, 2, 28.
  - $\S 20. \ \tau \eta \nu \ \text{tkpa} = \tau \eta \nu \ \text{tkpo} \pi \omega \lambda \nu.$
- § 21. ἀνδρί: used emphatically as we often use the corresponding Eng. word. —— ἔχεις : . . . ἔχεις : cf. note on ὁμεῖς . . . ὁμεῖς 3, 1, 37.
- § 22. βουλόμενος αὐτοὺς κατηρεμίσαι is closely joined with ἀπεκοίνατο.
- § 23. els duré: eight men deep. This appears to have been at that time the ordinary depth of the line for heavy-armed men. (Rüstow u. Köchly Gesch. d. gr. Kriegsw. S. 118. cited by Hert.)
- § 24. elor qualifies the following superlative, in the same manner as &s and δτι. καλούμενον: cf. note on καλουμένη 1, 2, 18. ξκεντο: cf. note on κεῖσθαι 4, 2, 20. συγκαλεῖ: so that they should form a ring around him.
- § 25. oùdér is constructed like τ_i 6, 6, 15. A forme derevêner: what will be from thence, i. e. what will be the consequences.
- § 26. παλέμωι μέν: one would expect here γέρ epexegetic.— τὰ νῦν δὴ γεγενημένα: the things which have even now taken place; referring to the Peloponnesian war, which ended four years previous to this time, i. e. in 404 B. C.
- § 27. ὁπαρχόντων δέ: cf. note on καί 1, 10, 6.— ἐν τῷ πόλει: Thucyd. in speaking of the same thing says ἐν τῷ ἀκροπόλει, the Acropolis being the place where the treasures of the city were preserved.——

- và Erdque denotes the domestic products on which duties were laid. ——
  4 inepopla: foreign lands. The tribute from the Athenian allies according to Thucyd. 2, 18, amounted at the beginning of the Pelopon. war to 600 talents.
- § 28. as before eléμεθα belongs to παθείν. Cf. as 5, 6, 1. —— as c : cf. note 1, 2, 1. —— soris : cf. note 2, 5, 12.
- § 29. τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν φίλοις = τοῖς ἡμῶν αὐτῶν φίλοις. καὶ δικαίως is predicated most naturally of the nearest word στρατευσομέναις. καὶ ταῦνα: cf. note 1, 4, 12. οὐδεμίαν stands after εἰ, because in its strict hypothetical meaning this particle belongs only to the clause Έλληνίδα δὲ κ.τ.λ.; while the first clause βάρβαρον μὲν πόλιν κ.τ.λ., expresses a fixed fact, in reference to which εἰ = ἐπεί. (Hert.) ἐξαλαπάζω is poetic.
- § 80. ἐπιδεῦν: cf. note 3, 1, 13. ἐμέ, the subj. of γενέσθαι denoting the same person as the subj. of εδχομαι, would not by the general rule be expressed (Gr. § 310, 3); hence a special emphasis is imparted to the word by expressing it in so unusual a connection (Gr. § 310, Rem. 1).

  —— Ελληναι δεται: cf. note on λαβόντα 1, 2, 1.
- § 31. πέμψαντας: cf. note 2, 3, 1.—— δτι: cf. note 1, 6, 7.—— λλλ' ἡν . . . εὐρίσκεσθαι: supply mentally εὐρησόμενοι.—— λλλά: still, yet; cf. 3, 2, 3.
- § 83. καθημένων: cf. note 6, 2, 5. φείγων: cf. note 1, 1, 7; την Έλλάδα is considered by Krüg. and Küh. as dependent on περιήει. και τότε: cf. note 4, 3, 11. Δέλτα: the triangular peninsula of Thrace in the neighborhood of the Bosporus, and northward from Byzantium; cf. 7, 5, 1. μόλωσιν: a poetic word (from βλώσκω). els ἀφθονίαν = ἀφθόνως. Cf. note 4, 7, 8.
- § 84. ἀκούουσι... τοῖς στρατιώταις stands as though § 85 began with ἐδοξε δέχεσθαι, ἀπελθεῖν. The anacoluthon is occasioned by the parenthetical clause ἀπεκρίνατο κ.τ.λ. —— τέλεσι: cf. note 2, 6, 4. —— ἀπαγγελεῖ, βουλεύσωτο: observe the change of mood and tense; cf. note 2, 2, 15.
  - § 85. els Thy: cf. note 1, 7, 1.
- § 86. πεπράσομαι: used as simple fut. pass. instead of πραθήσομαι, which is not Attic.
- § 87. ¿λαιῶν τρεῖs: in full τρεῖs φέροντες ἐλαιῶν φορτίον δσον μέγιστον ἐδόναντε. —— ås ἐπί: cf. note 4, 8, 11.
- § 39. λόγειν: a transition to the oratio obliqua. —— ἐκέλευεν: sc. 'Αναξίβιος.
- § 41. πολλών (sc. ἐπιτηθείων) ἐνέδει αὐτῷ: and when he lacked much provision etc.

CHAP. IL.

- Many of the soldiers now leave the army, and a considerable number are sold as slaves by Aristarchus who had succeeded Cleander as governor of Byzantium. The army wishes to return to Asia, but is prevented by Aristarchus, who also attempts to get Xenophon into his power. Xenophon is thus induced to repair by night to the Thracian chief Seuthes and ascertain on what terms he will take the army into his service.
- § 1. The persons here mentioned are first spoken of as commanders in 3, 1, 47. Phryniscus alone has not been before mentioned. That he was a general appears partly from the way in which his name is here introduced; partly from § 29 and from 7, 5, 4 and 10. It is surprising that the name of Cleanor is not mentioned with the others.
- § 2. ταὐτὰ ἐβούλοντο: wished the same things, i. e. to cross over into Asia; cf. 7, 6, 12.
- § 3. ἀποδιδόμενοι, selling. —— κατὰ τοὺς χώρους: in the country, in the villages.
  - § 4. διαφθειρόμενον τὸ στράτευμα is explanatory of ταῦτα.
  - § 5. διάδοχος Κλεάνδρφ: successor of Cleander. —— δσον οὐ: almost.
- § 6. ἀναγκάζων οἰκία δέχεσθαι: compelling (the inhabitants) to receive them into their houses; οἰκία in the singular is predicated of many persons by an idiom not uncommon in our language. Cf. γνώμην 1, 7, 8; κλίμακος 4, 5, 25; ζώνην 4, 7, 16; παλτόν 5, 4, 12.
- § 7. Πάριον: a city in Mysia on the Propontis eastward from Lampsacus. —— κατὰ τὰ συγκείμενα : cf. 7, 1, 2. It is probable that money had been promised and that he now demanded it.
- § 8. Ξενοφῶντα: it seems that he had accompanied Anaxibius, as proposed 7, 1, 39. πάση τέχνη καὶ μηχανῆ: cf. note 4, 5, 16. Πέρινθον: a city in Thrace on the Propontis, afterwards called Heraclea, now called Eregli. τοῖs, with the requisite etc. ἐπὶ τὸ στράτευμα: which according to § 28 was at Selymbria.
- § 10. ὑπισχνούμενος . . . πείσειν: promising him that in saying which he thought he should persuade (him); cf. § 25.
  - § 11. anoundous, sc. robs éaurou, which is implied in the connection.
  - § 12. $\lambda \pi \epsilon i \pi \epsilon \mu \eta$: for the use of $\mu \eta$, cf. note 1, 3, 2.
- § 13. 87: cf. note 1, 6, 7. —— τοίνυν: therefore, to prove to you that I have a right thus to act. Cf. note 5, 1, 2. —— τῆδε: in this place. He was Harmost in Perinthus as well as in Byzantium; cf. 7, 6, 24.
- § 14. προπέμπεται: sends them forward away from himself, i. e. to Perinthus. αὐτός belongs to βούλοιτο.

- § 15. τοῦ κωλόσοντος refers to Aristarchus. —— ἔνθα: ἐν Χερρονήσφ. —— τῷ ἐκεῖ ἄρμ.: τῷ Κυνίσκφ 7, 1, 18. —— ἀνάγκη: 20. ἦν.
  - § 16. HROPTES: cf. note 2, 1, 9.
- § 17. lérau: cf. note 2, 2, 8. —— Néares: he had withdrawn from the army (§ 11).
  - § 18. Ephyois: having no sentinels near them.
  - § 19. el: sc. eln.
- § 20. drawedfrances: 80. Enl robs Innovs. —— Ellwkor: they hastened away to tell Southes.
  - § 21. eyrexalumumérois: with bridled (horses). Cf. note on alf. 4, 6, 17.
- § 22. Thens: perhaps the same whom Thucyd. mentions (2, 29) as the father of Sitalces, and as the one who made the kingdom of the Odrysae more powerful than all the rest of Thrace. —— ότὸ τούτων τῶν ἀνδρῶν: by these men, i. e. by the men decelling in this region. —— μάλιστα νυπτός: especially by night.
- § 28. μèν πρώτον instead of the usual order πρώτον μέν; cf. note 1, 9, 5. —— κατὰ τὸν Θράκιον νόμον belongs simply to κέρατα, not to προύπων ; since the drinking to one another's health was also a Grecian custom.
  - § 24. Exemples: 7, 1, 5.
- § 25. αδόι: § 10. τὰ... χωρία: more definitely mentioned 7, 5, 8.
- -§ 26. 18: νυν: the more poetic form νύν (instead of νῦν) occurs in prose particularly after imperatives. —— ἔφη: εc. Ξενοφῶν.
  - § 27. Connect airos with anievas. Cf. 4, 1, 24.
- § 28. τί γάρ: Krúg. suggests that δέ should perhaps stand instead of γάρ, since this clause stands in no causal relation to the foregoing. Hert. approves of the suggestion. ἔφη: sc. Ξενοφῶν. Σηλυμβρίαν. a city on the Propontis between Byzantium and Perinthus, now called Saliwri. κατά, in the neighborhood of. διαβαίνεν: sc. χρῆναι, which is suggested by the opposite expression οὐκ... οἶόν τε εἶναι. This species of brachyology is common in Greek, see Gr. § 346, 2, c.
  - \$ 30. The STAM is the object of Kataliteir.
- § 31. συγγενεί: kinsmen; according to an ancient myth. —— 5, τι is to be connected with χρησθαι. Cf. note 1, 3, 18.
- § 32. As agrees with the predicate ἀρχή. —— νοσεῖν is not unfrequently predicated of the affairs of a state. —— ἐκπεσών: being driven into exile; cf. note 1, 1, 7. —— βασιλεῖ: τῶν 'Οδρυσῶν.
- § 88. ἐνδίφριος = όμοτράπεζος, as in § 38. δοῦναι depends on ἐκαθεζόμην Ικέτης, I sat down as a suppliant.
- § 36. τῷ στρατώτη: cf. note 1, 3, 21. Κυζικηνόν: 80. τοῦ μηνός; ef. note 5, 6, 28. διμοιρίαν: cf. note 7, 8, 10.

- § 37. radra respóneres, sc. Sampárress, i. e. to conduct the army to Southes. —— rhy seasored, sc. xépas.
- § 38. καὶ . . . γε: cf. note 3, 2, 24. Θρακίψ νόμφ. Herod. 5, 6, says of the Thracians, "they purchase their wives of the parents at a great price." Burdudy: a city on the European side of the Propentis (cf. 7, 5, 8), afterwards called Rhaedestus, now called Rodosto.

CHAP. III.

The offers of Seuthes are reported to the army and accepted by all but Neon and his men. Seuthes entertains the generals in Thracian style. Having deliberated with the Greeks respecting future operations, he leads them against his enemies and obtains much booty.

- § 1. detids : cf. note 2, 4, 1.
- § 2. ĉasa: to neglect, to disregard.
- § 8. εξανανήσεσθαι has a pass, signification. Notice also the change of subject with the infinitives πωλήσεων, εξανανήσεωθαι, λήψεσθαι, and περιόψεσθαι. It is plain that Xen. did not intend to conciliate the army towards Aristarchus, as there is a manifest bitterness in his language.
- § 4. deciror: cf. note 1, 2, 15. roure: respecting this, i. e. the question whether to obey Aristarchus, or to go to Southes. éravel
  66pres: to the villages mentioned 7, 2, 1.
- § 5. ἐῶσι: of Λακεδαιμόνιοι. —— of ήττους denotes the Thracian villagers. —— τις: the reference is to Aristarchus and Seuthes.
  - § 6. arérewar: cf. note 3, 2, 9.
- § 7. Excelor: tried to persuade; cf. note on elicifero 1, 3, 1. —— Sr:: qualifies the superlative preference.
- § 8. τῶν τοῦ Λακωνικοῦ: τῶν is neuter; if it were masculine, it would be τῶν παρὰ τοῦ κ.τ.λ.
  - § 9. à θρόαs: cf. note 4, 8, 11. —— Soor: cf. note 6, 3, 14.
- § 10. rà rom(ómera: that which is customary, i. e. twice as much to the captains and four times as much to the generals, as he paid to the soldiers. Cf. 7, 2, 86.
- § 13. δντων άγαθών τοσούτων: when there were so many good things (particularly, provisions) (with Seuthes). Krüg. would prefer έχθρών instead of άγαθών: when there were so many enemies (around them).——εδρημα: cf. note 2, 3, 18.
- § 14. deriblys: has any thing to say in opposition. —— emphysicine: se. ris, which with such imperatives is sometimes omitted. Cf. sporewy-

- ndrw, Conviv. 5, 2. Notice the repetition of rairs three times in succession, and compare above § 13 the repetition of ety.
- § 16. Mapurelens: from Mapurela, a Grecian colony on the Thracian coast eastward from Abdera. οδοτινας refers to the collective ένλ έκάστφ. Παριανούς: from Parium. Cf. 7, 2, 7. πρώτον μέν: the correlative clause is αδόις δέ § 18.
  - § 17. διακείσεται = εξει τὰ πράγματα.
- § 18. δωρεῖσθαι: should make presents. καταγαγεῖν: to restore. Timasion was an exile; cf. 5, 6, 23; 7, 2, 2. τοιαῦτα προὺμνᾶτο: the accus. is used because the notion λέγων is contained in the verb; cf. note 2, 1, 18.
- § 19. SARO: Alcibiades is especially referred to. Hellen. 1, 5, 15; 2, 1, 25. —— Exer: cf. note 2, 8, 25.
- § 20. ξχων el μή: having (any thing) except. —— δσον έφόδων: enough (money) for travelling expenses.
- § 21. natiquires: the Greeks, on the contrary, after the heroic age reclined on couches at table. —— tolardes: tables with three feet.
- § 22. al τράπεζαι: by meton. the dishes of food which were placed on the tables. —— δσον μάνον: only enough.
- § 23. τὸ διαρριπτεῦν εῖα χαίρειν: let the distribution take care of itself.

  —— τριχοίνικον: the χοῦνιξ of corn was considered a day's allowance for a man; hence we may render this three days' allowance.
  - § 24. περιέφερον: (they) carried around. The subject is indefinite.
  - § 26. où µh : cf. note on oùkéri µh, 2, 2, 12.
  - § 28. Ira καὶ ἐγώ: that I also, like others. —— τιμᾶν: 80. σε.
- § 29. 48η . . . ἐτόγχανεν: for he happened already to have drank somewhat freely.
- § 30. εγω δε: others present other gifts, but I etc. τούτους: on the arrangement, cf. note 4, 2, 6.
- § 32. συνεξέπιε και κατεσκεδάσατο μετὰ τοῦτο τὸ κέρας: drank off (a cup with Xen.), and after this cup poured (wine) over (the guests). Cf. Plat. Leg. 1, 637, e. Instead of μετὰ τοῦτο, Kūh. reads μετ' αὐτοῦ, and Krüg. τῶν μετ' αὐτοῦ. κέρασι . . . αὐλοῦντες: (persons) blowing with horas such as they use in giving signals; is the subject of the sentence. και σαλπίγξιν . . . σαλπίζοντες: and sounding with trumpets made of raw ox-hide, both in time and as if with the magadis; ρυθμούς depends on σαλπίζοντες as accus. of kindred signification; μαγάδι is an irregular dat. instead of μαγάδιδι: this instrument seems to have been a lyre with twenty strings. Cf. Dic. Antiqq. art. Lyra.
  - § 88. πολεμικόν: cf. 4, 3, 29.
- § 34. 57: 5pa: so. 617. 5700 seldom stands after verbs of commanding and of similar meaning. They comm. take the infin. of re

- γὰρ... φίλοι seems to be most naturally rendered thus, for not only those who are enemies to us, but you who are our friends are Thracians. Hence they could not easily be distinguished by night.
  - § 35. oùbér ti: not at all. autous, alone.
- § 36. &vaµereîre: the fut, is a milder and in this connection a more courteous expression than the imperative.
  - § 37. etwep . . . el: cf. note 3, 2, 31, and also 3, 2, 22.
- § 39. σύνθημα: cf. note 6, 5, 25. εἶνον: Senthes and the Grecian generals. 'Αθηναίαν: an Ionic form, used also by the Attic writers instead of 'Αθηνά which gradually took the place of the other, older form. συγγίνειαν: of the Athenians and Thracians; cf. note 7, 2, 31.
  - § 40. νύκτας: cf. note 1, 7, 1.
  - § 41. τοι̂ς ໃπποις = τοι̂ς Ιππευσι.
- § 43. τοῖς Υπποις: without σύν; cf. τῷ Υππφ 1, 8, 1; and τῷ στρατεύματι 1, 7, 14.
  - § 45. xal 8s: cf. note 1, 8, 16.
- § 47. τάδε δή: sc. ἐστίν or γίγνεται. The remark of Xen. to which Seuthes here alludes is not found in the foregoing narrative. —— ἀλλὰ γάρ: but (I am not without apprehension) for. —— ἄλλος ἄλλη δώκων: cf. note 2, 1, 15.
- § 48. πρόβατα άλλα μόρια; other things (such as) sheep in great numbers; cf. note 1, 5, 5.

CHAP. IV.

Further operations against the enemies of Seuthes, who are finally reduced to submission.

- § 1. ola: a brief expression for ενθυμουμένοις ola: cf. note on olous 1, 7, 4.
- § 2. Saws he referer: he denotes that the attainment of the object was conditioned, depending on circumstances; cf. note 2, 5, 16.
  - § 8. amenalorro: cf. note 4, 5, 8.
- § 5. των αλμαλώτων: partitive gen., some of the captives. δτι: cf. note 5, 6, 19. και τούτων: of these also, as he had done to those mentioned § 1. όπο το δρος: implies motion, Gr. § 299, 111, went and encamped etc. So in § 11. Cf. όφ' ην 3, 4, 37.
  - § 8. Béerau is not contracted, like béevou 7, 7, 81.
- § 10. ἀντ' ἐκείνου: i. e. τοῦ παιδός. Cf. noto 1, 2, 15. —— μηδὲ ἔτερον is stronger than μηδέτερον. Cf. οὐδ' ἐνί 8, 2, 31.
  - § 11. καλουμένοις: cf. note 1, 2, 18.

- § 18. Los: cf. note 4, 2, 15.
- § 14. eis: cf. note 1, 7, 1.
- § 15. Eparar, so. of Gurol. The Thynians affirmed this in their threats.
- § 16. Manéorios: from Maneoros, or Manioros in Elis. —— ôntional-Sena appears to be too small a number. Küh. conjectures ôntà nal nertheores.
- § 17. δπισθεν...τὰς πέλτας: casting their targets around behind them. It is conjectured that they may have been fastened on with straps, and hence, in leaping over the fences, some were caught on the stakes.
- § 18. τοὺς παρατρέχοντας . . . σκότους : two statements condensed into one, τοὺς παρατρέχοντας ἡκόντιζον, and εἰς τὸ φῶς ἐκ τοῦ σκότους ἡκόντιζον.
- § 19. τοῖς πρώτοις: the first that were ready. —— ήσθετο: became aware of what was going on. —— ἐβοήθει: was coming for assistance.
  - § 20. abre and abrev refer to Xen. —— êasa, sc. στρατεύεσθαι.
- § 21. Trimhaclar, three times as large as before the arrival of the Greeks.
- § 24. Simp: satisfaction. On the contrary in 2, 5, 38, it means punishment. Excep has the same subject as roulice.

CHAP. V.

- Seuthes fails to fulfil his engagements with the army, but they continue in his service. They finally become dissatisfied with Xenophon, on account of the conduct of Seuthes.
- § 1. ὁπερβάλλουσι: without object as in 6, 5, 7. —— Δέλτα: cf. note 7, 1, 33. —— Μαισάδου: cf. 7, 2, 32.
  - § 2. 'Ηρακλείδης . . . παρην: from Perinthus; cf. 7, 4, 2.
- § 8. rolvuv: cf. note 5, 1, 2; also § 10 below. kal addus: even at some future time, not now. rois στρατηγοίς is in apposition with robrois.
- § 4. των ζευγών: Krüg. suggests the reading των μέν ἡμιονικων ζευγών.

  πλείον: i. e. from the booty which he sold.
- § 5. $\dot{\epsilon}$ auro $\dot{v}$ = σ auro $\dot{v}$. The reflexive of the 3d pers. is not unfrequently used by Xen. for that of the 1st or 2d pers.
- § 8. τέως: up to that time. —— ως... παραδώσειν: cf. note 8, 1, 9. —— καl τοῦτο διαβεβλήκει: had uttered this calumny also.
- § 9. ἔτι ἄνω is equivalent to ἀνωτέρω, farther upward. —— σφεῖς: this unfrequent word is chiefly confined to indirect narration.

- § 10. αν μέλλη, στρατευσαίμην αν: cf. note 5, 1, 9.
- § 12. Μελινοφάγων: doubtless so named from their principal article of diet (μελίνη). Σαλμυδησσός: now called Midia. ἐκπίπτουσι: cf. note 6, 4, 2.
  - § 13. mply oploaveau is explanatory of tews.
- § 14. βίβλοι γεγραμμένα: an important testimony to the traffic in books among the Hellenic colonies of the Euxine. ταῦτα: these regions, as in § 13, κατὰ ταῦτα.
  - § 15. àcl: continually, on each occasion; cf. note 4, 1, 7.

CHAP. VI.

- Xenophon defends his own conduct by a striking presentation of the facts in the case. He declines the invitation of Seuthes to remain longer with him, and resolves to accompany the army into Asia, where it had been invited by the Lacedaemonians to join with them in a war against Tissaphernes.
- στρατεύεσθαι: this was to secure the freedom of the Ionian cities.
  - § 2. $\epsilon \pi i$: cf. note 2, 3, 8.
- § 3. παράγειν: to introduce them, i. e. the Lacedaemonian embassadors. — τε after φίλος is used to connect this clause with the foregoing.
- § 4. τίς ἀνήρ = ποῖος ἀνήρ, what sort of a man. —— χεῖρον: worse than if he were not φιλοστρατιώτης. —— ἀλλ' ἢ: an ergo.
- § 5. $\partial \rho \alpha \dots \mu \eta$: this question indicates some solicitude. $\tau \eta s$ $\partial \alpha \alpha \alpha \gamma \nu \gamma \eta s$: the gen. denoting in what respect. $\tau \partial \nu \mu \nu \sigma \partial \nu$: the article is used because the subject was mentioned above § 1.
  - § 7. 871: cf. note 1, 6, 7.
  - § 8. ἐπηκόφ: cf. note 2, 5, 88.
- § 9. οὐδὲν πεπαύμεθα: cf. note 4, 2, 4. —— τοὺς ἡμετέρους πόνους: lit, our toils, i. e. the results of our toils.
- § 10. 8 γε πρώτος λέγων εγώ, at least I the first one speaking, the subj. of δοκώ. $\delta v = \tau o b \tau \omega v$ &. $\delta \lambda v = \tau o b \tau \omega v$ &.
- § 11. ἀλλά...μέν: cf. note 1, 7, 6; μέν apparently = μήν.—πάντα: every thing, every sort of fortune.—— ἀπετραπόμην: 7, 1, 4; 7, 2, 8.
  - § 12. 80ev: cf. note 1, 3, 17. For the allusion, cf. 7, 2, 8 et seqq.
  - § 13. Exep . . . Av is predicated of what follows.
- § 15. εἰ ἐπαινῶ: the pres. indic. is used, because Xen. does not wish to indicate his own judgment of the truth of the supposition, but to leave that entirely to the army. (Krūg.)—— περὶ ὧν = τούτων περὶ ὧν.

- § 16. Exerta: sc. èpé. elpa: cf. note 2, 1, 16. êxt robry ... Exes: on this condition, that etc.
- § 17. πράττειν τινά τι: to demand any thing of any one, without signifying whether it is for one's self or for another. If this latter notion is to be added, the mid. πράττεσθαι is used. (Hert.) —— βεβαιῶ = ἐμπεδῶ, confirm, secure.
- § 18. TOLLOÙ BEÛP : to lack much, to be far from ; cf. blipov Beûr 1, 5, 14.
  - § 19. μη τοίνυν μηδέ: a strong denial, no indeed not even etc.
- § 20. Sep . . . πerlar: lit. by as much more as I should together with this man bear the poverty of that time.
- § 21. βσχυνόμην: hv is omitted to impart more life to the expression; see Gr. § 260, Rem. 8. —— φίλω ber:: for any one being a friend, limits allσχιων.
- § 22. et γe . . . φυλακή : if at least there is any protection to friends.——πασων, sc. φυλακήν : accus. of cognate meaning with φυλαξαμένους.
- § 23. A drawon: the requisite securities. —— robrou depends on drawtion, in the presence of.
  - § 24. Srev: gen. of price; cf. 5rev 8, 1, 20.
  - § 25. ἐπί, on the borders of. —— ἐν πολεμία εἶναι: εc. ἀνάγκη ἢν.
- § 26. See 84, connect with obe he hule, but there was not to us any force with which etc. —— overstrucks: regular, organized.
  - \$ 29. μηδαμή : cf. note on τὸ μή καταπετρωθήναι 1, 8, 2.
- § 80. μισθον τῆς ἀσφαλείας: cf. note 5, 6, 81. τοῦτο . . . πάθημα, is this the cruel suffering that you speak of, etc.? Spoken with bitter irony.
  - § 81. οὐ: ΒΟ. ἀπέρχεσθε.
- § 82. πρὸς ἐκείνοις: in addition to those things, i. e. in addition to the reputation which you have acquired in Asia; ἐκείνοις though plural may refer to et τι as collective.—— τούτων: for those things, dependent on χάριν εἰδέναι and the antecedent of ὧν.
  - § 83. anipa from analps, I set out.
- § 84. πρès Λακεδαιμονίους must be connected with διαβεβλημένος. ——
  αποστροφήν: cf. note 2, 4, 22. —— καταθήσεσθαι: to secure (to one's self).
- § 85. nal ταῦτα πολύ npelττοσιν έμαυτοῦ: and that too with persons far more powerful than myself. —— πραγματευόμενός τε δμῶν, instead of nal ols πραγ.
- § 86. er τῷ μέρει: cf. note 8, 4, 23. τρόπαια βαρβάρων: trophies commemorating victories over barbarians. έδυνάμην: a recurrence to the 1st pers. although ἄνδρα above is 3d pers. πρὸς ὑμᾶς: in respect to you, for you.
  - § 87. καὶ γὰρ οδν: cf. note 1, 9, 8. —— δμεῖς stands as though καιρὸν

- roul(ere followed instead of καιρός δοκεῖ όμῶν; another anacoluthon.— δτι: because; spoken with extreme bitterness.—— πλέετε: not contracted; cf. note 7, 4, 8.
- § 88. οδ μην: οδτως έδόκει δμίν. μνημονικώτατοι is ironical. —— οδτοι: Charminus and Polynicus.
  - § 39. οὐ τὰ σιά: cf. note 6, 6, 34. —— ἐρωτῶντος ἐμοῦ: cf. § 4 above. § 40. Λουσιάτης: cf. note 4, 2, 21. —— τοῦτο depends on στρατηγήσαι
- § 40. Λουσιάτης: cf. note 4, 2, 21. τοῦτο depends on στρατηγήσαι as an accus, of cognate meaning, to lead on this expedition, and of this αναπράξαι is epexegetical, to exact from Seuthes etc.
- § 41. τὰ γιγνόμενα: the proceeds. πέπαται: cf. note on ἐπέπατο 1, 9, 19. ἐξόμεθα αὐτοῦ: we shall keep hold of him.
- § 48. τὰ χωρία: cf. 7, 5, 8. —— ἐν ἀπορρήτφ ποιησάμενοs: under seal of secresy.
- § 44. $\epsilon \phi$ of $s = \epsilon \pi l$ robrous δl . $\delta raupe \hat{l}$: this word is often used to denote the response of an oracle, or other divine response. On the asyndeton, cf. note 1, 3, 20.

CHAP. VII.

- The army plunders certain Thracian villages belonging to Medosades. In reply to the expostulations of Medosades, Xenophon defends the conduct of the army. He is then induced by Medosades to repair again to Seuthes; who is finally persuaded to furnish the means for paying the army.
- § 1. ἐσκήνησαν els: a condensed expression for ἐπορεύθησαν els... καὶ ἐσκήνησαν ἐν...
- § 3. Mηδόκου: cf. 7, 2, 32; 7, 3, 16. —— ἀλεξόμεθα is occasionally used elsewhere as here for the fut.
  - § 4. kal anoxolvacta: only to reply; Gr. § 321, Rem. 5.
  - § 6. ἐγκεχαλινωμένοις: cf. note 7, 2, 21.
- § 7. rvv δέ: this δέ is only an emphatic repetition of the δέ at the beginning of the sentence, now indeed. —— κατὰ κράτος: by force, by right of conquest.
  - § 8. odx 8xws: not only not; Gr. § 821, 8. (b.)
- § 10. τί καί: cf. note 5, 8, 2. οὐδὲν ἐμὲ... ἀποδιδούς: not even having called me in (as an adviser), O most admirable men! so that, as I incurred their ill will when I led the army to you, so also now by delivering it up (to them, i. e. the Lacedaemonians) I might secure their favor; ὅπως must be closely connected in idea with οὐδὲν... παρακαλέσαντες.
- § 13. αὐτῷ, i. e. τῷ Εενοφῶντι: εc. προεῖπον. —— ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας is epexegetical of ἄπερ.

- § 14. &r belongs to &πολαβεῖν. —— τὰ δίκαια: what they have a right to demand.
- § 15. el mèr ob τ_i ëxeis . . . λ éyeir : 80. λ éye δh . —— ëxomer : 80. λ éyeir.
- § 16. τοὸς φίλους ἡμῶν γεγενημένους: i.e. the inhabitants of the villages in which the Greeks were quartered; cf. § 1 and 18.
- § 17. τούτοις and τούτους refer to of ταῦτα δμῶν καταπράξαντες; i. c. the Greeks. —— ἐνθένδε ἀρξόμεθα: we shall begin from hence, i. e. we shall begin with you etc.
- § 18. ἐν δν τῆ χώρη, in whose country. ὁπότερα ὰν ψηφίσωνται is dependent on ἐπιτρέψαι, to leave to these men the decision of the question, whichever way they shall have decided, whether it was suitable, etc.
- § 19. οὐκ ἔφη, sc. ἐπιτρέψαι ἄν. —— οἴεσθαι: sc. ἔφη which is implied in the connection: πέμπειν on the other hand depends directly on ἐκέλενε.
- § 22. πρώτον μέν: the second reason is given § 27 et seqq. μετά τους Seods... καταστήσαντας: that these persons next to the gods have placed you in an eminent position.
- § 23. τοιούτω... ἀνδρί limits μέγα εἶναι: to be an important thing for such a man. εδ ἀκούειν ὑπό, to be well spoken of by; ὑπό with the gen. is used because εδ ἀκούειν has the force of the pass. voice. σαντόν, and λέγοις: a transition from the 3d pers. with which the sentence commenced to the 2d pers. 5, τι: in respect to what.
- § 24. πλανωμένους: wandering, i. e. failing in their object. σωφρονίζειν, to render obedient; corresponds to σωφρονεῖν (§ 30), to be obedient. ἄλλων τὸ . . . κολάζειν: the custom of others to inflict punishment at once.
- § 26. το και . . . κατεργασάμενον: that which also secured to you the kingdom. —— τούτων τῶν χρημάτων: for this money, the money due from Seuthes to the soldiers; gen. of price.
- § 27. πῶς μέγα ἡγοῦ: does not mean, how important an object you deemed it (that would be ὡς instead of πῶς); but how you deemed it an important object etc.; that is, πῶς qualifies the whole sentence, not simply μέγα.
  - § 28. apxhr, as to a beginning, i. e. at all, used with negations.
  - § 29. τη ση is here objective, friendship for you.
- § 30. σωφρονεῖν: cf. note § 24. τὰ πρὸς σέ: in their relations to you. ἄλλους τε... παραγενέσθαι, depends on νομίζοιεν or some word of similar meaning suggested by δρῷεν. τούτων: from these (Greeks); depends on ἀκούοντας. μήτε... τε: cf. note 2, 2, 8.
- § 81. ἡμῶν λειφθέντες: inferior to us. —— κίνδυνος μή: cf. note 4, 1, 6. —— ἀναπράξωσιν: so. of Λακεδαιμόνιοι.

- § 35. ἀλλὰ γάρ: at enim, but you may for sooth say something in reply for. —— πολὺ ἔλαττον, a much less difficult thing.
  - § 36. & opl(wv: which determines.
- § 39. Ent roîs orpariórais: for the sake of the soldiers, i. e. to conciliate the soldiers towards you.
- § 40. μηδέ ἀποδιδόντος: not even had you offered (it). —— κακῶς ἔχοντα agrees with τd.
  - § 41. wpos: in comparison with.
  - § 45. δώρα: object of έχειν.
- § 46. ἀποκεῖσθαι: should be laid up, should be preserved. —— ὁπισχνούμενος οὐκ ἐνεπίμπλασο: were not satisfied in promising, were not weary in promising.
- § 47. Et son défei à nodoûval depends on diddfeir, will teach you that it shall seem good to you to pay what is due. —— rods sol npoemérous edepyesiar: those who have thrown away a favor on you; the reference is of course to the Greeks.
- § 49. avopolos... Fre: not being in the same standing in the army now as when etc.; cf. 5, 4, 21.
  - § 50. τὰ χωρία: 7, 5, 8.
- § 53. τοὺς τῶν ἀδικησάντων σε ὁμήρους: cf. 7, 4, 14 et seqq., and 7, 4, 20 et seqq.
- § 54. ἐξικνῆται = ἐξαρκῷ. τίνος τάλαντον, whose talent. ἄρ' οὐκ ἄμεινον, sc. ἐστι, is it not better etc. πέτρους: a playful allusion to 7, 6, 10.
- § 55. αὐτοῖs: Xen. and his companions. —— ἐλάσονταs: elsewhere Xen. like the other Attic writers uses the fut. ἐλῶ. —— πολλὴν... alτίαν: they received much censure, i. e. for fraud in distributing the money.
- § 57. οὐ προσήει: did not go near, i. e. to Charminus and Polynicus, lest he also should incur censure. —— οἴκαδε: brief for ὡς οἴκαδε ἀπιών. —— οὐ γάρ πω: cf. Introduc. § 1.

CHAP. VIII.

- The army crosses over to Lampsacus. Xenophon having taken to himself none of the pay for the army, finds himself in want. He proceeds with the army to Pergamus and is hospitably entertained by Hellas the wife of Gongylus. By her advice he attacks the neighboring castle of Asitades a Persian, and having got possession of it, obtains a large amount of booty. The army is delivered up to Thimbron and incorporated with the forces which were raised to prosecute the war against Tissaphernes.
- § 1. Λάμψακος: a city on the Hellespont N. E. from Abydus; now called Lampsaki. —— Φλιάσιος: from Phlius (Φλιοῦς), a city between Argoli

- and Achaia. —— τοῦ... γεγραφότος: these words have been explained in different ways, according as γράφειν has been taken in the sense to paint or to write; thus, the one who painted in the Lycaeum the dreams, or, the one who wrote the (work entitled) dreams in the Lycaeum.
- § 8. παρεστήσατο τὸν Εὐκλείδην: he placed Euclides near (himself).

  —— ἐδὸν τὰ lepá: the soothsayer appears to have drawn the inference of Xenophon's destitution from the inferior quality of the victims.

  —— μέλλη: sc. χρήματα; —ἔσεσθαι, sc. σει. —— σὸ σαυτῷ: you appear in the way of yourself, i. e. through your own want of care for yourself.
- § 4. δ Zebs δ Meth.: under this name Zeus was worshipped especially at Athens, at the festival called Διάσια. (Thucyd. 1, 126.)
- § 5. 'Οφρόνιον: a city of Troas, not far from Dardanus. τῷ πατριῷ νόμφ seems to be spoken of ὡλοκαύτει. It was not usual to consume by fire the whole victim in sacrifices, except in the case of those which were offered to Zeus Milichius.
- § 6. Bion and Euclides were sent by Thimbron. This Euclides is not the same as the one mentioned in § 1. πεντήκοντα δαρεικών: this price (not far from \$200), appears to have been an ordinary price for a good horse. (Hert.)
- § 7. τῆς Αυδίας... πεδίον: εc. ἀφικνοῦνται. —— Θήβης πεδίον: called also Θήβη.
- § 8. 'Arpanbrrior: a city opposite Lesbos, on a gulf of the same name. Keprorlov: perhaps it should be written Kurorlov; it corresponds in situation with the modern Grecian city Kudwuais. ξενοῦνται, is hospitably received and entertained; on the contrary in § 6 ξενοῦνται τῷ Europūrt, they establish friendly relations with Xen.
  - § 9. αὐτόν, after ἔφη, means Xenophon.
- § 11. το connects λαβών and δειπνήσας. βιασάμενοι: having forced themselves into the company. &s δτοίμων: 80. δντων.
- § 12. τῆς τύρσιος depends on πέριξ. This word often governs the gen. in Herod.; seldom in Attic writers.
- § 14. ἐπί: cf. note 1, 2, 15 and 5, 2, 6. —— διεφάνη: impers., an opening appeared through. —— βουπόρφ δβελίσκφ: with an enormous spear.
- § 15. Κομανία: perhaps a castle in the neighborhood. "Υρκάνιοι. They dwelt on the eastern coast of the Caspian sea. πελτασταί: in apposition with Ελλοι. Cf. note on Ελλο δένδρον 1, 5, 5. Παρθένιον and 'Απολλωνία: cities in the neighborhood of Pergamus.
- § 16. haborres... dropdwoda: having taken as many oven and sheep and slaves as there were, they drove them away etc. With the position of Hauvor, compare that of difference 1, 2, 26; and drife 7, 1, 41.—
  obre: Kuhn. reads Etc.——el... driosev: cf. note 3, 4, 35.

- § 17. ral abros: himself also, as well as those mentioned § 15. ——
  Bla: in spite of, against the will of. —— Прокайз . . . . dard A.: cf. 2, 1, 3.
- § 18. κόκλφ: in the form of a circle. Thus the arrows of the enemy would strike their shields obliquely. Krüg. conjectures that the shields on one side of the circle would be carried on the right arm. πρό: before, so as to ward off.
- § 19. Scor: enough for; cf. 7, 8, 20. The expression implies that there were but few.
- § 20. μακροτάτην: 80. δδόν. της Λυδίας depends on μακροτάτην, as far as possible into Lydia. els τδ... ἀφυλακτεῦν: so that the enemy might not fear on account of the fact that the Greeks were near, but might be off their guard. els τδ, to the end that, so that. Some editions have wore.
- § 21. ἐπ' αὐτόν, i. e. ἐπὶ τῷ lévaι ἐπ' αὐτόν.—— ἐχούσας: extending, seldom thus used. (Krūg.)
- § 22. ἀπέβη: were fulfilled. τὰ lepd, the signs discovered in the sacrifices.
- § 23. rdv Selv: rdv Ala rdv Meillziov, § 4 et seqq. § 10. —— Ealpera: choice portions of the booty.
  - § 24. ἐκ τούτου: in the spring of 399 B. C.
- § 25. This section and the following are supposititious. ἐπἡλθο-μεν: see Introduc. § 6. Λυδίας . . . Φρυγίας. Much rather, Cyrus and afterwards Tissaphernes were satraps of these provinces; cf. 1, 9, 7 and 2, 5, 11. The same remark is true of Cappadocia. 'Εσπερῖται: cf. note 4, 7, 18. Χάλυβες καὶ Χαλδαῖοι: in the Anabasis these are one and the same people. Κοῖται: not elsewhere mentioned. Σείθης is improperly mentioned as one of the ἄρχοντες τῆς βασιλέως χάρας.
- § 26. Εριθμος: cf. note 2, 2, 6. —— δεκαπέρτε instead of περτεκαίδεκα: such forms occur only in the later writers. —— καταβάσεως: only to Cotyora, as appears by a comparison with 2, 2, 6 and 5, 5, 4.

THE END.

• .

ARNOLD'S FIRST LATIN BOOK:

RELIGIBILIZED AND REWRITTEN, AND ADAPTED TO THE CLLERBORRY MINISCO OF INSTRUCTION.

By ALBERT HARKNESS, A. M.

12mo. 802 pages. Price 75 Cents.

This book is designed to take the place of the American edition of Arnold's First and Second Latin Book, issued five years since. Under the labors of the present author, the work of Arnold has undergone radical changes, and been adapted to the Ollendorff improved method of instruction, and is superior to the former work in its plan and all of the details of instruction.

From N. W. BENEDICE, Prin. Grammar School, Rochester University,

"Having thoroughly examined Harkness' Arnold's First Latin Book, and watched the results of its introduction into several seminaries of learning in this section of the State, I can safely say that I consider it superior to any of the primary Latin works with which I am acquainted. Its plan and execution are such as to render correct instruction in the Latin language, in its initiatory steps, practicable to a greater number of teachers than have hitherto been accustomed to instruct in that department, and such as to lay open the practical benefits of such instruction to very many who have not heretofore been thought to be in circumstances to derive any benefit from attention to classical studies."

From W. E. Tolman, Instructor in Providence High School.

"I have used 'Arnold's First Latin Book, remodelled and rewritten,' by Mr. Harkness, in my classes during the past year, and I find it to be a work not so much 'remodelled and rewritten' as one entirely new, both in its plan and in its adaptation to the wants of the beginner in Latin."

From J. R. Bobs, Professor of Ancient Languages, in Michigan University.

"I have examined your First Book in Latin, and am exceedingly pleased both with the plan and execution. I shall not fail to use my influence towards introducing it into the classical schools of this State."

From GRORGE CAPRON, Principal of Worcester High School,

"I have examined the work with care, and am happy to say that I find it superior to any similar work with which I am acquainted. I shall recommend it to my next class."

From Ms. A. P. S. Stewart, Principal of Holton High School.

"The clearness with which principles are stated and illustrated, and especially the syntax in which the nature and the relations of the different elements of a sentence are more fully developed than in works of similar kind, have struck me as being among its chief excellencies. It is better suited to the wants of beginners than any other work with which I am acquainted."

From PROF. GAMMELL, of Brown University.

"The book seems to me, as I anticipated it would be, a valuable addition to the works now in use among teachers of Latin in the schools of the United States, and for many of them it will undoubtedly form an advantageous substitute."

SECOND LATIN BOOK;

Comprising a Historical Latin Reader, with Notes and Rules for Txanslating, and an Exercise Book, developing a complete Analytical Syntax, in a Series of Lessons and Exercises, involving the Construction, Analysis, and Reconstruction of Letin Sentences.

By ALBERT HARKNESS, A. M.

12mo. 861 pages. Price 90 Cents.

This work is designed as a sequel to the author's "First Latin Book," which has acquired a wide reputation. It comprises a complete analytical syntax, exhibiting the essential structure of the Latin language from its simplest to its most expanded and modified form.

From J. F. Biomardson, Professor of the Latin Language and Literature, Bookester University.

- "I have examined it with considerable care, and I am giad to see this addition to the valuable series of classical works now issued by the Appletons.
- "A faithful study of the work upon the plan indicated by the author, will greatly facilitate the student's acquisition of the general principles of the language, and prepare him for the intelligent reading of the Latin classics."

From Prof. Haven of the University of Michigan

- "I am fully convinced that a faithful use of the First and Second Latin Books will place the pupil securely on the right track, and facilitate, more than any other elementary treatises with which I am acquainted, his thorough understanding of the language.
- "I heartily wish that all students preparing for this college would study both books thoroughly."

  From PROF. ANDERSON, of Levelsburg University, Pa.
- ^a A faithful use of the work would diminish the drudgery of the student's earliest studies, and facilitate his progress in his subsequent course. 1 wish the work a wide circulation.
- From PROF. Lincoln, of Brown University.

  "It seems to me, to earry on most successfully the method pursued in the First Book. Though brief, it is very comprehensive, and combines judicious and skilfully formed exercises with systematic instruction."
- From Rev. J. A. Spender, D. D., late Prof. Latin and Oriental Languages in Burlington College, N. J.
- "The present volume appears to me to carry out excellently the system on which the late lamented Arnold based his educational works; and in the selections for Beading, the Notes and Rules for Translating, the Exercises in Translating into Latin, the Analyses, &c., I think it admirably adapted to advance the diligent student, not only capidly, but soundly, in an acquaintance with the Latin language."
- From J. J. Owen, D. D. Prof. of the Latin and Greek Languages and Literature in the Free Academy, New York.
- "This Second Latin Book gives abundant evidence of the Author's learning and sect to arrange, simplify, and make accessible to the youthful mind the great and fundamental principles of the Latin language. The book is worthy of a vace in every classical sobook, and I trust will have an extensive sale."

DR. ARNOLD'S CLASSICAL SERIES.

- FIRST AND SECOND LATIN ROOK AND PRACTICAL
  GRAMAR. Revised and carefully corrected by J. A. Spincer, D.D.
  1 vol. 12mo Price 75 Centa.
- PRACTICAL INTRODUCTION TO LATIN PROSE COMPO SITION. Revised and carefully corrected by J. A. SPENCER, D. D. 1 vol. 12mc. Price \$1 00.
- OORNELIUS NEPOS, with Practical Questions and Answers, and an Imitative Exercise on each Chapter. Carefully Revised, with Notes by E. A. Johnson, Prof. of Latin in Univ. of New York. New Edition, enlarged, with a Lexicon, Historical and Geographical Index. &c. 1 vol. 12mo. Price \$1 00.
- FIRST GREEK BOOK, on the Plan of the First Latin Book. Revised by J. A. Spencer, D. D. 1 vol. 12mo. Price 75 cents.
- PRACTICAL INTRODUCTION TO GREEK PROSE COMPO-SITION. Revised by J. A. Spencer, D. D. ' vol. 12mo. Price 75 Cents.
- **RECOND PART TO THE ABOVE. By J. A. SPENOER, D. D. 12mo. Price 75 Cents.
- GREEK READING BOOK. New Edition, Revised and Corrected.
  Containing the substance of the Practical Introduction to Greek
  Construing and a Treatise on the Greek Particles; and covious
  selections from Greek authors, with Critical and Explanatory English Notes and a Lexicon. Revised by J. A. Spencer, D. D. 1 vol.
  618 pages. 12mo. Price \$1 25.

In the preparation of the above series, by thorough classical scholars and practical teachers, the utmost care has been devoted to a complete revision of Dr. Arnold's works; they have been rearranged and improved in many important respects, and made to conform, in an eminent degree, to the Ollendorff plan of acquiring languages.

From N. W. BENEDICE, A. M., Prin. Grammar School, Rochester University.

"I am specially pleased with the kind of help afforded in his Cerneitus Nepos, which is such as to give the student a critical and accurate understanding of the text, and at the same time to stimulate his mind to greater exertion to apprehend the beauties of the anguage. The plan is designed and well adapted to make the knowledge obtained the property of the scholar."

From R. B. TECHUDI, Prof. of Ancient Languages, Norfolk, Va.

"After having in constant use since their first appearance, Arnold's Series of both Latin and Greek books, my experience enables me confidently to pronounce upon their mirivalled merits. I state without fear of contradiction, that, even with greater labor and patns on the part of the teacher, equal progress cannot be made without, as can be with them. And they rucceed admirably in awakening an interest in the pupil, and is making a lasting improved a upon his memory. It is an application of Becom's principle for furning an accurate gran."

CICERO DE JFFICIIS.

CRIEFLY SELECTED AND TRANSLATED FROM ZUMPT AND BONNELL, ENGLISH NOTES

BY THOMAS A. THACHER, OF YALE COLLEGE.

1 Vol. 12mo. 194 pages. Price 90 Cents.

In this edition, a few historical notes have been introduced in cases where the Dictionaries in common use have not been found to contain the desired information; the design of which being to aid the learner un understanding the contents of the treatises, the thoughts and connections of thought of the author, and to explain the grammatical difficulties, and inculcate a knowledge of grammatical principles. The Editor has aimed throughout to guide rather than to carry the learner through difficulties; requiring of him more study, in consequence of his help, than he would have devoted to the book without it.

"The text is beautifully and correctly printed. The notes are neat, well arranged, and appropriate,"—Precelyserian.

"A very elegant edition of this well-known work."—The Wisconsin.

SELECT ORATIONS OF M. TULLIUS CICERO.

WITH NOTES, FOR THE USE OF SCHOOLS AND COLLEGES BY E. A. JOHNSON,

Professor of Latin in the University of New York.

1 Vol. 12mo. Price \$1.

This edition of Cicero's Select Orations possesses some special advantages for the student which are both new and important. It is the only edition which contains the improved text that has been prepared by a recent careful collation and correct deciphering of the best manuscripts of Cicero's writings. It is the work of the celebrated Orelli, together with that of Madvig and Klotz, and has been done since the appearance of Orelli's complete edition. The Notes, by Prof. Johnson, of the New York University, have been chiefly selected, with great care, from the best German authors, as well as the English edition of Arnold

From THOMAS CHASE, Tutor in Latin in Harvard University.

"An edition of Cicero like Johnson's has long been wanted; and the excellence of the text, the illustrations of words, particles, and pronouns, and the explanation of varicus points of construction and interpretation, bear witness to the Editor's familiarity with some of the most important results of modern scholarship, and entitle his work to arge share of public favor."

THE WORKS OF HORACE.

WITH ENGLISH NOTES, FOR THE USE OF SCHOOLS AND COLLEGES.

BY J. L. LINCOLN.

Professor of the Latin Language and Literature in Brown University.

1 Vol. 12mo. Price \$1 25.

The text of this edition is that of Orelli, in the edition of 1848-44
the comparatively few readings of Orelli, not adopted, are given at the
foot of the page. The most important various readings are also given
in foot-notes. The method pursued in the preparation of the Notes is
the same as that followed by the Editor in his edition of Livy, except
so far as it is modified by the character of the present author, and by
the fact that his writings belong to a later stage in a course of classical
studies. While the grammatical study of the language has been kept
in view, it has been a cherished object to take advantage of the means
so variously and richly furnished by Horace for promoting the literary
culture of the student.

From an article written by Prov. PATER of the University of Heidelberg, and Published in the Heidelberg Annals of Literature.

"There are already several American editions of Horace, intended for the use of schools; of one of these, which has passed through many editions, and has also been widely circulated in England, mention has been formerly made in this journal; but that one we may not put upon equality with the one now before us, inasmuch as this has taken a different stand-point, which may serve as a sign of progress in this department of study. The Editor has, it is true, also intended his work for the use of schools and has sought to adapt it in all its parts to such a use; but still, without losing sight or this purpose, he has proceeded throughout with more independence. In respect to the text, all the demands which could be made of the editor are fully met, and yet the limits observed which are necessary in a school edition. In an Introduction which precedes the text, the Editor gives a sketch of the Life of Horace, with a critique of his writings, which is well suited to the purpose of the whole work, and is, in our view, entirely satisfactory. In the preparation of Notes, the Editor has faithfully observed the principles laid down in his Preface; the explanations of the poet's words commend themselves by a compressed brevity, which limits itself to what is most essential, and by a sharp precision of expression; and references to other passages of the poet, and also to grammars, dictionaries, &c., are all wanting; all other learned apparatus is omit ted, on grounds which need no lengthened explanation. The entire outward execution o the work merits special and thankful acknowledgment."

From George Ticknon, LL. D., Boston.

"I received a few days since a copy of Horace you have lately published. As I have found leisure since, I have read with your notes some of the portions I best like, and have been struck with the correctness of your readings, and the condensed, faithfulearning and good tasts of the commentary. It seems to me that you have succeeded taxonomouly well in your purpose."

C. JUL:

COMMENTARIES ON THE GALLIC WAR.

WITH ENGLISH NOTES, CRITICAL AND EXPLANATORY; A LEXI-CON, GEOGRAPHICAL AND HISTORICAL INDEXES, ¢c.

BY REV. J. A. SPENCER, D. D.

1 Vol. 12mo. with Map. Price \$1 00.

The text which Mr. Spencer has adopted is that of Oudenorp, with such variations as were suggested by a careful collation of the leading critics of Germany. The notes are as they should be, designed to aid the labors of the student, not to supersede them. In addition to these, the volume contains a sketch of the life of Casar, a brief Lexicon of Latin words, an Historical and Geographical Index, together with a Map.

BEZA'S LATIN TESTAMENT.

1 Vol. 12mo. Price 75 Cents.

The Editor of the present edition has exerted himself to render it, by superior accuracy and neatness, worthy of patronage, and the publishers flatter themselves that the pains bestowed will insure for it preference over other editions.

SHORT AND COMPREHENSIVE GREEK GRAMMAR.

BY J. T. CHAMPLIN.

Professor of Latin in Waterville College,

12mo. Price 75 Cents.

From REV. Mr. ANDERSON, New Orleans.

- "I believe the author has fully accomplished what he proposes in his prefice. To those wishing to study Greek, I am satisfied he has presented a book which will much cent to simplify the study to beginners—and at the same time without being too voluminous, presents as lucid and full an exposition of the principles of the language, as can be contained within so small a compass.
- "The examples under the different declensions are full and well selected; so as fully to flustrate the principles on which the rules are founded.
- "His arrangement of Anomalous Verbs we think excellent, and not loaded with superfinous matter,

TACITUS' GERMANIA AND AGRICOLA.

WITH NOTES FOR COLLEGES BY W. S. TYLER.

Professor of the Greek and Latin Languages in Amherst College.
1 Vol. 12mo. Price 621 Cents.

It has been the endeavor of the Editor to bring down the literature of Tacitus to the present time, and embody in a small compass the most valuable labors of such recent German editors as Grimm, Günther, Gruber, Kiessling, Dronke, Roth, Rapeti, and Walther.

From Prov. Petron, of Harvard University.

"I am much pleased with the book, and you seem to me to have discharged the duty of editor with becoming judgment and skill."

From Prov. Lincoln, of Brown University.

I have found the book in daily use with my class of very great service, very practical, and well suited to the wants of students. I am very much pleased with the Life of Tacitus, and the Introduction, and indeed with the literary character of the Book throughout. We shall make the book a part of our Latin course."

From PROF. PACKARD, of Boundoin College,

"I have given it such examination as my time would permit, and shall introduce "t this year into my course of study."

THE HISTORIES OF TACITUS.

WITH NOTES FOR COLLEGES.

BY W. S. TYLER. 1 Vol. 12mo. Price \$1 25.

'The editor has at least endeavored to avoid the fault, which Lord Bacon says 'is over usual in annotations and commentaries, viz, to blanch the obscure places, and discourse upon the plain.' The indexes have been prepared with much labor and care, and, it is believed, will add materially to the value of the work."—Extract from Preface.

From PROF. THACHER, Newton Theological Semenary.

"The notes appear to me to be even more neat and elegant than those on the 'Germania and Agricola.' They come as near to such notes as I would be glad to write myself on a classic as almost any thing that I have yet seen."

From Ra. .. II. TAYLOR, Principal of Philips' Academy.

"I have examined parts of it with some care, and am very highly pleased with it. The Eccay on the style of Advisor, the Preliminary Remarks, the judicious and scholarly Notes afford all the assistance which the student can wish for the study of this some what difficult author."

GREEK OLLENDORFF.

BY A. C. KENDRICK, D. D.

Profesor of Greek Language and Literature in the University of Rochester.

Vol. 12mo. 371 pages. Price \$1.

This is a progressive exhibition of the principles of the Greek Grammar, designed for beginners in Greek, and as a book for exercises in academies and colleges.

There is probably no elementary treatise upon the Greek language extant which has, in so short a time, secured so large a share of the confidence, popular favor, and patronage of educators throughout the country, as this work. It seems exactly fitted for the purpose intended, viz., by instilling into the minds of the young the more simple elementary principles of the language, thus to prepare them for a more extensive and familiar acquaintance with the ancient Greek Classics.

"We think the author pursues the only philosophical method of teaching this language."—(Dover) Morning Star.

"It is an excellent publication, and is admirably adapted to the purposes in view."

New Orienze Bes.

XENOPHON'S MEMORABILIA OF SOCRATES.

BY PROF. ROBBINS, MIDDLEBURY COLLEGE.

1 Vol. 12mo. 420 pages. Price \$1.

The text of the present edition is that of Kuhner, with occasional alterations in pointing and things of minor importance. Where it appeared desirable, various readings have been given in the notes, and reasons for the one adopted briefly stated.

From PROF. HARRISON, University of Virginia.

"The Notes contain in much detail, the grammatical and other explanations, which it would be convenient for the learner to have placed before him, instead of having to refer to various books. I have no doubt that the notes are very carefully prepared, and in accordance with the best authorities."

From Prof. A. S. PACKARD, Bowdoin College.

"I have examined the work somewhat, and am pleased with it, as being creditable to our American scholarship. I shall recommend it to my classes."

From PROP. WM. H. ALLER, Girard College.

"It is a very handsome and valuable edition of that admirable work, with copiese a stes, index, and a biography of Socrates, and it will prove highly acceptable to classical technical and teachers."

From Prof. Gro. Burrowns, Lafayette College.

"I have been highly gratified, on examining the work, not only with the way in waich it is got up, but with the editorial labor which is such as to leave nothing to be desired by the student, and makes this edition a truly valuable addition to our classics.

KUHNER'S GREEK GRAMMAR. TRANSLATED BY PROFESSORS EDWARDS AND TAYLOR.

One Large 12mo Volume. Price \$1 50.

This is a most concise and comprehensive grammar, based on a profound and accurate knowledge of the genius and principles of Greak grammar, arranged in a clear and satisfactory manner. The fulness of illustration, correctness of the principles advanced, as well as the perfect analysis to which the forms of language are subjected, are all that could be desired in a work of this kind.

From Professor of Greek in Williams College.

"I think highly of your edition of Kuhner's Greek Grammar. We have nothing in use among us that is equal to it as a comprehensive, systematic analysis of the language. In many respects the translators have much improved this edition, and I should be glad to have its pages more generally consulted by our young men."

From Prof. Geo. Burrowes, Lafayette College.

"I beg to tender you my thanks for the copy of the new revised edition of Kuhner's Greek Grammar, translated by Edwards and Taylor. The high character of this book is fully established, and the friends of Greek literature are under obligations as well to the publishers as to the translators for making it accessible to the students of our country."

From Prof. J. T. Champlin, Waterville College.

"Please accept my thanks for a copy of your new edition of Kuhner's Greek School Grammar. The work is greatly improved both in form and substance in this edition. In its improved dress, there can be no doubt that it deserves and will take the very first place among Greek grammars for consultation and reference."

EXERCISES IN GREEK GRAMMAR.

ADAPTED TO THE FIRST BOOK OF XENOPHON'S ANABASIS.

BY JAMES R. BOISE,

Professor in Mich. University.

1 Vol. 12mo. 185 pages Price 75 Cents.

These Exercises consist of easy sentences, similar to those in the Anabasis, in having the same words and constructions, and are designed by frequent repetition to make the learner familiar with the language of Xenophon. Accordingly, the chapters and sections in both are made to correspond.

VOLTAIRES ..... UF CHARLES XII.,

.. ..

CAREFULLY REVISED.

BY PROF. GABRIEL SURENNE. 12mo. 262 pages. Price 50 Cents.

This is a neat edition of this valuable history, published under the direction of a distinguished scholar, and well adapted for the use of schools in this country.

"To students of the French language this edition of a history which has not been emested, in its class, which is like Southey's Life of Nelson, in our own tongue, will be particularly acceptable."—Evening Post.

A NEW FRENCH MANUAL

AND TRAVELLER'S COMPANION. BY 6. SURENNE.

16mo. 287 pages. Price 62 Cents.

This work is intended as a Guide for the Tourist, and a Class-book for the Student.

"An excellent work, and one which to a good student will prove most valuable. It seems to be complete in all its departments and arrangements, and to take the place of a French teacher, as far as that may be: giving every aid in pronunciation. We cheerfully recommend it to all engaged in this study."—Educat. Magasins.

FRENCH CONVERSATION AND DIALOGUES.

BY GUSTAVE CHOUQUET.

1 Vol. 18mo. 200 pages. Price 50 Cents.

This volume contains conversations on ordinary subjects, designed to familiarize the student with the idiomatic expressions which most frequently occur in French conversation. It is very complete, clear, and distinct.

YOUNG LADIES' GUIDE TO FRENCH COMPOSITION. BY GUSTAVE CHOUQUET.

1 Vol. 12mo. 297 pages. Price 75 Cents.

This useful work consists of two parts; the first part being a General Treatise on Rhetoric, which, as an elementary work, has decided merits.

The second part contains great variety of subjects, with full and wellchosen exercises, with selections from the best and purest French writes.

Sharas Or Table Ok ababilas.

NEW ELEMENTARY FRENCH READER. Being an Introduction to the French Language; containing Fables, Select Tales, Remarkable Facts, Amusing Anecdotes, &c. With a Dictionary of all the Words translated into English. By M. Dz Fivas, Member of Several Literary Societies. 16mo. Price 50 Cents.

This little work is used as a Class-Book in nearly all schools in this sountry where the elements of French are taught. The selection comprises a great variety of subjects, mostly of a lively and familiar style. The Phrases will serve as elements in conversation, and enable the student to read with facility other French books.

THE CLASSIC FRENCH READER; for Advanced Students; Or, Beauties of the French Writers, Ancient and Modern. By Alain De Fivas. With a Vocabulary, French and English, of all the Words and Idioms contained in the work, by J. L. Jewern. 1 Vol. 12mo Price \$1 00.

This work embraces selections from the writings of all the literary periods, and specimens of the various styles of the most distinguished writers, and unites the advantage of a Reader, Lexicon, and Grammar. Occasional Notes are added, which explain and enhance the value of the work. The work has met with universal favor and patronage.

BOEMER'S FIRST FRENCH READER. With an Analytical Study of the French Language, a Treatise on French Poetry, and a Dictionary of Idioma, Peculiar Expressions, &c. Price \$1 00.

This Treatise on the Analytical Study of the French Language, and on the Rules of French Versification, evinces a true and discriminating philological taste. The Selections, from agreeable French literature, are made with great judgment, and by bringing the affinities of the English and French directly in view, the acquisition of the French is made comparatively easy.

ROEMER'S SECOND FRENCH READER. Illustrated with Historical, Geographical, Philosophical, and Philological Notices. Price \$1 25.

This is one of the most original, ingenious, and useful manuals pubshed, and will prove a treasure to the student of the French.

As a compilation of elegant extracts, this volume is second to none they are marked by good taste and sound judgment, many of them being perfect gems of French literature.

SERIES OF FRENCH READERS

BOWAN'S MODERN FRENCH READER. Selections from moders
French authors, adapted to young persons learning the French.
With a Vocabulary of the new and difficult words and idiomatic
phrases adopted in modern French literature. By J L JEWETT. 1
Vol. 12mo. Price 75 Cents.

The chief object of this work is to afford the means of making the wouth acquainted with the French language as it is spoken at the present day, and as presented by modern French authors. The selections are choice and unexceptionable.

"The selections are made with great taste and judgment, and the moral of all is good."

—Com. Advertiser.

"We do not know any book of the kind better calculated for a reading-book for sizes in our schools,"—Boston Affac.

SELECT POETRY FOR YOUNG PERSONS. By MADAME H. COUTAN. 12mo. Price \$1 00.

A collection of some of the most choice, beautiful, and interesting poetical productions of the French language.

"It is a very charming collection of some of the sweetest and most graceful verses in the French Language. We were hardly aware, till we looked over this book, that so many distinguished French authors had contributed to a class of productions, so peculiarly suited to readers of an early age."—Evening Post.

DRAMATIC FRENCH READER. Being a selection, in progressive order of the chief Dramatic Works of the French language, with notes to facilitate the pupil's progress. By Prof. A. G. Collor. 1 Vol. 12mo. \$1 00.

This volume is made up of fourtee the works of the best and purest writer Racine, Molière, and Prior.

"It will undoubtedly prove a valuable assistant of the language it is intended to have

NEW FRENCH TESTAMENT. According to the Translation of J. OSTERVALD'S Stereotyped Edition, printed by the Edinburgh University \$2mo. Price 38 Cents.

OLLENDORFF'S FRENCH GRAMMARS.

- OLLENDORFF'S FIRST LESSONS IN LEARNING TO READ, WRITE,
  AND SPEAK THE FRENCH LANGUAGE. Being an Introductios
  to Ollendorff's larger grammar. Third edition, Enlarged and Rewritten by G. W. GREENE, Instructor in Brown University. 16me
  Price 50 Cen.'s.
- OLLENDORFFS NEW METHOD OF LEARNING TO READ, WRITE AND SPEAK THE FRENCH LANGUAGE. With an Appendix containing the Cardinal and Ordinal Numbers, and full Paradigms of the Regular and Irregular, Auxiliary, Reflective, and Impersonal Verbs. By J. L. Jewerr. 1 Vol. 12mo. Price \$1 00.
  - KEY TO EXERCISES. Separate Volume. Price 75 Cents.
- CILIENDORFF'S NEW METHOD OF LEARNING TO READ, WRITE, AND SPEAK THE FRENCH LANGUAGE. With the Lessons divided into Sections of a proper length for daily tasks, and numbers country; to which is added Value's System of French Pronunciation; his Grammatical Synopsis, a new Index, and Short Models of Commercial Correspondence. By V. Value. 1 Vol. 12mo, Price \$1 00.
  - KEY TO EXERCISES. Separate Volume. Price 75 Cents.
- OLLENDORFFS COMPANION TO NEW METHOD OF LEARNING TO READ, WRITE, AND SPEAK THE FRENCH LANGUAGE. Containing Dialogues and a Vocabulary. By Geo. W. Greene 12mo. Price 75 Cents.
- OLLENDORFF'S NEW METHOD FOR FRENCHMEN TO LEARN TO READ WRITE, AND SPEAK THE ENGLISH LANGUAGE. By CHARLES BADOIS. 12mo. Price \$1 00.
  - KEY TO EXERCISES. Separate Volume. Price 50 Centa.
- CLENDORFF'S NEW METHOD FOR SPANIARDS TO LEARN TO READ, WRITE, AND SPEAK THE FRENCH LANGUAGE. Containing Progressive, Oral, and Written Exercises, with an Appendix containing Rules of Syntax and rules for the formation and conjugation. By Theodore Simonne. 12mo. Price \$2 00.
  - KEY TO EXERCISES. Separate Volume. Price 75 Cents.

Few school manuals have been so highly approved, and used for a series of years with such universal acceptance, as the Ollendorff Scries, for the acquirement of the French Language; that system being now almost universally acknowledged to be the only correct one.

A NEW AND ENLARGED EDITION, IN LARGE TYPE STANDARD

PRONOUNCING FRENCH DICTIONARY.

IN TWO PARTS.

e premior a regime. IL regime a france. By gabriel sürenne, F. A. S. E.

1 large Vol. 12mo. 974 pages. Price \$1 50.

The First Part of this well-known and universally popular work contains: Words in common use; Terms connected with science; Terms belonging to the fine arts; and

Four thousand historical names; Four thousand geographical names; and

Upwards of eleven thousand newly published terms.

The pronunciation of every word according to the French Academy and the most eminent lexicographers and grammarians; also,

More than seven hundred critical remarks, in which the various methods of pronouncing employed by different authors, are investigated, and compared with each other.

The Second Part contains: A copious list of English words and expressions, with their proper pronunciation; also, a critical and comprehensive system of French pronunciation.

"Every student of the French language, and every person of taste who is fond of reading French, and wishes to become proficient in that tongue, should possess this comprehensive but complete dictionary. It embraces all the words in common use, and those in science and the fine arts, historical and geographical names, etc., with the pronunciation of every word according to the French Academy, together with critical remarks as will be useful to every learner. It is published in a form of excendence to the production, and yet contains so full a complication of words, definitions, etc., as so to leave any thing to be desired."—New York Observer.

AN ABRIDGMENT OF THE ABOVE.

1 Vol. 16mo. 556 pages. Price 90 Cents.

It is confidently anticipated that this volume will prove not or useful auxiliary to the student, but also a convenient Pocket Compa to the traveler, wherever the French language is spoken. A vectory of proper names accompanies the work.

"M. Surenne is a very prominent professor in Edinburgh; and all who use his bests may rely on having before them the purest style of the French tongua"—Christia Statisticanoer.

- -. :

. •

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine of five cents a day is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

MW 15 69 H

